Kolberg

77

I

RADOMSKIE – SUPLEMENT DO T. 21 i 22

77

I

OSKAR Kolberg

DZIEŁA WSZYSTKIE

OSKAR KOLBERG

Dzieła wszystkie

Tomy 1-36

REEDYCJA WYDANIA XIX-WIECZNEGO

Pieśni ludu polskiego
Sandomierskie
Kujawy cz. I-II
Krakowskie cz. I-IV
W. Ks. Poznańskie cz. I-VII
Lubelskie cz. I-II
Kieleckie cz. I-II
Radomskie cz. I-II
Łęczyckie
Kaliskie cz. I
Mazowsze cz. I-V
Pokucie cz. I-IV
Chełmskie cz. I-II
Przemyskie
Wołyń

II 720.950

OSKAR KOLBERG

DZIEŁA WSZYSTKIE

O S K A R K O L B E R G

DZIEŁA WSZYSTKIE

TOM 77/I

POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE
Wrocław

INSTYTUT im. OSKARA KOLBERGA
Poznań

OSKAR KOLBERG

RADOMSKIE

SUPLEMENT
DO TOMÓW 20 i 21

INSTYTUT im. OSKARA KOLBERGA
Poznań 2005

WYDANO POD OPIEKĄ NAUKOWĄ POLSKIEJ AKADEMII NAUK
ZE ŚRODKÓW KOMITETU BADAŃ NAUKOWYCH I MINISTRA KULTURY

Z rękopisów i ze źródeł drukowanych zebrały i opracowały

EWA ANTYBORZEC
ALEKSANDRA SAWICKA

Biblioteka Narodowa
Warszawa
30001004279115

T. 77/1
Supl. do T. 20-21
BN
II 720.950

© Copyright by:
Instytut im. Oskara Kolberga
Poznań 2005

A

ISBN 83-910110-9-7
ISBN 83-89621-26-6

K O M I T E T R E D A K C Y J N Y

Gerard Labuda - przewodniczący, członkowie: Jerzy Bartmiński, Ludwik Bielawski, Wojciech Burszta, Zbigniew Jasiewicz, Bronisława Kopczyńska-Jaworska, Piotr Kowalski, Bogusław Linette, Czesław Robotycki, Jan Stęszewski.

2007 e 20885 mrim. 2.308.558

RADOMSKIE OSKARA KOLBERGA

Radomskie, wydane w latach 1887 i 1888 jako XX i XXI seria *Ludu*, objęło swym zasięgiem tereny Opatowskiego, Opoczyńskiego, Sandomierskiego i Radomskiego. Analiza spuścizny rękopiśmiennej oraz zachowane w publikacjach i listach wypowiedzi Kolberga pozwalają przypuszczać, że początkowo zamiarem autora było opracowanie oddzielnej monografii dla każdego z tych regionów. Plany przygotowania tak szczegółowych publikacji zgodne były z poglądami Kolberga, wyrażanymi jeszcze w roku 1872 o potrzebie pozyskania maksymalnej liczby szczegółów z możliwie najmniejszej przestrzeni, np. powiatu[1]. W taki jednak sposób przygotowana została tylko pierwsza monografia regionalna - wydane w 1865 roku *Sandomierskie*. Zamieszczone tam materiały pochodziły przede wszystkim z terenów powiatu sandomierskiego oraz częściowo opatowskiego, co wynikało między innymi z trudności w jednoznacznym określeniu granic tych mikroregionów.

W miarę upływu czasu Oskar Kolberg kilkakrotnie korygował swoje plany, jednak przyczyny tych zmian nie tkwiły w samej koncepcji wydawniczej i układzie poszczególnych tomów. Ten bowiem, jak mówi autor, „powzięty już był od czasu wydania serii III *Ludu*"[2], czyli od 1867 roku. Zmiany związane były raczej z ciągłą koniecznością rezygnacji z publikowania części materiałów, o czym będzie jeszcze mowa. W obszernym liście z 1869 roku do Augusta

---

[1] O. Kolberg *Rzecz o obchodach weselnych ludu w Polsce i na Rusi*. W: O. Kolberg *Studia, rozprawy i artykuły* (DWOK T. 63). Wrocław-Poznań 1971 s. 262.

[2] *Odpowiedź Kolberga na recenzję Biegeleisena*. W: O. Kolberg *Studia...* (DWOK T. 63) s. 392.

Bielowskiego[1], ówczesnego dyrektora Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, szczegółowo przedstawił Kolberg aktualny stan prac nad *Ludem*. Materiały objęte ostatecznie wspólnym tytułem *Radomskie* znalazły się w trzech grupach: *Sandomierskie*, wśród najskromniej reprezentowanych „materiałów drukiem ogłoszonych", *Opatowskie* z okolicą Góry Świętokrzyskiej wymienione jako seria XV wśród „materiałów do druku już poniekąd gotowych i opracowanych po większej części na sposób *Kujaw*"[2] oraz *Radomskie* i *Opoczyńskie* zaplanowane jako seria XLIV i umieszczone w zespole opisanym jako „materiały w znacznej wprawdzie nagromadzone liczbie, ale którym nie dostaje wielu szczegółów, a osobliwie rysunków i muzyki"[3].

W przytoczonym liście Kolberg zastrzegał wprawdzie, że „porządek wszystkich serii w miarę nowych nabytków, dopełnień i opracowania ciągłej ulegać będzie zmianie"[4], nie sądził jednak prawdopodobnie, że całe przedsięwzięcie napotka tak duże trudności w realizacji i postępować będzie tak wolno. Do 1871 roku, czyli do momentu opuszczenia na zawsze Warszawy, udało mu się wydać tylko *Pieśni ludu polskiego* (uznane ostatecznie za pierwszą serię *Ludu*), wspomniane już *Sandomierskie* oraz *Kujawy*. Finansowe możliwości samego Kolberga były bardzo ograniczone, a jak dotąd nie znalazł instytucji gotowej wspierać jego działania. Dlatego obietnica otrzymania subwencji od Krakowskiego Towarzystwa Naukowego na wydanie jego dzieł oraz wizja pracy naukowej nie podlegającej tak silnej kontroli zaborcy (nie bez znaczenia były bowiem względy polityczne i cenzura) stały się zasadniczymi przyczynami przeniesienia się Kolberga do Krakowa. Jednak i ta zmiana nie spowodowała gwałtownego przyspieszenia całego przedsięwzięcia, co skłoniło autora do dokonania kolejnych korekt w planie wydawniczym.

W lutym 1873 roku Kolberg po raz kolejny przeprowadził analizę stanu swoich prac[5]. Do tego czasu udało mu się wydać zaledwie siedem

---

[1] List O. Kolberga z 15 marca 1869 roku, *Korespondencja Oskara Kolberga* cz. II (DWOK T. 64). Wrocław-Poznań 1965 s. 210-305.

[2] Tamże, s. 302.

[3] Tamże, s. 304.

[4] Tamże, s. 305.

[5] List O. Kolberga z 10 lutego 1873 roku, *Korespondencja...* cz. I (DWOK T. 64) s. 441-442.

tomów *Ludu*. *Radomskie* i *Opatowskie* wymienione zostało tym razem jako „materiały w notatkach mniej i więcej zebrane i cząstkowo jedynie opracowane"[1]. Wcześniej przygotowane *Opoczyńskie* i wyodrębniona w tytule *Opatowskiego* „okolica Góry Świętokrzyskiej", po odpowiednim przeredagowaniu, miały prawdopodobnie zawrzeć się w obecnie proponowanej monografii.

Tymczasem ilość gromadzonych materiałów była coraz większa. Koncepcja autora dotycząca zawartości poszczególnych serii *Ludu* była w zasadzie ukształtowana w latach sześćdziesiątych. Każda z monografii regionalnych zawierać miała, zgodnie z tytułem, opis kraju, ludu, sposobu życia, mowy, obrzędów i zwyczajów, a następnie bajki, podania, pieśni, muzykę i tańce. Wszystkie późniejsze zmiany koncepcji wydawniczej dotyczyły stopnia szczegółowości opracowania poszczególnych regionów, rezygnacji z publikowania oddzielnych serii dla mniejszych obszarów, jak np. Opatowskie czy Opoczyńskie, a co za tym idzie rezygnacji z publikacji części materiałów, zwłaszcza bardzo kosztownych zapisów nutowych. Takie działanie było wynikiem ogromnej dysproporcji między ilością zgromadzonego materiału, a możliwościami, przede wszystkim finansowymi, autora. Z problemem tym borykał się Kolberg do końca swej działalności. Pisał o tym jeszcze w 1888 roku w liście do węgierskiego etnografa Antona Herrmanna: „... dane mi do dyspozycji źródła pomocy nie są aż tak wydajne, jakby tego wymagał ogrom materiału nagromadzonego do druku. Do dnia dzisiejszego zatem, z pomocą towarzystw naukowych (w Krakowie i Warszawie) wydałem 25 tomów, które zawierają jednak tylko tekst połowy zaledwie materiału znajdującego się w moim posiadaniu i przeznaczonego do publikowania." Wśród wymienionych 25 tomów była już seria XX, stanowiąca pierwszą część monografii opatrzonej wspólnym tytułem *Radomskie*. Seria XX dostępna była najprawdopodobniej w lecie 1887, gdyż 6 lipca tegoż roku w liście do Józefa Blizińskiego[2] Kolberg pisze o przesłaniu jej adresatowi. W roku 1888 ukazała się część druga, będąca serią XXI *Ludu*. *Radomskie* wydane zostało przy częściowej pomocy Akademii Umiejętności.

---

[1] Tamże, s. 442.

[2] J. Bliziński, komediopisarz, przyjaciel Kolberga. Treść listu zob. *Korespondencja Oskara Kolberga* cz. III (DWOK T. 66). Wrocław-Poznań 1969 s. 440-441.

Zasięg geograficzny opisywanego regionu obejmuje tereny leżące w widłach rzek Wisły i Pilicy, które stanowią jego północną, wschodnią i południowo-wschodnią granicę. W okolicach najdalej na południe wysuniętego Połańca granica zmierza na północ, wzdłuż rzeki Czarnej, oddzielając powiat sandomierski i opatowski od kieleckiego i stopnickiego. Jednak pasmo Gór Świętokrzyskich z Łysicą i wsią Święta Katarzyna oraz miastem Bodzentyn, przynależące wówczas do powiatu kieleckiego, włączone zostały przez Kolberga do Opatowskiego. W rejonie kieleckiego Michniowa granica podąża na zachód ku Pilicy, oddzielając z kolei powiat konecki od kieleckiego i włoszczowskiego. Takie określenie granic regionu pozwoliło Kolbergowi zawrzeć w przedstawianej monografii materiały z terenów, dla których wcześniej planował odrębne serie: Radomskie, Opoczyńskie i Opatowskie z górami Świętokrzyskimi. Włączenie Sandomierskiego do tak pomyślanej publikacji było spowodowane nie tylko chęcią uzupełnienia materiałów z roku 1865, ale przede wszystkim pokazania Radomskiego jako terytorialnej całości; Radomskie bowiem to dla Oskara Kolberga historyczna ziemia sandomierska. Ostatni rozbiór Polski i nowe podziały administracyjne po Kongresie Wiedeńskim wymusiły funkcjonowanie nowych terminów: departament sandomierski i województwo sandomierskie. To ostatnie składało się z czterech obwodów: sandomierskiego, opatowskiego, radomskiego i opoczyńskiego. Takiemu podziałowi Kolberg podporządkował prace nad regionem. Sporządził szczegółowe spisy miejscowości tych terenów, których podstawą była wydana w 1827 roku *Tabella miast, wsi, osad Królestwa Polskiego* oraz pochodzący z tego samego okresu *Atlas Królestwa Polskiego* Juliusza Kolberga[1].

W wyniku kolejnych reform administracyjnych z lat 1845 i 1867 powstała początkowo gubernia radomska, a z czasem kielecka. Gubernia radomska podzielona została na siedem powiatów: opatowski,

---

[1] Spisy miejscowości Opoczyńskiego, Opatowskiego i Radomskiego zachowały się w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1210, k. 16–19; spis miejscowości Sandomierskiego został opublikowany w monografii tego regionu (DWOK T. 2) s. 277–281. Ich źródłem były: *Tabella miast, wsi, osad Królestwa Polskiego z wyrażeniem ich położenia i ludności, alfabetycznie ułożona w Biórze Komisyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policyi*. Warszawa 1827 oraz J. Kolberga *Atlas Królestwa Polskiego składający się z 8 map jeograficznych, z których każda wystawia jedno województwo, jako to: Krakowskie, Sandomierskie, Kaliskie, Lubelskie, Płockie, Mazowieckie, Podlaskie i Augustowskie*. Warszawa 1827.

radomski, kozienicki, opoczyński, konecki, iłżecki i sandomierski. Były to tereny odpowiadające dawnym czterem obwodom województwa sandomierskiego i pokrywające się częściowo z zasięgiem ziemi sandomierskiej. Ten ostatni termin, określający szersze terytorium, był bliższy Kolbergowi przede wszystkim kulturowo. Problem ten wyraźnie podkreślił w swoim niezbyt obszernym wstępie: „Obecnie przystępujemy do skreślenia właściwości ludu, zebranych ze szerszej przestrzeni wspomnianej sandomierskiej ziemi, które już tym samym łączą się nader ściśle z owymi cząstkowo ogłoszonymi w serii II, jak niemniej i z tymi, któreśmy zamieścili w seriach XVIII i XIX z okolic Kielc i Stopnicy. Wschodnia bowiem część dzisiejszej guberni kieleckiej aż po rzekę Nidę [...] należała niegdyś do województwa sandomierskiego, z którego wyłączoną została dopiero po r. 1815"[1]. Podobnie natomiast jak w przypadku wydawania monografii regionu sandomierskiego pominięte zostały tereny leżące na prawym brzegu Wisły, będące już częścią Galicji. Wydaje się, że geograficznie Radomskie Kolberga jest próbą kompromisu między własnym widzeniem tego regionu, a koniecznością wpisania się w obowiązujący podział administracyjny. Objęło ono bowiem większą część obszaru należącego do historycznej ziemi sandomierskiej, z drugiej jednak strony podporządkowane zostało w znacznym stopniu granicom guberni radomskiej.

Niezależnie jednak od mniej lub bardziej rygorystycznych podziałów geograficznych czy administracyjnych Kolberg świadomy był faktu, że wytyczenie granic regionu pełni jedynie funkcję porządkującą pozyskany materiał, a wpisanie zjawisk kulturowych w sztywny podział terytorialny jest niemożliwe. Stąd wiele jego zapisów z pogranicza Radomskiego z Kieleckiem, Lubelskiem i Mazowszem, np. kolęda „od Staszowa, Stopnicy", pieśni „od Stoczka i Stanisławic, i Radomia" bądź z lokalizacją „Gniewoszów, Urzędów, Puławy" czy zapisy wyrażeń gwarowych z notą „Gniewoszów, Podlasie, Lublin". Dopiero szczegółowa analiza proweniencji geograficznej materiałów Kolberga pozwoliłaby nie tyle wyznaczyć granice regionu, ile obszary funkcjonowania danego obrzędu, zwyczaju, bajki czy pieśni.

Radomskie było jednym z tych regionów, które Kolberg odwiedzał wielokrotnie. W sporządzonym u schyłku życia wykazie własnych

---

[1] O. Kolberg *Radomskie* cz. I. Kraków 1887. Przedruk: DWOK T. 20. Wrocław-Poznań 1964 s. III.

podróży odnotował: „1844 - do Przysuchy (do Żurkowskich), [...], 1850 - do Kozienic (do Rychterów), 1851 - tamże, do Baszowic, Św. Krzyża, [...], 1854 - do Radomia, Bilczy, Sandomierza, do Gór (Kolatorowiczów), Baszowic, 1855 - do Kozienic, Radom, Skarysz[ów], Sandom[ierz], Staszów, [...], 1856 - do Kozienic, Radomia (Gołębiów), [...], 1859 - do Orońska (Pruszakowej), Radomia [...]"[1]. W *Kronice życia Oskara Kolberga*[2] opracowanej na podstawie korespondencji, rękopisów, publikacji oraz wykazu jego podróży wymienione zostały także wyjazdy w Radomskie w latach 1846, 1847 i 1860. Dwie pierwsze daty widnieją też we wstępie do tomu 21: „W serii niniejszej podajemy pieśni i tańce, a w następstwie tradycje, wierzenia i baśni sandomierskiego ludu, zebrane przez nas w guberni radomskiej w latach 1846, 1847, 1854, 1859 [...]"[3]. W zachowanym fragmencie rękopisu tegoż wstępu wymieniony został także rok 1860; datę tę potwierdza także nota w przypisie do pieśni religijnych: „Notujemy je tak, jak je słyszeliśmy w Staszowie r. 1860"[4]. Nie jest też wykluczone, że Kolberg odwiedził ten region jeszcze wcześniej, niż we wzmiankowanym roku 1844. Przy pieśni opublikowanej pod numerem 259 w części drugiej *Radomskiego*, pochodzącej z własnych zapisów Kolberga, obok lokalizacji „od Radomia (Prędocinek)" umieścił datę 1843.

Na tak częste wyprawy w Radomskie mogły mieć wpływ względy osobiste i rodzinne. Zamieszkujący w Warszawie Kolbergowie w 1810 roku przenieśli się do Przysuchy w powiecie opoczyńskim. Być może komplikująca się sytuacja polityczna oraz, co bardziej prawdopodobne, trudności finansowe skłoniły rodziców Oskara, Juliusza i Karolinę do opuszczenia stolicy. Do Przysuchy przybyli z synem Wilhelmem i matką Karoliny Henriettą. Juliusz zatrudniony został jako inżynier w miejscowej hucie żelaza, będącej własnością warszawskiego przemysłowca barona Samuela Fraenkla. Z Fraenklem rodzina Kolbergów jeszcze długo utrzymywała przyjazne stosunki, u niego w latach 1830-33 i 1841-44 znalazł też posadę księgowego Oskar.

---

[1] Bibl. PAN sygn. 2184, k. 69. Przedruk: *Wykaz podróży Oskara Kolberga*. W: *Korespondencja*... cz. III (DWOK T. 66) aneks 1, s. 704-707.

[2] *Kronika życia Oskara Kolberga* w: *Korespondecja*... cz. I (DWOK T. 64) s. XIX-XXIX.

[3] O. Kolberg *Radomskie* cz. II. Kraków 1888. Przedruk: DWOK T. 21. Wrocław-Poznań 1964 s. III.

[4] O. Kolberg *Radomskie*... cz. I (DWOK T. 20) s. 102.

W Przysusze w 1810 roku przyszła na świat jedyna córka Kolbergów, Julia, która zmarła także tutaj w 1817 roku. W lutym 1814 urodził się Henryk Oskar, w czerwcu 1815 Antoni, późniejszy malarz, a w maju 1818 Juliusz Adolf, którego córka Karolina Matylda stanie się jednym z najbliższych Oskarowi członków rodziny. Tu w czerwcu 1818 roku zmarła Henrietta Mercoeur, niespełna miesiąc po urodzeniu się kolejnego wnuka: Juliusza. Kilkuletni pobyt na prowincji obfitował zatem w niezwykle ważne wydarzenia rodzinne, o których Oskar musiał słyszeć wielokrotnie. Pamiętał też zapewne przyśpiewki ludowe, nucone przez opiekunkę małych Kolbergów w Przysusze, Zuśkę Wawrzek[1], chłopkę spod Sandomierza, zabraną później przez rodzinę do Warszawy. W 1819 roku Juliusz został bowiem powołany na stanowisko profesora geodezji, miernictwa, niwelacji i rysunku topograficznego na Uniwersytecie Warszawskim. Rodzina wróciła do stolicy, silnie wiążąc się z jej środowiskiem naukowym i artystycznym. Poza grobem babki i siostry pozostało prawdopodobnie w Opoczyńskiem grono znajomych i przyjaciół, którzy mogli być oparciem dla prowadzącego tam w późniejszych latach badania Kolberga.

Listów i dokumentów pochodzących z lat czterdziestych i pięćdziesiątych zachowało się bardzo niewiele i trudno na ich podstawie ustalić, z kim w owych czasach kontaktował się Kolberg. W cytowanym już wykazie podróży, sporządzonym na podstawie jego własnych notatek, padają cztery nazwiska osób bądź rodzin, u których przebywał.

W roku 1844 zatrzymał się u Żurkowskich w Przysusze. Z pochodzącej z późniejszych lat korespondencji wynika, że rodzina ta lub jej gałąź związana też była z miejscowością Końskie, być może przeniosła się tam z Przysuchy. Żurkowscy musieli być bardzo bliskimi znajomymi Kolbergów. W 1860 roku Julian donosił Oskarowi: „Otóż Rodzice moi mieszkają ciągle w Końskich"[2], w tym samym liście prosił Kolberga o poparcie w uzyskaniu posady nadleśniczego w Galicji. W roku 1888 wspomniana już Karolina Kolberg-Wąsowska, w jednej osobie bratanica i bratowa Oskara, proponuje: „może byśmy się gdzie zjechać mogli,

---

[1] Zuśka Wawrzek zatrudniona była następnie w domu Chopinów, z którymi Kolbergowie sąsiadowali w Pałacu Kazimierzowskim; informacje o historii rodziny Kolbergów zob. S. Dębicka *W starym gnieździe. Z sagi rodu Kolbergów*. Warszawa 1989 s. 66.

[2] List J. Żurkowskiego z 18 lipca 1860 roku. *Korespondencja...* cz. I (DWOK T. 64) s. 92.

może u Julka Żurkowskiego, niech co kochany stryjaszek obmyśli"[1]. Od Juliana mogły też pochodzić pewne materiały folklorystyczne, o czym będzie jeszcze mowa. Nie jest zatem wykluczone, że Kolberg zatrzymywał się u Żurkowskich w Końskich, z tej bowiem miejscowości zachowała się spora liczba materiałów.

Podczas jednej z podróży w roku 1846 lub 1847 Kolberg mógł też przebywać w dobrach przyjaciela, literata Jana Kantego Gregorowicza, który do 1847 roku mieszkał w Bilczy w powiecie sandomierskim[2]. Wiele zapisów Kolberga pochodzi z tej i okolicznych miejscowości. Sam Gregorowicz również zbierał materiały etnograficzne i folklorystyczne, często wykorzystywane przez Kolberga, przede wszystkim przy opracowaniu monografii Sandomierskiego, w mniejszym stopniu w *Radomskiem*. Pod koniec lat czterdziestych i w latach pięćdziesiątych obaj kontaktowali się w Warszawie, współpracując z redakcją „Biblioteki Warszawskiej", miejscem spotkań ówczesnej elity intelektualnej.

W roku 1850 Kolberg udał się ponownie w Radomskie. Jak wynika z dokumentów zatrzymał się u rodziny Rychterów w Kozienicach. W niedatowanym liście do nieznanego adresata napisał: „pospieszam donieść Panu Jenerałowi, że od pary dni bawię w domu p. Richtera [...]. Gospodarstwo na obszarze około 200 włók jest tu prowadzone wzorowo i energicznie [...][3]. Bliższych informacji na temat tej rodziny brak. Kozienice odwiedzał Kolberg jeszcze w roku następnym oraz w latach 1855 i 56, być może wówczas także zatrzymywał się u Rychterów.

W Górach Wysokich, w powiecie sandomierskim, mieszkała rodzina Kollatorowiczów, u których gościł Kolberg w roku 1854..Skąpe wiadomości związane z tym nazwiskiem pochodzą również z późniejszego okresu. Wśród zapisów Oskara o jego wydatkach z roku 1866 lub 1867 widnieje notatka: nekrolog Kollatorowicza"[4]. Z kolei w jego korespondencji z najbliższą rodziną wielokrotnie pada nazwisko Cecylii Kollatorowicz, którą w liście do Władysława Siarkowskiego przedstawia

---

[1] List K. Kolberg-Wąsowskiej z 6 czerwca 1886 roku, *Korespondencja...* cz. III (DWOK T. 66) s. 342.

[2] Zob. *Sandomierskie Oskara Kolberga*. W: *Sandomierskie. Suplement do tomu 2* (DWOK T. 71). Poznań 2001 s. XII-XIV.

[3] List do nieznanego adresata, bez daty i miejsca, *Korespondencja...* cz. III (DWOK T. 66) s. 678-679. W dokumentach Kolberga niekonsekwentny jest też zapis nazwiska, zamiennie: „Richter" i „Rychter".

[4] *Papiery osobiste*, sygn. 3210 k. 14.

Kolberg jako swoją kuzynkę[1]. Być może zatem Kollatorowiczowie byli przyjaciółmi lub krewnymi Kolbergów.

W roku 1859 Oskar Kolberg odbył dwumiesięczną podróż w Sandomierskie, Lubelskie i Radomskie, z czego około miesiąca poświęcił na badania tego ostatniego regionu. Dzięki zachowanej wśród rękopisów Kolberga[2], skrupulatnie prowadzonej liście jego wydatków, tę ostatnią podróż z lipca 1859 roku można odtworzyć bardzo dokładnie:

„2 lipca	- jazda do Kozienic[3], 2 osoby	4,00
	na statku	30
3 "	- na piwo w Kozienicach	10
4 "	- za pieśni (i na struny)	30
6 "	- jazda do Radomia (obiad w Jedlni) [...], jazda do Orońska [...]	
8 "	- w Orońsku	
12 "	- w Radomiu na piwo, za jazdę z Orońska do Radomia	15
	w Jedlińsku popas	20
14 "	- w Kozienicach drobne	20
16 "	- Bąkowiec drobne	25
21 "	- Bąkowiec za śpiewy i służbę (4 kobietom)	60[4]
29 "	- drobne i pieśni	30."

W Orońsku, wsi nad rzeką Oronką, w powiecie radomskim Kolberg zatrzymał się u Amalii Pruszakowej. Amalia, z domu Christiani, była żoną Jana Konstantego Pruszaka. Z rodziną Pruszaków Oskar musiał zetknąć się w latach młodości w Warszawie. Jan Konstanty, podobnie jak Chopin i bracia Kolbergowie, był uczniem Liceum Warszawskiego, przebywał też na pensji prowadzonej przez Mikołaja Chopina[5], ojca Fryderyka, którego rodzina sąsiadowała z Kolbergami w Pałacu Kazimierzowskim.

---

[1] Zob. *Sandomierskie Oskara Kolberga...* (DWOK T. 71) s. XIV.

[2] *Papiery osobiste*, sygn. 3210, k. 23; wydatki Kolberg notował w rublach.

[3] W rkp. nadpisane też „Świerzów".

[4] Dalej rękopis nieczytelny.

[5] Informacje o J.K. Pruszaku za: H. Wróblewska-Strauss, K. Markiewicz *Fryderyk Chopin i bracia Kolbergowie na tle epoki*. Warszawa 2005 s. 179.

W późniejszych latach Oskar Kolberg i Jan Konstanty spotykali się zapewne w środowisku naukowo-artystycznym Warszawy. Bratem Jana był Tomasz Pruszak, pierwszy mąż Seweryny z Żochowskich (później Duchińskiej), poetki i publicystki, która osiadła w Warszawie w 1847 roku, a w 1858 roku otworzyła własny salon. Jej gościem bywał miedzy innymi Oskar Kolberg. Dokumentują to wspomnienia innej literatki, Pauliny Wilkońskiej, która o wieczorze spędzonym u Pruszakowj pisała: „Potem Oskar Kolberg uproszony zagrał nam mazury Szopena i całe zachwycił zebranie"[1]. W latach 1853-55 Seweryna Pruszakowa publikowała w „Bibliotece Warszawskiej", Kolberg związany był z „Biblioteką" już w latach czterdziestych. Redakcja czasopisma była bowiem miejscem spotkań ówczesnej elity intelektualnej i swoistym klubem naukowo-literackim stolicy. Podobnie jak z wieloma innymi literatami i dziennikarzami Kolberg musiał kontaktować się tam z Pruszakową.

Nic zatem dziwnego, że w lecie 1859 roku, podróżując po Radomskiem, Kolberg prawdopodobnie powołując się na dawną znajomość z Janem Konstantym (który zmarł w 1852 r.) lub z polecenia Seweryny, zatrzymał się właśnie w Orońsku. Była to najprawdopodobniej jego ostatnia wizyta w tej miejscowości.

Jeszcze w roku 1860 powziął zamiar napisania opery *Wiesław*. Za libretto miał posłużyć tekst Kazimierza Brodzińskiego, w przeróbce Seweryny Pruszakowej. Do realizacji tego przedsięwzięcia jednak nie doszło. Po upadku powstania styczniowego Seweryna, zmuszona do opuszczenia kraju, osiadła na zawsze w Paryżu.

Amalia natomiast do końca życia mieszkała w Orońsku, zmarła tam w 1867 roku.

Znalezienie oparcia w kilku co najmniej zaprzyjaźnionych domach znacznie ułatwiało Kolbergowi prowadzenie badań. Tak charakteryzował po latach sposób pracy Kolberga jego przyjaciel, Izydor Kopernicki: „przesiadywał on w każdym domu tak długo, jak tego była potrzeba, i przy pomocy gościnnego i uczynnego gospodarza przyjaźnił się z miejscowymi grajkami i śpiewaczkami, wyszukiwał sobie starych bajarzy, doświadczone swachny weselne, lekarki itp., których usłużność,

---

[1] P. Wilkońska *Moje wspomnienia o życiu towarzyskim w Warszawie*. Warszawa 1959 s. 134.

cierpliwość, wymowę, gadatliwość i otwartość musiał zwykle zdobywać poczęstunkiem, podarunkami i zapłatą"[1].

Częste wyjazdy w Radomskie i zapewne dobra organizacja badań terenowych na tym terenie zaowocowała pozyskaniem znaczącej liczby materiałów. Mimo że część z nich została najprawdopodobniej po wydaniu monografii zniszczona przez samego autora, archiwum Kolbergowskie dotyczące tego regionu prezentuje się okazale.

W zachowanych rękopisach zdecydowanie najwięcej jest pieśni. Taki stan rzeczy odzwierciedla zarówno zainteresowania Kolberga, jak i jego kompetencje w zapisywaniu melodii poparte gruntownym wykształceniem muzycznym. Ogółem do monografii Radomskiego zachowało się blisko dwa tysiące melodii i około półtora tysiąca tekstów pieśni. Część z nich Kolberg zapisywał wielokrotnie, najpierw w rękopisie terenowym, następnie w kilku wersjach czystopisu. Nie brak także opisów obrzędów, tekstów bajek, materiałów wierzeniowych i słownikowych oraz notatek, na podstawie których powstał rozdział „Kraj" i obszerne do tego rozdziału przypisy. Niemałą liczbę stanowią odpisy z literatury, zarówno z publikacji zwartych, jak i z czasopism. Te ostatnie są zwykle opatrzone notatką bibliograficzną zawierającą datę. Nie są natomiast datowane zapisy Kolberga poczynione przez niego w terenie lub w trakcie redagowania materiałów. Do wyjątków należy adnotacja „od Radomia (Prędocinek) 1843", wykonana nad melodią w jednym z czystopisów i powtórzona później w druku w części drugiej *Radomskiego* przy pieśni numer 259. Dużą natomiast wagę przykładał Kolberg do miejsca zapisu. Brak lokalizacji wynika częściej z uszkodzenia rękopisu (wiele jest np. kart poprzecinanych), niż nie zarejestrowania tejże przez autora. Trudno jednak niekiedy rozstrzygnąć, czy nota nad zespołem pieśni oznacza ich pochodzenie, czy też miejsce sporządzenia zapisu.

Zachowane rękopisy, aczkolwiek rozproszone w kilkunastu tekach, stanowią najczęściej mniejsze lub większe całości pozyskane odnotowane w konkretnej miejscowości. Stosunkowo niewiele jest przypadków, kiedy materiały radomskie znajdują się wśród zapisów z innych regionów.

---

[1] I. Kopernicki *Przedmowa wydawcy*. W: O. Kolberg *Przemyskie*. Kraków 1891. Przedruk: DWOK T. 35. Wrocław-Poznań 1964 s. X-XI.

Sam Kolberg przeznaczył dla tego regionu tekę 16 zatytułowaną *Radom, Opatów, Sandomierz, Końskie*[1]. Po śmierci autora, wykonawca jego testamentu Izydor Kopernicki opisał tę tekę jako „Resztki od *Radomskiego* i *Sandomierskiego*", co może świadczyć o tym, że zasadnicza część materiałów została stamtąd usunięta po wydaniu monografii. Owe „resztki" natomiast potwierdzają przytoczone już słowa Kolberga, że w publikowanych przez niego tomach zawarła się zaledwie połowa zgromadzonych przez niego materiałów. Tekę 16 otwiera zespół rękopisów (sygn. 1208, k. 1-17) zawierający opisy wesel oraz pieśni weselne. O znajdujących się w tym zespole materiałach pochodzących od nieznanego autora (k. 1-7) oraz o odpisach Kolberga z literatury (k. 8-9) będzie mowa dalej. Każda z kolejnych kart (10-17) stanowi odrębną całostkę i odpowiada zwykle jednemu z opublikowanych w tomie 20 wesel, np. zapisy z karty 10 z lokalizacjami „Kozienice" czy „Kuźmy" zostały przez Kolberga zamieszczone w weselu nr XIII, zapisy z karty 11 z „Magnuszewa (Wilczej Woli)" w weselu XIV, a z karty 12 „od Kozienic, Stanisławice" w weselu XII. Stosunkowo obszerne zapisy z karty 13, pochodzące „od Sieciechowa, Gniewoszowa, Garbatki, Bąkowca, Bronowic, Opatkowic", i z karty 14 z lokalizacją „Czarnolas" zostały połączone w druku w weselu XI. Z kolei karta 15, na której odnotowane zostały pieśni z Przysuchy, Przytyka (Rdzuchów), Odrzywołu, odpowiada opisowi wesela VI. Publikując wesele nr VI, Kolberg oparł się jednak przede wszystkim na własnym artykule *Pieśni ludu weselne*[2], zamieszczonym w „Bibliotece Warszawskiej" w 1847 roku, „uzupełniając go późniejszymi nabytkami i prostując niektóre z ogłoszonych wówczas szczegółów"[3]. W *Radomskiem* jest mniej pieśni w stosunku do pierwodruku, choć włączone zostały trzy nowe, w tym dwie (nr 165 i 169) pochodzące z karty 17 z zapisami „od Przysuchy". W omawianym zespole rękopisów znajduje się jeszcze karta 16 z lokalizacją „Radom,

---

[1] Teki 1-50 stanowią depozyt w Archiwum Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego we Wrocławiu; większość z nich ma zachowane oryginalne numery i tytuły nadane przez Kolberga. Część materiałów znajduje się także w zespołach oznaczonych czterocyfrowymi sygnaturami; należą one do Biblioteki PAU i PAN w Krakowie. Materiały dotyczące Radomskiego znajdują się w obu zespołach.

[2] O. Kolberg *Pieśni ludu weselne*. „Biblioteka Warszawska" 1847 T. 1 s. 605-623, T. 4 s. 383-403. Przedruk: *Pieśni i melodie ludowe w opracowaniu fortepianowym* cz. I (DWOK T. 67). Wrocław-Poznań 1986 s. 442-474.

[3] O. Kolberg *Radomskie...* cz. I (DWOK T. 20) s. 165.

Skaryszew", zawierająca przede wszystkim melodie, z których część została opublikowana w weselu VII oraz pieśni, których Kolberg nie wykorzystał. Zapisy z kart 10-17 nie są datowane, informacje etnograficzne są krótsze niż w druku i mają raczej charakter notatek, natomiast teksty folklorystyczne i melodie odpowiadają zwykle wersji publikowanej, z zachowaniem ich kolejności. Rękopisy te dokumentują pewien końcowy etap pracy Kolberga nad obrzędowością weselną w Radomskiem i niezaprzeczalnie stanowią źródło do opisania tych obrzędów, nie można jednak uznać ich za ostateczną wersję redakcyjną przeznaczoną do druku.

Inny charakter ma zespół rękopisów znajdujący się również w omawianej tece (sygn. 1211, k. 1-54), a zawierający zapisy pieśni z kilkudziesięciu miejscowości, w kilku przypadkach datowanych i w większości opublikowanych przez Kolberga w części drugiej *Radomskiego*. Na ponad pięćdziesięciu kartach widoczne są etapy pracy redakcyjnej autora. Na prawie każdą pieśń, zanotowaną najpierw na podstawie wcześniejszych rękopisów (znajdujących się obecnie w zespołach w tece 16, 33 i 43) naniesione zostały pewne zmiany, być może w oparciu o inne, a niezachowane materiały. Opracowaniu redakcyjnemu poddany został w większym stopniu materiał muzyczny (zob. wstęp s. XLVII) niż teksty pieśni, zmiany w tych ostatnich ograniczały się na ogół do wyraźniejszego zaznaczenia cech gwarowych w zapisach przygotowywanych do druku i drobnych poprawek podporządkowujących tekst melodii, np. poprzez wprowadzenie lub usunięcie interiekcji. Zdarzały się także przypadki łączenia kilku zapisów melodii w jeden. To ostatnie powodowane było prawdopodobnie ciągłym poszukiwaniem kompromisu między ilością zgromadzonego materiału, a ograniczonymi możliwościami wydawniczymi.

Na zachowanych kartach przeznaczone do druku pieśni zakreślone zostały ołówkiem i opatrzone numerem odpowiadającym numerowi w części II *Radomskiego*. Notatki te nie są autorstwa Kolberga, mogły zostać poczynione w drukarni. Ponieważ część pieśni z tego zbioru nie została opublikowana, Kolberg zachował te karty, pozostawiając tym samym niezwykle ciekawy dokument swej pracy. Początkowo ten zespół rękopisów był obszerniejszy, jednak w wyniku późniejszych prac nad Kolbergowskim archiwum część rękopisów znalazła się w tece 8 wśród materiałów do monografii Kaliskiego.

Omawiając tekę 16, nie można pominąć obszernego rękopisu *Obertasy i mazurki*, liczącego ponad 1800 przyśpiewek, z czego około 400 pochodzi z Radomskiego. Najliczniejsze zespoły tekstów, zawierające po ponad sto pieśni pochodzą z Kozienic (sygn. 1209, k. 16-18, nr 1139-1245 i k. 21-22, nr 1497-1599) oraz z Baszowic (sygn. 1209, k. 19-20, nr 1325-1457 i k. 22-23, nr 1600-1677). W tym rękopisie znajdują się także nieliczne zapisy z Przysuchy, Iłży, Radomia. Rękopis *Obertasy i mazurki* dokumentuje początkowy etap pracy Kolberga, kiedy ten zainteresowany był wyłącznie wydawaniem pieśni. Teksty przyśpiewek i melodie taneczne gromadził wówczas oddzielnie. Dlatego większość tekstów z tego zespołu posiada odsyłacze do melodii odnotowywanych w podobnym zbiorze, znajdującym się dziś w tece 33 *Miscellanea*, liczącym ponad 5000 zapisów z różnych regionów Polski. Przypuszczać można, że na początkowym etapie prac nad pieśniami do monografii Radomskiego Kolberg wykorzystał ten swoisty magazyn tekstów i melodii, przenosząc go na karty czystopisu, bowiem najczęściej początkowa wersja zapisu pieśni w omówionym już zespole (sygn. 1211) odpowiada dokładnie zapisowi tekstu z teki 16 (sygn. 1209) i melodii z teki 33.

Do grupy materiałów uzyskanych przez Kolberga w trakcie własnych badań, a znajdujących się w tece 16, należą bez wątpienia rękopisy terenowe trzech bajek (sygn. 1213, k. 4 i 4a): „Wyrzutek", „Zbój i księżniczka" oraz „Rozbójnicy", opublikowanych w części drugiej *Radomskiego*. Teksty zanotowane zostały ołówkiem i są już dziś bardzo słabo czytelne, brak też not lokalizacyjnych, naniesionych później w druku. Z czasów pobytu Kolberga w regionie także jego notatki dotyczące języka (sygn. 1213, k. 5, 9 i 8), spisy nazwisk włościan (sygn. 1212, k. 7 i 12) oraz prawdopodobnie rysunek przedstawiający wieniec żniwny z Opatowa (sygn. 1213, k. 13), zastąpiony w druku odsyłaczem do podobnej ilustracji w części drugiej *Krakowskiego*[1].

Teka 16 zawiera ponadto fragment rękopisu wstępu do tomu 21 (sygn. 1212, k. 1), w niewielkim stopniu przeredagowanego w druku, oraz obszerne wyciągi Kolberga, przede wszystkim z czasopism, w różnym stopniu wykorzystane później w *Radomskiem*. Są to między innymi odpisy (sygn. 1208, k. 8-9 i sygn. 1210, k. 1-5) z dwóch publikacji księdza Jana Kloczkowskiego, proboszcza parafii w Jedlińsku (zob.

---

[1] Zob. O. Kolberg *Krakowskie* cz. II. Kraków 1873. Przedruk: DWOK T. 6. Wrocław-Poznań 1962 s. 97.

wstęp s. XXIX), z *Opisu wesela w mieście Jedlińsku* zamieszczonego w „Kalendarzu F. Kowalskiego" w roku 1867 i z artykułu *Ścięcie Śmierci w Jedlińsku w kusy wtorek* zamieszczonego w „Noworoczniku Ilustrowanym dla Polek" także w 1867 roku. Zachował się też wyciąg (sygn. 1212, k. 1) z fragmentów pracy Kazimierza Władysława Wójcickiego *Stare gawędy i obrazy*, wykorzystany przez Kolberga do opisu Łysej Góry oraz szereg odpisów z „Gazety Kieleckiej", „Przyjaciela Ludu", „Tygodnika Ilustrowanego", „Kalendarza Ungra" i „Kalendarza Jaworskiego" (sygn. 1210, k. 6-9). W tece 16 znajdują się też notatki bibliograficzne, uwzględniające prawie wszystkie wykorzystane przez autora prace. Są one rozproszone na wielu różnych kartach. Nadto w osobnym rękopisie (sygn. 1210, k. 16-19) znalazł się omówiony już wykaz miejscowości Radomskiego, Opatowskiego i Opoczyńskiego, sporządzony na podstawie *Tabelli miast, wsi, osad Królestwa Polskiego* i *Atlasu Królestwa Polskiego*. Jeśli do wzmiankowanych zespołów rękopisów dodać zapisy innych osób, o których mowa będzie osobno, to mimo usunięcia przez Kolberga niemałej części materiału teka 16 obrazuje zawartość tomów 20 i 21, a przede wszystkim daje pogląd na sposób pracy Kolberga nad monografią regionu radomskiego.

Pozostałe rękopisy Kolberga do tego regionu są rozproszone w różnych tekach, przeznaczonych dla innych monografii, i znalazły się tam często przypadkowo. Tak jest z zespołem pieśni z teki 8 *Kalisz, Sieradz, Piotrków, Wieluń* (sygn. 1163, k. 107-123 i k. 180-207), zawierającym zapisy z Radomskiego i Sandomierskiego. Trudno dziś powiedzieć, w jaki sposób trafił on do teki kaliskiej. Być może z jakiegoś powodu umieścił je tam sam Kolberg. Izydor Kopernicki, porządkując po śmierci autora *Ludu* tekę 8, zanotował między innymi: „Mnóstwo melodyj po większej części z krótkimi śpiewkami. Wiele jest z Kieleckiego i innych miejsc"[1]. Ponieważ obecnie w tece 8 brak jakichkolwiek materiałów z regionu kieleckiego (choć nie jest wykluczone, że były tam za czasów Kopernickiego), możliwe, że odnotowane na kartach nazwy miejscowości radomskich, wykonawca testamentu Kolberga odczytał jako kieleckie i owych „mnóstwo melodyj z krótkimi śpiewkami" dotyczy właśnie omawianego zespołu pieśni. Początkowo część z nich znajdowała się niewątpliwie w tece 16, o czym świadczy przede wszystkim

[1] I. Kopernicki *Charakterystyka tek Kolbergowskich*. Rękopis w Archiwum Muzeum Etnograficznego w Krakowie, sygn. 191/II, k. 9.

ich tożsamy wygląd (także naniesione ołówkiem numery odpowiadające numerom w druku) z zapisami z teki 16 (sygn. 1211) oraz fakt, że niektóre przedarte karty z teki 16 i 8 tworzą całość i były kiedyś częścią tego samego rękopisu[1]. Dzięki połączeniu takich zapisów stało się też możliwe ustalenie bądź potwierdzenie proweniencji niektórych pieśni. Znaczna część pieśni z teki 8 została opublikowana przez Kolberga w części drugiej *Radomskiego*, głównie w rozdziale „Tańce".

W tece 8 znajdują się też jedne z nielicznych zachowanych rękopisów terenowych dotyczących regionu radomskiego. Są to karty (sygn. 1163, k. 218-222) zawierające ponad 40 zapisów pieśni, z których tylko kilka Kolberg opublikował w tomie 21. Na jednej z kart (219) z widnieje nota: „od Iłży", po niej nieczytelne nazwisko, być może informatora, dalej „w Kozienicach", poniżej odnotowane zostały warianty tekstowe pieśni nr 195 i 197 z drugiej części Radomskiego. W druku pieśni te posiadają inne lokalizacje, pierwsza z nich jest datowana na rok 1854, nadto obie opublikowane są z melodiami, podczas gdy w rękopisie na odwrotnej stronie karty zachował się zapis melodii tylko dla pierwszej. Przygotowując do druku te pieśni, Kolberg musiał mieć późniejsze zapisy z innych miejscowości.

Najwięcej rękopisów terenowych, nie tylko do monografii *Radomskie*, zachowało się w tece 43 *Miscellanea*. Na kilku kartach (sygn. 1352, k. 89-100) znajdują się zapisy blisko dwustu pieśni poczynione w Orońsku, Augustowie i Bąkowcu oraz w Bronowicach niedaleko Puław. Najbardziej prawdopodobne jest, że pochodzą one z badań przeprowadzonych w 1854 i 1859 roku. Pierwsza data widnieje przy opisie wesela XI i XII, w których wykorzystane zostały zapisy terenowe z Augustowa i Bąkowca. W roku 1859 Kolberg odbył dwumiesięczną podróż po Sandomierskiem, Radomskiem i Lubelskiem, stąd wśród lokalizacji lubelskie Puławy. Ponadto wykaz podróży za tenże rok wymienia zarówno Orońsk, jak i Bąkowiec. Dlatego prawdopodobne jest, że zapisy pieśni z Orońska (głównie z kart 97 i 99) sporządzone zostały w tym właśnie roku. Potwierdza to datowanie wesela VII „od Wolanowa, Orońsk", w opisie którego Kolberg opublikował sporą liczbę zapisów z tych kart. W tece 43 (sygn. 1352, k. 89-92) odnotowane zostały pieśni tzw. szlacheckie z lokalizacją „Radom". Rozproszone są one wśród materiałów

[1] Dotyczy to np. k. 191 (sygn. 1163) z teki 8 i k. 22 (sygn. 1211) z teki 16.

z Mazowsza, co świadczy o tym, że Kolberg najprawdopodobniej zapisał je w Warszawie od przybywających tam okresowo mieszkańców Radomia. Nie jest to sytuacja odosobniona. Pewna liczba tego typu rękopisów terenowych znajduje się też w tece 29 *Białoruś, Grodno*. Są to zapisy szeregu pieśni (sygn. 1296, k. 2, 4 i 5), między innymi obrzędowych (sygn. 1296, k. 1) oraz nieludowych (sygn. 1296, k. 1a), których późniejsze wersje redakcyjne znajdują się w omawianych już tekach 8 i 16. Wszystkie melodie odnotował Kolberg, natomiast część tekstów spisana została ręką innego autora. Mimo że przy dwóch melodiach widnieje lokalizacja „Skaryszew", a przy jednej „Kozienice", sądzić można, że są to miejsca pochodzenia zapisu, nie zaś jego sporządzenia. Bowiem wzmiankowane pieśni znajdują się w zeszycie, w którym Kolberg odnotował także pieśni z Kamieńca, Witebska i Połocka. Wprawdzie autor wstępu do tomu *Białoruś-Polesie*, Stanisław Kasperczak, sugeruje, że „zeszyt ten towarzyszył Kolbergowi w podróży w 1836 r. - byłby to zatem jeden jego pierwszych zachowanych zapisów terenowych"[1], bardziej jednak prawdopodobne wydaje się, że wszystkie zapisy z tego zeszytu poczynione zostały w Warszawie od pojawiających się tam informatorów. Mogą zatem pochodzić z czasów późniejszych niż wzmiankowany rok podróży Kolberga. Podobny charakter mają dwie karty rękopisu znajdującego się obecnie w tece 36 *Miscellanea* (sygn. 1324, k. 11 i 12). Na nich odnotował Kolberg pieśni z różnych regionów Polski, w tym kilka pieśni z lokalizacjami radomskimi. Jest prawdopodobne, że tak jak w przypadku kart z teki 43 i zeszytu z teki 29 są to tzw. zapisy ze słuchu, wykonane w Warszawie.

Rękopisy dokumentujące pracę Kolberga w terenie znajdują się też w tece 36 *Miscellanea*. Należy do nich karta 16 (sygn. 1323), zawierająca przede wszystkim pieśni obrzędowe oraz kilkanaście innych. Zapisy te wykonane były w Ostrowcu w 1860 roku, podczas ostatniej podróży Kolberga w Radomskie. Rękopis posiada tylko lokalizację, datę umieścił autor w druku przy opisie wesela I, do którego jest on jedynym zachowanym dziś źródłem.

---

[1] S. Kasperczak *Białoruś-Polesie* Oskara Kolberga. W: *Białoruś-Polesie* (DWOK T. 52). Wrocław-Poznań 1968 s. XXXIII. W 1836 roku Kolberg odbył podróż do Homla, do 1837 był korepetytorem w Mitawie, stąd wniosek, że mógł mieć wówczas przy sobie ów zeszyt.

Ponadto teka 36 zawiera zespół czystopisów z pieśniami szlacheckimi i mieszczańskimi (sygn. 1317d, k. 28, 36, 38; sygn. 1319, k. 5; sygn. 1320, k. 8, 15, 16, 45, 49, 54, 55, 58, 66, 72, 73, 109). Rękopisy terenowe tych pieśni znajdują się w omawianych już tekach 29 i 43. Zapisy z Radomskiego są rozproszone między pieśniami z innych regionów, w tece 36 gromadził bowiem Kolberg warianty pieśni nieludowych, patriotycznych, wojskowych i innych z różnych stron Polski.

Kilkanaście pieśni nieludowych zanotowanych między innymi w Radomiu, Opatowie i Kozienicach znajduje się również w tece 5 *Płock, Dobrzyń, Pułtusk, Kurpie* (sygn. 1136, k. 35-39, 41, 89). Na poszczególnych kartach widnieją zapisy tylko z miejscowości radomskich, a wygląd kart wskazuje, że materiały te tworzyły całość z zapisami pieśni z tek 16 (sygn. 1211) i 8 (sygn. 1163). Prawdopodobnie stanowią one fragment przygotowywanego do monografii Radomskiego rozdziału z pieśniami szlacheckimi i mieszczańskimi, z druku którego wobec konieczności ciągłego redukowania materiałów musiał jednak zrezygnować.

Zamieścił natomiast Kolberg w części pierwszej *Radomskiego* kolędy oraz pieśni wielkopostne. Większość z nich łączy odsyłaczami ze zbiorami księdza Mioduszewskiego *Śpiewnik kościelny* oraz *Pastorałki i kolędy*. W tece 41 *Miscellanea* (sygn. 1347, k. 37-41) znajdują się sporządzone przez Kolberga odpisy tych pieśni, a także wielu innych pieśni kościelnych. Zostały one wykonane najprawdopodobniej już po wydaniu *Radomskiego*, wszystkie bowiem znajdujące się w tej tece kopie posiadają odsyłacze do numerów pieśni w poszczególnych, już wydanych monografiach. Z kolei w druku przy pieśniach tych często widnieją noty lokalizacyjne, co świadczy o tym, że Kolberg słyszał je w terenie, a zbiory Mioduszewskiego były jedynie źródłem pomocniczym. Wniosek taki potwierdzają słowa autora *Ludu* zamieszczone w przypisie do dwóch pieśni wielkopostnych: „Pieśni pod nr 39 i 40 [w tomie 20] wyjęliśmy ze *Śpiewnika* ks. Mioduszewskiego. Są one powszechne w Krakowskiem i Sandomierskiem (osobliwie po miastach). Notujemy je tak, jak je słyszeliśmy w Staszowie r. 1860, więc jak je lud dzisiaj śpiewa [...]".[1]

Pozostałe rękopisy Kolberga dotyczące Radomskiego, Opatowskiego, Opoczyńskiego i Sandomierskiego są już rozproszone między

[1] O. Kolberg *Radomskie*... cz. I (DWOK T. 20) s. 102.

materiałami z innych regionów i nie stanowią zwartych całości. Do ciekawszych należą dwie karty z teki 37 *Miscellanea* (sygn. 1328, k. 39 i 46), zawierające końcowy fragment opisu wesela VI. Charakter zachowanego rękopisu, częściowo uszkodzonego, w którym zanotowane zostały zarówno pieśni (zob. nr 181-183 w cz. I *Radomskiego*), jak i informacje o przebiegu obrzędu, pozwala przypuszczać, że to na jego podstawie Kolberg opublikował opis wesela VI.

Kilka pieśni weselnych znajduje się w tece 2 *Mazury Podlaskie* (sygn. 1124, k. 34-35) oraz w tece 15 *Tarnów, Rzeszów* (sygn. 1204, k. 32), przy czym niektóre pieśni z teki 2 powtarzają się w tece 15. Zapisy te zostały wykorzystane przez Kolberga w weselu IV, wcześniej jednak posłużyły mu do redakcji artykułu *Pieśni ludu weselne* w 1849 roku[1], w którym kilka pieśni z tych kart zostało opublikowanych bez melodii.

W tece 13 *Kraków*, w obszernym, liczącym ponad 2800 tekstów, rękopisie *Krakowiaki i polki*, znajduje się kilkadziesiąt zapisów z Radomskiego (sygn. 1193, k. 24, 29-30). Dla części tekstów melodie zapisał Kolberg w tece 33 *Miscellanea* i połączył oba zespoły odsyłaczami. Podobnie jak omawiany wcześniej zbiór przyśpiewek *Obertasy i mazurki* z teki 16 (sygn. 1209), zapisy te pochodzą z początkowych etapów pracy Kolberga i przeznaczone były raczej do kolejnych zbiorów pieśni, które wówczas zamierzał wydawać, a nie do monografii regionalnych.

Własne badania terenowe w Radomskiem Kolberg zakończył w 1860 roku i nigdy więcej, przynajmniej w świetle zachowanych dokumentów, na tym terenie nie był. Jednocześnie prowadził także prace w innych regionach. W wymienionym roku 1860 był na przykład w Łęczyckiem, Piotrkowskiem, Augustowskiem, na Litwie i Kujawach. Obejmując badaniami tak wielki obszar, Kolberg nie był w stanie sam zgromadzić wszystkich materiałów, dlatego „dopełniał takowe szczegółami, jakie nam uprzejmi znajomi różnymi czasy ustnie i listownie udzielić raczyli"[2]. Pomoc współpracowników była też niezbędna z innego powodu. W roku 1871 Kolberg wyjechał z Warszawy i zamieszkał w Galicji, najpierw w Mogilanach, następnie w Modlnicy u rodziny Konopków. Opuszczając granice Królestwa, nie miał już możliwości powrotu, nie

---

[1] O. Kolberg *Pieśni ludu weselne...* Przedruk: *Pieśni i melodie ludowe...* cz. I (DWOK T. 67) s. 442-474.

[2] O. Kolberg *Radomskie...* cz. II (DWOK T. 21) s. III.

mógł zatem uzupełnić lub zweryfikować wcześniej poczynionych zapisów. Kolberg zresztą już na początku swej pracy nad *Ludem* zakładał wykorzystywanie materiałów nadesłanych, w tym celu opublikował przecież list otwarty w „Bibliotece Warszawskiej", w którym nakłaniał „do spisywania swych spostrzeżeń, a następnie do udzielenia mi takowych listownie [...]"[1].

Jedną z osób zbierających jakieś materiały dla Kolberga był, jak wynika z zachowanej korespondencji, wspomniany już Julian Żurkowski. W liście do Oskara z 1860 roku pisał: „Będąc w Krakowskiem u szwagra zbierałem pieśni ludu i tu [mowa o miejscowości Końskie] również zbieram je, lecz na nieszczęście nut pisać nie umiem, tylko w pamięci je chowam, która jeżeli mię nie zawiedzie, to będąc w Warszawie, spodziewam się, że dołożę ziarnko do Pańskiego zbioru, między innymi ładny wyrwas od Końskich:

Parobeczek z Odrowąża, dziewka z Zawoni,
a cóż on jej będzie robił, jak ją dogoni,
zaprowadzi do pszeniczki albo do żyta,
będzie myślał, że to panna, a to kobieta."[2]

Tekst ten zachował się, ale wśród rękopisów sporządzonych przez Kolberga (teka 16, sygn. 1211, k. 39) z lokalizacją: „od Końskich (Błaszków)", brak natomiast w archiwum jakichkolwiek zapisów innych osób z miejscowości „Końskie", których autorem mógłby być Żurkowski.

Niektóre materiały do *Radomskiego* gromadził dla Kolberga literat Władysław Ciesielski. Po klęsce powstania styczniowego, w którym uczestniczył, Ciesielski ukrywał się na terenie powiatu opatowskiego, w folwarku Pękosławice koło Waśniowa. Stamtąd w lutym 1865 roku nadesłał Kolbergowi list, do którego dołączył informacje etnograficzne[3]. Specyficzny i dość zawiły styl Ciesielskiego spowodował zapewne, że Kolberg wykorzystał tylko krótki fragment listu i opublikował go w jednym z przypisów do wesela I (zob. tom 20 s. 140), natomiast

---

[1] *O. Kolberg do redakcji „Biblioteki Warszawskiej"*. W: *Korespondencja...* cz. I (DWOK T. 64) s. 103

[2] List J. Żurkowskiego z 18 lipca 1860 roku, *Korespondencja...* cz. I (DWOK T. 64) s. 93.

[3] List W. Ciesielskiego z 26 lutego 1865, *Korespondencja...* cz. I (DWOK T. 64) s. 106-107. W *Korespondencji...* informacje etnograficzne pominięto, zachowane zostały w archiwum Kolbergowskim (sygn. 2185, k. 90).

charakterystykę natury włościan pominął. Jest jednak prawie pewne, że inny przypis do tego wesela (s. 138, przyp. 1), do którego nie zachowało się żadne źródło, również zredagowany został na podstawie informacji uzyskanych od Ciesielskiego, o czym świadczy lokalizacja: „W Pękosławicach pod Waśniowem". W Kolbergowskim archiwum (teka 16, sygn. 1213, k. 3) znajduje się ponadto niedatowany rękopis W. Ciesielskiego zawierający opowieści wierzeniowe „O wilku", „O psie i wronach", opublikowane bez tytułów w części drugiej *Radomskiego* w rozdziale o diable (s. 161 i 162), podanie „O dzwonach w wodzie" oraz wiadomości o upiorze również drukowane przez Kolberga.

Poza scharakteryzowanymi tu manuskryptami Kolberga oraz nielicznymi zapisami innych autorów, znanych z nazwiska, zachowały się także rękopisy osób nieznanych. W kilkakrotnie już wspomnianej tece 16 (sygn. 1208, k. 1-7) znajduje się rękopis nieznanego autora z opisem wesela VIII. Jest on niedatowany, a na dwóch jego kartach (k. 1 i 5) Kolberg odnotował „z okolic Radomia" i „Radom", co może świadczyć o miejscu pozyskania tych materiałów lub stanowi wskazówkę o przynależności regionalnej tego zapisu, w druku bowiem podana jest lokalizacja „od Przytyka (Bukowno, Młodynie)" i data „1857". Kolberg przytoczył dosłownie cały opis, wprowadzając tylko niewielkie zmiany redakcyjne w tekście opisowym oraz odsyłacze do wariantów pieśni w innych regionach, co zresztą czynił systematycznie. Na ostatniej karcie widnieje nota: „od Jahołkowskiego", co jednak raczej nie świadczy o autorstwie zapisu. Lekarz Piotr Jahołkowski zbierał bowiem dla Kolberga materiały etnograficzne z Mazowsza, ponadto porównanie pisma z oryginałami tego zbieracza nie wskazuje, aby był on autorem rękopisu, mógł natomiast w jakiś sposób pośredniczyć w przekazie informacji i stąd nota na karcie.

Niewiadomego autorstwa jest też rękopis przechowywany w tece 8 (sygn. 1163, k. 224-227), zawierający kilkadziesiąt przyśpiewek, bez melodii, opatrzonych notą: „Opoczyńskie, spod Brudzewic". Na ostatniej karcie zanotowana została przez Kolberga jedna melodię z incipitem tekstu (zob. nr 746 w suplemencie). Pieśni tych Koloberg nie opublikował, gdyż warianty wielu z nich miał we własnych rękopisach wraz z zapisami nutowymi.

Udało się natomiast ustalić, że znajdująca się w tece 15 *Tarnów, Rzeszów* (sygn. 1207, k. 1) pieśń obrzędowa „Poszło trzech braci" zapisana

została przez Seweryna Udzielę, pochodzi więc z czasów późniejszych. W rękopisie Udzieli znajduje się łącznie osiem pieśni, mają one jednak swoje odpowiedniki w oryginalnych zapisach autora *Ludu*, przechowywanych także w tece 15 (sygn. 1204). Owych osiem pieśni zostało zatem skopiowanych przez Udzielę, prawdopodobnie na etapie analizowania materiałów pod kątem przygotowywanej przez niego na początku XX wieku edycji prac Kolberga.

Do jeszcze późniejszych należy odpis fragmentu pieśni „Seroka woda na Wiśle" (zob. nr 19 w cz. II *Radomskiego*), sporządzony przez Marię Turczynowiczową. Turczynowiczowa, przed rokiem 1939, wykonała szereg kopii rękopisów Kolberga[1], w tym części korespondencji. Oryginały zostały zniszczone w czasie wojny i kopie te stały się jedynymi zachowanymi dziś dokumentami.

Wobec braku kompletu Kolbergowskich rękopisów oraz części korespondencji, dysponując niepełnymi wiadomościami o współpracownikach badacza, a często tylko domysłami, trudno dziś ustralić, kto mógł być autorem zachowanych materiałów „obcych" i w jaki sposób docierały one do Kolberga. W trudnych popowstaniowych czasach niektórzy informatorzy chcieli lub musieli zachować anonimowość. Innym być może względy obyczajowe nakazywały nie ujawniać nazwiska. Kolbergowi pozostawało wówczas jedynie, jak w przypadku pieśni ukraińskich, wyrażenie życzenia: „pragnąłbym jednak, aby mi dozwolono wykazać miejsce, z którego pieśni pochodzą, bo to jest dla etnografa ważną wskazówką, jak się w tej a w tej okolicy duch melodyjny ludu wyrabiał"[2]. Trudno też dziś wyrokować, co oznaczają niektóre poczynione na rękopisach notatki. Już Izydor Kopernicki, porządkując archiwum, borykał się z takimi problemami. Na zeszycie z adnotacją: „dla Pana Kolberga" autor Ludu zanotował „Kalisz", jednak rękopis ten zawiera kilka pieśni z Wilanowa, ale przede wszystkim pieśni obrzędowe z Sandomierskiego[3] oraz opis sobótki z lokalizacją: „Łukawa, Janowice,

---

[1] Odpisy M. Turczynowiczowej, w tym wspomnianej pieśni, znajdują się w Muzeum im. Oskara Kolberga w Przysusze; przed rokiem 1939 rkp. w Bibliotece PAU, sygn. 2030, k. 334.

[2] List O. Kolberga z 18 czerwca 1870 roku, *Korespondencja*... cz. I (DWOK T. 64) s. 361.

[3] Część materiałów z tego zeszytu została opublikowana w suplemencie do *Sandomierskiego* (DWOK T. 71), a o wzmiankowanym zeszycie i jego autorce napisano też we wstępie do tegoż suplementu, zob. s. XVII i XVIII.

Wilczyce, Dwikozy", opublikowany przez Kolberga w *Radomskiem*. Kopernicki opatrzył zeszyt notą: „Z jakich okolic są te pieśni? Pomimo nadpisu [...] wymienione tu miejscowości nie znajdują się w spisie Kaliskiego", jednak zeszyt w tece 8 pozostał, a nota „Kalisz" odnosić się może do miejsca uzyskania informacji, choć i to jest mało prawdopodobne. Autorką rękopisu jest bowiem najprawdopodobniej bliska znajoma Kolberga, Maria Marczewska, którą poznał w Krakowie w 1884 roku, a która w latach osiemdziesiątych mieszkała w Łukawie, w powiecie sandomierskim. Z zachowanej korespondencji wynika, że przesyłała Kolbergowi materiały przed rokiem 1888, kiedy to przeniosła się do Rosji. Czas i miejsce uzyskania tych materiałów potwierdza Kolberg przy opisie sobótki, datując ją na rok 1886 i wymieniając miejscowości: „Łukawa, Wilczyce, Jankowice, Sobótka, Pisary, Garbów". Bardzo prawdopodobne jest także, że od Marii Marczewskiej pochodził jeden z opisów chałup lokalizowany we wsiach „Łukawa. Radoszki, Wilczyce, Gałkowice" czy informacja o pożywieniu ze wsi „Łukawa, Ocin, Wysiadłów, Radoszki, Wilczyce, Sobótka". Zbieżność lokalizacji „Łukawa, Wilczyce, Sobótka" nie jest zapewne przypadkowa, a włączenie innych miejscowości może wynikać z uzupełnień Kolberga. Pochodzenie obu tych materiałów potwierdza nadto data 1885, zamieszczona w druku właśnie przy opisie pożywienia.

W archiwum Kolberga zachowały się także ilustracje związane z regionem radomskim. Poza wymienionym rysunkiem wieńca, dysponujemy jeszcze trzema innymi niepublikowanymi rysunkami (teka 47, sygn. 1354, k. 79, 80 i 83). Rysunki te wykonane nieznaną ręką, atramentem na białym tle, przedstawiają tę samą kobiecą postać w stroju regionalnym. Na rysunkach widnieją noty Kolberga dotyczące lokalizacji i koloru stroju. Na k. 79 Kolberg zanotował: „Opoczyńskie koło Radoszyc, Bodzętyna" oraz „amarant aksamit". To samo ujęcie postaci znajduje się na k. 80, przy czym w tym przypadku nota o miejscu pochodzenia brzmi: „od Łysej Góry, Baszowice", a dalej podana jest wskazówka: „różnobarwne". Na ostatnim rysunku, na k. 83, również z lokalizacją: „Baszowice, od Łysej Góry" ta sama postać kobiety zwrócona jest przodem, na tle jest notatka: „białe", na stroju: „stanik amarant". Kolberg zrezygnował z przygotowania do druku rycin prawdopodobnie z przyczyn finansowych i ostatecznie strój mieszkańców ziemi sandomierskiej

w formie ilustracji prezentowany jest tylko na rycinach zamieszczonych w drugim tomie *Ludu*[1].

Zapisy zgromadzone przez samego Kolberga, jak i pozyskane od osób trzecich dotyczyły przede wszystkim zwyczajów, obrzędów, folkloru muzycznego, języka, literatury ludowej. Redagując pozostałe rozdziały swojej monografii, autor oparł się na licznych publikacjach. Większość literatury zebrał jeszcze podczas pobytu w Warszawie w tamtejszej Bibliotece Głównej oraz w wyniku swoich rozległych kontaktów z literatami związanymi z redakcją „Biblioteki Warszawskiej". Jednak jeszcze tuż przed wydaniem *Radomskiego* wciąż uzupełniał materiały, w roku 1887 pisał bowiem do Karoliny Kolberg-Wąsowskiej: „Powodem głównym obecnego listu jest prośba, ażebyś wyszukała i przysłała mi, o ile można rychło (najdalej w ciągu listopada), dzieło pod tytułem *Benedyktyński klasztor w Sieciechowie* przez księdza J. Gackiego (wyszło drukiem w Radomiu 1872 roku). Dzieła tego nie ma w tutejszych bibliotekach i znikąd go dostać nie mogę"[2].

Z tej i innych publikacji księdza Gackiego korzystał Kolberg wielokrotnie, opisując między innymi historię klasztoru świętokrzyskiego na podstawie pracy *Benedyktyński klasztor Świętego Krzyża na Łysej Górze*, a fragmenty innej pracy *Jedlnia, w niej kościół i akta obelnego prawa* zacytował Kolberg nie tylko w opisie „Kraju" i „Ludu", ale także w opisie wesela.

Ksiądz Józef Gacki (1805-1876) był historykiem dziejów Kościoła, odbył studia językowe w Berlinie, uczył między innymi języków starożytnych w szkole pijarów w Piotrkowie. W 1837 roku objął wikariat w Jedlni, w diecezji sandomierskiej, u boku swego stryja Tadeusza, a po jego śmierci w 1839 roku został proboszczem jedlinieńskim. W parafii tej pozostał do końca życia. Brał czynny udział w powstaniu styczniowym. W czasie sprawowania probostwa w Jedlni, mając do tego stosowne przygotowanie teologiczne, historyczne i językowe, poświęcał czas na badania nad regionalną historią Kościoła w Sandomierskiem[3].

---

[1] Zob. O. Kolberg *Sandomierskie*. Warszawa 1865. Przedruk: DWOK T. 2. Wrocław-Poznań 1962, tam dwie wkładki z kolorowymi rycinami przedstawiającymi strój „spod Szydłowca i Iłży" oraz „spod Dzikowa", a także ilustracje na s. 19.

[2] List O. Kolberga z 6 marca 1887 roku, *Korespondencja*... cz. III (DWOK T. 66) s. 422.

[3] Informacje biograficzne o ks. Gackim za: R. Kaczmarek *Gacki Józef*. W: *Polski Słownik Bibliograficzny*. Kraków 1948-58. T. 7 s. 196-197.

Poza wymienionymi pracami zwartymi opublikował szereg artykułów, przede wszystkim na łamach „Pamiętnika Religijno-Moralnego". Do większości z nich odsyła w *Radomskiem* Kolberg. Publikacje Gackiego pełne są odwołań do najróżniejszego rodzaju literatury polskiej i obcej, w tym do materiałów z niedostępnych archiwów klasztornych. Noty bibliograficzne zamieszczone w pracach Józefa Gackiego, a kierujące do innych autorów, podawane były często niedokładnie i w takiej też postaci zostały przytoczone przez Kolberga. Jednak prace te, niezależnie od pewnych mankamentów, cechuje niezaprzeczalna wartość historyczna i źródłoznawcza.

Materiały związane z historią i etnografią regionu radomskiego gromadził też inny duchowny, ksiądz Jan Kloczkowski[1]. Urodził się w 1812 roku w Piastowie koło Radomia. Uczęszczał między innymi do szkoły pijarów w Radomiu, uczył się także w diecezjalnym seminarium duchownym w Sandomierzu. W czasie powstania listopadowego był żołnierzem pułku piechoty województwa sandomierskiego. Prawie jednocześnie z Józefem Gackim, bo w latach 1836-1837, był wikarym u księdza Tadeusza Gackiego w Jedlni. W końcu objął probostwo w Jedlińsku, gdzie pozostał do śmierci w 1884 roku. Zachowywał bardzo dobre stosunki z mieszkańcami i uczestniczył w ich życiu codziennym. Stąd takie publikacje jak *Opis wesela w mieście Jedlińsku* czy *Ścięcie Śmierci*. Był także autorem artykułów w „Pamiętniku Religijno-Moralnym" i *Dziejów miasta Jedlińska*. Choć nie drukował zbyt wiele, prace jego spotykały się z dobrą oceną.

W *Radomskiem* Kolberg wykorzystał dziesiątki publikacji zwartych różnych autorów. Wiele jest cytatów z prac Jana Nepomucena Chądzyńskiego, który pracował w sądzie w Sandomierzu, a po przeniesieniu do Warszawy wydał *Wspomnienia Sandomierskie i opis miasta Sandomierza* (1850) i *Historyczno-statystyczne opisy miast starożytnych Ziemi Sandomierskiej* (1855) w trzech tomach. Przytacza też Kolberg fragmenty publikacji Klementyny z Tańskich Hoffmanowej *Opisy różnych okolic Królestwa Polskiego*, Wiślickiego *Ziemi Opatowsko-Sandomierskiej*, hasła z *Encyklopedii Powszechnej* i *Encyklopedii Rolnictwa*. Zarówno Kolberg, jak i cytowani przez niego autorzy, przede wszystkim Gacki, Chądzyński, Szajnocha, odwołują się

---

[1] Informacje biograficzne o ks. J. Kloczkowskim za: W. Urban *Kloczkowski Jan*. W: *Polski Słownik Bibliograficzny*. Wrocław-Warszawa-Kraków 1967-1968 T. 13 s. 2-3.

do najstarszych zabytków języka polskiego: kronik Galla, Wincentego zw. Kadłubkiem, Macieja z Miechowa, Jana Długosza, publikacji Szymona Starowolskiego, herbarzy Bartosza Paprockiego i Kacpra Niesieckiego, a nawet *Statutów* Jana Łaskiego. Przywołane zostały też XVII i XVIII-wieczne druki, jak Wojciecha Ruffina *Historya o drzewie Krzyża Świętego na górę Łysą przyniesionym* z 1611 roku czy Marcina Kwiatkiewicza *Krzyż Święty na Górze Świętokrzyskiej* z 1690 roku.

W monografii Radomskiego znajdujemy nazwiska poetów związanych z regionem, Jana Kochanowskiego, Wespazjana Kochowskiego, Sebastiana Klonowica, a także odesłania do ich utworów poświęconych poszczególnym miejscowościom. Do ich utworów Kolberg odwołuje się jeszcze parokrotnie np. przy opisie sobótki za jedno ze źródeł podaje *Pieśń Świętojańską o Sobótce*, omawiając wierzenia sięga do sielanki Szymona Szymonowica *Czary*.

Mówiąc o wykorzystanej przez Kolberga literaturze, nie można pominąć współczesnych mu zbiorów pieśni ludowych Wójcickiego i Wacława z Oleska, wymienianych prawie w każdym tomie *Ludu*, *Śpiewnika kościelnego* Mioduszewskiego (zob. wstęp s. XXII), czy wydanego w Pelplinie w 1871 roku *Zbioru pieśni nabożnych* Szczepana Kellera[1]. Zbiory pieśni ludowych i kościelnych nie były jednak w przypadku *Radomskiego* źródłem, a jedynie materiałem porównawczym, do którego kierował Kolberg czytelnika, wskazując na podobieństwa czy tożsamość wątków tekstowych i muzycznych.

Tę specyficzną literaturę, nie tylko polską, Kolberg uzupełnił szeregiem czasopism XIX-wiecznych i wcześniejszych. Wykorzystywał wydawnictwa o różnym charakterze od popularno-naukowych, jak „Biblioteka Warszawska" czy „Tygodnik Ilustrowany", poprzez pisma religijne („Pamiętnik Religijno-Moralny") i rozmaite kalendarze („Kalendarz Astronomiczno-Gospodarski" Jana Jaworskiego) po druki ulotne, jak np. dzienniki warszawskie i regionalne. Nie zabrakło też czasopism najnowszych, jak powstała dopiero w 1887 roku „Wisła" i najdawniejszych, jak „Kalendarz Polski i Ruski na rok pański 1759" Duńczewskiego.

Wydane u schyłku życia autora *Radomskie*, jak większość monografii Kolberga, łączy w sobie materiały o najróżniejszym charakterze,

---

[1] *Zbiór pieśni nabożnych katolickich do użytku kościelnego i domowego* wydany był wprawdzie anonimowo, jednak w bibliografiach funkcjonuje powszechnie jako zbiór ks. Kellera.

od zebranych przez niego w wyniku wieloletnich badań terenowych, poprzez materiały pochodzące od współpracowników i informatorów, po wypisy z najrozmaitszych źródeł literackich. W obu tomach najobficiej prezentują się jednak pieśni, to one zdominowały opisy obrzędów w części pierwszej i to one stanowią połowę zawartości części drugiej, pozostawiając w tle inne gatunki folkloru i materiały wierzeniowe. Jeśli dołączyć około tysiąc pieśni, w tym melodii tanecznych, zachowanych tylko w rękopisach, *Radomskie* Oskara Kolberga jawi się przede wszystkim jako źródło XIX-wiecznego folkloru muzycznego, a dopiero później jako źródło dla etnografii, historii kultury czy filologii.

Tom 77 Dzieł Oskara Kolberga skonstruowany został zgodnie z ogólnymi zasadami przyjętymi dla wszystkich tomów suplementowych tej edycji. Ze względu na objętość podzielony został na dwa woluminy (77/I i 77/II). Jest to uzupełnienie wydanego przez Kolberga *Radomskiego*, w trzech różnych zakresach. Zawiera materiały etnograficzne i folklorystyczne niewydane w XIX wieku, stanowiące właściwy suplement. Ponadto zawiera przypisy źródłowe do tekstów i melodii opublikowanych w części I i II *Radomskiego* Kolberga, w których zamieszczono informacje o zachowanych rękopisach, wyniki ich porównania z wersją drukowaną; znalazły się tu również uzupełnienia i wyjaśnienia odnoszące się do wykorzystanych przez Kolberga publikacji oraz (w przypadku niektórych pieśni) odsyłacze do pierwodruków z wcześniejszych artykułów Kolberga. Ostatni typ materiałów stanowią opracowania obejmujące całość *Radomskiego*, tj. tom 20, 21 i 77/I i 77/II, a zawierające bibliografię prac cytowanych i odnotowanych przez Kolberga, indeks nazw geograficznych i indeks incipitów pieśni.

Z archiwum Kolbergowskiego wyłoniono wszystkie zapisy dotyczące regionu radomskiego i porównano je z materiałami wydanymi w XIX wieku. Rękopisy uznane za wykorzystane w tomach 20 i 21 posłużyły do zredagowania przypisów źródłowych. Materiały dotąd niepublikowane złożyły się na część suplementową, zawierającą teksty i melodie w większości zupełnie nowe. Powtórzono jedynie te zapisy, które w monografii Kolberga znalazły się z różnych względów w wersji skróconej.

Układ rzeczowy części suplementowej zgodny jest z układem *Radomskiego* Kolberga na tyle, na ile pozwalają na to zachowane materiały. Podobnie jak w tej monografii, najobficiej reprezentowane są pieśni i melodie: blisko 40 pieśni obrzędowych, ponad 750 innych ludowych, prawie 70 pieśni z grupy mieszczańskich i szlacheckich oraz około 300 melodii tanecznych. Tekstów zawierających informacje etnograficzne, które przeznaczone mogłyby być do rozdziałów „Kraj" i „Lud" jest niewiele. Są to dwa wyciągi Kolberga z „Gazety Kieleckiej" i „Kalendarza Astronomiczno-Gospodarskiego" Jana Jaworskiego dotyczące Szydłowca i Łysej Góry, jednak wiadomości w nich zawarte pokrywają się z przytoczonymi przez Kolberga z innych źródeł. Zrezygnowano więc z ich publikowania, odnotowano je tylko w bibliografii.

Część suplementową otwiera zatem rozdział „Zwyczaje doroczne", którego zasadniczym składnikiem, poza jedną kolędą i pieśnią sobótkową, jest widowisko *Ścięcie Śmierci w Jedlińsku w kusy wtorek*, którego tekst zachował się wśród rękopisów Kolberga i jest odpisem z publikacji ks. J. Kloczkowskiego, zamieszczonej w „Kalendarzu" F. Kowalskiego w 1867 roku. Również autorstwa ks. Kloczkowskiego jest *Opis wesela w mieście Jedlińsku* otwierający suplementowy rozdział „Obrzędy, pieśni i melodie obrzędowe". Opis wesela publikowany był także w 1867 roku w „Noworoczniku Ilustrowanym dla Polek", z którego zaczerpnął go Kolberg. Oba kalendarze wydane były w Warszawie i tam jeszcze zapewne autor *Ludu* przygotował odpisy. Pominął je ostatecznie w druku, być może ze względu na brak miejsca, o zamiarze opublikowania świadczy jednak notatka odnosząca się do wesela: „Opis ten podajemy jedynie dla wykazania kontrastu między obchodami weselnymi odbywającymi się po miastach (i miasteczkach), a weselami wiejskimi"[1].

Dopełnieniem rozdziału dotyczącego obrzędów jest grupa pieśni weselnych. Jest to między innymi sześć pieśni pochodzących z rękopisu nieznanego autora (teka 16, sygn. 1208, k. 1-7), będących uzupełnieniem do opublikowanego przez Kolberga wesela nr VIII, oraz pieśni zachowane w jego własnych rękopisach z teki 16 (sygn. 1208, k. 10-17). W ostatnim zespole każda z tych kart tworzy odrębną całostkę, zawierającą materiały najczęściej do opisu jednego wesela. Większość

[1] Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 8; notatka sporzadzona na odpisie z wymienionej publikacji J. Kloczkowskiego.

zanotowanych tam pieśni Kolberg wydrukował, jednak dla wielu z nich pominął zapis nutowy lub część tekstu, zastępując je odesłaniem do wariantów. Obecnie pieśni te zostały powtórzone wraz z melodią.

Obrzędowy charakter niektórych pieśni nie jest w rękopisie jednoznacznie określony. Tekst „Oj da, mój Boże, za co ja karany" (nr 20 w suplemencie) budził też prawdopodobnie wątpliwości Kolberga. Pieśń ta odnotowana jest w rękopisach dwukrotnie, w obu przypadkach na kartach zawierających wyłącznie zapisy tekstów weselnych. Dlatego zamieszczono ją w rozdziale dotyczącym obrzędów. W rozdziale tym umieszczono też niektóre teksty przez analogię do wariantów w *Radomskiem* lub w monografiach regionów sąsiednich, np. w *Kieleckiem* czy *Krakowskiem* (zob. nr 39 i 40 w suplemencie).

Prawie cały pozostały materiał zamieszczony w suplemencie stanowią pieśni i melodie taneczne. Charakter pieśni jest bardzo zróżnicowany, od omówionych już obrzędowych, wśród których dominują weselne, poprzez pieśni tzw. powszechne o bardzo szerokiej tematyce, także religijnej i patriotycznej, po nieludowe, a także od wielozwrotkowych z pełnym zapisem nutowym, po melodie jedynie z incipitem tekstu. Jest też wiele tekstów pieśni zanotowanych bez melodii.

Pieśni ułożone zostały, w miarę możliwości, zgodnie z podziałem dokonanym przez Kolberga w części drugiej *Radomskiego*. Warianty tekstów umieszczono w tych samych rozdziałach, w których publikował je Kolberg, a przy braku podobnych wątków w monografii Radomskiego, szukano, podobnie jak w wypadku pieśni weselnych, analogii w tomach poświęconych sąsiednim regionom. Większość zarówno tekstów, jak i melodii nie była nigdy dotąd publikowana i stanowią one materiał zupełnie nowy. Powtórzono jednak więc w części suplementowej te teksty, dla których w rękopisie zachował się zapis nutowy, a które opublikowane zostały przez Kolberga z inną melodią, np. kolęda „A cóż z tą dzieciną"[1]. Niektóre zapisy znalazły się w druku w ogóle bez melodii lub z odesłaniem do melodii różnej od zanotowanej w rękopisie, np. pieśń „Pojmij mnie, Jasiu, pojmij mnie"[2], zamiast zapisu nutowego (który zachował się w rękopisie) ma odsyłacz do melodii

---

[1] Zob. nr 11 w cz. I *Radomskiego* i nr 1 w suplemencie.

[2] Zob. nr 57 w cz. II *Radomskiego* i nr 169 w suplemencie.

w *Radomskiem* i *Mazowszu*. Powtórzono także te pieśni, których teksty zostały w różny sposób skrócone, np. opublikowana została tylko pierwsza zwrotka lub część zwrotek została w druku pominięta i zastąpiona odsyłaczem do wariantu tekstu, niekiedy w monografii innego regionu. Przykładem może tu być pieśń dziadowska „Ziemia nie rodzi, jak przedtem rodziła"[1], wydrukowana bez melodii i sześciu zwrotek tekstu, które zastąpione zostały odesłaniami do wariantów w *Mazowszu*, *Kieleckiem* i *Krakowskiem*.

Niekiedy trzeba było w suplemencie przywrócić pierwotne brzmienie zapisów Kolberga, które w druku uległy przekształceniu. Przykładem jest pieśń „I wyjechał Jasieńko"[2]. W rękopisie w tece 42 *Miscelanea* na jednej karcie (sygn. 1349, k. 42) znajdują się trzy warianty tekstu, opatrzone notami: „od Sieciechowa", „od Kozienic (Janików)" i „od Wolanowa (Orońsk)". Dla każdego wariantu odnotowana została melodia. Ostatecznie jednak w *Radomskiem* znalazła się wersja będąca połączeniem dwóch pierwszych, której Kolberg nadał lokalizację: „od Kozienic". Obecnie do druku przeznaczone zostały wszystkie trzy zapisy tekstu z melodiami.

Omówione tu zabiegi spowodowane były, jak już wielokrotnie wspominano, ogromną dysproporcją między ilością zgromadzonych przez Kolberga materiałów, a skromnymi możliwościami wydawniczymi. Jednak, niezależnie od tych przyczyn, ograniczenia narzucała także cenzura obyczajowa, a przede wszystkim polityczna. Wymownym przykładem działania tej ostatniej jest porównanie publikowanej wersji pieśni „Jedni będą płakać" z zachowaną w rękopisie[3]. Poza wprowadzonymi w tekście zmianami polegającymi między innymi na zastąpieniu słowa „Polak" słowem „chłopak", Kolberg zmuszony był do zrezygnowania z drukowania ostatniej zwrotki:

„Bodajeście Moskale
wyginęli w drodze,
co ja biedny Polak
za wami wciąż chodzę."

---

[1] Zob. nr 192 w cz. II *Radomskiego* i nr 742 w suplemencie.

[2] Zob. nr 136 w cz. II *Radomskiego* i przypis źródłowy do niego oraz nr 501–503 w suplemencie.

[3] Zob. nr 134 w cz. II *Radomskiego* i nr 500 w suplemencie.

Wszystkie te materiały, pominięte lub zniekształcone ze względu na cenzurę, zostały obecnie wydrukowane w wersji takiej, jaką słyszał Kolberg od wykonawców.

Dla większości wydawanych obecnie pieśni podstawą druku są czystopisy Kolberga. Są nimi także omówione wcześniej zespoły rękopisów przechowywane w tece 16 (sygn. 1211, k. 1-54) i w tece 8 (sygn. 1163, k. 107-207), zawierające dwa nakładające się na siebie zapisy pieśni. Pierwszy z tych zapisów, dla potrzeb niniejszej edycji określony mianem „zapisu pierwotnego", sporządzony był przez Kolberga zwykle na podstawie innych rękopisów (zob. wstęp s. XVII i XIX-XX). Na tej początkowej wersji odnotowana została kolejna, zawierająca przede wszystkim zmiany w melodii, ale także i tekście oraz w notach lokalizacyjnych. Ten ostatni zapis, określony obecnie jako „wtórny", stał się podstawą publikacji w części suplementowej, przy czym w przypisach do poszczególnych pieśni omówiono zmiany w stosunku do wersji początkowej, tzw. „pierwotnej". Wymieniono także wszystkie źródła, na podstawie których zwykle sporządzony był zapis pierwotny. Są to najczęściej zapisy melodii z teki 33 i odpowiadające im zapisy tekstu, przede wszystkim z rękopisu *Obertasy i mazurki* z teki 16 (sygn. 1209) oraz w niewielkim stopniu z rękopisu *Krakowiaki i polki* z teki 13 (sygn. 1193). Większość melodii i tekstów pochodzących z tych zespołów Kolberg opatrzył systemem wzajemnych odsyłaczy, zgodnie z którymi połączono je w części suplementowej. Drobne pomyłki Kolberga i odesłania podwójne (np. od jednej melodii do dwóch tekstów lub odwrotnie) omówiono i wyjaśniono w przypisach. Początkowe (pierwotne) wersje zapisów znajdujących się w tekach 8 i 16 wykonywane też były na podstawie rękopisów terenowych przechowywanych dziś w tece 29 i 43. W rękopisach tych teksty zapisane były często na osobnych kartach, pod melodią jednak zamieszczone zostały incipity, co pozwoliło na połączenie w druku tekstu i melodii. Wskazówką pozwalającą obecnie na przeznaczenie do druku tzw. wersji wtórnej było postępowanie samego Kolberga. Pieśni z tego zespołu, które zostały opublikowane w części II *Radomskiego* (zob. wstęp s. XVII i XX), znalazły się tam w wersji zgodnej z zapisem wtórnym.

Niekiedy Kolberg w zapisach ze słuchu (teka 43, sygn. 1352, k. 100) notował sekwencje wykonawcze, np. bezpośrednio pod melodią

z tekstem „Oj, żebyś miała rozum" (nr 135 w suplemencie) znajdują się teksty: „A cuda mi się dzieją" (nr 673) i „A bodaj ci, bratowo" (nr 480). Każdy z nich zgodny jest z zapisem nutowym, pod którym został umieszczony, dlatego w przypisach podano informację o ich usytuowaniu i sąsiedztwie w zapisie terenowym.

Suplementowy rozdział „Pieśni powszechne" zamyka zespół około 50 tekstów pieśni pochodzących spod Brudzewic w Opoczyńskiem, a spisanych przez anonimowego autora. Zawiera on przyśpiewki, a poszczególne utwory nie zawsze są czytelnie oddzielone. Mimo że niektóre z nich, nieliczne zresztą, znajdują się także wśród rękopisów Kolberga, powtórzono je, traktując zbiór jako dokument repertuaru z tej okolicy.

W rękopisach Kolberga dotyczących regionu radomskiego zachowało się około 70 pieśni nieludowych. Charakter tych manuskryptów wskazuje, że część z nich była przygotowywana do opublikowania, do czego jednak ostatecznie nie doszło. Część pieśni z lokalizacją: „Radom" rozproszona jest wśród materiałów z Mazowsza, jedna z nich opatrzona jest notą: „od Stoczka i Stanisławic i Radomia" (pierwsza miejscowość leży na Mazowszu), posiada jednak drugi zapis z lokalizacją: „Radom"[1]. Świadczy to o funkcjonowaniu tych pieśni na pograniczu mazowiecko-radomskim i o trudności w jednoznacznym określeniu przynależności regionalnej tych materiałów. Ostatecznie w części suplementowej opublikowane zostały wszystkie te pieśni nieludowe, których radomska proweniencja geograficzna została w rękopisie określona lub wskazuje na nią, jak w powyższym wypadku, inny zapis tej samej pieśni. Pominięto w suplemencie dwa utwory z tego zespołu: „Już noc swym płaszczem" i „Szydzę z trosków tego świata", opatrzone notami lokalizacyjnymi z obu regionów, a które trafiły już do części VI i VII *Mazowsza*[2].

Ponadto w części suplementowej znalazły się jeszcze dwa przysłowia i fragmentaryczne materiały językowe.

We wszystkich tekstach znormalizowano pisownię i interpunkcję, zgodnie z zasadami obowiązującymi w edycji *Dzieł* Kolberga, przy zachowaniu odnotowanych w rękopisach, często niekonsekwentnie, cech

---

[1] Zob. nr 828 w suplemencie.

[2] Zob. *Mazowsze* cz. VI (DWOK T. 41) nr 516 i *Mazowsze* cz. VII (DWOK T. 42) nr 1596.

gwarowych. Pieśni podzielono na zwrotki, jeżeli zapisane były bez podziału wersyfikacyjnego, w nawiasach kwadratowych wprowadzono powtórzenia tekstu, jeżeli wynikały one jasno ze wskazówek autora lub z zapisanej przez niego melodii. W przypadku tekstów niepełnych odesłano do wariantów, jeśli takie były w *Radomskiem* lub w innych monografiach.

Przypisy źródłowe do materiałów opublikowanych przez Kolberga w części I i II *Radomskiego* zredagowane zostały na podstawie analizy rękopisów Kolberga, rękopisów innych autorów oraz w wyniku porównania przytoczonych fragmentów publikacji z pierwodrukami. Odnoszą się one do kolejnych stron, wierszy (liczonych od góry lub dołu), niekiedy do ustępów oznaczonych numerami (np. w rozdziale „Kraj" w tomie 20), a także do numerów pieśni, zwrotek czy wierszy. Zawierają podstawowe informacje o charakterze rękopisu (z rozróżnieniem rękopisu terenowego), ich autorstwie, sygnaturze archiwalnej. Przytoczone lub uzupełnione zostały noty bibliograficzne, w przypadkach gdy Kolberg zaczerpnął tekst z druku. Odnotowano także różnice w zapisie lokalizacji oraz zasadnicze różnice między tekstem i melodią odnotowanymi w wersji rękopiśmiennej, a ostatecznie opublikowanym. Na charakter przypisów źródłowych znaczący wpływ ma zatem stan Kolbergowskiego archiwum, w którym zachowała się wprawdzie ogromna liczba rękopisów do części I i II *Radomskiego*, jednak w wielu wypadkach dokumentują one tylko fragmentarycznie kolejne etapy pracy autora od zapisu terenowego po wersję ostatecznie przeznaczoną do druku. Jedynie wspomniane już karty 39 i 46 z teki 37 *Miscellanea* (zob. s. XXIII), zawierająca fragment opisu wesela nr VI oraz charakteryzowane już tzw. zapisy wtórne (s. XXXV) pieśni dokumentują ostatni etap prac Kolberga. Dla tych ostatnich (zapisów wtórnych) dysponujemy także wcześniejszymi wersjami redakcyjnymi, w wielu wypadkach, zapisem wykonanym ze słuchu. W przypisach źródłowych, podobnie jak w przypisach do części suplementowej, omówiono szczegółowo różnice między zapisem wtórnym, a pierwotnym. Różnice te dotyczą w zasadniczym stopniu melodii, w przypadku tekstu natomiast polegają one przede wszystkim na wprowadzeniu lub usunięciu interiekcji, niekiedy tylko na zastąpieniu poszczególnych

wierszy ich wariantami, wyjątkowo zaś na zastępowaniu jednego tekstu innym[1].

W przypadku pozostałych rękopisów różnice w stosunku do druku bywają niekiedy dość znaczące. Wynikają one zarówno z faktu, że nie są to manuskrypty ostatecznych wersji redakcyjnych Kolberga, a także ze stosowanych przez autora zabiegów, polegających na skracaniu przeznaczonych do publikacji zapisów czy łączeniu w druku kilku wariantów melodii i tekstu. W przypisach źródłowych omówiono wszystkie te różnice, przywołano między innymi pominięte przez Kolberga fragmenty pieśni, np. „Oj da, moja matulu, oj da, moja mateczko"[2]. Przytoczono też wariantowe zapisy poszczególnych wierszy, np. w rkp: „A cieszy się, cieszy", w druku: „Ciesy się calutka"[3] oraz omówiono także drobniejsze różnice w stosunku do rękopisu, np. w rkp: „moja panno", w druku: „moje dziewczę", czy w rkp: „córeczki", w druku „Marynki". Nie komentowano natomiast różnic między zachowanym rękopisem a drukiem dotyczących cech gwarowych tekstu, przede wszystkim mazurzenia i wymowy samogłosek. W przypadku zapisów pieśni oraz bajek wykonanych bezpośrednio ze słuchu charakterystyczne jest, że tekst w druku bliższy jest wymowie gwarowej regionu, niż tekst odnotowany pośpiesznie w rękopisie.

Ponadto w przypisach przytoczono za rękopisami wszelkie noty i wskazówki Kolberga, dotyczące między innymi odesłań do wariantów pieśni w samym *Radomskiem* lub w innych monografiach oraz do pierwodruków pieśni w jego wcześniejszych artykułach. Jednak tylko w nielicznych przypadkach (np. błędów druku) komentowano odsyłacze Kolberga do wariantów. Kryteria, jakimi kierował się autor w tym zakresie, były bowiem najrozmaitsze: od odesłań do rzeczywistych wariantów, poprzez odesłania do pojedynczych wierszy czy słów, po wskazanie na podobieństwo sytuacji wykonawczej.

W *Radomskiem* poza rękopisami własnymi i innych autorów Kolberg wykorzystał ogromną liczbę publikacji XIX-wiecznych i wcześniejszych (zob. s. XXIX–XXX). Dotarto do prawie wszystkich cyto-

---

[1] W rkp. Kolberga (teka 16, sygn. 1211, k. 2) pieśń „Oj, parobecku druzba", zob. nr 284 w cz. II *Radomskiego*, została początkowo odnotowana z tekstem „Oj, tam się chłopcy zenią", zob. nr 385 w suplemencie.

[2] Zob. nr 307 w cz. II *Radomskiego* i przypis źródłowy.

[3] Zob. nr 215 w cz. I *Radomskiego* i przypis źródłowy.

wanych i odnotowanych przez niego prac. W przypisach źródłowych do poszczególnych fragmentów tekstów zamieszczono uzupełnienia do przytoczonych przez Kolberga niepełnych not bibliograficznych, zamieszczono też stosowne informacje w przypadku bardzo nielicznych not błędnych, np. zamiast „Gazeta Polska" 1868 nr 113 winno być „Gazeta Warszawska" (rocznik i numer zgodny). Not poprawnych lub wystarczających dla zidentyfikowania źródła nie komentowano, natomiast wszystkie cytowane i odnotowane przez Kolberga w obu częściach *Radomskiego* oraz w rękopisach publikacje zostały wymienione w bibliografii.

Tom zamyka indeks nazw geograficznych[1], których poprawne brzmienie ustalone zostało na podstawie *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego* oraz indeks incipitów pieśni. Oba opracowania dotyczą całości *Radomskiego*, tj. tomów wydanych w XIX wieku przez Kolberga oraz obecnie publikowanych woluminów 77/I i 77/II.

Ewa Antyborzec

Przygotowując do publikacji *Radomskie*, Oskar Kolberg wykorzystał jedynie część zgromadzonego w swym archiwum materiału muzycznego dotyczącego tego regionu. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy były zapewne ograniczone finanse, jakimi dysponował. Pochodzące z regionu radomskiego pieśni, melodie wokalne, do których nie zachowały się teksty, oraz melodie instrumentalne, które nie weszły w skład tomów 20 i 21, stanowią niezwykle cenne dopełnienie materiałów opublikowanych przez autora *Ludu*. Mimo że do naszych czasów nie przetrwała cała spuścizna rękopiśmienna Kolberga, zachowane zapisy są wymownym świadectwem bogactwa i różnorodności folkloru muzycznego regionu radomskiego.

---

[1] W publikowanych obecnie materiałach podawano wszystkie nazwy geograficzne w wersji przyjętej przez Kolberga, jedynie zamieniono stosowaną przez niego nazwę „Czarnylas" na poprawną „Czarnolas" (pow. Kozienice), dla odróżnienia od miejscowości „Czarny Las" (pow. Iłża).

Znajdujące się w tekach rękopiśmiennych[1] materiały muzyczne pochodzące z regionu radomskiego to blisko 1900 zapisów melodii; 195 z nich Kolberg wykorzystał dla 185 numerów, które opublikował w tomie 20, następnych 399 dla 208 numerów, które zamieścił w tomie 21. Pozostałych 1258 zapisów (706 melodii z tekstem, 544 bez tekstu i 8 pominiętych) składa się na 461 pieśni oraz 318 tańców i melodii bez tekstów opublikowanych obecnie w suplemencie do tych tomów. Ośmiu melodii nie uwzględniono w druku ze względu na znaczne uszkodzenie lub nieczytelność materiału źródłowego[2]. Przeważająca część melodii przeznaczonych do suplementu to materiał całkowicie nowy. Wszystkie zapisy muzyczne dotyczące regionu radomskiego, poza jednym[3], sporządzone zostały ręką Kolberga i pochodzą od anonimowych wykonawców.

Oskar Kolberg przeznaczył dla folkloru regionu radomskiego jedną tekę, oznaczoną numerem 16; na jej okładce zanotował: „Radom, Opatów, Sandomierz, Końskie". Pierwotny układ rękopisów uległ jednak zniszczeniu i obecnie spora część materiałów z regionu radomskiego jest rozproszona w wielu innych tekach[4]. Dotyczy to zarówno pojedynczych kart, jak i większych partii rękopisów. Wykonawca testamentu

---

[1] Zob. A. Skrukwa *Dzieje spuścizny rękopiśmiennej Oskara Kolberga i jej stan obecny*. W: *Oskar Kolberg. Prekursor antropologii kultury*. Warszawa 1995 s. 37-53.

[2] Dotyczy to melodii zanotowanych na kartach 96 i 98 w rękopisie terenowym z teki 43 (sygn. 1352).

[3] Zob. nr 19 w cz. II *Radomskiego* (DWOK T. 21) wraz z przypisem źródłowym. Melodia z fragmentem tekstu zachowała się w odpisie M. Turczynowiczowej; odpisy w Muzeum im. Oskara Kolberga w Przysusze, przed rokiem 1939 rkp. w Bibliotece PAU, sygn. 2030, k. 334.

[4] Są to teki: 1 *Mazowsze, Warszawa, Łowicz, Czersk*, 2 *Mazury Podlaskie*, 5 *Płock, Dobrzyń, Pułtusk, Kurpie*, 8 *Kalisz, Sieradz, Piotrków, Wieluń*, 10 *Śląsk Górny*, 11 *Górale*, 12 i 12a, obie zatytułowane *Podgórze*, 13 *Kraków*, 14 *Kielce*, 15 *Tarnów-Rzeszów*, 16 *Radom, Opatów, Sandomierz, Końskie*, 19 *Ruś Czerwona*, 29 *Białoruś, Grodno*, 31, 33, 35, 36, 37 i 38 - wszystkie zatytułowane *Miscellanea*, 41 *Zbiór pieśni religijnych* oraz 42, 43, 47, 48, 50 - również z tytułem *Miscellanea*. Zapisy z Radomskiego znajdują się także w zespołach oznaczonych sygnaturami: TNW 465 (jedyny zachowany kompletny rękopis tomu Kolbergowskiego - *Przemyskiego*), 2184 *Papiery osobiste*, 2185 *Korespondencja*, 3200 i 3201 - obie z tytułem *Podkarpacie ukraińskie*, 3206 *Wołyń*, 3208 *Mazury Pruskie*, 3210 *Spis wydatków Oskara Kolberga*. Teki 1-37 mają numerację nadaną przez Kolberga. W każdej z nich oraz w tekach 42-50 znajduje się kilka podteczek oznaczonych kolejnymi sygnaturami Archiwum Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego we Wrocławiu, a karty numerowane są w obrębie podteczek. Zespoły oznaczone czterocyfrowymi

Kolberga, Izydor Kopernicki[1], bezpośrednio po śmierci przyjaciela zajął się porządkowaniem i publikowaniem Kolbergowskiej spuścizny, w tej części, którą posiadał, bowiem gromadzone przez Kolberga materiały były rozproszone już za jego życia. W sporządzonej przez Kopernickiego *Charakterystyce tek Kolbergowskich*[2] opis tych ostatnich jest dość ogólny (zawarte w nim uwagi dotyczą większych zespołów, nie ma informacji o ilości kart), stąd trudno ustalić dzisiaj, jak daleko sięgała ingerencja Kopernickiego. Na niektórych obwolutach i na wielu kartach rękopisów widoczne są notatki sporządzone jego ręką - dotyczą one klasyfikacji i przydatności zapisów. Część materiałów, które uznał za opublikowane, zgodnie z wolą Kolberga, bezpowrotnie usunął.

Dalsze losy tek Kolbergowskich[3] były złożone. Niektóre z nich trafiły do różnych badaczy (m.in. Jana Stanisława Bystronia, Stanisława Zdziarskiego, Józefa Tretiaka, Stanisława Fischera, Seweryna Udzieli), którzy mieli przygotować do druku kolejne monografie regionalne. Działania wojenne pociągnęły za sobą dalsze rozproszenie i częściowe zniszczenie rękopisów Kolberga, a nieprofesjonalne porządkowanie znacznej ich części po wojnie przyczyniło się do jeszcze większego przemieszania rękopisów w obrębie poszczególnych tek. Rozdzieleniu uległy zespoły zapisów stanowiące niegdyś całość, przez co niemożliwe jest odtworzenie ich pierwotnego kształtu.

Z wyżej wymienionych względów trudno dziś jednoznacznie ustalić, czy dana melodia pochodzi rzeczywiście z Radomskiego. Najwięcej melodii znajduje się obecnie w tekach: 8 *Kalisz, Sieradz, Piotrków, Wieluń* (sygn. 1163), 16 *Radom, Opatów, Sandomierz, Końskie* (sygn. 1211), 33 *Miscellanea* (sygn. 1305), 29 *Białoruś, Grodno* (sygn. 1296) i 43 *Miscellanea* (sygn. 1352). Większość czystopisów zgromadzona jest w trzech pierwszych z wymienionych tek, natomiast dwie ostatnie zawierają zapisy terenowe.[4] Trzeba tu zaznaczyć, że określenie „zapis

---

sygnaturami należą do Biblioteki PAU i PAN w Krakowie, a teka TNW 465 do Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego. Karty są w nich numerowane w obrębie tek.

[1] Przyjaciel Kolberga, w ostatnich latach życia autora *Ludu* jego lekarz i opiekun. Po śmierci Kolberga przygotował do druku ciąg dalszy *Chełmskiego* i *Przemyskie*. Pierwodruk tychże: Kraków 1891.

[2] I. Kopernicki *Charakterystyka tek Kolbergowskich*. Rękopis w Archiwum Muzeum Etnograficznego w Krakowie.

[3] Izydor Kopernicki zmarł półtora roku po Kolbergu.

[4] Rękopisy dotyczące Radomskiego zostały omówione we wstępie s. XV–XXVII.

terenowy" oznacza tyle, co „notowany ze słuchu", niekiedy trudno jest bowiem stwierdzić z całą pewnością, czy dany zapis powstał w terenie, w określonej miejscowości, czy z tejże miejscowości pochodził informator, z którym Kolberg zetknął się poza granicami regionu, np. w Warszawie. „Czystopis" natomiast to wersja w miarę potrzeby poprawiona i zredagowana, na ogół późniejsza.

Niekompletność Kolbergowskiego archiwum i nieznajomość pierwotnego porządku stawia przed osobą badającą i opracowującą przechowywane w nim zapisy wiele pytań i problemów. Dotyczą one między innymi kwestii łączenia ze sobą melodii i tekstów notowanych przez Kolberga na oddzielnych kartach, a obecnie znajdujących się w obrębie jednego zbioru, albo też łączenia grup melodii i tekstów zgromadzonych w osobnych tekach. Dla przykładu, rękopisy tekstów do melodii z teki nr 33 (sygn. 1305) zanotowanych w metrum parzystym przechowywane są w tece nr 13 (sygn. 1193), zaś odnoszące się do melodii w metrum nieparzystym - w tece nr 16 (sygn. 1209), przy czym melodie i teksty najczęściej powiązane są wzajemnymi, zgodnymi odsyłaczami. Zdarza się jednak, że odesłanie znajduje się tylko przy melodii lub tekście lub że odsyłacze nie są zgodne, albo w ogóle ich nie ma. W takich przypadkach ustalenie, czy zapis nutowy i tekstowy stanowiły pierwotnie całość, jest możliwe tylko wtedy, gdy zachował się jeszcze jeden rękopis, w którym interesujące nas melodia i tekst są połączone[1].

Innego rodzaju problemy stwarza materiał zgromadzony dzisiaj w tekach 8 (sygn. 1163) i 16 (sygn. 1211). Karty z tych tek były pierwotnie połówkami arkusza, zostały jednak podzielone na ćwiartki i częściowo wymieszane. W kilku wypadkach udało się ustalić ich dawne związki. I tak całość stanowiły karta 8 z teki 16 z kartą 196 z teki 8 oraz odpowiednio karta 22 z kartą 191 i karta 45 z kartą 203. W obrębie teki nr 16 (sygn. 1211) połączono w pierwotnie występujące pary karty 20 i 54, 4 i 6, 37 i 38, 41 i 42, 51 i 53, 16 i 17, 24 i 32, 7 i 9, 23 i 52, 2 i 3, 28 i 31 oraz 26 i 27 (numery poszczególnych kart, wprowadzane w rkp. po śmierci Kolberga, nie zawsze oddawały wzajemne powiązania materiału nutowego i tekstowego). Owo połączenie jest niezwykle ważne, ponieważ niektóre informacje notowane były przez Kolberga tylko na górze karty, a odnosiły się do całości (np. noty lokalizacyjne, o których jeszcze

[1] Zob. np. nr 470, 536 w suplemencie.

będzie mowa, informacje dotyczące przeznaczenia zanotowanych melodii itp.). Podzielenie połówek arkusza na mniejsze części, z których nie wszystkie zachowały się do naszych czasów, uniemożliwia nam dzisiaj powiązanie zapisów melodii z odpowiednimi adnotacjami. Wyżej wymienione karty zawierają pieśni w dużej części zamieszczone przez Kolberga w tomie 21; na obwolucie teki 16 (sygn. 1211) znajduje się skreślona ręką Kopernickiego adnotacja: „Tańce. Bruliony rzeczy drukowanych w *Radomskiem*, doń spora liczba nie wziętych do druku".

Głównym kryterium, kwalifikującym do publikacji w suplemencie do Radomskiego zapisy nutowe i tekstowe z Kolbergowskiego archiwum, było ustalenie poprawnej proweniencji geograficznej weryfikowanego materiału źródłowego i uściślenie granic regionu. Sam Kolberg miał z tym zadaniem problemy, gdyż materiały z pogranicza publikował w monografiach sąsiadujących ze sobą obszarów. Dzisiaj wiele trudności sprawia również prawidłowa interpretacja not lokalizacyjnych, ponieważ nie zawsze możemy mieć pewność, czy noty owe dotyczą pochodzenia danego utworu, czy też miejsca jego pozyskania[1]. Nie inaczej jest w przypadku melodii radomskich.

Z reguły w zapisach terenowych Kolberg stosował dla całej karty jedną lokalizację, tj. notował w górnym prawym rogu nazwę miejscowości, w której prowadził badania. Przy opracowywaniu edytorskim przyjmujemy, że odnosi się ona do wszystkich kolejnych zapisów znajdujących się na danej karcie, aż do pojawienia się następnej informacji lokalizacyjnej. Lokalizacja ta, nazywana w edycji *Dzieł wszystkich* „ogólną", podawana jest nad pieśnią lub melodią i umieszczana w nawiasie kwadratowym.

Identyczna sytuacja ma miejsce z czystopisami z teki 33 *Miscellanea* (sygn. 1305). Znajdujące się tu melodie układają się na kolejnych kartach w grupy, które wyodrębnione są lokalizacją ogólną, zapisaną większymi literami niż pozostałe adnotacje i umieszczoną zazwyczaj na górze karty. Tak więc lokalizacje ogólne mają: karta 18 - „Kozienice" i „Radom", karta 19 - „Radom" i „Skaryszew", karta 20 - „Skaryszew" i „Baszowice", karta 37 - „Baszowice", karta 38 - „Kozienice" i „Radom", karta 39 - „Radom", „Skaryszew" i „Baszowice", karty 74 i 75

[1] Zob. E. Miller *Kolbergowskie metody zbierania i wydawania tekstów ludowych w świetle ich rękopisów*. W: *Oskar Kolberg. Prekursor antropologii kultury*. Warszawa 1995 s. 37-53.

- „Kozienice", karty 76 i 77 - „Baszowice", karta 78 - „Iłża", oraz karty 80 i 81 - „Kozienice". Oprócz lokalizacji ogólnej, zanotowanej piórem na górze karty, Kolberg nanosił (często ołówkiem) dodatkowe adnotacje bezpośrednio nad niektórymi melodiami. Nie mamy pewności, czy te noty miały doprecyzowywać proweniencję geograficzną (np. „Czarnolas", „Gniewoszów"), czy też były odesłaniami do wariantów (np. „Majdan", „Lublin", „od Krakowa"), znajdujemy tu bowiem nazwy miejscowości nie tylko z Radomskiego, lecz również z innych regionów[1]. Najlepszym tego przykładem są melodie z kart 21 i 22 z ogólnymi lokalizacjami wskazującymi na Sandomierskie („Góry Wysokie", „Kichary", „Bilcza") oraz notami bezpośrednimi, odnoszącymi się do obszarów Sandomierskiego, Radomskiego i Kieleckiego. Podobnie rzecz ma się z kartą 37, która zawiera melodie opatrzone lokalizacjami ogólnymi, obejmującymi trzy regiony: Mazowsze, Radomskie i Sandomierskie. Część melodii z tej karty Kolberg zamieścił w cz. II *Radomskiego*, część zaś w *Mazowszu*.

Przed trudnościami stajemy również w przypadku, gdy do jednej melodii zachowało się w Kolbergowskich tekach kilka zapisów z różnymi lokalizacjami. Najczęściej dotyczy to melodii z lokalizacjami ogólnymi z teki 33 *Miscellanea* (sygn. 1305) i kolejnych zapisów tejże melodii z teki 16 *Radom, Opatów Sandomierz, Końskie* (sygn. 1211) lub 8 *Kalisz, Sieradz, Piotrków, Wieluń* (sygn. 1163), posiadających noty szczegółowe. Mamy tu do czynienia z dwoma typami sytuacji: albo obie miejscowości znajdują się w obrębie regionu radomskiego, albo też noty lokalizacyjne wskazują na pochodzenie melodii z regionów sąsiadujących ze sobą (w przypadku Radomskiego dotyczy to najczęściej Sandomierskiego i Kieleckiego)[2]. Tego rodzaju problemy wynikają

---

[1] Zob. np. nr 182, 221, 229, 310 w suplemencie - tu noty są raczej uszczegółowieniem lokalizacji; nr 81, 334, 937 w suplemencie - tu noty umieszczone obok zapisów z Radomskiego, wskazują raczej na odesłania do wariantów pieśni w innych regionach. Zdarzają się też sytuacje, w których ogólna lokalizacja wskazuje na region sandomierski, a nad zapisami umieszczone zostały noty lokalizacyjne z Radomskiego, zob. np. nr 955 i 957 w suplemencie.

[2] Zob. np. nr 413 w suplemencie, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" oraz nr 236, z lokalizacją: „Staszów" opublikowany w *Sandomierskiem* (DWOK T. 2) wraz z przypisami źródłowymi. Zob. także nr 312 w cz. II *Radomskiego* opublikowany z lokalizacją: „od Sandomierza", do którego zachowały się dwa rkp. Kolberga: w tece 16 (sygn. 1211, k. 23, nr 70), z lokalizacją jak w druku oraz w tece 33 (sygn. 1305, k. 77, nr 1328), z lokalizacją ogólną: „Baszowice".

między innymi z przemieszania kart w tekach 8 i 16, o czym była już mowa.

Z dużą ostrożnością należy traktować także brak lokalizacji w rękopisie, ponieważ w wyniku zawikłanych dziejów tek Kolbergowskich pojedyncze dziś karty i ich fragmenty uległy oderwaniu od większych całości, do których niegdyś należały, i przemieszaniu z innymi. Tak więc zapis, który obecnie nie ma noty określającej proweniencję geograficzną, mógł ją pierwotnie posiadać.

Trudności sprawiały także zapisy nie posiadające ani not lokalizacyjnych, ani innych informacji mogących pomóc w ustaleniu ich przynależności do konkretnego regionu. Do tej kategorii należą między innymi zapisy terenowe z teki 29 *Białoruś, Grodno* (sygn. 1296, k. 1a). Ponieważ jednak odnaleziono ich czystopisy w tece 16 (sygn. 1211) bądź w tece 8 (sygn. 1163), gdzie miały odnotowane lokalizacje wskazujące na region radomski, zostały zakwalifikowane do tego właśnie regionu. W podobny sposób (tj. przez ustalenie wzajemnych związków rękopisów, dziś pozbawionych not lokalizacyjnych, z innymi, określonymi regionalnie), udało się też podczas weryfikacji materiału ustalić przynależność do tego regionu niektórych innych zapisów. Zdarza się jednak, że identyczne melodie ze względu na całkowicie odmienne lokalizacje są publikowane w różnych monografiach[1]. Tak jest też w przypadku niektórych melodii z k. 1a z teki 29 (sygn. 1296) – zapisy terenowe bez lokalizacji i ich czystopisów z teki 8 (sygn. 1163) lub z 16 (sygn. 1211), z lokalizacjami radomskimi, oraz z identycznymi zapisami z teki 33, ale nie posiadającymi proweniencji radomskiej[2].

Melodie radomskie znajdują się także w jednym z najwcześniejszych zespołów pieśni zebranych przez Kolberga. Są to rękopisy terenowe, zebrane w zeszycie wypełnionym jedynie na kilku pierwszych stronach,

---

[1] Zob. nr 898 w suplemencie i nr 186 w suplemencie do *Sandomierskiego*. Innym przykładem są melodie nr 319 i 324 z teki 33 (sygn. 1305, k. 37), z których pierwsza ma lokalizację szczegółową: „Końskie", a druga ogólną: „Góry Wysokie" i są połączone wzajemnymi odsyłaczami. Jednak ze względu na lokalizacje melodia 319 jest publikowana w suplemencie do *Radomskiego* jako nr 1168, a melodia 324 jako nr 144 w suplemencie do *Sandomierskiego*.

[2] Zob. np. nr 1092 w suplemencie i nr 812 w cz. VI *Mazowsza* (DWOK T. 41); nr 968 w suplemencie i nr 321 w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1); nr 985 w suplemencie i nr 463 w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1); nr 1051 w suplemencie i nr 723 w *Kaliskiem...* (DWOK T. 46).

stanowiącym dzisiaj część teki 29 (sygn. 1296, k. 5 i 1). Chociaż lokalizacja: „Kozienice" figuruje tylko nad jednym z zapisów nutowych karty 5 z tego zeszytu, przyjęto ją jako obowiązującą dla całej karty, gdyż taką lokalizację mają również identyczne melodie w czystopisie z teki 33. Z tych samych powodów zapisom z karty 1 z tegoż zeszytu nadano lokalizację ogólną: „Skaryszew". Prawdopodobnie tę samą lokalizację mogła mieć również karta 2 z omawianego zbioru, bowiem zapisy z innych tek, zgodne z melodiami z tej karty, są tak właśnie oznaczone.

Czasem sytuacja się komplikuje, kiedy rękopisy terenowe i czystopisy posiadają odpowiadające im melodie w tece 33 (sygn. 1305) i są tu oznaczone notami lokalizacyjnymi, innymi niż radomskie. Zdarza się więc niejednokrotnie, że zapisy nutowe z tej teki zostały już opublikowane jako pojedyncze melodie w innych monografiach lub suplementach do nich.

Selekcjonując z tek rękopiśmiennych i porządkując materiał do *Radomskiego*, trzeba zdawać sobie sprawę, że dostępne nam zapisy są tylko częścią oryginalnych materiałów dotyczących tego regionu. Nie zachowały się bowiem w całości ani najstarsze chronologicznie zapisy ze słuchu, ani późniejsze wersje redakcyjne, ani też przekazane do drukarni czystopisy. Z tego względu czasem trudno ustalić, czy dany rękopis jest zapisem terenowym, czy też czystopisem[1]. Równie często pojawiają się trudności w ustalaniu, który z rękopisów uznać za podstawę druku, bowiem zachowane manuskrypty tych samych melodii (i tekstów) pochodzą z różnych stadiów notacji i opracowania. Kolberg sam redagował rękopisy terenowe, a pomiędzy poszczególnymi redakcjami zachowanych melodii widoczne są różnice. W przypadku *Radomskiego* są one bardzo duże. Niezwykle ważne jest rozpoznanie, czy u podstaw takich redakcji (dwu lub kilku) leżał jeden i ten sam zapis terenowy. Jeśli tak, to usprawiedliwione jest uznanie, że mamy do czynienia z kolejnymi redakcjami jednej melodii. Jeśli nie, to każdy z zapisów trzeba potraktować jako wariant melodii lub odrębny przekaz i zakwalifikować go do suplementu bądź skomentować w przypisach do materiałów już wydanych. Porównując zapisy opublikowane przez Kolberga w tomach 20 i 21, z odpowiadającymi im manuskryptami opisywanymi obecnie w przypisach źródłowych, zyskujemy fascynującą możliwość wglądu

[1] Zob. D. Pawlak *Z zagadnień warsztatu terenowego i edytorskiego Oskara Kolberga*. „Muzyka" 1999 nr 2 s. 55-67.

w warsztat pracy autora *Ludu* i prześledzenia etapów jego pracy nad *Radomskiem*.

Najwcześniejsze materiały muzyczne przeznaczone do regionu radomskiego znajdują się obecnie w omówionych wyżej tekach: 29, 43 i 8 (rkp. terenowe) oraz 33 (czystopisy). Część melodii odnotowanych w rękopisach terenowych ma swój odpowiednik w tece 33 (sygn. 1305). Na podstawie tych zapisów sporządzony został przez Kolberga kolejny (mowa o zespole rękopisów z teki 8 o sygn. 1163 i z 16 o sygn. 1211), który dla potrzeb niniejszej edycji nazwano „zapisem pierwotnym". Na tenże zapis pierwotny Kolberg naniósł poprawki redakcyjne, w największym stopniu dotyczące melodii (w mniejszym tekstu i lokalizacji), opracowując wersję, którą obecnie określono jako „zapis wtórny"[1]. Zapis wtórny, choć często daleko odbiega od tych zanotowanych w tekach 29, 43 i 33 (czasem nie odpowiada żadnemu z nich albo wykorzystuje je tylko w pewnej części), jest zwykle identyczny z wersją opublikowaną przez Kolberga w tomie 20 lub 21. W rękopisie zapis wtórny naniesiony jest piętrowo na rozpisany zapis pierwotny i najczęściej posiada cyfrową numerację („1", „2") oznaczającą kolejność wykonania. Piętrowy układ melodii podyktowany był zapewne chęcią zamieszczenia w druku jak największej ilości materiału i względami finansowymi, ograniczającymi objętość poszczególnych tomów monografii. Zapis wtórny zazwyczaj można łatwo odróżnić od pierwotnego, gdyż zanotowany jest ciemniejszym atramentem, ponadto w melodiach zanotowanych w metrum nieparzystym w zapisie wtórnym Kolberg zmieniał pierwotne metrum $\frac{3}{4}$ na $\frac{3}{8}$. Analogiczne zależności pomiędzy poszczególnymi zapisami tych samych melodii zachodzą między materiałem z teki 29 (sygn. 1296, zapisy terenowe) oraz z tek 33 (sygn. 1305) i 16 (sygn. 1211), zawierających czystopisy, a także między rękopisami terenowymi z teki 43 *Miscellanea* (sygn. 1352) i odpowiadającymi im czystopisami melodii, znajdującymi się tym razem w tekach 8 (sygn. 1163) i 16 (sygn. 1211). Podkreślić trzeba, iż tylko dzięki temu, że zapis wtórny notowany był na pierwotnym, niejednokrotnie znacznie różniącym się od niego, można było w bardzo wielu przypadkach powiązać ze sobą melodie z tek 29 lub 43, 33, 16 lub 8 i uznać je za odpisy jednej i tej samej melodii, a nie za melodię z jej wariantami albo za melodie różne.

---

[1] Objaśnienia określeń „zapis pierwotny" i „wtórny", zob. też wstęp s. XXXV.

W przypadku kilkukrotnych zapisów tych samych melodii można zauważyć jeszcze jedną prawidłowość. Otóż materiał muzyczny sąsiadujący ze sobą na jednej karcie w tece 16 (sygn. 1211) czy 8 (sygn. 1163) jest też zgrupowany na jednej karcie w tece 33 (sygn. 1305), chociaż kolejność poszczególnych melodii na karcie może się różnić[1]. Czasem taką samą zależność da się zauważyć również między rękopisami terenowymi i czystopisami.

Charakterystyczne dla warsztatu pracy Kolberga jest także to, że w rękopisach terenowych (a więc powstałych w trakcie notowania ze słuchu) znaki chromatyczne przy kluczu często zaznaczone są tylko przy pierwszej melodii znajdującej się na karcie, kolejne zaś pojawiają się dopiero tam, gdzie tonacja kolejnej melodii ulegała zmianie. Wynikało to zapewne z pośpiechu, w jakim Kolberg musiał zapisywać utwory, których słuchał. Rękopisy terenowe, zwłaszcza sporządzone ołówkiem[2], są mało czytelne. Kolberg, nie nadążając z zapisaniem od razu całej melodii, przy kolejnych jej wykonaniach nanosił na nią poprawki, które dzisiaj nie zawsze umożliwiają odczytanie jej fragmentów. Charakterystyczne jest też pozostawianie niewypełnionych taktów lub umieszczanie nad melodią noty „bis" - oba sposoby zwykle oznaczały powtórzenie wcześniejszych taktów.

Czasami zapisy terenowe pozwalają na postawienie pewnych hipotez dotyczących wykonawców zapisanych melodii. Dla przykładu, melodie zapisane na karcie 98 w tece 43 (sygn. 1352) prawdopodobnie grał Kolbergowi jeden wykonawca, na co wskazywać mogą pojawiające się niemal w każdej melodii charakterystyczne skoki septymowe.

Dokumentowanie muzyki ludowej sprawiało Kolbergowi trudności także w zakresie metro-rytmicznym. Ponieważ melodie ludowe związane z obrzędami bywają ametryczne (znajdziemy takie przykłady również w *Radomskiem*), autor *Ludu* miał niejednokrotnie problemy podczas redagowania takich melodii do druku, próbując zapisać je w konkretnym metrum i wtłaczając w takty. W efekcie zdarzało się,

---

[1] Np. melodie odnotowane w rkp. Kolberga w tece 16 z k. 20 i 21 mają swoje odpowiedniki w tece 33 na k. 76; natomiast rkp. z teki 16 z k. 54 ma odpowiednik w tece 33 na k. 77, a z teki 16 z k. 52 i 53 w tece 33 na k. 76 i 77.

[2] Dotyczy to rkp. terenowych Kolberga z teki 43 (sygn. 1352), kart 97-99 oraz rkp. terenowych z teki 29 (sygn. 1296), kart 1a i 2a.

że po ujęciu w ramy taktów z natury śpiewna i rozkołysana melodia traciła swój urok i swobodę[1].

Opisując charakterystyczne cechy Kolbergowskich rękopisów, nie sposób nie zatrzymać się przy czystopisach z teki 33 *Miscellanea* (sygn. 1305). Zostały one sporządzone z myślą o wydaniu melodii ludowych w opracowaniu fortepianowym. I choć tylko nieznaczna część zanotowanych tam melodii została tak opracowana, zapewne z tego względu wszystkie nieparzyste zapisane zostały w metrum $\frac{3}{4}$. Niektóre z melodii radomskich mają w systemie przeznaczonym dla lewej ręki podpisany akompaniament[2], dla innych w tym systemie zanotowana jest melodia, być może, będąca wariantem wykonawczym melodii głównej. Zdarza się jednak dość często, że w innych rękopisach (z tek 8 i 16) Kolberg, przygotowując zapisy do druku, łączył obie te melodie w jedną całość. Analizując tak skonstruowany zapis, trudno dziś ocenić, czy dana melodia miała stanowić rodzaj instrumentalnej „przygrywki" lub „dogrywki" do melodii wokalnej, czy też miała jej towarzyszyć. Kolberg tylko w kilku sytuacjach ułatwił nam zadanie, umieszczając nad zapisem notę: „przygrywka"[3]. Nie wiemy, dlaczego Kolberg łączył ze sobą samoistne niegdyś melodie i jest to szczególnie niezrozumiałe wobec deklarowanej przez niego zasady: „Takimi, jakimi są, zbieracz je [pieśni i melodie] ma przedstawić, nie wolno mu w nich nic dodać ani ująć, jeżeli chce być wiernym swemu zadaniu i zyskać zaufanie"[4]. Ten sam problem dotyczy tych melodii z teki 33, które znajdują się na jednej karcie lub nawet w ogóle ze sobą nie sąsiadują, a mimo to w innych odpisach figurują jako jedna całość; przed problemem tym stajemy także w przypadku niektórych zapisów terenowych[5]. Zdarza się też, że w systemie dla prawej ręki zanotowana jest część melodii (poprzednik), a w systemie dla ręki lewej - jej dokończenie (następnik),

---

[1] Zob. np. nr 11, 31, 131, 210, 211, 265 w cz. II *Radomskiego* wraz z przypisami źródłowymi i np. nr 1118 w suplemencie.

[2] Wykaz melodii z regionu radomskiego z akompaniamentem, zob. „Indeksy". W: *Pieśni i melodie ludowe w opracowaniu fortepianowym* cz. II (DWOK T. 67). Wrocław-Poznań 1989 s. 280-304.

[3] Zob. nr 272, 389 w suplemencie.

[4] List do T. Lenartowicza z 5 maja 1857 roku, *Korespondencja...* cz. I (DWOK T. 64) s. 71.

[5] Zob. np. nr 206, 292, 293 w cz. II *Radomskiego* wraz z przypisami źródłowymi oraz np. nr 193, 238, 389 w suplemencie.

przy czym w następniku odnotowane są jedynie zmiany względem poprzednika (z pozostawieniem pozostałych taktów niewypełnionych).

Kolejnym problemem interpretacyjnym, jaki stawia przed badaczem teka 33, jest obecność małych nut dopisanych do melodii głównej (pojawiają się w obu systemach). Trudno orzec, czy miały one przedstawiać wersję alternatywną melodii, czy też może stanowiły zarys planowanego opracowania fortepianowego[1].

W tejże tece swoista jest także notacja volt. Kolberg często w ogóle ich nie zaznaczał, notując pod ostatnim taktem melodii takty mające stanowić woltę drugą. Są one umieszczone w systemie dla lewej ręki. O tym, że należało je odczytywać jako voltę, świadczyły rękopisy tej samej melodii zachowane w innych tekach, z cyfrowo oznaczonymi lub rozpisanymi w całości powtórzeniami[2].

Podsumowując te rozważania, trzeba koniecznie zaznaczyć, że warsztat dokumentacyjny Kolberga wyróżniał się wysoko rozwiniętą, jak na wiek XIX, techniką zapisu nutowego. Zdając sobie sprawę z niedoskonałości konwencjonalnego pisma muzycznego, Kolberg starał się dodatkowo opisać zjawiska muzyczne, dla których brakowało w jego odczuciu odpowiednich znaków nutowych lub interpretacyjnych. Niejednokrotnie we wstępach do poszczególnych monografii regionalnych pisał o trudnościach związanych z notowaniem ćwierćtonów, nieregularnych akcentów, przypadających w polskiej muzyce ludowej na słabe części taktów, czy też odchyleń rytmicznych (które próbował zaznaczać, stosując fermaty). Co istotne, w niektórych przedmowach do *Ludu* Kolberg pozostawił wskazówki dotyczące tempa zarejestrowanych utworów[3]. I tak tempa wolniejsze zapisywał w metrum $\frac{3}{4}$, szybsze zaś w metrum $\frac{3}{8}$, zaznaczając jednocześnie, że agogika poszczególnych utworów w dużej mierze zależała od temperamentu konkretnego wykonawcy: w przypadku tańców ta sama melodia w zależności od okoliczności wykonawczych mogła być chodzonym, kujawiakiem czy

---

[1] Zob. np. nr 910 wraz z przypisem źródłowym.

[2] Zob. np. nr 876 w suplemencie.

[3] Np. O. Kolberg *Pieśni ludu polskiego*. Warszawa 1857. Przedruk: DWOK T. 1. Wrocław-Poznań 1961 s. VII; *Mazowsze* cz. II. Kraków 1886. Przedruk: DWOK T. 25. Wrocław-Poznań 1963 s. I-II.

nawet obertasem[1]. Melodie parzyste notował, niezależnie od tempa, w metrum $\frac{2}{4}$, nie wprowadzając miary $\frac{2}{8}$ dla szybszych melodii. Przykładał też wagę do wiernego oddania melizmatyki wokalnej i instrumentalnej. Na bogaty arsenał oznaczeń melizmatycznych składają się u niego tryle, mordenty, przednutki, ponutki, drobne wokalizy oraz rytmiczne rozdrobnienia pojawiające się u skrzypków podejmujących śpiewaną nutę. Twórca *Radomskiego* nie zawsze notował melodie w realnej wysokości wykonania (dotyczy to także melodii instrumentalnych), lecz transponował je do tonacji, w których większość nut mieściła się w obrębie pięciolinii i nie wymagała stosowania wielu znaków chromatycznych.

Pieśni i melodie, które weszły w skład wydanej przez Kolberga monografii regionu radomskiego, mają w rękopisach z teki 8 i 16 ołówkową numerację odpowiadającą numerom w tomach i notę: „Bourgis" oznaczającą stopień czcionki użytej w druku[2]. Prawdopodobnie i numeracja, i adnotacje dotyczące czcionki zostały naniesione na rękopisy w drukarni.

W obu częściach *Radomskiego* znajdujemy liczne odwołania do innych monografii z serii *Ludu*. Odesłania od numerów z tomów 20 i 21 do melodii znajdujących się w innych woluminach dotyczą wariantów melodycznych, rytmicznych lub też melodii o podobnym układzie „architektonicznym"; zdarzają się jednak również odesłania do kontekstu czy sytuacji, w jakiej dana melodia funkcjonowała (najczęściej dotyczy to pieśni obrzędowych, związanych z weselem)[3]. Świadomość tego faktu jest niezwykle ważna, bez niej bowiem niektóre z Kolbergowskich odsyłaczy mogą na pierwszy rzut oka sprawiać wrażenie błędnych.

Pojawiają się również odesłania w obrębie samego *Radomskiego* i mają inne znaczenie niż wyżej wymienione. Ze względów oszczędnościowych Kolberg czasem drukuje tylko tekst danego utworu, umieszczając nad nim notę: „nuta obacz nr ..." lub „obacz nr...", odsyłającą do melodii umieszczonej w innym miejscu monografii. W rękopisach zaś zachowały się (wraz z tekstami) melodie, do których odsyła Kolberg,

---

[1] M. Sobieski *Wartość zbiorów Oskara Kolberga dla polskiej kultury muzycznej*. W: *Polska muzyka ludowa i jej problemy*. Red. L. Bielawski. Kraków 1973 s. 518.

[2] Taka adnotacja znajduje się w rkp. z teki 16 (sygn. 1211) przy pieśniach opublikowanych następnie pod nr. 303, 307, 310, 341 w cz. II *Radomskiego*.

[3] Zob. np. nr 111, 309 w cz. I *Radomskiego*.

a które zostały przez niego pominięte w druku. Porównując melodię drukowaną z jej wersją istniejącą w rękopisie, możemy stwierdzić, że są to bliższe lub dalsze warianty. Nieuwzględnione przez Kolberga w druku melodie zostały obecnie włączone do suplementu[1]. Przez lata swojej pracy zbierackiej i edytorskiej często wyjaśniał, dlaczego tak sumiennie zbierał warianty melodii. W *Sandomierskiem* pisał: „Do wydania następnych seryj prac moich (...) skłania mnie nadto wzgląd na systematyczne i porządne, o ile to być może, przedstawienie wszelkich odmian, odcieni, ruchów, właściwości, zwichnień nawet, więc całego nastroju i piętna *muzyki naszej ludowej*, której pochód i rozwój historyczno-obyczajowy nie przestaje być głównym usiłowań i śledzeń moich zadaniem"[2].

Przygotowując do druku monografię regionu radomskiego, Kolberg wykorzystywał nie tylko własne rękopisy i publikacje, ale cytował, odnotowywał lub powoływał się również na wydane drukiem prace innych autorów. Zostały one już omówione[3], warto jednak zatrzymać się jeszcze na moment przy cytowanych w *Radomskiem* publikacjach księdza Michała Marcina Mioduszewskiego. Badacz ten, starszy od Kolberga o jedno pokolenie (urodził się w Warszawie w 1787 r.), rozpoczął w 1830 r. pracę nad gromadzeniem, opracowywaniem i wydawaniem pieśni religijnych. W *Radomskiem* autor *Ludu* powołuje się na Mioduszewskiego głównie w tomie 20, gdzie zamieścił kolędy i pieśni wielkopostne z odesłaniami do jego *Pastorałek i kolęd* oraz *Śpiewnika kościelnego*[4]. W tece 41 zatytułowanej *Zbiór pieśni religijnych* (sygn. 1347, k. 37–41) znajdują się odpisy tych pieśni sporządzone przez Kolberga. W monografii Radomskiego przytoczone z tego źródła pieśni niejednokrotnie mają podaną lokalizację, co wskazuje, że Kolberg słyszał je również osobiście. Potwierdzają to cytowane już jego słowa: „[...] Pieśni po nr. 39 i 40 wyjęliśmy ze *Śpiewnika* ks. Mioduszewskiego. Są one powszechne w Krakowskiem i Sandomierskiem (osobliwie po miastach). Notujemy je tak, jak je słyszeliśmy w Staszowie w r. 1860, więc jak je lud dzisiaj śpiewa, w notacji bowiem Mioduszewskiego przyciski

---

[1] Zob. np. nr 350–355 w cz. I *Radomskiego* i przypisy źródłowe do nich.

[2] O. Kolberg *Sandomierskie*... (DWOK T. 2) s. 7.

[3] Zob. wstęp s. XXVII–XXX.

[4] Zob. „Bibliografia".

(akcenta) na niektóre sylaby są widocznie sprzeczne z dzisiejszą języka polskiego prozodią [...]"[1]. Przytoczony fragment dowodzi także, że autor *Ludu* traktował zbiory pieśni wydane przez Mioduszewskiego jako źródło pomocnicze.

W materiałach radomskich, których Kolberg nie włączył do druku, zachowało się kilka pieśni będących przykładem folkloru dworskiego i miejskiego. Autor *Radomskiego* nie traktował tej twórczości jako głównego przedmiotu badań, stąd jest jej w rękopisach stosunkowo niewiele. Interesowała go ona o tyle, o ile mógł w niej odnaleźć leżące u jej podstaw prototypy melodii ludowych. W monografii *Sandomierskie* czytamy: „[...] Pochodzi to stąd, że melodyje te, wraz z tekstem znanych i nieznanych autorów, brane są (a niekiedy i kaleczone) z oper, operetek, melodramatów, krotochwil, aryj cudzoziemskich lub swojskich itp., podobnie jak to i z wielu melodyjami tanecznymi ma miejsce. Niektóre, wzięte jednak lub wykwitłe z ludu, bardzo szczęśliwie do rzeczy są zastosowane lub naśladowane [...]"[2]. Dla jednej z tych pieśni[3] Kolberg podał muzyczny pierwowzór: opartą na polskich pieśniach i tańcach ludowych oraz skomponowanych na wzór tych ostatnich operę *Cud mniemany, czyli Krakowiacy i górale* Jana Stefaniego, do libretta Wojciecha Bogusławskiego. Nie udało się potwierdzić jednoznacznie wskazania Kolberga, ponieważ w XIX wieku opera ta była niezwykle popularna i podlegała wielu przeróbkom i opracowaniom. Dodawano do niej nowe kuplety, zmieniano teksty, tak by jej treść odpowiadała danej chwili dziejowej. Partytura całości została po raz pierwszy wydrukowana dopiero w roku 1956. Za czasów Kolberga pojawiały się jedynie druki pojedynczych arii w opracowaniu na głos z towarzyszeniem fortepianu lub w transkrypcji na fortepian[4]. Premiera *Cudu* odbyła się w 1794 r. w Warszawie. W 1816 r. wystawiono, także w Warszawie, „dalszy ciąg" opery zatytułowany *Zabobon, czyli Krakowiacy i Górale (Nowe Krakowiaki)*, z muzyką Karola Kurpińskiego i tekstem Jana

---

[1] O. Kolberg *Radomskie*... cz. I (DWOK T. 20) s. 102, przypis 1.

[2] O. Kolberg *Sandomierskie*... (DWOK T. 2) s. 173.

[3] Zob. nr 843 w suplemencie i odpowiednią notę w „Bibligrafii".

[4] Przykładem takim może być *Mały wirtuoz polski. Zbiór łatwych fantazji na temat Oper Polskich, dawniejszych i nowoczesnych na fortepian*, z ok. 1880 roku, wydany przez Adolfa Sonnenfelda, zawierający fragment z *Krakowiaków i Górali* Stefaniego.

Nepomucena Kamińskiego. Sam librecista tak pisał w słowie wstępnym do wydania z roku 1821: „[...] Wzorem dla mnie były powszechnie lubione krakowiaki Wojciecha Bogusławskiego. Chcąc ich treść przedłużyć, zacząłem przy nowej plancie snuć wątek, gdzie on go uszczknął [...]. Przemilczeć także nie mogę niektórych mniemania, iż tej sztuce właściwsze jest nazwisko: *Nowe Krakowiaki* [...]"[1]. Melodii, na którą powołuje się Kolberg, nie znaleziono ani w rękopisie Stefaniego, ani u Kurpińskiego. Być może twórca *Ludu* miał na myśli jakiś wariant melodii. Potwierdzeniem takiej hipotezy zdają się być jego słowa: „[...] porównanie szczegółowe wspomnianego dzieła z muzyką ludową uważałem za nader ważne, ile że dotyczące pierwszej naszej opery narodowej, już to ze względu na stopień talentu Stefaniego, za pomocą którego z dawnych motywów wysnuwał nić własnych pomysłów, już ze względu na same motywy, w czym one są własnością ludu i jak dalece posługiwał się nimi kompozytor [...]"[2]; w każdym razie Kolbergowskie odesłanie jest dla dzisiejszego badacza nieczytelne.

Wśród zapisów pieśni mieszczańskich z Radomskiego w rękopisie terenowym z teki 43 zachowała się melodia z tekstem „Pewien doktor z Medcyny"[3]. Identyczna melodia z wariantowym tekstem znajduje się w rękopisie z teki 36 (sygn. 1320), zawierającej m. in. wypisy z oper. Ten ostatni rękopis został uznany za podstawę druku nr 113 w cz. V *Poznańskiego*. W tece 43 pieśń ta nie posiada żadnych adnotacji, natomiast w rękopisie z teki 36 znajduje się uwaga: „z komedio-opery: Doktor z Medyki"[4].

---

[1] *Zabobon* jest najbardziej znanym „dokończeniem" *Cudu mniemanego*. Temat ten był na tyle popularny, że opracowywali go też inni autorzy: Kazimierz Hofman (muzyka) i Aleksander Ładnowski (tekst) stworzyli obraz ludowy w 2 aktach *Skarby i upiory*, wystawiony po raz pierwszy w Krakowie w roku 1872; natomiast Jan Krzesiński (muzyka) i Ignacy Leszczyński (tekst) napisali wodewil *Zemsta pana ekonoma*, którego premiera odbyła się w roku 1860 w Krakowie.

[2] O. Kolberg *Melodie ludowe w operze Jana Stefaniego „Krakowiacy i Górale"*. „Ruch Muzyczny" 1858 nr 46 s. 361-363. Przedruk: O. Kolberg *Pisma muzyczne* cz. II (DWOK T. 62). Wrocław-Poznań 1981 s. 547, zob. też omawiany tam nr 30 na s. 552.

[3] Tak w rkp. (teka 43 sygn. 352 k. 92 - melodia z incipitem i 90 - tekst) zob. nr 854 w suplemencie oraz następny przypis.

[4] Przy nr 113 w cz. V *Poznańskiego* (DWOK T. 13) Kolberg umieścił notę: „z komedio-opery: Doktor z Medyki", z tekstem zaczynającym się od incipitu: „Pewien doktor medycyny"; podstawą druku był rkp. Kolberga z teki 36.

Kolberg kilkakrotnie odwiedzał region radomski. W sporządzonym przez siebie spisie podróży o wycieczkach na te tereny wzmiankował aż dziesięciokrotnie. Zostały one już omówione; warto jeszcze zaznaczyć, że autor *Ludu* był z Radomskiem związany emocjonalnie, choćby przez fakt swoich narodzin w Przysusze, w powiecie opoczyńskim, gdzie spędził pierwszych pięć lat życia. W dzieciństwie opiekowała się nim Zuźka Wawrzek, wiejska dziewczyna spod Sandomierza. Kolberg nie stracił z nią kontaktu także po przeprowadzce do Warszawy, gdyż Zuzanna podjęła pracę w domu państwa Chopinów, którzy, podobnie jak Kolbergowie, mieszkali w Pałacu Kazimierzowskim[1].

Dokumentowanie muzyki ludowej było dla Oskara Kolberga najważniejszym, najistotniejszym zadaniem badawczym. Wielość zanotowanych przez niego zapisów muzycznych z regionu radomskiego, które dotrwały do naszych czasów, a także ich złożoność wynikająca z problemów notacyjnych jest najlepszym dowodem jego wysiłku i trudów włożonych w opublikowanie możliwie największej ilości zgromadzonych przez siebie melodii.

Tom suplementowy 77 (vol. I i II) jest dopełnieniem Kolbergowskiej monografii *Radomskie*. Zawiera on blisko 30 melodii obrzędowych, około 380 melodii do pieśni powszechnych, ponad 50 melodii nieludowych oraz około 320 tańców i melodii bez tekstu.

W rozdziale poświęconym obrzędom znalazły się melodie pominięte przez Kolberga, ze względu na brak miejsca i kosztowny druk nut. W cz. I *Radomskiego* opublikowanych bowiem zostało wiele tekstów bez melodii lub z odesłaniem do wariantu, mimo iż zapis nutowy zachował się w rękopisie, o czym była już mowa[2]. Zamieszczono tutaj także melodie instrumentalne zanotowane na kartach wśród materiałów weselnych oraz te, które mimo braku tekstu posiadają notę wskazującą na oczywisty związek z tym obrzędem[3].

---

[1] K. Wróblewska-Straus, K. Markiewicz *Fryderyk Chopin i bracia Kolbergowie na tle epoki*. Warszawa 2005 s. 105, 128. P. Mysłakowski, A. Sikorski *Chopinowie. Krąg rodzinno-towarzyski*. Warszawa 2005 s. 228.

[2] Zob. wstęp s. LI.

[3] Zob. nr 19, 29, 43 w suplemencie.

Większość melodii do pieśni powszechnych publikowanych obecnie w części suplementowej pochodzi z rękopisów przechowywanych w tekach 8 (sygn. 1163) i 16 (sygn. 1211), są to omówione wcześniej pieśni posiadające tzw. zapis pierwotny i wtórny[1]. Do druku przeznaczono zapis wtórny, gdyż była to zapewne ostatecznie zredagowana przez Kolberga wersja melodii, przy czym zrezygnowano z „piętrowego" zapisu Kolberga i melodię rozpisano. Przyjęto zasadę, że zapis pierwotny omówiono w przypisie, podobnie jak pozostałe z tek 33, 29 i 43. Zapis pierwotny odpowiada bowiem najczęściej melodii zanotowanej w rękopisie terenowym z teki 29 lub 43 bądź melodii z teki 33. Tak więc podane w przypisie różnice pomiędzy zapisem pierwotnym, a pozostałymi rękopisami należy odnosić tylko do zapisu pierwotnego, a nie do wydrukowanego wtórnego[2]. Zdarzają się od tej reguły wyjątki (nie ma ich wiele), dotyczące sytuacji, kiedy zapis pierwotny jest bardziej skomplikowany niż wtórny i on został przeznaczony do publikacji. Wtedy w stosunku do niego opisany jest zapis wtórny[3].

W rękopisach z tek 29, 43, 33 (sygn. 1305), z 16 (sygn. 1209) i z 13 (sygn. 1193) melodie i teksty zanotowane są osobno. W tych zespołach rękopisów teksty i melodie zostały zwykle opatrzone przez Kolberga systemem wzajemnych odsyłaczy. Połączono zatem zapisy melodii z teki 33 z zapisami tekstów z tek 16 i 13. Niekiedy w przypadku braku odsyłaczy udało się połączyć te zapisy na podstawie innych, późniejszych, zachowanych w tekach 8 (sygn. 1163) i 16 (sygn. 1211)[4]. Identycznie postąpiono z rękopisami z tek 29 i 43, w których Kolberg na osobnych kartach notował teksty i melodie. W rękopisach terenowych pod melodiami zamieszczał zwykle incipity tekstów, co ułatwiło ich połączenie w druku.

W części suplementowej znalazła się także grupa 50 melodii nieludowych, przygotowanych wprawdzie przez Kolberga do druku, jednak ostatecznie pominiętych z powodu braku miejsca. Ponadto suplement zawiera około 320 tańców i melodii bez tekstu.

---

[1] Zob. wstęp s. XLVII.

[2] Zob. np. nr 243, 259, 298 w cz. II *Radomskiego* wraz z przypisami źródłowymi.

[3] Zob. np. nr 246, 318 w suplemencie.

[4] Zob. np. nr 470, 536 w suplemencie.

Dla tych ostatnich podstawą porządkowania był podział melodii na trójdzielne i dwudzielne, z uwzględnieniem cech rytmicznych i melizmatycznych. Jego wynikiem stał się następujący układ: w pierwszej kolejności zamieszczono zapisy w metrum trójdzielnym, a następnie, jako mniej reprezentatywne dla Radomskiego, zapisy dwudzielne. Znalazły się tu też melodie z incipitami tekstów, na tyle niejednoznacznymi, że na ich podstawie trudno było włączyć taki zapis do któregokolwiek z rozdziałów[1]. Wyłoniono także melodie posiadające adnotacje o konkretnych tańcach zaliczanych do grupy polskich tańców narodowych („Mazur", „Polonez", „Polski", melodie o rytmach oberkowych i mazurowych związane z pracą: „Oryl", „Pasterska" „Owczarska", „Wolarek"), jak i pochodzenia obcego („Kozak", „Polka", „Walc")[2]. Dla kilku melodii[3] przyjęto adnotację: „Pasterska", ponieważ zostały zanotowane przez Kolberga na karcie wśród takich zapisów i posiadają autorską notę: „Nra ... ... uważać należy jako dopełnienie podanych na str. 78 pieśni pasterskich"[4]. Wśród tańców jest też jeden „Drabant", czyli taniec, który: „oprócz nazwy nic już [...] nie ma cudzoziemskiego; składa się bowiem z marsza (wstępnego) lub poloneza i żywego oberka, czyli wyrwasa. Polonezem powszechnie zaczyna się zabawa w polskich domach, a drabantem kończy. W czasie ochoczych kuligów po dworach wiejskich drabantem kulig żegna gospodarstwo i przy brzmieniu tej muzyki odprowadzano gości do sanek. Taniec ten był powszechny u nas do r. 1830, dziś już coraz rzadszy, utrzymał się tylko w staropolskich domach."[5]

Pewien problem stwarza popularny w Radomskiem krakowiak. Dotyczy to podpisania tekstu pod melodią w przypadku, kiedy nie zrobił tego Kolberg. W notatkach autora *Ludu* znaleźć możemy następującą uwagę: „Że rytm krakowiaka jest mniej więcej jednostajny, a i miara wiersza częstokroć jednakowa, przeto słowa krakowiaka pod jaką bądź

---

[1] Zob. np. nr 1102, 1182, 1183, 1184 w suplemencie.

[2] Zob. np. nr 865-878, 1120 w suplemencie.

[3] Nr 880, 881, 883 w suplemencie.

[4] Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 36, nr 164. Uwaga ta dotyczy rozdziału „Pasterstwo" w cz. II *Radomskiego* (DWOK T. 21) s. 74-78.

[5] O. Kolberg *Drabant*. W: *Encyklopedia powszechna* S. Orgelbranda T. VII. Warszawa 1861 s. 357. Przedruk: O. Kolberg *Pisma muzyczne* cz. II (DWOK T. 62) s. 615. Zob. nr 890 w suplemencie.

melodią, mniej więcej stosowną, bez skrupułu bywają podkładane, byle się do niej nadały, i przytoczone tu słowa do melodyj po większej części za przypadkowe uważane być winny, jak je właśnie posłyszano, bo każden działa tu według własnego uznania, biorąc pierwszą lepszą nutę, jaka mu się nadarzyła [...]"[1]. Kolberg, notując melodie, często nie rozpisywał powtórzeń taktu lub nad taktem umieszczał tylko notę „bis", wskazującą na jego repetycję, ale nie wiadomo ilokrotną. Nie zawsze więc wiemy, jak pierwotnie brzmiał taki krakowiak. Wyjątkowo zdaża się nawet, że nazwa tego tańca pojawia się przy melodii o metrum nieparzystym[2]. Nie powinno to jednak dziwić wobec popartego obserwacją stwierdzenia Kolberga: „Wesołość czy krewkość Krakowiaka rozlewa na jego pieśni powab, wdzięk i życie ruchliwe, których na próżno szukałbyś w tym stopniu u Mazura lub Wielkopolanina. Za to pieśni mazowieckie, mimo cechującej je często flegmy, nadającej im rozciąglejszą miarę (a objawiającej się w powolniejszym takcie $\frac{3}{4}$), mają powagę, dosadność i siłę, na której tamtym właśnie zbywa"[3].

Przypisy odredakcyjne w części suplementowej umieszczono w nawiasach kwadratowych. Podano tu istotne informacje dotyczące: metrum, tonacji, przebiegu melodycznego i rytmicznego, notacji volt oraz niezgodności melodii z tekstem. Skomplikowany materiał muzyczny nie pozwolił jednak na zastosowanie w przypisach jednego, z góry przyjętego schematu. W samych melodiach stosowano nawias kwadratowy, uzupełniając pozostawione w rękopisie przez Kolberga puste takty. W sytuacji, kiedy oznaczały one powtórzenie taktów poprzednich, nie komentowano tego w przypisie[4]. Natomiast, gdy fragment rękopisu był nieczytelny, np. z powodu uszkodzenia, w nawiasie kwadratowym zamieszczano próbę odtworzenia takich taktów, niekiedy na podstawie innego rękopisu. Informacje o tych zabiegach podano w przypisie[5].

---

[1] Rkp. O. Kolberga, teka 50, z. 3a, k. 1; zob. tegoż *Pisma muzyczne* cz. II (DWOK T. 62) s. 620-621.

[2] Zob. nr 321 w cz. II *Radomskiego* wraz z przypisem źródłowym oraz nr 413, 476 w suplemencie.

[3] O. Kolberg *Krakowiak*. W: *Pisma muzyczne* cz. II (DWOK T. 62) s. 621. Pierwodruk w artykule *Słówko o tańcach ludowych. Krakowiak. Obertas.* J. Jaworskiego „Kalendarz Astronomiczno-Gospodarski na rok zwyczajny 1860" Warszawa [1859].

[4] Zob. np. nr 36, 58, 388, 578 w suplemencie.

[5] Zob. np. nr 68, 74, 253, 491 w suplemencie.

W przypadku, gdy melodia jest niezgodna z tekstem, nie został on podpisany pod nutami, natomiast w przypisie umieszczono notę, od którego taktu ma to miejsce. W niektórych pieśniach usunięto z tekstu interiekcje, by podłożenie tekstu pod melodię było możliwe, oraz gdy budowa tej ostatniej wskazywała, że w wykonaniu takich interiekcji najprawdopodobniej nie było (dla wykrzyknień typu: „Oj", „Hej" w przebiegu melodii zazwyczaj umieszczana była dodatkowa nuta). Sytuacje takie opatrzono w przypisie odpowiednim wyjaśnieniem[1].

Nie drukowano melodii z Radomskiego, które w rękopisach miały opracowany przez Kolberga akompaniment i z tego powodu przeznaczone zostały do tomu 67 *Pieśni i melodie ludowe w opracowaniu fortepianowym* i już tam wydane.

Przypisy źródłowe do melodii opublikowanych przez Kolberga w *Radomskiem* są wynikiem analizy zachowanych rękopisów i porównania ich z wersją drukowaną. Dla większości melodii obrzędowych zamieszczonych w tomie 20 brak wprawdzie zapisów będących podstawą druku, zachowała się jednak grupa czystopisów oraz rękopisów terenowych zawierających melodie obrzędowe. Zostały one omówione w przypisach. Ustalono natomiast, że dla znacznej większości znajdujących się w T. 21 melodii podstawę druku stanowiły tzw. zapisy wtórne z teki 8 (sygn. 1163) i z 16 (sygn. 1211). W ostatnich latach swojej pracy Kolberg, przygotowując materiały do druku, stosował graficzne skróty polegające na wprowadzaniu repetycji i wpisywaniu małymi nutami jednej części melodii nad drugą, dwuwarstwowo, przy czym kolejność wykonania oznaczana byłą cyframi nad systemem[2]. Bardzo często podczas tych zabiegów przebieg melo-rytmiczny ulegał zubożeniu, bowiem Kolberg rezygnował w takich przypadkach z drukowania wariantowych ujęć melodii, zaznaczanych w rękopisie także małymi nutami. Powodowało to oddalenie zapisu od pierwowzoru muzycznego. W rękopisach wygląda to następująco: jeżeli melodia jest np. ośmiotaktowa, to najpierw była ona notowana w linii ciągłej, jako osiem taktów, a następnie podczas późniejszej pracy redakcyjnej, która jest dobrze widoczna dzięki stosowaniu przez Kolberga na tym etapie

---

[1] Zob. np. nr 299, 396, 413 (w których interiekcje usunięto) i np. nr 18, 64, 68 (dla interiekcji zanotowany dodatkowy takt lub fermata) w suplemencie.

[2] O. Kolberg *Wielkie Księstwo Poznańskie* cz. V. Kraków 1880. Przedruk: DWOK T. 13. Wrocław-Poznań 1963 s. XIV-XV.

pracy ciemniejszego koloru atramentu, poprzednik był skreślany i wpisywany nad następnikiem mniejszymi nutami lub notowany bezpośrednio na następniku. Rzadziej zdarzało się, że zredagowana melodia została zanotowana bezpośrednio za pierwotną lub na tej samej karcie, ale w innym miejscu. Dla zapisów nieparzystych melodie przed redakcją notowane były w metrum $\frac{3}{4}$, natomiast w jej trakcie przerabiane na metrum $\frac{3}{8}$. Nadto podczas ostatecznej redakcji części melodii Kolberg łączył w jedną całość kilka samoistnych zapisów nutowych (najczęściej dwa lub trzy), które w notatkach sporządzanych wcześniej były melodiami niezależnymi.

Przy opracowywaniu edytorskim przypisów źródłowych do melodii wydanych przez Kolberga w *Radomskiem* za podstawę druku przyjęto zapis wtórny czystopisu z teki 8 *Kalisz, Sieradz, Piotrków, Wieluń* (sygn. 1163) lub z teki 16 *Radom, Opatów, Sandomierz, Końskie* (sygn. 1211), który najczęściej zgodny jest z drukiem. Następnie omówiono zapis pierwotny, który może być identyczny, wariantowy lub całkowicie różny od wtórnego. W następnej kolejności podano opis melodii z teki 33 *Miscellanea* (sygn. 1305), identycznej lub podobnej do pierwotnej oraz zapis terenowy z teki 29 *Białoruś, Grodno* (sygn. 1296) lub 43 *Miscellanea* (sygn. 1352), także identyczny lub podobny do pierwotnego. Wielokrotnie w przypisach źródłowych w przypadkach, gdy różnice w stosunku do zapisu wtórnego były znaczące, przywołano zapis pierwotny[1].

W przypisach źródłowych przytoczono także melodie, które Kolberg zastąpił w druku odsyłaczami do wariantów w obrębie *Radomskiego*, w sytuacjach gdy wskazany wariant różnił się w sposób istotny od zachowanego w rękopisie zapisu[2].

Przypisy źródłowe do T. 20 i 21 zawierają informacje dotyczące zachowanych rękopisów pod względem kompletności zapisu, jego formy, melodyki, struktury metro-rytmicznej, wariabilności wykonania oraz wahań notującego. Ze względu na skomplikowany charakter zapisów melodii z teki 16 (sygn. 1211) i z 8 (sygn. 1163), wynikający z istnienia zapisu pierwotnego i wtórnego, przyjęto specyficzną terminologię. Użyto omówionych już sformułowań: „zapis pierwotny" i „wtórny", przy

---

[1] Zob. np. nr 202, 203, 207, 233 w cz. II *Radomskiego* i przypisy źródłowe do nich.

[2] Zob. np. nr 338, 339, 340 w cz. I *Radomskiego* i przypisy źródłowe do nich.

czym zaznaczono, że w pierwotnym Kolberg rozpisał melodię, na którą następnie naniósł zapis wtórny, w postaci skróconej, „dwupiętrowo", z użyciem znaku repetycji i z cyferkami, oznaczającymi kolejność wykonania. Przy opisywaniu różnic pomiędzy melodią zredagowaną przez Kolberga w rękopisie, a wydrukowaną w *Radomskiem* użyto też określeń: „wersja górna" lub „dla pierwszego wykonania melodii" - dla „piętra" wyższego oraz „wersja dolna" lub „dla drugiego wykonania melodii" - dla niższego, a nie określeń: zapis górny i zapis dolny.

Dla melodii szczególnie trudnych do opisania, a zwłaszcza wówczas, gdy opis nie oddaje w pełni skomplikowanej struktury zapisu, poza próbą rekonstrukcji zamieszczono także w przypisach faksymile. Dotyczy to melodii publikowanych po raz pierwszy w T. 77/II oraz komentowanych w przypisach źródłowych do T. 20 i 21.

Przy zapisach nutowych z teki 33 (sygn. 1305) nie podawano informacji o przygotowaniu melodii do opracowania fortepianowego, ponieważ wszystkie znajdujące się w obrębie tej sygnatury melodie zostały tak zanotowane. Przypadki, dla których w rękopisie z teki 33 (sygn. 1305) radomska melodia zanotowana jest z akompaniamentem, a z jakiś powodów nie została włączona do tomów *Pieśni i melodii ludowych w opracowaniu fortepianowym...*, opatrzono odpowiednim komentarzem[1].

Zamieszczono także informacje o transpozycji melodii, przy czym jeżeli w przypisach konieczne było umieszczenie całej melodii, to transponowano ją do tonacji, w której została ona opublikowana przez Kolberga w tomie 20, 21 lub w suplemencie. Podobnie rzecz wygląda z metrum, tzn. jeżeli w rękopisie melodia zanotowana jest w $\frac{3}{4}$, a Kolberg zamieścił ją w druku w $\frac{3}{8}$, to zmniejszano wartości rytmiczne do tego metrum.

Nie komentowano różnic dotyczących ozdobników, zapis przednutek ujednolicono do krótkich. Wersje alternatywne dla nut głównych umieszczone zostały najczęściej za tymi nutami mniejszym drukiem[2].

W melodiach, co do których nie było wątpliwości, że są to zapisy wokalne, zamieniono belki łączące nuty na chorągiewki.

---

[1] Dotyczy to np. nr 58, 295 w cz. II *Radomskiego* oraz np. nr 387 w suplemencie.

[2] Zob. przykładowo nr 74, 193, 255 w suplemencie.

Specyfika muzycznych materiałów radomskich polegała na nanoszeniu przez Kolberga na siebie zapisów określanych w niniejszej edycji jako „pierwotny" i „wtórny", na łączeniu ze sobą w jedną niezależnych melodii oraz na zastępowaniu w druku zapisu nutowego odsyłaczem do wariantu. Wszystkie te zabiegi miały na celu zamieszczenie w *Radomskiem* możliwie jak największej ilości melodii przy ograniczonej objętości obu tomów, związanej między innymi z kosztownym drukiem nut. Przypisy źródłowe zamieszczone obecnie w tomie 77 pozwalają w dużej mierze przybliżyć pierwotną postać melodii zachowanych w rękopisach.

Aleksandra Sawicka

SUPLEMENT
DO *RADOMSKIEGO*

ZWYCZAJE DOROCZNE

Kolęda

1

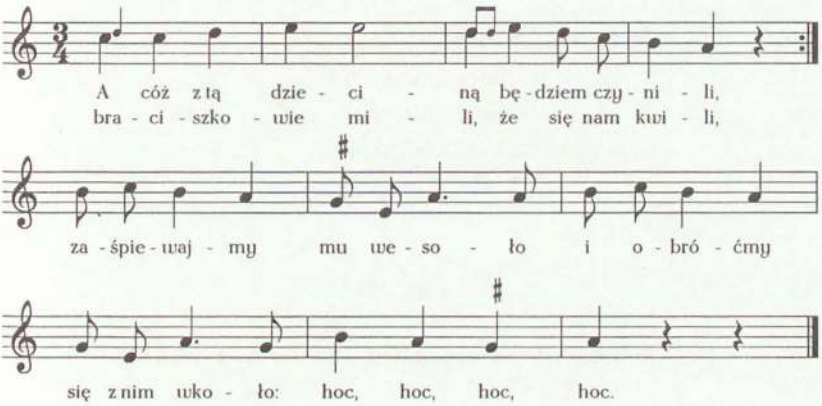

A cóż z tą dzieciną będziem czynili,
braciszkowie mili, że się nam kwili,
zaśpiewajmy mu wesoło
i obróćmy się z nim wkoło:
hoc, hoc, hoc, hoc.

---

1. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1317d, k. 28. Dla t. 5–10 zanotowany nad nutami drugi zapis z adnotacją: „lub":

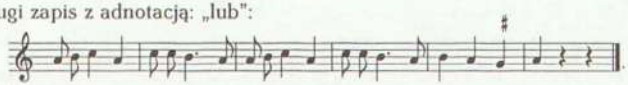

W rkp. tekst obszerniejszy opublikowany w cz. I *Radomskiego* pod nr. 11, tam z inną melodią.]

Ostatki

Ścięcie Śmierci w Jedlińsku w kusy wtorek[1]

Krzyk i hałas wielki w mieście,
ludzie się licznie gromadzą,
wyszło mężów przeszło dwieście,
wielką zbrodniarkę prowadzą.

Każdy się ciekawie pytał,
kto to taki niecny zbrodzień,
skąd on do miasta zawitał,
czy swój, czy obcy przychodzień?

Co on tak złego uczynił,
co on wielkiego przewinił,
że go tak biją, szturchają
i złorzecząc przeklinają.

Pospólstwo

Oto Śmierć prowadzą, stoi już na rynku,
którą na gorącym złapano uczynku,
jak się do naszego miasta zakradała,
by starych i młodych swą kosą ścinała.

Miała naprzód sprzątnąć, ta piekielna jędza,
naszego proboszcza, poczciwego księdza,
a potem burmistrza Piontka, opasłego,
żeby grubą sperkę miała sobie z niego.

---

[1] [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1210, k. 1-5. Jest to odpis z publikacji J. Kloczkowskiego *Ścięcie śmierci w Jedlińsku w kusy wtorek. Zabawa ludowa.* „Kalendarz na rok przestępny 1868" F. Kowalskiego. Warszawa 1867 s. 140-152, z ryciną. Krótki opis tego zwyczaju opublikował Kolberg w „Przypisach" w cz. I *Radomskiego*, s. 305.]

Potem starych mieszczan i kilkoro dziatek,
kilka młodych panien i kilka mężatek,
i Żydówek dziesięć, i Żydów pół kopy,
a miała wybierać same tęgie chłopy.

Złapali ją przecie, wiodą do ratusza,
by ją tam spotkała okropna katusza
za te wszystkie krzywdy, które ludziom czyni
ta rodu ludzkiego straszna zabójczyni.

I sądu żądają, i sąd zgromadzili,
by ją na śmierć straszną sędziowie sądzili.
A Śmierć drży, nieboga, i stoi nieśmiało,
nie wiedząc, co się z nią dalej będzie działo.

Sąd

Pan burmistrz zasiada i ławnicy starzy,
innych bardzo wielu o sprawie tej gwarzy,
bo to sprawa niesłychana, aby Śmierć była złapana.
Czy to ona mocno spała, że się łatwo złapać dała,
czy się w kusaki upiła i swoją kosę zgubiła,
bo jej straszna, ostra kosa, nie jednemu utnie nosa,
utnie głowę, utnie nogi. I bogaty, i ubogi,
wszyscy się jej kosy boją, przed jej mocą nie dostoją.
A dziś ją jakoś schwycili, na ratusz poprowadzili,
aby za złe, co zdziałała, słuszną karę odebrała.

Policjant Bartłomiej

W istocie tak było, Śmierć się dziś upiła
i swą ostrą kosę gdzieś w Tocznem[1] zgubiła,

[1] [W odpisie Kolberga i w źródle:] Toczne zowią się łąki i pola mieszczan jedlińskich nad rzeką Tymianą leżące.

sama pod Spaloną Groblą[1] mocno spała
i leżąc, okropnie i strasznie chrapała.
Usłyszał chrapanie Kanty, dziad kościoła,
przyleciał do miasta i na mieszczan woła.
A gdy się mieszczanie licznie zgromadzili,
złapali Śmierć śpiącą i przyprowadzili.
Szarpała się mocno, lecz ją utrzymali
i w silne postronki ręce jéj związali.

Prawo

Sędziowie z powagą zasiedli swe ławy,
każdy czeka końca, każdy jest ciekawy,
jaki na nią wyrok obecnie wydadzą,
czy tę zabójczynię na śmierć poprowadzą.
A wójt miasta trzyma w ręku wielką księgę,
od obecnych świadków odbiera przysięgę,
że co tylko o jej niecnych czynach wiedzą,
szczerze i rzetelnie wszystko opowiedzą.
Burmistrz i ławnicy księgę rozkładają,
prawo magdeburskie uważnie czytają,
którem się rządziło miasto nasze dawne
szkołą aryjańską i kościołem sławne.

Wnioski wójta

O zabójstwa ciężkiej winie
w artykule piątym stoi:
Kto dużo złego nabroi,
taki niech od miecza zginie.

Więc na mocy prawa tego,
każą też mieczem każdego,

---

[1] [W odpisie Kolberga i w źródle:] Spalona Grobla jest to grobla wchodząca w łąki miejskie.

kto się zabójstwa dopuści,
jemu prawo nie przepuści.

Tylko musi życie stracić,
by głową za głowę spłacić,
bo takie jest prawo dawne
w całej Polsce niegdyś sławne.

Pospólstwo

Gdy sobie sędziowie prawo rozbierają,
na rynku się głosy wszystkich odzywają:
Zetnijcie Śmierć srogą, nic jej nie darujcie,
i nad nią się wcale, wcale nie litujcie.
Ona nam zabiera i ojców, i matki,
ona osieroca biedne małe dziatki,
ona nam zabiera i siostry, i braci,
przez nią żona męża, a mąż żonę traci.
Ona nam zabiera i córki, i syny,
przez nią opłakują swe straty rodziny,
jednych w wodzie topi, drugich ogniem pali,
od kosy jej giną i wielcy, i mali,
a wojennym czasom bardzo ona rada,
bo tam głów tysiące pod jej kosą pada.
Ona bez litości ród ludzki zabiera,
niechajże nareszcie sama dziś umiera,
niechże i ją kara okropna nie minie,
i na hańbę wieczną z ręki kata zginie.

Śmierć

Jasnokoścista na rynku stoi,
wszystkich się ludzi okropnie boi,
blada i drżąca, mizerna, smutna,
bo wisi nad nią kara okrutna.

Wie już nieboga, że w tej godzinie
od ręki kata z pewnością zginie,
na dół spuściła zamglone oczy
i konwulsyjną z ust pianę toczy.

Nie śmie przemówić ani pół słowa,
na piersi zwisła trupia jej głowa,
żebra jej sterczą, bo chuda cała,
bo na nich nigdy ciała nie miała.

O swojej mocy zaledwie stoi,
tak się pospólstwa okropnie boi,
a tylko ciężko jęczy i stęka,
tak się Śmierć kary straszliwej lęka.

Wyrok sędziów

A wtém sędziowie z miejsc swych powstają
i taki wyrok na Śmierć wydają:
Ponieważ Śmierć jest nigdy nieużyta,
bierze każdego i ani się pyta,
kosa jéj ścina wszystkich bez różnicy,
[jak snopy w polu dojrzałej pszenicy.][1]
Nie ujdzie przed nią ni młody, ni stary,
ona każdego powali na mary,
nie ujdzie przed nią ni król, ani chłopek,
lecz musi legnąć, jak pod sierpem snopek,
jak kwiatek w łące, jak podcięta trawa,
niszczyć, zabijać, cała jej zabawa,
nie zważa na płacz ani ciężkie jęki
i każdy ginie z jej zabójczej ręki.

Otóż za te zbrodnie liczne,
za te zabójstwa rozliczne,

[1] [Ten wiersz tylko w publikacji ks. J. Kloczkowskiego; w rkp. Kolberga prawdopodobnie omyłkowo pominięty.]

my, Sąd, wyrok wydajemy
w Imię Boga Ojca, Syna,
na ścięcie ją skazujemy,
nim minie druga godzina.

Wójt

Teraz poślijcie po mistrza,
macie już wyrok burmistrza,
czarnym węglem podpisany,
niechaj będzie wykonany.
Amen! - wszyscy wykrzyknęli
i ostrym zębem zgrzytnęli.

Lud

Wiodą ją na plac z wielką radością,
by się popastwić nad tą jejmością.
A wrzawa wielka i hałas w mieście,
ludzie się licznie na plac gromadzą,
wyszło tam dzieci prawie ze dwieście,
gdy Śmierć na ścięcie w rynek prowadzą.
Trębacze, skrzypki, smutną pieśń grają
i marsz śmiertelny wszyscy śpiewają.

Marsz śmiertelny

Pójdź, złodziejko, niszczycielko,
pod ostre miecze,
niechaj z twego łba strasznego
zła krew pociecze.
Poddamy cię pod miecz,
pójdziesz ze świata precz,
marsz, marsz, marsz!

Zabijałaś i ścinałaś
ojców i matki,
sierociłaś i krzywdziłaś
nieszczęsne dziatki.
Poddamy cię pod miecz itd.

Tyś gubiła i niszczyła
to ludzkie plemię,
pustoszyłaś, wyludniłaś
tę naszą ziemię.
Poddamy cię pod miecz itd.

Pójdź, złodziejko, dręczycielko,
pod ostre miecze,
niechaj z twego łba strasznego
zła krew pociecze.
Poddamy cię pod miecz,
pójdziesz ze świata precz,
marsz, marsz, marsz!

Plac śmierci

Gdy ją przywiedli na miejsce kary,
szydzą z niej wszyscy, szydzą bez miary,
a Śmierć, nieboga, jęczy i stęka,
i kary miecza strasznie się lęka.
Na pogotowiu czekają sanie,
by trupa Śmierci włożono na nie,
i gdy Śmierć, na śmierć jest już gotowa,
gdy ma spaść z karku jej trupia głowa,
różne z nią czynią żarty i śmiechy,
pełno jest wrzawy, pełno uciechy.
A czarni diabli biją w kołatki,
ciesząc się, że Śmierć wpadnie w ich łapki.
Krawiec od mieszczan bierze zapłatę,
aby jéj uszył na pogrzeb szatę.

Kat czerwono ubrany

Wzywają kata i kat przybywa,
ostrego miecza z pochwy dobywa.
A gdy już z mieczem gotowy stoi,
gdy się go każdy okropnie boi,
bo jest czerwono cały ubrany
i czarną szarfą w pół przepasany,
on się prostując, tak ludziom rzecze:
Słuchaj mnie, słuchaj, każdy człowiecze!
Młody czy stary, lękaj się kary,
ojcowie, matki, karzcie swe dziatki,
bo jak wy ich nie skarcicie,
zginie od miecza ich życie.
Ja ich za was karać będę,
gdy swego miecza dobędę,
spadnie z karku ich główeczka,
jak od noża makóweczka.
Więc też nie czyńcie nic złego,
co jest Bogu przeciwnego,
bo krew z żył waszych popłynie
w jednej tuż prawie godzinie,
zginiecie od miecza mego
z hańbą imienia waszego.

Mówi z oburzeniem:

Bo ja, mistrz sprawiedliwości,
nie przepuszczę żadnej złości,
żadnej winy, żadnej zbrodni,
bo tacy życia niegodni
co się złego dopuszczają,
Boga, ludzi, obrażają.

Mówi z usprawiedliwieniem:

Bo ja, mistrz sprawiedliwości,
nie czynię to z żadnej złości,
tylko pełnię wyrok prawa,
które Bóg królom nadawa.
Bo królowie, monarchowie,
rządcy świata i panowie
w imię Boga to działają,
i złych karzą i ścinają,
i do więzień ich wsadzają,
a dobrych zaś ochraniają.
Bo gdyby nie było kary,
nie byłoby i w złem miary.

Mówi z łagodnością:

Więc się od złego hamujcie,
i dzieciom swym nie folgujcie,
lepiej z młodu upominać,
niż na starość głowę ścinać.
Uczcie ich wszelkiej nauki,
lub w rzemiośle jakiej sztuki,
niechaj nie będą próżniaki,
bo to żywot ladajaki.
Niechaj nigdy nie oszukują,
niechaj uczciwie pracują,
bo pracować ciągle trzeba
kto chce mieć kawałek chleba.
Niech zawsze przy dobrem stoją,
niech się Boga, ludzi boją,
niechaj rodziców szanują,
i niechaj bliźnich miłują.
Niech pilnie nauk słuchają,
prawo Boskie wypełniają.
Bo gdzie nie ma wiary Boga
tam do piekła prosta droga,

wy ojcowie i wy matki,
wychowujcie dobrze dziatki.

Ścięcie Śmierci

Gdy tak mówi kat czerwony
i patrzy na wszystkie strony,
każdy się trwoży i lęka,
a biedna Śmierć ciężko stęka.
Pod płachtą nakryta klęczy,
wzdycha i okropnie jęczy,
dzwoni suchemi zębami,
kłapie drżącemi szczękami.
On tymczasem mieczem machnie
i tak mocno w szyję ciachnie,
że od razu głowa spada
i kadłub na ziemię pada.
A z głowy popiół się prószy,
kot ucieka w miejsce duszy.
A wszyscy krzyczą weseli,
że Śmierci głowę ucięli,
że się już nad nią zemścili,
że ją na zawsze zabili.

Pogrzeb Śmierci

Trupa mistrz na sanie wkłada,
a dzieci wielka gromada
ciągnie go po całém mieście
i widzów prawie ze dwieście
z hukiem, hałasem, krzykami,
z drewnianemi klekotkami
wiodą trupa naokoło,
pląsając nad nim wesoło,
cały ten pochód zamyka

BIBLIOTEKA NARODOWA BN

wesoła, huczna muzyka.
I na czele kata mistrza
przywożą Śmierć do burmistrza,
i księdzu ją okazują
i akt zejścia jej dyktują,
a skoro ją pochowają,
kusaki sobie sprawiają.

Sobótka

2

[Bronowice, od Puław]

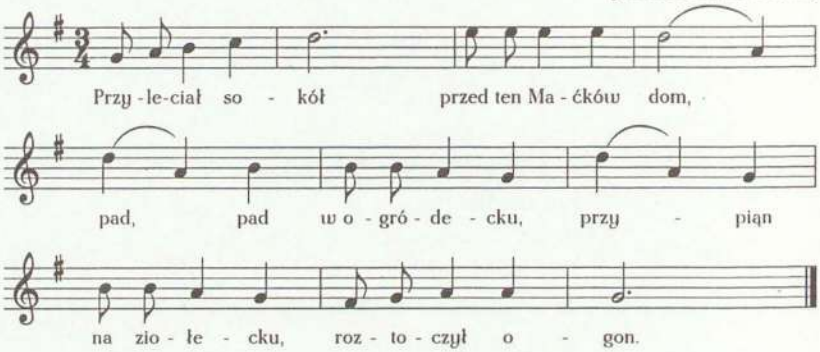

Przyleciał sokół przed ten Maćków dom,
pad, pad w ogródecku,
przypiąn na ziołecku,
roztoczył ogon.

2. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100. Tekst opublikowany pod nr. 58 w cz. I *Radomskiego*, tam z wariantem melodii.]

OBRZĘDY, PIEŚNI I MELODIE OBRZĘDOWE

Wesele XV

Opis wesela w mieście Jedlińsku[1]

Każde wesele w Jedlińsku odbywa się przyzwoicie, nie ma tu żadnych pijatyk, kłótni i awantur, lecz zawsze jest serdeczna, braterska szczerość i polskie gościnne przyjęcie. Gdy młodzi poczują ku sobie wzajemną miłość, po odbyciu zaręczyn w domu rodziców panny młodej, dają na zapowiedzie[2].

Po wyjściu zapowiedzi oznaczają dzień ślubu, który odbywa się we środę, wedle rozporządzenia władzy diecezjalnej. A skoro ten czas nadejdzie, państwo młodzi w towarzystwie drużbów i druhen idą do kościoła, do św. spowiedzi, i tam po wotywie przystępują do komunii św. Kiedy wrócą do domu, druhny i drużbowie tańczą. W południe dają im obiad; potem druhny same się bawią, a drużbowie idą zapraszać na ślub krewnych, przyjaciół i znajomych.

Gdy się już wszyscy godownicy zejdą, przed wyjściem do kościoła do ślubu panna młoda z wiankiem w ręku, stojąc obok narzeczonego, prosi gości o towarzyszenie jej w tak ważnym obrzędzie, a starszy drużba do państwa młodych ma przemowę w następujący sposób:

---

[1] [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 8-9. Jest to odpis z publikacji J. Kloczkowskiego *Opis wesela w mieście Jedlińsku*. „Noworocznik (Kalendarz) Ilustrowany dla Polek na rok 1866 i 1867" A. Dzwonkowskiego. Warszawa 1867 s. 171-176. W rkp. Kolberga przypis:] Opis ten podajemy jedynie dla wykazania kontrastu między obchodami weselnymi odbywanymi po miastach (i miasteczkach), a weselami wiejskimi.

[2] [Tak w rkp.]

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!
Jako jasna jutrzenka, co się rano zjawia,
co blaskiem swoim świeci na niebios przestrzeni,
tak piękna panna młoda wiankiem się zabawia,
co się w jej ręku rutą i mirtem zieleni,
ta korona jest znakiem panieńskiej czystości,
która dotąd jest miłą, póki nie zwiędnieje,
tak piękna panna młoda, gdy jest w niewinności,
to się do niej cały świat, całe niebo śmieje.

Proszę o muzykę (tu muzyka przygrywkę czyni).

Jak i ty, panno młoda, jesteś wdzięczna, miła,
bo niewinności rumieńcem twoje lica zdobi,
za to żeś łaski Boga dotąd nie straciła,
Bóg cię więc do małżeństwa godnego sposobi,
zmieniasz swój stan panieński na stan żony, matki,
bo taki jest los każdej kobiéty, mężatki,
by była dobrą żoną, matką, gospodynią,
bo te przymioty miłą na świecie ją czynią.

Proszę o muzykę.

Lecz kiedy już masz zawrzeć związek dożywotnie,
trzeba ci się poradzić rozumu stokrotnie,
trzeba ci się rozpoznać dobrze na kawalerze,
poznać na jego sercu, jego charakterze,
jaki on jest i jakie jego obyczaje,
co mu chęci, ochoty do ciebie dodaje?
Czy cię bierze z urody lub czystéj miłości,
czy z pracy lub skromności, albo pobożności.

Proszę o muzykę.

A jeśli się spodziewa od ciebie majątku
lub od twoich rodziców jakowego wziątku,
wzgardź takim oblubieńcem, co szuka pieniędzy,

bo byś całe swe życie zostawała w nędzy,
bo by ci wszystko stracił, wszystko przemarnował,
bo nie szanuje chleba, kto nań nie pracował,
bo komu lekko przyjdzie, to lekko odchodzi,
a próżniakowi chleba dostać się nie godzi.

Proszę o muzykę.

Zastanów się i pomyśl, czy będziesz szczęśliwa
z tym, któregoś wybrała, któremuś życzliwa?
Poradź się swych rodziców, pierwszych przyjacieli,
niech ci ojciec i matka porady udzieli,
bo nie wczas o tym myśleć, gdy się serce złączy,
którego nic nie zerwie i nikt nie rozłączy,
bo nie wczas o tém myśleć, gdy stułą kapłana
ręka z ręką na zawsze będzie skrępowana.

Proszę o muzykę.

Ale tyś już poznała jego duszy wdzięki,
poznałaś, że jest godzien twej panieńskiej ręki.
Nie smuć się więc, nie skrapiaj swej korony łzami,
ale bądźcie weseli i my będziem z wami,
nie opłakuj wianeczka swego tak drogiego,
ale już idź w obrządek stanu małżeńskiego,
bo na zawsze nie można żyć w panieńskim stanie,
trzeba zmienić stan panny w inne powołanie.

Proszę o muzykę.

Lecz gdy już do kościoła kierujecie kroki,
oddajcie swym rodzicom szacunek głęboki,
bo dziecko, nim opuści rodzicielskie progi,
ucałować powinno ojca, matkę w nogi,
bo kto z błogosławieństwem rodziców wychodzi,
temu żadne nieszczęście nigdy nie zaszkodzi,
tego i Bóg wybawi z wszelkich nieszczęść toni
i ojcowską opieką zawsze go osłoni.

Proszę o muzykę.

Dziękujcie przyjaciołom i całej rodzinie,
którzy wam towarzyszą w téj słodkiej godzinie,
bo kto ma przyjaźń z ludźmi, ten nie dozna straty,
ten zawsze pomoc znajdzie, ten zawsze bogaty.
A teraz wam wszystkiego dobrego życzymy
i drogę do kościoła torować będziemy,
abyście sobie łaskę u Boga zjednali,
abyście się do zgonu w swém życiu kochali.

Proszę o głos muzyki.

Albo mówi drużba tę przedmowę:

Zdobi, panno, twoje skronie
z różnych kwiatów wieniec,
a przy serca twego stronie
stoi przyszły oblubieniec.

Ten młodzieniec, jak kwiat róży,
bierze cię za żonę swoję,
on szczęście dla ciebie wróży,
gdy mu oddasz serce twoje.

Lecz to szczęście w Boga mocy,
bo on jest panem wszystkiego,
jego błagajcie pomocy,
bo wszystko macie od niego.

Żyjcie w zgodzie i miłości,
a Bóg wam pobłogosławi,
unikajcie wszelkiej złości,
to i dusze wasze zbawi.

Pracujcie na chleb codzienny,
bo pracować ciągle trzeba,

bo to los nasz nieodmienny,
gdyż tak rozkazał Pan nieba.

Niech ubogi z waszéj pracy
dostanie choć skruszynę,
bo potrafią i żebracy
zgładzić grzechów naszych winę.

Niech pijaństwo i swawola
w domu waszym nie postoi,
niech się pełni boska wola,
niech się każdy Boga boi.

Proszę o muzykę.

Gdy was Bóg dobry obdarzy dziatkami,
większej pociechy dla was nie potrzeba,
bądźcie dobrymi dla nich rodzicami,
wychowajcie je dla Boga i nieba.

Bo dzieci dobre to ozdoba świata,
chluba rodziców, szczęście ich jedyne,
w nich każdy znajduje i siostrę, i brata,
i jakby swoją poczciwą rodzinę.

Tak postępujcie mili państwo młodzi,
wam źle żyć z sobą wcale się nie godzi,
ale żyć dobrze i w bojaźni Boga,
gdyż to najpierwsza jest do szczęścia droga.

Gdy opuszczacie ojca, matki progi,
ucałujcie im i ręce, i nogi,
dziękujcie za to, że was wychowali,
że tu niczego wam nie żałowali.

Pożegnaj, Kasiu, tę panien gromadę,
które ci służyć z duszy, serca rade,

bo już panieński zdejmą ci wianeczek,
a przyozdobią twą główkę w czepeczek.

Jedźcie już z Bogiem, idźcie do kościoła,
gdyż was obrządek religijny woła,
i proście Boga, by wam błogosławił,
aby po śmierci dusze wasze zbawił.
Wiwat!

Albo też tę przemowę:

Stoisz, panno, strojna wieńcem,
czysta, biała jak lilija,
a przy tobie jest Maryja
z swym Józefem, oblubieńcem.

Bo Maryja, twoja matka,
tę ci radość dzisiaj sprawi,
że ci Bóg pobłogosławi
z twoim mężem do ostatka.

Bo Maryja kocha szczerze
czyste panny i niewinne,
za córki je swoje bierze,
śle im łaski dobroczynne.

Dziś w świętym Boga kościele
wyrzeczcie ślub miłości,
a Bóg da wam swych łask wiele,
da wam życie w szczęśliwości.

Bo mówi Nowy Testament,
że małżeństwo boskie dzieło,
że w raju początek wzięło,
że to jest wielki sakrament.

Ten sakrament z nieba wzięty
trwać będzie do końca świata,
aby kościół Boga święty
odradzał się w wieczne lata.

I takie małżeńskie gody
sam Jezus uświęcił cudem,
gdy się ciesząc ze swym ludem,
uczynił tam wino z wody.

Niech więc Kana Galilejska
tkwi zawsze w waszej pamięci,
abyście byli tak święci
jak ta para izraelska.

I wam Bóg swych łask pomnoży,
gdy żyć będziecie cnotliwie,
i wam On niebo otworzy,
gdy wiek spędzicie szczęśliwie.

Dziękujcie waszym rodzicom,
tym miłym waszym dziedzicom,
że was dobrze wychowali,
i że na was pracowali.

Nim opuścicie ich progi,
ucałujcie ręce, nogi,
by was pobłogosławili,
byście w zdrowiu, w szczęściu, żyli.

I my wam szczęścia życzemy,
i do kościoła pójdziemy
błagać niebios, ziemi Pana,
by wam była łaska dana.
Niech żyją!

Po ukończeniu przedmowy rodzice błogosławią swe dzieci, które im do nóg padają i dziękują za wychowanie, muzyka gra marsza i wychodzą do kościoła.

Kościół jest wspaniale oświetlony, a zapalone świece w ręku wszystkich osób, które są w kościele, czynią miły widok i budzą w sercu religijną radość.

Wychodzi z zakrystii kapłan ubrany w komżę, stułę i kapę, błogosławi ten święty związek małżeński pomiędzy młodemi nowożeńcami, którzy z czasem mają powiększyć i grono członków Kościoła św. i obywateli miasta. Po ślubie śpiewają antyfonę *Pod Twoją obronę*, młoda zaś para udaje się pod ołtarz Matki Boskiej, prosząc gorąco Tej Królowej nieba i ziemi, aby przez całe ich życie miała ich w swej macierzyńskiej opiece. Wyszedłszy z kościoła, młodzi udają się na plebanię i zwykle proszą księdza, aby zechciał zasiąść z godownikami do weselnego stołu. Kapłan, według przykładu Jezusa Chrystusa, który się znajdował na weselu w Kanie Galilejskiej, nie odmawia im swej bytności, udaje się do ich domu, siada do stołu i wszyscy wspólnie, pasterz i owieczki, pożywają dary boże.

Przyjęcie jest szczere, posiłek stosownie do możności, smaczny i zdrowy, przyzwoitość i trzeźwość godna pochwały. Po obiedzie, podziękowawszy Bogu, rozpoczynają taniec starsi obywatele i tańczą aż do oczepin. Przed oczepinami panna młoda tańczy ze wszystkimi pannami kolejno, żegna ich serdecznie, a po oczepinach młoda mężatka tańczy znów ze wszystkimi mężatkami, te zaś w końcu oddają panią młodą jéj mężowi, który za to dostaje poczęsne. Tańce trwają całą noc. Nazajutrz starsze mężatki towarzyszą pani młodej, udającej się na wywód do kościoła. Wesele takie kończy się we czwartek w nocy.

Uzupełnienia do wesela VIII

Pieśni weselne z okolic Radomia[1]

3

Tu rozplata drużba.

Pomalutku rozplatajcie,
warkoczka jej nie targajcie,
wam się zdaje, że powoli,
a Marysię główka boli.

4

Przede dworem zielona murawka,
pasła panna prześlicznego pawka,
jak go cięła przez skrzydła niechcący,
paw poleciał do domu krzyczący.

Zegnijże się, dziewczyno, do pasa,
gońże, łapże pawika u lasa,
żebym się zagięła i po samą szyję,
mój pawiczek w tym boru nie zginie.

---

[1] [Rkp. nieznanego autora, teka 16, sygn. 1208, k. 1-7. Lokalizacja: „z okolic Radomia" odnotowana na k. 1 i „Radom" na k. 5 została uzupełniona przez Kolberga. Tekst opisowy i większość pieśni Kolberg opublikował w cz. I *Radomskiego* w weselu VIII, z lokalizacją: „od Przytyka (Bukowno, Młodynie)". Pominięte tam pieśni publikowane są obecnie pod nr. 3-8 w kolejności zgodnej z rkp.]

3. [Rkp. nieznanego autora, teka 16, sygn. 1208, k. 1. W rkp. ten zapis po pieśni „A siadajze, moja Maryś", zob. nr 210 w cz. I *Radomskiego*.]

4. [Rkp. nieznanego autora, teka 16, sygn. 1208, k. 4. Wiersze 1-2 pierwszej zwrotki opublikowane pod nr. 220 w cz. I *Radomskiego*.]

5

Czy ty będziesz, czy ty nie będziesz
po mojej woli chodzić,
wezmę sierpeczek na prawą rączkę,
pójdę do ludzi robić.

Porobię roczek, porobię drugi,
a choćby i trzy lata,
a zobaczysz ci, a usłyszysz ci,
jak ja używam świata.

6

Wyszła na pole, stanęła w dole,
da, pod jaworem w chłodzie,
da, obejrzała się na wszystkie strony,
z której strony on jedzie.

Jedzie Jasienio, jedzie kochany,
po zielonej dąbrowie,
da, rozpuścił te złote cugle
konikowi po grzywie.

Nie tak mi żal tych złotych cugli,
com je po nim rozpuścił,
ale mi cię żal, moja Marysiu,
com cię marnie opuścił.

---

5. [Rkp. nieznanego autora, teka 16, sygn. 1208, k. 4. W rkp. ten zapis po pieśni „Przy tej dolinie", zob. nr 221 w cz. I *Radomskiego*.]

6. [Rkp. nieznanego autora, teka 16, sygn. 1208, k. 4-5.]

7

Jak ci ja wyszedł od swojej dziewczyny,
świecił miesiąc wysoczko,
ona za mną oknem wyglądała,
czy ja uszedł daleczko.

Uszedł ci ja, uszedł, cztery mile lasu,
ona na mnie wołała,
wróćże się, wróćże się, Jasiu pocieszenie,
w czem żem cię pogniewała.

Nie wrócę, wrócę[1], nie wrócę, nie wrócę,
ale powiem dlaczego,
kiedym ja był pod twoim okienkiem,
a tyś miała innego.

8

Rozumiałaś Maryś, że ci jeszcze będą grać,
trza ci rano wstać,
czeladkę obudzić, samej się ochludzić,
Jasieniowi buzi dać.

---

7. [Rkp. nieznanego autora, teka 16, sygn. 1208, k. 5. W rkp. ten zapis po pieśni „Przeleciał ptasek", zob. nr 222 w cz. I *Radomskiego*.]

[1] [Tak w rkp.]

8. [Rkp. nieznanego autora, teka 16, sygn. 1208, k. 5. W rkp. ten zapis po pieśni „A co ześ mi mówił", zob. nr 223 w cz. I *Radomskiego*.]

Pieśni i melodie weselne z innych miejscowości

9

[Kozienice]

Pomalušku ją rozplatajcie,
warkoczka jej nie targajcie,
bo warkoczyk wielka strata,
nie wróci się za trzy lata.

10

Kuźmy, Nowa Wieś[1]

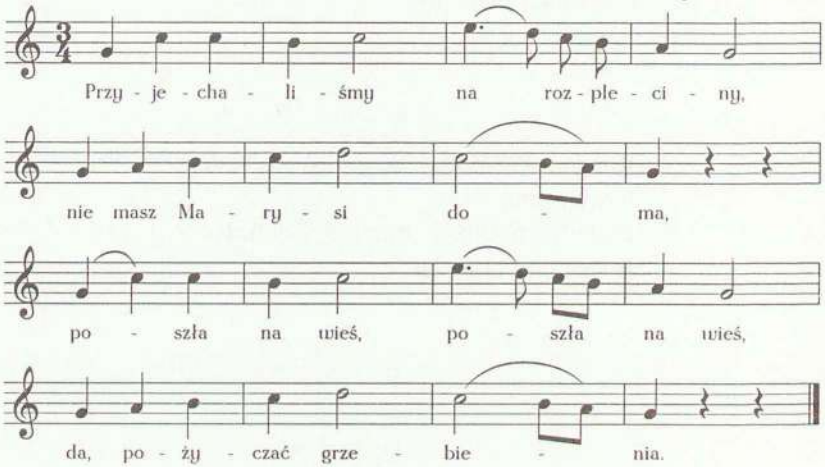

Przyjechaliśmy na rozplecinу,
nie masz Marysi doma,

---

9. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 10. Nad tekstem nota: „na tęż nutę", będąca odesłaniem do melodii opublikowanej pod nr. 309 w cz. I *Radomskiego*.]

10. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 10. Tekst drugiej zwrotki wykorzystany przez Kolberga jako fragment pieśni nr 335 w cz. I *Radomskiego*.]

[1] [W rkp. obok wymienionych miejscowości jeszcze jedna, przekreślona nazwa: „Piotrkowice".]

poszła na wieś, poszła na wieś,
da, pożyczać grzebienia.

Grzebień na stole, warkocz na głowie,
jeszcze nierozpleciony,
rozczeszże mi go, rozplećże mi go,
braciszku rodzony.

Oczepiny[1]:

11

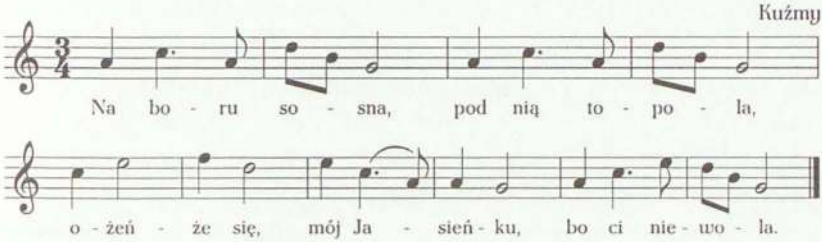

Na boru sosna, pod nią topola,
ożeńże się, mój Jasieńku, bo ci niewola.

Niewola była własna potrzeba,
z tobą ci się, mój Jasieńku, dorabiać chleba.

Powiedzże mi raz, powiedz drugi raz,
ten wianeczek lewendowy, czyli mnie go dasz.

Dam ci, mój Jasiu, dam ci mój miły,
jak będziewa przystępować oboje do mszy.

Będą nam śpiewać, będą nam i grać,
a przyjdzie nam, mój Jasieńku, nad sobą płakać.

---

[1] [W rkp. (zob. niżej) jeszcze jedna nota: „do ślubu lub do oczepin".]

11. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 10. Część tekstu opublikowana pod nr. 338 w cz. I *Radomskiego*, tam z odesłaniem do innej niż w rkp. melodii.]

Starszy drużebka, podaj chusteczki,
co ja pójdę, co ja otrę Kasiuni oczki.

Ja do Kasiuni, a ona płacze.
Dla ciebieć to, mój Jasieńku, swój wianek tracę.

Jeszczem go nie wziąn, to ci go oddam,
a długoż to tego będzie z kościoła do dom.

Przyjdziemy do dom, toć mi go zdejmią,
a z tobą mnie, mój Jasieńku, z tobą zawiją.

Z tobą zawiją i odprowadzą,
a jużci mi w tym wianeczku chodzić nie dadzą.

12

[Kozienice]

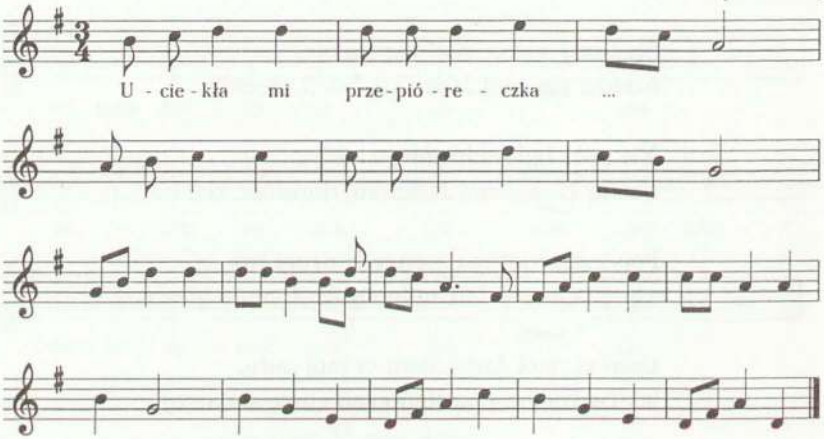

Uciekła mi przepióreczka...

12. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 10. Tekst zob. nr 344 w cz. I *Radomskiego*, tam z odesłaniem do innej niż w rkp. melodii.]

13

[Magnuszew (Wilcza Wola)]

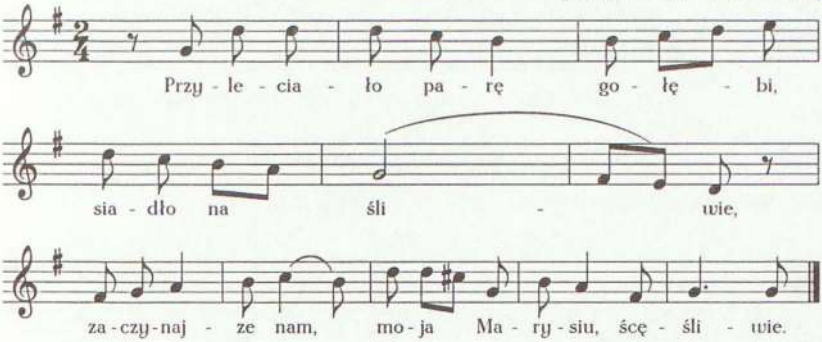

Przyleciało parę gołębi,
siadło na śliwie,
zaczynajze nam, moja Marysiu,
ścęśliwie.

Rozpleciny:

14

[Magnuszew (Wilcza Wola)]

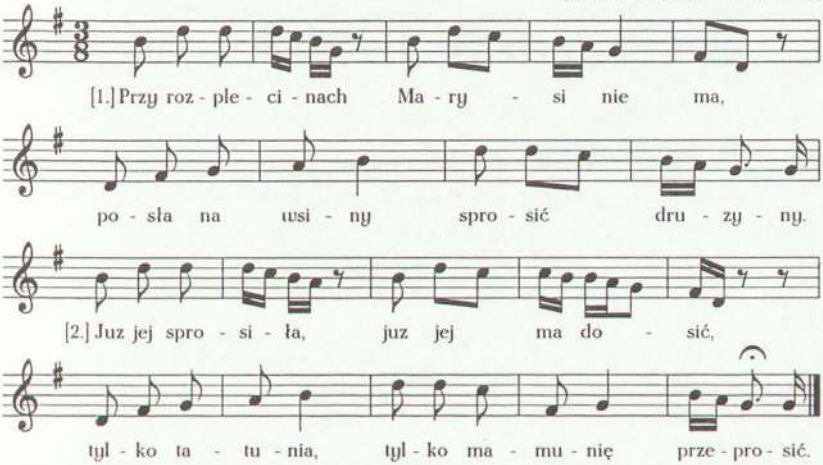

13. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 11. Tekst bez melodii opublikowany pod nr. 351 w cz. I *Radomskiego*.]

14. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 11. Tekst bez melodii opublikowany pod nr. 352 w cz. I *Radomskiego*.]

Przy rozplecinach Marysi nie ma,
posła na wsiny sprosić druzyny.

Juz jej sprosiła, juz jej ma dosić,
tylko tatunia, tylko mamunię przeprosić.

Na dobranoc:

15

od Magnuszewa, Ryczywoła[1]

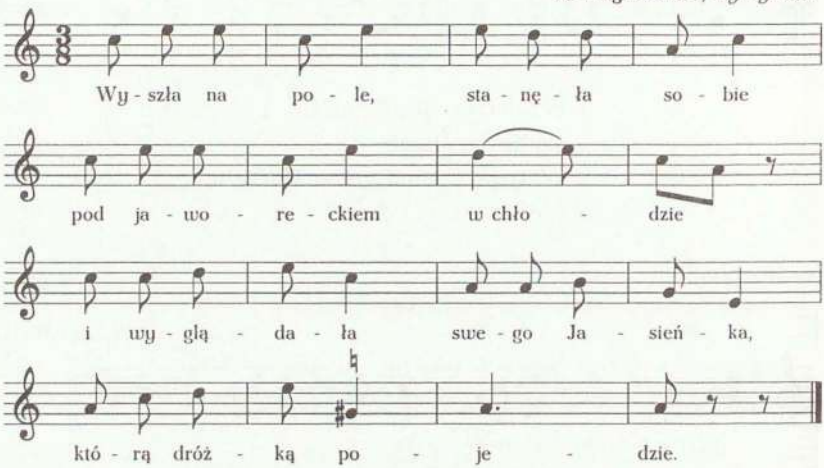

Wyszła na pole, stanęła sobie
pod jaworeckiem w chłodzie
i wyglądała swego Jasieńka,
którą dróżką pojedzie.

Oj, jedzie, jedzie ten mój Jasieńko
po zielonej dąbrowie
i rozpuścił ci...

---

15. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 11. Zwrotka pierwsza i pełny tekst drugiej opublikowane pod nr. 357 w cz. I *Radomskiego*, tam z odesłaniem do innej niż w rkp. melodii.]

[1] [Druga nota lokalizacyjna: „Ryczywoła" uzupełniona później.]

O, juz pojechał, oj, juz pojechał,
oj, juz się nie wróci,
swego konika, swego wronego
na pastewnicek puści.

Konicek lata, konicek pląsa,
na cugle przystępuje,
Marysia płace, Marysia płace,
rącenki załamuje.

Marysiu nie płac, Marysiu nie płac,
nie psujze sobie główecki,
naści chustecki z mej kiesonecki,
a otrzyj sobie ocki.

Twoja chustecka, twoja jedwabna,
nic nama nie pomoze,
mojej urody, mojej[1] świebody,
pozal się mocny Boze.

Porównaj, Boze, góry z dołkiemi,
by było równiusieńko,
przyprowadź, Boze, moje kochanie
w niedzielę raniusieńko.

Oj, cyli rano, cyli nie rano,
choćby i o północy,
nie będą spały, będą patrzały
te moje carne ocy.

Przyjechał do niej, przyjechał do niej
pod jej piękny ganecek,
począł z nią gadać, by mu chciała dać
z drobnej rutki wianecek.

---

[1] [W rkp. nadpisany wariant: „twojej".]

O mój Jasieńku, o mój jedyny,
oj, rada bym ci dała,
ale się boję matuli swoji,
by na mnie nie łajała.

Jesce nie świta, matka się pyta,
gdzie córuś wianek działa?
Moja mateńko, luba serdeńko,
Jasieńkoju'm go dała.

Posła na kwiatki, bojąc się matki,
do ogródecka swego,
kwiatki pobladły, listki opadły,
ziółka rozmaitego.

Czemuz nie kwitnies, biała lelija,
kiedym cię przesadzała,
oj temu, temu, młoda Marysiu,
młodoś wianek dała.

Niech mnie przesadza twoja mamunia,
będe się rozwijała,
oj, a ty będziesz, moja Marysiu,
o wianecek płakała.

A mój Jasieńku, a mój kochany,
oj, stała mi się szkoda,
miała ja, miała, parę wianecków,
zabrała mi ich woda.

Moja Marysiu, moje kochanie,
nie frasuj...
... parę łabędzi...

16

[od Magnuszewa, Ryczywoła]

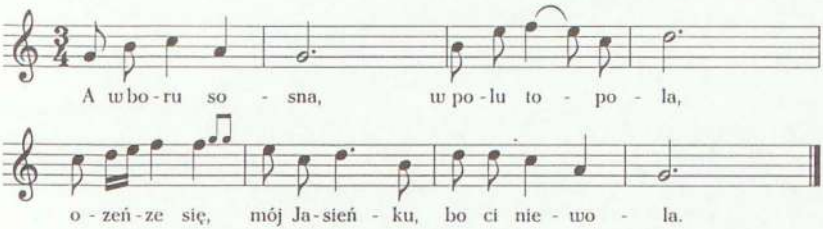

A w boru sosna, w polu topola,
ozeńze się, mój Jasieńku, bo ci niewola.

Nie tak niewola, jako potrzeba,
będziema się, moja Kasiu, dorabiać chleba.

Jadę raniucko, jeszcze nie był dzień,
a już moja grzecna Kasia w polu piele len.

Dzień dobry Kasiu, musis moją być.
Przyznam ci się, mój Jasieńku, nie umiem robić.

Jesce nie...,
a dajze mi, mocny Boże, za kim insym być.

Powiedz, Kasiu, raz, komu wianek das,
o ten wianek lewandowy, co na głowie mas.

Tobie, Jasiu...
jak ci... w kościele na msy,
będą...
a my młodziusieńkie będziem płakali.

Moje drusienki, dajcie chusteczki,
niech ja wezmę, swojej Kasi otrę oceńki.

---

16. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 11; w rkp. nota: „niekoniecznie weselna". Część tekstu opublikowana bez melodii pod nr. 354 w cz. I *Radomskiego*.]

Ja jej ocieram...
ja za tobą hultaju...

17

[od Kozienic, Stanisławice]

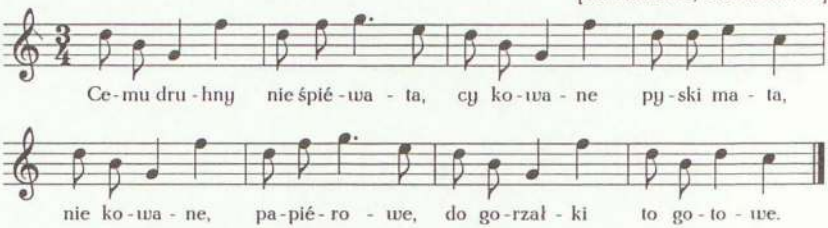

Cemu druhny nie śpiéwata,
cy kowane pyski mata,
nie kowane, papiérowe,
do gorzałki to gotowe.

Do kościoła:

18

[od Sieciechowa, Gniewoszowa, Garbatka, Bąkowiec, Bronowice, Opatkowice]

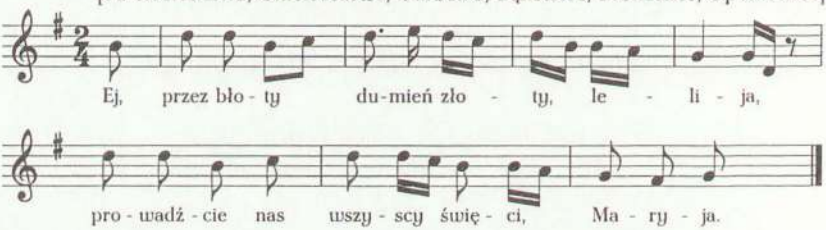

Ej, przez błoty dumień złoty,
lelija,
prowadźcie nas wszyscy święci,
Maryja.

---

17. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 12.]

18. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 13. W rkp. tekst obszerniejszy, opublikowany bez melodii pod nr. 277 w cz. I *Radomskiego*.]

Na drugi dzień, w niedzielę rano, drużbowie z grajkiem proszą na wesele:

19

[od Sieciechowa, Gniewoszowa, Garbatka, Bąkowiec, Bronowice, Opatkowice]

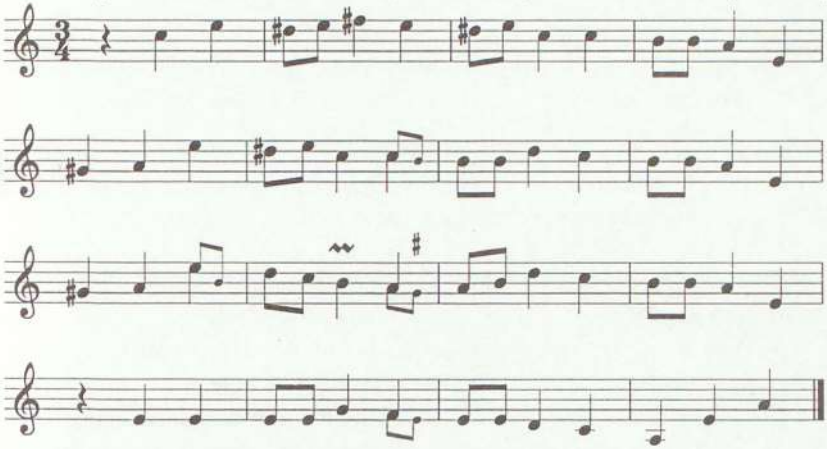

20

Radom

Oj da, mój Boże, za co ja karany,
da, moja krew niewinna leci rękawami,
da, moja krew niewinna leci i szparami,
da, moja kochaneczko, zawińże mi rany.

Oj, kazałaś mnie rąbać, da, kazała, kazała,
da, teraz mi będziesz rany zawijała,
kazałaś mnie rąbać tą staloną kosą,
da, teraz mnie zawijasz, co cię kaci proszą.

---

19. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 13. Takty 1–8 w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Augustów"; tam w t. 6 dla ósemki e^2 druga wersja c^2, dla pierwszej ćwierćnuty c^2 alternatywne h^1, a ostatnią miarą jest ćwierćnuta a^1 i dla niej druga wersja: h^1, w t. 7 dla ósemek alternatywna ćwierćnuta a^1. Z notą: „Na drugi dzień..." opublikowana została inna melodia, zob. nr 273 w cz. I *Radomskiego*.]

20. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 14 (wśród pieśni weselnych) oraz rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1a, bez lokalizacji.]

21

od Gniewoszowa (Boguszówka)

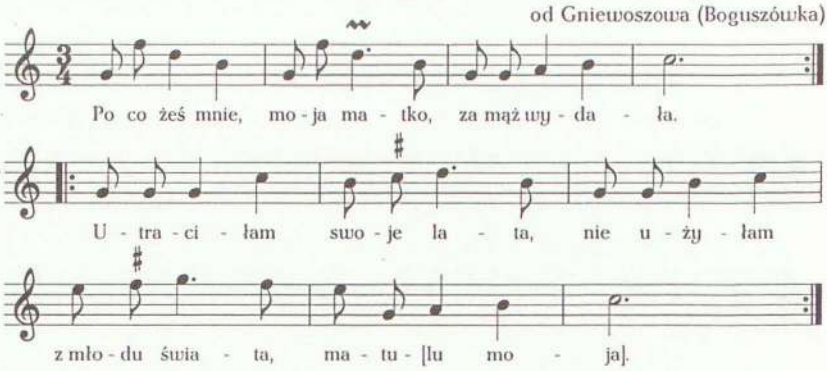

Po co żeś mnie, moja matko,
za maż wydała,
po co żeś mnie, moja matko,
za maż wydała.
Utraciłam swoje lata,
nie użyłam z młodu świata,
matu[lu moja],
utraciłam swoje lata,
nie użyłam z młodu świata,
matu[lu moja],

I ciebie się, panie bracie,
wcale nie boję
i o twoję, pani siostro,
łaskę nie stoję.
Bijali mnie bez przyczyny,
dostał mi się mój mąż miły,
przyjaciel wieczny.

22

Mozolice

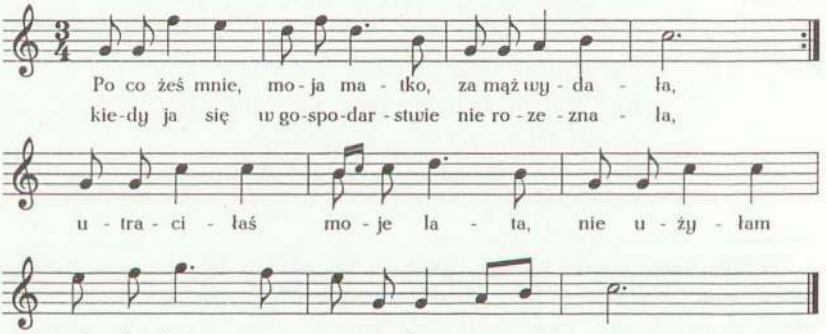

21. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 14. Zob. nr 356 w cz. I *Radomskiego*.]
22. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 14. Melodia zob. nr 324 w cz. I *Radomskiego*.]

Po co żeś mnie, moja matko, za mąż wydała,
kiedy ja się w gospodarstwie nie rozeznała,
utraciłaś moje lata,
nie użyłam z młodu świata,
matulu moja.

Bodaj było u matuli pięknie pochodzić,
co świąteczko, co niedziela do karczmy chodzić,
a za chłopem trzeba robić,
rzadko kiedy pięknie chodzić,
m[atulu moja].

I tyś ci mi, pani matko, była świadoma,
nie użyje nic dobrego za mężem żona,
do nóg padam i całuję,
za wychowanie dziękuję,
m[atulu moja].

Zaprzęgajcie, zakładajcie te siwe klacze,
niech ja jadę, niech zobaczę owe pałace.

Ostajże mi z Bogiem, siostro,
bywałaś ci na mnie ostro,
teraz nie będziesz,
ostajże mi z Bogiem, bracie,
bywałeś ci na mnie, kacie,
teraz nie będziesz.

Przed oczepinami:

23

[Czarnolas][1]

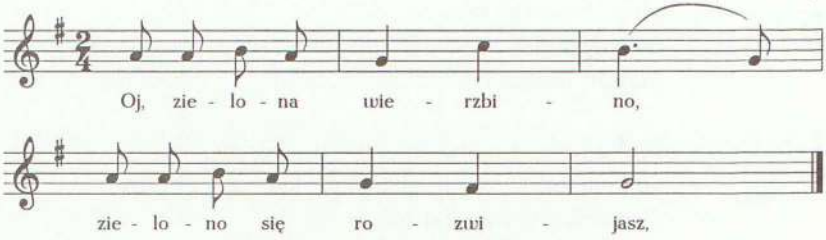

Oj, zielona wierzbino,
zielono się rozwijasz,
oj, nadobna Marysiu,
młodziuchno się zawijasz.
Nie samam się zawiła,
braciszkam się radziła.

24

[Czarnolas]

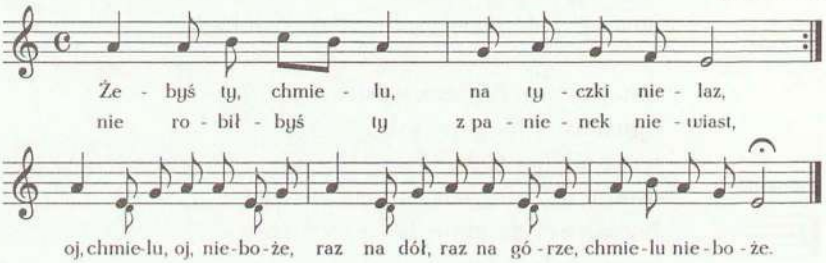

Żebyś ty, chmielu, na tyczki nie laz,
nie robiłbyś ty z panienek niewiast,
oj, chmielu, oj, nieboże, raz na dół, raz na górze,
chmielu nieboże.

---

23. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 14. Melodię powtarza się dla każdej pary wersów. W rkp. tekst obszerniejszy, opublikowany z inną melodią pod nr. 287 w cz. I *Radomskiego*.]

[1] [W rękopisach Kolberga: „Czarnylas", zob. wstęp s. XXXIX.]

24. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 14.]

25

[Czarnolas]

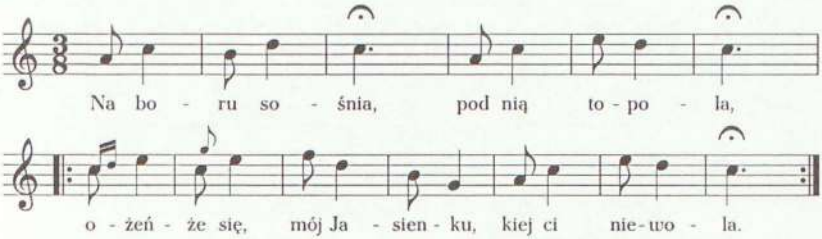

Na boru sośnia, pod nią topola,
ożeńże się, mój Jasienku, kiej ci niewola,
ożeńże się, mój Jasienku, kiej ci niewola.

26

[Radom, Skaryszew]

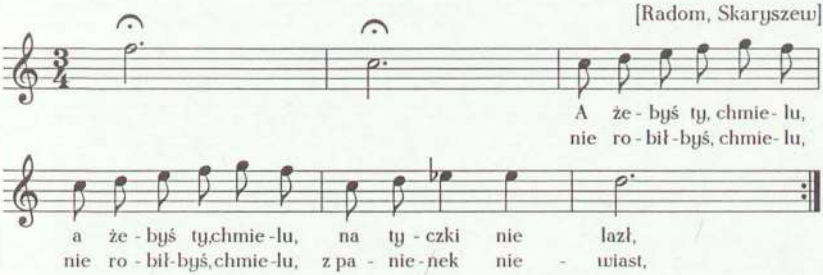

---

25. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 14.]

26. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 16. Melodia bez tekstu w rkp. terenowym Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1, z lokalizacją ogólną: „Skaryszew"; tam zamiast t. 1 i 2 jeden takt:

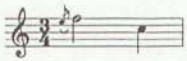

oraz po t. 7 od razu t. 11 i 12, z tym że t. 11 jest powtórzony. W rkp. tekstu w w. 3: „ty" po obu „robiłbyś", dla którego brak nuty w zapisie melodii.]

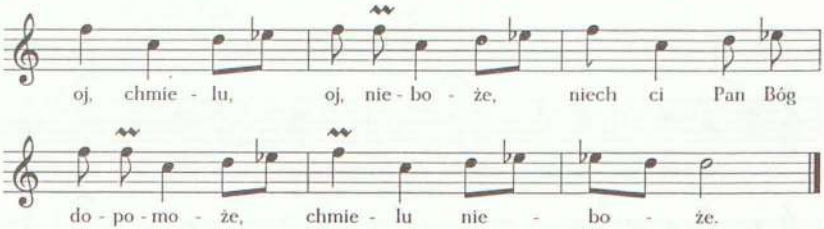

A żebyś ty, chmielu, a żebyś ty, chmielu,
na tyczki nie lazł,
nie robiłbyś, chmielu, nie robiłbyś, chmielu,
z panienek niewiast,
oj, chmielu, oj, nieboże, niech ci Pan Bóg dopomoże,
chmielu nieboże.

27

[Radom, Skaryszew]

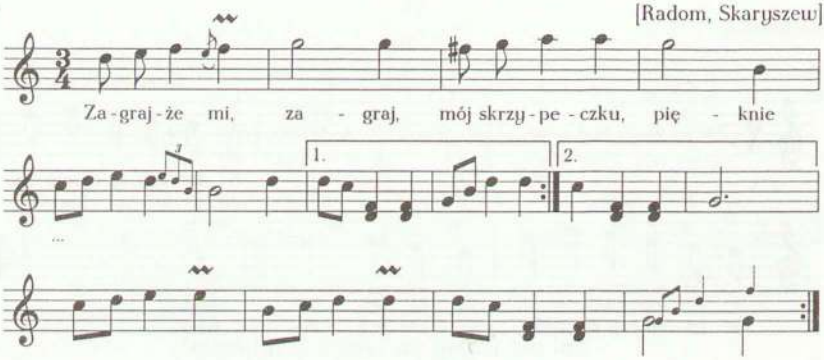

Zgrajże mi, zagraj,
mój skrzypeczku, pięknie...

---

27. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 16. Pieśń także w rkp. terenowym Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1, z lokalizacją ogólną: „Skaryszew" i adnotacją: „weselna"; w tym rkp. powtórzenie, po pierwszej wolcie, rozpoczyna się od t. 5. Por. s. 195, przyp. 1 w cz. I *Radomskiego*.]

28

[Radom, Skaryszew]

Jadę ja z Krakowa
cesarskim gościńcem,
znalazłem ja sobie
pudełeczko z wieńcem.

A w tém pudełeczku,
siarczysta, goździki,
zaprzęgaj, Jasieńku,
te kare koniki.

Jakże ich zaprzęgać,
kiedy się motają,
ciężki żal panience,
kiedy jej ślub dają.

Kiedy jej ślub dają
w kościele u fary,
co spojrzy na ołtarz
zaleje się łzami.

29

[od Przysuchy]

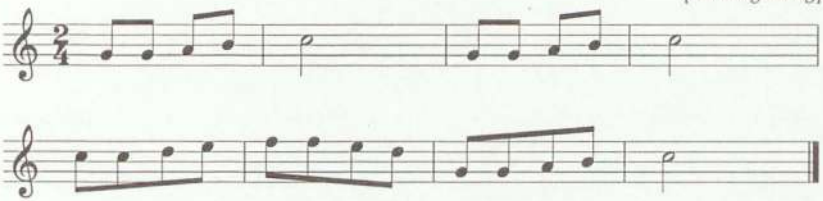

30

[od Przysuchy]

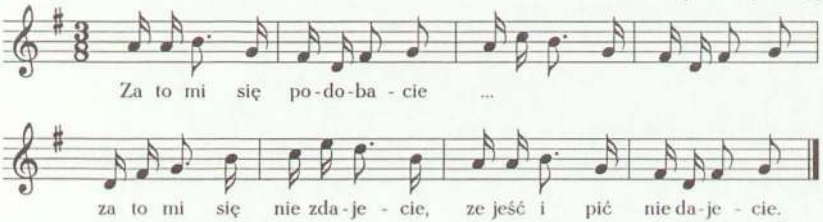

Za to mi się podobacie...
za to mi się nie zdajecie,
ze jeść i pić nie dajecie.

---

28. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 16.]

29. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 17.]

30. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1208, k. 17. Tekst por. *Krakowskie* cz. II (DWOK T. 6) nr 87.]

31

Przy weselu

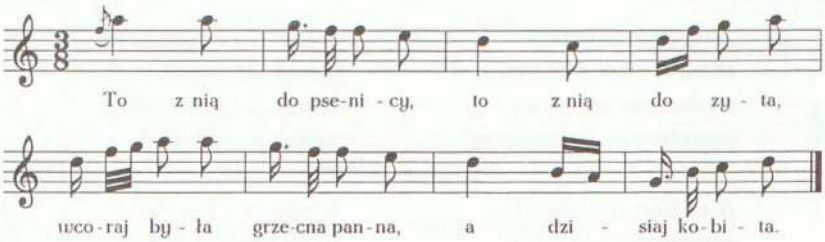

To z nią do psenicy,
to z nią do zyta,
wcoraj była grzecna panna,
a dzisiaj kobita.

32

[Kozienice]

Czemu dziewki nie śpiewata,
czy dębowe pyski mata,
nie dębowe...
u matuli bardzo zdrowe.

---

31. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 46; ten zapis melodii naniesiony na pierwotny:

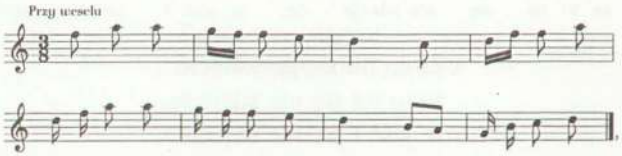

zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia z dwoma pierwszymi wierszami tekstu w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98; tam melodia jak w zapisie pierwotnym z teki 16, ale bez adnotacji, w t. 4 są dwie szesnastki d^2 f^2 i ćwierćnuta g^2, a w t. 6 zamiast ósemki f^2 jest ósemka e^2 i dla niej alternatywna wersja: szesnastki e^2 f^2.]

32. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1570.]

33

[Radom]

Oj, cztery konie w cugu,
da, cztery pod olszyną,
oj, cztery pojechało,
da, do szlubu z dziewczyną.

34

Solec (miasto)

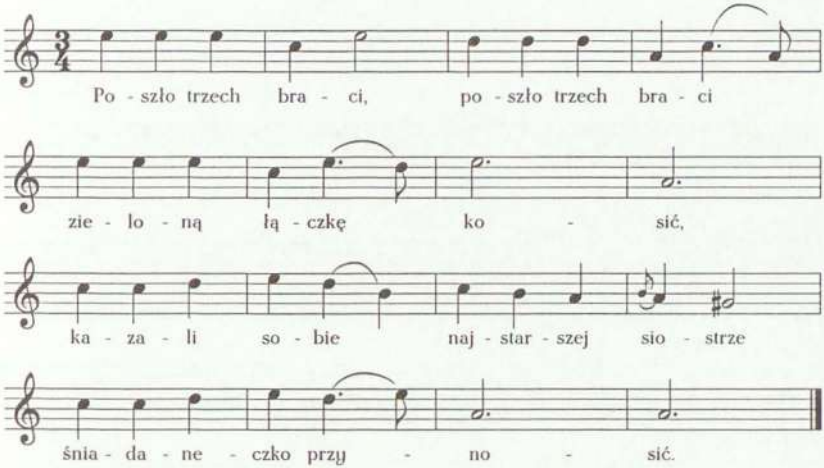

Poszło trzech braci, poszło trzech braci
zieloną łączkę kosić,
kazali sobie najstarszej siostrze
śniadaneczko przynosić.

---

33. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1610 oraz rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1, bez lokalizacji. W rkp. z teki 29 brak interiekcji przed w. 1 i 3.]

34. [Rkp. Kolberga, teka 15, sygn. 1204, k. 32 oraz odpis S. Udzieli (zob. wstęp s. XXV–XXVI), teka 15, sygn. 1207, k. 1. Nadto melodia przygotowana do opracowania fortepianowego, z pierwszą zwrotką tekstu w rkp. Kolberga, teka 2, sygn. 1124, k. 34, z lokalizacją: „Sand[omierskie"] i odesłaniem do pierwodruku tekstu w artykule *Pieśni ludu weselne* w 1849 roku. Przedruk: *Pieśni i melodie ludowe w opracowaniu fortepianowym* cz. I (DWOK T. 67) nr 516.]

Najstarsza siostra, najstarsza siostra,
wzięła konika puściła,
sama w dunaik, sama w dunaik,
we wodę bystrą, skoczyła.

Pływaj, siostruniu, pływaj, kochana,
jak lawendowy wieniec,
płacze siostrzyczka, płacze braciszek,
cieszy cię twój młodzieniec.

35

Krako[wiak] [Ostrowiec]

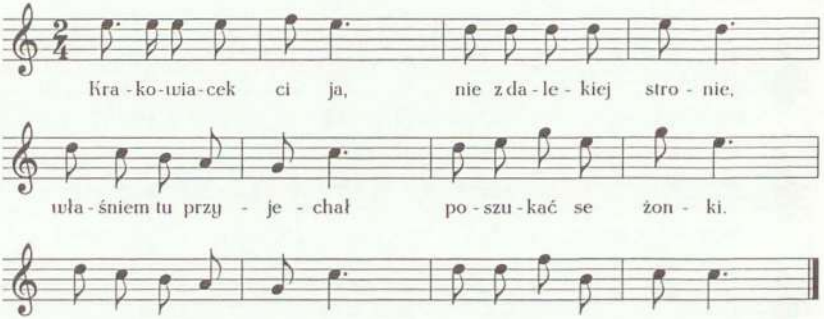

Krakowiacek ci ja,
nie z[1] dalekiej stronie,
właśniem tu przyjechał
poszukać se żonki.

Nie ma nic godnego,
ni sprawiedliwego,
same fanfaronki,
ja bym se chciał dostać
też poczciwej żonki.

35. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1323, k. 16 (wśród pieśni weselnych); dla t. 2 alternatywna, nieczytelna wersja.]

[1] [Tak w rkp.]

36

[Ostrowiec]

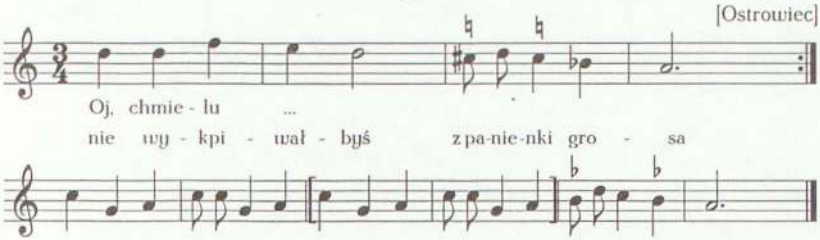

Oj, chmielu...
nie wykpiwałbyś z panienki grosa...

37

[Ostrowiec]

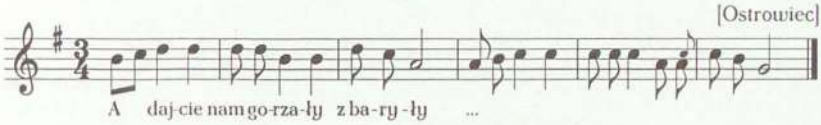

A dajcie nam gorzały z baryły...

38

[Orońsk]

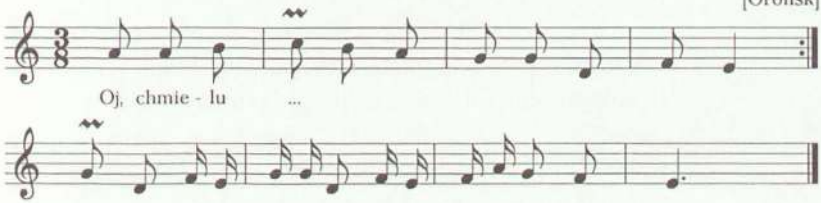

Oj, chmielu...

---

36. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1323, k. 16. Obszerniejszy tekst zob. nr 88 w cz. I *Radomskiego*, tam z odesłaniem do innej niż w rkp. melodii.]

37. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1323, k. 16 (wśród pieśni weselnych). Obszerniejszy tekst, zob. nr 89 w cz. I *Radomskiego*, tam z odesłaniem do innej niż w rkp. melodii.]

38. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 97; dla t. 1 alternatywny zapis: ósemki g^1 g^1 a^1.]

39

[Augustów]

Cztery lata wierniem...
na wiano[1].

Poduszeczka, pierzyneczka
na łóżku leży,
kosulecka aftowana,
gdyby śniég biała.

Przysed Bartos do matusi,
dostał dziewcyny,
a ja płacę nieboracek
z własnej przycyny.

40

[Bąkowiec]

A z góry jadą Mazury...

Przyjechał w nocy przed moje ocy,
stuk w...

Nie... zimna rózga... naści chustek.

A nie chcę ja, nie, twoich trzewicków drzeć,
bo ja młoda, młodziusienka, nie umiem robić.

Jest na boru wić, naucy ro[bić].
Jesceś nie dał nic, a juz mnie chces bić...
a drugi...

---

39. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100 (wśród zapisów weselnych). Tekst por. *Kieleckie* cz. I (DWOK T. 18) nr 238.]

[1] [Ten wiersz zapisany poza melodią.]

40. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 99. Por. *Mazowsze* cz. II (DWOK T. 26) nr 106, w opisie wesela. Por. też *Krakowskie* cz. II (DWOK T. 6) nr 208, wśród pieśni związanych z weselnymi.]

Wyjechał na pole, krzyknął se na dole,
obejrzyj się K..., wszystko twoje.

A wsystko moje, co na wozie je,
tylkom sobie zobacyła wianki w komorze.

Nie tak wianecka, jak pierścionecka,
com se zobaczyła w sieni na stole.

A cy się wrócić, cy nie wrócić,
cy swojej matulence serce zasmucić.

41

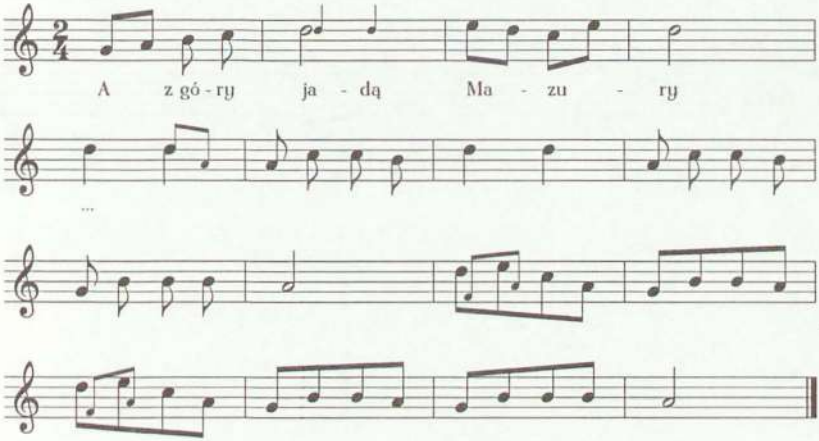

A z góry jadą Mazury...

41. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1a. Takty 1–10, z incipitem: „A z góry" w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1308 II, k. 4, z lokalizacją: „Radom". Melodia por. nr 1090 w suplemencie.]

42

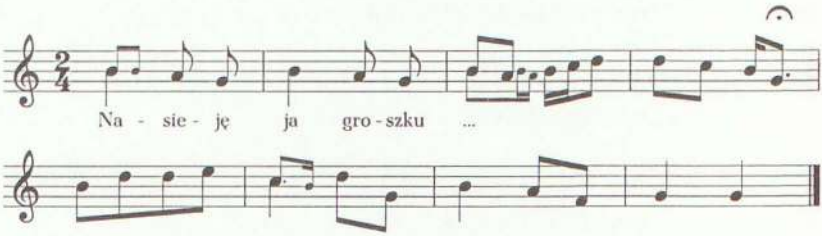

Nasieję ja groszku...

43

Jak do ślubu wychodzą [Orońsk]

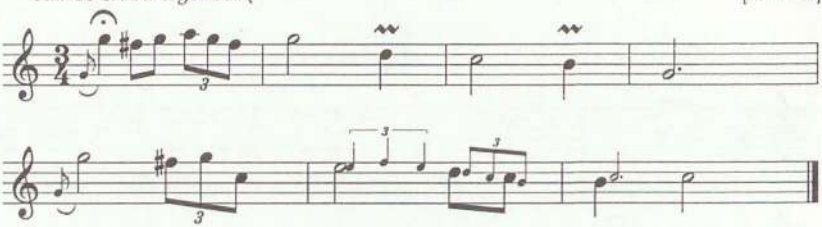

42. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98. Obszerniejszy tekst zob. nr 196 w cz. I *Radomskiego*.]

43. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 96.]

PIEŚNI POWSZECHNE

Miłość

Pieśni zalotne

44

[od Zwolenia]

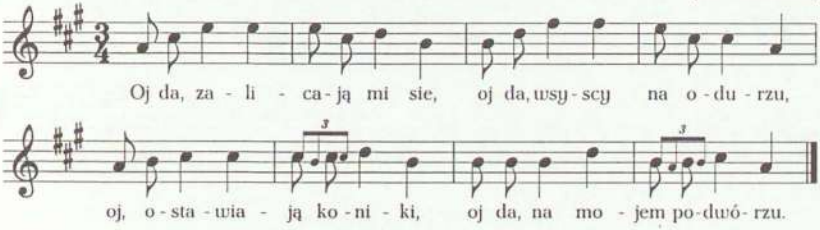

Oj da, zalicają mi sie,
oj da, wsyscy na odurzu,
oj, ostawiają koniki,
oj da, na mojem podwórzu.

---

44. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 198, nr 182. Melodia z innym tekstem zob. nr 316 w suplemencie.]

45

od Szydłowca

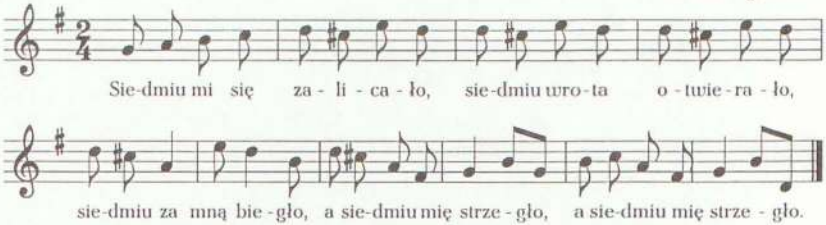

Siedmiu mi się zalicało,
siedmiu wrota otwierało,
siedmiu za mną biegło,
a siedmiu mię strzegło,
a siedmiu mię strzegło.

46

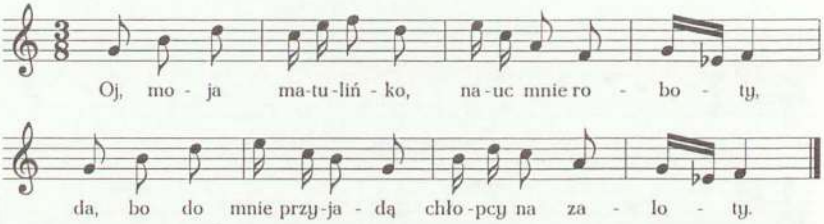

Oj, moja matulińko,
nauc mnie roboty,
da, bo do mnie przyjadą
chłopcy na zaloty.

---

45. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 123.]

46. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 196, nr 111; dla t. 3 zanotowana alternatywna wersja: szesnastki e^2 c^2 a^1 g^1 i ósemka a^1. Ten zapis melodii naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, także z drugim zapisem t. 3. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1224, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1204, z lokalizacją jak w tece 33.

Melodia z teki 33 zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale dla ostatniej nuty t. 6 zanotowana druga wersja d^2 i alternatywny zapis t. 7: szesnastki h^1 a^1 i ósemki g^1 a^1. W rkp. tekstu z teki 16 w. 1 brzmi: „Hej, moja matulińku", przed w. 2 i 4: „da"; w tece 8 pod pierwotnym zapisem melodii tekst taki jak w rkp. z teki 16, ale bez interiekcji.]

47

od Radomia

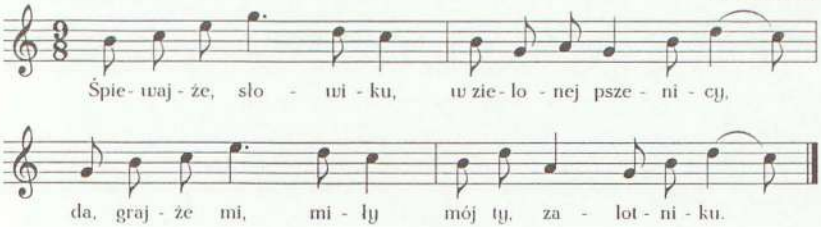

Śpiewajże, słowiku,
w zielonej pszenicy,
da, grajże mi, miły
mój ty, zalotniku.

48

O, śpiewajcie słowicy
na jarej pszenicy.

49

[Kozienice]

Ej, zaprzęgaj koniki,
ej, jedź do niej, jedź do niej,
oj da, bo mi się spodobał,
da, porządeczek u niej.

---

47. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1308 II, k. 20.]
48. [Rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1.]
49. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21 nr 1533.]

50

[od Słupi Nowej (Baszowice)]

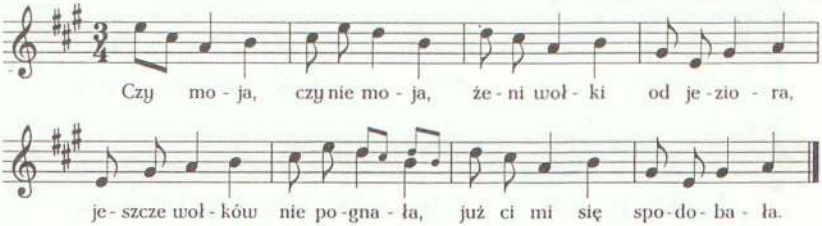

Czy moja, czy nie moja,
żeni[1] wołki od jeziora,
jeszcze wołków nie pognała,
już ci mi się spodobała.

51

[Kozienice]

Oj, jak ci ja zaśpiewam,
da, zapilicką modą,
zobaczysz, Jasieńku,
że ci się spodobam.

---

50. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 22, nr 74; małe nuty dopisane przez Kolberga później. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1284, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1325, z lokalizacją: „Baszowice". Melodia z teki 33 jak w tece 16, jednak jest ona zanotowana o sekundę wielką niżej i w t. 7 dla d^2 alternatywna wersja: ósemka e^2. W zapisie tekstu z k. 19 przed w. 1: „A" i w. 3: „wygnała" zamiast „pognała"; na k. 22 początkowo tekst zapisany tak samo jak na k. 19.]

[1] [W rkp. z k. 22 nadpisane wyjaśnienie Kolberga: „pędzi".]

51. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1170.]

52

od Przysuchy

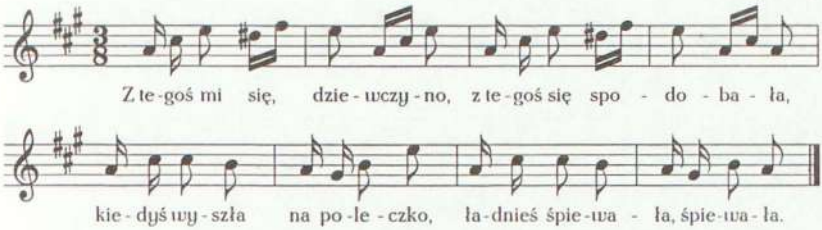

Z tegoś mi się, dziewczyno,
z tegoś się spodobała,
kiedyś wyszła na poleczko,
ładnieś śpiewała, śpiewała.

Oj, jak ci ja zaśpiewam,
da, pod lasem nad wodą,
oj, zobaczysz, mój Jasieńku,
da, jak ja ci się spodobam.

53

[Kozienice]

Z tegoś mi się, moja Maryś, spodobała,
coś mi się jak gąska na polu bielała.

Nie ja się bielała, koszulina lniana,
da, co mi ją uprała matula kochana.

54

[Kozienice]

Spodobałaś mi się,
oj, na polu, na polu,
da, coś se wybierała,
da, pszeniczkę z kąkolu.

Czy się ty, dziewczyno,
da, wesela spodziewasz,
da, co sobie pszeniczkę,
da, z kąkolu wybierasz.

---

52. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 42, nr 32; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 55, nr 357 i jest ona identyczna z zapisem pierwotnym z teki 16.]

53. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1171.]

54. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1172.]

55

od Gniewoszowa

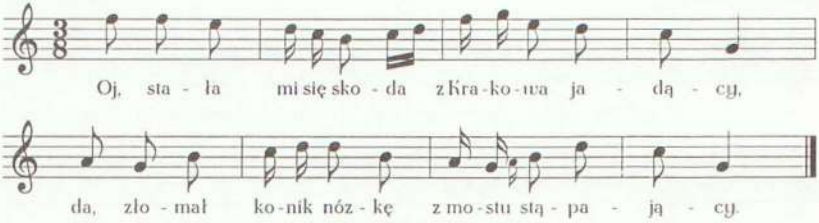

Oj, stała mi się skoda
z Krakowa jadący,
da, złomał konik nózkę
z mostu stąpający.

56

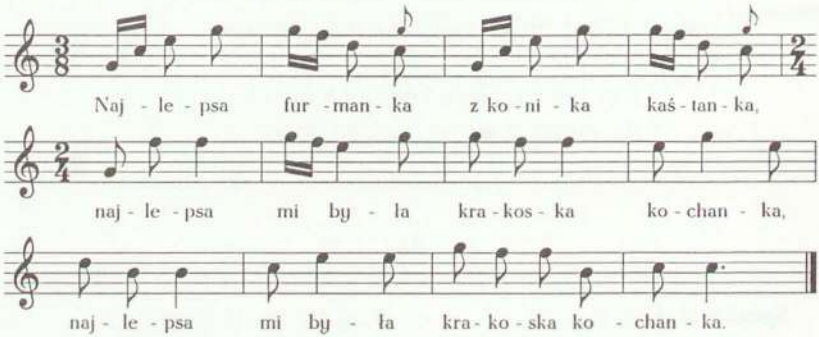

55. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 188, nr 189; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 są szesnastki d^2 h^1 i ósemki c^2 d^2, a w t. 3 zamiast szesnastki g^2 jest f^2 i dla niej alternatywna nuta g^2. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław", tam zapis melodii zgodny z zapisem pierwotnym z teki 8, ale dla t. 5 jest druga wersja: pauza ósemkowa, szesnastki a^1 g^1 i ósemka h^1 oraz w t. 6 zamiast ósemki h^1 jest ósemka c^2 i dla niej drugi zapis: ósemka h^1; w rkp. tekstu przed w. 3 brak „da".]

56. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 187, nr 187; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany na $\frac{3}{4}$ i $\frac{2}{4}$, w którym w t. 2 ostatnią miarą jest g^2, a w t. 4 c^2; pod pierwotnym zapisem melodii tekst z interiekcjami przed w. 1 i 2. Tekst bez melodii w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław",

Najlepsa furmanka
z konika kaśtanka,
najlepsa mi była
krakoska kochanka,
najlepsa mi była
krakoska kochanka.

57

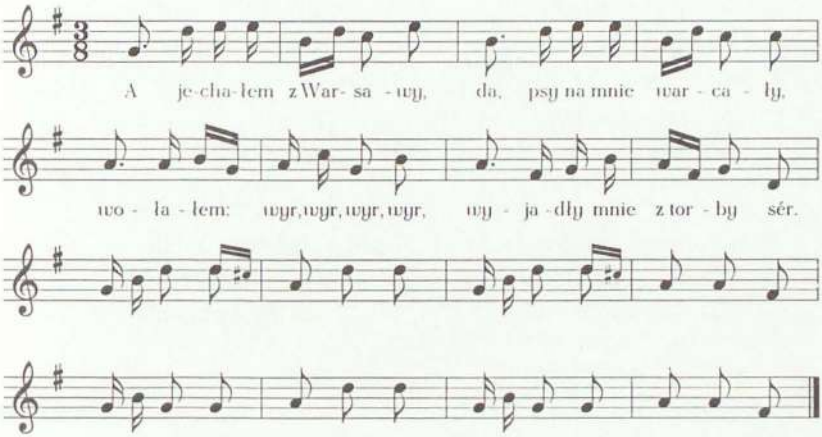

A jechałem z Warsawy,
da, psy na mnie warcały,
wołałem: wyr, wyr, wyr, wyr,
wyjadły mnie z torby sér.

A jechałem z Krakowa,
złomałem se dwa koła,
wiózem se obarzanki
dla swojéj kochanki.

---

podpisany pod poprzednią pieśnią; tam przed w. 1 i 3 odpowiednio: „oj" i „o", wiersz 4 brzmi: „Marysia kochanka" i nad „Marysia" nadpisany wariant: „ta Franka", nadto w. 3 i 4 bez powtórzenia.]

57. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 46; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 zamiast ósemki c^2 jest e^2.]

58

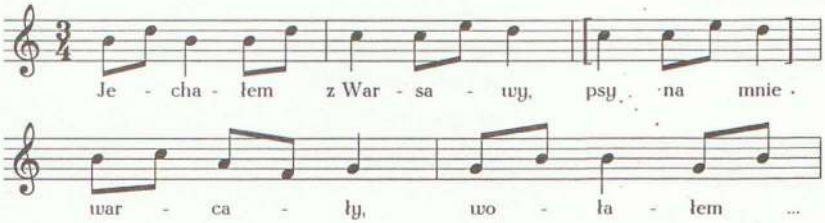

Jechałem z Warsawy,
psy na mnie warcały,
wołałem: wyr, wyr, wyr,
wyjadły mnie z torby sér.

Jechałem z Krakowa,
złamałem dwa koła,
wiozem obarzanki
dla swojej kochanki.

59

[Kozienice]

Oj, biczem konia, biczem,
da, z lipowego mostu,
da, mam ci kochaneczkę,
da, maleńkiego wzrostu.

Oj, maleńkiego wzrostu,
da, i dużego zdania,
da, warta ona, warta,
da, mojego kochania.

60

[Kozienice]

Żebym cię, dziewczyno,
nie kochał, nie kochał,
to bym do ciebie, d[ziewczyno],
konika nie mochał.

Da wio, koniki, na most,
da, czego się boicie,
da, czy wy to o mojem
kochaniu nie wiecie[1].

Oj wio, koniki, na most,
da wio, koniki, z mostu,
da, moja kochaneczka
niedużego wzrostu.

---

58. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98. W rkp. tylko fragment melodii.]
59. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 16, nr 1150.]
60. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1576.]

[1] [W rkp. obok tekstu dopisany wariant dwóch ostatnich wierszy tej zwrotki: „Da, moja kochanka czeka na mnie w życie".]

61

[Baszowice]

Oj, w sieni dół, w sieni dół,
da, przed sienią ślisko,
da, oto nie dbam, kiedy mam
kochaneczkę blisko.

62

od Przysuchy, Skrzyńsko

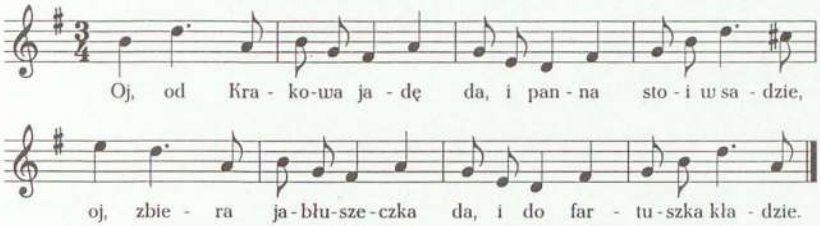

Oj, od Krakowa jadę
da, i panna stoi w sadzie,
oj, zbiera jabłuszeczka
da, i do fartuszka kładzie.

---

61. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1410. W rkp. odesłanie do melodii 1317 z teki 33, zob. nr 321 w cz. II *Radomskiego*.]

62. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 41, nr 27; dla t. 1 alternatywna wersja: pauzy ćwierćnutowa i ósemkowa i trzy ósemki h^1 d^2 a^1; na ten zapis naniesiona melodia z tekstem: „Nic nie dbam kiedy mam" opublikowana pod nr. 340 w cz. II *Radomskiego*. Melodia z incipitem: „Oj, od Krakowa" w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 55, nr 323, z lokalizacją: „Skrzyńsko p[od] Przysuchą" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 7, nr 358, bez lokalizacji; w rkp. melodii zapis t. 1: trzy ćwierćnuty h^1 d^2 a^1 i dla niego alternatywna wersja: ćwierćnuta z kropką h^1 i trzy ósemki h^1 d^2 a^1 oraz drugi zapis t. 8: ćwierćnuta z kropką a^1 i trzy ósemki c^2 d^2 a^1.]

63

[od Słupi Nowej (Baszowice)]

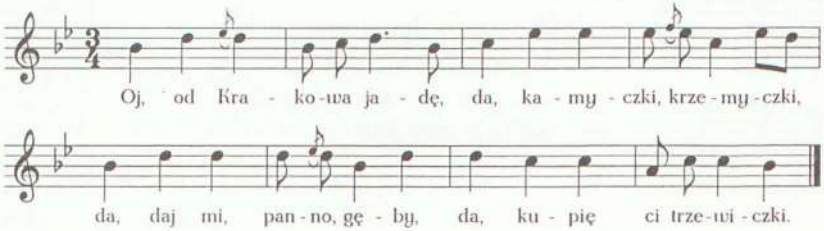

Oj, od Krakowa jadę,
da, kamyczki, krzemyczki,
da, daj mi, panno, gęby,
da, kupię ci trzewiczki.

64

od Ostrowca

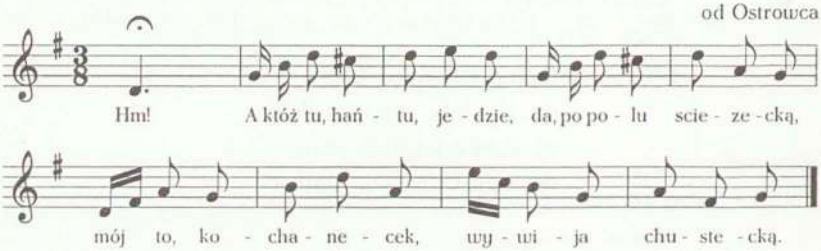

Hm! A któż tu, hańtu, jedzie,
da, po polu sciezecką,
mój to, kochanecek, wywija chustecką.

Wywija, wywija, ze scyrego złota,
da, co mu ją dałam, uboga sierota.

---

63. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 22, nr 76. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1286, z lokalizacją ogólną: „Baszowice", zanotowana o tercję małą niżej i tekst w rkp. z teki 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1327, z lokalizacją jak w tece 33.]

64. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 32; ten zapis naniesiony na pierwotny, w którym w t. 7 są trzy ósemki: g^1 h^1 d^2.]

65

od Magnuszewa (Mniszew)

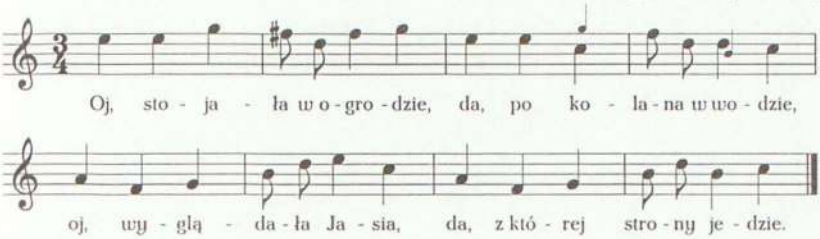

Oj, stojała w ogrodzie,
da, po kolana w wodzie,
oj, wyglądała Jasia,
da, z której strony jedzie.

66

[Baszowice]

Oj, uwięzły koniki,
da, na lipowym moście,
oj, wiezie Jaś korale,
da, i wstążek dwanaście.

67

od Zwolenia (Czarnolas)

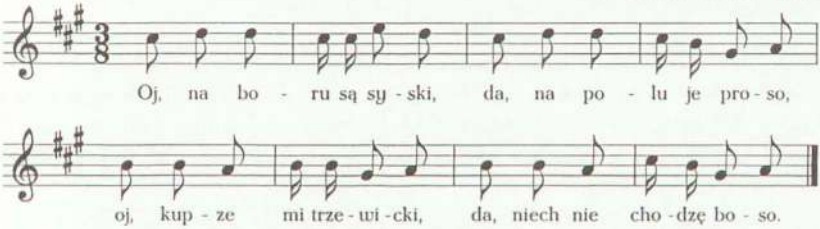

---

65. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 11, nr 215. Tekst por. nr 267 w cz. II *Radomskiego*.]

66. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1367.]

67. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 197, nr 178; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$.]

Oj, na boru są syski,
da, na polu je proso,
oj, kupze mi trzewicki,
da, niech nie chodzę boso.

68

[Baszowice]

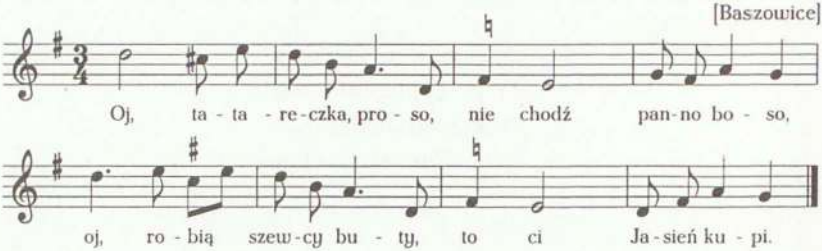

Oj, tatareczka, proso,
nie chodź panno boso,
oj, robią szewcy buty,
to ci Jasień kupi.

---

68. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 20, nr 2286 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1626 (tekst). Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 27, nr 127, bez lokalizacji; tam w t. 5 trzy ćwierćnuty: *d² cis² cis²*. W tece 33 pod zapisem nr 2286 zanotowany wariant wykonawczy:

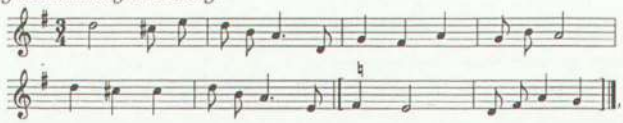

t. 7-8 uzupełniono na podstawie melodii głównej z teki 33. Zapisy melodii por. nr 306 w cz. II *Radomskiego* i przypis źródłowy do niego. Do melodii nr 2286 odesłanie Kolberga także przy innym tekście, zob. nr 633 w suplemencie.]

69

od Białobrzeg[ów], Wyśmierzyc

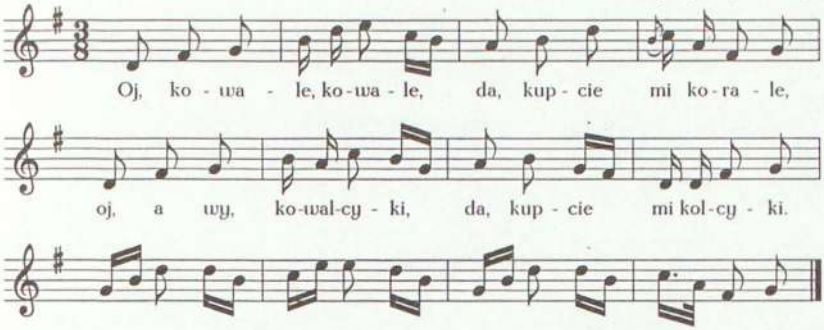

Oj, kowale, kowale,
da, kupcie mi korale,
oj, a wy, kowalcyki,
da, kupcie mi kolcyki.

70

od Ryczywoła

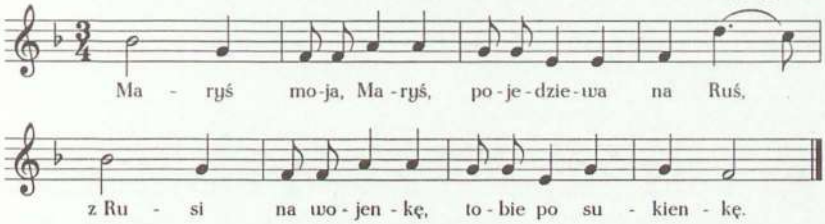

Maryś moja, Maryś,
pojedziewa na Ruś,
z Rusi na wojenkę,
tobie po sukienkę.

---

69. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 207, nr 39, z odesłaniem do wariantu w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1) nr 291. Tekst bez melodii w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 8, nr 423, z lokalizacją: „Przysucha".

W rkp. z teki 8 pierwotny zapis melodii, z innym tekstem i lokalizacją, zob. nr 311 w suplemencie. W rkp. z teki 16 brak interiekcji, w w. 4: „kólczyki" zamiast „kolcyki".]

70. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 183, nr 77. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1491, z lokalizacją ogólną: „Kozienice", zanotowana o sekundę wielką wyżej.]

71

[Kozienice]

Oj, chodziłem koło ścian,
nosiłem piwka dzban,
oj, otwórz, kochaneczko,
da, nie wypiję go sam.

Oj, otwórzże mi, otwórz,
da, niechże nie kołacę,
a niechże ja do ciebie,
da, trojaczków nie tracę.

72

[Baszowice]

Oj, czyje to koniki,
stoją u stajenki,
da, pana Assendego,
jedzie od panienki.

73

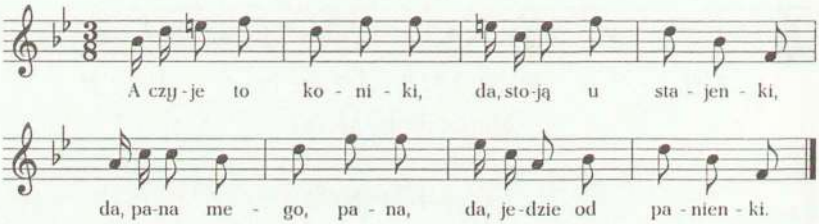

71. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1200.]

72. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1630.]

73. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 193, nr 65; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym dla t. 2 Kolberg zanotował alternatywną wersję: trzy ósemki e^2 f^2 f^2. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 77, nr 1322, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn, 1209, k. 20, nr 1421 – zwr. 1; tamże, nr 1422 – zwr. 2, z lokalizacją jak w tece 33, z odesłaniem do innej melodii, zob. następna pieśń. Melodia z teki 33 zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale zanotowana o tercję małą niżej.]

A czyje to koniki,
da, stoją u stajenki,
da, pana mego, pana,
da, jedzie od panienki.

Oj, ryżaj koniu, ryżaj,
da, dam ci tatarczanki,
oj, pojadę na tobie,
da, do tej Niespierczanki.

74

[Baszowice]

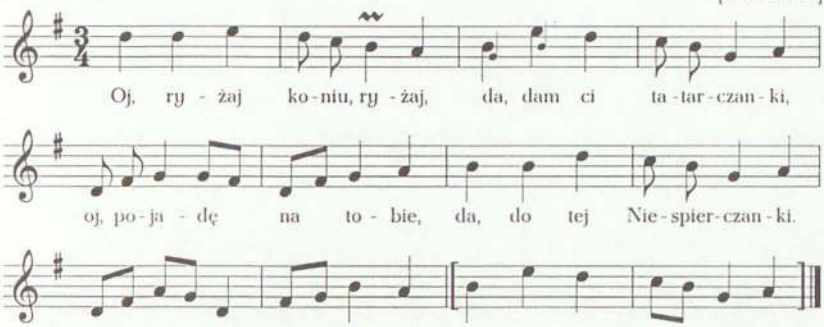

Oj, ryżaj koniu, ryżaj,
da, dam ci tatarczanki,
oj, pojadę na tobie,
da, do tej Niespierczanki.

75

[Baszowice]

Oj, ryżaj koniu, ryżaj,
da, dam ci tatarczanki,
oj, pojedziemy koniu,
da, do tej młynarczanki.

---

74. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 77, nr 1323 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1422 (tekst), zob. poprzednia pieśń; t. 11-12 uzupełniono na podstawie zapisu z teki 8. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 193, nr 66, bez lokalizacji, zapisana pod poprzednią pieśnią; tam w t. 2 ozdobnik umieszczony nad c^2, w t. 3 dla pierwszej miary główną nutą jest g^1, a alternatywną h^1 oraz dla drugiej miary tylko e^2.]

75. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1370.]

76

[Baszowice]

Oj, koniki kaliki,
da, i ja sam nie mogę,
oj, jadę do dziewczyny,
da, pytam się o drogę.

Oj, jadę ja, jadę ja,
da, sam nie wiem do kogo,
oj, żeby do dziewczyny,
da, nie żal by to tego.

Oj, jadę ja, jadę ja,
da, dziewczyno do ciebie,
oj, żebyś nie zasnęna,
da, obudzę ja ciebie.

77

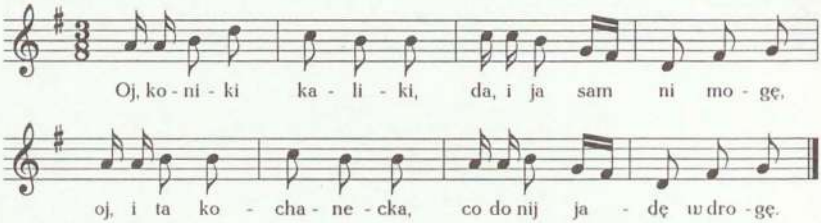

Oj, koniki kaliki,
da, i ja sam ni mogę,
oj, i ta kochanecka,
co do nij jadę w drogę.

Oj, koniki u rzyki,
da, wołki u jeziora,
zajmaj, Maryś, do dworu,
da, nie cekaj wiecora.

---

76. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 23, nr 1676. Pierwsza zwrotka tamże, k. 19, nr 1386, z lokalizacją ogólną: „Baszowice"; w tym zapisie wiersz 3 brzmi: „da, jadę do Marysi".]

77. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 207; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$.]

78

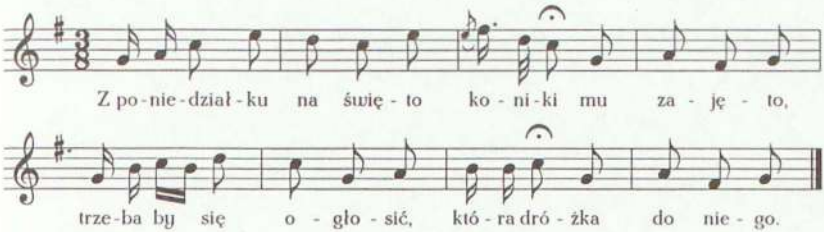

Z poniedziałku na święto
koniki mu zajęto,
trzeba by się ogłosić,
która dróżka do niego.

79

od Janowca

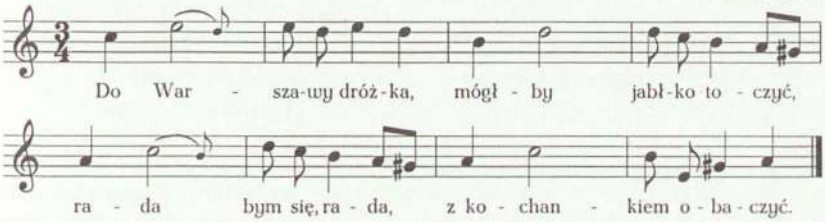

Do Warszawy dróżka,
mógłby jabłko toczyć,
rada bym się, rada,
z kochankiem obaczyć.

Do Warszawy dróżka,
kieby listek pisał,
nie byłam tam wczoraj,
ale pójdę dzisiaj.

---

78. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 47; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, bez ozdobnika i fermat, nadto dla t. 3–4 druga wersja:

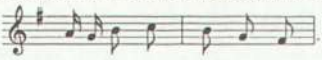

Tekst por. nr 47–49 w cz. II *Radomskiego*.]

79. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 186, nr 206, z notą: „weselna?"; dla t. 4 zanotowana druga wersja: ósemka e^2, szesnastki c^2 h^1 i ćwierćnuty a^1 gis^1. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1468, z lokalizacją: „Kozienice (Czarn[olas])" i tekst

80

[Baszowice]

Oj, po Ucisku droga,
mógłby jabłko toczyć,
da, dajże mi się, Boże,
z kochanką zobaczyć.

81

od Kozienic (Majdan)

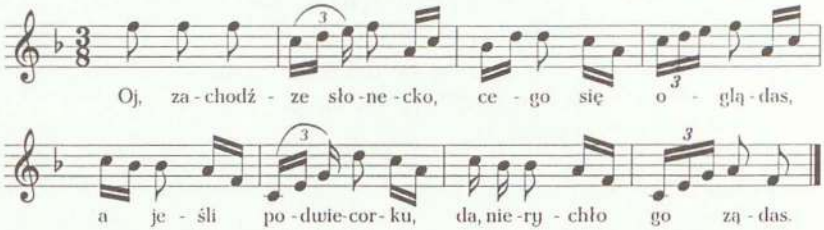

Oj, zachodźze słonecko,
cego się oglądas,
a jeśli podwiecorku,
da, nierychło go ządas.

Oj, podwiecorku nie chcę,
wiecerzy nie ządam,
a tylo się na ciebie,
da, Marysiu, oglądam.

---

w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1515, z lokalizacją ogólną: „Kozienice"; w stosunku do zapisu z teki 8 w t. 2 zamiast ćwierćnuty d^2 jest c^2, dla t. 4 brak alternatywnej wersji jak w zapisie pierwotnym z teki 8, t. 5 bez małej nuty pod łukiem oraz pod melodią zanotowany wariant wykonawczy:

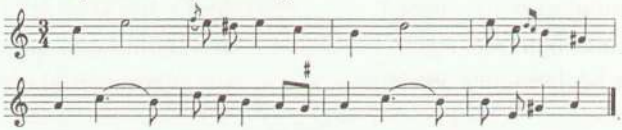

Od melodii nr 1468 odesłanie także do innego tekstu, zob. nr 281 w suplemencie.]

80. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1665.]

81. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 4, nr 151; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1529, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i notą: „Majdan", zob. wstęp s. XLIV, przyp. 1; jest ona zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale zanotowana bez znaku przy kluczu, w t. 2 i 4 dla e^2 zapisany nad pięciolinią bemol oraz dla t. 5-8 wariant wykonawczy:

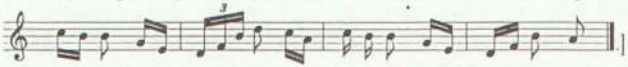

82

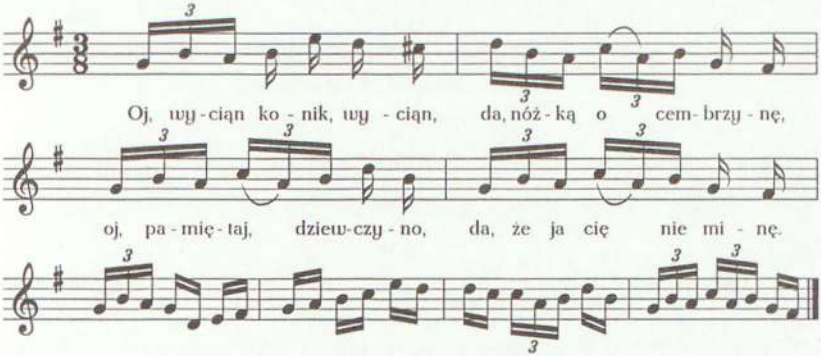

Oj, wyciąn konik, wyciąn,
da, nóżką o cembrzynę,
oj, pamiętaj, dziewczyno,
da, że ja cię nie minę.

83

[Baszowice]

Oj, mijałem cię, mijał,
da, pókim konia nié miał,
da, teraz cię nie minę,
bo mam koniowinę.

Oj, mijałem cię, mijał,
da, górami, dołami,
da, teraz cię nie minę
siwymi oczami.

---

82. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 191, nr 80; dla t. 1–4 także zapis pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$ oraz wersja redakcyjna, w której zamiast powyższej dogrywki Kolberg po t. 4 zanotował piętrowo cztery takty identyczne z melodią z tekstem: „Oj, da, bo ja to Jasiu", zob. nr 454 w suplemencie. Takty 1–4 także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1289, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1330, z lokalizacją jak w tece 33; melodia z teki 33 identyczna z zapisem pierwotnym z teki 8.]

83. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1637.]

84

[Baszowice]

Oj, gdzie pójdę, pojadę,
da, wszędzie nié ma mojéj,
da, przyjadę do Baszowic,
da, w okieneczku stoi.

85

Kozienice

Oj, Pilica, Pilica,
za Pilicą pszenica,
za pszenicą tatarka,
tam, oj, moja kochanka.

86

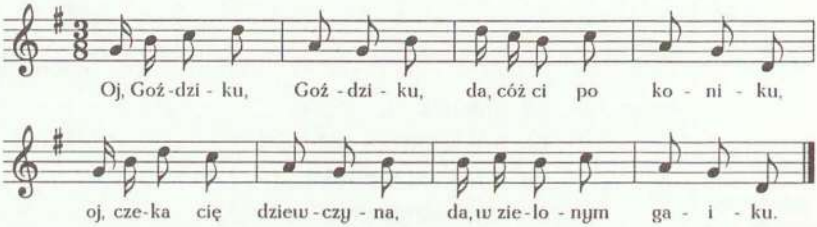

Oj, Goździku, Goździku,
da, cóż ci po koniku,
oj, czeka cię dziewczyna,
da, w zielonym gaiku.

---

84. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1383.]

85. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 24, nr 1818.]

86. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 26, nr 122; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 7 dla szesnastki h^1 jest druga wersja: d^2 oraz po t. 8 zanotowane są jeszcze cztery takty:

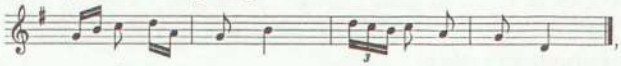

zanotowane w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 20, nr 2281 oraz zanotowana pod nią druga bez nru, obie z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst

87

[Kozienice]

Od krzaczka do krzaczka,
da, skakała sroczka,
da, tego chłopca kocham,
da, co ma czarne oczka.

88

[Baszowice]

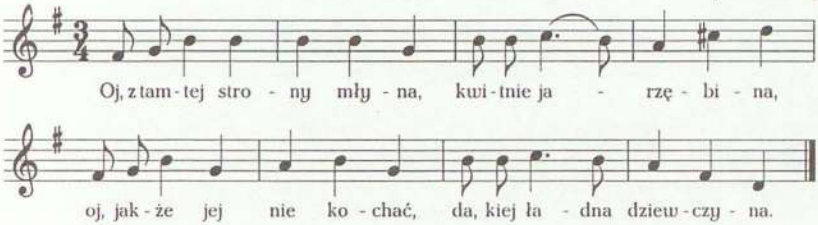

Oj, z tamtej strony młyna,
kwitnie jarzębina,
oj, jakże jej nie kochać,
da, kiej ładna dziewczyna.

---

w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1619, z lokalizacją jak w tece 33. Melodia z teki 33 nr 2281 identyczna z zapisem pierwotnym t. 1–8 z teki 16; melodia bez nru zanotowana w metrum $\frac{3}{4}$:

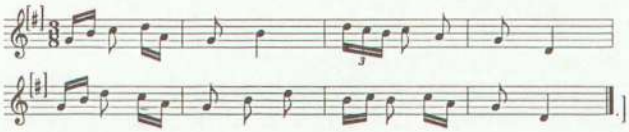

87. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1188.]

88. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1294 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1336 (tekst). Melodia z innym tekstem, zob. nr 521 w suplemencie. Tekst por. nr 315 w cz. II *Radomskiego*.]

89

[Baszowice]

Da, siwy koń pode mną,
da, siadaj, Maryś, ze mną,
da, siwo-jabłkowity,
da, siadaj, Kasiu[1], i ty.

90

O, pojedzies, pojadę,
dawajze mnie z sobą,
da, będę podcinała
konika pod tobą.

91

[Radom]

Da, powiedzże Jagience,
da, że konik w stajence,
da, niech się Boga boi,
da, niech mi go napoi.

92

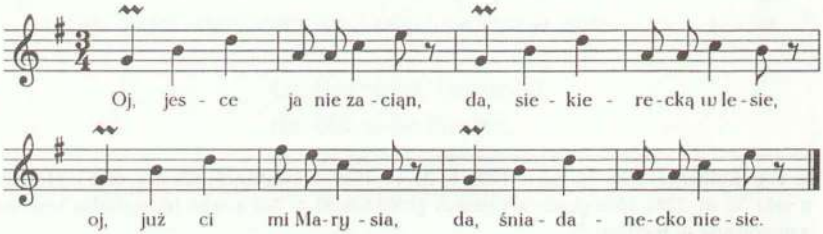

89. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1346.]

[1] [Wcześniej w rkp: „Jasiu" zamiast „Kasiu".]

90. [Rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1.]

91. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1602 oraz rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1a, bez lokalizacji; w rkp. terenowym w. 4: „niechże go napoi".]

92. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 6, nr 146. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1521, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" oraz w rkp. terenowym Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 5, z lokalizacją ogólną: „Kozienice"; w rkp. z teki 29 znak przy kluczu skreślony.]

Oj, jesce ja nie zaciąn,
da, siekierecką w lesie,
oj, już ci mi Marysia,
da, śniadanecko niesie.

93

od Gniewoszowa

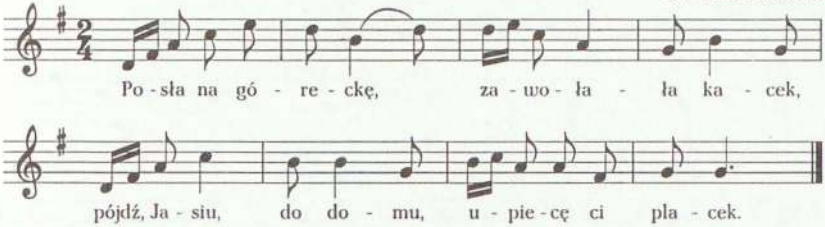

Posła na góreckę,
zawołała kacek,
pójdź, Jasiu, do domu,
upiecę ci placek.

94

[Baszowice]

Da, widziałem cię, widział,
da, moja panno, widział,
da, jakeś szła bez pole,
da, a ja orał wydział.

95

[Baszowice]

Oj, same wołki jedzą[1],
da, same nawracają,
da, same Warszawianki,
da, chłopców namawiają.

---

93. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 122. Tekst por. nr 203 w cz. II *Radomskiego*.]
94. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1387.]
95. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1648.]
[1] [W rkp. nadpisany wariant: „orzą".]

96

[Baszowice]

Oj, zalecał mi się,
da, warszawski świniarz,
kiedy niekiedy,
to do mnie przylazł.

Jak była pogoda,
to świnie pasał,
kiedy deszcz padał,
to do mnie hasał.

97

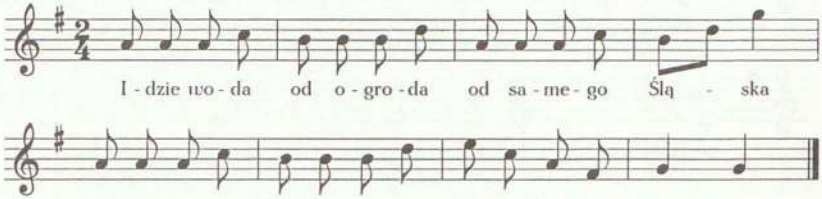

Idzie woda od ogroda od samego Śląska...

98

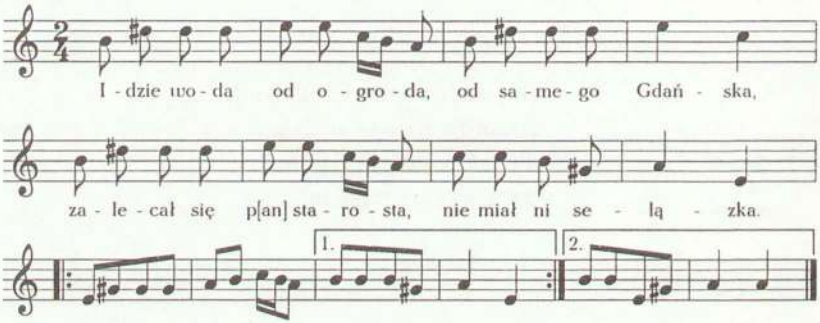

Idzie woda od ogroda, od samego Gdańska,
zalecał się p[an] starosta, nie miał ni selązka.

---

96. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1447.]

97. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1a. Obszerniejszy tekst por. *Krakowskie* cz. II (DWOK T. 6) nr 283, 284, 834.]

98. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218. Tekst por. *Lubelskie* cz. I (DWOK T. 16) nr 452, *Góry i Podgórze* cz. I (DWOK T. 44) nr 458).]

Jakze ij się nie zalecać...

Cekaj, cekaj, moja pani, napisemy listy.

99

Cesała się grzebieniem, cesała się scotką
smarował[a] gęb[ę]...
muskała się, na mszę miała iść.

100

[Augustów]

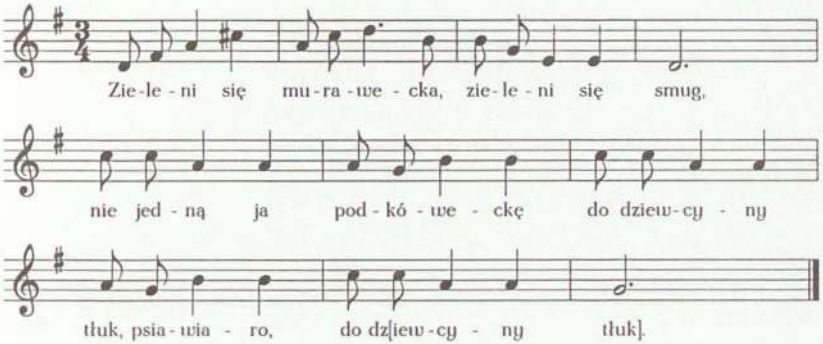

Zieleni się murawecka, zieleni się smug,
nie jedną ja podkóweckę do dziewcyny tłuk,
psiawiaro, do dz[iewcyny tłuk].

Z tamtej strony jeziorecka stoi, ta mój dwór,
kolasecka malowana, z ostrogami koń.

---

99. [W rkp. terenowym Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218 tekst zapisany bezpośrednio po poprzedniej pieśni. Tekst por. *Krakowskie* cz. I (DWOK T. 5) nr 23, *Mazowsze* cz. I (DWOK T. 24) nr 12.]

100. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100; dla t. 1–4 nad systemem zapis literowy:

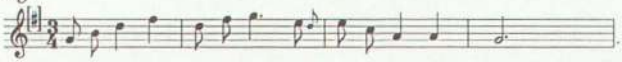

Tekst por. *Lubelskie* cz. I (DWOK T. 16) nr 409.]

A ja ciebie, dziewcę, nie chcę, carne nogi mas,
i ja ciebie J..., w browarze bywas.

A ja pójdę do je[ziora]...
ty połozys sto talar[ów] bę...

Ja położę mało tysiąc i to niewiele...
a tyś... głowy... swego konia.

Nie kochałem żadnych panien, ani mężatek,
ciebie dziewczę, ciebie dziewcę, ciebie na[1] ostatek.

101

[Głowaczów]

Bogusia ja, Bogusia,
słodka u mnie gębusia,
jak się chłopcy dowiedzą,
gębusię mi wyjedzą.

102

[Kozienice]

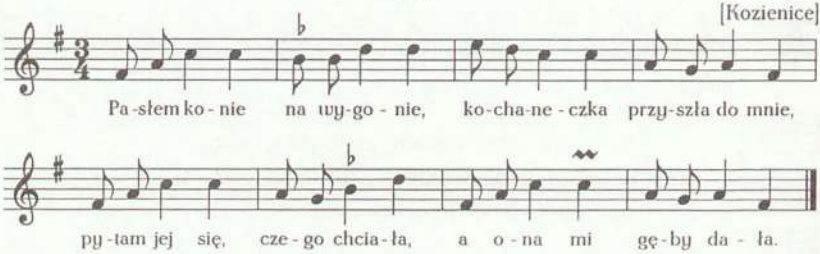

Pasłem konie na wygonie,
kochaneczka przyszła do mnie,
pytam jej się, czego chciała,
a ona mi gęby dała.

---

[1] [W rkp. nadpisne: „w".]

101. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 24, nr 1823.]

102. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1216 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1176 (tekst), z lokalizacją jak w tece 33. Melodia z innym tekstem, zob. nr 424 w suplemencie.]

103

[Kozienice]

Zapilicki zakon trzymam,
nie pokocham, póki nié mam,
jak dostanę, uszanuję
i pokocham, pocałuję.

104

[od Iłży.[1] S... w Kozienicach]

Oj, aj, aj, kaczka z jaj,
a kaczorek ze stawiska,
nie umykaj dziewczę pyska.

105

od Denkowa

A ja sobie porachuję,
wiele razy pocałuję,
raz dwanaście, trzy piętnaście,
ćtéry razy osiemnaście.

106

[Kozienice]

Oj, piłam gorzałeczkę,
da, nie upiłam się,
oj, dałam gębuleńki,
da, nie rozśmiałam się.

---

103. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1185.]

104. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 222.]

[1] [W rkp. lokalizacja na k. 219, która z k. 222 stanowiła dawniej całość; przy nazwie lokalizacyjnej nieczytelne nazwisko wykonawcy, być może „Święcki", zob. wstęp s. XX.]

105. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 19.]

106. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1213.]

107

[Kozienice]

Oj, ty Jasieńku, biały wąsie,
da, proś Marysi o gębusię.
Prosiłbym jej, nie dałaby,
wybiłbym ją, płakałaby.

108

[Baszowice]

Oj, kary[1] konik, kary,
da, kary kieby lity,
oj, kochają mnie jedni,
da, kochajże mnie i ty.

109

[Baszowice]

Oj da, mój mocny Boże,
da, co ja temu winna,
da, wszyscy mnie kochają,
da, ja ich nie powinna.

110

od Ciepielowa

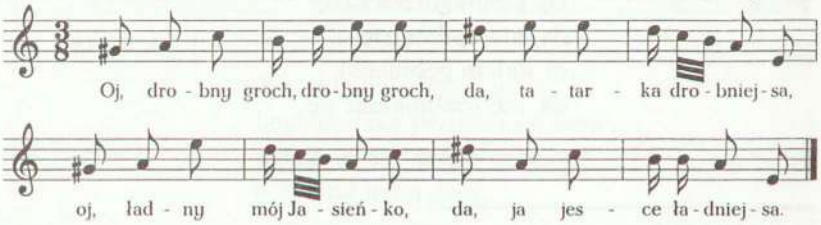

107. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1196.]
108. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1369.]
[1] [W rkp. nadpisany wariant: „siwy".]
109. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1357.]
110. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 49.]

Oj, drobny groch, drobny groch,
da, tatarka drobniejsa,
oj, ładny mój Jasieńko,
da, ja jesce ładniejsa.

111

[Kozienice]

Oj, chociaż ja nieładna,
da, i to ja się nie smucę,
da, i znajdę ja takiego,
da, co go zbałamucę.

112

[Baszowice]

Oj, chociaż ja nieładna,
da, ale ładnych lubię,
oj, bo ja za ładnemi,
da, mało się nie zgubię.

113

[Ostrowiec]

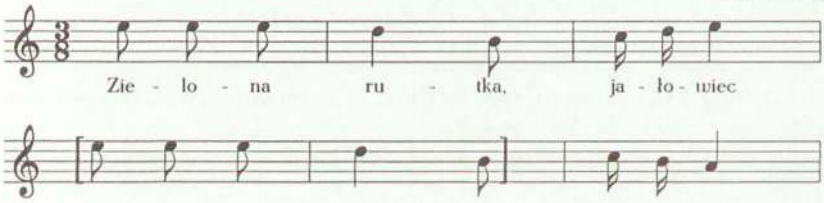

111. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1186.]

112. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1338.]

113. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1323, k. 16. Pełniejszy tekst por. nr 14 w cz. II *Radomskiego*.]

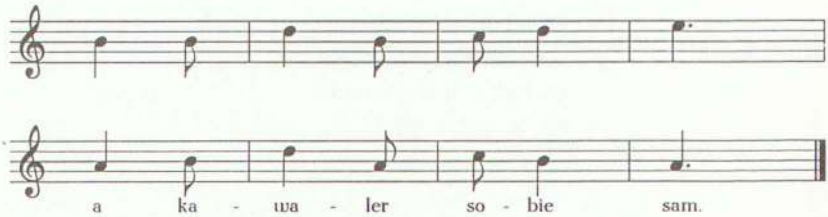

Zielona rutka, jałowiec...
a kawaler sobie sam.

114

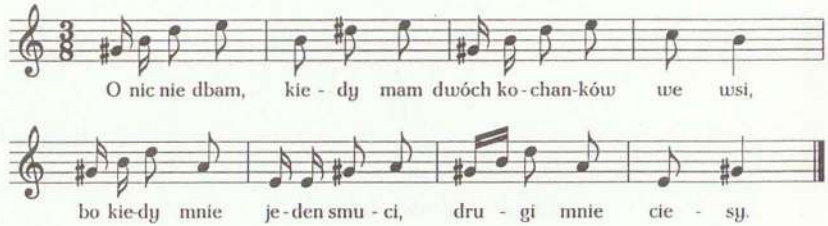

O nic nie dbam, kiedy mam
dwóch kochanków we wsi,
bo kiedy mnie jeden smuci,
drugi mnie ciesy.

---

114. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 41, nr 28; ten zapis naniesiony na pierwotny, z lokalizacją: „od Przysuchy (Skrzyńsko)":

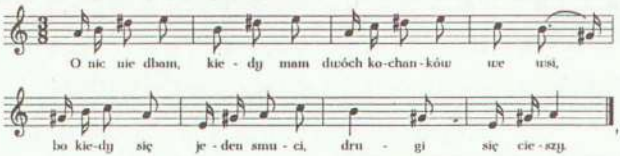

zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 55, nr 324, z lokalizacją: „Skrzyńsko pod Przysuchą" i jest ona zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, przy czym w t. 4 są trzy ósemki, a dla t. 8 druga wersja: także trzy ósemki. Tekst por. nr 340 w cz. II *Radomskiego*.]

115

Przysucha

O nic dbam, kiedy mam
dwóch kochanków we wsi,
gdy jeden się smuci,
to drugi się cieszy.

* * *

Przysięgłam przed Bogiem,
klękłam przed ołtarzem,
nie kochać jednego,
tylko wszystkich razem.

116

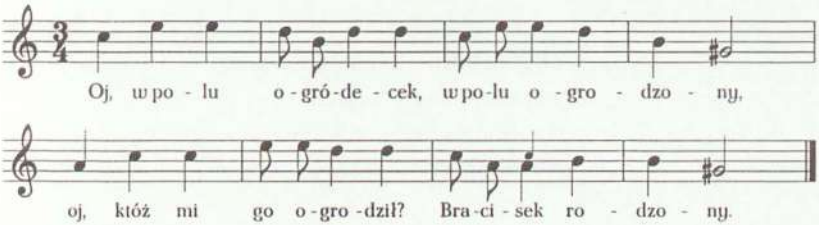

Oj, w polu ogródecek,
w polu ogrodzony,
oj, któż mi go ogrodził?
Bracisek rodzony.

Oj, w polu ogródecek,
w polu malowany,
da, któż mi go malował?
Jasieńko kochany.

Oj, w polu ogródecek,
ogrodzony chmielem,
da, pocies ze mnie, Boze,
dobrym przyjacielem.

---

115. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 7, nr 368.]
116. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 187, nr 185.]

117

[Kozienice]

Oj, dziewczyno jedyna,
oj, pociecho matczyna,
oj, pociecho ojcowa,
oj, potem i chłopcowa.

118

[Baszowice]

Da, kochajcie mnie chłopcy,
da, mam majątek srogi,
oj, mam stodołę pokrzyw,
da, i ostu dwa brogi.

119

[Kozienice]

Oj, kochanie, przyjdź do mnie,
da, albo mi się przyśnij,
da, boć ja bez kochania,
da, tracę swoje myśli.

120

Końskie

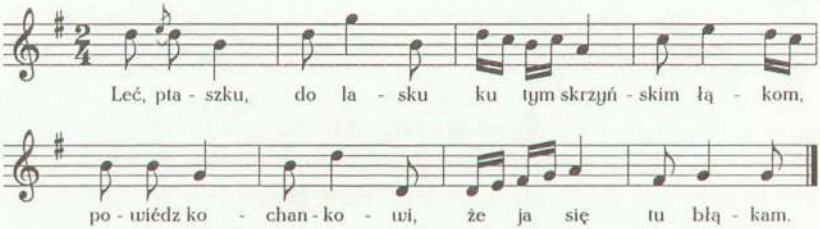

117. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1177.]
118. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1358.]
119. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1182.]
120. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 115.]

Leć, ptaszku, do lasku
ku tym skrzyńskim łąkom,
powiédz kochankowi,
że ja się tu błąkam.

Powiedz mu, powiedz,
dzień dobry ode mnie,
jeśli on mnie kocha
to ja go wzajemnie.

121

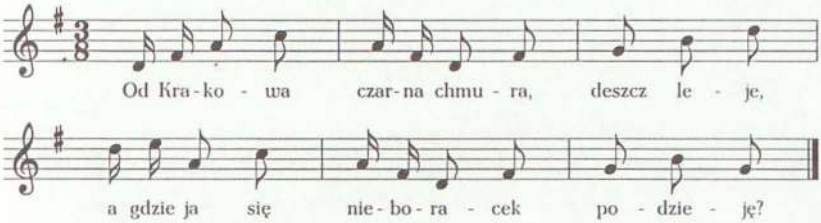

Od Krakowa czarna chmura, deszcz leje,
a gdzie ja się nieboracek podzieję?

A pójdę ja i tu, i tu, nie chcą m[nie],
poj[adę]... do swej miłej...

... łaskawie,
... trzy poduski na ławie.

122

[Ostrowiec]

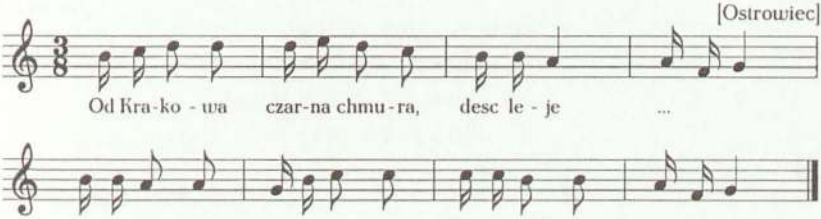

Od Krakowa czarna chmura, desc leje...

---

121. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218. Tekst por. nr 16 w cz. II *Radomskiego* oraz nr 62 i 101 w cz. I *Mazowsza* (DWOK T. 24).]

122. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1323, k. 16; dla t. 6 i 7 druga wersja zanotowana literowo nad systemem: szesnastki h^1 d^2, ósemki d^2 c^2 (t. 6) oraz dwie szesnastki h^1 i ósemki a^1, h^1 (t. 7). Tekst por. nr 16 w cz. II *Radomskiego*.]

123

[Baszowice]

Oj, jaworek się pali,
da, popiołek się sypie,
oj, poglądają za mną,
da, hultajowe ślipie.

Oj, jaworek się pali,
da, popiołek się toczy,
oj, poglądają za mną,
da, Jasieniowe oczy.

124

[Baszowice]

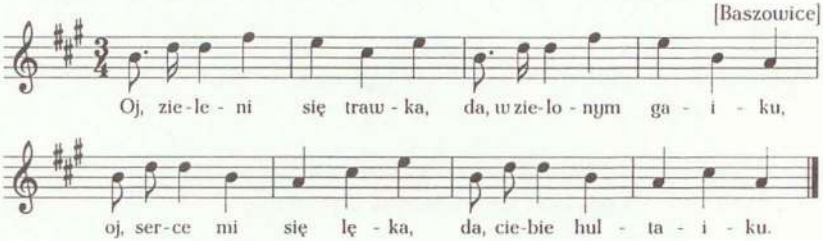

Oj, zieleni się trawka,
da, w zielonym gaiku,
oj, serce mi się lęka,
da, ciebie hultaiku.

Oj, zieleńże się, zieleń,
da, zielona pasmugo,
oj, jakem tu niedawno,
da, tak mnie tu niedługo.

125

[Kozienice]

Sama ja se, samiutka,
da, pójdę do domu,
da, odprowadź mnie, hultaju,
da, albo i każ komu.

---

123. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1363.]

124. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 193, nr 58. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1314, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1402 - zwr. 1 i k. 20, nr 1407 - zwr. 2, z lokalizacją jak w tece 33. Melodia z teki 33 zanotowana o sekundę wielką niżej, w rkp. tekstu z teki 16 w zwr. 2 przed w. 2 i 4 brak interiekcji. Nad tekstem zwr. 2 odesłanie do melodii nr 1316 z teki 33, zob. nr 480 w suplemencie.]

125. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 16, nr 1146.]

126

[Kozienice]

Sama ja se, sama jedna,
kędy pójdę tom se pewna,
a za tobą, hultaiku,
nié mam nigdzie pokoiku.

127

od Gniewoszowa (Bronowice)

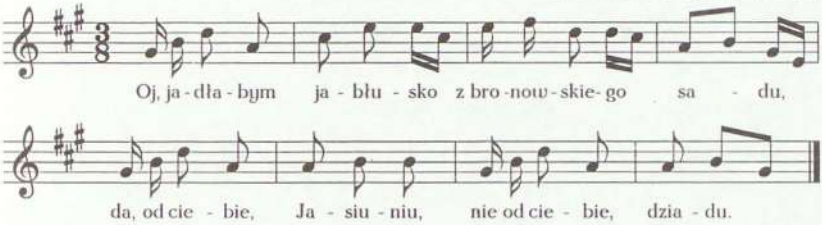

Oj, jadłabym jabłusko
z bronowskiego sadu,
da, od ciebie, Jasiuniu,
nie od ciebie, dziadu.

---

126. [Rkp, Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 16, nr 1147.]

127. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 188, nr 192; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 zamiast szesnastek jest ósemka e^2, w t. 3 zamiast ósemki d^2 i szesnastek d^2 cis^2 są ósemki e^2 d^2, t. 4 to: ósemka a^1, ósemka z kropką h^1 i szesnastka gis^1, pod zapisem pierwotnym przed w. 2: „da". Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław"; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale zanotowana o tercję małą wyżej oraz w t. 8 zamiast ósemek h^1 gis^1 jest ósemka z kropką i szesnastka, które następnie zostały skreślone przez Kolberga i zapisane jako równe ósemki, w rkp. tekstu przed w. 2 i 4: „da", w w. 3: „Jasiu" zamiast „Jasiuniu".]

128

[Radom]

Oj, sikoreczka orze,
skowronek pogania,
da, nie opuszczaj, panno,
pierwszego kochania.

129

[Baszowice]

Oj, kochaneczku piérwszy,
da, tyś ci mi najmilszy,
oj, drugi już nie taki,
da, trzeci ladajaki.

130

[Kozienice]

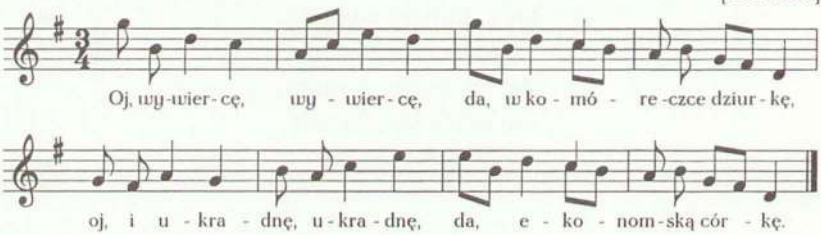

Oj, wywiercę, wywiercę,
da, w komóreczce dziurkę,
oj, i ukradnę, ukradnę,
da, ekonomską córkę.

---

128. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1604 oraz rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1, bez lokalizacji. W rkp. z teki 29 przed w. 1 brak „oj".]

129. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1655 oraz tamże, k. 19, nr 1371. W zapisie z k. 19 w w. 3: „ju" zamiast „już".]

130. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1481 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1549 (tekst). Melodia z innym tekstem, zob. nr 728 w suplemencie.]

131

Owczarek od Radomia

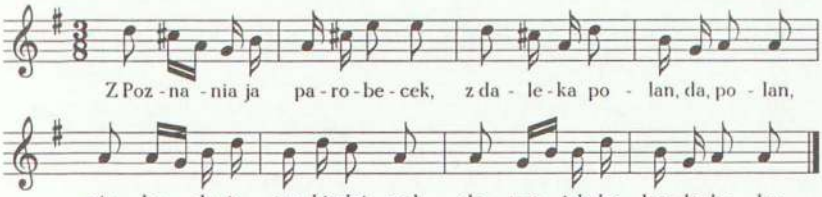

Z Poznania ja parobecek,
z daleka polan, da, polan,
nie będę ja capki zdyjmał
do twoich kolan, da, kolan.

132

[Baszowice]

Oj, z ludźmi ja, dziewczyno,
da, z ludźmi ja do ciebie,
żebyś nie powiedziała,
da, że ja zakpił z ciebie.

133

od Iłży, Grabowca

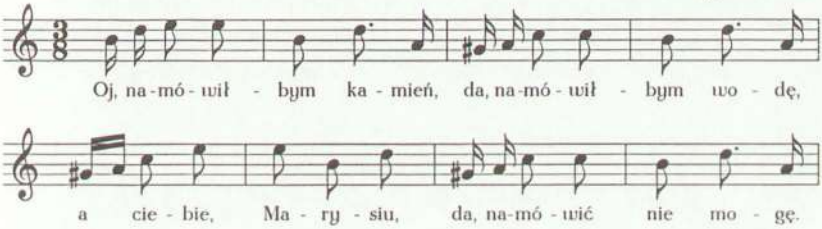

---

131. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 50; ten zapis naniesiony na nieczytelny pierwotny. Melodia i wariant tekstu w rkp. Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 105, z lokalizacją: „Odechów p[od] Radomiem"; tam melodia zanotowana w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 5 zamiast szesnastek a^1 g^1 są szesnastki g^1 h^1, w zapisie tekstu w w. 1: „Z Opoczna" zamiast „Z Poznania" i w w. 2: „ja" zamiast „da".]

132. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1649.]

133. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 50; takty 1–8 posiadają zapis pierwotny, bez lokalizacji, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, na który Kolberg naniósł powyższą wersję tych

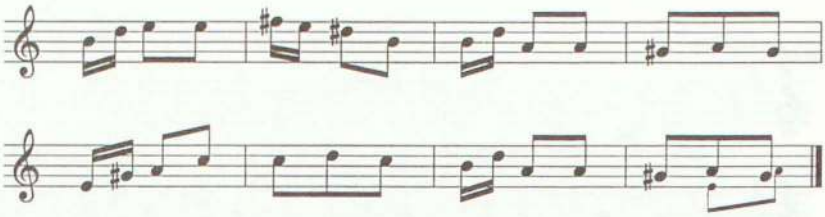

Oj, namówiłbym kamień,
da, namówiłbym wodę,
a ciebie, Marysiu,
da, namówić nie mogę.

134

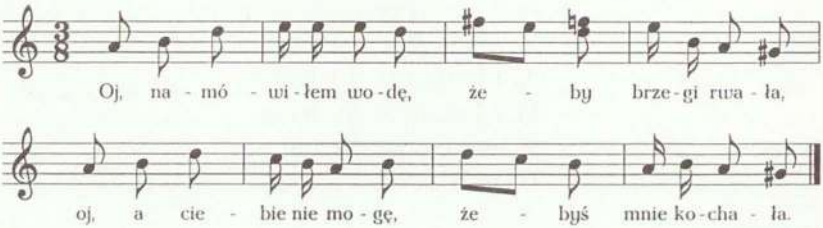

Oj, namówiłem wodę,
żeby brzegi rwała,
oj, a ciebie nie mogę,
żebyś mnie kochała.

Oj, namówiłem wodę,
da, i wodne korzenie,
oj, a ciebie nie mogę,
cóżeś za stworzenie.

---

taktów i dopisał t. 9-16, t. 1-4 w wersji pierwotnej:

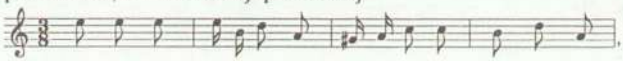

w t. 6 dla h^1 alternatywna wersja: d^2, t. 8 jak t. 4. W rkp. odesłanie do melodii nr 243 w *Sandomierskiem* (DWOK T. 2).]

134. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 27, nr 134 (wśród zapisów z lokalizacją: „od Łagowa"); ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 3 zamiast dwudźwięku jest ósemka dis^2 i dla niej alternatywna wersja: dwie szesnastki f^2. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 20, nr 2295, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1647, z lokalizacją jak w tece 33. Melodia z teki 33 identyczna z zapisem pierwotnym z teki 16, w zapisie tekstu z k. 22 w zwr. 1 przed w. 2 i 4: „da", w w. 2 obok „korzenie" wariant: „kamienie" oraz przed wszystkimi wierszami interiekcje, początkowo tekst na k. 27 również tak zapisany.]

135

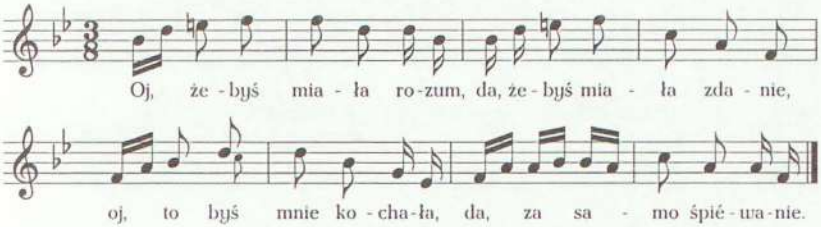

Oj, żebyś miała rozum,
da, żebyś miała zdanie,
oj, to byś mnie kochała,
da, za samo śpiéwanie.

136

[Baszowice]

Oj, urwałbym pokrzywkę,
da, żeby nie parzyła,
oj, kochałbym cię, panno,
da, żebyś zła nie była.

---

135. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 12, nr 220; ten zapis naniesiony na pierwotny:

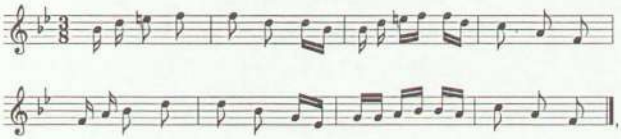

w którym po t. 8 Kolberg zanotował ciąg dalszy melodii:

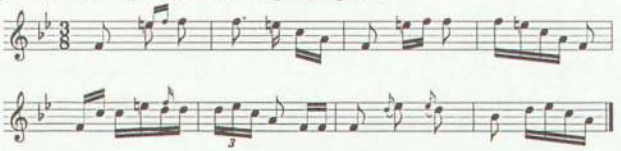

w metrum $\frac{3}{4}$. Tekst w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław", zapisany bezpośrednio pod pieśnią „Oj cuda mi się dzieją" (zob. nr 673 w suplemencie); w rkp. terenowym przed w. 4 brak „da".]

136. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1356.]

137

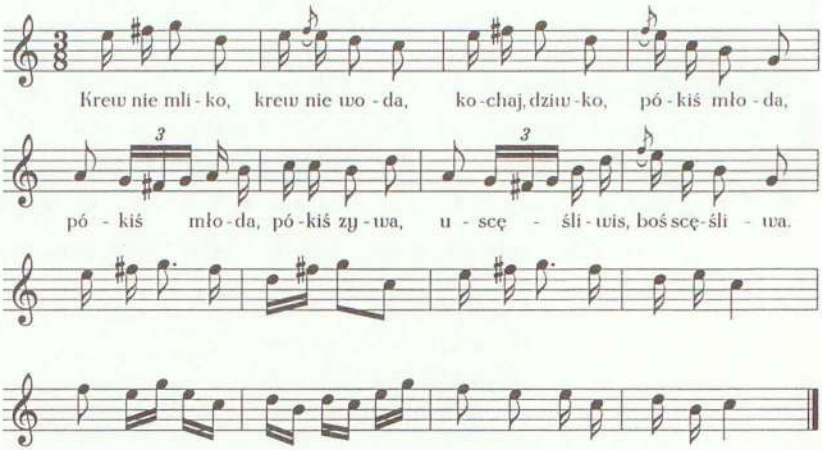

Krew nie mliko, krew nie woda,
kochaj, dziwko, pókiś młoda,
pókiś młoda, pókiś zywa,
uscęśliwis, boś scęśliwa.

138

[Przysucha]

Moja matka nie rozumie,
co to moja młodość umie,
moja młodość bardzo płocha,
tego lubi, tego kocha.

---

137. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 202; takty 1–8 posiadają zapis pierwotny, bez tekstu, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Na zapis pierwotny Kolberg naniósł powyższe takty z tekstem oraz dopisał t. 9–16. Melodia bez tekstu w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 96, z lokalizacją ogólną: „Orońsk"; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale w t. 5 i 7 dla trioli alternatywna wersja: ćwierćnuta g^1, a w t. 8 dla e^2 zanotowane nad systemem literowo d^2 z dopiskiem: „lepiej".]

138. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 8, nr 427.]

139

[Baszowice]

Oj, bladyś, Jasiu, blady,
da, boś się wyzalécał,
oj, oddajże chusteczki,
da, coś ich napożyczał.

Oj, bladyś, Jasiu, blady,
zaloty cię zjadły.
Da, i tyś nierumiana,
dziewczyno kochana.

140

[Kozienice]

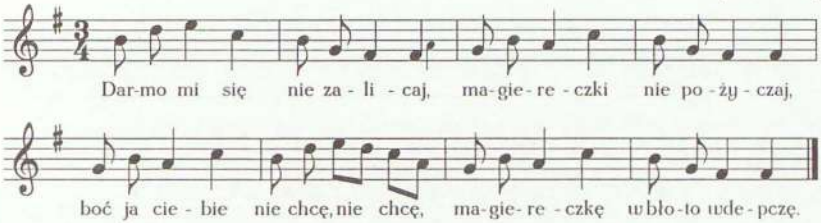

Darmo mi się nie zalicaj,
magiereczki nie pożyczaj,
boć ja ciebie nie chcę, nie chcę,
magiereczkę w błoto wdepczę.

141

[Kozienice]

Nie zalicaj mi się,
boć ja cię nie proszę,
boć ja takich durniów,
da, pod trzewiczkiem noszę.

---

139. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1646.]

140. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1223 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1206 (tekst). Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 196, nr 103, bez lokalizacji, t. 3 bez alternatywnej wersji; na melodię naniesiony został przez Kolberga zapis wtórny, zanotowany w metrum $\frac{3}{8}$.]

141. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1218 oraz tamże, k. 21, nr 1544. W zapisie z k. 21 przed wszystkimi wierszami interiekcje, nadto w w. 2 i 3: „bo" zamiast „boć".]

142

[Kozienice]

Da, nie zalicaj mi się,
da, bo nie mam pierzyny,
da, na mojém łóżeczku,
da, same grochowiny.

143

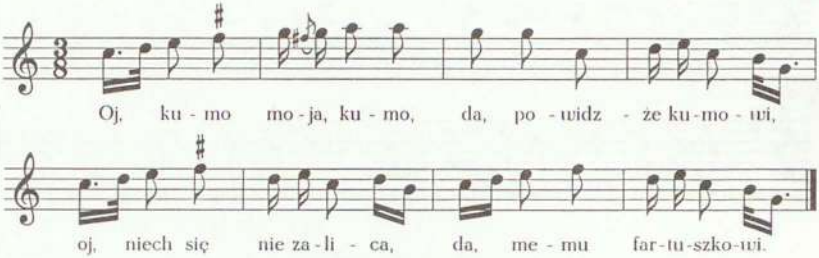

Oj, kumo moja, kumo,
da, powidzże kumowi,
oj, niech się nie zalica,
da, memu fartuszkowi.

---

142. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1163.]

143. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 33; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 zamiast rytmu punktowanego są dwie szesnastki i ostatnią nutą jest *fis*^{2}, w t. 3 zamiast ósemek *g*^{2} *c*^{2} jest ósemka z kropką *g*^{2} i szesnastka *c*^{2} i dla niej alternatywne *fis*^{2}, w t. 5 ostatnią ósemką jest *f*^{2}. Melodia bez tekstu w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 96, z lokalizacją ogólną: „Orońsk", zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale w t. 1 krzyżyk dla *f*^{2} zanotowany jest nad pięciolinią, w t. 2 przednutką jest *f*^{2}, w t. 3 ostatnią nutą jest *f*^{2} (z zanotowanym nad pięciolinią krzyżykiem) i dla niej dwie alternatywne wersje: *d*^{2} lub *c*^{2}, dla t. 6 druga wersja: ósemka *d*^{2}, ósemka z kropką *g*^{2} i szesnastka *e*^{2}. Tekst zob. nr 296 w cz. II *Radomskiego*.]

144

od Denkowa

Trzewicek mi się zdar,
podesewka cała,
nie zalicaj mi się,
boć ja jesce mała.

Wierność. Życzliwość. Wymówka

145

[Kozienice]

Nasiałam ruteczki
w cztery ogródeczki,
a[1] piąty barwinku,
dla ciebie, Kaźmirku.

146

[Kozienice]

Nie sieję ja rutki,
sama mi się rodzi,
nie chodzę do Jasia,
sam do mnie przychodzi.

---

144. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 19. Tekst zapisany początkowo jako piąta zwrotka pieśni „Nie pójdę, nie pójdę", zob. nr 244 w cz. II *Radomskiego* i przypis źródłowy do niego, zob. też pieśń nr 251 (tamże), która początkowo była również połączona z nr. 244.]

145. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1175.]

[1] [W rkp. nadpisany wariant: „w".]

146. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1174.]

147

[Kozienice]

A jużci, moja, jużci,
da, Bóg nas nie opuści,
da, obojeśwa młodzi,
da, kochać się nam godzi.

148

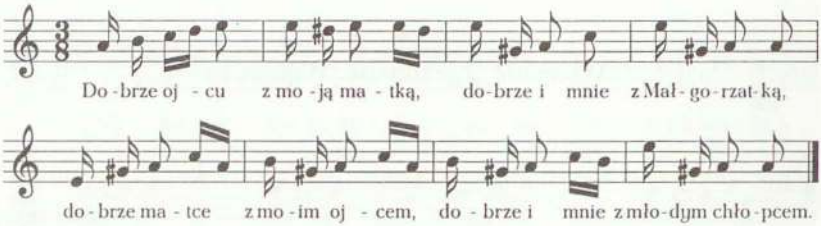

Dobrze ojcu z moją matką,
dobrze i mnie z Małgorzatką,
dobrze matce z moim ojcem,
dobrze i mnie z młodym chłopcem.

Dobrze jemu, wyśmienicie,
bo mnie kocha należycie,
jużci mnie go nie zganicie,
bo go kocham nad swe życie.

---

147. [Rkp. Kolberga, 16, sygn. 1209, k. 16, nr 1141.]

148. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 52, nr 69; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 zamiast d^2 jest dis^2, t. 2 objęty jest znakami repetycji, w t. 3 dla c^2 alternatywna wersja: szesnastki c^2 h^1. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 77, nr 1327, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1424, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale dla t. 1 druga wersja:

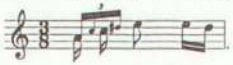

W zapisie tekstu z k. 20 nad pieśnią incipit innej: „Kochałem cię trzy niedziele". Melodia zob. nr 316 (t. 5-8) w cz. II *Radomskiego*.]

149

[Kozienice]

Da, u mojego Jasia,
da, wąsy kieby strzecha,
da, co na niego spojrzę,
da, to moja pociecha.

150

Pieśń

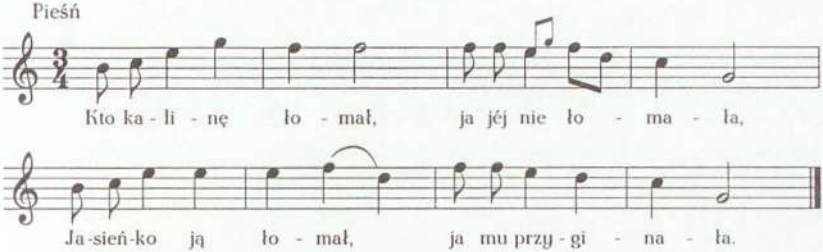

Kto kalinę łomał,
ja jéj nie łomała,
Jasieńko ją łomał,
ja mu przyginała.

151

[Baszowice]

Oj, pójdę ja, pójdę,
ka się woda toczy,
da, dadzą[1] mi chłopczynę,
co ma[2] siwe oczy.

---

149. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1189.]

150. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 188, nr 183. Tekst bez melodii w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 99, z lokalizacją ogólną: „Bąkowiec", zapisany bezpośrednio po pieśni „Oj, kochanecko, Kasiu" (zob. nr 195 w suplemencie); w rkp. terenowym przed w. 1: „Oj".]

151. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1654.]

[1] [W rkp. nadpisane: „oj, wypłakała", prawdopodobnie fragment wariantu tego wiersza.]

[2] [W rkp. podpisany wariant: „swoje".]

152

[Baszowice]

Oj, kochałam jednego,
da, człowieka grzecznego,
oj, co miał siwe oczy,
da, i podobne rzeczy.

153

Kozienice

Oj, konika nie dam,
da, i sam nie pojadę,
da, u ciebie, dziewczyno,
da, swoje zdrowie kładę.

154

[Baszowice]

Oj, żeby się ptaszkiem stać,
te góry przelecieć,
da, memu kochankowi
dobranoc powiedzieć.

Oj, dobranoc ci, luby,
śpij bez poruszenia,
da, niech cię nic nie budzi
prócz mego westchnienia.

155

[Baszowice]

Oj, pójdźże, Jasiu, do dom,
kiedy ja cię wołam,
da, uszyłam chusteczkę
dla ciebie ją chowam.

Oj, uszyłam chusteczkę
ze szczerego złota,
da, dla ciebie ją chowam
uboga sierota.

---

152. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1455.]
153. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1530.]
154. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1443.]
155. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 23, nr 1673.]

156

od Kłwowa

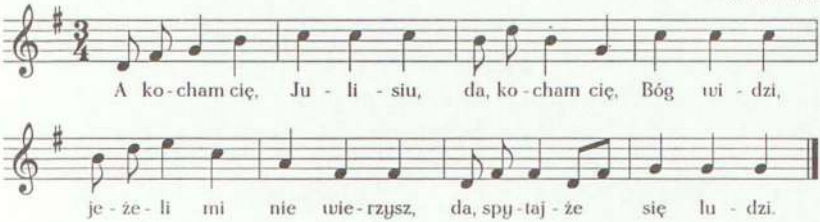

A kocham cię, Julisiu,
da, kocham cię, Bóg widzi,
jeżeli mi nie wierzysz,
da, spytajże się ludzi.

Oj, żebym Boga kochał,
da, jak, Julisiu, ciebie,
oj, dawnobym już siedział,
da, z aniołami w niebie.

157

[Kozienice]

Oj, pono ci, Marysiu,
Jasio niepotrzebny,
tu ludzie gadają,
że on jest niepewny.

Hej, niechaj gadają,
bo by oni chcieli,
ej, a ja go nie dam,
nie będą go mieli.

158

[Baszowice]

Oj, leleń przy strumieniu,
da, wodę pije,
oj, pamiętaj, dziewczyno,
da, dla ciebie ja żyję.

Da, dla ciebie ja żyję,
da, dla ciebie żyć pragnę,
da, jeśli mi nie wierzysz,
da, niechaj trupem padnę.

---

156. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 41, nr 19. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 54, nr 316, z lokalizacją: „Pomyków".]

157. [Rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2490.]

158. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1374.]

159

[Kozienice]

Wszyscy wyginiecie,
tylo ja nie zginę,
bo mnie kochaneczka,
da, schowa pod pierzynę.

160

[Baszowice]

Oj, biją mnie Wolanie,
dziewczyno, nie daj mnie,
da, nie daj mnie kijem bić,
mogę ja twoim być.

Oj, da biją mnie, biją,
zabić mnie nie mogą,
da, bo mnie kochaneczka
zastawiła nogą.

Oj, zastawiła nogą,
zastawiła ręką,
da, nie bijcie Jasienia,
bo będzie kaleką.

161

[Baszowice]

Oj, na baszowskiém polu,
da, kwitnie tatareczka,
da, Kasienia z Jasieniem,
da, to piękna pareczka.

Da, to piękna pareczka,
da, piękna para ludzi,
da, jak Kasiunia uśnie,
da, Jasio ją obudzi.

---

159. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1168.]
160. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1615.]
161. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1418.]

162

od Radomia

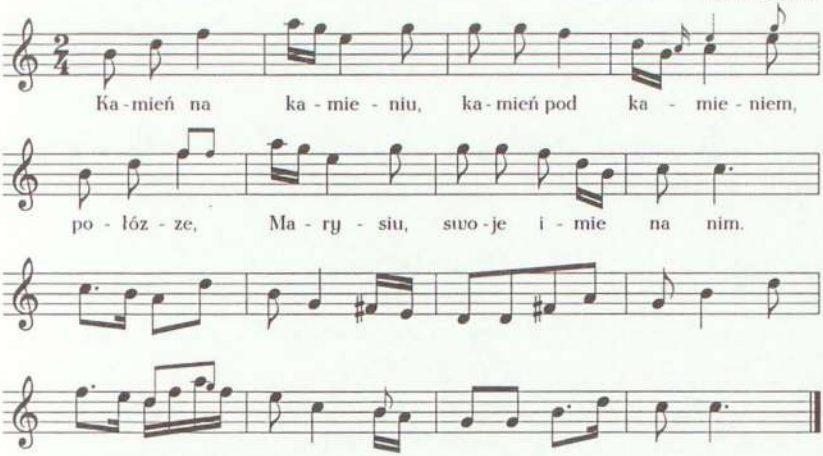

Kamień na kamieniu,
kamień pod kamieniem,
połózze, Marysiu,
swoje imie na nim.

Swoje imie na nim,
Jasieńka, nazwisko,
jakeście się kochali
całe życie blisko.

163

[Baszowice]

Oj, bieży woda, bieży[1],
da, od klasztoru bieży,
oj, moja kochaneczka,
da, za klasztorem leży.

Oj, idzie woda, idzie,
da, i do młyna strugą,
oj, umarła mi jedna,
da, ożenię się z drugą.

Oj, idzie woda, idzie,
da, i na oba kółeczka,
oj, u ludzi, u ludzi,
da, moja kochaneczka.

Oj, obróćże się wkoło,
da, ty serwiski młynie,
oj, moja kochaneczka,
da, sama przyjdzie do mnie[2].

---

162. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 118.]

163. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1440.]

[1] [Wcześniej w rkp. ten wiersz w brzmieniu: „Oj, idzie woda, idzie".]

[2] [Wcześniej w rkp. ostatni wiersz brzmiał: „da, niechaj przyjdzie do mnie"; nadto w rkp. jeszcze dwa wiersze: „da, powiedzże dobranoc, da, dziewczynie ode mnie", prawdopodobnie wariantowy zapis wierszy 3 i 4.]

164

[od Iłży, S... w Kozienicach]

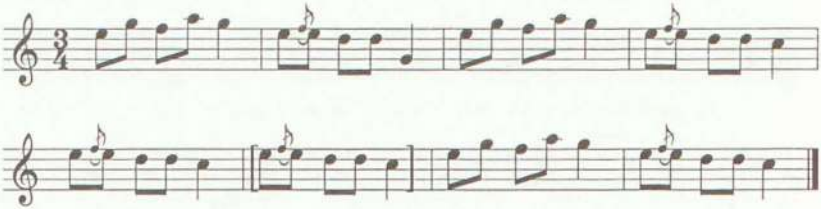

Wedle Warsiawy,
wedle Lublina,
była tam dziewcyna,
co mnie lubiła,
co mnie kochała,
jakem odjeżdżał,
to się zbeczała,
jakem przyjechał,
to się rozśmiała.

165

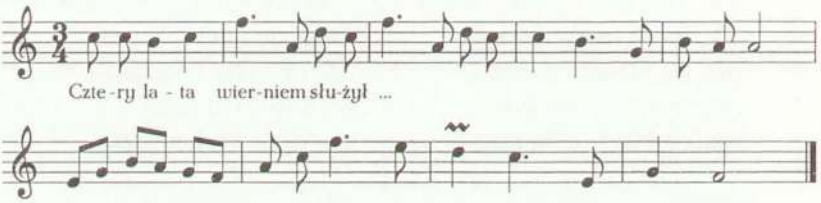

Cztery lata wierniem służył...

---

164. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 222; melodia niezgodna z tekstem.]

165. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1a. Pełniejszy tekst por. nr 51 i 52 w cz. II *Radomskiego*.]

166

[Kozienice]

A dobranoc, dziewczyno,
da, jadę z konikami,
da, i tobie dobranoc,
da, Jasieńku, kochany.

A dobranoc, dziewczyno,
da, z konikami jadę,
oj, a tyś sobie wyszła,
da, z innemi na radę.

Oj, chociaż ci ja, Jasiu,
da, z innemi gadała,
da, jednak ja na ciebie,
da, z boku spoglądała.

167

[Augustów]

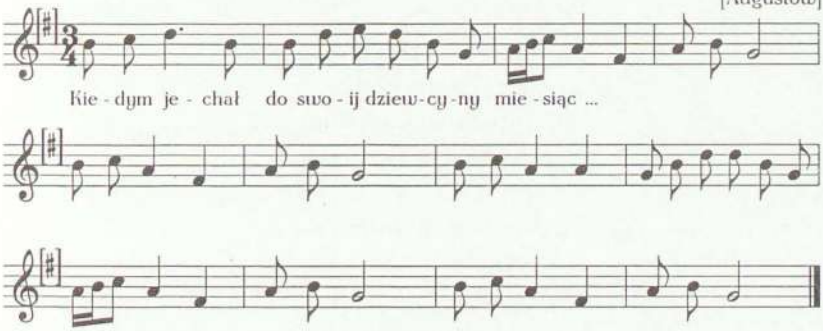

Kiedym jechał do swoij dziewcyny miesiąc...

168

[Kozienice]

Oj, powiedzże mi, powiedz,
da, Marysiu, dokładnie,
czy mnie kochasz, czy nie,
da, bo zwodzić nieładnie.

Oj, powiedz mi, powiedz,
da, moja Maryś, prawdę,
oj, czy mnie kochasz, czy nie,
da, to se inszą znajdę.

---

166. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 18, nr 1232.]

167. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100. Pełniejszy tekst por. nr 435 w cz. I *Lubelskiego* (DWOK T. 16).]

168. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1194.]

169

Rdzuchów

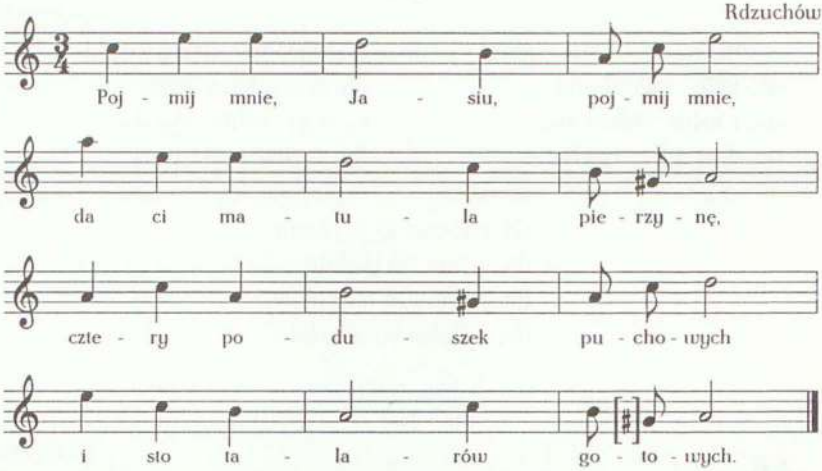

Pojmij mnie, Jasiu, pojmij mnie,
da ci matula pierzynę,
cztery poduszek puchowych
i sto talarów gotowych.

I cztery krowy do mléka,
wypaszę Jasia jak byka.
I cztery konie do cugu,
siadaj, Jasieńku, do ślubu.

Już ja cię Bogu polecam.
A ja się inszej zalecam.
A zalecaj, zalecaj,
a chusteczki mi powracaj.

A wielaś mi nadała,
coś mi wracać kazała.
Jednem dała z wyszyciem,
jakem była dziewczęciem.

---

169. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 71. Część tekstu opublikowana pod nr. 57 w cz. II *Radomskiego*, tam z odesłaniem do innej melodii.]

170

od Łagowa

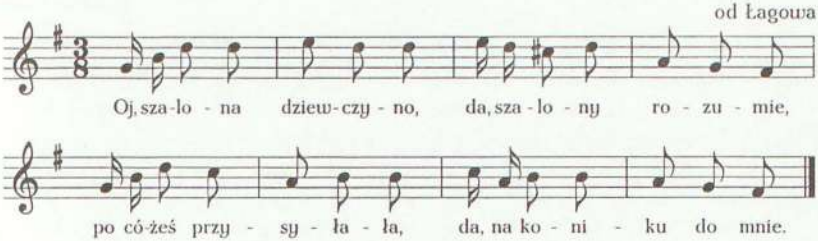

Oj, szalona dziewczyno,
da, szalony rozumie,
po cóżeś przysyłała,
da, na koniku do mnie.

Oj, byłby ja żołnierzem,
da, bo by mi służyło,
oj, żeby mi nie o cię,
da, dziewczyno chodziło.

---

170. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 27, nr 135, z dopiskiem: „v[ide] Oj, com tu miała robić, Baszowice"; ten zapis naniesiony na pierwotny:

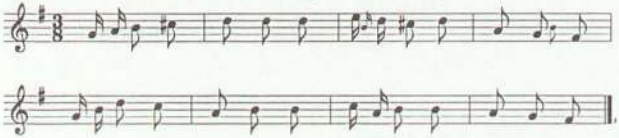

zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 20, nr 2296, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1651, z lokalizacją jak w tece 33; melodia z teki 33 zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, jednak w t. 3 pierwszą szesnastką jest e^2 i dla niej alternatywna wersja: szesnastka *fis*^{2} oraz dla t. 4–8 zanotowana druga wersja:

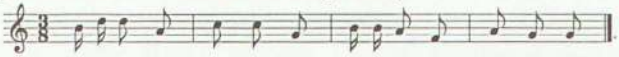

Zapis pierwotny melodii z tekstem jak w dopisku, por. nr 323 wraz z przypisem źródłowym w *Sandomierskiem* (DWOK T. 2).]

171

od Słupi Nowej

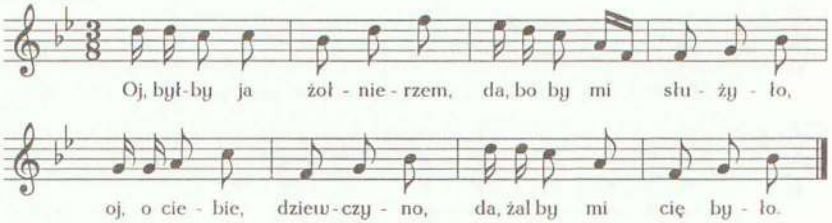

Oj, byłby ja żołnierzem,
da, bo by mi służyło,
oj, o ciebie, dziewczyno[1],
da, żal by mi cię było.

172

[Baszowice]

Oj, siekiereczka tonie,
toporczysko pływa,
da, powiedz mi, dziewczyno,
kto u ciebie bywa.

Oj, kto bywa to bywa,
cóż komu do tego,
da, ja się muszę wyrzéc
Panu Bogu z tego.

---

171. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 193, nr 57, na karcie z lokalizacją ogólną: „Baszowice"; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 5 zamiast ósemki a^1 jest g^1, a t. 7 jest identyczny z t. 3. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1313, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1401, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale jest ona zanotowana o tercję małą niżej.]

[1] [W obu rkp. za tym wierszem nota: „nie będę", prawdopodobnie wariant zamiast „dziewczyno".]

172. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1417.]

173

[od Wolanowa (Orońsk)]

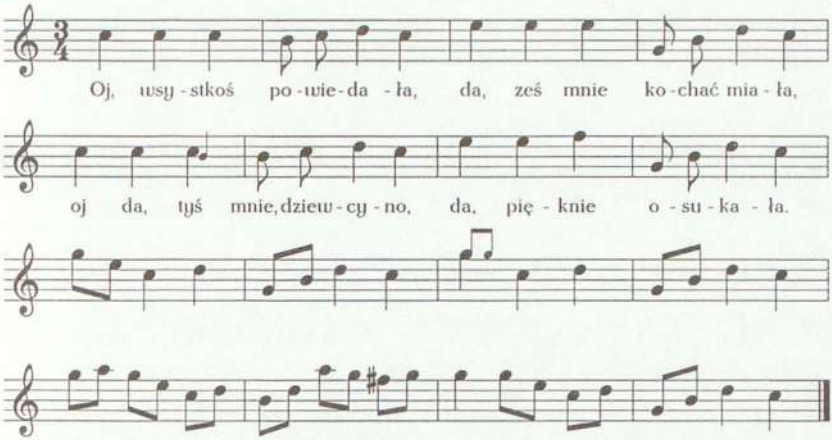

Oj, wsystkoś powiedała,
da, ześ mnie kochać miała,
oj da, tyś mnie, dziewcyno,
da, pięknie osukała.

Oj, nie ja osukała,
da, sameś się osukał,
oj, ja ciebie kochała,
da, a tyś insej sukał.

---

173. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 47. Takty 1–4 w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98, bez lokalizacji i tekst tamże, k. 100, z lokalizacja ogólną: „Orońsk"; w tym rkp. w t. 3: dwie ósemki e^2 i ćwierćnuty e^2 f^2.]

174

od Kozienic

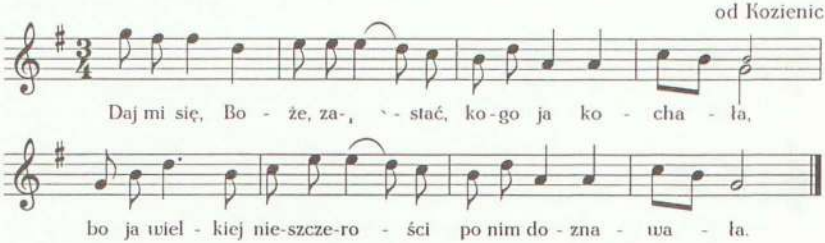

Daj mi się, Boże, zaprzestać,
kogo ja kochała,
bo ja wielkiej nieszczerości
po nim doznawała.

Doznawała, doznawała
i teraz doznaję,
skarz go, Boże, na honorze,
niech więcej nie łaję.

[Skarz go, Boże, na honorze],
na zamysłach jego,
żeby żadna grzeczna panna
nie poszła za niego.

Bo, która jest grzeczna panna,
to ona rozumie,
elementka i ochętka,
co kawaler umié.

Bo kawaler, bo kawaler,
miłość[1] niepojęta,
jak się pannie komenduje
mowa jego święta.

Idzie w taniec, idzie w taniec,
w rączkę ją całuje,
leje piwko we śklanice,
na zdrowie jej pije.

I przyjechał do przewozu,
zaczął deszcz pokrapiać,
surduty miał pożyczone,
musiał ich przewracać.

Wiela liści, wiela liści
pod jaworem gnije,
tyle złości, nieszczerości
w każdym dworzaninie.

Wiela wełny, wiela wełny
na białej owieczce,
tyle cnotki i ochotki
w każdej panieneczce.

---

174. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1308 I, k. 27; dla t. 4 druga wersja: trzy ósemki e^2, ósemka d^2 i ćwierćnuta c^2. Tekst por. nr 53 i 54 w cz. II *Radomskiego*.]

[1] [W rkp. nadpisane: „płocha".]

175

od Przysuchy

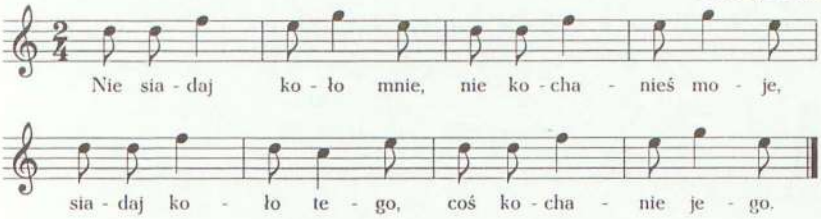

Nie siadaj koło mnie,
nie kochanieś moje,
siadaj koło tego,
coś kochanie jego.

176

[Kozienice]

Moja Maryś, moja luba,
kochałbym cię, aleś gruba,
taka gruba, jak ucinek,
nie widziałem takich dziéwek.

177

[Radom]

Oj, grajcież mi, grajcie,
da, jaworowe skrzypce,
oj, boć ja mały chłopiec,
nie poradzę dziéwce.

---

175. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 115; ten zapis naniesiony na pierwotny. Melodia z incipitem: „Nie siadaj koło" także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 30, nr 61 i tekst w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 24, nr 1998, bez lokalizacji; tam t. 5–8 są powtórzone i za drugim razem w t. 5 zamiast ćwierćnuty f^2 są ósemki f^2 h^1.]

176. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1203.]

177. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1607 oraz rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1, bez lokalizacji; w rkp. terenowym przed w. 4: „da", natomiast w w. 1–3 brak interiekcji.]

178

[Kozienice]

Oj da, czy mi cię kaci dali,
oj, coś ty duża, a ja mały,
coś ty duża jak drabina,
ja maleńki chłopaczyna.

179

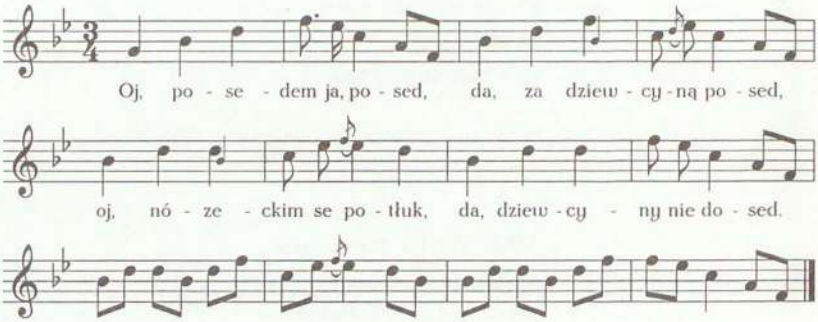

Oj, posedem ja, posed,
da, za dziewcyną posed,
oj, nózeckim se potłuk,
da, dziewcyny nie dosed.

180

[Baszowice]

Da, gadajże, dziewczyno,
da, gadajże, kamieniu,
oj, nie róbże ciężkości,
da, sercowi mojemu.

---

178. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1195.]
179. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 15.]
180. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1355.]

181

od Radomia[1], Jedlnia

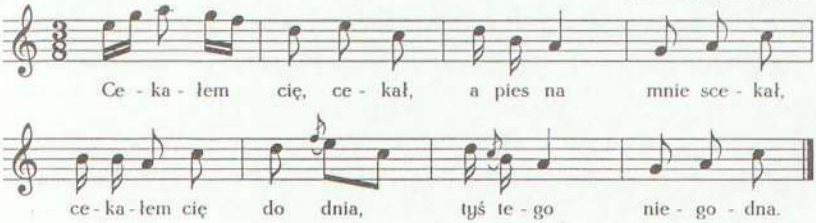

Cekałem cię, cekał,
a pies na mnie scekał,
cekałem cię do dnia,
tyś tego niegodna.

---

181. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 180, nr 8; ten zapis naniesiony na pierwotny, bez tekstu, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 6 dla d^2 są alternatywne szesnastki d^2 fis^2 i po t. 8 zapisanych jeszcze osiem taktów:

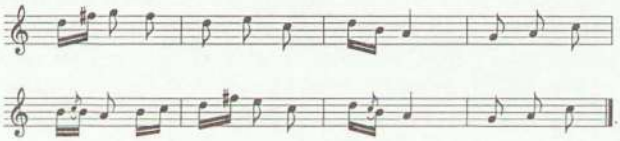

Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 19, nr 2236, z lokalizacją ogólną: „Radom" i uzupełnioną: „Rajec, Jedlnia"; tam zapis w metrum $\frac{3}{4}$, dla t. 1 druga wersja: szesnastki d^2 fis^2, ósemka g^2 i szesnastki fis^2 e^2, w t. 5 dla c^2 alternatywna wersja: szesnastki h^1 c^2, t. 6 jak w zapisie pierwotnym z teki 8, w t. 7 dla d^2 druga wersja h^1. Melodia bez tekstu także w rkp. terenowym Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1a, z lokalizacją: „Jedlnia, Rajec"; ten zapis identyczny jak w tece 33.]

[1] [W zapisie pierwotnym także: „Siczki", następnie przekreślone.]

182

od Radomia (Rajec)

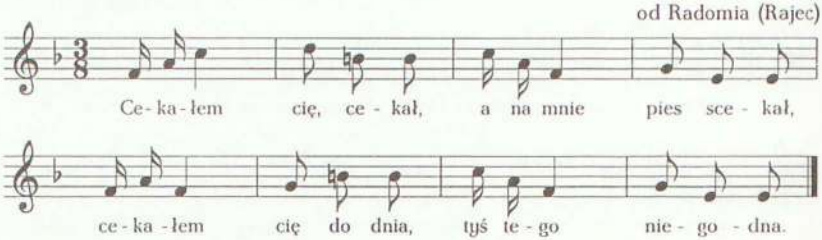

Cekałem cię, cekał,
a na mnie pies scekał,
cekałem cię do dnia,
tyś tego niegodna.

183

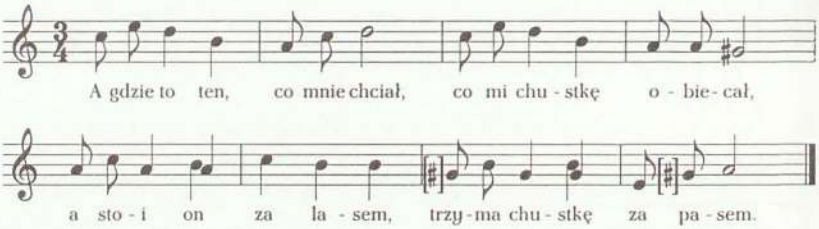

---

182. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 180, nr 6; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 dla szesnastek jest alternatywna wersja: ósemka a^1. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 18, nr 2234, z lokalizacją ogólną: „Radom" i notą: „Rajec", zob. wstęp s. XLIV, przyp. 1; tu zapis zanotowany o sekundę wielką wyżej, w metrum $\frac{3}{4}$, t. 1: ósemka a^1 i ćwierćnuta c^2. Jeszcze jeden zapis bez tekstu w rkp. terenowym Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1a, z lokalizacją: „Rajec" i skreśloną: „Jedlnia"; tam melodia także zanotowana o sekundę wielką wyżej, w metrum $\frac{3}{4}$, t. 1 jak w wersji pierwotnej z teki 8, w t. 3 dla ćwierćnuty druga wersja: ósemki f^1, a z kolei w t. 4 dla ósemek e^1 alternatywna wersja: ćwierćnuta e^1.]

183. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 47; po t. 8 zanotowane i następnie skreślone jeszcze cztery takty:

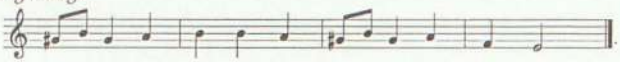

Tekst z inną melodią, zob. nr 261 w cz. II *Radomskiego*.]

A gdzie to ten, co mnie chciał,
co mi chustkę obiecał,
a stoi on za lasem,
trzyma chustkę za pasem.

184

od Magnuszewa (Wilczkowice)

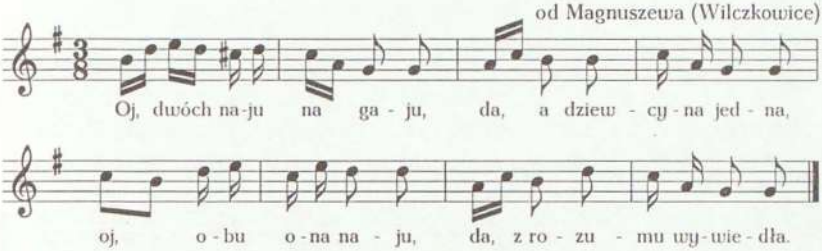

Oj, dwóch naju na gaju,
da, a dziewcyna jedna,
oj, obu ona naju,
da, z rozumu wywiedła.

---

184. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 7, nr 119, w rkp. t. 5-6 i 7-8 zanotowane piętrowo i nad nimi Kolberg najprawdobniej błędnie oznaczył cyfrowo wykonanie najpierw dwóch ostatnich taktów, a następnie t. 5-6; ten zapis naniesiony na pierwotny, bez lokalizacji, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 1 dla szesnastek e^2 d^2 alternatywna ósemka e^2, t. 5:

t. 7:

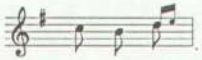

Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 75, nr 1233, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 18, nr 1233, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale w t. 7 ostatnią ósemką jest d^2 i dla niej druga wersja: ósemka e^2.]

185

[Kozienice]

A bodajeś powymyślał,
dałabym ci, czego byś chciał,
dałabym ci séra, chleba
i do tego, co potrzeba.

Dałabym ci, ale nie dam,
wolę sobie zalać wodą,
zalać wodą, pomyjami,
tobie nie dam, mój kochany.

186

od Przysuchy (Pomyków)

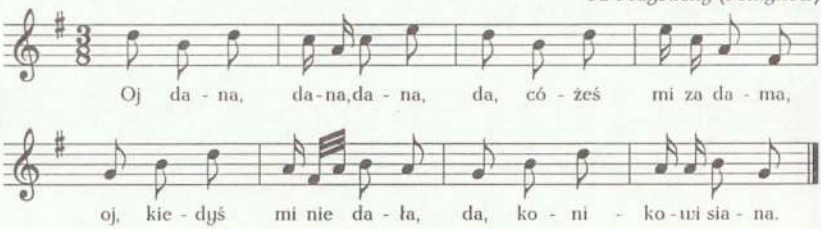

Oj dana, dana, dana,
da, cóżeś mi za dama,
oj, kiedyś mi nie dała,
da, konikowi siana.

Oj, sianaś mu nie dała,
da, obroku żałujesz,
oj, cóżeś mi za dama,
da, co mnie nie szanujesz.

187

[Baszowice]

Ojże ino, ojże jeszcze,
dałaś gęby, dajże jeszcze,
dałam chłopu, nie dam tobie,
masz pieniążki, kupże sobie.

Masz pieniążki półtoraczki,
kupże sobie u dworaczki,
masz pieniążki, masz złotówki,
kupże sobie u Żydówki.

---

185. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1192.]

186. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 41, nr 17; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 6 zamiast trzydziestodwójek jest szesnastka a^1 i zamiast ósemki a^1 jest g^1, w t. 8 zamiast szesnastek jest triola szesnastkowa a^1 g^1 a^1. Melodia z incipitem: „Oj dana, dana" także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 54, nr 312, z lokalizacją: „Przysucha" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 7, nr 351, bez lokalizacji; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale w t. 1 dla pierwszej miary jest dwudźwięk g^1-d^2. Tekst por. nr 339 zwr. 2 i 3 w cz. II *Radomskiego*.]

187. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1625.]

188

Od Ciepielowa

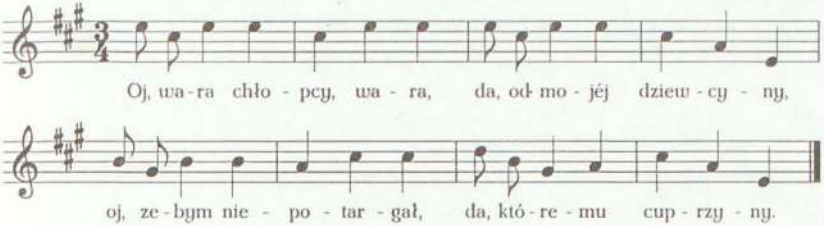

Oj, wara chłopcy, wara,
da, od mojéj dziewcyny,
oj, zebym nie potargał,
da, któremu cuprzyny.

189

Opatów

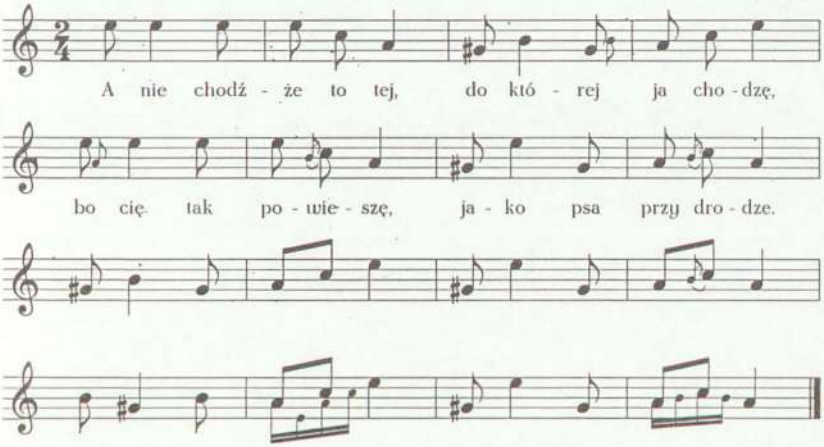

188. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 53, nr 38.]

189. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 121; t. 13-16 prawdopodobnie dopisane później. Takty 1-12 z tekstem także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 43, nr 582; tu w t. 1 pierwszą ósemką jest a^1, t. 3 bez małej nuty. Tekst z inną melodią, zob. nr 213 w cz. II *Radomskiego*]

A nie chodźże do tej,
do której ja chodzę,
bo cię tak powieszę,
jako psa przy drodze.

190

[Kozienice]

Oj, czyjże ja, Marysiu,
da, czyjże ja, czyjże ja,
da, jeszcze mój koniczek,
da, dziś nie jadł, dziś nie jadł.

Da, dziś nie jadł, dziś nie jadł,
da, boś mu nie dawała,
da, boś się ty, dziewczyno,
da, w innym zakochała.

191

od Przysuchy (Pomyków)

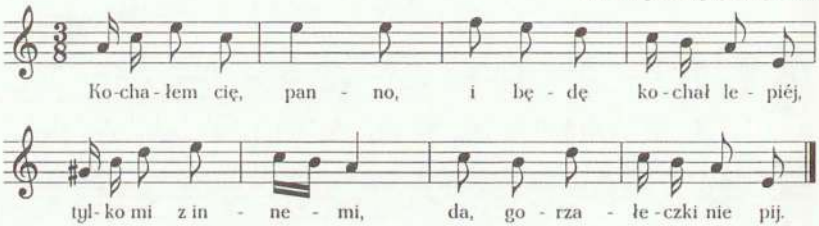

Kochałem cię, panno,
i będę kochał lepiéj,
tylko mi z innemi,
da, gorzałeczki nie pij.

---

190. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 18, nr 1231.]

191. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 41, nr 20; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia z incipitem: „Kochałem cię" także w rkp. z teki 33, sygn. 1305, k. 54 nr 315, z lokalizacją: „Pomyków" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 7, nr 353, bez lokalizacji; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale w t. 6 zamiast szesnastek jest ósemka c^2.]

192

[Kozienice]

Oj, kiedy ja pojadę
pod bór siano grabić,
oj, warujże mnie, waruj,
da, hultaiku, zdradzić.

Oj, nie zdradzę ja ciebie,
da, u siana grabiący,
da, ja cię zdradzę
z karczmy wychodzący.

Oj, Bóg ci, Jasiu, zapłać,
da, coś mi zapowiedział,
da, pójdę z karczmy do domu,
da, ty nie będziesz wiedział.

193

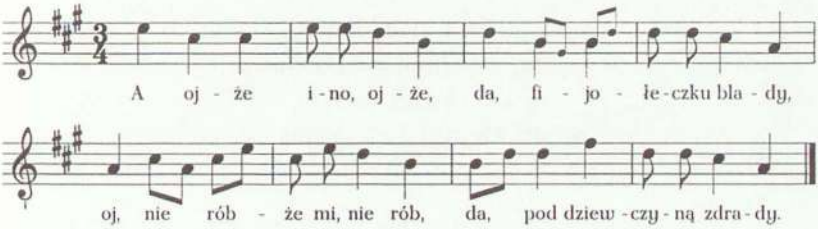

A ojże ino, ojże,
da, fijołeczku blady,
oj, nie róbże mi, nie rób,
da, pod dziewczyną zdrady.

---

192. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1502.]

193. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 23, nr 64. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 77, nr 1321, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1420, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zanotowana o sekundę wielką niżej, t. 3 bez małych nut, w t. 5 dla ósemek alternatywne ćwierćnuty *cis*², w t. 7 zamiast *fis*² jest dwudźwięk *h*¹-*fis*², w t. 8 dla pierwszej ósemki alternatywne *h*¹. Melodia, zob. nr 238 (t. 9-16) w suplemencie.]

194

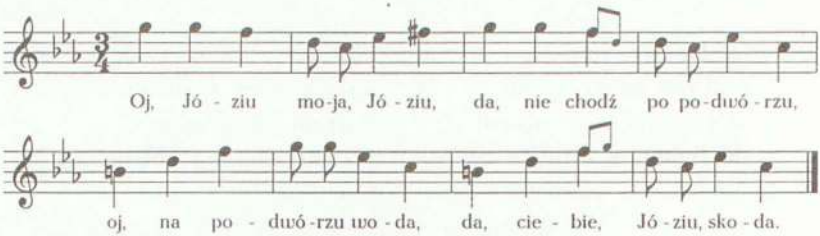

Oj, Józiu moja, Józiu,
da, nie chodź po podwórzu,
oj, na podwórzu woda,
da, ciebie, Józiu, skoda.

195

Oj, Kasiu moja, Kasiu,
da, nie chodź po podlasiu,
oj, nie zbieraj korzeni,
da, nie truj Jasia niemi.

196

[Kozienice]

Oj, kochaneczku, Józiu,
da, nie stój na podwórzu,
oj, na podwórzu woda,
da, i ciebie, Józiu, szkoda.

---

194. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 184, nr 240. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bąkowiec"; tam melodia bez znaków przykluczowych, t. 3 i 7 bez małych nut.]

195. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 184, nr 240; tekst zapisany bezpośrednio po poprzedniej pieśni. Tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 99, z lokalizacją ogólną: „Bąkowiec"; tu wiersz 1 brzmi: „Oj, kochaneczko, Kasiu".]

196. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1594 oraz rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 4.]

Chęć i niechęć ożenku

197

[Baszowice]

Oj da, moja matulu,
da, oddajcie mnie za Jasia,
oj da, bo mi się podoba,
da, chusteczka u pasa.

Oj, chusteczka u pasa,
da, kary konik jego,
oj, a moja matulu,
da, oddajcież mnie za niego.

198

od Kozienic

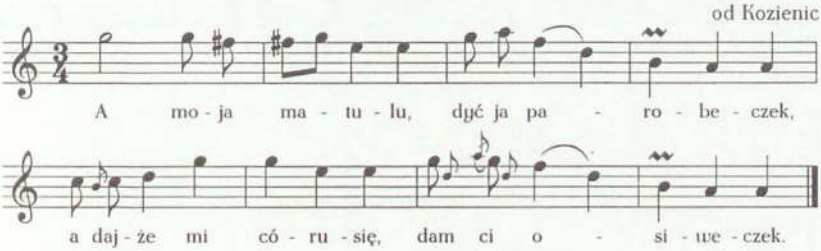

A moja matulu,
dyć ja parobeczek,
a dajże mi córusię,
dam ci osiweczek.

---

197. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1368.]

198. [Rkp. Kolberga, 16, sygn. 1211, k. 3, nr 132. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1473, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1531, z lokalizacją jak na k. 3; w rkp. tekstu z k. 21 w w. 2: „adyć" zamiast „dyć" i przed w. 4: „oj".]

199

[Baszowice]

Da, kary konik, kary,
uzdeczka drutowa,
da, zachowaj mi syna
baszowska wójtowa.

Da, kary konik, kary,
uzdeczka mosiężna,
da, zachowaj mi syna
baszowska przysiężna.

200

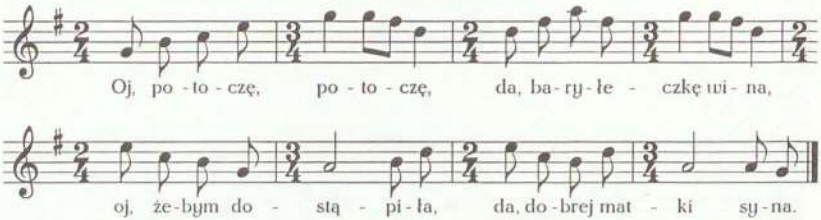

Oj, potoczę, potoczę,
da, baryłeczkę wina,
oj, żebym dostąpiła,
da, dobrej matki syna.

Oj, potoczę, potoczę
da, baryłeczkę miodu,
oj, żebym dostąpiła,
da, dobrej matki rodu.

---

199. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1636.]

200. [Rkp. Kolberga, 8, sygn. 1163, k. 192, nr 98. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1303, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1366, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zanotowana w metrum $\frac{5}{4}$, w którym t. 1-2, 3-4, 5-6 i 7-8 tworzą jeden takt, w takcie ostatanim nad g^1 fermata.]

201

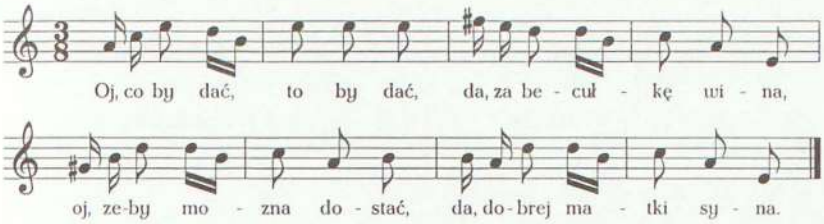

Oj, co by dać, to by dać,
da, za becułkę wina,
oj, zeby mozna dostać,
da, dobrej matki syna.

202

od Kozienic (Augustów)

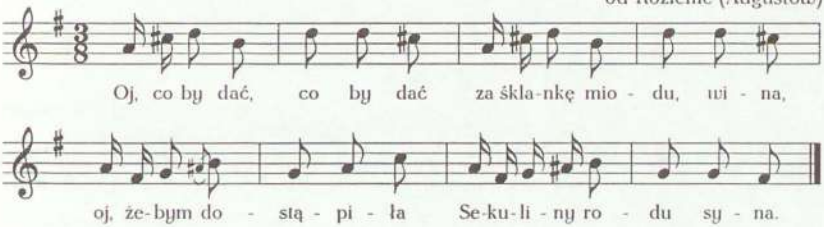

Oj, co by dać, co by dać
za śklankę miodu, wina,
oj, żebym dostąpiła
Sekuliny rodu syna.

---

201. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 49; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 pierwsze e^2 jest alternatywną wersją ósemki c^2. W rkp. tekst obszerniejszy, zob. nr 266 w cz. II *Radomskiego* i przypis źródłowy do niego.]

202. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 10, nr 226; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Augustów"; tam melodia z teki 43 identyczna z zapisem pierwotnym z teki 16, w zapisie tekstu w w. 2: „śklaneckę" zamiast „śklankę", natomiast „wina" (w. 2) i „syna" (w. 4) podpisane odpowiednio pod „miodu" i „rodu", prawdopodobnie jako warianty. Taka melodia także w wymienionym rkp. z teki 16 na k. 19, z innym tekstem i lokalizacją, zob. nr 251 w cz. II *Radomskiego*.]

203

[Baszowice]

Oj da, miała ci ja, miała,
co mi matka dała,
da, cztery poduszeczek,
piątą obiecała.

Oj, cztery poduszeczek,
a piątą pierzynę,
da, zbierała matusia
dla Jasia na zimę.

204

[Baszowice]

Oj, leciały gąseczki,
da, bez las ostrowiecki,
oj, ładujże, matulu,
da, cztery poduszeczki.

Oj, cztery poduszeczki,
da, i piątą pierzynę,
oj, ładujże, matulu,
da, dla zięcia na zimę.

205

od Bodzentyna

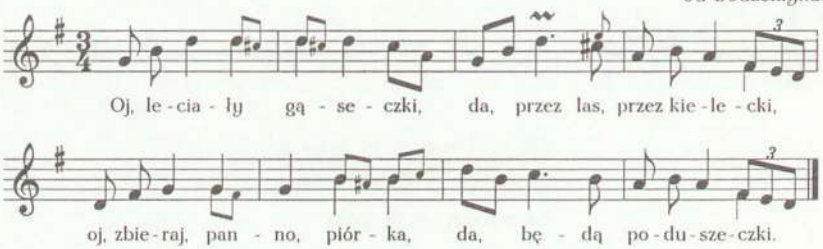

203. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1657.]

204. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1345.]

205. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 191, nr 77, w t. 6 dla drugiej miary jeszcze jedna wersja: ćwierćnuta g^1; ten zapis naniesiony na pierwotny, w którym t. 1-3, 5, 6 zanotowane są bez małych nut, a w t. 4 i 8 są dwie ćwierćnuty a^1 fis^1 i ósemki e^1 d^1. W tymże rkp. pod nr. 78 zapisany wariant wykonawczy powyższej melodii, bez tekstu, z lokalizacją: „od Słupi":

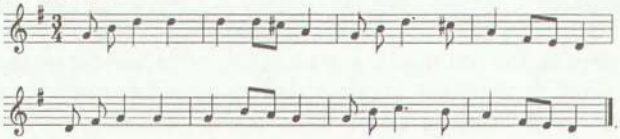

Oj, leciały gąseczki,
da, przez las, przez kielecki,
oj, zbieraj, panno, piórka,
da, będą poduszeczki.

206

[Kozienice]

Otwórzże mi, otwórz,
do tej komóreczki,
niechże ja zobaczę,
twoje poduszeczki.

A mój kochaneczku,
powiem ci po prostu,
moje poduszeczki
z kolącego ostu.

Z kolącego ostu,
z kolącej choiny,
nie przyjdziesz ty, Jasiu,
to przyjdzie kto inny.

207

[Baszowice]

Oj, dana moja, dana,
da, nie pójdę za pana,
oj, tylko za takiego,
da, jaka i ja sama.

Oj, a bo panu trzeba,
da, i puchowych poduszek,
oj, a ja Jasieniowi,
da, podścielę fartuszek.

Oj, jeden mu podścielę,
da, drugim go odzieję,
oj, śpijże mi, Jasieńku,
da, do świętej niedziele.

Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1288 oraz zanotowana pod nią melodia bez nru, obie z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1329, z lokalizacją jak w tece 33; melodia nr 1288 identyczna z zapisem pierwotnym nr 77 z teki 8 oraz melodia bez nru zgodna z zapisem nr 78 z teki 8, ale w t. 6 zamiast ósemek jest ćwierćnuta h^1 i jej alternatywna wersja: g^1.]

206. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1542.]

207. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1430.]

208

[Baszowice]

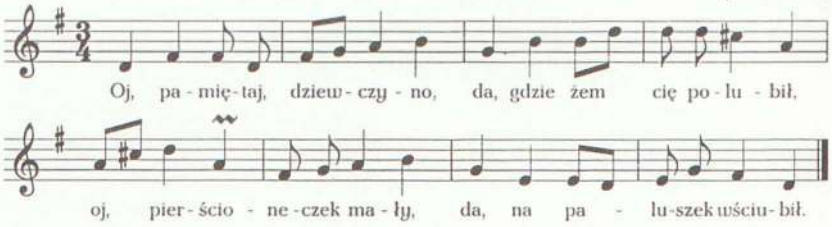

Oj, pamiętaj, dziewczyno,
da, gdzie żem cię polubił,
oj, pierścineczek mały,
da, na paluszek wściubił.

209

od Ciepielowa, Janowca

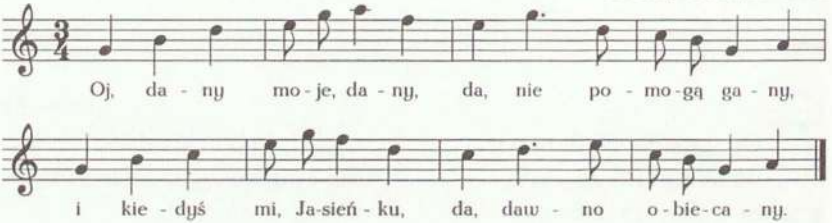

Oj, dany moje, dany,
da, nie pomogą gany,
i kiedyś mi, Jasieńku,
da, dawno obiecany.

---

208. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 77, nr 1324 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1423 (tekst); dla t. 8 zanotowana druga wersja z adnotacją „lepiej": ósemki e^1 gis^1 i ćwierćnuty a^1 d^1. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 18, nr 47, z lokalizacją: „od Przytyka, Wyśmierzyc" i skreśloną: „Biała".]

209. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 53, nr 40; w rkp. tekst obszerniejszy zob. nr 256 w cz. II *Radomskiego*. Nadto w rkp. odesłanie do wariantów rytmicznych melodii w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1) nr 291 i 190.]

210

[Kozienice]

Lataj, ptaszku, lataj,
nalatasz się, padniesz,
dawno ty, hultaju,
na mój wianek pragniesz.

Pragniesz ci ty, pragniesz,
ale nie upragniesz,
aż ci ty ojcu, matce
do nóżek upadniesz.

211

[Kozienice]

Oj, ożeń się, Jasieńku,
da, na bogatą nie waż,
da, bo cię Pan Bóg skarze,
da, rady sobie nie dasz.

Oj, pojm sobie ubogą,
da, z ubogiego domu,
da, dorobisz się chleba,
da, jeszcze go dasz komu.

212

od Sieciechowa (Bąkowiec)

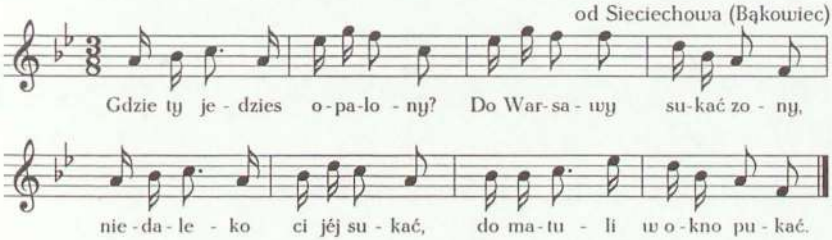

210. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1165.]

211. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1207.]

212. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 184, nr 232; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją: „Bąkowiec"; tam melodia zanotowana o sekundę wielką wyżej, także w metrum $\frac{3}{4}$, dla t. 1-3 podstawowy zapis:

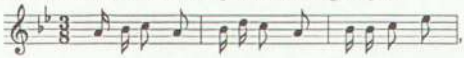

a notacja tych taktów z teki 8 to wersja alternatywna, jednak w t. 3 zamiast szesnastki g^2 jest f^2 i zamiast drugiej ósemki f^2 jest es^2, t. 5 bez rytmu punktowanego.]

Gdzie ty jedzies opalony?
Do Warsawy sukać zony,
niedaleko ci jéj sukać,
do matuli w okno pukać.

Matulinka rano wstaje,
swojéj córce wiano daje,
ctéry mysy, ctéry koty,
piątego psa do roboty.

Jeśli ci się mało zdaje,
dam ci krowę, co nie wstaje,
i świnicę opaloną,
co nie bywa nigdy w domu.

213

od Opoczna (Libiszew)

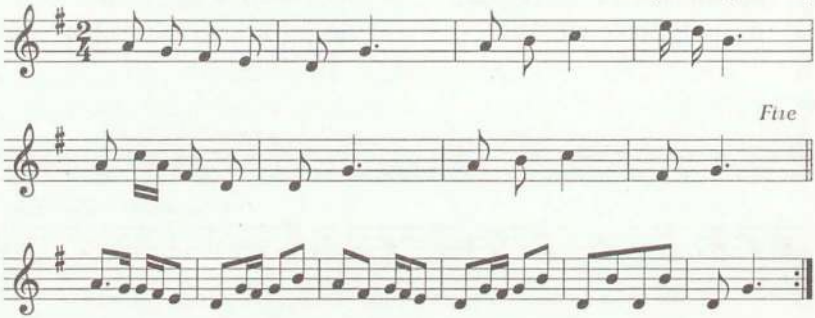

Krakowiacek ci ja
z oddalonej strony,
przyjechałem tutaj
sukać sobie zony.

---

213. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 115; tekst dopisany później, niezgodny z melodią. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 37, nr 314, z lokalizacją ogólną: „Rzeczyca"; tu t. 11 jak t. 9. Tekst por. nr 208 w cz. II *Radomskiego*.]

214

od Denkowa (Bodzechów)

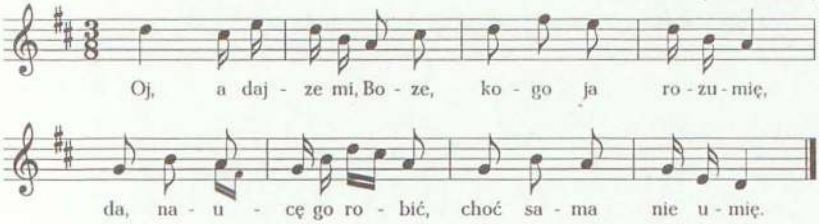

Oj, a dajze mi, Boze,
kogo ja rozumię,
da, naucę go robić,
choć sama nie umię.

A dajze mi, Boze,
kogo wiem, kogo wiem,
oj, będę go kochała,
nikomu nie powiem.

Oj, a mój mocny Boze,
kieruj moim losem,
o, daj mi kochanecka
i piéniązki z trzosem.

O, daj mi kochanecka,
zebym go kochała,
oj, a piéniązki z trzosem,
zebym rachowała.

---

214. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 24; ten zapis naniesiony na pierwotny:

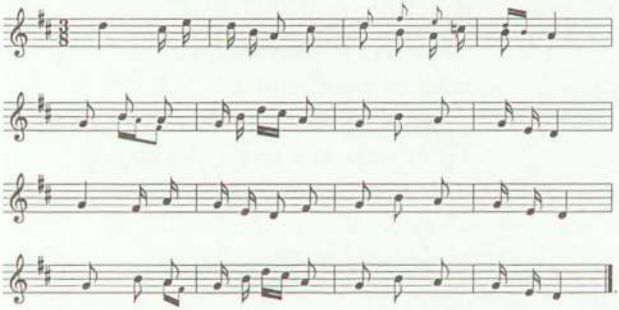

Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218, z lokalizacją: „Bodzechów"; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale w t. 3: ósemka d^2, szesnastki d^2 h^1 a^1 d^2 i druga wersja: ósemka d^2 fis^2 e^2, w t. 9 są trzy ósemki: g^1, fis^1 (i dla niej alternatywne h^1) oraz a^1, t. 13 bez małych nut, w tym zapisie tekstu w zwr. 1, 2 i 4 przed w. 3 brak interiekcji.]

215

Opoczno i Sulejów

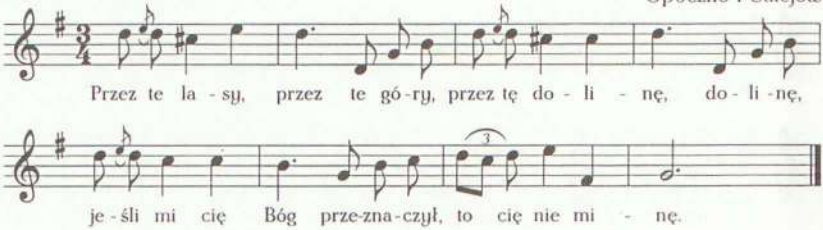

Przez te lasy, przez te góry,
przez tę dolinę, dolinę,
jeśli mi cię Bóg przeznaczył,
to cię nie minę.

216

Rdzuchów p[od] Przysuchą

Będziesz ty moją, dziewczyno,
będziesz ty moją,
tylko mi się przysieweczki
w polu dostoją.

Bądźże, bądź moją, dziewczyno,
bądźże, bądź moją,
pomożesz mi przysieweczków
rznąć w polu z sobą.

Ty ze mnie szydzisz, chłopczyno,
ty ze mnie szydzisz,
bo mnie wtedy tylko kochasz,
kiedy mnie widzisz.

---

215. [Rkp. Kolberga, teka 42, sygn. 1349, k. 16. Tekst por. ostatnia zwrotka następnej pieśni.]

216. [Rkp. Kolberga, teka 42, sygn. 1349, k. 16. Tekst ostatniej zwrotki, zob. poprzednia pieśń.]

Z ciebie nie szydzę, dziewczyno,
z ciebie nie szydzę,
bo ja ciebie i tak kocham,
choć cię nie widzę.

A mnie kuma powiedziała,
żeś ty ladaco.
Twoja kuma diabła zjadła,
bo nieprawda to.

Nie wierz kumie, nie wierz kumie,
bo nieprawda to,
bo ja jestem dobry człowiek,
a nie ladaco.

Przez te góry, przez te lasy,
przez tę dolinę,
jeśli mi cię Bóg przeznaczył,
to cię nie minę.

217

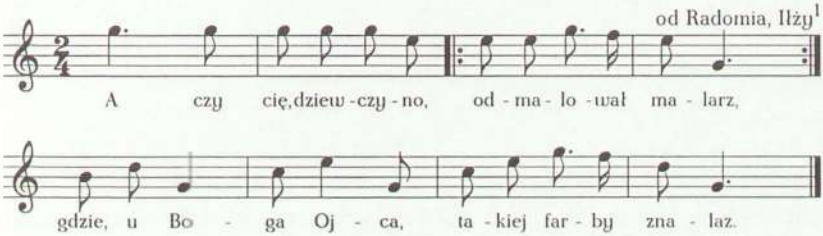

A czy cię, dziewczyno,
odmalował malarz,
odmalował malarz,
gdzie, u Boga Ojca,
takiej farby znalaz.

---

217. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 107; ten zapis naniesiony na pierwotny, w którym w t. 2 są cztery ósemki g^2, w t. 3 dla pierwszego wykonania pierwszą ósemką

[1] [W zapisie pierwotnym tylko pierwsza lokalizacja.]

Blond włosy, blond włosy,
a oczy niebieskie,
nie chciałbym je mieniać
na berło królewskie.

Żebym cię, dziewczyno,
mógł dostać na żonę,
nie chciałbym się mieniać
z królem na koronę.

218

[Baszowice]

Siedziałam w dunaju
ponad rzeczką blisko,
tamem układała,
chłopczyny nazwisko.

Nie kładę imienia
dla porozumienia,
wszak wie serce moje,
jakie imię twoje.

Nikomu nie powiem,
niech się nikt nie dowié,
aże ksiądz w kościele
wszystkiém ludziom powié.

219

[Kozienice]

Oj, mam wołu siwego,
da, i krowę smolichę,
da, jeszcze sobie pojmę,
da, Marysię koprzychę.

---

jest c^2 i dla niej alternatywne e^2, w t. 6 jest ósemka c^2, ćwierćnuta c^2 i ósemka c^2, w zapisie pierwotnym tekstu po zwr. 2 jeszcze jedna:

Żebym ja był malarz,
to bym cię malował,
co bym na cię spojrzał,
to bym cię całował.

Melodia z incipitem: „A czy cię, dziewczyno" także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 91, z lokalizacją: „Radom" i tekst tamże, k. 89, z lokalizacją jak na k. 91; tam melodia identyczna z zapisem pierwotnym z teki 8, w zapisie tekstu w zwr. 3 w. 4 brzmi: „to bym pocałował". Tekst por. nr 207 w cz. II *Radomskiego*.]

218. [Rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 29, nr 2441.]

219. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1556.]

220

[Kozienice]

Oj, choć ja popisowy,
da, ale nóżka krzywa,
która panna za mnie pójdzie,
ta będzie szczęśliwa.

221

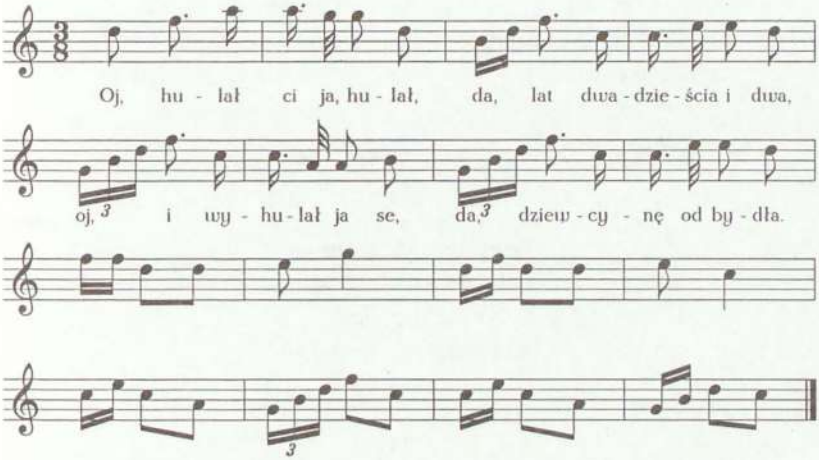

Oj, hulał ci ja, hulał,
da, lat dwadzieścia i dwa,
oj, i wyhulał ja se,
da, dziewcynę od bydła.

Da, cóż komu do tego,
da, choćby i od świni,
da, aby ona była,
da, dobra gospodyni.

---

220. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1532.]

221. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 197, nr 188; ten zapis naniesiony na pierwotny składający się tylko z t. 1-8, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym t. 1-2 są następujące:

t. 3-5 i 7-8 bez rytmu punktowanego, w t. 6 są szesnastki c^2 g^2 i ósemki g^2 d^2. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1500, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" oraz notą: „Czarnolas" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1571, z lokalizacją ogólną jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale dla t. 6

222

od Końskich (Błaszków)

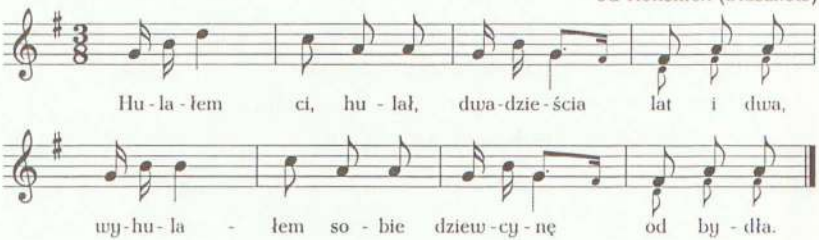

Hulałem ci, hulał,
dwadzieścia lat i dwa,
wyhulałem sobie
dziewcynę od bydła.

Żeby to od bydła,
ale to od świni,
oj, będzieć to, będzie
dobra gospodyni.

223

[Kozienice]

Za góreczką, za niwą,
nalazłem se leniwą,
a i ja też nie rączy,
może naju Bóg złączy.

224

[Szewna]

Powiedz mi, dziewczyno,
powiedz mi, jedyna,
co oni jadali,
kiedy mnie nie było.

Leworak kurzynę,
brat jego mięsinę,
a ten mały potrębacek
ze mną zapłacinę.

---

główną wersją są szesnastki c^2 e^2 i ósemki e^2 d^2, a alternatywną zapis jak w tece 8, w rkp. tekstu z teki 16 w zwr. 1 w. 3 bez „i", w. 4 bez „da", w zwr. 2 w. 3 nad „aby" nadpisany wariant: „kieby".]

222. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 43; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 zamiast ćwierćnuty jest ósemka z kropką d^2 i szesnastka cis^2, w t. 3 tylko dolna, a w t. 4, 7 i 8 tylko górna wersja.]

223. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1535.]

224. [Rkp. nieznanego autora, sygn. 2184, k. 142; lokalizacja naniesiona przez Kolberga. Tekst por. nr 23a i 23b w cz. II *Radomskiego*.]

Powiedz mi, dziew[czyno]itd.,
co oni pijali...

Leworak piwecko,
brat jego winecko,
a ten mały potrębacek
ze mną gorzałeckę.

Powiedz mi itd.,
kady oni sypiali,
kiedy mnie nie było.
Leworak[1]...

225

[Baszowice]

Oj, moja ty, dziewczyno,
da, moja towarzyszko,
oj, nie mawa tu obie,
da, kawalerów blisko.

Oj, ino wa pójdziewa,
da, o mileczkę, o dwie,
da, będziewa miała,
da, kawalerów obie.

226

[Kozienice]

Jęła mi się dusza,
da, tego obdartusa,
oj, cóż się nie miała jąć,
da, obiecał mnie pojąć.

227

[Kozienice]

Oj, hultaj ci ja, hultaj,
da, i z hultajów ludzie,
oj, niejedna dziewczyna,
da, i za hultaja pójdzie.

---

[1] [Dalszego tekstu brak, rkp. uszkodzony.]

225. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1381 oraz tamże, k. 22, nr 1653. W zapisie z k. 22 w zwr. 1 w. 1: „Oj da, moja kumosiu", w zwr. 2 w. 1: „my" zamiast „wa" i w. 3: „tam" po „będziewa", nadto w obu zwrotkach w w. 2 i 4 brak interiekcji.]

226. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1205.]

227. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn, 1209, k. 22, nr 1596. Tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 4.]

228

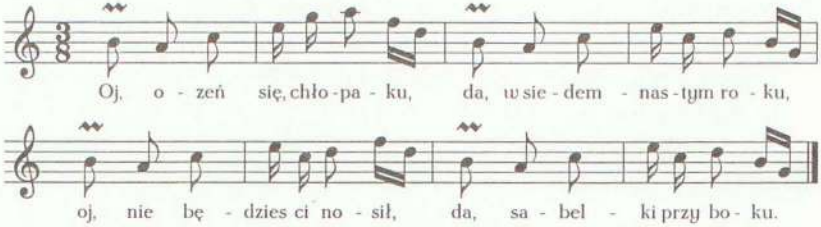

Oj, ozeń się, chłopaku,
da, w siedemnastym roku,
oj, nie będzies ci nosił,
da, sabelki przy boku.

229

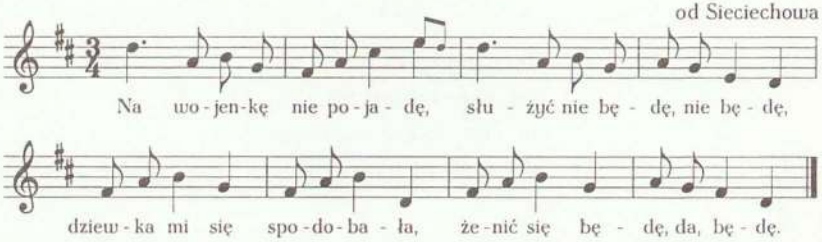

Na wojenkę nie pojadę,
służyć nie będę, nie będę,
dziewka mi się spodobała,
żenić się będę, da, będę.

---

228. [W rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 40; ten zapis nanisiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 6 zamiast szesnastek f^2 d^2 jest triola szesnastkowa f^2 a^2 f^2, w t. 7 dla h^1 alternatywne a^1. W rkp. odesłanie do wariantu melodii w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1) nr 404.]

229. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 5, nr 202; dla t. 4 i 8 za systemem zanotowana druga wersja: ósemki fis^1 a^1 i ćwierćnuty e^1 d^1. Melodia z incipitem: „Na wojenkę nie pojadę, służyć" w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1516, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i notą: „Gniewoszów"; tam w t. 2 zamiast ósemki d^2 jest cis^2. Melodia zob. nr 674 w suplemencie.]

230

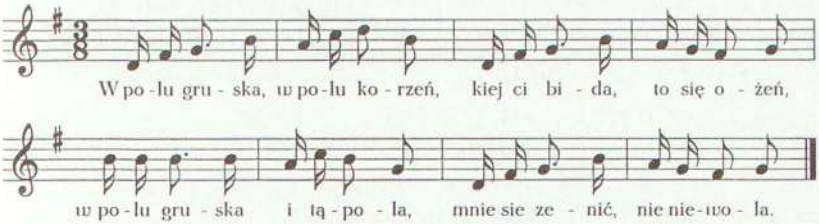

W polu gruska, w polu korzeń,
kiej ci bida, to sie ożeń,
w polu gruska i tąpola,
mnie sie zenić, nie niewola.

231

[Kozienice]

Stoi lipka, pod nią korzeń,
mój Jasieńku, dyć się ożeń,
stoi lipka i tąpola,
żenić mi się, nie niewola.

232

od Magnuszewa

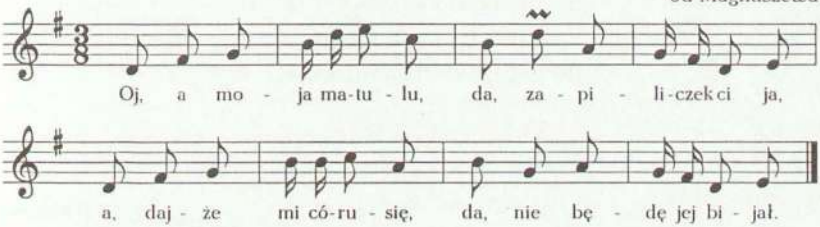

---

230. [W rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 49; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 h^1 jest alternatywną ósemką dla g^1.]

231. [Rkp. Kolberga, teka 1209, sygn. 1209, k. 21, nr 1539.]

232. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 182, nr 67; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 6 są szesnastki: g^1 h^1 h^1 a^1 i ósemka g^1, a w t. 7 zamiast g^1 jest c^2. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1215, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1169, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia identyczna z zapisem pierwotnym z teki 8, w zapisie tekstu z teki 16 interiekcje tylko w zwr. 1 w. 1-3. Tekst por. nr 247 w cz. II *Radomskiego*.]

Oj, a moja matulu,
da, zapiliczek ci ja,
a, dajże mi córusię,
da, nie będę jej bijał.

Oj, nie będę jej bijał,
da, będę ją szanował,
oj, przyjdzie niedziołeczka,
da, będę ją piastował.

Oj, przyjdzie niedziołeczka,
da, albo jakie świątko,
oj, będę ją piastował,
da, jak małe dzieciątko.

233

[Baszowice]

Oj, dolina, dolina,
da, przy dolinie glina,
oj, żeniłbym się z tobą,
da, nie da mi rodzina.

Oj, rodzina mnie nie da,
da, ojciec, matka gada,
oj, ja się będę żenił,
da, bo mi się podoba.

234

[Kozienice]

Nie chcę Magdy, nie chcę Magdy,
bo ma nogi jak talagi,
wolę Kasię, wolę Kasię,
bo gotuje z mlékiem kaszę.

235

[Kozienice]

Nie chcę Jasia, tylko Walka,
bo tańcuje gdyby lalka,
nie chcę Walka, tylko Józia,
bo u niego słodka buzia.

---

233. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1428.]

234. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1534.]

235. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1595 oraz rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 4.]

236

[Kozienice]

Oj, Marysiu, wziąnbym cię,
oj, są ludzie, ganią cię,
oj, ale bez to samo,
da, i co nie wstajesz rano.

Oj, mój kochaneczku,
da, nie słuchaj ty ludzi,
da, żadna nie wstanie,
da, jak jej nie obudzi.

237

[Kozienice]

Oj, choćbyś nie robiła,
da, abyś moją była,
oj, najciężej cię złowić,
da, to nie musisz robić.

238

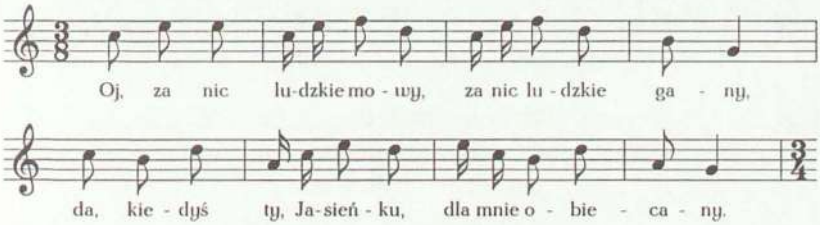

236. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1202. W rkp. odesłanie do melodii nr 1221 z teki 33, przypisanej przez Kolberga także do innego tekstu, zob. nr 550 w suplemencie.]

237. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1548.]

238. [W rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 23, nr 63, t. 1-8 posiadają zapis pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, na które Kolberg naniósł powyższą wersję tych taktów i dopisał t. 9-16. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 77, nr 1319, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1412, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, z tym że dla t. 3 zanotowana druga wersja: szesnastki f^2 e^2 i ósemki c^2 d^2 oraz alternatywna wersja dla t. 6: szesnastki c^2 e^2 i ósemki f^2 d^2, w zapisie tekstu z teki 16 przed w. 2 i 4: „da". Takty 9-16 zob. nr 193 w suplemencie.]

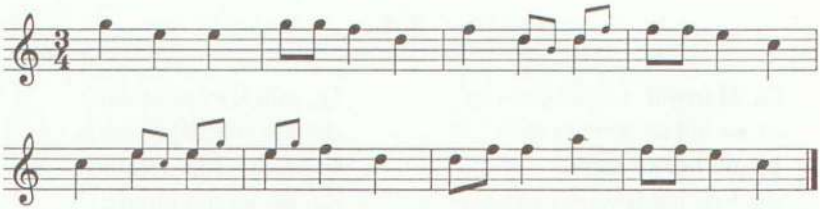

Oj, za nic ludzkie mowy,
za nic ludzkie gany,
da, kiedyś ty, Jasieńku,
dla mnie obiecany.

239

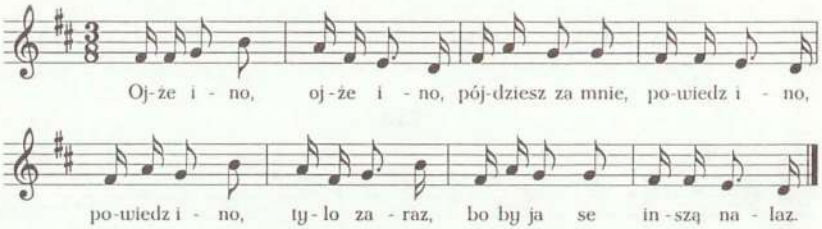

Ojże ino, ojże ino,
pójdziesz za mnie, powiedz ino,
powiedz ino, tylo zaraz,
bo by ja se inszą nalaz.

---

239. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 191, nr 87; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 zamiast drugiego *fis*^{1} jest *a*^{1}, w t. 5 zamiast *h*^{1} jest *g*^{1}, w t. 6 zamiast *a*^{1} jest *fis*^{1}, w t. 7 zamiast drugiego *g*^{1} jest *h*^{1}. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1297, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1342, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale zanotowana o kwartę czystą wyżej, w zapisie tekstu z teki 16 w w. 4: „nalazł" zamiast „nalaz".]

240

[Kozienice]

Jeśli będzie wola boska,
pójdzie za mąż dziewka dworska,
jak nie będzie woli boskiej,
nie weźmie nikt dziéwki dworskiej.

241

od Ćmielowa (Buszkowice)

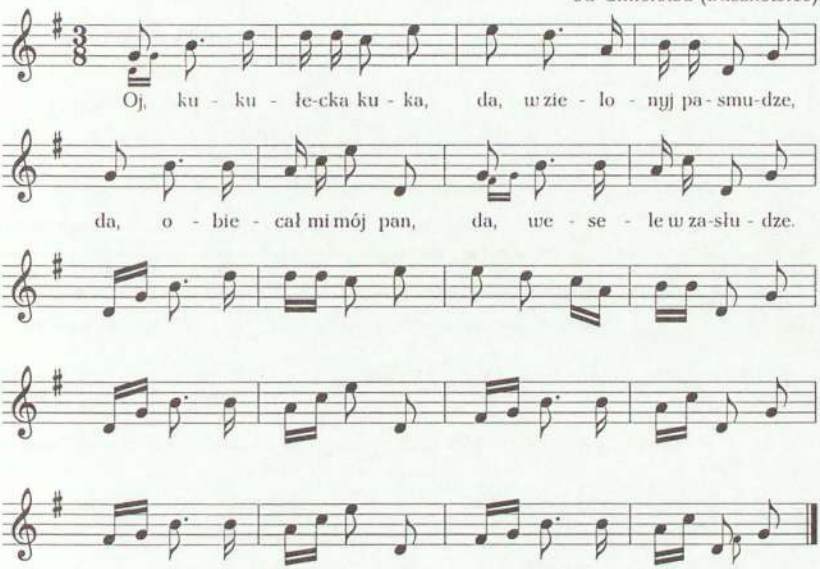

Oj, kukułecka kuka,
da, w zielonyj pasmudze,
da, obiecał mi mój pan,
da, wesele w zasłudze.

Oj, a mój panie drogi,
da, jaki ześ ty gŭopi[1],
da, któż to za zasługę[2],
da, kawalera kupi.

---

240. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1553.]

241. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 32. Tekst por. nr 310 w cz. II *Radomskiego*.]

[1] [W rkp. „guupi".]

[2] [W rkp. pod „zasługę" podpisany wariant: „pensyją".]

242

[Kozienice]

Oj, kręci mi się, kręci,
da, czupryneczka kręci,
oj, każą mi się żenić,
da, a ja nie mam chęci.

243

[Baszowice]

Oj, żeby ja wiedziała,
da, że cię będę miała,
da, to by ja gałązki,
da, w liście owijała.

Oj da, li ja uważam,
da, że nie będę twoją,
da, niechże te gałązki,
da, bez listeczków stoją.

244

od Magnuszewa

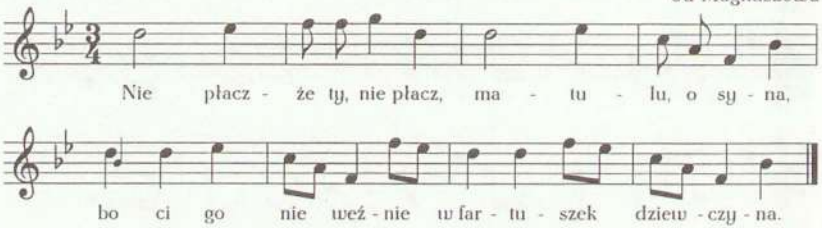

Nie płaczże ty, nie płacz,
matulu, o syna,
bo ci go nie weźnie
w fartuszek dziewczyna.

W fartuszek nie weźnie,
kieszonki nie nosi,
bo ciebie matulu
o syna nie prosi.

---

242. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1227.]

243. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 23, nr 1670.]

244. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 182 nr 66; w rkp. odesłanie do wariantu melodii w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1) nr 120 i 331. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1214, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1164, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zanotowana o tercję małą niżej, w t. 2 zamiast d^2 jest ćwierćnuta g^2 i dla niej alternatywne ósemki g^2 f^2, t. 5 bez małej nuty, w zapisie tekstu z teki 16 w zwr. 1 i 2: „weźmie" zamiast „weźnie".]

245

[Baszowice]

Oj, ty, Jasieniu, bryła,
nie dla ciebiem była,
da, nie dla ciebiem rosła,
żebym za cię poszła.

246

[Kozienice]

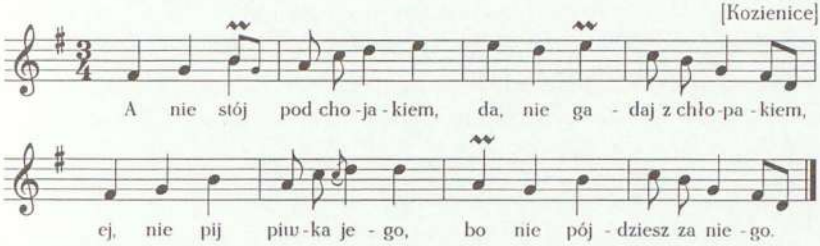

A nie stój pod chojakiem,
da, nie gadaj z chłopakiem,
ej, nie pij piwka jego,
bo nie pójdziesz za niego.

A moja matulu,
da, nie pójdę za niego,
da, bo się w stawie kąpał,
da, widziałam u niego.

---

245. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1666.]

246. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1213 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1162 (tekst). Melodia z tekstem pierwszej zwrotki także w rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 196, nr 102, bez lokalizacji; zapis powyższy zgodny jest z pierwotnym z teki 8, w którym t. 1 jest bez małych nut i ozdobnika, a t. 6 bez przednutki; na ten zapis naniesiona została przez Kolberga redakcja melodii, zanotowana w metrum $\frac{3}{8}$, w której t. 1 identyczny jest z wersją pierwotną, w t. 6 nie ma ozdobnika i zamiast drugiego d^2 jest h^1, t. 7 bez mordentu.]

247

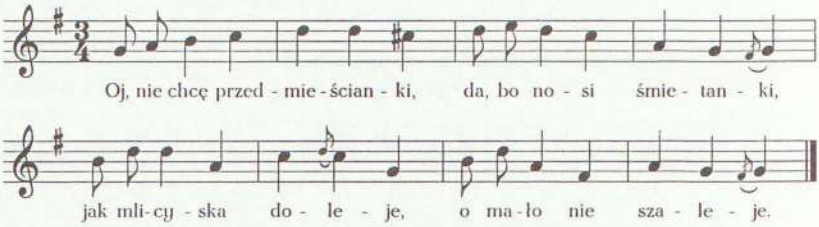

Oj, nie chcę przedmieścianki,
da, bo nosi śmietanki,
jak mlicyska doleje[1],
o mało nie szaleje.

248

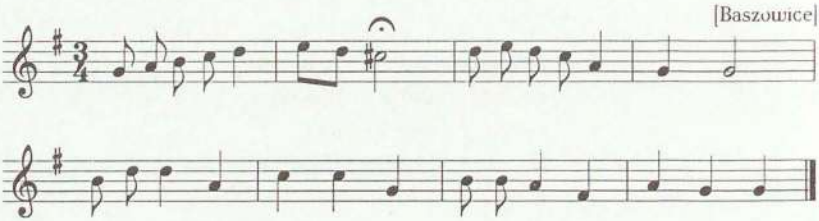

Oj, nie chcę przedmieścianki,
da, bo nosi śmietanki,
oj, jak jej się wyleje,
da, o mało nie szaleje[2].

---

247. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 21, nr 104. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1312, z lokalizacja ogólną: „Baszowice"; tam w t. 2 dla pierwszego d^2 druga wersja: ósemki d^2 e^2.]

[1] [W rkp. także wcześniejszy zapis tego wiersza: „a jak jej się wyleje".]

248. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1311 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1400 (tekst); melodia niezgodna z ostatnim wierszem tekstu, dla t. 1–3 zanotowana druga wersja:

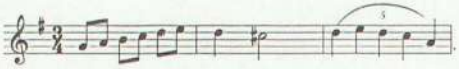

Melodia z innym tekstem, zob. nr 478 w suplemencie.]

[2] [W rkp. wariant wiersza 3 i 4: „oj, śmietanka się wyleje, da, dziewczyna oszaleje".]

249

[Baszowice]

Oj, czerwone jagody,
da, spadają do wody,
oj, gadają se ludzie,
da, że nie mam urody.

Oj, choć urody nie mam,
da, ale serce czyste,
oj, za pana nie pójdę,
da, lada durnia nie chcę.

250

[Baszowice]

Oj, moja matulu,
da, nie daj mnie za chłopa,
da, aże ci urosnę,
da, jak na polu kopa.

Oj, jak na polu kopa,
da, owsiana, owsiana,
da, nie daj mnie za chłopa,
da, matulu kochana.

251

A bo ja to, matko moja, kobyła,
zebyś ty mnie po jarmarkach wodziła,
nie sprzedaj mnie, moja matko, nikomu,
przyjdzies ci parobecek do domu.

252

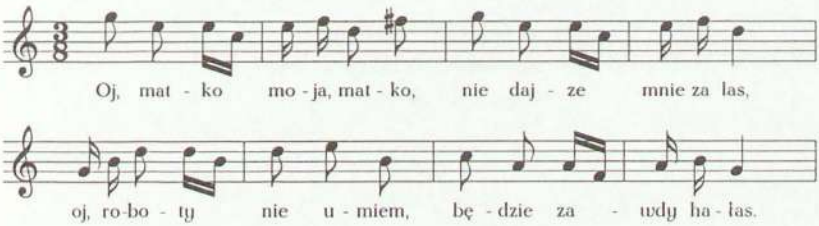

249. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1429.]

250. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1391.]

251. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218.]

252. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 202; t. 1-8 posiadają zapis pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, na które Kolberg naniósł powyższą wersję tych taktów i dopisał t. 9-16, por. też nr 1105 w suplemencie; w zapisie pierwotnym t. 1 jest następujący:

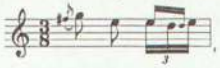

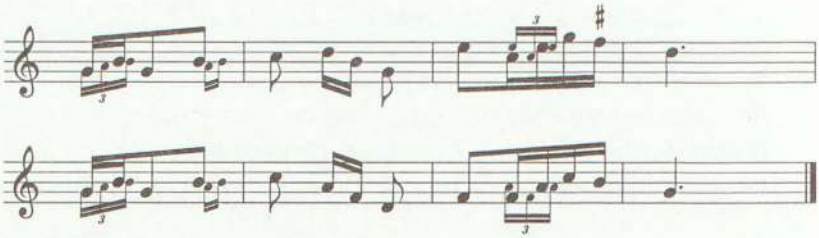

Oj, matko moja, matko,
nie dajze mnie za las,
oj, roboty nie umiem,
będzie zawdy hałas.

253

Orońsk

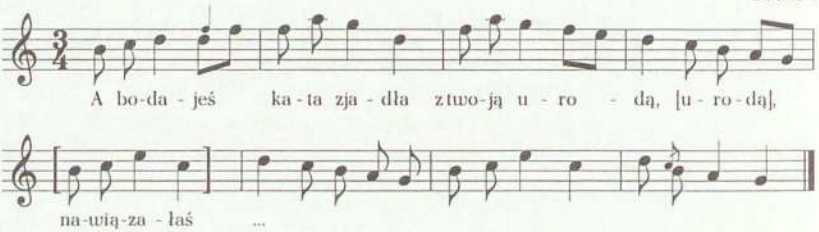

A bodajeś kata zjadła
z twoją urodą, [urodą],
nawiązałaś...

---

w t. 3 zamiast szesnastek jest triola c^2 d^2 e^2, w t. 6 zamiast d^2 są szesnastki h^1 d^2. Takty 1-8 z incipitem: „Oj, matko" także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 96, z lokalizacją ogólną: Orońsk" i tekst tamże, k. 100, z lokalizacją jak na k. 96; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, z tym że w t. 4 dla ćwierćnuty alternatywna wersja: ósemka d^2 i szesnastki h^1 g^1, w t. 6 (w porównaniu do zapisu pierwotnego z teki 8) dla szesnastek h^1 d^2 druga wersja: d^2 g^2.]

253. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 96 (melodia z incipitem: „A bodajeś kata") i k. 100 (tekst), w rkp. t. 5 nieczytelny. Tekst por. nr 342 w cz. II *Radomskiego*.]

254

[Kozienice]

Oj, fartuszek z jabłuszek,
da, chusteczka z maku,
oj, nie chodź za starego,
nie użyjesz smaku.

255

[Kozienice]

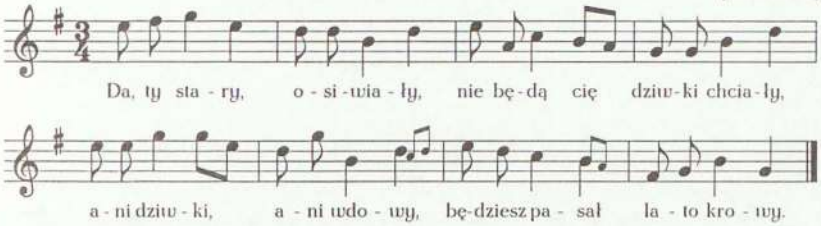

Da, ty stary, osiwiały,
nie będą cię dziwki chciały,
ani dziwki, ani wdowy,
będziesz pasał lato krowy.

256

[Kozienice]

Oj, krakowiaczek biédny,
nie pokochał nigdy,
a na starość musi,
bo go kaszel dusi.

---

254. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1525.]

255. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1510 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1578 (tekst); dla t. 5 druga wersja: ćwierćnuta *e²* i ósemki *e² fis² g² e²* oraz alternatywny zapis w t. 6 dla ósemek *d² g²*: *e² d²*. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 183, nr 78, z lokalizacją: „od Magnuszewa"; tu w t. 5 ósemki: *e² dis² e² fis² g² e²* oraz za zapisem melodii zanotowana dla tego taktu alternatywna wersja: ósemki *e² fis² a² g² fis² e²*, w t. 6 tylko dolny, a w t. 7 tylko górny zapis.]

256. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1590 oraz rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 4.]

257

[Kozienice]

Oj, już się nie ucieszę,
da, aże się powieszę,
da, na tej szubienicy,
da, co chodzi w spódnicy.

258

[Kozienice]

Pij piwko, rumień się,
zalicaj, nie żeń się,
pij piwko czerwone,
ka ci po żonie.

259

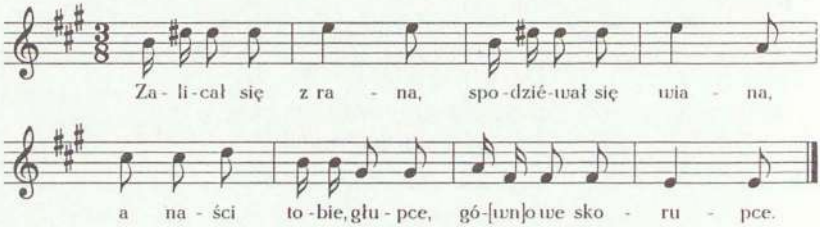

Zalicał się z rana,
spodziéwał sie wiana,
a naści tobie, głupce,
gó[wn]o we skorupce.

---

257. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1228.]

258. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1214.]

259. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 10, nr 236; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 6 druga ósemka *gis*^{1} jest alternatywną wersją dla głównej nuty *e*^{2}. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław"; tam melodia zanotowana o tercję małą wyżej, w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 3 zamiast *h*^{1} jest *dis*^{2}, w t. 5 są trzy ósemki *cis*^{2}, w t. 6 zamiast drugiego *gis*^{1} jest *e*^{1}, w t. 7 szesnastki *fis*^{1} *gis*^{1} i ósemki *a*^{1} *fis*^{1}, za końcową kreską taktową zanotowane jeszcze dwa takty:

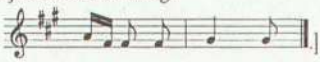
]

Igraszka. Swawola

260

[Kozienice]

Oj, ty, Jasiu, bałamucie,
pasiesz wołki w mojej rucie,
moja ruta nie po temu,
każde ździebło po złotemu.

261

[Kozienice]

Tylo raz gęby dasz,
będziesz w wianku chodzić,
od jednego razu
nie będzie ci szkodzić.

262

od Głowaczowa

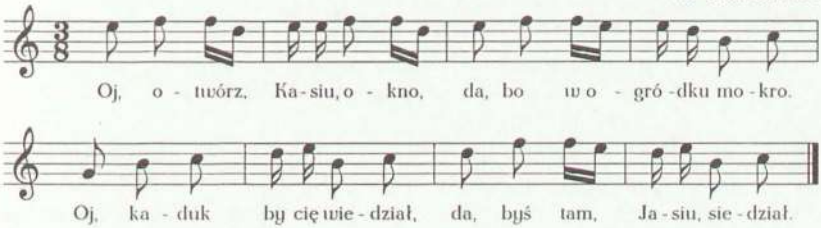

260. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1197.]

261. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1212.]

262. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 182, nr 75; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 i 2 zamiast ósemki f^2 jest d^2, w t. 3 zamiast szesnastki e^2 jest d^2, a w t. 4 zamiast szesnastek e^2 d^2 są szesnastki c^2 d^2. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1489, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst

Oj, otwórz, Kasiu, okno,
da, bo w ogródku mokro.
Oj, kaduk by cię wiedział,
da, byś tam, Jasiu, siedział.

Oj, otwórz, Kasiu, otwórz.
Da, po cóż, Jasiu, po cóż?
Oj, puść mnie do komory,
da, będziesz miała odpust.

263

[Głowaczów]

Pytała się matka córki,
czy ma ten kotek pazurki.
Jakeś stara, takeś głupia,
czém by drapał do dziurki[1].

264

[Kozienice]

Oj, na górze sypiała,
drabinkę wciągała,
wlazł do niej po węgle,
da, ona nie słyszała.

---

w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1563, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale t. 1 i 2 są następujące:

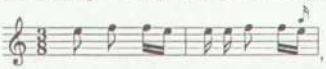

a dla t. 1 i 3 jest alternatywna wersja, w której zamiast ósemki *f'* jest *e'*, w zapisie tekstu z teki 16 w zwr. 2 w. 3: „oj, puść mnie pod pierzynę". Melodia z innym tekstem, zob. nr 265 w suplemencie.]

263. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 24, nr 1819.]

[1] [W rkp. nadpisany wariant: „komórki".]

264. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1560.]

265

od Ryczywoła

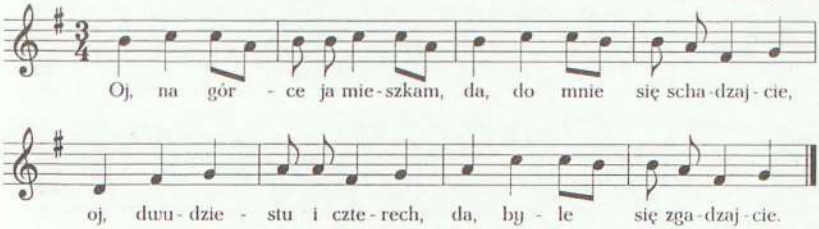

Oj, na górce ja mieszkam,
da, do mnie się schadzajcie,
oj, dwudziestu i czterech,
da, byle się zgadzajcie.

266

[Kozienice]

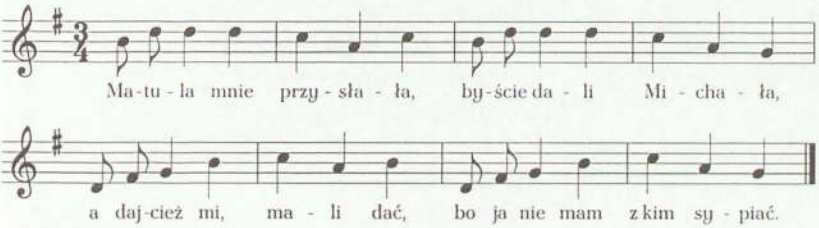

Matula mnie przysłała,
byście dali Michała,
a dajcież mi, ma-li dać,
bo ja nie mam z kim sypiać.

Wy, matuleńku, nie dbacie,
bo tatuleńka macie
i ja bym tak nie dbała,
żebym miała Michała.

---

265. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 182, nr 74. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1486, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1559, z lokalizacją jak w tece 33; tam w t. 2 dla a^1 druga wersja: d^2, w zapisie tekstu z teki 16 w. 1 brzmi: „Oj, na górze ja sypiam", w w. 3: brak „oj" oraz „dwadzieścia" zamiast: „dwudziestu". Melodia z innym tekstem, zob. nr 262 w suplemencie.]

266. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1453 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1500, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" (tekst); nad melodią także nota: „Czarnolas". Melodia z innym tekstem, zob. nr 575 w suplemencie.]

267

od Gniewoszowa, Granicy

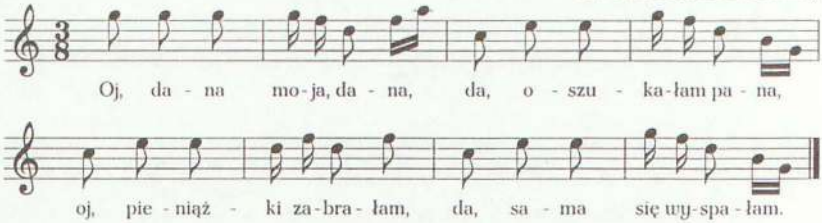

Oj, dana moja, dana,
da, oszukałam pana,
oj, pieniążki zabrałam,
da, sama się wyspałam.

268

[Kozienice]

Dana moja, dana,
i jeszcze raz dana,
w takim młodym wieku
muszę sypiać sama.

Dana moja, dana,
okpiłam furmana,
pieniązkim zabrała,
samam się wyspała.

---

267. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 5, nr 196; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 są szesnastki g^2 f^2, ósemka d^2 i szesnastki h^1 g^1, w t. 4 zamiast szesnastki g^2 jest d^2, w t. 6 dla ósemki f^2 druga wersja: szesnastki f^2 a^2. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1497, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" oraz notą: „Gniew[oszów]" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1568, z lokalizacją ogólną jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale w t. 1 dla drugiej ósemki jest alternatywne e^2, a w t. 8 pierwszą szesnastką jest d^2 i dla niej druga wersja: szesnastka g^2, w zapisie tekstu z k. 21 w. 2 brzmi: „oszukałam ja pana".]

268. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 4. Tekst zwr. 1 także w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1593; w tym rkp. nadpisany wariant wiersza 3: „młoda, ładna, ciepła".]

269

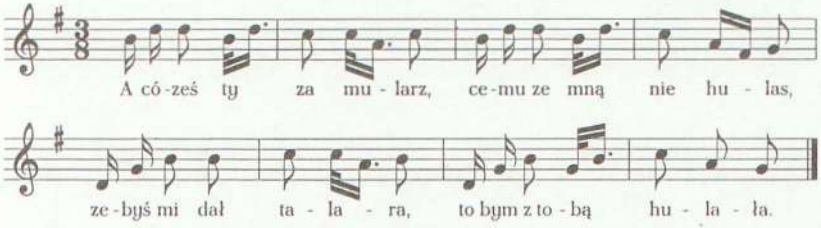

A cóześ ty za mularz,
cemu ze mną nie hulas,
zebyś mi dał talara,
to bym z tobą hulała.

270

od Skrzynna (Rdzuchów)

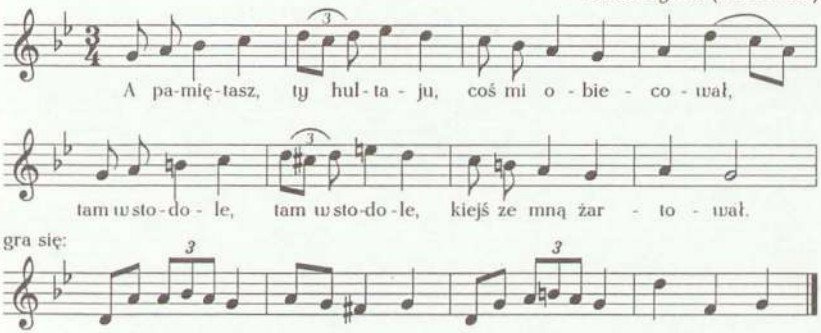

A pamiętasz, ty hultaju,
coś mi obiecował,
tam w stodole, tam w stodole,
kiejś ze mną żartował.

---

269. [W rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 49; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym t. 1–4 są następujące:

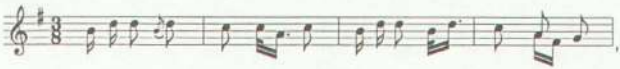

w t. 8 dla *a'* alternatywne szesnastki *a' fis'*.]

270. [Rkp. Kolberga, sygn. 3208, k. 181. Melodia z innym tekstem, zob. nr 288 w suplemencie.]

271

od Kozienic

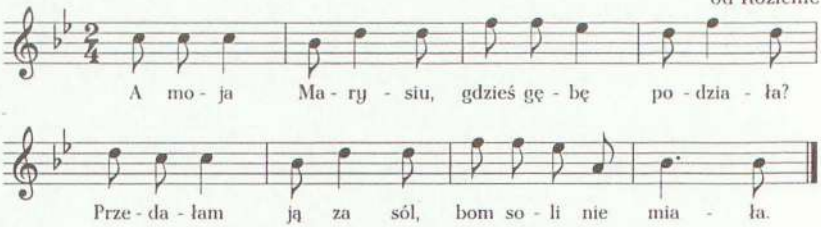

A moja Marysiu,
gdzieś gębę podziała?
Przedałam ją za sól,
bom soli nie miała.

Było nie sprzedawać
gęby bez porady,
było se pożyczyć
soli u sąsiady.

272

od Zwolenia

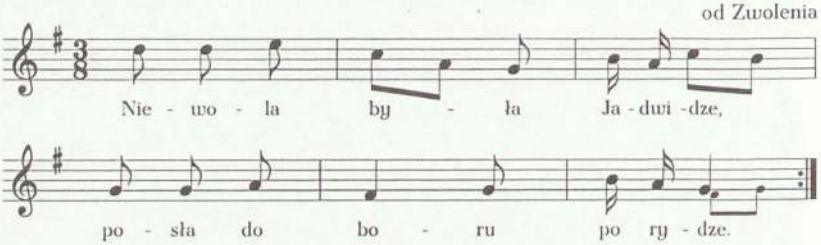

Niewola była Jadwidze,
posła do boru po rydze.

I tyla rydzów nalazła,
ze ledwo do dom przylazła.

---

271. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 110. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 38, nr 360, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2484, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zanotowana o sekundę wielką wyżej, w zapisie tekstu z teki 13 w w. 1: „pisię" zamiast „gębę" i nad „pisię" nadpisany wariant: „wianek", w w. 3: „p[isi]" zamiast „gęby".]

272. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 197, nr 180; na tej samej karcie poniżej, zanotowany pierwotny zapis tej melodii, w metrum $\frac{3}{4}$, w której t. 6 jest identyczny z t. 3 i po t. 6 Kolberg zanotował jeszcze kilka taktów:

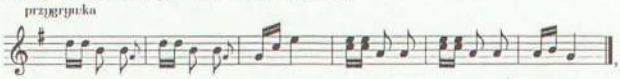

zob. także nr 721 w suplemencie, w pierwotnym zapisie tekstu w w. 3: „tyle" zamiast „tyla",

273

[Kozienice]

Oj, pojechał Jasieńko,
da, do Warszawy z solą,
da, i zostawił dziewczynę,
da, i na wielką swawolą.

Oj, przyjeżdżaj, Jasiuniu,
da, choć nie sprzedasz soli,
da, bo ci się dziewczyna,
da, bardzo rozswawoli.

274

Pieśń dworska — od Wąchocka

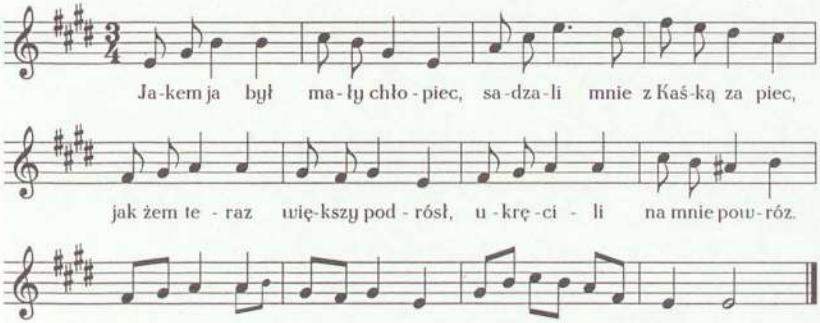

Jakem ja był mały chłopiec,
sadzali mnie z Kaśką za piec,
jak żem teraz większy podrósł,
ukręcili na mnie powróz.

---

nadto odesłanie do wariantu w cz. IV Poznańskiego (DWOK T. 12) nr 379. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1456, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" oraz notą: „Czarno[las]" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1504, z lokalizacją ogólną jak w tece 33; tam melodia identyczna z t. 1-6 pierwotnego zapisu z teki 8, w rkp. z teki 16 w. 3 i 4 brzmią: „tylko jednego nalazła, z tym ledwo do dom przylazła", nadto jeszcze dwa wiersze:

„Oj, rydzu, rydzu, rydzu mój,
jaki to słodki korzeń twój".]

273. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1191.]
274. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 190, nr 5.]

275

[Kozienice]

A kiedym był mały chłopiec,
sadzali mnie z Kaśką za piec,
da, teraz mnie nie chcą wsadzić,
da, bo bym mógł Kaśkę zdradzić.

276

od Magnuszewa

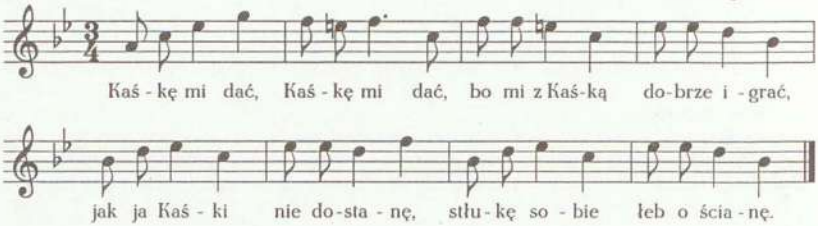

Kaśkę mi dać, Kaśkę mi dać,
bo mi z Kaśką dobrze igrać,
jak ja Kaśki nie dostanę,
stłukę sobie łeb o ścianę.

---

275. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1599; wiersze 3 i 4 także w rkp. terenowym Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 4.]

276. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 183, nr 80; dla t. 1 za melodią zanotowany wariant: triola ósemkowa f^1 a^1 c^2 i ćwierćnuty es^2 g^2, nadto w rkp. odesłanie do wariantu melodii w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1) nr 217. Melodia z wariantem tekstu, zob. nr 277 w suplemencie.]

277

[Kozienice]

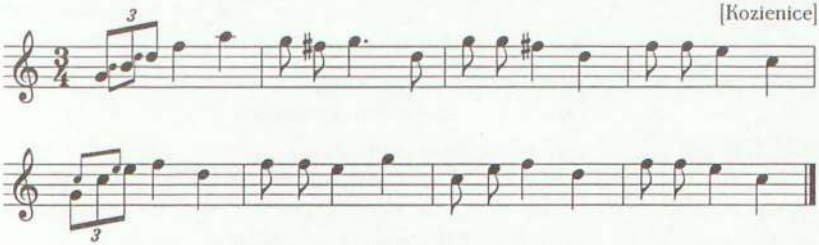

Maćka mi dać, Maćka mi dać,
bo mi z Maćkiem dobrze igrać,
jak ja Maćka nie dostanę,
to sobie stłukę łeb o ścianę.

278

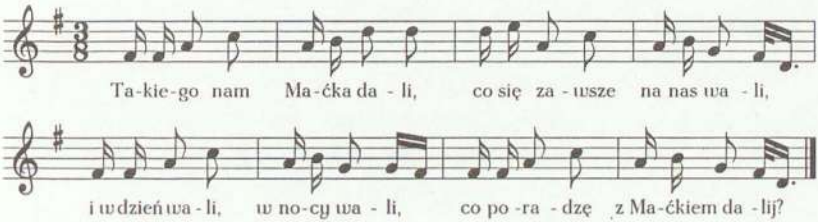

Takiego nam Maćka dali,
co się zawsze na nas wali,
i w dzień wali, w nocy wali,
co poradzę z Maćkiem dalij?

---

277. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1494 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1565 (tekst); od t. 7 melodia niegodna z tekstem. Melodia z wariantem tekstu, zob. nr 276 z suplemencie.]

278. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 10, nr 235; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia i tekst w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław"; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, jednak jest ona zanotowana o kwartę czystą wyżej, bez rytmu punktowanego w t. 4 i 8 oraz w t. 7 zamiast pierwszego *fis*^{1} jest *d*^{1}, w zapisie tekstu z teki 43 w w. 1: „mi" zamiast „nam", w. 2: „mnie" zamiast „nas" i w. 4: „dalej" zamiast „dalij".]

279

[od Iłży, S... w Kozienicach]

Oj, Maćku, miły Maćku,
nie rób ty mi krzywdy,
ty się zawsze na mnie walisz,
ja na ciebie nigdy.

280

[Kozienice]

Oj, w stodole na dole,
da, i na nowém klepisku,
da, nie umiał pokochać,
da, i dostał po pysku.

281

[Kozienice]

Parobeczku gibki,
smagło koło dziéwki,
nie będzie ci nic szkodziło,
abyś ty był chybki.

282

[Kozienice]

A bodajżeś kata zjadła,
po co żeś mi z łóżka spadła?
A bodaj cię kaduk swisnąn,
po co żeś mnie nie przycisnąn?

---

279. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 222.]

280. [Rkp. Kolberga, teka 1209, k. 17, nr 1208 oraz tamże, k. 8, nr 430, z lokalizacją ogólną: „Przysucha". W zapisie z k. 8 brak interiekcji, w w. 2 brak „nowém", w. 3 brzmi: „obłapiał, nie umiał".]

281. [Tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1540 i od niego odesłanie do melodii 1468 z teki 33, zob. nr 79 w suplemencie.]

282. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1207.]

283

od Iłży

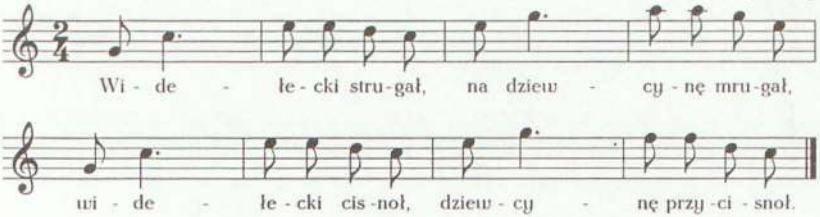

Widełecki strugał,
na dziewcynę mrugał,
widełecki cisnoł,
dziewcynę przycisnoł.

284

od Magnuszewa

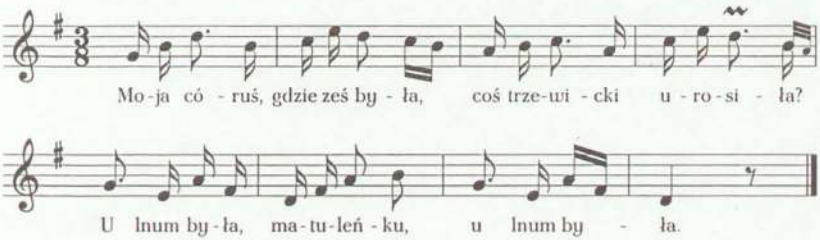

Moja córuś, gdzie ześ była,
coś trzewicki urosiła?
U lnum była, matuleńku,
u lnum była.

---

283. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 121. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 38, nr 374, z lokalizacją ogólną: „Kozienice".]

284. [Rkp. Kolberga, teka 1, sygn. 1117, k. 5. W rkp. odesłanie do cz. II *Mazowsza* (DWOK T. 25) nr 210; winno być: 211.]

285

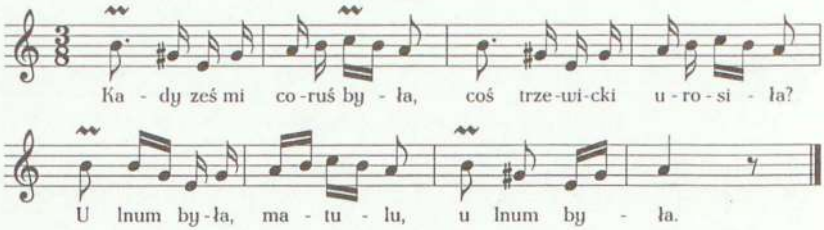

Kady ześ mi coruś była,
coś trzewicki urosiła?
U lnum była, matulu,
u lnum była.

Była ja tam u konopii,
zaglądałam kady lepij,
u lnu lepij.

Cóżeś mi tak, córuś, jadła,
coś mi bardzo, coruś, zbladła?
Karpi ogon.

[Cóżeś mi tak, córuś], piła,
w prędce bardzo styła.
W kale wodę.

W stawie rogala wodę pił,
w stawie rogala (byk).

Zeby była nie Marysia,
nie złapała za róg bysia,
utonąn by był, matusiu.

286

od Kozienic (Kuźmy)

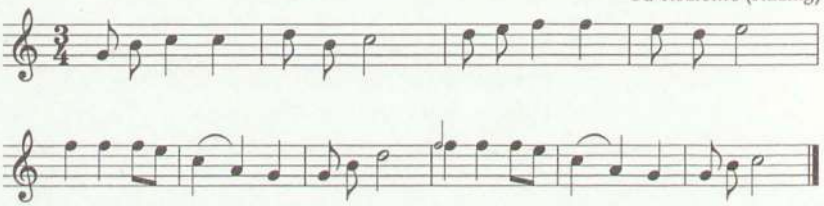

285. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218. Tekst por. *Mazowsze* cz. II (DWOK T. 25) nr 211.]

286. [Rkp. Kolberga, teka 11, sygn. 1175, k. 15 oraz rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1308 II, k. 11; w obu rkp. w t. 4 melodia niezgodna z tekstem. Dla melodii z teki 33 w t. 5 zamiast ćwierćnut jest półnuta f^2, t. 8 bez alternatywnej półnuty, w zapisie tekstu w zwr. 1 w. 3 brzmi: „a któż nam go opiele", w zwr. 2 w. 3 bez „ta", w zwr. 3: „malowane łoże je", w zwr. 4 w. 2: „młodziusieńkich" zamiast „młodziuśkich" i w zwr. 5 w. 3 brzmi: „ale mi od Kasinki żal". Por. nr 73 w cz. II *Radomskiego*.]

U mej matki na polu
stoi dwoje staj kąkolu,
a któż go nam ta opiele,
oj, czeladeczki niewiele.

Pójdę ja go sama pleć,
a ty, Jasiu, za mną przyjdź,
aby za mną ta nie igraj,
żeby naju kto nie zdybał.

Choćby matka zdybała,
to by i ona igrała.

U mej matki w komorze,
tam malowane je łoże,
któż tam na nim spać będzie?
Mój Jasieńko spać będzie.

A któż naju obudzi,
takich młodziuśkich ludzi?
Sikoreczka świergoli:
wstawaj, Jasiu, dzień biały.

Jeszcze by ja raniej wstał,
ale mi od ciebie żal,
a naści ty groszy sześć,
kup se rąbeczek jaki chcesz.

287

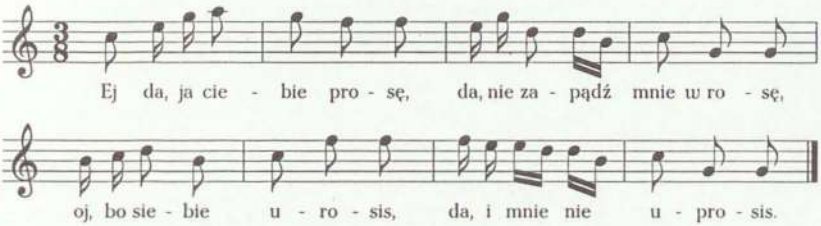

Ej da, ja ciebie prosę,
da, nie zapądź mnie w rosę,
oj, bo siebie urosis,
da, i mnie nie uprosis.

---

287. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 184, nr 239; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 jest pauza ósemkowa, triola szesnastkowa c^2 e^2 g^2 i ósemka a^2, w t. 2 zamiast pierwszej ósemki f^2 jest d^2, w t. 3 zamiast szesnastek d^2 h^1 jest ósemka h^1, w t. 6 zamiast pierwszego f^2 jest e^2 oraz za melodią z tekstem zanotowane jeszcze 4 takty:

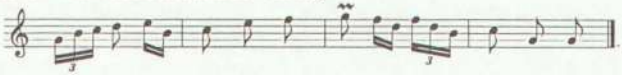

Melodia i tekst w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław"; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale

288

Rdzuchów

Oj da, w bo - ru pod krze-wi - ną, w le - sie pod lesz - czy - ną,

oj, tam pa - sła pa - ste - re - czka, kie - by wie - wió - re - czka.

Oj, pa - sterz i - dzie do niej, oj, o - na mu się chro - ni.

Oj da, w boru pod krzewiną,
w lesie pod leszczyną,
oj, tam pasła pastereczka,
kieby wiewióreczka.
Oj, pasterz idzie do niej,
oj, ona mu się chroni.

289

Radom

W le-sie pod bu - czy - ną pa - sła pa - ste - re - czka

...

W lesie pod buczyną pasła pastereczka...

---

w t. 5 zamiast h^1 c^2 są szesnastki g^1 h^1, w t. 7 alternatywna wersja dla drugiej i trzeciej miary: ósemki e^2 d^2, po t. 8 nie ma dodatkowych taktów.]

288. [Rkp. Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 49; w rkp. melodia przygotowana do opracowania fortepianowego, nad zapisem incipit innej pieśni: „Siał gospodarz żyto". Melodia z innym tekstem, zob. nr 270 w suplemencie. Tekst por. nr 70 w cz. II *Radomskiego*.]

289. [Rkp. Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 92. Tekst por. *Mazowsze* cz. II (DWOK T. 25) nr 198.]

290

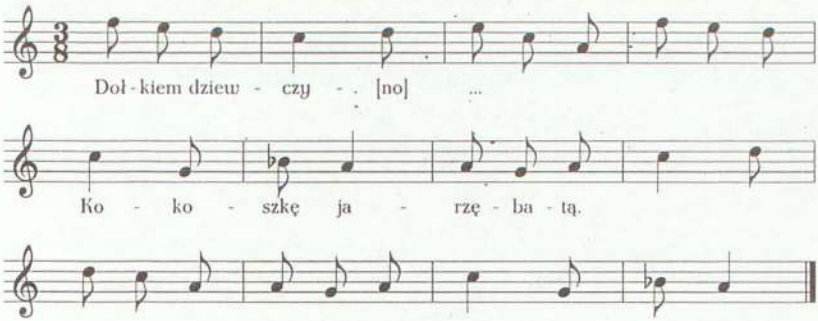

Dołkiem dziewczy[no]...
Kokoszkę jarzębatą.

Dołkiem...
Jak przyjdzie wiosna,
jak przyjdzie latko,
to przyjdzie za nią stadko.

[Jak przyjdzie] jesień...

291

[Kozienice]

Powiedziałeś, że nie mam ci, mam ci,
pójdźże ze mną do komórki, dam ci.
Poszedł za mną[1] do komórki, dała,
sera, masła, chleba nakrajała.

---

290. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98 (melodia z fragmentami tekstu) i k. 99 (pozostała część tekstu). Tekst por. nr 94 w cz. II *Radomskiego*.]

291. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1557.]

[1] [Tak w rkp.]

292

[Kozienice]

Oj, za górą, za górą,
sama nie wiem za którą,
oj, kazał mi przychodzić,
sama nie wiem, co robić.

293

[Kozienice]

Co ja księdzu obiecała,
to ja księdzu dam,
garnuszek jagodeczek,
jak ich uzbieram.

294

[Kozienice]

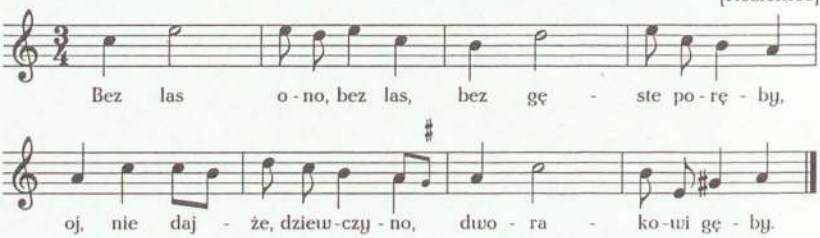

Bez las ono, bez las,
bez gęste poręby,
oj, nie dajże, dziewczyno,
dworakowi gęby.

Jakże jemu nie dać,
kiedy ładnie prosi,
ściska i całuje,
da, fartuszka podnosi.

---

292. [Rkp. Kolberga, teka 16, sugn. 1209, k. 21, nr 1520.]

293. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1538.]

294. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1228 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1217 (tekst). Melodia z innym tekstem, zob. nr 376 w suplemencie.]

295

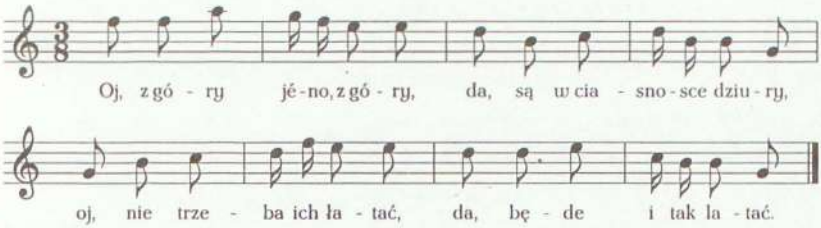

Oj, z góry jéno, z góry,
da, są w ciasnosce dziury,
oj, nie trzeba ich łatać,
da, będe i tak latać.

Oj, dana moja, dana,
da, pod fartuskiem[1] rana,
oj, któz mi ją zagoi,
da, zagoję se sama.

296

[Bronowice, od Puław]

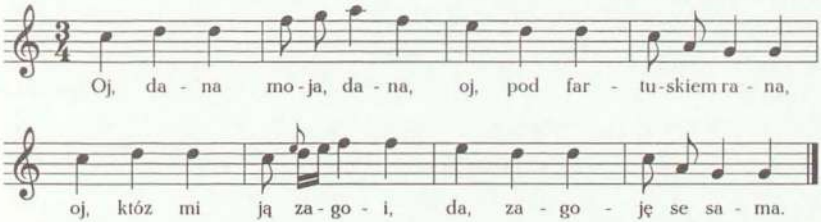

---

295. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 10, nr 233; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia z pierwszą zwrotką tekstu także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław"; tam melodia zanotowana także w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 2 zamiast ostatniej ósemki są szesnastki e^2 d^2, w t. 5 dla c^2 alternatywne szesnastki c^2 d^2, w t. 7 ósemka d^2, ósemka z kropką d^2 i szesnastka e^2 oraz wcześniejsza notacja t. 7–8:

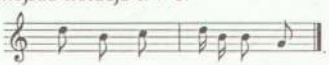

W rkp. terenowym druga zwrotka tekstu podpisana pod inną melodią, zob. następna pieśń.]

[1] [W rkp. nadpisany wariant: „sukience".]

296. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100. Tekst także w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 10, nr 233, bez lokalizacji, stanowi drugą zwrotkę poprzedniej pieśni.]

Oj, dana moja, dana,
oj, pod fartuskiem rana,
oj, któż mi ją zagoi,
da, zagoję se sama.

297

[Baszowice]

Oj da, we dworze w sieni,
da, i ława się złamała,
oj, katos[1] ta dziewczyna,
da, z chłopczyną gadała.

Oj, dajże Boże, dajże,
da, żeby się ława zrosła,
oj, może by ta dziewczyna,
da, za chłopczynę poszła.

298

[Kozienice]

Oj, jeno, jeno,
pomacaj jeno,
jakie to kosmy
przez noc wyrosły.

---

297. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1350.]
[1] [Wcześniej w rkp: „kędy".]
298. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1518.]

299

[Kozienice]

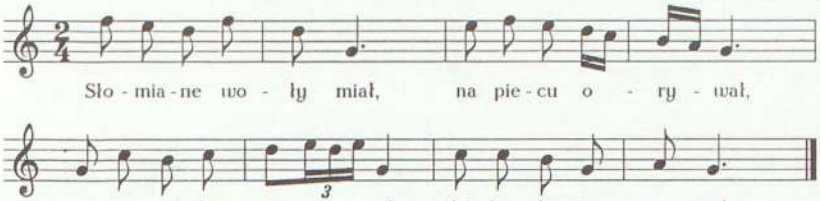

Słomiane woły miał,
na piecu orywał,
na zapiecku wracał,
gdzie kochanie[1] macał.

300

od Sieciechowa

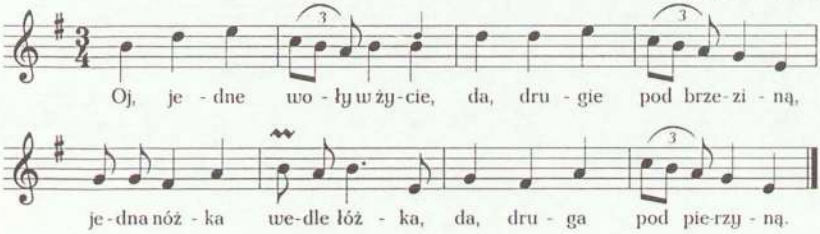

---

299. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 38, nr 362 (melodia) i teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2488 (tekst); pod melodią zanotowany jej wariant wykonawczy:

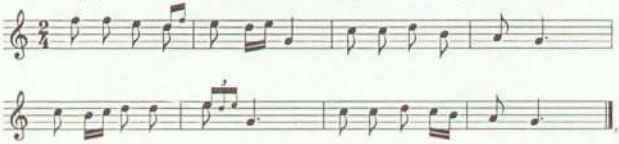

obie te melodie stanowią też t. 9-24 melodii z innym tekstem, zob. nr 705 w suplemencie; w zapisie tekstu przed w. 1: „Hej".]

[1] [W rkp. przekreślony, zapisany wcześniej, wariant: „ładne panny".]

300. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 5, nr 203. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1487, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1561, z lokalizacją jak w tece 33; tam w zapisie melodii w t. 2 trzecią miarą jest ćwierćnuta d^2 i dla niej alternatywna ćwierćnuta h^1 oraz druga wersja

Oj, jedne woły w życie,
da, drugie pod brzeziną,
jedna nóżka wedle łóżka,
da, druga pod pierzyną.

301

[Baszowice]

Ja z tobą, ty ze mną,
zmiłuj się nade mną,
ja z tobą wołki paść,
ty ze mną nockę spać.

302

od Kłwowa

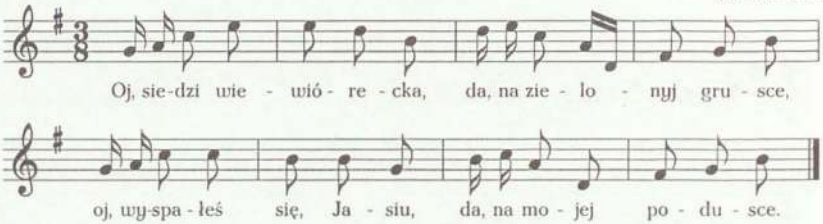

Oj, siedzi wiewiórecka,
da, na zielonyj grusce,
oj, wyspałeś sie, Jasiu,
da, na mojej podusce.

---

dla tej miary: alternatywne ósemki d^2 h^1, dla t. 4 i 8 drugia wersja: ósemki a^1 h^1 g^1 fis^1 i ćwierćnuta e^1, w zapisie tekstu z k. 21 w w. 3: „kole łóżka", natomiast „wedle" podpisane jako wariant.]

301. [Rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 29, nr 2434. W rkp. odesłanie do melodii nr 341 z teki 33, zob. nr 203 w cz. II *Radomskiego*.]

302. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 40; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 8 dla h^1 jest alternatywne g^1, w rkp. odesłanie do wariantu melodii w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1) nr 403.]

303

[Kozienice]

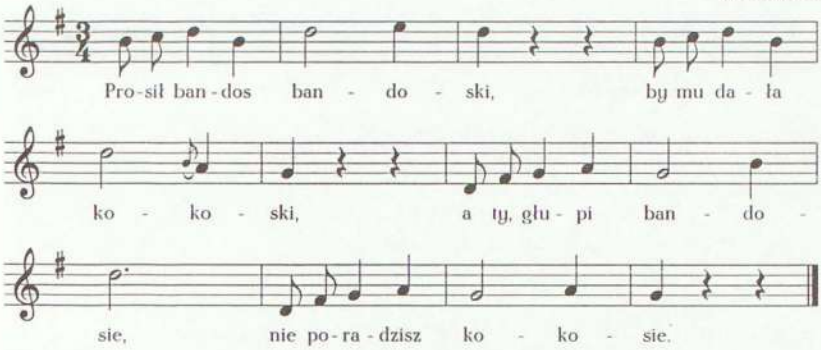

Prosił bandos bandoski,
by mu dała kokoski,
a ty, głupi bandosie,
nie poradzisz kokosie.

304

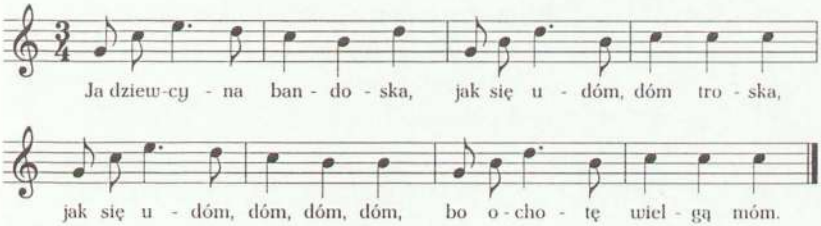

Ja dziewcyna bandoska,
jak się udóm, dóm troska,
jak się udóm, dóm, dóm, dóm,
bo ochotę wielgą móm.

---

303. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1450 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1497 (tekst).]

304. [Rkp. Kolberga teka 8, sygn. 1163, k. 184, nr 238. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław"; tam w w. 2: „troskę" zamiast „troska".]

305

Polski

A nie chciała mu,
oj, na polu dać,
a musiał ci ją
i do boru gnać.

306

[Kozienice]

Żebyś była dobrze dała,
to byś była chłopca miała,
aleś dała bez spódnicę,
będziesz miała sikawicę.

307

[Kozienice]

Powiedzieli ludzie,
że ja[1] dałam dudzie,
a ja dałam chłopu
w rokitowym krzoku.

308

[Kozienice]

Jak mi nie dasz dzisiaj w nocy,
nie doczekasz Wielkanocy,
jak mi nie dasz jutro rano,
to se schowaj pod kolano.

---

305. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 11, nr 222.]
306. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1551.]
307. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1204.]
[1] [W rkp. nadpisany wariant: „gęby".]
308. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1222.]

309

od Ostrowca

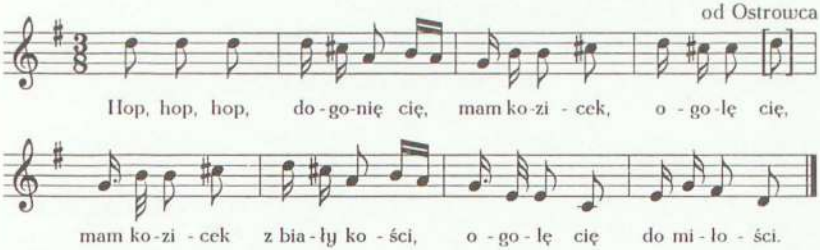

Hop, hop, hop, dogonię cię,
mam kozicek, ogolę cię,
mam kozicek z biały kości,
ogolę cię do miłości.

310

od Solca, Lipska

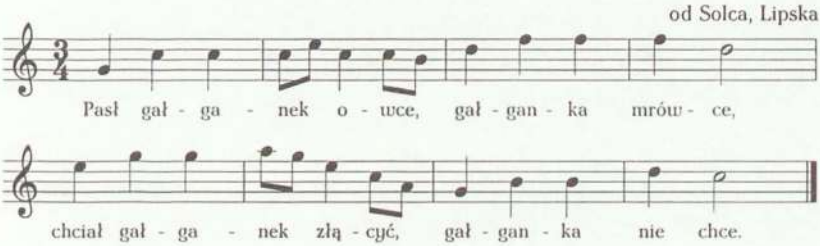

---

309. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 24, nr 24; ten zapis naniesiony na pierwotny, w którym w t. 6 dla ósemki są alternatywne szesnastki a^1 c^2 i melodia ta poprzedzona jest ośmioma taktami:

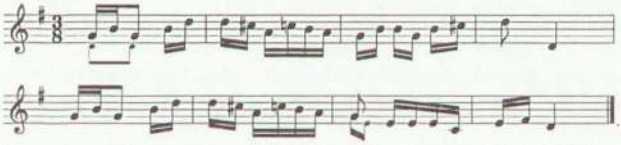

Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218, bez lokalizacji; tam melodia zgodna z ośmioma taktami podanymi w przypisie (i pod nią podpisany tekst), ale w t. 1 alternatywne d^1 także dla ostatniej miary, w t. 3 dla szesnastek h^1 g^1 druga wersja: ósemka h^1, t. 7 bez małych nut, w t. 8 zamiast szesnastek jest ósemka d^1.]

310. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 51, nr 27; dla ostatniego taktu zanotowana druga wersja (z adnotacją „lub"): ćwierćnuta h^1 i półnuta g^1 oraz wcześniejszy zapis dla t. 4

Pasł gałganek owce,
gałganka mrówce,
chciał gałganek złącyć,
gałganka nie chce.

311

od Opoczna, Żarnowa

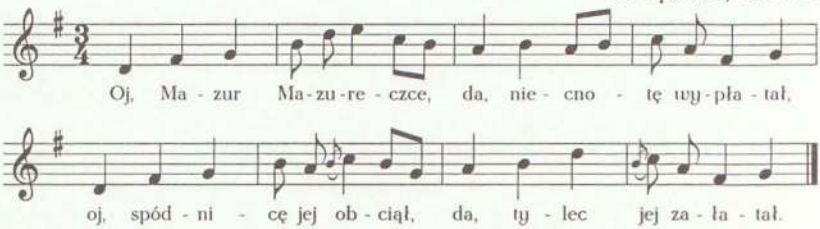

Oj, Mazur Mazureczce,
da, niecnotę wypłatał,
oj, spódnicę jej obciął,
da, tylec jej załatał.

312

[Bronowice, od Puław]

Oj, Mazur Mazurecce
niecnotę wypłatał,
oj, fartuska jej urznął,
spódnickę załatał.

---

i 8: dwie ósemki f^2, ćwierćnuta d^2 i ósemki f^2 d^2 (t. 4) oraz ósemki h^1 d^2 i ćwierćnuty d^2 c^2 (t. 8). Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1507, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i notą: „Gniewoszów"; melodia z tej teki identyczna z zapisem sprzed zmian z teki 16.]

311. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 207, nr 39; na ten zapis naniesiony inny, zob. nr 69 w suplemencie. Melodie bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 12, nr 1993, z lokalizacją: „od Opoczna, Drzewicy" (druga nazwa została skreślona) oraz w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 3, z lokalizacją: „od Opoczna, Drzewica)".]

312. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100; w rkp. tekst podpisany bezpośrednio pod pieśnią: „Takiego nam Maćka dali", zob. nr 278 w suplemencie.]

313

od Kozienic

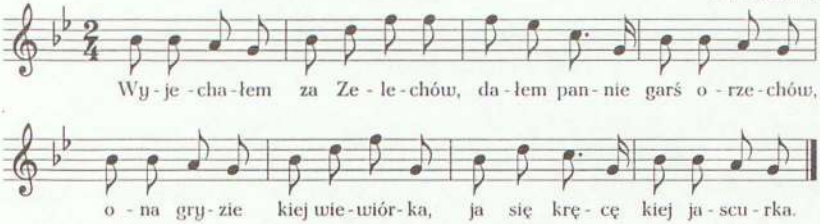

Wyjechałem za Zelechów,
dałem pannie garść orzechów,
ona gryzie kiej wiewiórka,
ja się kręcę kiej jascurka.

314

[Kozienice]

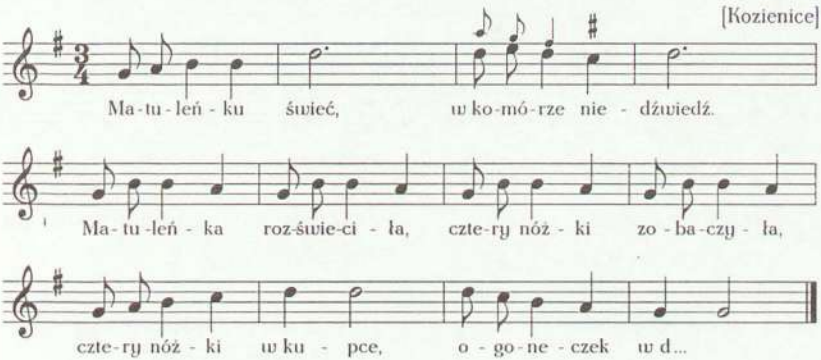

Matuleńku świeć,
w komórze niedźwiedź.

---

313. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 110; ten zapis naniesiony na pierwotny, w którym w t. 3 dla *es'* jest kasownik. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 38, nr 359 i tekst w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2482; tam melodia identyczna z zapisem pierwotnym z teki 8, w zapisie tekstu z teki 13 w. 4 brzmi: „a ja szukam kędy dziurka".]

314. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1451 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1498 (tekst). Melodia z dwoma pierwszymi wierszami tekstu w rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 197, nr 177, z lokalizacją: „od Sieciechowa"; w tym zapisie w w. 1: „matulinku" zamiast „matuleńku".]

Matuleńka rozświeciła,
cztery nóżki zobaczyła,
cztery nóżki w kupce,
ogoneczek w d...

315

od Kozienic, Zwolenia

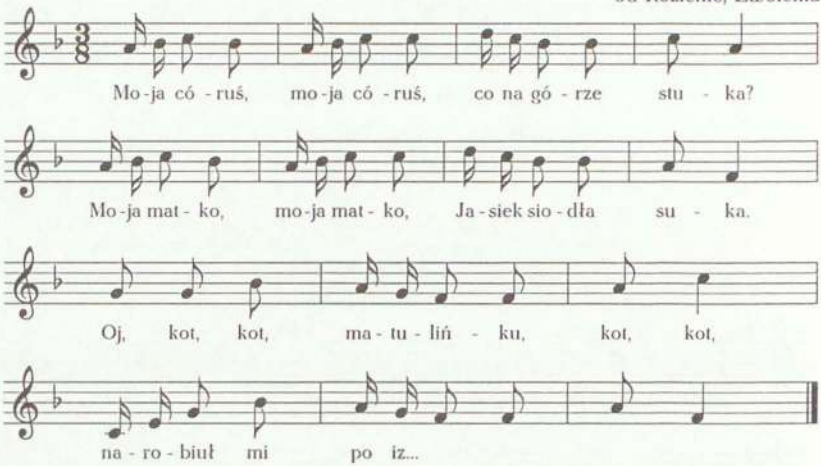

Moja córuś, moja córuś,
co na górze stuka?
Moja matko, moja matko,
Jasiek siodła suka.

Oj, kot, kot, matulińku, kot, kot,
narobiuł mi po iz...[1]

[Moja córuś, moja córuś,]
co stołecek trzescy?
[Moja matko, moja matko,]
bo jest z nowy trzescy (czereśni).

[Oj, kot, kot, matulińku, kot, kot,
narobiuł mi po iz...]

[Moja córuś, moja córuś,]
co łóżecko skrzypi?
[Moja matko, moja matko,]
bo jest z nowy lipy.

[Oj, kot, kot, matulińku, kot, kot,
narobiuł mi po iz...].

315. [Rkp. Kolberga, teka 1, sygn. 1117, k. 5.]

[1] [Dalszego tekstu brak, rkp. uszkodzony.]

316

[Kozienice]

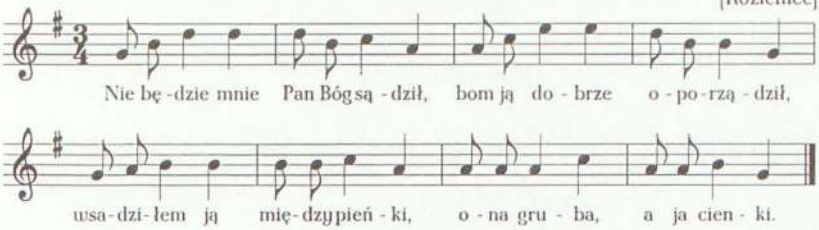

Nie będzie mnie Pan Bóg sądził,
bom ją dobrze oporządził,
wsadziłem ją między pieńki,
ona gruba, a ja cienki.

317

[Baszowice]

Tu mię boli, tu mię prze,
poratuj mnie, mój Pietrze,
poratuj[1] mię po gnatach,
zapłaci ci to matka.

318

[Kozienice]

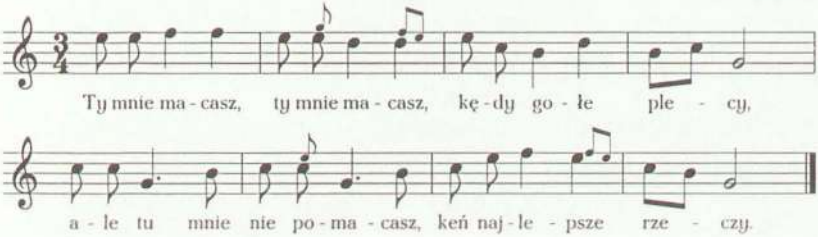

---

316. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1458 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1506 (tekst); nad melodią nota: „Czarn[olas]". Melodia z innym tekstem, zob. nr 44 w suplemencie.]

317. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1333.]

[1] [W rkp. nadpisany wariant: „pomacaj".]

318. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1459 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1508 (tekst), nad melodią nota: „Czar[nolas]"; dla t. 4 zanotowana

Ty mnie macasz, ty mnie macasz,
kędy gołe plecy,
ale tu mnie nie pomacasz,
keń najlepsze rzeczy.

319

[Kozienice]

Widzicie wy gospodyni,
co parobek dziewce czyni,
położył ją na kożuchu
i wierci jej dziurę w brzuchu.

320

[Baszowice]

Oj da, dwoje nas, dwoje,
da, tatareczkę żęło,
oj, Boże mocny, Boże,
da, skąd się trzecie wzięło?

321

[Kozienice]

Po owsianej słomie deptał,
sama nie wiem, co mi szeptał,
a szeptał mi kole ucha,
a macał mi kole brzucha,
a jak będą dobre statki,
będzie trzeci na ostatki.

---

inna wersja:

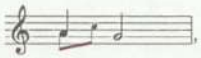

w t. 8 dla h^1 alternatywne a^1. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 198, nr 183, bez lokalizacji; t. 4 i 8 bez alternatywnych wersji, w t. 6 tylko ósemka e^2, t. 7 bez małych nut; jest to zapis pierwotny, na który został naniesiony przez Kolberga wtórny, zanotowany w metrum $\frac{3}{8}$, w którym w t. 2 są: ósemki e^2 g^2 i dwie ćwierćnuty f^2, t. 5 i 6 bez rytmu punktowanego oraz w t. 6 tylko ósemka e^2, t. 7 bez małych nut.]

319. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1507.]

320. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1395.]

321. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1591 oraz rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 4.]

322

[Kozienice]

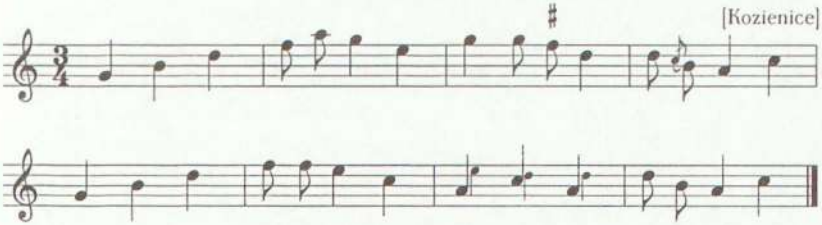

Po owsianej słomie deptał,
sama nie wiem, co mi szeptał,
a szeptał mi takie dziwy,
będzie chłopiec przede żniwy.

323

[Kozienice]

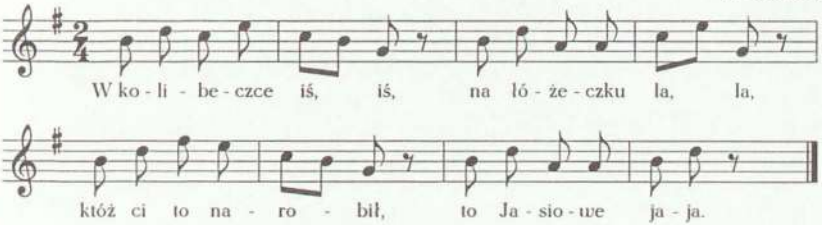

W kolibeczce iś, iś[1],
na łóżeczku la, la,
któż ci to narobił,
to Jasiowe jaja.

---

322. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1504 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1575 (tekst), nad melodią nota: „Czarn[olas]". Melodia niezgodna z tekstem, przy kluczu początkowo zanotowany krzyżyk fis, następnie skreślony.]

323. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 5, melodia z incipitem: „W kolibeczce" i tekst tamże, k. 4. Melodia również w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 38, nr 376 i tekst w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2497. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 113, z lokalizacją: „od Kozienic". W zapisach z tek 8 i 33 w t. 5 dla *fis²* kasownik.]

[1] [W rkp. z teki 29 nadpisany wariant: „siu, siu".]

324

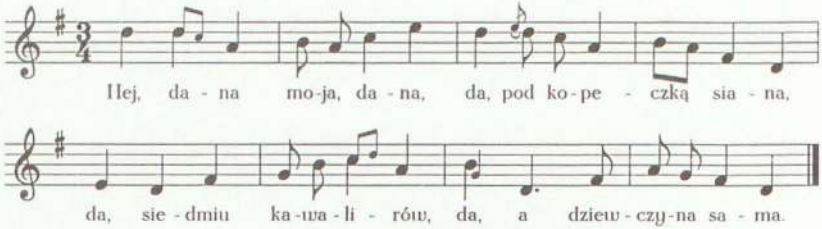

Hej, dana moja, dana,
da, pod kopeczką siana,
da, siedmiu kawalirów,
da, a dziewczyna sama.

Hej, dana moja, dana,
da, pod kopeczką siana,
da, kopeczka się wali,
da, pójdźwa, Jasiu, dali.

325

[Baszowice]

Oj, moja karczmareczko,
da, nie zagasaj ognia,
oj, bo ja tu przyjadę,
da, do dziewczyny do dnia.

---

324. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 8, nr 99; dla t. 2 za zapisem melodii zanotowana inna wersja: dwie ósemki h^1, ćwierćnuta a^1 i ósemki c^2 e^2. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1208, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 16, nr 1140, z lokalizacją jak w tece 33; tam t. 1 bez małych nut, a t. 2 bez dodatkowej innej wersji, t. 7 bez g^1 i dla h^1 altenatywne ósemki h^1 a^1.]

325. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1378.]

326

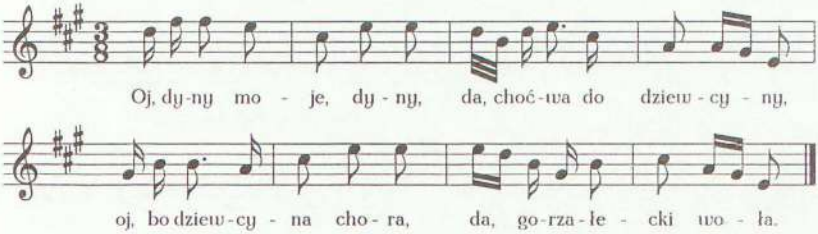

Oj, dyny moje, dyny,
da, choćwa do dziewcyny,
oj, bo dziewcyna chora,
da, gorzałecki woła.

Oj, [dyny moje, dyny,
da, choćwa do dziewcyny,
oj, bo dziewcyna chora],
da, będzie miała chrzciny.

327

od Końskich (Błoszków)[1]

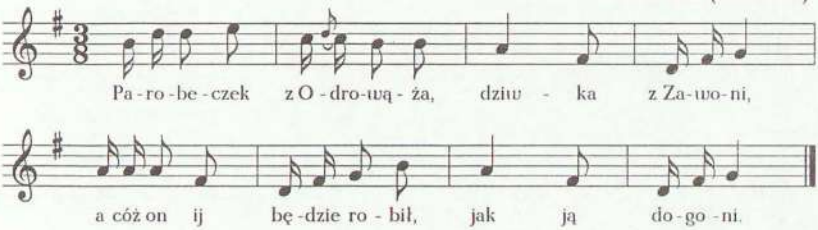

Parobeczek z Odrowąża,
dziwka z Zawoni,
a cóż on ij będzie robił,
jak ją dogoni.

Zaprowadzi do pszenicki,
albo do żyta,
będzie myślał, że to panna,
a to kobita.

---

326. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 49; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym t. 1–2 są następujące:

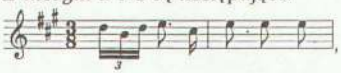

t. 5 bez rytmu punktowanego.]

327. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 39; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym t. 5–6 są identyczne z t. 1–2.]

[1] [W rkp. lokalizacja przekreślona.]

328

Mazur

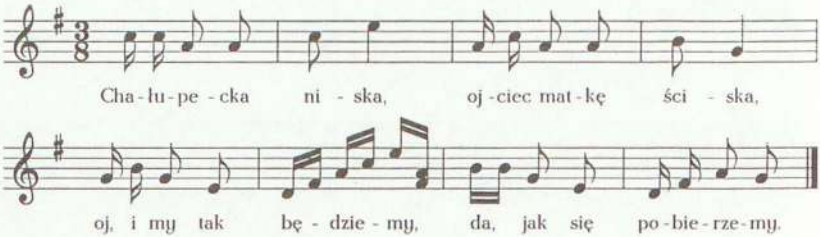

Chałupecka niska,
ojciec matkę ściska,
oj, i my tak będziemy,
da, jak się pobierzemy.

329

Ostrowiec (Szewna)

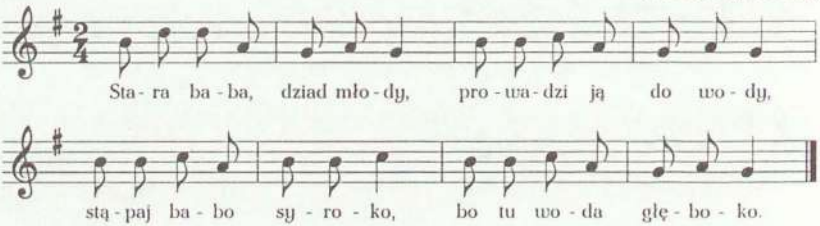

Stara baba, dziad młody,
prowadzi ją do wody,
stąpaj babo syroko,
bo tu woda głęboko.

---

328. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 197, nr 187; ten zapis naniesiony na pierwotny, bez tekstu i adnotacji, w metrum $\frac{3}{4}$, w którym t. 5-8 są powtórzeniem t. 1-4, ale w t. 5 zamiast pierwszego c^2 jest a^1, w t. 6 dla ćwierćnuty e^2 także dwie ósemki e^2. Melodia z innym tekstem, zob. nr 520 w suplemencie.]

329. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 199.]

330

[Kozienice]

Gdybyś była nie kumeczka,
prosiłbym cię do łóżeczka,
aleśmy się pokumali,
nie będziemy z sobą spali.

331

[Kozienice]

Choć ja kobiecina,
da, kochajta mnie chłopcy,
da, przed mężem nie powiem,
da, nie dowié się obcy.

Oj, za mną, chłopcy, za mną,
da, choć ja kobiécina,
oj, tak ja wam gęby dam,
da, jako i dziewczyna.

332

[Kozienice]

Najwięcej jaskółki
nad wodą latają,
najwięcej się chłopcy
w mężatkach kochają.

Bo każda panienka,
da, boi się matuli,
da, a młoda mężatka,
da, do siebie przytuli.

333

Moja matka niedobra,
sama igra, mnie nie da,
a ja sobie po cisku,
sacher-mach[er] w kącisku.

---

330. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1187.]
331. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1208.]
332. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1209.]
333. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218.]

Smutek. Strata wianka. Rozstanie. Żale

334

od Kozienic (Majdan)

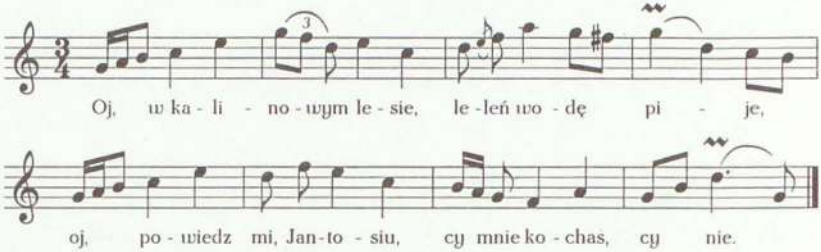

Oj, w kalinowym lesie,
leleń wodę pije,
oj, powiedz mi, Jantosiu,
cy mnie kochas, cy nie.

Oj, kocham cię, dziewcyno,
Bóg widzi, Bóg widzi,
a tylo mnie rodzina
twoja nienawidzi.

335

[Baszowice]

Da, bije mnie matula,
tatulowi każe,
da, żebym nie chodziła,
z kochaneczkiem w parze.

---

334. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 4, nr 152; dla t. 2 wcześniejszy zapis: ósemki g^2 f^2 i ćwierćnuty d^2 c^2. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1527, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i notą: „Majdan", zob. wstęp s. XLIV, przyp. 1; w tym rkp. także wcześniejszy zapis (jak wyżej), w t. 6 dla d^2 alternatywne g^2 i dla e^2 alternatywne d^2.]

335. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1616.]

336

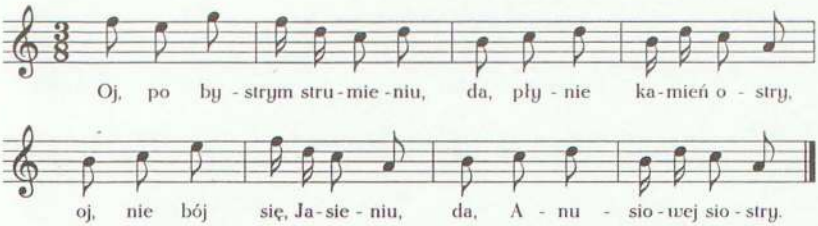

Oj, po bystrym strumieniu,
da, płynie kamień ostry,
oj, nie bój się, Jasieniu,
da, Anusiowej siostry.

Oj, po bystrej, po wodzie,
da, płynie kamień gładki,
oj, nie bój się, Jasieniu,
da, Anusiowej matki.

337

[Baszowice]

Oj da, moja dziewczyno,
da, mój koraliku,
da, obudźże mnie, obudź,
rano do koników.

Oj, choćby ja cię, Jasiu,
rano obudziła,
da, boję się matuli,
by mnie nie wybiła.

---

336. [Rkp. teka 16, sygn. 11211, k. 21, nr 102; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1315, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1405, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale zanotowana o kwartę czystą niżej, w zapisie tekstu z k. 19 w zwr. 1 w. 1 brzmi: „Oj, po wodzie, po Wiśle" (nad „Wiśle" nadpisany wariant „strumieniu") i w zwr. 2 w. 1: „Oj, i z wodą, i z bystrą". Melodia, zob. nr 526 w suplemencie.]

337. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1631.]

338

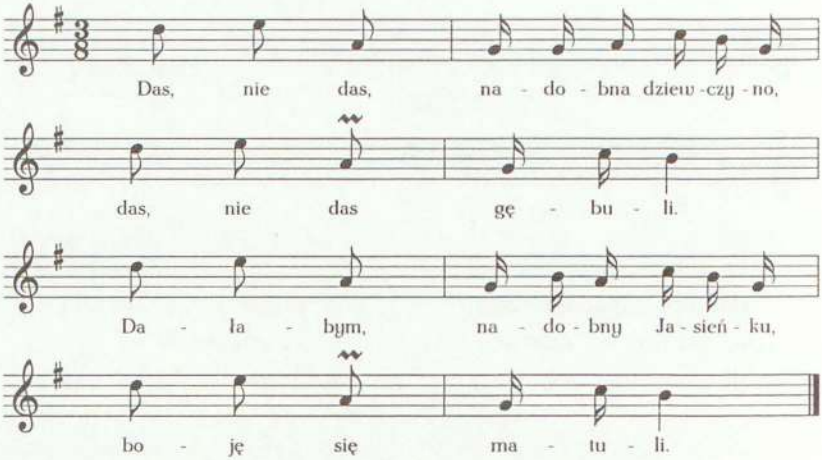

Das, nie das, nadobna dziewczyno,
das, nie das gębuli.
Dałabym, nadobny Jasieńku,
boję się matuli.

Dasz, nie dasz, nadobna dziewczyno,
nie poniewolę cię,
masz rozum, nadobna dziewczyno,
nie maluśkieś dziecię.

339

[Baszowice]

Oj, dolina, dolina,
w tej dolinie jawór,
da, jak mi cię nie dadzą,
będę ryczał jak wół.

---

338. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 9, nr 123; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 75, nr 1236, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 18, nr 1245, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, tylko w t. 7 dla a^1 są alternatywne szesnastki a^1 g^1.]

339. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1340.]

340

od Zwolenia

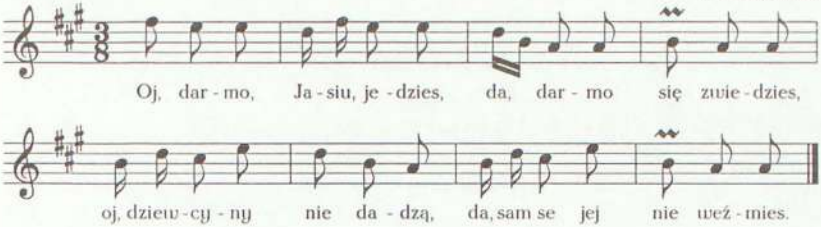

Oj, darmo, Jasiu, jedzies,
da, darmo się zwiedzies,
oj, dziewcyny nie dadzą,
da, sam se jej nie weźmies.

341

[Kozienice]

Oj, wysokie przełazki,
da, tatulo zagrodził,
oj, żeby ja, Marysiu,
do ciebie nie chodził.

---

340. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 5, nr 194; ten zapis naniesiony na pierwotny, bez lokalizacji, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym t. 1–4 są następujące:

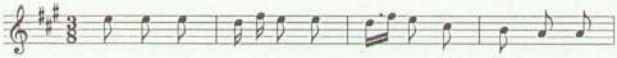

oraz za końcową kreską taktową zanotowana druga wersja dla t. 3: dla ostatniej ósemki jest ósemka e^2 i t. 4, w którym dla ósemki h^1 są szesnastki d^2 h^1. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1514, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" oraz notami: „Gnieu[oszów], Czarn[olas]" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1584, z lokalizacją ogólną jak w tece 33; tam melodia identyczna z zapisem pierwotnym z teki 16, w rkp. tekstu z k. 22 w w. 2: „zawiedziesz" zamiast „zwiedzies", taki też pierwotny zapis na k. 5.]

341. [Tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1511. W rkp. odesłanie do melodii 1464 z teki 33 opublikowanej przez Kolberga pod nr. 274 w cz. II *Radomskiego* jako takty 1–4.]

342

[Baszowice]

Da, kochałam kochanie
i na cóż mi wyszło,
da, oddałam mu serce[1]
i na tém zawisło.

343

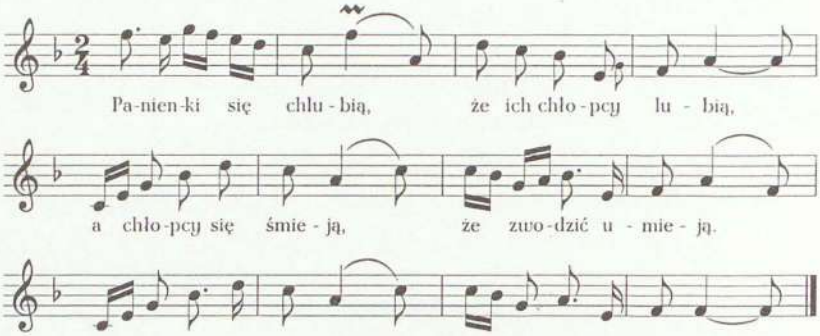

Panienki się chlubią,
że ich chłopcy lubią,
a chłopcy się śmieją,
że zwodzić umieją.

---

342. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1623.]

[1] [W rkp. nadpisany i przekreślony wariant: „gęby".]

343. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 120. Takty 1-8 także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 96, z lokalizacją ogólną: „Orońsk" i tekst tamże, k. 100, z lokalizacją jak na k. 96; tam melodia zanotowana o sekundę wielką wyżej, w t. 7 są szesnastki c^2 b^1 d^2 g^1 i ósemki a^1 e^1 oraz dla tego taktu druga wersja:

nadto w rkp. terenowym słabo czytelny dalszy ciąg tekstu:

„Panienko...
będziesz żałowała,
jak spomnisz to miejsce,
gdzieś mi słówko dała".

Tekst z inną melodią, zob. nr 205 w cz. II *Radomskiego*.]

344

[Kozienice]

Oj, zdradziłeś mnie, zdradził,
da, zdredniku, nieboże,
oj, mnie Bóg nie opuści,
da, ciebie skarać może.

345

[Kozienice]

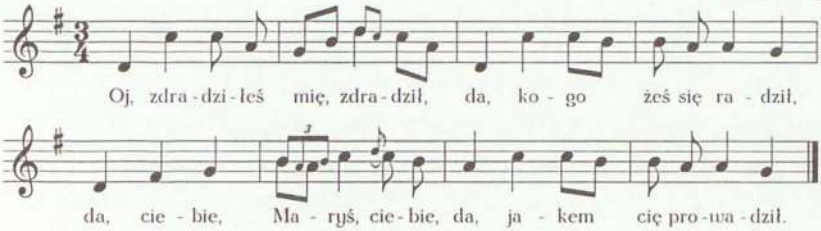

Oj, zdradziłeś mię, zdradził,
da, kogo żeś się radził,
da, ciebie, Maryś, ciebie,
da, jakem cię prowadził.

Oj, zdradziłeś mnie, zdrajca,
da, od matki, od ojca,
oj, prowadzisz mnie drogą,
da, sierotę ubogą.

---

344. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 18, nr 1237.]

345. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1227 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1215 (tekst). Melodia z innym tekstem, zob. nr 456 w suplemencie.]

346

od Ryczywoła (Świerze)

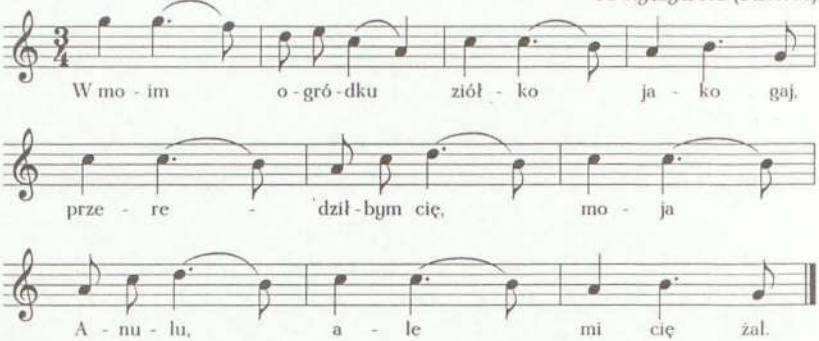

W moim ogródku
ziółko jako gaj,
przeredziłbym cię, moja Anulu,
ale mi cię żal.

Inne przeredzaj,
a mnie pokój daj,
bo ja uboga sieroteńka,
jakże ci nie żal.

347

[Kozienice]

Ej, bodaj cię Bóg skarał
i tą twoją minę,
ej, coś ci mnie zwodził
malutką dziewczynę.

Ej, bodaj cię Bóg skarał
mojemi słowami,
bo ja nie stojała,
da, pod twojemi drzwiami.

Ej, bodaj cię Bóg skarał
na duszy, na ciele,
oj, i na tym mająteczku,
co go masz niewiele.

---

346. [Rkp. Kolberga, sygn. 3208, k. 121. Tekst por. nr 241 w cz. II *Radomskiego*.]
347. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1547.]

348

od Kozienic (Augustów)

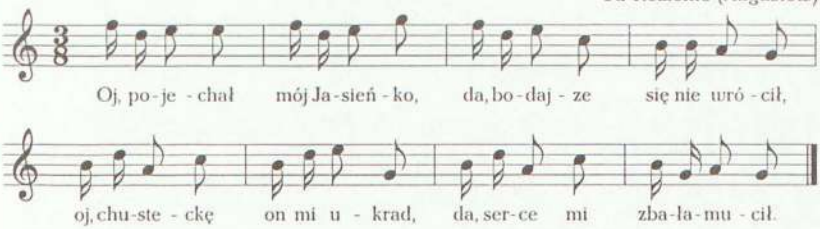

Oj, pojechał mój Jasieńko,
da, bodajze się nie wrócił,
oj, chusteckę on mi ukrad,
da, serce mi zbałamucił.

Bodaj cię, Jasiu, Bóg skarał,
bodaj cię, Jasiu, zasmucił,
kiedyś mnie, Jasiu, nie kochał,
po coś, Jasiu, bałamucił.

349

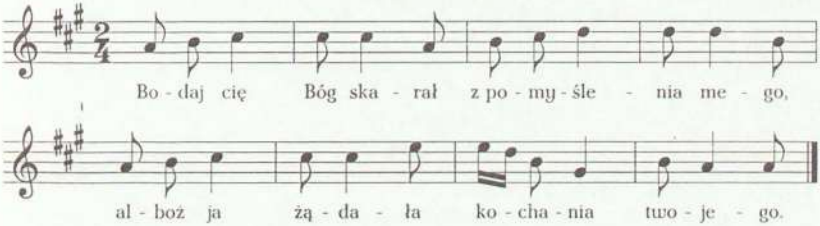

---

348. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 184, nr 229; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 zamiast g^2 jest e^2, w t. 3 zamiast e^2 jest d^2, w t. 4 zamiast drugiego h^1 jest g^1. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Augustów"; tam melodia identyczna z zapisem pierwotnym z teki 8, w rkp. tekstu w zwr. 1 w. 1: brak „mój", w. 2: „bodaj" zamiast „bodajze", w. 3 i 4: brak interiekcji, w. 4: „zasmucił" zamiast „zbałamucił", a „zbałamucił" nadpisane jako wariant, w zwr. 2 w. 1, 2 i 3 bez „Jasiu", w w. 4 czytelne tylko: „po... bałamucił", nadto zwrotki odnotowane w odwrotnej kolejności.]

349. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 111, wśród zapisów: „od Słupi Nowej". Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 38, nr 349, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2444, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zanotowana o sekundę wielką niżej, w t. 8 zamiast ćwierćnuty a^1 jest h^1. Tekst por. nr 249 zwr. 2 w cz. II *Radomskiego*.]

Bodaj cię Bóg skarał
z pomyślenia mego,
alboż ja żądała
kochania twojego.

350

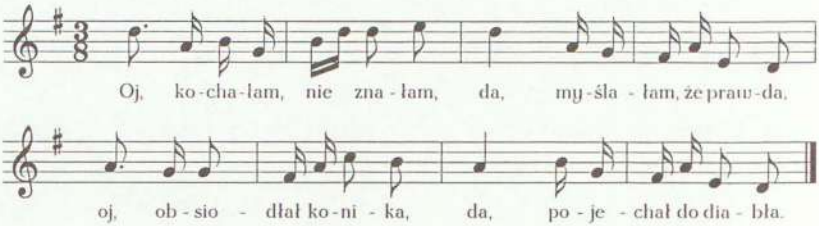

Oj, kochałam, nie znałam,
da, myślałam, że prawda,
oj, obsiodłał konika,
da, pojechał do diabła.

Oj, pojechał, pojechał,
da, bodaj się nie wrócił,
oj, bodaj mego serca,
da, więcej nie zasmucił.

351

[Kozienice]

Smutna ja, smutna,
bo mię Jasio smucił,
trzy lata mi było,
da, jak mnie zbałamucił.

---

350. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 8, nr 106; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 dla d^1 jest fermata. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1219, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1190, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale dla t. 3 druga wersja: ósemki d^2 a^1 g^1, t. 5 bez rytmu punktowanego, dla t. 7 alternatywna wersja: ósemki a^1 h^1 g^1.]

351. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 16, nr 1142.]

352

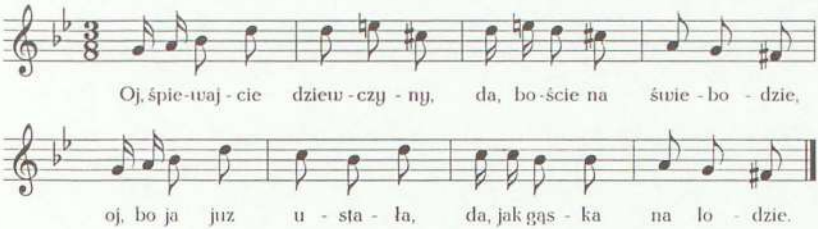

Oj, śpiewajcie dziewczyny,
da, boście na świebodzie,
oj, bo ja juz ustała,
da, jak gąska na lodzie.

Oj, lecą gąseczki,
da, i w górę się wzbiły,
oj, bodaj cię, Jasiuniu,
da, moje łzy pobiły.

---

352. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163. k. 192, nr 90; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$:

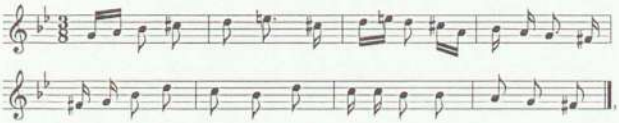

pod zapisem pierwotnym tylko druga zwrotka tekstu, następnie jeszcze osiem taktów:

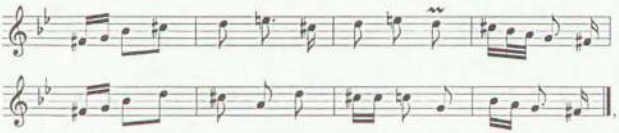

Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1298, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst zwr. 1 w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1343, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale przy kluczu umieszczony jest krzyżyk fis, a w przebiegu melodii dla *h* i *e* bemole, przy czym w t. 1 zamiast b^1 jest h^1, w t. 8 zamiast ósemek g^1 fis^1 jest ósemka z kropką i szesnastka. Tekst zwr. 2 także w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1344, z lokalizacją ogólną: „Baszowice", bez odesłania do melodii.]

353

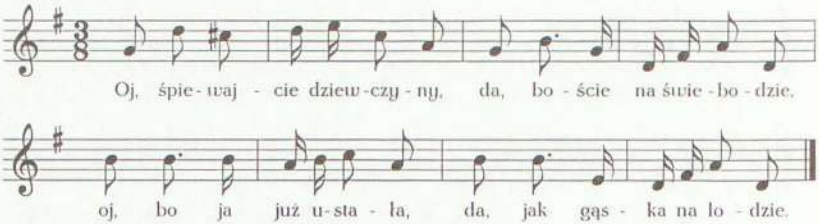

Oj, śpiewajcie dziewczyny,
da, boście na świebodzie,
oj, bo ja już ustała,
da, jak gąska na lodzie.

354

[Baszowice]

Oj, moja Maryś, moja,
da, będzie tobie luto,
da, jak ci ja pojadę,
da, na wojenkę jutro.

---

353. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 192, nr 89; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym t. 1–2 są następujące:

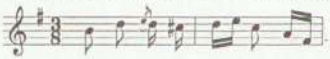

Melodia w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1296, z lokalizacją ogólną: „Baszowice", zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale w t. 7 zamiast szesnastki e^1 jest g^1 i dla niej alternatywne trzydziestodwójki g^1 e^1; od melodii nr 1296 z teki 33 odesłanie do tekstu nr 1341 z teki 16, zob. następna pieśń.]

354. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1341, z odesłaniem do melodii nr 1296 z teki 33, zob. poprzednia pieśń. Por. nr 314 w części II *Radomskiego* i przypis źródłowy do niego.]

355

[Kozienice]

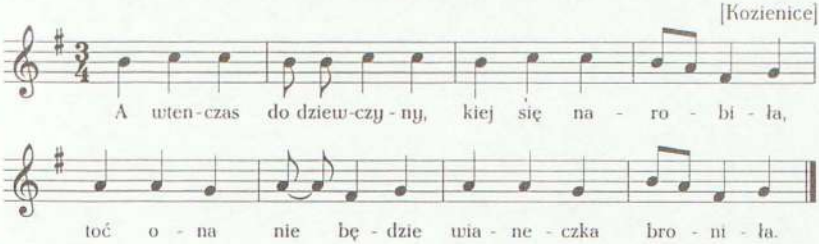

A wtenczas do dziewczyny,
kiej się narobiła,
toć ona nie będzie
wianeczka broniła.

Oj, zjecie kata, chłopcy,
oj, nie wianeczek w nocy[1],
da, choć bym miała drzémać,
da, będę wianek trzymać.

356

od Denkowa

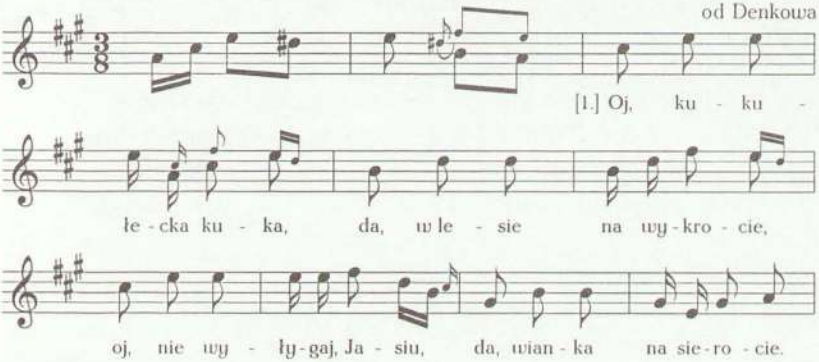

---

355. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1454 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1501 (tekst), nad melodią nota: „Czarnolas"; w t. 6 ósemki zanotowane pod łukiem ze względu na w. 3 zwrotki 2.]

[1] [W rkp. nadpisany wariant: „ale nie wianek w nocy".]

356. [Rkp. Kolberga, reka 16, sygn. 1211, k. 32; ten zapis naniesiony na pierwotny, który nie posiada t. 1–2 oraz w t. 6 zamiast h^1 jest szesnastka d^2, w t. 8 zamiast szesnastek d^2 h^1 jest ósemka d^2, w t. 9 są ósemki h^1 d^2 d^2 i dla ostatniej alternatywna wersja: szesnastki d^2 cis^2, w t. 10 pierwszą miarą są szesnastki d^2 h^1. W rkp. tekst obszerniejszy, zob. nr 322 w cz. II *Radomskiego*.]

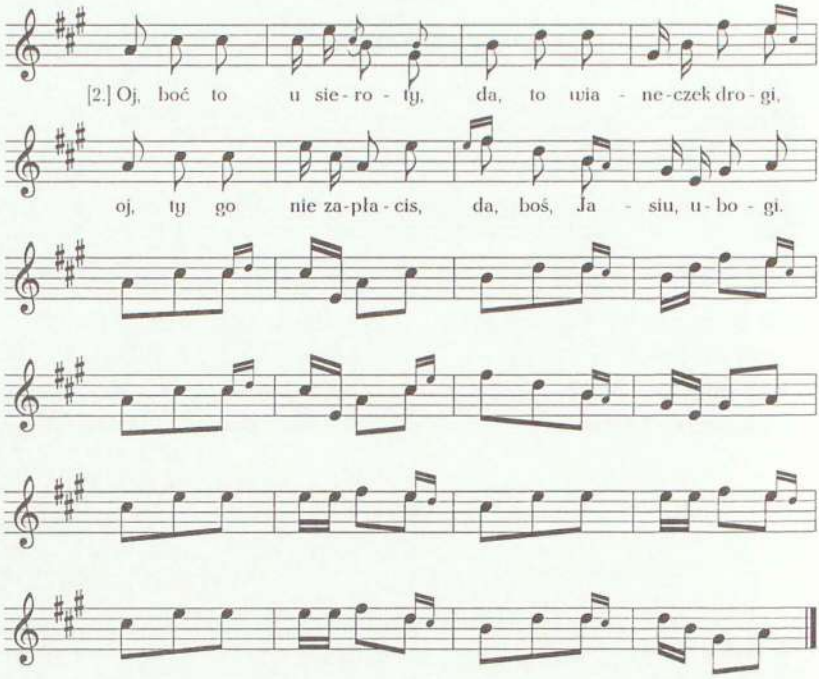

Oj, kukułecka kuka,
da, w lesie na wykrocie,
oj, nie wyłygaj, Jasiu,
da, wianka na sierocie.

Oj, boć to u sieroty,
da, to wianeczek drogi,
oj, ty go nie zapłacis
da, boś, Jasiu, ubogi.

357

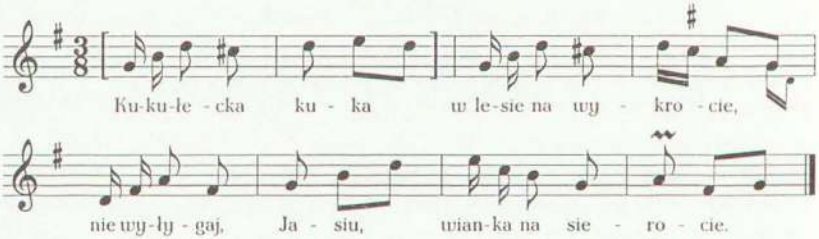

357. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218, t. 1-2 nieczytelne. W rkp. tekst obszerniejszy, zob. nr 322 w cz. II *Radomskiego*.]

Kukułecka kuka
w lesie na wykrocie[1],
nie wyłygaj, Jasiu,
wianka na sierocie.

358

[Baszowice]

Da, wziąłeś mi wianeczek,
a to weźże i mnie,
da, bo mnie rodzineczka
bez wianka nie przyjmie.

359

[Kozienice]

A wianku mój, wianku,
jużeś mi się zmienił,
niż mi się nie będziesz
na głowie zielenił.

Przypatrz się, dziewczyno,
w ogródku makówce,
jak to tobie ładnie
w wianeczku na główce.

360

od Słupi Nowej (Baszowice)

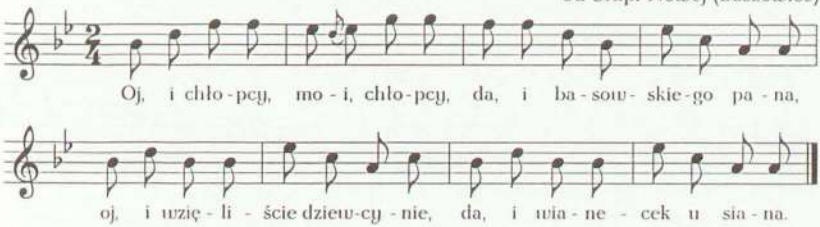

[1] [W rkp. dla słowa „wykrot" wyjaśnienie: „drzewo suche między gałęziami".]

358. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1614.]

359. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1160.]

360. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 109. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 37, nr 343, z lokalizacją ogólną: „Baszowice", zanotowana o tercję małą niżej, i tekst w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 29, nr 2435, z lokalizacją jak w tece 33; tam interiekcje tylko w zwr. 1 w. 1 i zwr. 2 w. 1 i 3 oraz we wszystkich wierszach brak „i", por. nr 222 w cz. II *Radomskiego*.]

Oj, i chłopcy moi, chłopcy,
da, i basowskiego pana,
oj, i wzięliście dziewcynie,
da, i wianecek u siana.

Oj, i Jasiu mój ty, Jasiu,
da, i mały poganisiu,
oj, i wziąneś ij wianecek,
da, i nie cekałeś casu.

361

[Kozienice]

Jeszcze by ja, jeszcze,
za panienkę uszła,
kiej mi ruteczka
w ogródeczku uschła.

362

[Kozienice]

Dopiero mi teraz,
da, do myśli przychodzi,
da, chodziłabym w wianku,
da, jak mi się nie godzi.

363

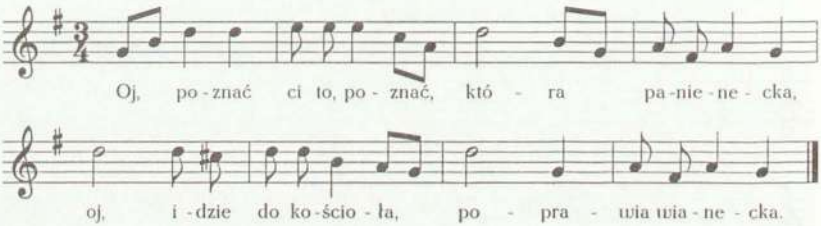

361. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1173.]

362. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1159.]

363. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 3, nr 137; jest to zapis pierwotny, na który naniesiony został inny, zob. nr 278 w cz. II *Radomskiego* i przypis źródłowy do niego. W tymże rkp. ponownie zapisany tekst, bez melodii, tam w zwr. 2 w. 2 tylko: „Oj, poznać" i w. 4 tylko: „oj, idzie". Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1490, z lokalizacją ogólną: „Kozienice"; tam najpierw zanotowany następnik i za nim poprzednik, a nad systemem umieszczone cyfrowe oznaczenie: „1" dla następnika i „2" dla poprzednika, w t. 2 dla ósemek c^2 a^1 druga wersja: ćwierćnuta e^2, w t. 3 dla ósemek alternatywna ćwierćnuta h^1.]

Oj, poznać ci to, poznać,
która panienecka,
oj, idzie do kościoła,
poprawia wianecka.

Oj, poznać ci to, poznać,
która niepoćciwa,
oj, idzie do kościoła,
łzami się zaliwa.

364

[Kozienice]

A nie płaczże, nie płacz,
bo ci nie bardzo znać,
napłaczesz się dosić,
jak ci przyjdzie nosić.

Nie płacz, Maryś, nie płacz,
wianeczka nie żałuj,
inny sobie uwij,
a mnie ten podaruj.

365

[Kozienice]

Oj, płakała dziewczyna,
da, cóż nie miała płakać,
utonął jej wianek,
nie mogła go złapać.

Sięgajże, dziewczyno,
prawą rączką do dna,
dostaniesz wianeczka,
jeżeliś go godna.

366

[Baszowice]

Oj, płakała dziewczyna,
trzy godziny do dnia,
da, nie mogła wypłakać
iskiereczki ognia.

Oj, płakała dziewczyna
trzy godziny w sieni,
da, cóż nie miała płakać,
kiej jej Jasia wzięni.

Oj, płakała dziewczyna,
cóż nie miała płakać,
da, uciekł jej wianeczek,
nie mogła go złapać.

---

364. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1218.]
365. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1198.]
366. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1643.]

367

od Kozienic (Augustów)

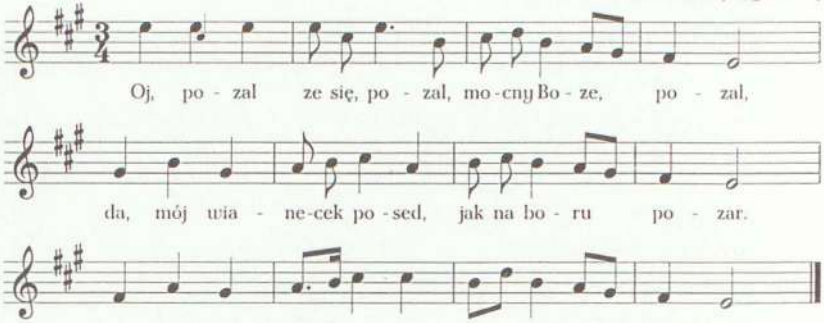

Oj, pozal ze się, pozal,
mocny Boze, pozal,
da, mój wianecek posed,
jak na boru pozar.

Oj, bo do pozareńka
idą chłopcy gasić,
da, a mego wianecka
nima kto zapłacić.

368

[Głowaczów]

Oj, biada mi, biada,
ubogiej sierocie,
da, zjadłam ptaszka z nóżką,
grzebie mi w żywocie.

369

[Baszowice]

Oj, miała ci ja, miała,
kawalera Pietra,
da, nie będę, nie będę,
warkoczyka pletła.

---

367. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 10, nr 227. Takty 1–8 i tekst w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną „Augustów"; tam melodia zanotowana o sekundę wielką niżej, t. 1 bez małej nuty, w t. 5 są ćwierćnuty *fis*^{1} *a*^{1} *gis*^{1}, w rkp. tekstu w zwr. 2 w. 1 brzmi: „Oj, bo i do pożaru".]

368. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 24, nr 1824.]

369. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1658.]

370

[Baszowice]

Oj, pójdę ja, pójdę,
da, gdzie mnie nie znają,
oj, jeszcze mnie ta[1], jeszcze,
da, panną przywitają.

Oj, witajże, witaj,
da, panno, panieneczko,
oj, gdzie żeś podziała,
da, małe dzieciąteczko.

Oj, położyłam go,
da, w sadeczku pod śliwą,
oj, a ja sobie idę,
da, panienką poczciwą.

371

[Kozienice]

Oj, płakała dziewczyna,
da, na psa dworzanina,
a on pojechał w drogę,
da, ja powiła syna.

Oj, powróćże się, powróć,
da, pierwszy dworzaninie,
oj, bo twoje dziecię,
da, skaka po pierzynie.

372

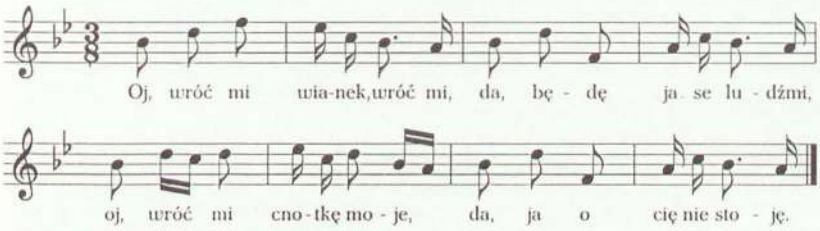

370. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1436.]

[1] [Tak w rkp.]

371. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1516.]

372. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 192, nr 100; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 5 zamiast szesnastek jest szesnastka z kropką d^2 i trzydziestodwójka c^2, po t. 8 dwa takty zawierające po trzy ósemki f^2. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1309, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1396, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zanotowana o tercję małą niżej, także w metrum $\frac{3}{4}$, t. 5 jak w zapisie pierwotnym, z tym że dla drugiej miary alternatywne d^2, w t. 6 zamiast ósemki i szesnastek b^1 a^1 jest ósemka z kropką b^1 i szesnastka a^1, w rkp. tekstu z teki 16 w w. 3: „moję" zamiast „moje".]

Oj, wróć mi wianek, wróć mi,
da, będę ja se ludźmi,
oj, wróć mi cnotkę moje,
da, ja o cię nie stoję.

373

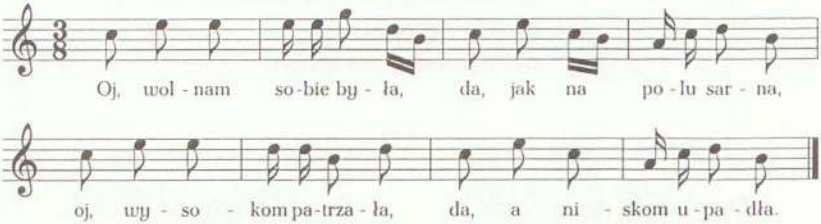

Oj, wolnam sobie była,
da, jak na polu sarna,
oj, wysokom patrzała,
da, a niskom upadła.

Oj, żebym ja upadła,
da, na warszawskich błotach,
da, niedługo bym była,
da, niedługo w kłopotach.

---

373. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 47; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym t. 2-3 są następujące:

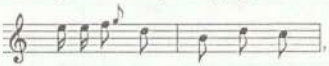

a po t. 8 jest jeszcze zapisanych osiem taktów:

Takty 1-8 w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98, bez lokalizacji; melodia z tej teki zgodna jest z zapisem pierwotnym t. 1-8 z teki 16, ale t. 2 bez alternatywnej wersji, w t. 7 dla pierwszej miary druga wersja: szesnastki c^2 d^2. Takty takie jak dopisane w tece 16 także w rkp. terenowym Kolberga z teki 43, zanotowane na powyższej karcie jako osobna melodia, w metrum $\frac{3}{4}$, zgodne z zapisem pierwotnym z teki 16, ale w t. 1 zamiast szesnastki h^1 jest a^1 i t. 2 bez małej nuty. Na odwrotnej stronie tegoż rkp. terenowego zapisany wariant tekstu, por. następna pieśń.]

374

Wolnam ja sobie,
jak na polu sarna,
wysokom patrzała,
a niskom upadła.

Żeby ja mogła upaść
w Warszawie na płocie,
[przy]patrzałabym się
Jasiowej robocie.

375

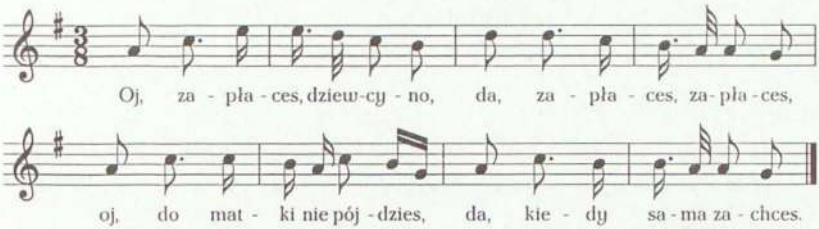

Oj, zapłaces, dziewcyno,
da, zapłaces, zapłaces,
oj, do matki nie pójdzies,
da, kiedy sama zachces.

Oj, zapłaces, dziewcyno,
da, będzies załowała,
oj, jak wspomnis to miejsce,
da, gdzieś mi słówko dała.

376

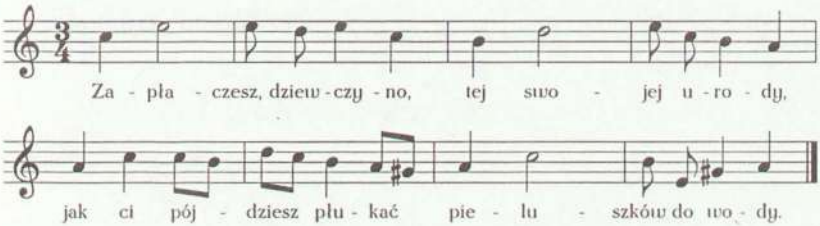

374. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98; por. poprzednia pieśń.]

375. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 46; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, t. 2, 4 i 8 bez rytmu punktowanego. Melodia z pierwszą zwrotką tekstu także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98, bez lokalizacji; tam melodia zanotowana w metrum $\frac{3}{4}$, bez rytmu punktowanego, w t. 5 zamiast ostatniego c^2 jest h^1, w rkp. tekstu w. 3 brzmi: „da, nie pójdziesz do matki".]

376. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 9, nr 115. Tekst także w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1217, z lokalizacją ogólną: „Kozienice". Melodia z innym tekstem, zob. nr 294 w suplemencie.]

Zapłaczesz, dziewczyno,
tej swojej urody,
jak ci pójdziesz płukać
pieluszków do wody.

Ustaniesz, dziewczyno,
śpiewać i tańcować,
szpileczki, wstążeczki
dasz matuli schować.

Zapłaczesz, dziewczyno,
nie raz, nie dwa razy,
na tego hultaja,
co za tobą łazi.

377

[Kozienice]

Oj, komu świat wesoły,
da, mnie smutny niebodze,
oj, bo mój kochaneczek,
da, w tej dalekiej drodze.

Oj, jaki taki wesół,
da, ja się zawsze smucę,
oj, a kiedyż ja się do swej,
da, wesołości wrócę.

Oj, do wesołości wrócę,
Da, i smutku zobaczę,
da, kiedy kochaneczka,
da, i w zdrowiu zobaczę.

Oj, i smutek się zapadnie[1],
da, i wesołość się wzniesie,
da, kiedy kochaneczka,
da, Pan Bóg mi przyniesie.

378

[Kozienice]

Da, wyjdę ku stodołom,
da, wyjdę ku oborom,
da, kochaneczka nie mam,
na kogoż zawołam.

Da, wyjdę ku stodole,
da siądę na przyciesi,
da, kochaneczka nie mam,
da, któż mnie tam pocieszy.

---

377. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 18, nr 1239.]

[1] [Wcześniej w rkp. ten wiersz w brzmieniu: „da, i smutek przepadnie".]

378. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1211.]

379

[Baszowice]

Oj, ścięni buka, ścięni,
da, co najlepiej rodził,
oj, wzięni mi dziewczynę,
da, co ja do niej chodził.

380

[Baszowice]

Oj, żal mi cię, dziewczyno,
da, żal mi cię odjechać,
da, muszę ja cię, muszę,
da, w sadeczku poczekać.

381

od Opatowa (Kleczanów)[1]

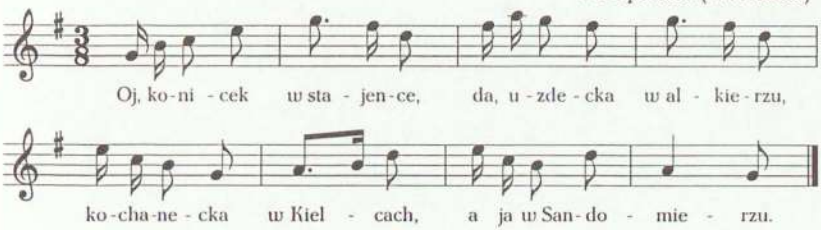

Oj, konicek w stajence,
da, uzdecka w alkierzu,
kochanecka w Kielcach,
a ja w Sandomierzu.

---

379. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1377.]

380. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1633 oraz tamże, k. 20, nr 1416. W rkp. z k. 20 brak interiekcji przed w. 2 i 4.]

381. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 192, nr 97, za końcową kreską taktową zanotowane inne wersje dla t. 1 i 3: pauza ósemkowa i cztery szesnastki g^1 h^1 c^2 e^2 (t. 1) oraz pauza ósemkowa i cztery szesnastki d^2 fis^2 a^2 fis^2 (t. 3); powyższy zapis naniesiony jest na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 i 4 zamiast rytmu

[1] [Wraz z zapisem wtórnym pod pieśnią została naniesiona nota: „od Opatowa (Modliborzyce)".]

382

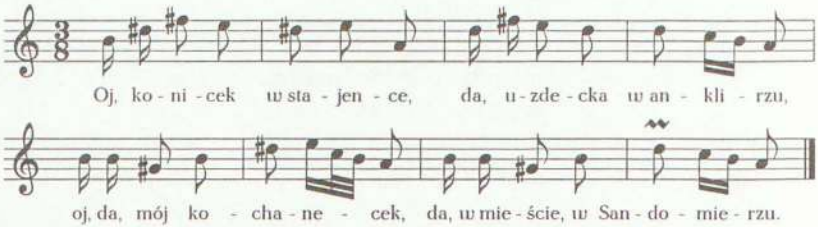

Oj, konicek w stajence,
da, uzdecka w anklirzu,
oj da, mój kochanecek,
da, w mieście, w Sandomierzu.

383

Koniczek w stajence,
da, uzdeczka w alkierzu,
da, Jasio na wojence,
da, Kasia w Sandomierzu.

---

punktowanego jest ósemka g^2 i szesnastki g^2 *fis*^{2}, natomiast w t. 6 zamiast rytmu punktowanego jest ósemka a^1 i szesnastki c^2 h^1, t. 7 jak t. 5, w t. 8 trzy ósemki a^1 h^1 g^1. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1302, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1393, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia identyczna z zapisem pierwotnym z teki 8, w rkp. tekstu z teki 16 interiekcje także przed w. 3 i 4, tak samo początkowo w zapisie z teki 8, nadto w rkp. z teki 16 w w. 2 nad: „alkierzu" nadpisany wariant „spichlerzu".]

382. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218; za końcową kreską taktową jeszcze cztery nieczytelne takty.]

383. [Rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1.]

384

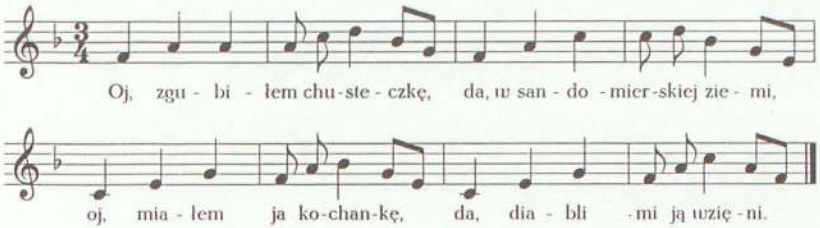

Oj, zgubiłem chusteczkę,
da, w sandomierskiej ziemi,
oj, miałem ja kochankę,
da, diabli mi ją wzięni.

385

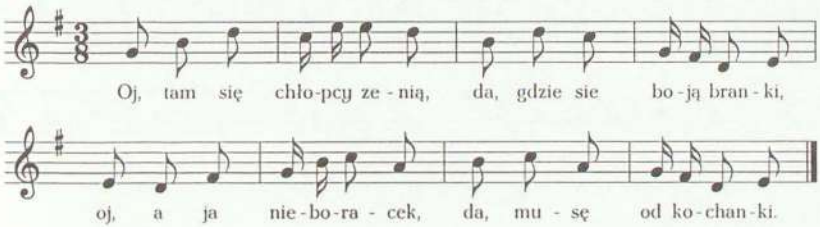

Oj, tam sie chłopcy zenią,
da, gdzie sie boją branki,
oj, a ja nieboracek,
da, musę od kochanki.

---

384. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 8. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1209, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 16, nr 1149, z lokalizacją jak w tece 33; tu w t. 7 ćwierćnuty f^1 a^1 a^1.]

385. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 187, nr 180; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 4 zamiast ósemek d^1 e^1 są ósemki e^1 fis^1. Melodia i przekreślony tekst także w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 2, zob. nr 284 w cz. II *Radomskiego* i przypis źródłowy do niego. Trzeci zapis tekstu w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław".]

386

[Baszowice]

Oj, nieszczęśliwa branka,
da, wzięli mi kochanka,
oj, cóż ja będę robić,
da, biedna Baszowianka.

Pójdę do Warszawy
i do cytydali[1],
uproszę, uproszę,
by mi go oddali.

387

od Przysuchy

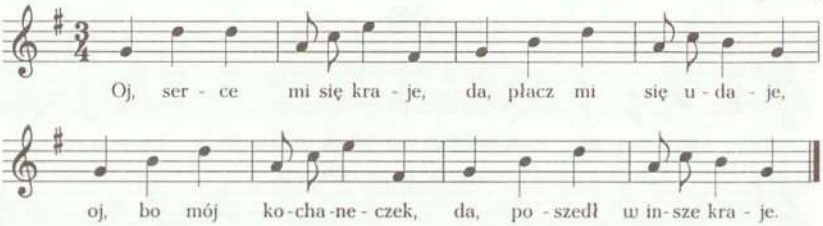

Oj, serce mi się kraje,
da, płacz mi się udaje,
oj, bo mój kochaneczek,
da, poszedł w insze kraje.

---

386. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1411. Pierwsza zwrotka także w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 29, nr 2429, z lokalizacją jak w tece 16 i notą: „obertasy", w tym zapisie w. 2 brzmi: „da, mego kochanka", przed w. 3 i 4 brak interiekcji.]

[1] [Tak w rkp.]

387. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 37, nr 15. Melodia z incipitem: „Oj, serce" także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 54, nr 310 i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 7, nr 349, bez lokalizacji; tam melodia z fragmentarycznie napisanym akompaniamentem, w t. 1 zamiast pierwszego d^2 jest h^1.]

388

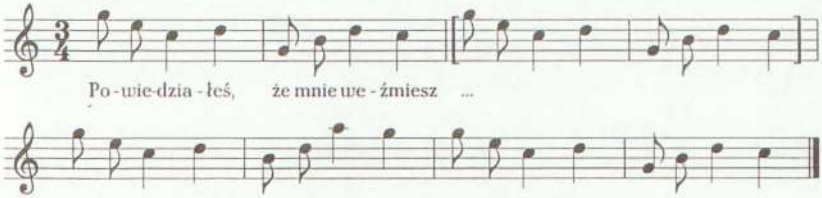

Powiedziałeś, że mnie weźmiesz...

389

od Przysuchy (Jakubów)

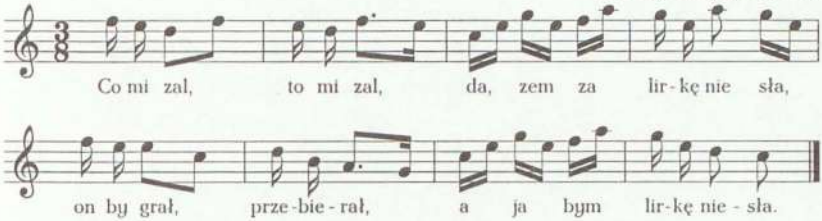

Co mi zal, to mi zal,
da, zem za lirkę nie sła,
on by grał, przebierał,
a ja bym lirkę niesła.

---

388. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98. Tekst por. nr 295 w cz. II *Krakowskiego* (DWOK T. 6).]

389. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 42, nr 24; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$:

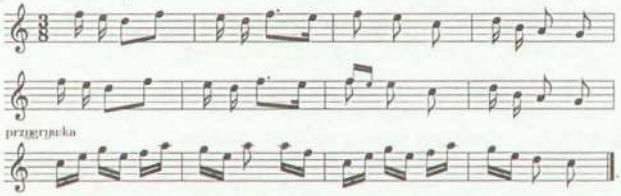

Melodia z incipitem: „Co mi żal" także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 55, nr 320 oraz następna bez nru, obie z lokalizacją: „Jakubów" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 7, nr 356, bez lokalizacji; melodia nr 320 zgodna z t. 1–8 pierowtnego zapisu z teki 16, ale t. 7 bez małych nut i zamiast ósemek e^2 c^2 jest ósemka z kropką i szesnastka, w t. 8 zamiast ósemek a^1 g^1 są ósemki d^2 c^2; melodia bez nru zgodna z t. 9–12 pierwotnego zapisu z teki 16, ale w t. 10 zamiast ósemki a^2 są szesnastki f^2 a^2.]

390

[Kozienice]

Oj, smutne serce,
zostało w żałości,
bo nie ma od kochania,
żadnej wiadomości.

391

[Kozienice]

Oj, i płaczę, i śpiewam,
da, cieszę się jak mogę,
oj, o swojém kochaniu,
da, zapomnieć nie mogę.

392

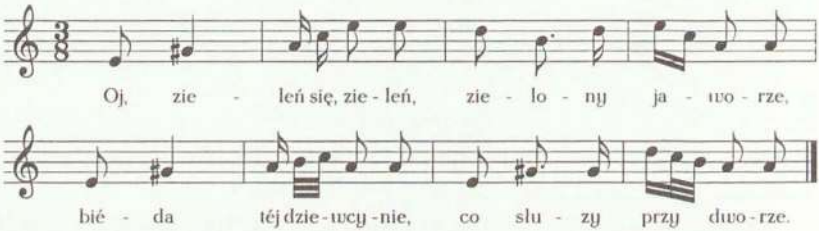

Oj, zieleń się, zieleń,
zielony jaworze,
biéda téj dziewcynie,
co słuzy przy dworze.

---

390. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1528.]

391. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1205.]

392. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 34; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym t. 4 jest jak t. 8. W rkp. ta zwrotka podpisana pod nutami, ale oznaczona jako druga; nadto jeszcze dwie zwrotki, zob. nr 293 zwr. 2 i 3 w cz. II *Radomskiego* oraz przypis źródłowy do niego. Melodia bez tekstu w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98, tam melodia także w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 3 i 7 są trzy ósemki, a w t. 4 i 8 szesnastka d^2, sześćdziesięcioczwórka c^2, trzydziestodwójka z kropką h^1 i dwie ósemki a^1.]

393

od Ćmielowa (Buszkowice)

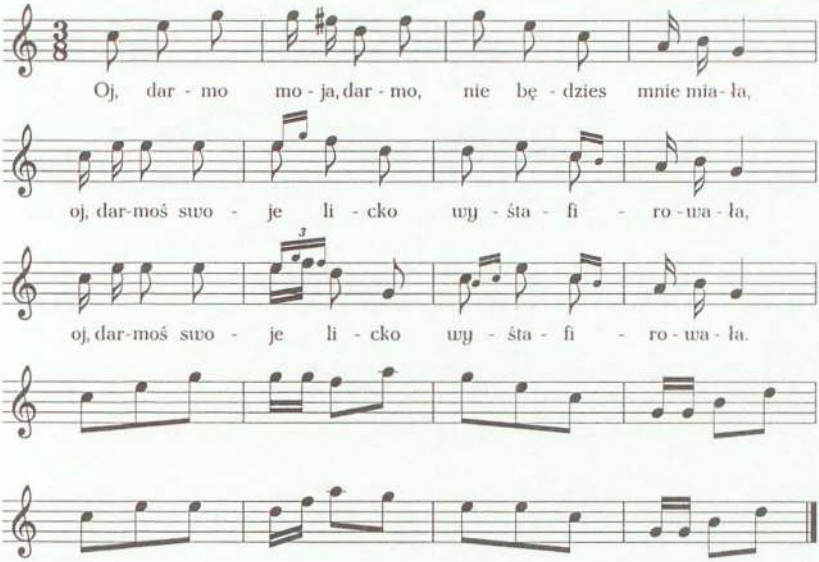

Oj, darmo moja, darmo,
nie będzies mnie miała,
oj, darmoś swoje licko
wyśtafirowała,
oj, darmoś swoje licko
wyśtafirowała.

---

393. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 32. W rkp. tekst obszerniejszy, zob. nr 250 w cz. II *Radomskiego*.]

394

od Słupi Nowej

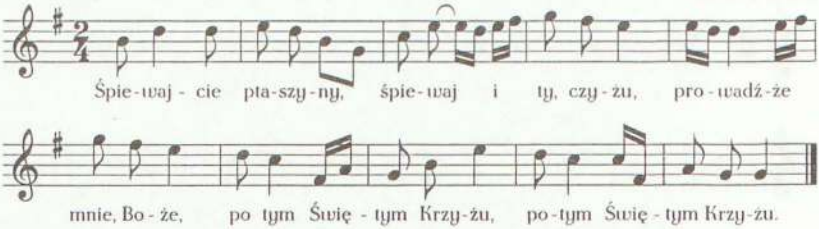

Śpiewajcie ptaszyny,
śpiewaj i ty, czyżu,
prowadźże mnie, Boże,
po tym Świętym Krzyżu,
po tym Świętym Krzyżu.

395

[Baszowice]

Śpiewajcie ptaszyny
i ty, mały czyżu,
spoglądają oczka
ku Świętemu Krzyżu[1].

Oczka moje, oczka,
czego spoglądacie,
kiedy w Świętym Krzyżu
kochania nie macie.

---

394. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 111; w rkp. tekst obszerniejszy, opublikowany z inną melodią pod nr. 226 w cz. II *Radomskiego*. Melodia także w rkp. Kolberga z teki 33, sygn. 1305, k. 37, nr 347, z lokalizacją ogólną: „Baszowice", z odesłaniem do tekstu nr 2436 z teki 13, zob. następna pieśń.]

395. [Rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 29, nr 2436, z odesłaniem do melodii nr 347 z teki 33, zob. poprzednia pieśń. Tekst por. nr 226 w cz. II *Radomskiego*.]

[1] [W rkp. wyjaśnienie: „góra".]

396

[Baszowice]

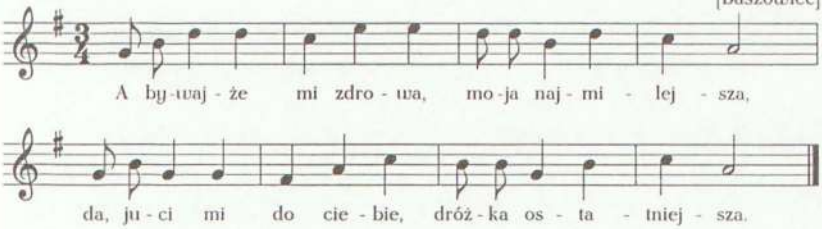

A bywajże mi zdrowa,
moja najmilejsza,
da, jużci mi do ciebie,
dróżka ostatniejsza.

397

[Baszowice]

Oj, bywajcie mi zdrowi,
da, ostajcież mi z Bogiem,
oj, już się z wami żegnam,
da, za ostatnim progiem.

398

[Baszowice]

Da, mój kochaneczku pierwszy,
kaś mi się podział,
da, zieloną murawką
na wiekiś się odział.

---

396. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1291 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1331 (tekst z interiekcjami: „da" przed w. 2 i 4). Melodia bez tekstu także w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 22, nr 82, bez lokalizacji, zanotowana o sekundę wielką wyżej.]

397. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1372.]

398. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1622.]

399

[Baszowice]

Oj, kochałam cię, Jasiu,
da, kochała, kochała,
da, już teraz nie będę,
da, bom se rozmyślała.

Oj, kochałam kochanie[1],
da, tak się przynależy,
da, już moje kochanie,
da, na smętarzu leży.

400

od Słupi Nowej

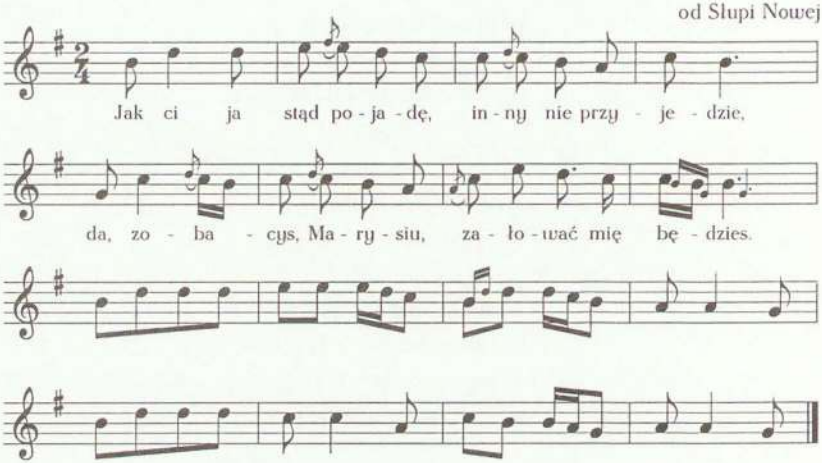

399. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1339.]

[1] [W rkp. wariantowo nadpisane: „kochałam".]

400. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 109; ten zapis naniesiony na pierwotny, w którym w t. 7 zamiast ósemki z kropką i szesnastki są dwie ósemki, w t. 8 jest ósemka c^2 i ćwierćnuta z kropką h^1, t. 11 bez małych nut, w t. 15 zamiast ósemki g^1 jest a^1; bezpośrednio pod tym zapisem tekst pieśni „Oj, moja rodzinecko", zob. nr 221 w cz. II *Radomskiego*. Takty 9-12 w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 37, nr 333, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 29, nr 2423, z lokalizacją jak w tece 33. Melodia nr 333 zgodna z zapisem pierwotnym tych taktów z teki 8, ale dla t. 11 druga wersja: ósemki c^2 h^1 h^1 i szesnastki h^1 a^1, w rkp. tekstu z teki 13 w zwr. 2 w. 1 i 2 brzmi: „Maryś moja, Maryś moja, będziesz żałowała". Takty 1-8 w rkp. Kolberga, sygn. 1305, k. 37, nr 332, z lokalizacją ogólną: „Baszowice", z odesłaniem do tekstu „Oj, rola moja, rola" (nr 2422 z teki 13), zob. nr 670 w suplemencie; melodia nr 332 zgodna z zapisem pierwotnym tych taktów z teki 8, ale w t. 4 zamiast ćwierćnuty z kropką jest ćwierćnuta h^1 i ósemka a^1.]

Jak ci ja stąd pojadę,
inny nie przyjedzie,
da, zobacys, Marysiu,
załować mię będzies.

Oj, Jasiu mój, Jasiu mój,
będę załowała,
oj da, jak ci ja będe
innych sanowała.

401

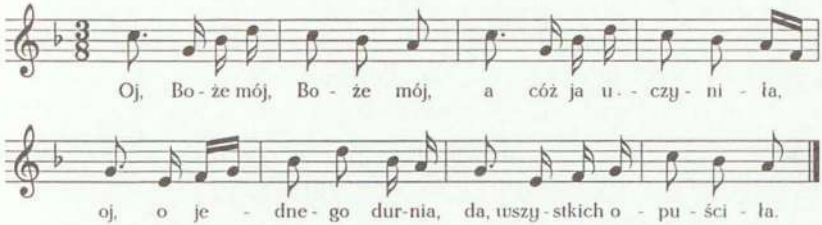

Oj, Boże mój, Boże mój,
a cóż ja uczyniła,
oj, o jednego durnia,
da, wszystkich opuściła.

Oj, kochałam jednego,
da, chłopca wojskowego,
oj, teraz będę wszystkich,
da, póki życia mego.

402

od Zwolenia

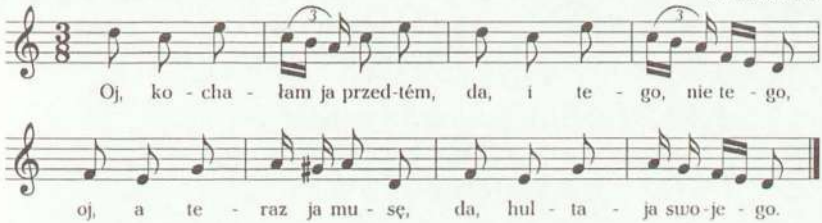

---

401. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 191, nr 88; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 4 zamiast szesnastek jest ósemka a^1. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1295, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1337, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale jest ona zanotowana o sekundę wielką wyżej oraz dla t. 3 i 8 zanotowane alternatywne wersje: szesnastki c^2 g^2 i ósemki b^1 d^2 (t. 3), ósemka c^2, szesnastki b^1 a^1 i ósemka g^1 (t. 8).]

402. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 186, nr 207; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 i 3 zamiast c^2 jest d^2. Melodia jak zapis pierwotny, zob. nr 655 w suplemencie, tam z innym tekstem.]

Oj, kochałam ja przedtém,
da, i tego, nie tego,
oj, a teraz ja musę,
da, hultaja swojego.

403

[Kozienice]

Oj, ciesz się koralami,
da, co ci ojciec kupią,
oj, ale się mną nie ciesz,
da, nie bądź taką głupią.

404

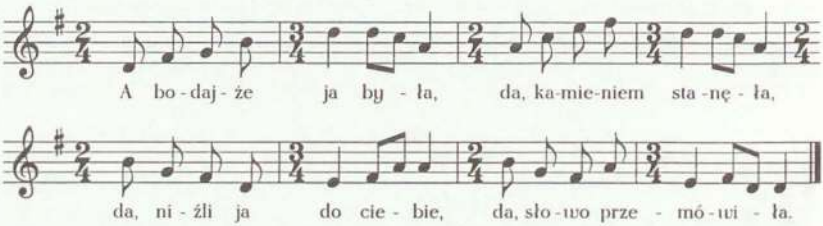

A bodajże ja była,
da, kamieniem stanęła,
da, niźli ja do ciebie,
da, słowo przemówiła.

---

403. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1546.]

404. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 192, nr 99. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1304, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1394, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zanotowana w metrum $\frac{5}{4}$, w którym na t. 1 składają się t. 1–2 powyższego zapisu, na t. 2 takty 3–4, na t. 3 takty 5–6 i na t. 4 takty 7–8 oraz w t. 3 dla *fis*^{2} alternatywne c^2 i w t. 7 dla pierwszej miary druga wersja: ćwierćnuta h^1.]

405

[Baszowice]

Oj, tego nie będę mieć,
da, do którego wzdycham,
oj, gniewam się na świętych,
da, z nieba ich pospycham.

406

od Solca

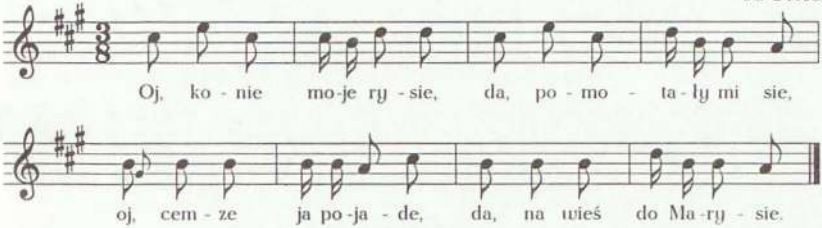

Oj, konie moje rysie,
da, pomotały mi sie,
oj, cemze ja pojade,
da, na wieś do Marysie.

Oj, siwe moje klace,
da, podkową kołacą,
oj, wcoraj mnie nie chciała,
da, dzisiaj za mną płace.

407

od Szydłowca

Od Sieradza do Sieradza
woda leciała[1], leciała,
zjadła kata Sieradzanka,
co mnie nie chciała, nie chciała.

Od Sieradza do Sieradza
woda płynęła, płynęła,
zjadła trzystu Sieradzanka,
co mnie nie wzięła, nie wzięła.

---

405. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1404.]

406. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 53, nr 37; ten zapis zanotowany bezpośrednio za pierwotnym, który zapisany został o tercję małą wyżej, w metrum $\frac{3}{4}$.]

407. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 18, nr 1277.]

[1] [W rkp. nadpisany wariant: „warczała".]

408

[Baszowice]

Podkoweczki ognia dają,
z butów wiechcie oblatają[1],
stare buty, nowe wiechcie,
głupia Kaśka, co mnie nie chce.

409

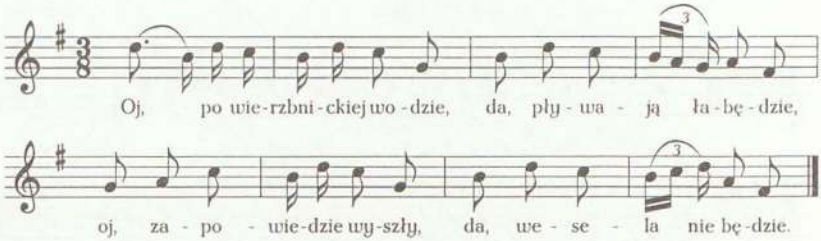

Oj, po wierzbnickiej wodzie,
da, pływają łabędzie,
oj, zapowiedzie wyszły,
da, wesela nie będzie.

---

408. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1441.]

[1] [Początkowo w rkp. ten wiersz w brzmieniu: „a buty się wykręcają" i nadpisanym wariantem: „a buty z nóg oblatają".]

409. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 27, k. 128; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym dla t. 4 i 8 są wcześniejsze wersje, tzn. zamiast trioli są szesnastki *a¹ fis¹*. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 20, nr 2294, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1645, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia identyczna z zapisem pierwotnym z teki 16, w rkp. tekstu z k. 22 w w. 1: „baszowskiej" zamiast „wierzbnickiej" i w w. 2 i 4 brak interiekcji. Nadto w tece 33 pod melodią nr 2294 zanotowany (bez nru) wariant wykonawczy, w metrum $\frac{3}{4}$:

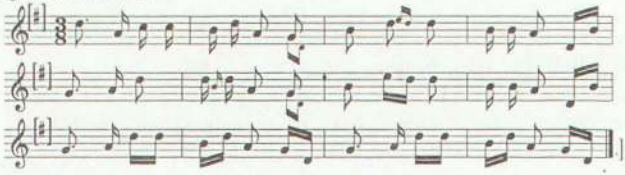

410

[Kozienice]

Oj, nieszczęśliwe były,
da, moje namówiny,
oj, co ja se namówił,
da, ludzie odmówili.

411

[Kozienice]

Oj, gadaliście ludzie,
da naokoło w sądzie[1],
oj, mam w Bogu nadzieję,
da, że mi nic nie będzie.

Oj, gadaliście ludzie,
da, i gadali, gadali,
oj, nieraz moje oczka,
da, na was zapłakali.

412

[Baszowice]

Oj, kochałem kochanie,
da, bez[2] upodobanie,
oj, teraz nie będę,
da, bez ludzkie gadanie.

---

410. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1226.]
411. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 18, nr 1238.]
[1] [W rkp. wyjaśnienie Kolberga: „radząc".]
412. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 23, nr 1671.]
[2] [W rkp. wyjaśnienie: „przez".]

413

Krakowiak [Baszowice]

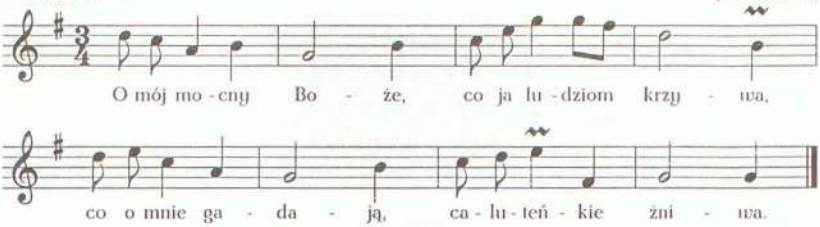

O mój mocny Boże,
co ja ludziom krzywa,
co o mnie gadają,
caluteńkie żniwa.

414

[Baszowice]

Oj, kochałam się skrycie,
da, wiem to znakomicie,
oj, przed ludzką zazdrością
trza się taić z miłością.

415

[Baszowice]

Oj, ludzie mi cię ganią,
przyjaciele brzydzą,
oj, moje oczka płaczą,
kiedy cię nie widzą.

Oj, ludzie moi, ludzie,
Pokój li mi dacie,
da, już na drugi roczek,
jak o mnie gadacie.

---

413. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 77, nr 1318 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1410b (tekst z interiekcjami „oj" przed w. 3 i „da" przed w. 4). Zob. wstęp s. LVIII. W rkp. tekst obszerniejszy, opublikowany przez Kolberga pod nr. 321 w cz. II *Radomskiego*. Taka melodia, zob. nr 236 i 324 w *Sandomierskiem* (DWOK T. 2) i przypisy źródłowe do nich w suplemencie (DWOK T. 71).]

414. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1365.]

415. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1632.]

416

od Solca (Kłudzie)

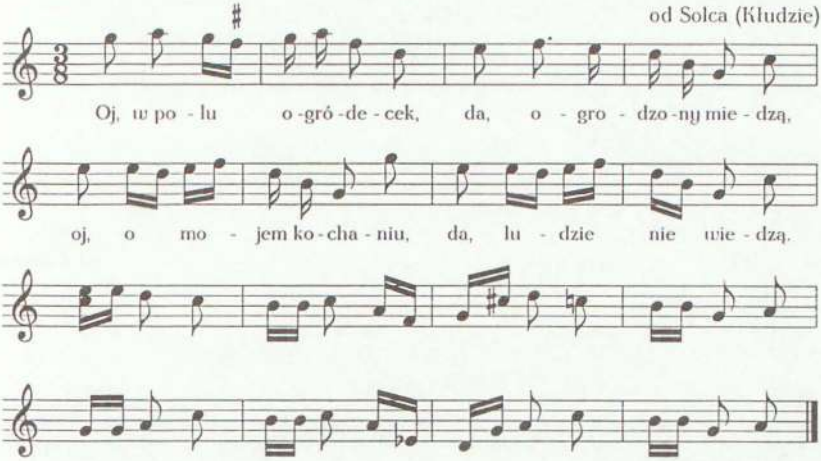

Oj, w polu ogródecek,
da, ogrodzony miedzą,
oj, o mojem kochaniu,
da, ludzie nie wiedzą.

Oj, nie wiedzą, nie wiedzą,
nie powinni wiedzieć,
da, o swojem kochaniu,
trudno opowiedzieć.

417

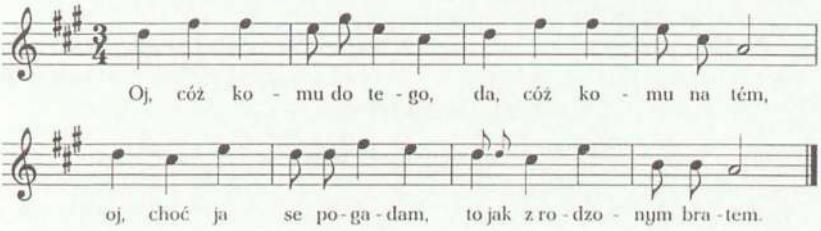

---

416. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 51, nr 26; ten zapis naniesiony na pierwotny, z lokalizacją: „od Solca", bez tekstu i taktów 9-16, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym poprzednik wygląda następująco:

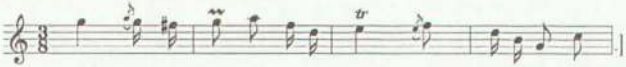

417. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 192, nr 91. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1299, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga,

Oj, cóż komu do tego,
da, cóż komu na tém,
oj, choć ja se pogadam,
to jak z rodzonym bratem.

418

od Zwolenia

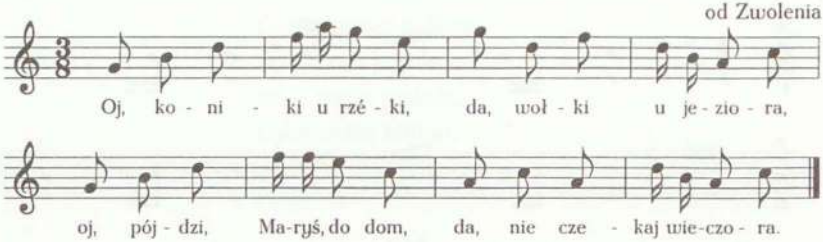

Oj, koniki u rzéki,
da, wołki u jeziora,
oj, pójdzi, Maryś, do dom,
da, nie czekaj wieczora.

Oj, nie czekaj wieczora,
da, nie czekaj prowady[1],
oj, boć to nie mały dzień,
da, są o tobie rady.

---

teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1348, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zanotowana o sekundę wielką niżej, t. 7 bez małych nut.]

418. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 5, nr 193; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 3 zamiast ósemek d^2 f^2 są szesnastki g^2 fis^2 i ósemka d^2 oraz po t. 8 zapisanych jeszcze kilka taktów:

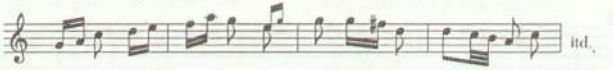

Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1495, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" oraz notą: „Gniewoszów" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1566, z lokalizacją ogólną jak w tece 33; melodia z teki 33:

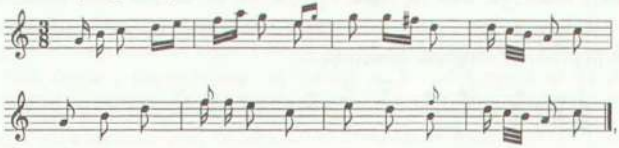

zanotowana w metrum $\frac{3}{4}$, w rkp. tekstu z k. 21 interiekcje tylko w zwr. 1 w wierszach 1 i 2.]

[1] [W rkp. wyjaśnienie: „odprowadzin".]

Oj, są o tobie rady,
da, są o tobie gadki,
oj, gadały o tobie,
da, i te małe dziatki.

Małżeństwo. Rodzina. Sierota. Kołysanka

419

[Kozienice]

Zapłać mi za wianek,
zapłać mi za wszystko,
zapłać mi i za to,
co mi w czepku brzydko.

420

[Kozienice]

Oj, jak ci ja była,
da, u swej matki drogiej,
da, i to ja przeskoczyła,
da, i wszystkie cztery progi.

Da, i jak ci ja poszła,
da, i za swego miłego,
da, i nie mogę przeskoczyć,
da, i prożeczka jednego.

---

419. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 16, nr 1145.]
420. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1179.]

421

od Ostrowca

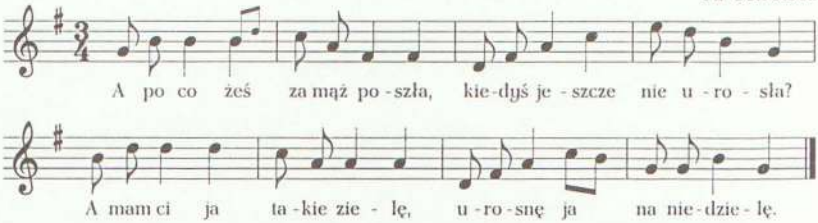

A po co żeś za mąż poszła,
kiedyś jeszcze nie urosła?
A mam ci ja takie zielę,
urosnę ja na niedzielę.

422

od Solca

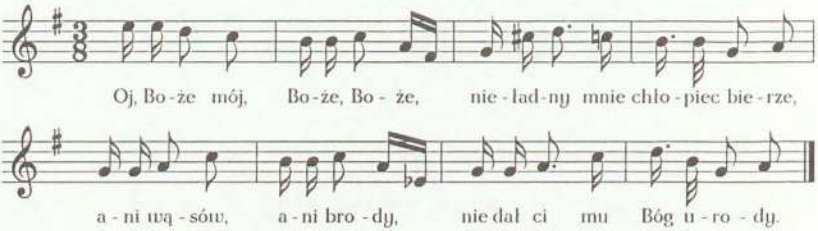

Oj, Boże mój, Boże, Boże,
niełady mnie chłopiec bierze,
ani wąsów, ani brody,
nie dał ci mu Bóg urody.

O mój Boże, myśl moją wiedz,
com się dała młodo uwieść,
nie żal go by sercu memu,
żeby to urodliwszemu.

---

421. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 32, nr 19. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 223, bez lokalizacji; tam melodia zanotowana o kwartę czystą wyżej, w t. 2 zamiast drugiego *fis*^{1} jest *d*^{1}, w t. 6 dla ćwierćnut druga wersja: ćwierćnuty *fis*^{1} *d*^{1}.]

422. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 51, nr 25; ten zapis naniesiony na pierwotny, z lokalizacją: „od Solca, Lipska". Melodia i tekst, identyczne z zapisem pierwotnym, wśród zapisów Kolberga z Sandomierskiego, opublikowane pod nr. 74 w suplemencie do *Sandomierskiego* (DWOK T. 71).]

423

[Baszowice]

Oj, skarałeś mnie, Boże,
da, sama nie wiem za co,
oj, wziąneś mi kochanie[1],
da, dałeś mi ladaco.

Oj, skarałeś mnie, Boże,
da, za jakiesi zbytki,
oj, kochałam ładnego,
da, dostał mi się brzydki.

424

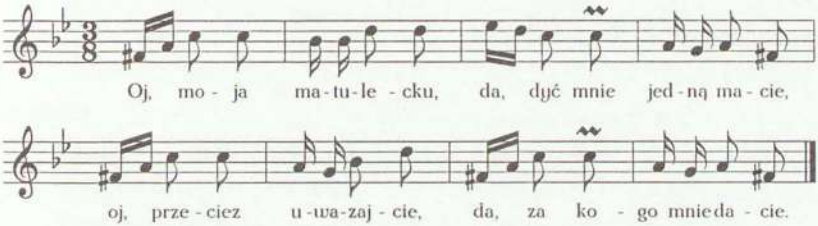

Oj, moja matulecku,
da, dyć mnie jedną macie,
oj, przeciez uwazajcie,
da, za kogo mnie dacie.

Oj, daliście mnie, dali,
da, za kogoście chcieli,
oj, teraz se będziecie,
da, sami z nim siedzieli.

Oj, zebyście mnie dali,
da, za kogo ja chciała,
oj, to by ja se była,
da, sama z nim siedziała.

Oj, daliście mnie, dali,
da, za takiego głupca,
a, ja bym była miała,
da, warsaskiego kupca.

---

423. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1364.]

[1] [W rkp. nadpisany wariant: „kochanka".]

424. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 196, nr 104; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Tekst bez melodii w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1206, z lokalizacją ogólną: „Kozienice"; tam w w. 1: „matulu" zamiast „matulecku", w zwr. 2 w. 3 i w zwr. 3 w. 1–3 brak interiekcji. Melodia z innym tekstem, zob. nr 102 w suplemencie.]

425

[Baszowice]

Oj, pasała ja bydło,
da, widziałam straszydło,
da, w czarnym kapelusie,
da, wołało: Nie bój się!

Oj, daliście mnie, dali,
da, za takie straszydło,
oj, jak wyjdzie na pole,
da, boi się go bydło.

426

[Baszowice]

Oj, na baszowskiém polu,
da, czarna róża krzciała,
oj, nie dałeś mnie, Boże,
da, za kogo ja chciała.

Oj, dałeś ci mnie, Boże,
da, nie po mojej woli,
oj, co na niego spójrzę,
da, serce mnie boli.

427

[Kozienice]

Ej da, bolą mnie oczki,
da, i powieki bolą,
nie chciała mnie tutejsza,
pojąłem se światową.

Oj, poszedłem do jednej,
ona mną wzgardziła,
da, jakem se skarkulował[1],
da, to dobrze zrobiła.

428

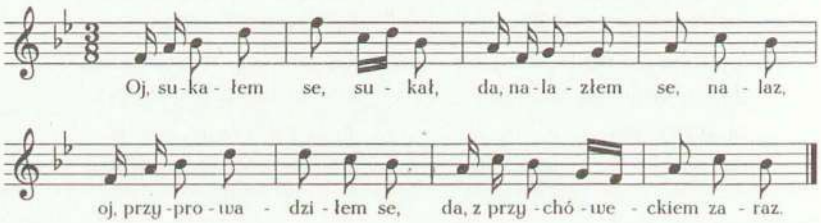

425. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1376.]

426. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1352.]

427. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1555.]

[1] [Tak w rkp.]

428. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 196, nr 110; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 szesnastki są alternatywą dla ósemki c^2,

Oj, sukałem se, sukał,
da, nalazłem se, nalaz,
oj, przyprowadziłem se,
da, z przychóweckiem zaraz.

429

[Baszowice]

Oj, szukałem se, szukał,
nalazłem se, nalazł,
da, dał ci mi Pan Jezus
z przychóweczkiem zaraz.

Oj, żal tobie, dziewczyno,
żal i mnie, żal i mnie,
da, ten tobie żaliczek,
co i mnie, co i mnie.

430

[Kozienice]

A bieda mi z taką żoną,
co mi do niej płoty łomią,
płoty łomią, przewracają,
żonę w niwecz obracają.

431

[Głowaczów]

Oj, nie wiécie, nie wiécie,
da, co mojej kobiécie,
najadła się suchej rzepy,
będzie miała małe dziéci.

---

w t. 3 dla szesnastek druga wersja: ósemka a^1, dla ostatniego g^1 alternatywne szesnastki g^1 f^1, w t. 4 i 8 zamiast ósemek c^2 i b^1 jest ósemka z kropką c^2 i szesnastka b^1, w t. 6 zamiast c^2 są szesnastki d^2 c^2, w t. 7 dla ostatniej miary także alternatywna ósemka g^1. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1222, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1199, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia identyczna z zapisem pierwotnym z teki 8, w rkp. tekstu z teki 16 w. 3: „oj, i przyprowadziłem se".]

429. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1635.]

430. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1161.]

431. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 24, nr 1825.]

432

[Kozienice]

Oj, dobrze temu, dobrze,
da, kto cztery woły ma,
a temu jeszcze lepiej,
da, kto cztery żony ma.

Oj, jedna ma pościele,
da, druga go odzieje,
da, trzecia mu pić poda,
da, czwarta z nim pogada.

433

od Szydłowca, Jastrzębia[1]

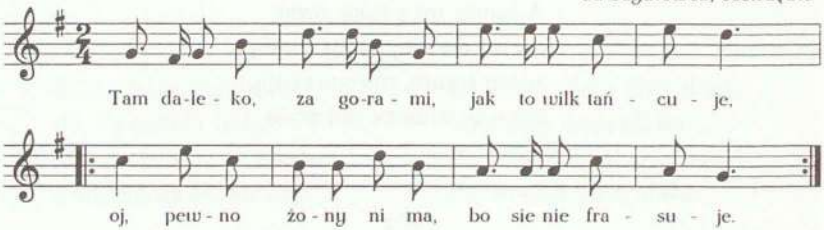

Tam daleko, za gorami,
jak to wilk tańcuje,
oj, pewno żony ni ma,
bo sie nie frasuje,
oj, pewno żony ni ma,
bo sie nie frasuje.

Wilczysko sie ożeniło,
uszy opuściło,
już mu tak nie będzie,
jak mu przedtém było.

---

432. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1220.]

433. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 120. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 36, sygn. 1317d, k. 28, z lokalizacją: „Radom"; tam w t. 7 zamiast ósemek a^1 c^2 są ósemki c^2 a^1, w zapisie tekstu w zwr. 2 w. 2 nieczytelny. Tekst por. nr 212 w cz. II *Radomskiego*.]

[1] [W rkp. pierwsza nazwa lokalizacyjna przekreślona.]

434

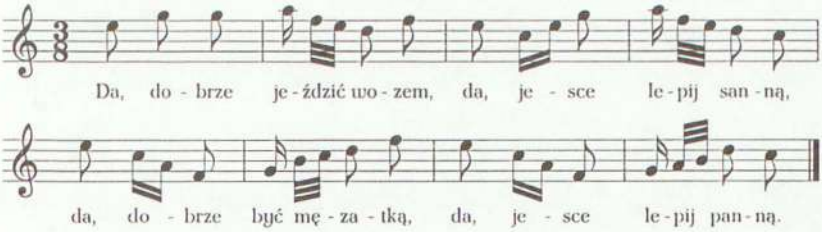

Da, dobrze jeździć wozem,
da, jesce lepij sanną,
da, dobrze być męzatką,
da, jesce lepij panną.

Da, dobrze jeździć wozem,
da, kiedy wóz kowany,
da, dobrze być za chłopem,
da, kiedy chłop kochany.

435

[Kozienice]

Da, dobrze jechać wozem,
da, jeszcze lepiej sanną,
da, dobrze być mężatką,
da, jeszcze lepiej panną.

Da, dobrze jechać wozem,
da, kiedy wóz kowany,
da, dobrze być mężatką,
da, kiedy mąż kochany.

Da, lepiej jechać sanną,
da, kiedy sanna biała,
da, lepiej se być panną,
da, kiedy panna cała.

---

434. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 44; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 dla e^2 są alternatywne szesnastki c^2 e^2, w t. 2 zamiast ósemki f^2 jest g^2, w t. 3 są ósemki e^2 g^2 g^2 i dla ostatniej alternatywna triola szesnastkowa g^2 f^2 g^2, w t. 6 zamiast ósemki f^2 są szesnastki e^2 f^2. Melodia także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98 i tekst tamże, k. 99, z lokalizacją ogólną: „Orońsk"; tam melodia zanotowana w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 1 zamiast ósemki e^2 są szesnastki c^2 e^2, w t. 2 zamiast ósemki f^2 jest g^2 i dla niego druga wersja: szesnastki f^2 g^2, w t. 6 zamiast ósemki f^2 są szesnastki e^2 f^2, w t. 7 dla szesnastek alternatywna triola c^2 h^1 a^1. Tekst por. nr 333 w cz. II *Radomskiego*.]

435. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1158. Tekst por. nr 333 w cz. II *Radomskiego*.]

436

od Skaryszewa, Iłży

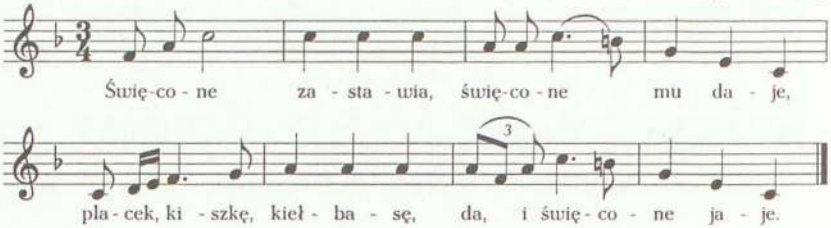

Święcone zastawia,
święcone mu daje,
placek[1], kiszkę, kiełbasę,
da, i święcone jaje.

Jechał chłop do boru,
zgubił kiszkę i jaje,
przyjechał do chałupy,
kobieta go łaje.

437

[Orońsk]

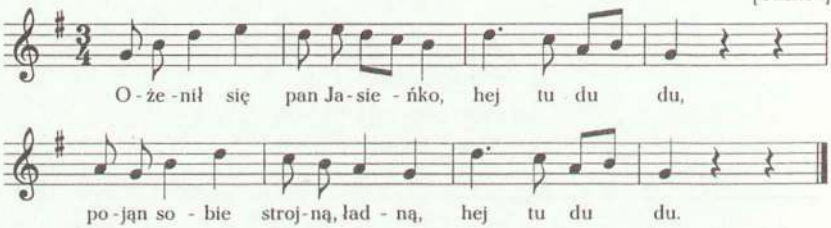

---

436. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 16–17, nr 52. Melodia z incipitem: „Jechał" w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 60, nr 551, z lokalizacją: „Radom" oraz skreśloną: „Nowe Miasto n[ad] Pilicą" i tekst zwr. 2 w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 9, nr 492, bez lokalizacji; tam w t. 6 zamiast pierwszego a^1 jest b^1, w t. 7 zamiast trioli są dwie ósemki a^1, w rkp. tekstu z k. 9 w zwr. 2 w. 2 brak „i" przed „jaje".]

[1] [Wcześniej w rkp. „szynkę" zamiast „placek".]

437. [Rkp. terenowy Kolberga teka 43, sygn. 1352, k. 97 (melodia z fragmenetm tekstu: „Ożenił się p[an]... hej tu du du... hej tu du du") i k. 99 (tekst). Tekst por. nr 105a i 105b w cz. II *Radomskiego*.]

Ożenił się pan Jasieńko,
hej tu du du,
pojąn sobie strojną, ładną,
hej tu du du.

Przedaj, Jasiu, swoje świnie,
kup mi korali na syję.

[Przedaj, Jasiu, swoje] źrebię,
[kup mi] złote cepce.

[Przedaj, Jasiu, swoje] woły,
[kup mi] kozuch królikowy.

Kiedyśmy się ogarnęli,
pójdźmy teraz do rodziny.

Rodzina im nie chwaliła,
tylko jesce im zganiła.

Ucion Jasio ctery...

Jedźmy teraz do domecku,
ni mas ci tam porządecku.

Ni mas ci tam drew, łucywa,
przy cemze się ugrzejewa.

Ucion Jasio ctyry kije,
strojną ładną dobrze bije.

Przedaj korale na syję,
a wykupze swoje świnie.

[Przedaj] złote cepce...

438

od Jedlińska

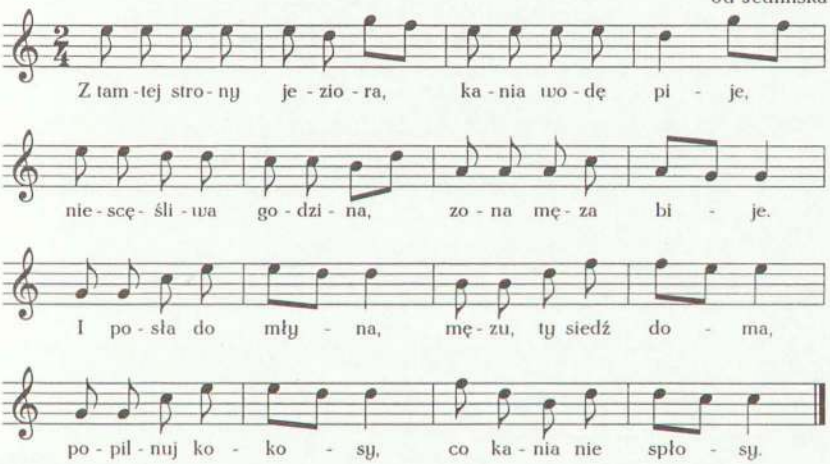

438. [Rkp. Kolberga, teka 41, sygn. 1347, k. 18. Por. nr 101 i 102 w cz. II *Radomskiego*.]

Z tamtej strony jeziora,
kania wodę pije,
niescęśliwa godzina,
zona męza bije.
I posła do młyna,
męzu, ty siedź doma,
popilnuj kokosy,
co kania nie spłosy.

Niescęśliwa kania
uderzyła z rana,
uderzyła z góry,
rozpłosyła kury.

439

od Iłży

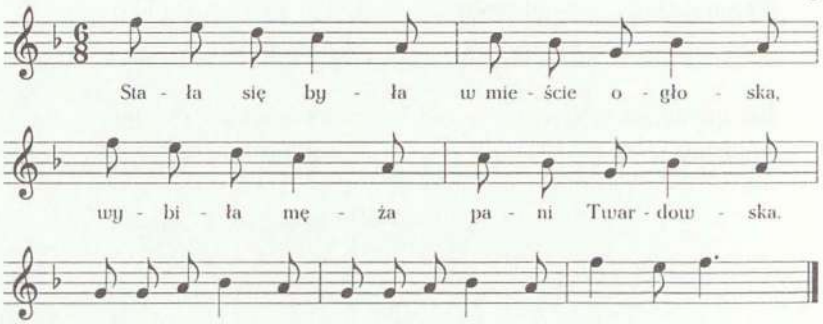

Stała się była w mieście ogłoska,
wybiła męża pani Twardowska.

439. [Rkp. Kolberga, teka 36, sygn. 1320, k. 81. Tekst por. *Mazowsze* cz. VI (DWOK T. 41) nr 391, *Mazowsze* cz. VII (DWOK T. 42) nr 1460 oraz *Kaliskie i Sieradzkie* (DWOK T. 46) nr 318.]

440

od Zwolenia (Czarnolas)

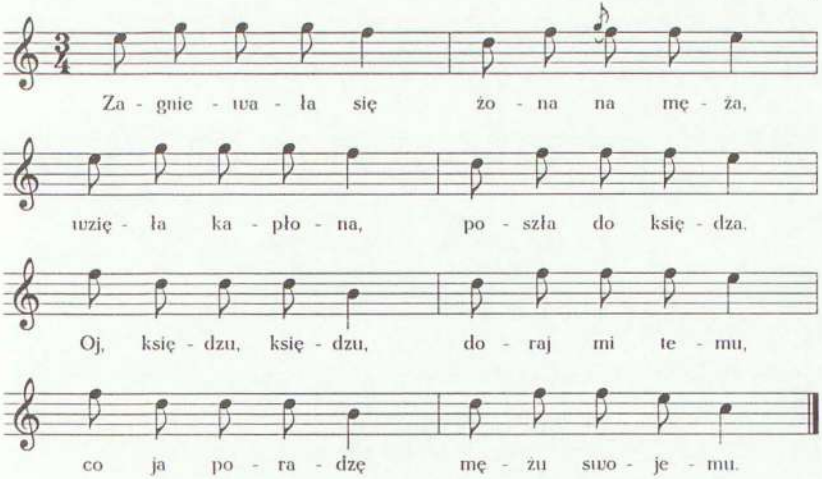

Zagniewała się żona na męża,
wzięła kapłona, poszła do księdza.
Oj, księdzu, księdzu, doraj mi temu,
co ja poradzę mężu swojemu.

Ksiądz jej naraił: wyparz mu oczy,
zabierz majątek, przyjdź do mnie w nocy,
zabierz majątek, zabierz i skrzynią,
przyjdź do mnie w nocy na gospodynią.

W serwatce kaszy nagotowała
i tak go bardzo utraktowała,
czém miał się najeść, tém się nachlapał,
poszedł do sąsiada, tam się napłakał.

Oj, kumie, kumie, zła żona u mnie,
a mój kumeczku taka i u mnie,
wasza wybije i pożałuje,
moja wypierze i skakać każe.

---

440. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1308 I, k. 28.]

441

Kozienice

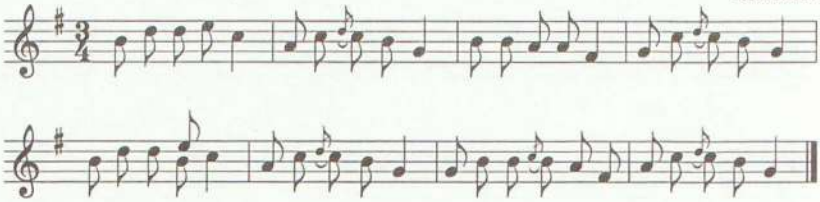

Pogniewała się żona na męża,
wzięła kapłona, poszła do księdza.
Księżę dobrodzieju, doradź mi temu,
co ja będę robić mężowi swemu.

Ja ci doradzę: wyparz mu oczy,
zabierz majątek, odejdź go w nocy[1].

442

od Iłży

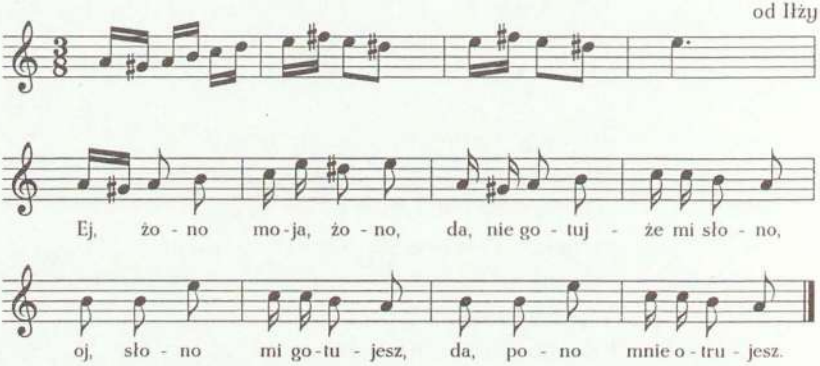

441. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1308 I, k. 28; w t. 5 melodia niezgodna z tekstem, być może zamiast ćwierćnuty miały być dwie ósemki.]

[1] [Wcześniej w rkp: „przyjdź do mnie w nocy".]

442. [W rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 25, nr 10; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym między t. 3 i 4 jest jeszcze jeden takt identyczny z t. 3, w t. 4 oprócz e^2 także ćwiećnuta z kropką h^1. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 78, nr 1395, z lokalizacją ogólną: „Iłża" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1491, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale w t. 1 i 7 zamiast

Ej, żono moja, żono,
da, nie gotujże mi słono,
oj, słono mi gotujesz,
da, pono mnie otrujesz.

443

Rad[om][1]

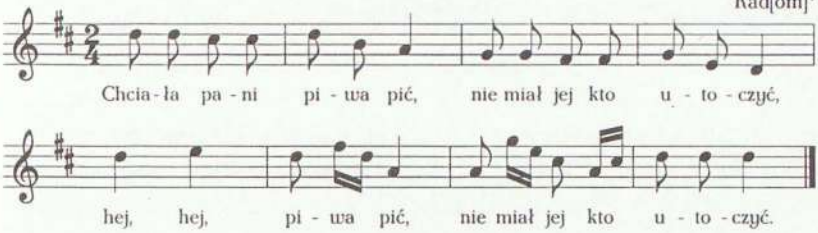

Chciała pani piwa pić,
nie miał jej kto utoczyć,
hej, hej, piwa pić,
nie miał jej kto utoczyć.

444

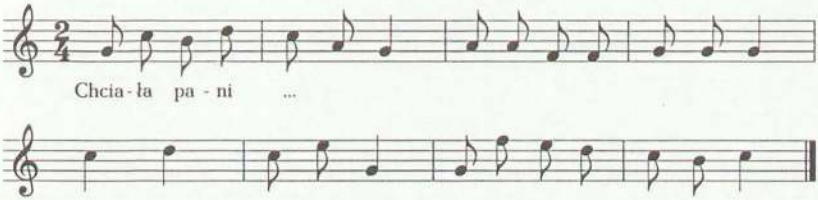

Chciała pani...

---

gis[1] jest *g*[1] oraz w t. 1 alternatywna wersja dla drugiej i trzeciej miary: szesnastki c^2 d^2 e^2 e^2, w rkp. tekstu z k. 21 w w. 2: „gotuj" zamiast „gotujże", nadto między w. 2 i 3:

„da, bo się obróci,
da, do drugiej wrzeciono".]

443. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1308 II, k. 2. Por. nr 112 w cz. II *Radomskiego*.]

[1] [Karta rkp. odcięta.]

444. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98. Por. poprzednia pieśń.]

445

od Przysuchy (Jakubów)

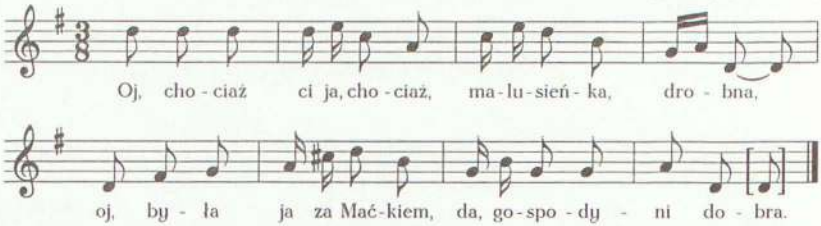

Oj, chociaż ci ja, chociaż,
malusieńka, drobna,
oj, była ja za Maćkiem,
da, gospodyni dobra.

Oj, teraz, jakem posła,
da, i za drugiego, za psa,
oj, już ci ja niedobra,
da, gospodyni wasa.

446

Denków

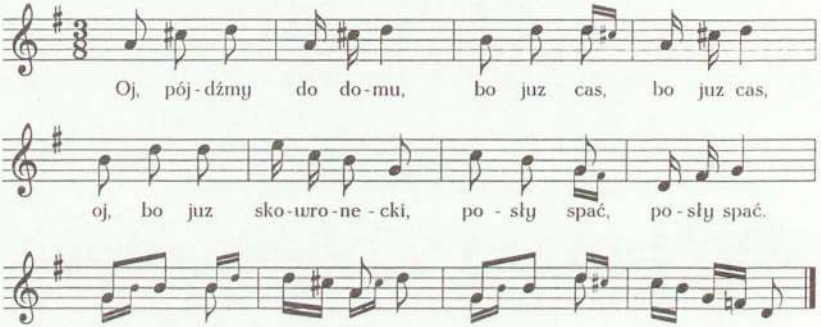

---

445. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 42, nr 22, w t. 4 ósemki d^1 po łukiem ze względu na ilość sylab w. 2 zwrotki 2; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 pierwsza i druga miara to ósemki h^1, w t. 8 zamiast a^1 są szesnastki g^1 a^1. Melodia z incipitem: „Oj, chociaż" w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 55, nr 318, z lokalizacją: „Jakubów p[od] Przysuchą" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 7, nr 355, bez loklizacji; tam melodia zgodna z zapisem pierowotnym z teki 16, ale w t. 6 zamiast ósemek jest ósemka z kropką d^2 i szesnastka h^1, a w t. 7 zamiast szesnastek ósemka g^1, w rkp. tekstu z k. 7 w zwr. 1 w. 1: „chociaż malusieńka, drobna", początkowo taki sam tekst pod pierwotnym zapisem melodii z teki 16. Tekst por. nr 338 w cz. II *Radomskiego*.]

446. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 24. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218; tu dla t. 1 alternatywna wersja: szesnastki g^1 h^1

Oj, pójdźmy do domu,
bo juz cas, bo juz cas,
oj, bo juz skowronecki,
posły spać, posły spać.

Nie pójdę do domu,
jaz będzie świtało,
oj, ni mam dzieciątecka,
nie będzie mi płakało.

Nie pójdę do domu,
jaz będzie biały dzień,
oj, mam dobrego Jasia,
nie będzie on mnie bił.

447

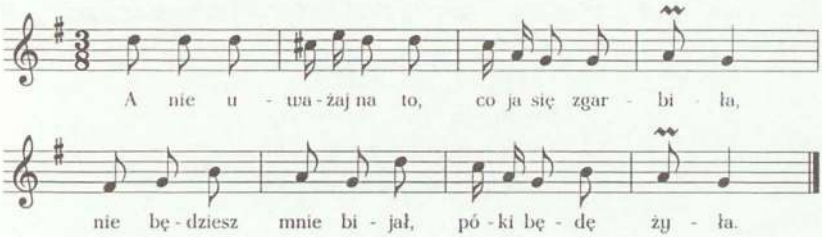

A nie uważaj na to,
co ja się zgarbiła,
nie będziesz mnie bijał,
póki będę żyła.

A sierota ja była,
sierota ja była,
a ja na to nie uważam,
abyś mi robiła.

---

i dwie ósemki d^2, z t. 9–12 zanotowane są tylko dwa pierwsze, w których t. 9 jest bez małych nut, a w t. 10 są szesnastki d^2 cis^2 a^1 fis^1 i ósemka g^1, w zapisie tekstu w zwr. 2 w. 4: brak „mi", w zwr. 3 w. 3: „Jasienia" zamiast „Jasia".]

447. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 198, nr 190; ta melodia naniesiona za pierwotnym zapisem, który zanotowany jest o sekundę wielką wyżej, w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 3 zamiast drugiego g^1 jest h^1. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1502, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" oraz notą: „Czarnolas" i tekst pierwszej zwrotki w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1572, z lokalizacją ogólną jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale bez transpozycji o sekundę i w t. 6 g^1 jest alternatywną nutą dla h^1, w rkp. tekstu z teki 16 w zwr. 1 w. 3: „mię" zamiast „mnie". We wszystkich zapisach melodii w t. 4 i 8 zamiast ćwierćnuty były dwie ósemki g^1 i w t. 6 zamiast ósemki a^1 były szesnastki a^1, tu zamieniono je na większe wartości ze względu na tekst.]

448

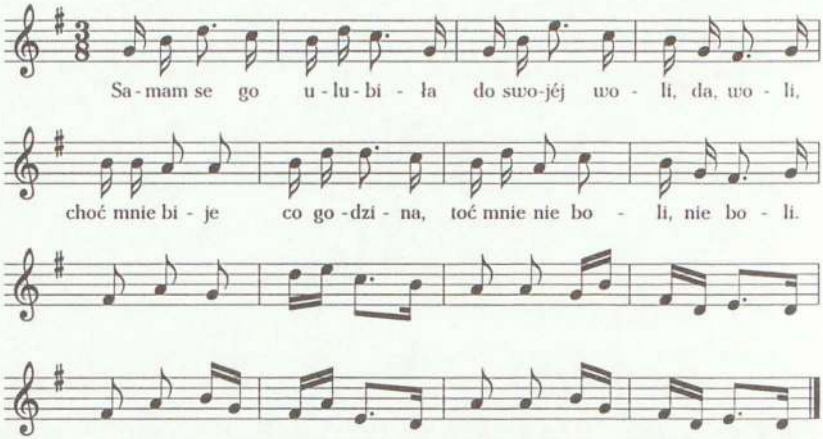

Samam se go ulubiła
do swojéj woli, da, woli,
choć mnie bije co godzina,
toć mnie nie boli, nie boli.

449

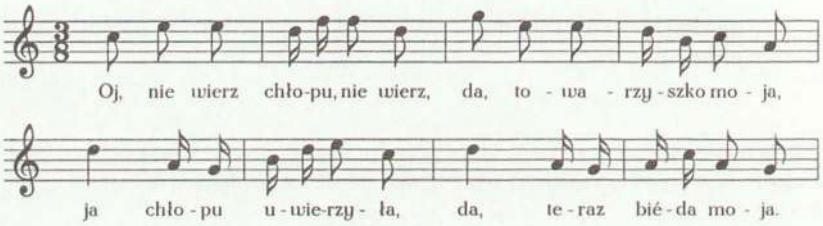

---

448. [Rkp. Kolberga teka 16, sygn. 1211, k. 45; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 dla c^2 są alternatywne trzydziestodwójki a^1 c^2, w t. 6 zamiast szesnastki d^2 jest h^1, w t. 7 szesnastki są alternatywą dla ósemki h^1 i zamiast ósemek jest ósemka z kropką i szesnastka, w t. 9 zamiast ósemki g^1 są szesnastki g^1 h^1, w t. 11 jest ósemka h^1 (i dla niej druga wersja: d^2), ósemka z kropką a^1 i szesnastka g^1, w t. 15 zamiast pierwszego a^1 jest *fis*^{1}. Tekst bez melodii w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Orońsk".]

449. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 21, nr 93, od t. 9-16 odesłanie do nr 320 w *Sandomierskiem* (DWOK T. 2); zapis t. 1-8 naniesiony na pierwotny, bez t. 9-16,

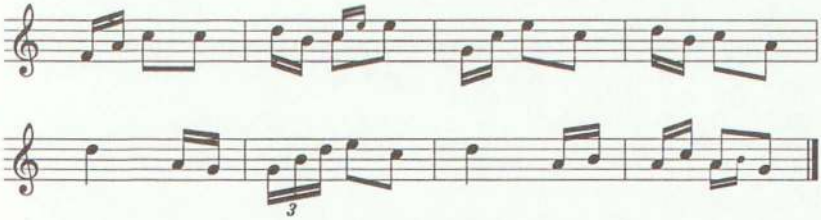

Oj, nie wierz chłopu, nie wierz,
da, towarzyszko moja,
ja chłopu uwierzyła,
da, teraz biéda moja.

450

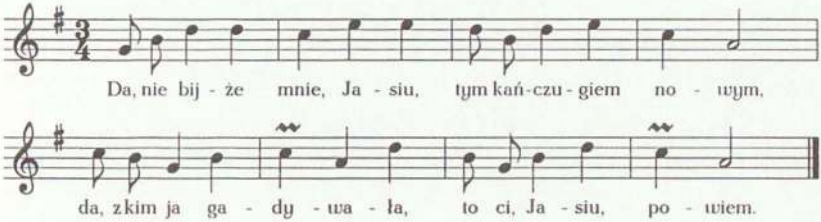

Da, nie bijże mnie, Jasiu,
tym kańczugiem nowym,
da, z kim ja gadywała,
to ci, Jasiu, powiem.

Da, nie bijże mnie, nie bij,
bo by mnie bolało,
da, bo by twoje serce
nad mojém płakało.

---

zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 4 są dwie szesnastki d^2 i ósemki h^1 g^1, w t. 5 i 7 ósemki a^1 c^2 c^2, w t. 6 dwie szesnastki h^1 i dwie ósemki d^2, w t. 8 szesnastki h^1 d^2 i ósemki h^1 g^1. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1306, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1380, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale w t. 3 g^2 jest alternatywną nutą dla c^2 oraz dla t. 2–3 druga wersja:

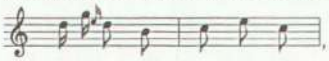

w rkp. tekstu z k. 19 przed w. 3: „oj".]

450. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 31, nr 118. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 20, nr 2279, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1613, z lokalizacją: „Baszowice"; w rkp. tekstu z k. 22 w zwr. 3 w. 2: „malutki" zamiast „mały". Tekst drugiej zwrotki w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1439, z lokalizacją ogólną: „Baszowice"; w tym zapisie „da" także przed w. 2 i 4.]

Da, nie bijżże mnie, nie bij
w ten mały paluszek,
da, bo ci nie wylazę
trzy lata z poduszek.

Da, pobiłeś mnie, Jasiu,
pobiłeś mnie, pobił,
da, jak się rozchoruję,
któż ci będzie robił.

451

[Baszowice]

Oj, nie bijże mnie pasem,
da, bo ci się nie boję,
oj, bijże mnie powrozem,
da, złóżże go we troje.

452

[Baszowice]

Oj, ziewa mi się, ziewa,
da, pono mi się spać chce,
oj, mówi pani matka,
da, idź synowo, układź się.

Oj, idź synowo, układź się,
da, pościel se tarniny,
da, kiejś se nie przyniesła,
da, od matki pierzyny.

Oj, idź synowa, układź się,
da, pościel sobie głogu,
da, kiejś se nie przyniesła,
da, od matki barłogu.

---

451. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1438.]
452. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1390.]

453

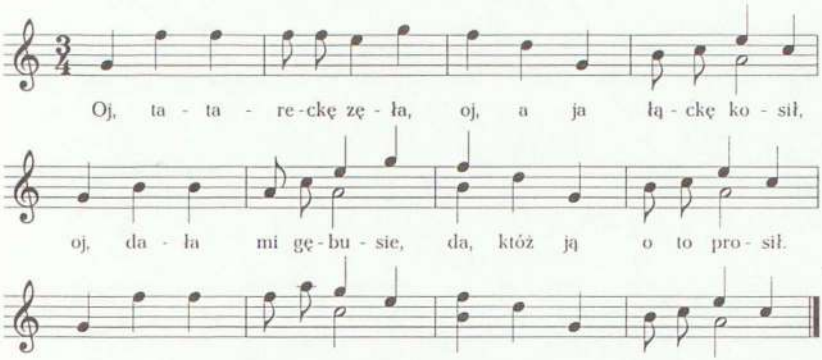

Oj, tatareckę zęła,
oj, a ja łąckę kosił,
oj, dała mi gębusie,
da, któż ją o to prosił.

Oj, dajze mi gębusie,
da, pókiś u matusie,
oj, nie das mi jéj potem,
da, jak będzies za chłopem.

Oj, dobrze mi, dobrze,
da, u matuli moji,
oj, już mnie tak nie będzie,
da, chłŭopcyno u twoji.

O, zebyć ja, hultaju,
da, twoją matkę znała,
oj, gdzie największe błoto,
da, to bym babę pchała.

---

453. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 44. Melodia także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98 i tekst tamże, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Orońsk"; tam melodia bez t. 9-12, dla t. 2 druga wersja: ósemki f^2 a^2 i ćwierćnuty g^2 e^2, w zapisie tekstu we wszstkich zwrotkach w w. 2 i 4 brak interiekcji.]

454

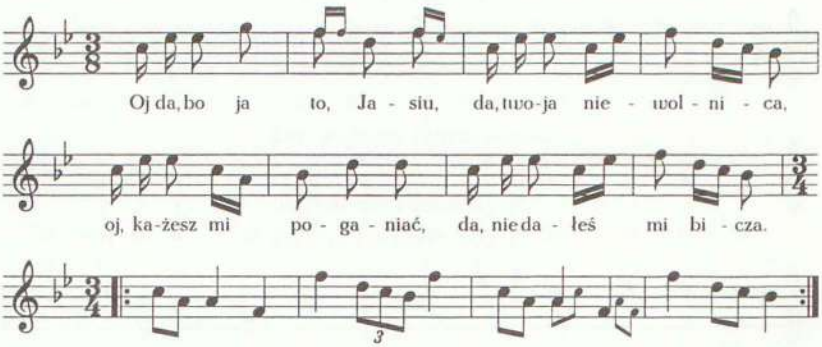

Oj da, bo ja to, Jasiu,
da, twoja niewolnica,
oj, każesz mi poganiać,
da, nie dałeś mi bicza.

Oj, nie dałeś mi bicza,
da, nie dałeś śniadania,
oj da, ja tobie ucieknę,
da, i od poganiania.

455

[Kozienice]

A ja swemu chłopu
utnę łeb na pniaku,
pójdę za innego
jeszcze tego roku.

---

454. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 191, nr 79; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, bez t. 9-12, w którym w t. 2 pierwsza miara jest bez małych nut. Takty 1-8 zanotowane na tej samej karcie po melodii z tekstem „Oj, wyciąn konik, wyciąn", zob. nr 82 w suplemencie. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1287, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1328, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale jest zanotowana o tercję małą niżej i w t. 1 dla g^2 alternatywne es^2.]

455. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 16, nr 1144.]

456

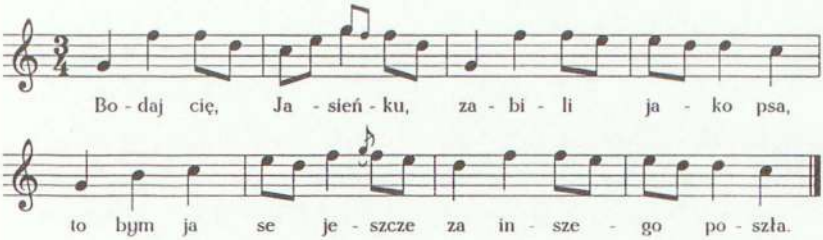

Bodaj cię, Jasieńku,
zabili jako psa,
to bym ja se jeszcze
za inszego poszła.

457

[Kozienice]

Oj, nie pójdę ja, nie pójdę,
da, za starego gajdę,
oj, jeszcze ja se, jeszcze,
da, młodziuchnego najdę.

Oj, bo za starym gajdą
pasierbięta płaczą,
oj, a za młodym Jasiem
krowy, woły ryczą.

Oj, wolę ja se, wolę
cztery krówek doić,
oj, niźli pasierbięta
do kościoła stroić.

Oj, cztery krówek doję,
to sobie zaśpiewam,
da, pasierbięta stroję,
łzami się zalewam.

---

456. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 9, nr 114. Tekst bez melodii w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1215, z lokalizacją ogólną: „Kozienice". Melodia z innym tekstem, zob. nr 345 w suplemencie.]

457. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1527.]

458

[Kozienice]

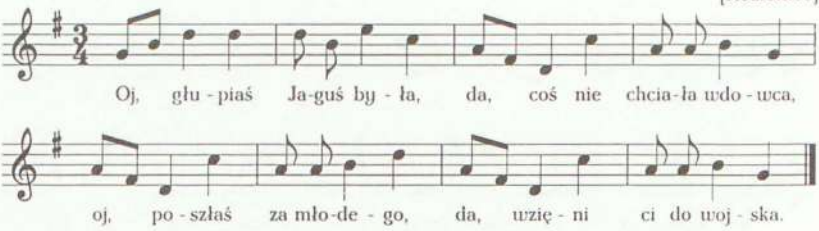

Oj, głupiaś Jaguś była,
da, coś nie chciała wdowca,
oj, poszłaś za młodego,
da, wzięni ci do wojska.

Oj, ni ty jesteś panna,
da, ni ty jesteś wdowa,
da, ino chodzisz, ryczysz,
da, zawsze kieby krowa.

Oj, bo panny i wdowy,
da, to sobie poradzą,
Jagusia choćby chciała,
da, ślubu jej nie dadzą.

Oj, wdowy se poradzą,
da, i panny to samo,
oj da, Jagusia płacze,
da, bez swego kochania.

459

[Kozienice]

Oj, nie kocham cię, wdowcze,
niech cię kocha, kto chce,
oj, będziesz mi wymawiał
wszystko po niebożce.

Oj, niebożka żyła,
nie jadła, nie piła,
oj, bo niebożka żyła
i dobrze rządziła.

---

458. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1485 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1554 (tekst); w t. 2 dla ćwierćnut zapisana literowo druga wersja: ćwierćnuty c^2 a^1. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 182, nr 73 z lokalizacją: „od Magnuszewa", zanotowana w metrum $\frac{3}{8}$, w t. 2 zamiast h^1 jest d^2; ten zapis naniesiony został na pierwotny, który jest zgodny z melodią z teki 33, ale t. 2 bez literowej wersji.]

459. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1526.]

460

Pu[1] Świętemu Krzyzu,
rozmaryn za płotem,
nie kochajze wdowca,
boć to kaduk po tém.

461

[Kozienice]

A umrzej stary, umrzej,
da, pójdę za młodego,
jak mnie będzie młody bijał,
spómnę ja starego.

Wyleź stary z jamy,
obacz moje rany,
co mi ich narobił
młody mąż kochany.

462

Ostrowiec, Iłża

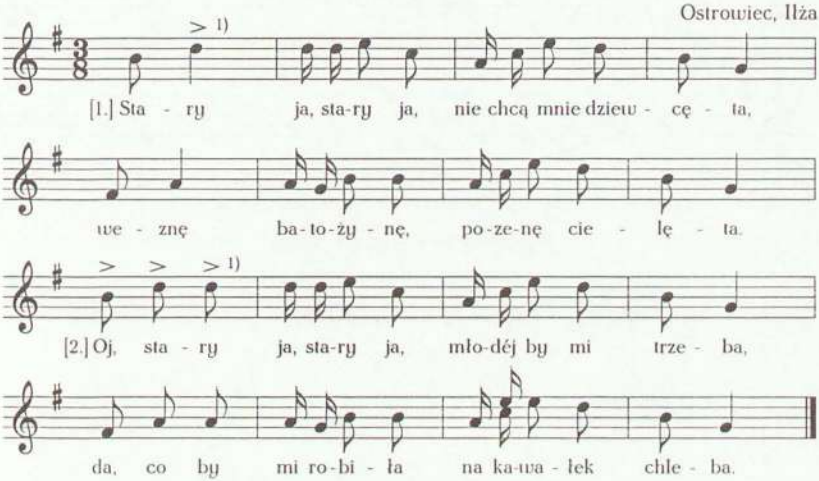

1) akcent raz na drugiej [nucie], raz na wszystkich trzech [nutach]

---

460. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 199.]

[1] [Tak w rkp.]

461. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 16, nr 1143.]

462. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 201; tu zamieszczono zapis pierwotny, na który została naniesiona redakcja: Kolberg skreślił t. 9-16 pozostawiając układ tekstu, jedynie w zwr. 2 w. 3 i 4 skreślił interiekcje. Przypis pod melodią pochodzi od Kolberga.]

Stary ja, stary ja,
nie chcą mnie dziewcęta,
weznę batożynę,
pozenę cielęta.

Oj, stary ja, stary ja,
młodéj by mi trzeba,
da, co by mi robiła
na kawałek chleba.

Rada by ja, rada,
sła chociaz za dziada,
dziada okpiwała,
młodego kochała.

Oj, taradom, taradom,
starego dziada mom,
da, weznę go za bródkę,
pójdź, dziadu, na wódkę.

463

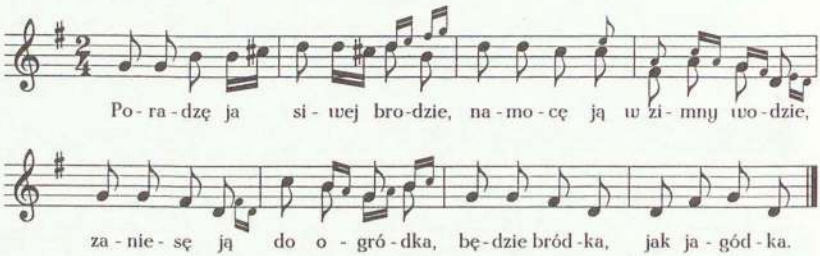

Poradzę ja siwej brodzie,
namocę ją w zimny wodzie,
zaniesę ją do ogródka,
będzie bródka, jak jagódka.

463. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 201; ten zapis naniesiony na pierwotny, w którym t. 4 i 5 zanotowany jest bez małych nut.]

464

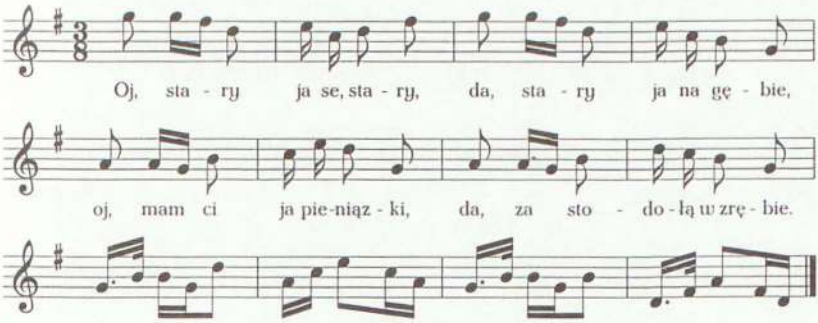

Oj, stary ja se, stary,
da, stary ja na gębie,
oj, mam ci ja pieniązki,
da, za stodołą w zrębie.

465

od Ćmielowa

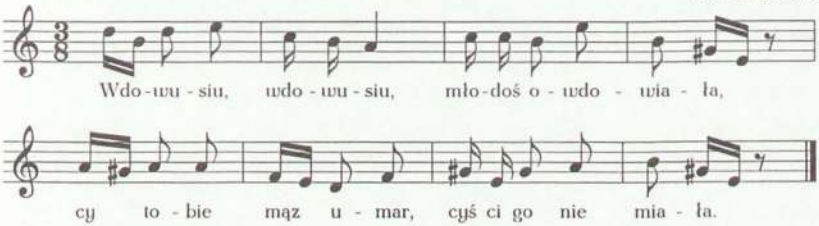

---

464. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 6, nr 147; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, bez t. 9-12, w którym dla t. 6 jest druga wersja: szesnastki d^2 fis^2 i ósemki e^2 c^2. Zachowały się także dwie melodie bez tekstu, z lokalizacją ogólną: „Kozienice": w rkp. terenowym Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 5 i w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1522; obie identyczne z zapisem pierwotnym z teki 16.]

465. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 24; ten zapis naniesiony na pierwotny, w którym w t. 1 dla szesnastki d^2 jest krzyżyk, w t. 2 szesnastki są alternatywną wersją dla ósemki h^1, po t. 8 zanotowane jeszcze cztery takty:

Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218, bez lokalizacji; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale bez dodatkowych taktów.]

Wdowusiu, wdowusiu,
młodoś owdowiała,
cy tobie mąz umar,
cyś ci go nie miała.

Miałać ja go, miała,
na półtory nocy,
oj, ale był ospały,
wylazły mu ocy.

466

[Kozienice]

Da, bieda moja, bieda,
da, jeszcze gorsza będzie,
da, jak mojej Marysi,
da, na świecie nie będzie.

467

[Kozienice]

Moja Maryś, nie umieraj,
bo się będę poniewierał,
niedobra to poniewierka,
na każdą noc szukać wyrka.

468

[Kozienice]

Oj, dobrze ojcu było,
da, kiedy matka żyła,
oj, wlazł pod pierzynę,
zadrzała mu żyła.

---

466. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1598 oraz rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 4. W rkp. terenowym w w. 3: „Marysie" zamiast „Marysi" i przed w. 4 brak „da".]

467. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1223.]

468. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1589 oraz rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 4.]

469

[Kozienice]

Płaczą dzieci ojca,
że go bolą jaje[1],
a niechże go bolą,
niech matki nie kolą.

470

[Kozienice]

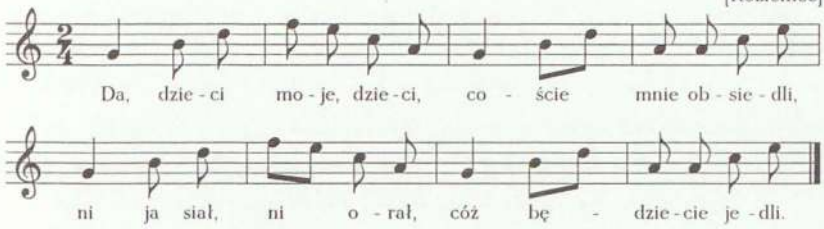

Da, dzieci moje, dzieci,
coście mnie obsiedli,
ni ja siał, ni orał,
cóż będziecie jedli.

W stodole pokrzywy,
za stodołą oset,
będziecie chleb jedli,
choć bym od was poszedł.

471

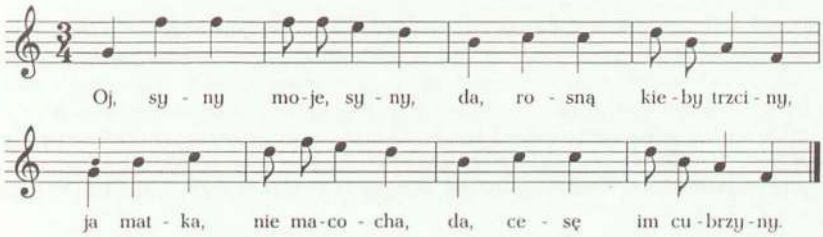

---

469. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1558.]

[1] [W rkp. przekreślone.]

470. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 5 (melodia z incipitem: „Da dzieci") i k. 4 (tekst). Melodia w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 38, nr 377. Tekst w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2499. Melodia i tekst nie zostały połaczone odsyłaczami.]

471. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 188, nr 191; ten zapis naniesiony na pierwotny, w którym w t. 1 są trzy ćwierćnuty f^2, w t. 2 zamiast d^2 jest c^2, w t. 4 zamiast f^1

Oj, syny moje, syny,
da, rosną kieby trzciny,
ja matka, nie macocha,
da, cesę im cubrzyny[1].

472

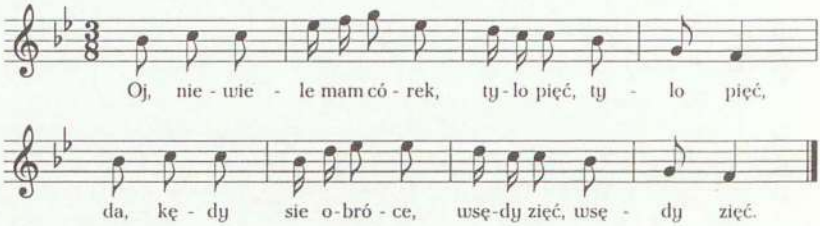

Oj, niewiele mam córek,
tylo pięć, tylo pięć,
da, kędy sie obróce,
wsędy zięć, wsędy zięć.

Oj da, zeby ja miała
tych córecek siła,
oj, toć by ja za niemi
gorzałeckę piła.

---

jest g^1, w t. 5 zamiast h^1 jest c^2, w t. 6 zamiast ćwierćnuty d^2 jest e^2, w t. 8 zamiast f^1 jest g^1. Melodia i tekst także w rkp. Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław"; tam t. 1 jak w zapise pierwotnym z teki 8, w t. 2 trzecią miarą jest c^2 i literowo nadpisane d^2, w t. 3 ćwierćnuty c^2 d^2 f^2 i literowo nadpisane h^1 c^2 c^2, w t. 4 oprócz zapisu pierwotnego jak w tece 8 także drugi: ósemki e^2 c^2 i ćwiećnuty c^2 g^1, w t. 6 ostatnią nutą jest e^2 i alternatywne d^2, w t. 7 zamiast ćwierćnut c^2 jest ćwierćnuta z kropką i ósemka, t. 8 jak w zapisie pierwotnym z teki 8, w zapisie tekstu z teki 43 przed w. 2 i 4 brak „da".]

[1] [W rkp. wyjaśnienie Kolberga: „czupryny".]

472. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 10, nr 234; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany a metrum $\frac{3}{4}$, w którym po t. 8 zanotowanych jest osiem taktów:

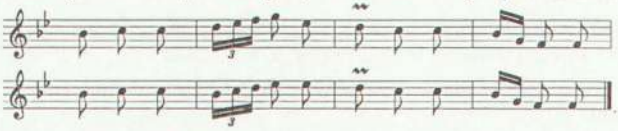

Tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław", podpisany bezpośrednio pod poprzednią pieśnią.]

1. Rysunek nieznanego autora, strój kobiecy z Opoczyńskiego, w górnym rogu nota Kolberga: „Opoczyńskie, koło Radoszyc, Bodzętyna", zob. wstęp s. XXVII w suplemencie.

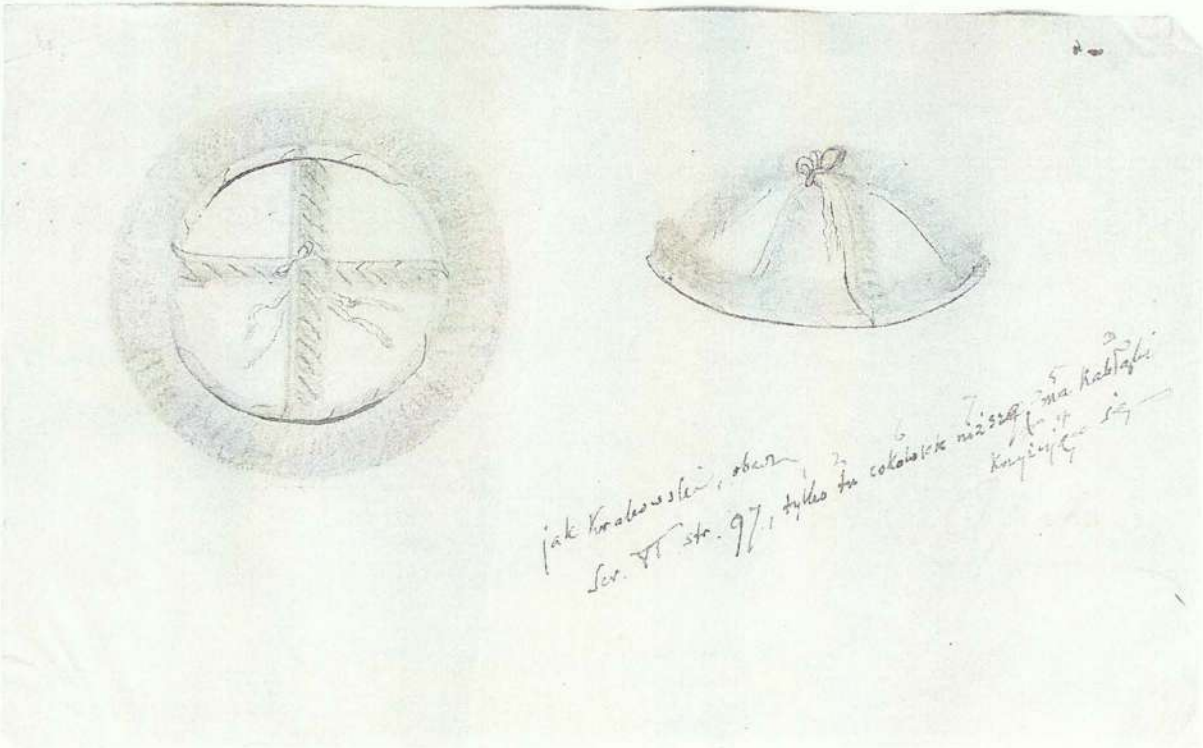

2. Rysunek nieznanego autora, wieniec żniwny z Opatowskiego, w dolnym rogu nota Kolberga: „Opatowskie", zob. wstęp s. XVIII w suplemencie.

473

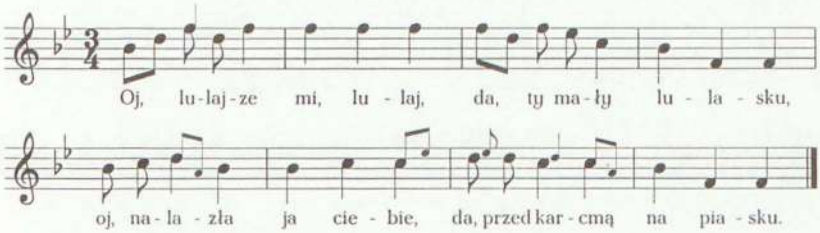

Oj, lulajze mi, lulaj,
da, ty mały lulasku,
oj, nalazła ja ciebie,
da, przed karcmą na piasku.

Oj, jakem cie sukała,
oj, tom sobie śpiéwała,
oj, jakem cie nalazła,
tom sobie zapłakała.

474

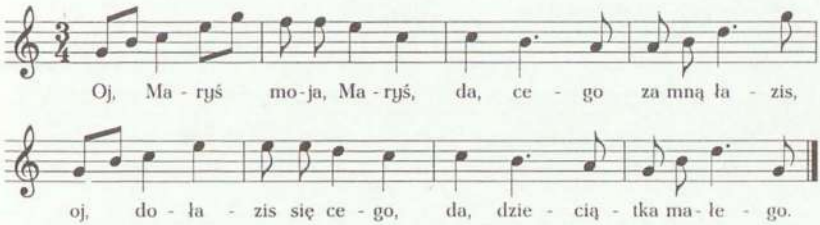

Oj, Maryś moja, Maryś,
da, cego za mną łazis,
oj, dołazis się cego,
da, dzieciątka małego.

Oj, nie chciałaś, Maryś,
ojca, matki słuchać,
oj, teraz musis, Maryś,
da, kolibecką ruchać.

Oj, ruchu na dniu,
da, ruchu w nocy,
oj, nie obsychają,
da, moje carne ocy.

---

473. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 188, nr 190. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław"; tam melodia zanotowana o sekundę wielką wyżej, w t. 1 drugą miarą jest ćwierćnuta f^2, a miarą trzecią ósemki d^2 f^2, w t. 7 ostatnia ćwierćnuta bez małych nut, w zapisie tekstu z tej teki w zwr. 1 przed w. 4 brak: „da", w zwr. 2 przed w. 4: „oj".]

474. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 187, nr 179.]

475

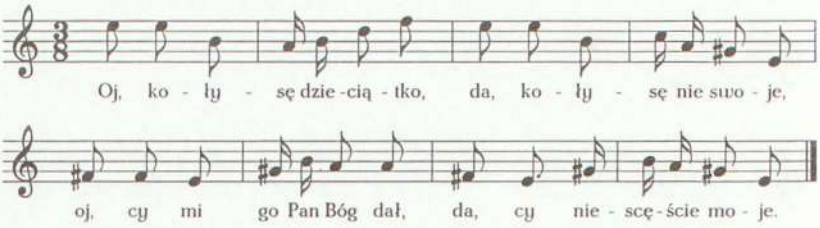

Oj, kołysę dzieciątko,
da, kołysę nie swoje,
oj, cy mi go Pan Bóg dał,
da, cy niescęście moje.

Oj, jeśli mi Pan Bóg dał,
da, będe kołysała,
oj, jak niescęście moje,
da, będe ja płakała.

476

od Przysuchy

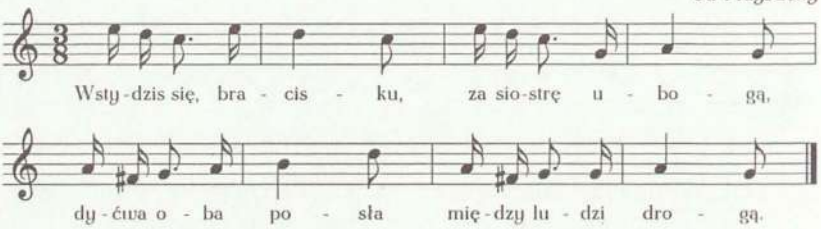

Wstydzis się, bracisku,
za siostrę ubogą,
dyćwa oba posła
między ludzi drogą.

Nie wstydź się, bracisku,
ubóstwa mojego,
bo ja mam dziatecki,
ty nie mas żadnego.

---

475. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 49; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 3 dla h^1 jest alternatywne d^2.]

476. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 38, nr 12, z notą: „charakter krakowiaka"; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia z incipitem: „Wstydzisz" także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 54, nr 307 i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 7, nr 347, bez lokalizacji.]

477

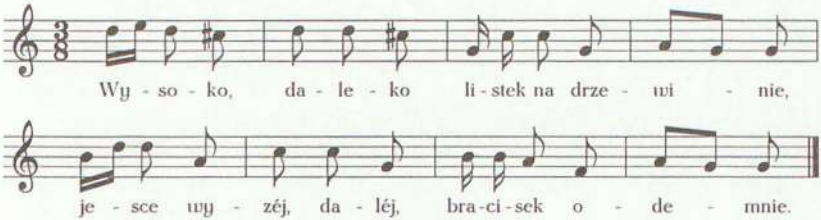

Wysoko, daleko
listek na drzewinie,
jesce wyzéj, daléj
bracisek ode mnie.

478

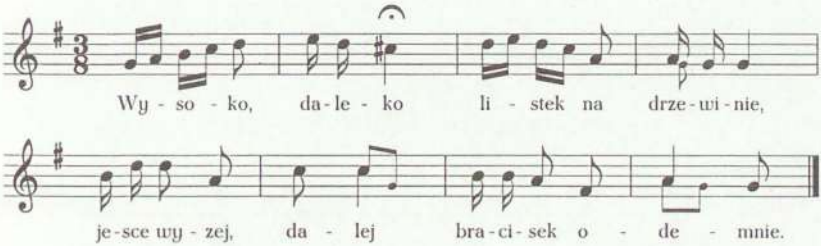

Wysoko, daleko
listek na drzewinie,
jesce wyzej, dalej
bracisek ode mnie.

---

477. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 21.]

478. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 21, nr 103; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 4 dla pierwszej miary jest tylko g^1, w t. 6 i 8 są tylko ósemki. Melodia z innym tekstem, zob. nr 248 w suplemencie.]

479

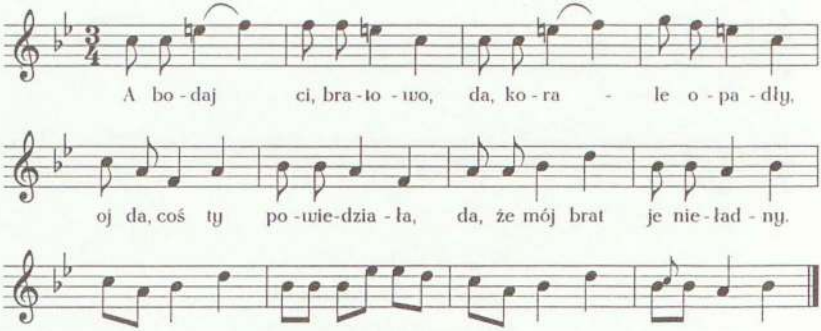

A bodaj ci, bratowo,
da, korale[1] opadły,
oj da, coś ty powiedziała,
da, że mój brat je nieładny.

480

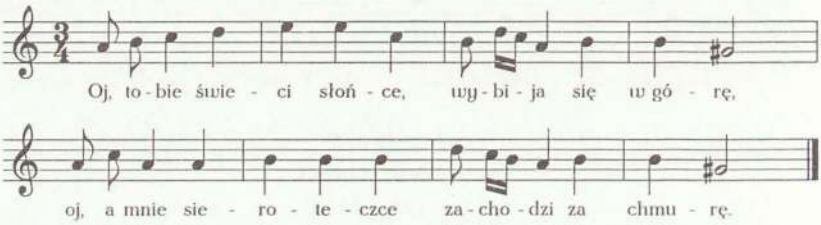

---

479. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 11, nr [221]. Tekst bez melodii w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław", zapisany pod pieśnią „A cuda mi się dzieją", zob. nr 673 w suplemencie; w rkp. terenowym w w. 4 brak „je".]

[1] [W rkp. nad „a" nadpisane „o".]

480. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 52, nr 59. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1316, z lokalizacją ogólną: „Baszowice", z odesłaniem do tekstu nr 1407, zob. nr 124 w suplemencie. Tekst bez melodii w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1409, z lokalizacją jak w tece 33; tam w zwr. 2 brak wariantowego zapisu wiersza 3.]

Oj, tobie świeci słońce,
wybija się w górę,
oj, a mnie sieroteczce
zachodzi za chmurę.

Oj, tobie świeci miesiąc,
tobie świecą gwiazdy,
oj, a mnie sieroteczce[1]
ciemny dzionek każdy.

481

od Przysuchy (Skrzyńsko)

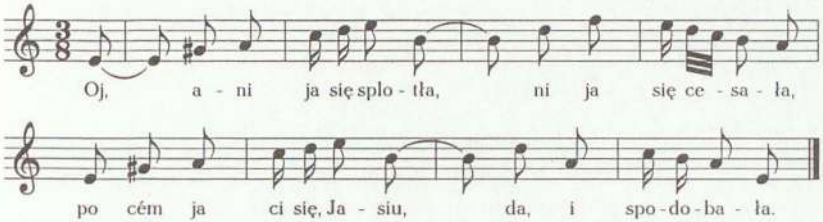

Oj, ani ja się splotła,
ni ja się cesała,
po cém ja ci się, Jasiu,
da, i spodobała.

Oj, cyli po robocie,
czyli po ochocie,
biedać mi na tym świecie,
ubogiéj sierocie.

---

[1] [W rkp. także nadpisany wariant tego wiersza: „oj, a mnie ciemna nocka".]

481. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 41, nr 26; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 5 dla e^1 jest fermata. Melodia z incipitem: „Oj, ani ja się" także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 55, nr 322, z lokalizacją: „Skrzyńsko p[od] Przysuchą" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 7, nr 357, bez lokalizacji; tam melodia identyczna z zapisem pierwotnym z teki 16.]

482

od Zwolenia

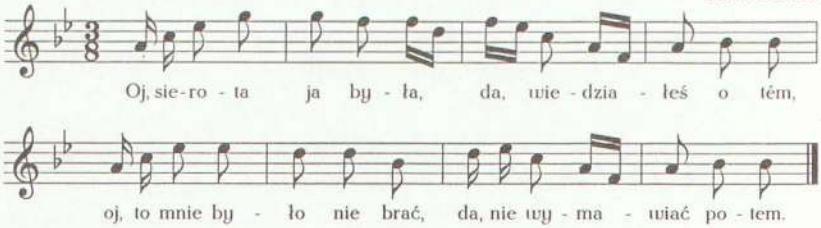

Oj, sierota ja była,
da, wiedziałeś o tém,
oj, to mnie było nie brać,
da, nie wymawiać potem.

483

A któż tu hańtu jedzie, da, po polu ścieżecką,
mój to kochanecek wywija chustecką,
wywija, wywija, ze scyrego złota,
da, co ja mu dała, uboga sierota.

Uboga ja była, to mnie było nie brać,
było s... do boga[tej] jechać,
bogata wargata, a do tego pysna,
uboga, chędoga, jak w sadecku wiśnia.

---

482. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 197, nr 179; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 dla szesnastek jest alternatywna ósemka f^2. Melodia jak zapis pierwotny, zob. nr 736 w suplemencie, tam z innym tekstem.]

483. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218.]

484

od Kozienic (Janików)

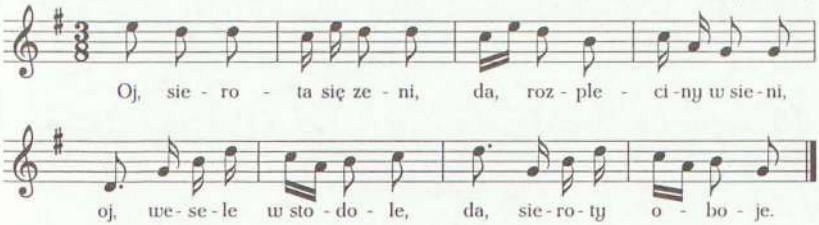

Oj, sierota się zeni,
da, rozpleciny w sieni,
oj, wesele w stodole,
da, sieroty oboje.

485

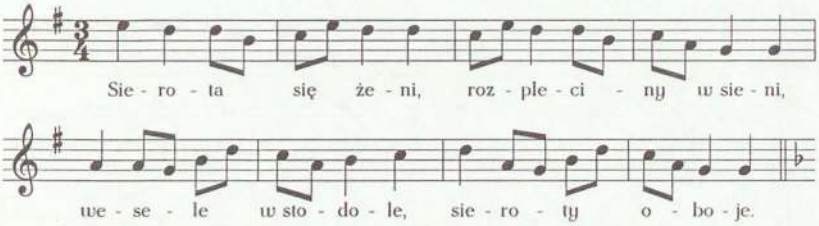

---

484. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 3, nr 139; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w nim poprzednik:

Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1508, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i notą: „Janików", zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale w t. 6 dla ósemki c^2 są alternatywne szesnastki d^2 e^2, a dla t. 7 druga wersja: dwie szesnastki d^2, ósemka g^2 i szesnastki h^1 d^2. Melodia i tekst por. następna pieśń oraz tekst por. nr 278 w cz. II *Radomskiego*.]

485. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 3, nr 140. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1511, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1579, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia bez t. 9-16, w t. 1 są ósemki c^2 e^2, ćwierćnuta d^2 i ósemki d^2 h^1, w t. 2 dla pierwszej miary druga wersja: ćwierćnuta e^2 i dla niej alternatywne ósemki e^2 c^2, w t. 5 dla ósemek h^1 d^2 alternatywna ćwierćnuta h^1. Melodia i tekst por. poprzednia pieśń oraz tekst por. nr 278 w cz. II *Radomskiego*.]

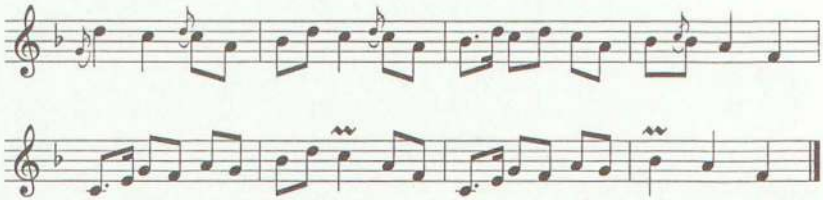

Sierota się żeni,
rozpleciny w sieni,
wesele w stodole,
sieroty oboje.

486

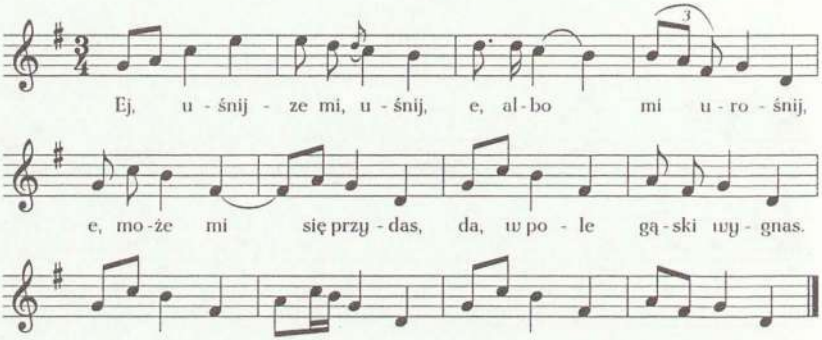

Ej, uśnijze mi, uśnij,
e, albo mi urośnij,
e, może mi się przydas,
da, w pole gąski[1] wygnas.

---

486. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 33. Melodia zob. przypis źródłowy do nr. 292 w cz. II *Radomskiego*.]

[1] [Wcześniej w rkp. „wołki" zamiast „gąski".]

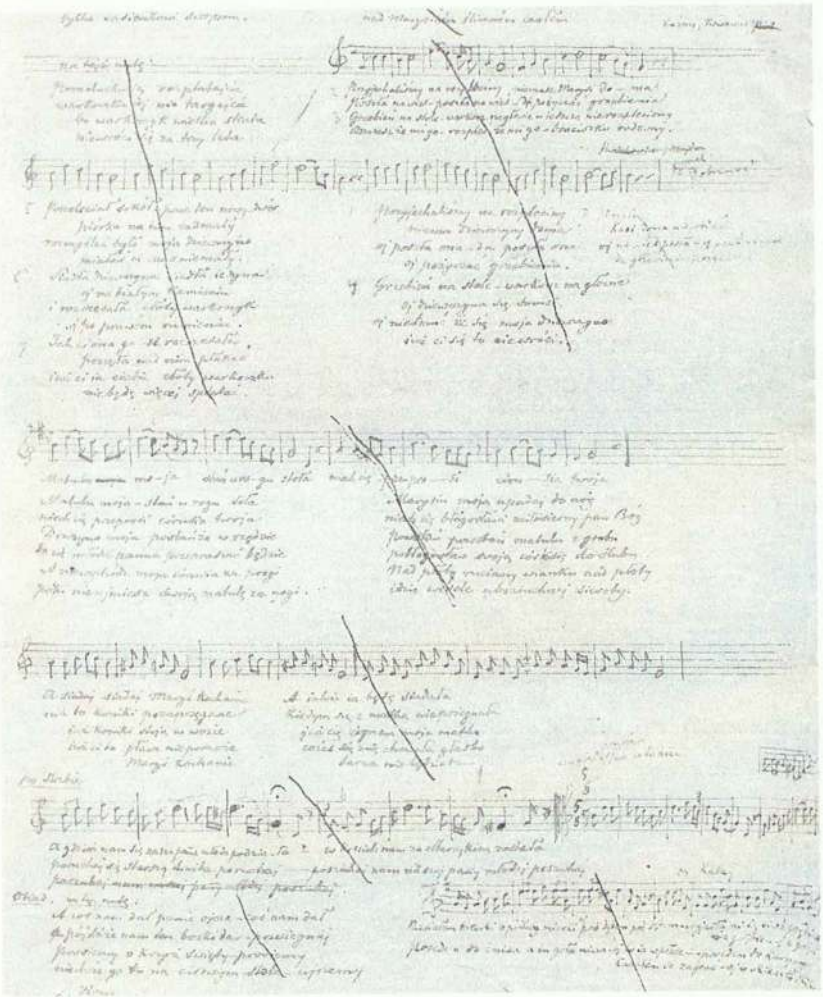

3. Rękopis Kolberga, fragment opisu wesela nr XIII opublikowanego w cz. I *Radomskiego* s. 229–234.

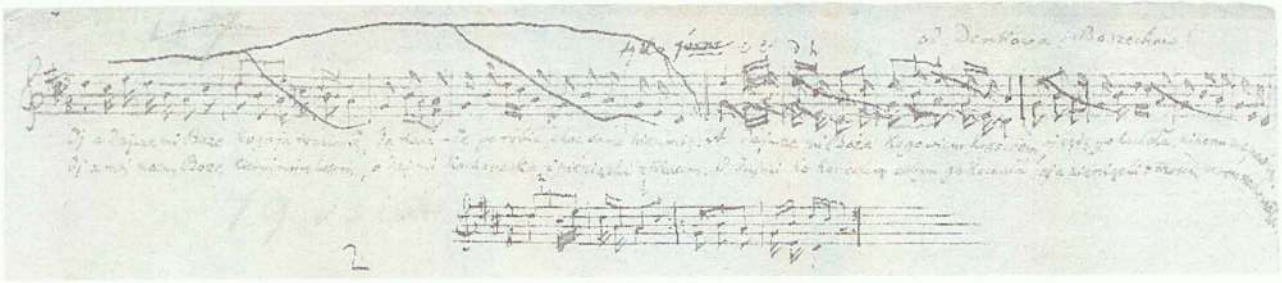

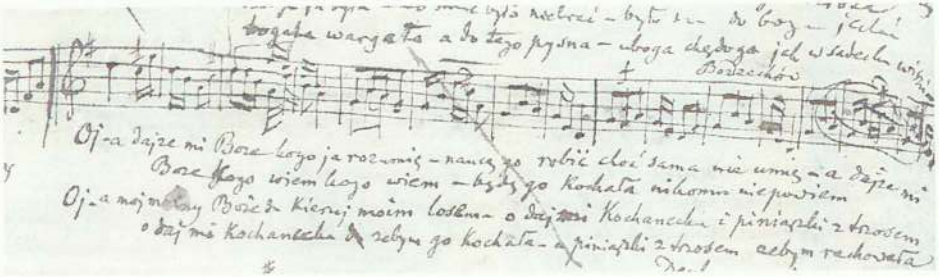

4. Rękopisy Kolberga, pieśń „Oj, a dajze mi, Boze", zob. nr 214 w suplemencie.

487

P[ieśń] piastunek

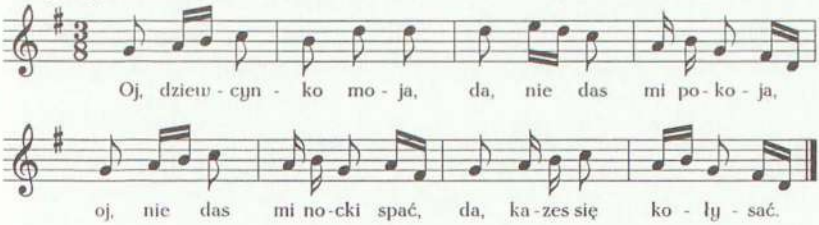

Oj, dziewcynko moja,
da, nie das mi pokoja,
oj, nie das mi nocki spać,
da, kazes się kołysać.

Ballady

488

Bąkowiec

Szła dziewczyna z porania
i pocęna wianek wić.

Przysed do niej młodzieniec,
sprzedaj, panno, ten wieniec.

A boś to ty młodzieniec
ino z piekła zesłaniec.

A i tyś nie dziewecka,
trojgu dziatkom matecka.

---

487. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 196, nr 112; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 są dwie szesnastki h^1 d^2 i dwie ósemki e^2, w t. 3 dla c^2 alternatywne szesnastki c^2 h^1. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1225, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1210, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale w t. 3 dla ostatniej miary są szesnastki c^2 h^1, w t. 4 ósemki *fis*^{1} d^1 są drugą wersją dla ćwierćnuty d^1, w rkp. z teki 16 w w. 1: „dziewczyno" zamiast „dziewcynko", ten zapis tekstu taki sam jak pierwotny w tece 8.]

488. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 99.]

A po cemeś mnie poznała,
coś mnie tak nazwała.

Po koniku, po wronym,
po siodłku smoloném.

Jak ją porwał, tak niesie,
po boru, po lesie.

Lasy, bory sumiały,
wierzchołki się łamały.

Nie nieśze mnie beze dwór,
bo zobacy Jasio mój.

Nie nieśze mnie bez kómin,
bo mi będzie w ocki dym.

Obnieśze mnie po niwie,
niech mnie tęskność ominie.

Przyniós ci ją przed piekło
i zapukał w to okno.

Otwórzcie mi, panowie,
niesę ciało na głowie.

Cóz to ciało zdziałało,
co się do mnie dostało?

Troje dziatek straciła,
na czwarte sie groziła.

Posadzili na stolcu,
smoła na nim[1] w bębeńcu.

Smoła na nią kapała,
ona rzewnie płakała.

Pijże, panno, to wino,
nie pijała ...

Pijałam go z panami,
nie z takiemi durniami.

[Pijałam go] śklanicą,
tera musę maźnicą.

Cy tu nima kogo z Solca,
pisałby mi do ojca.

[Cy tu nima kogo] z Morawki,
[pisałby mi do] matki.

Mas ich matko jesce dwie,
karz ich lepij, niźli mnie.

Bo ja ciebie nie karała,
kiedyś mnie słuchać nie chciała.

Do kościoła w zgrzebnicy,
a do karcmy w spódnicy.

Jesceś za mną wyrźała,
cym się ładnie ubrała.

---

[1] [W rkp. nadpisane: „nią".]

489

od Sienna, Solca

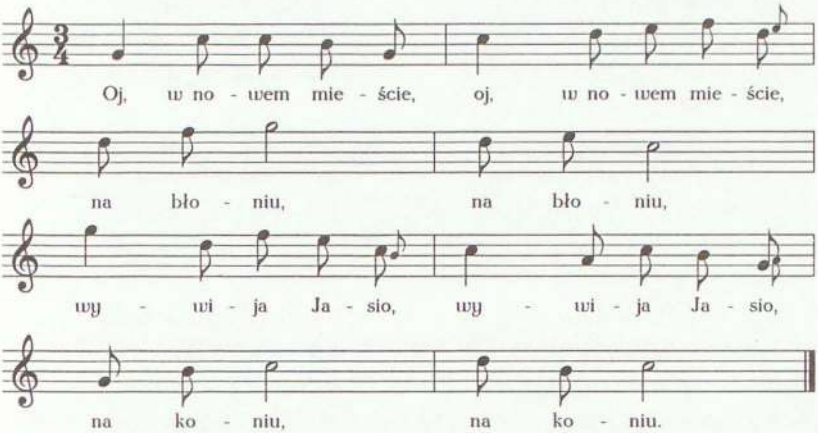

Oj, w nowem mieście,
oj, w nowem mieście,
na błoniu, na błoniu,
wywija Jasio, wywija Jasio,
na koniu, na koniu.

490

[Orońsk]

A gdziez to tam jedzies,
Pietrusieńku, panie.
Do Warsawy na bankiecik,
Kasieńku, kochanie.

Nie jedź, Piotruś, nie jedź,
bo cię tam zabiją.
Pojadę, pojadę,
mam ta okazyją.

Przyjechał Pietrusio
przed warsiaskie wrota,
jużci Pietrusiowi
zginęła ochota.

Przyjechał Pietrusio,
usiad za stolikiem,
pije miód i wino
z małym pacholikiem.

---

489. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1136, k. 22. W rkp. tekst obszerniejszy opublikowany przez Kolberga pod nr. 120 w cz. II *Radomskiego*; tam z odesłaniem do innej niż w rkp. melodii.]

490. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 99. W rkp. odesłanie do melodii: „Nuta: W zielonym gaiku ptaszęta śpiewają", zob. nr 133 w cz. II *Radomskiego*.]

Jedną sklankę wypił,
a drugą naléwa,
zdrajca pacholicek
sabelki dobywa.

Wyciął ci Pietrusia
trzy razy w głowickę,
zostawił, [zostawił],
Kasinkę wdowickę.

Jechali żołnirze
borami, lasami,
napisali cztery listy
do Kasini pani.

A Kasinia pani
listów nie cytała,
spojrziała na jeden,
padła i zemglała.

Nie płac, Kasiu,
Pietrusia jednego,
jedzie ich tu tysiac,
wybierz se którego.

Choćby ich tak było
jak w ogródku tycek,
ni mas i nie będzie
jak mój nieboscycek.

[Choćby ich tu było]
jak ... pia...
[ni mas i nie będzie jak]
... Pietru...

491

[Orońsk]

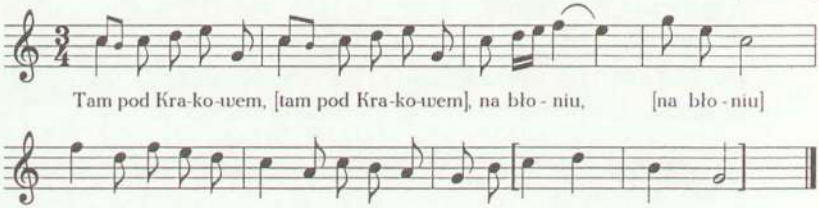

Tam pod Krakowem,
[tam pod Krakowem],
na błoniu, [na błoniu]...

491. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 97; w rkp. fragment t. 7 i takt ósmy oraz tekst słabo czytelne, por. melodia i wariant tekstu „od Przysuchy" opublikowany przez Kolberga w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1) s. 153 nr 12f.]

Kasia wójtówna...

Matula mi się tak zawić kazała...

Narąbcie ze mnie kopę drew...

Naróbcie ze mnie popiołu...

Porośnie na mnie rosiczka...
siostrzyczko.

492

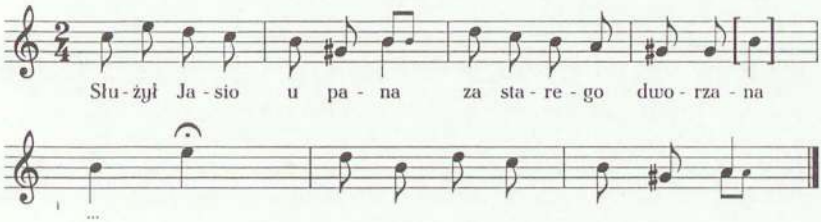

Służył Jasio u pana za starego dworzana...

...na prost serca wątroba...

492. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98; drugi wiersz w rkp. nadpisany nad melodią, tekst słabo czytelny, por. warianty w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1) nr 14.]

493

Kozienice

O, że-bym ja se by - ła u ma - mu - si dłu - żej,

to bym se cho - dzi - ła kiej - by kwia - tek ró - ży.

O, żebym ja se była
u mamusi dłużej,
to bym se chodziła
kiejby kwiatek róży.

494

Cze - go, ka - li - no, w do - le ...

Czego, kalino, w dole...

---

493. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 36, sygn. 1324, k. 11. Melodia i tekst także w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 50, z przekreśloną lokalizacją: „od Ciepielowa, Zwolenia"; tam melodia zanotowana o kwartę czystą niżej, w t. 1 zamiast ćwierćnut jest półnuta a^2, a w t. 7 zamiast ćwierćnut jest półnuta c^2, w tym zapisie w. 2 brzmi: „o, u mamuni dluzyj". W obu rkp. tekst obszerniejszy, zob. nr 122 w cz. II *Radomskiego*, tam z wariantem melodii.]

494. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98. Por. w *Pieśniach ludu polskiego* (DWOK T. 1) nr 18c.]

Wojsko

495

od Ryczywoła

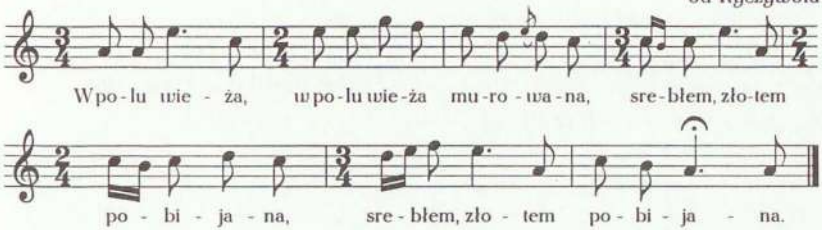

W polu wieża, w polu wieża murowana,
srebłem, złotem pobijana,
srebłem, złotem pobijana.

A w tej wieży sam król leży.
Leży, leży nie choruje,
więcej wojska potrzebuje.

Idzie żołnierz obszarpany,
a chociaż on obszarpany,
przecie idzie między pany.

Konik jego wedle niego,
grzebie nóżką, żałuje go.

---

495. [Rkp. Kolberga, sygn. 3208, k. 227. Tekst por. nr 131 w cz. II *Radomskiego*.]

496

[Bronowice, od Puław]

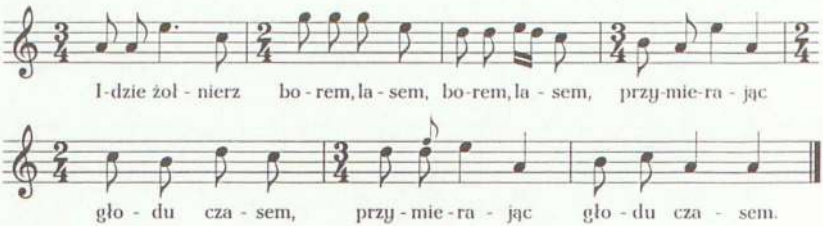

Idzie żołnierz borem, lasem,
borem lasem,
przymierając głodu czasem,
przymierając głodu czasem.

Jużci w kotły uderzyli...

Starsa siostro, konia siodłaj,
a ty młodsa lic[1] mi podaj.

A niej wysło rok, półtora,
idzie wojsko z góry pola.

497

[Orońsk]

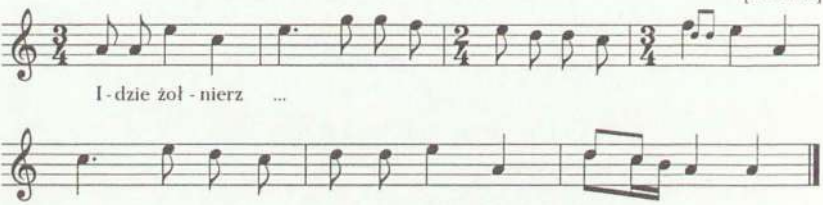

Idzie żołnierz...

---

496. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100. Por. nr 130 w cz. II *Radomskiego* wraz z melodią, do której odsyła tam Kolberg.]

[1] [W rkp. wyjaśnienie: „lejce".]

497. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 97. Tekst por. nr 130 w cz. II *Radomskiego*.]

498

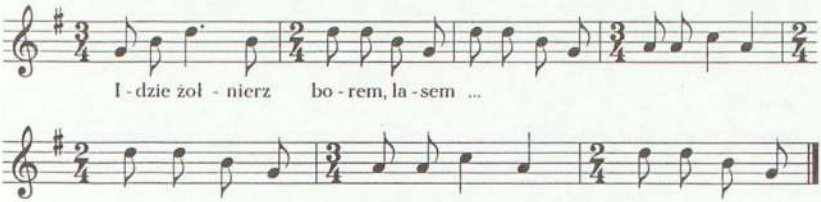

Idzie żołnierz borem, lasem...

499

od Zwolenia (Czarnolas)

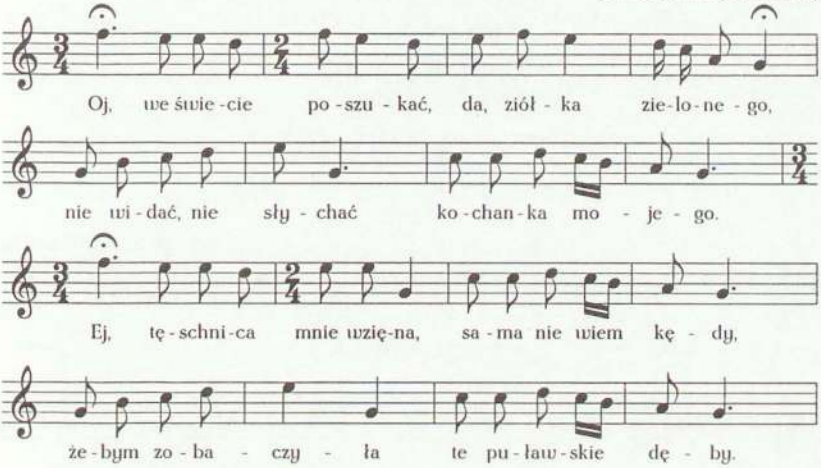

498. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1a. Tekst por. nr 130 w cz. II *Radomskiego*.]

499. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1308 I, k. 30. Melodia i tekst także w rkp. Kolberga, sygn. 3208, k. 232 i 233; tam melodia w całości zanotowana w metrum $\frac{2}{4}$, w niej jedynie drobne zmiany rytmiczne: w t. 1 jest ósemka z kropką i szesnastka oraz dwie ósemki, w t. 4 są cztery ósemki, t. 9 jest rozbity na dwa takty i w pierwszym z nich jest półnuta, a w drugim cztery ósemki (półnuta jest połączona łukiem z pierwszą z ósemek), w t. 22 jest ósemka i ćwierćnuta z kropką. W obu rkp. tekst obszerniejszy, zob. nr 132 w cz. II *Radomskiego*, tam z wariantem melodii.]

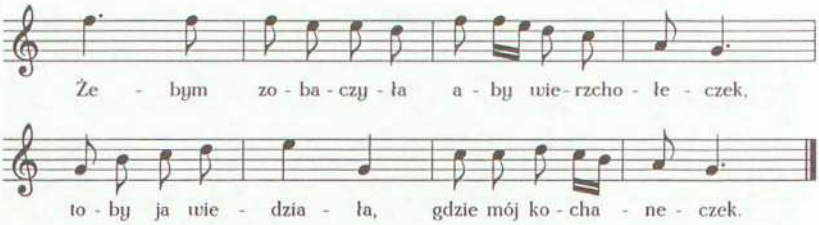

Oj, we świecie poszukać,
da, ziółka zielonego,
nie widać, nie słychać
kochanka mojego.
Ej, tęschnica mnie wzięna,
sama nie wiem kędy,
żebym zobaczyła
te puławskie dęby.
Żebym zobaczyła
aby wierzchołeczek,
toby ja wiedziała,
gdzie mój kochaneczek.

500

od Przysuchy (Rdzuchów)

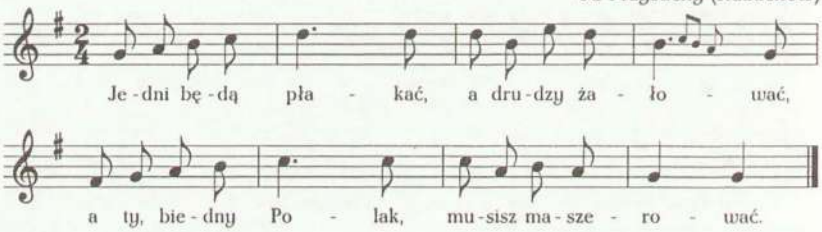

Jedni będą płakać,
a drudzy żałować,
a ty, biedny Polak,
musisz maszerować.

Dali ci płaszcz szary
i czerwony kołnierz,
a kładąc ci mówili,
tyś moskiewski żołnierz.

---

500. [Rkp. Kolberga, teka 12, sygn. 1181, k. 33. Melodia por. nr 133, tekst por. nr 134 w cz. II *Radomskiego*. Tekst bez melodii zob. *Pieśni i melodie ludowe*... cz. I (DWOK T. 67) nr 210A.]

Dali ci kociołek
i pokrywę na to,
a ty, biedny Polak,
kładziesz życie na to.

Już na apel grają,
każą maszerować,
musisz, biedny Polak,
na śmierć się gotować.

Bodajście Moskale
wyginęli w drodze,
co ja, biedny Polak,
za wami wciąż chodzę.

501

od Kozienic (Janików)

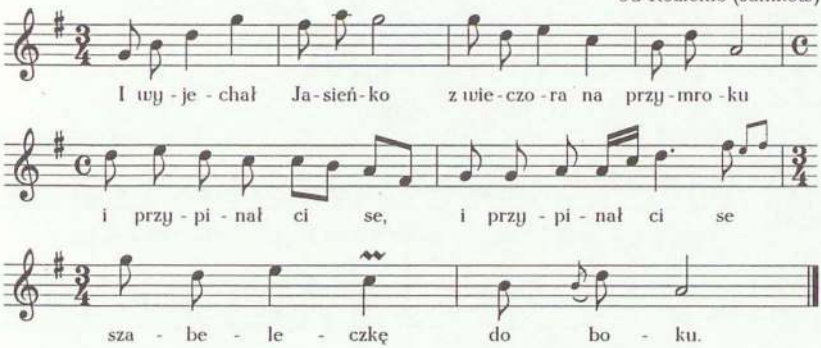

I wyjechał Jasieńko
z wieczora na przymroku
i przypinał ci se,
i przypinał ci se
szabeleczkę do boku.

I jak ci se ją przypiął
i ciężko sobie wzdychnął,
serdecznie zapłakał,
serdecznie zapłakał,
konik pod nim wyryżnął.

O moja pani matko,
czyli wy mnie nie znacie,
na mym koniu wronym
i przed waszym domem,
coś mnie nie przywitacie.

A witajże, a witaj,
a mój ty panie synu,
da, któż ci to taki,
da, któż ci to taki,
e[1] taki był przyczyną.

---

501. [Rkp. Kolberga, teka 42, sygn. 1349, k. 22. Tekst częściowo opublikowany pod nr. 136 w cz. II *Radomskiego*, por. też dwie następne pieśni w suplemencie. Zob. wstęp s. XXXIV.]

[1] [Tak w rkp.]

A był ci mi przyczyną
o ten to, kozienicki pan,
jak ci mnie złapali,
w dyby okowali,
jeszcze do mnie wartę dał.

O, dał ci do mnie wartę,
a z rana do wieczora,
jak ci Pan Bóg dzień dał,
jak ci Pan Bóg dzień dał,
już mnie wiozą do broni.

Przywieźli mnie do broni,
zawołali: araban,
wiezie nam rekruta,
wiezie nam rekruta
ten kozienicki pan.

502

od Sieciechowa

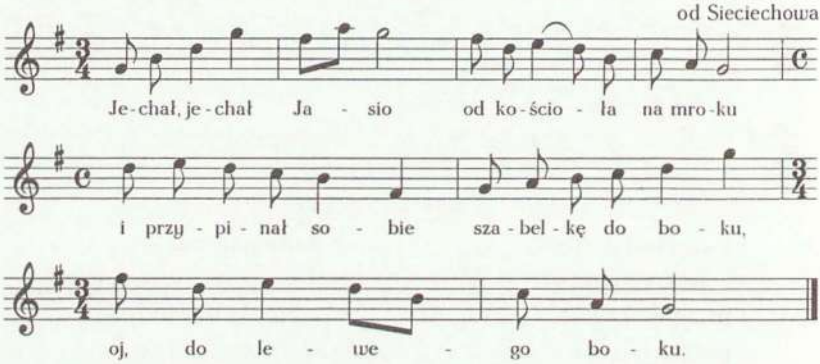

Jechał, jechał Jasio
od kościoła na mroku
i przypinał sobie
szabelkę do boku,
oj, do lewego boku.

Jak ci se szablę przypiął,
obejrzał się na swój dom,
serdecznie zapłakał
i ciężko se wzdychnął,
aż koń pod nim wyryżnął.

---

502. [Rkp. Kolberga, teka 42, sygn. 1349, k. 22. Tekst częściowo opublikowany pod nr. 136 w cz. II *Radomskiego*; por. też poprzednią i następną pieśń w suplemencie.]

I dali do mnie wartę
od rana do wieczora,
jak ci Pan Bóg dzień dał,
jak ci pan Bóg dzień dał,
wieźli mnie do Radomia.

Przyjechali przed Radom,
zawołali: taradom,
wiezie nam rekruta,
wiezie nam rekruta
pan Sieciński, pan sam.

A moja matuleńko,
o mnie tu też nie płaczcie,
mojej kochaneczce,
mojej kochaneczce
żalu nie dodawajcie.

A moja kochaneczka
będzie płakać, narzekać,
a mnie przesmutnemu,
a mnie przesmutnemu
ciężko listu przeczytać.

503

od Wolanowa (Orońsk)

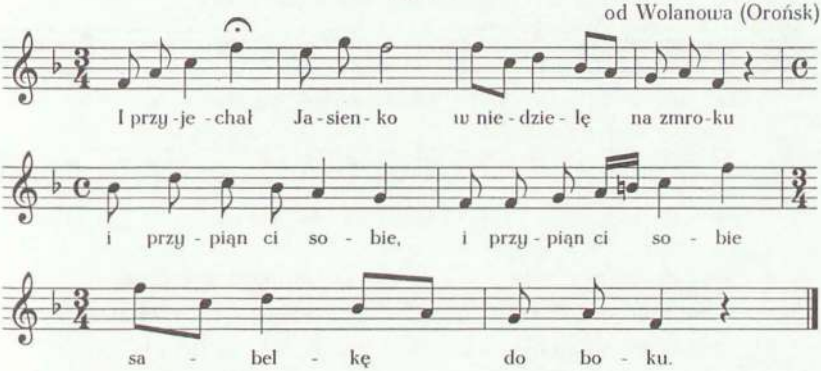

I przyjechał Jasienko
w niedzielę na zmroku
i przypiąn ci sobie,
i przypiąn ci sobie
sabelkę do boku.

Z moim koniem wronym,
a przed wasym domem,
cemu mnie nie witacie.

---

503. [Rkp. Kolberga, teka 42, sygn. 1349, k. 22. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 97, z lokalizacją ogólną: „Orońsk"; tam melodia zanotowana o sekundę wielką wyżej, w t. 2 zamiast e^2 jest es^2 i dla niego nad pięciolinią zanotowany kasownik, w zapisie tekstu nieczytelne trzy ostatnie wiersze. Fragment tekstu opublikowany pod nr. 136 zwr. 4 w cz. II *Radomskiego*.]

Oj da, synu mój, synu,
co cię to ni mam znać,
a jak cię łapali
i w dyby kowali,
i do Radomia wzięli.

Przyjechali przed Radom,
uderzyli w baraban,
a otwórzcie wrota,
wieziemy rekruta,
a któż dał? Oroński pan.

504

od Sieciechowa (Bąkowiec)

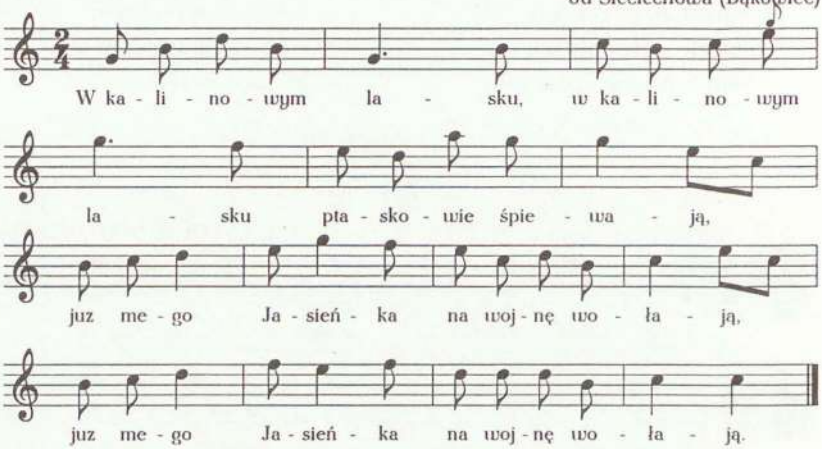

W kalinowym lasku,
w kalinowym lasku
ptaskowie śpiewają,
juz mego Jasieńka
na wojnę wołają,
juz mego Jasieńka
na wojnę wołają.

Wołają, wołają,
koń juz obsiodłany,
jakże mnie ostawias,
Jasieńku kochany.

Zostawiam ja ciebie,
jak księżyc na niebie,
za rocek, za drugi
powrócę do ciebie.

Już dwa rocki wysło,
na trzeci się tocy,
już mego Jasieńka
nie zobacą ocy.

---

504. [Rkp. Kolberga, sygn. 3208, k. 232.]

505

[Baszowice]

Oj, bodaj cię cesarzu,
da, Bóg nie błogosławił,
oj, zabrałeś nam chłopców,
da, któż nas będzie bawił?

Oj, cesarzu, cesarzu,
da, nie bierzże nas więcéj,
da, ojciec, matka płacze,
da, tylko ziemia jęczy.

506

[Kozienice]

Da, jak ci ja obuje
cysarskie buciki,
da, gdzie mi się obrócą,
da, moje żupaniki.

507

[Radom]

Od samej Warszawy
jarzębinę sadzą,
jeszczem nie wyrosła,
już się o mnie wadzą.

Obaczysz, dziewczyno,
karabinek dadzą,
karabinek dadzą,
na konika wsadzą,
bacikiem wybiją
i płakać nie dadzą.

---

505. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1403.]

506. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 16, nr 1148.]

507. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1611 oraz rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1, bez lokalizacji. W rkp. terenowym w zwr. 1 w. 3 i 4 brzmią: „jeszcze nie wyrosła, już się o nią wadzą".]

508

od Sieciechowa, Bąkowiec

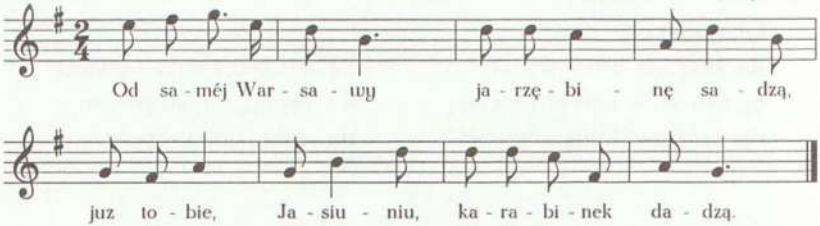

Od saméj Warsawy
jarzębinę sadzą,
juz tobie, Jasiuniu,
karabinek dadzą.

Karabinek dadzą
i carną kosiulę,
zapłaces, Jasiuniu,
na swoją matulę.

509

[Kozienice]

Już mi nie żal będzie,
choć na wojnie zginę,
bo ja wytańcował
niejedną dziewczynę.

Niejedną dziewczynę,
niejedną panienkę,
nie żal ci mi będzie
jechać na wojenkę.

510

[Radom]

Oj da, nic mnie nie cieszy,
da, ino żołniereczka,
oj, we wieczór piwko,
da, z rana gorzałeczka.

---

508. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 122.]

509. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1534.]

510. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1612 oraz rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1, bez lokalizacji. W rkp. terenowym w w. 3: „na" zamiast „we" i przed w. 4: „da".]

511

[Baszowice]

Oj, ułani, ułani,
da, pojadę ja z wami,
da, będę ułaneczką,
waszą kochaneczką.

512

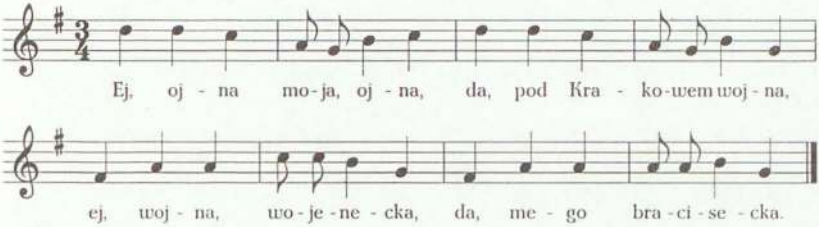

Ej, ojna moja, ojna,
da, pod Krakowem wojna,
ej, wojna, wojenecka,
da, mego bracisecka.

Ej, [ojna moja, ojna,
da, pod Krakowem wojna],
ej, pod Krakowem stójcie,
da, wojny sie nie bójcie.

513

Głowaczów

Głupi parobeczek,
że on nie chciał wdowy,
teraz musi nosić
karabinek nowy.

---

511. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1641.]
512. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 50.]
513. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 24, nr 1817.]

Zabawa. Pijatyka

514

od Kłwowa

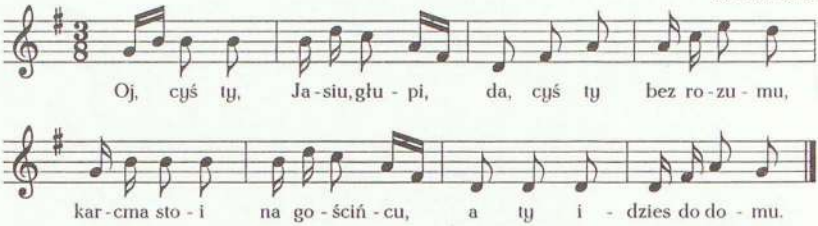

Oj, cyś ty, Jasiu, głupi,
da, cyś ty bez rozumu,
karcma stoi na gościńcu[1],
a ty idzies do domu.

515

[Kozienice]

Da, nie dziwujcie mi się,
da, choćem się napiła,
da, z wesela ja idę,
da, do karczmym wstąpiła.

516

[Kozienice]

Nie masz ci to, nie masz,
jak tej Michałowéj,
nigdy gorzałeczka
nie wyszumi z głowy.

Ona se napije
i se potańcuje[2],
a dobry Michałek
nigdy jej nie bije.

---

514. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 207; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 pierwszą miarą jest ósemka g^1 i dla niej alternatywne dwie szesnastki h^1.]

[1] [W rkp. podpisane wyjaśnienie Kolberga: „drodze".]

515. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1157.]

516. [Rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2492.]

[2] [W rkp. nad wierszem 1: „2" i odwrotnie, nad wierszem 2: „1", nie wiadomo, czy zamiana kolejności miała dotyczyć pojedynczych słów, czy całych wierszy.]

Krowy jej wydoi,
ogień jej napali,
izbę jej zamiecie
i klusków zagniecie.

Ogień mi napali
dobry mój Michałko,
nie pójdę do domu,
aż będzie świtało.

517

[Kozienice]

Oj, moja szynkareczko,
da, daj mi gorzałeczki,
oj, przyniosę ja tobie,
da, sitko tatareczki.

Oj, tatareczki mało,
da, przyniosę ci żyta,
nie powiadaj, szynkareczko,
da, która to kobiéta.

518

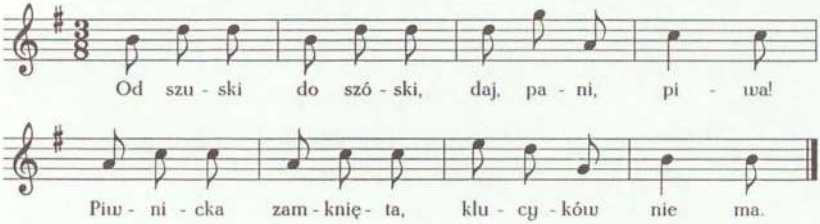

Od szuski do szóski[1],
daj, pani, piwa!
Piwnicka zamknięta,
klucyków nie ma.

Trzeba iść, trzeba iść
do karbowego,
żeby dał klucyków
od piwka mego.

517. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 18, nr 1241.]

518. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218. W rkp. odesłanie do melodii nr 309 w *Sandomierskiem* (DWOK T. 2).]

[1] [Tak w rkp.; Kolberg próbował wyjaśnić słowo „szuska", notując po tym wierszu francuskie „chaussée". W innych wariantach wiersz ten brzmi: „Od sęcka do sęcka", zob. *Łęczyckie* (DWOK T. 22) nr 357 zwr. 2 i „Od szafki do szafki", zob. *Krakowskie. Suplement* (DWOK T. 73/I) nr 565.]

519

[Kozienice]

Oj, biéda mi, biéda,
poradzę ja biédzie,
oj, pójdę ja do karczmy,
daj gorzałki, Żydzie.

Oj, daj gorzałki, Żydzie,
da, zapisz se na ścianę,
da, zapłaci kochanka,
da, jak ja się ożenię[1].

520

[Kozienice]

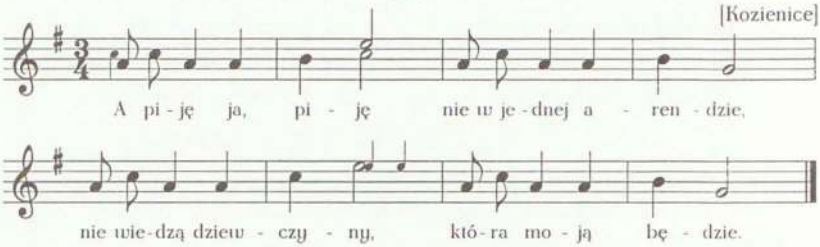

A piję ja, piję
nie w jednej arendzie,
nie wiedzą dziewczyny,
która moją będzie.

* * *

Z karczmy idę, niesę łapcie,
jeśli chcecie, to mnie łapcie.

---

519. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 18, nr 1240.]

[1] [W rkp. nadpisany wariant: „ją dostanę".]

520. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1483 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1552 (tekst), nad melodią nota: „Czarnol[as]"; dla t. 2 i 6 zanotowana pod melodią jeszcze jedna wersja dla półnut: półnuta d^2. Melodia z innym tekstem, zob. nr 328 w suplemencie.]

521

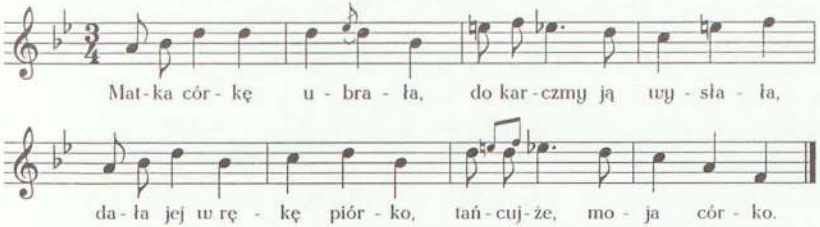

Matka córkę ubrała,
do karczmy ją wysłała,
dała jej w rękę piórko,
tańcujże, moja córko.

522

od Kozienic

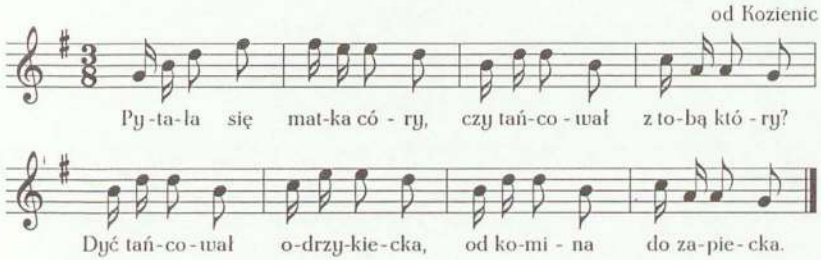

Pytała się matka córy,
czy tańcował z tobą który?
Dyć tańcował odrzykiecka,
od komina do zapiecka.

---

521. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 191, nr 86; za systemem dla t. 3 zanotowana alternatywna wersja, w której pierwszą miarą są dwie ósemki d^2. Tekst bez melodii w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1334, z lokalizacją ogólną: „Baszowice". Melodia z innym tekstem, zob. nr 88 w suplemencie.]

522. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 3, nr 130; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Tekst z inną melodią, zob. nr 279 w cz. II *Radomskiego*. Melodia z innym tekstem, zob. nr 680 w suplemencie.]

523

[od Iłży, S... w Kozienicach]

Bieda Marynie, Marynie,
chłopcy jej kluski zjedli,
do tańca jej nie wywiedli,
matka ją bije, da, bije.

Żebyś była placka dała,
to byś była tańcowała,
aleś placka nie przyniesła,
nie będziesz tu d[upą] trzęsła.

* * *

Byłem na stróży, na stróży,
pasłem ogiery,
nie pójdę ja do Maryni,
tylko do Giery.

524

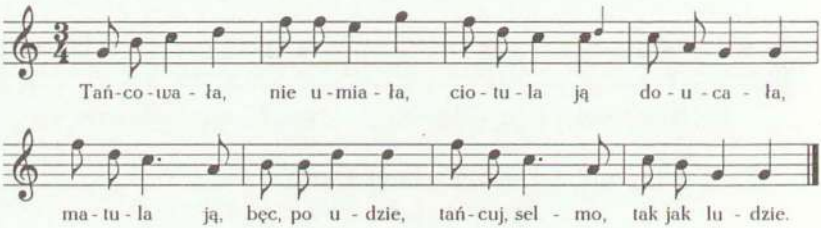

Tańcowała, nie umiała,
ciotula ją doucała,
matula ją, bęc, po udzie,
tańcuj, selmo, tak jak ludzie.

---

523. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 222. W rkp. drugi wątek podpisany jako kolejna zwrotka.]

524. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 47. W rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98 (melodia) i k. 100 (tekst), z lokalizacją ogólną: „Orońsk". W rkp. z teki 16 w t. 4 dla ósemki a^1 nad systemem nadpisane literowo h^1, a w zapisie z teki 43 melodia bez małej nuty w t. 3.]

525

[Radom]

Zagrajże mi mazureczka,
ino żywego, żywego,
karczmareczko, daj mi piwa,
ino dobrego, dobrego.

526

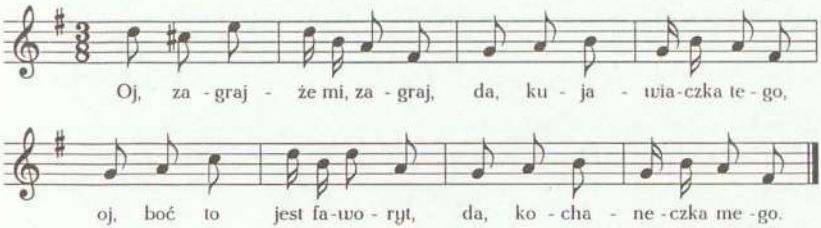

Oj, zagrajże mi, zagraj,
da, kujawiaczka tego,
oj, boć to jest faworyt,
da, kochaneczka mego.

527

[Rdzuchów, Przysucha]

Zagrajcie mi mazureczka,
tylko żywego, żywego,
niech ja sobie potańcuję
do dnia, do białego.

---

525. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1606 oraz rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1, bez lokalizacji.]

526. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 21, nr 101; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 5 zamiast c^2 jest cis^2. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1310, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1398, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale w t. 6 zamiast a^1 jest fis^1 i dla niego alternatywne d^2, w zapisie tekstu z k. 19 w w. 2: „mazureczka" zamiast „kujawiaczka". Melodia zob. nr 336 w suplemencie.]

527. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 7, nr 363.]

528

[Kozienice]

Da, zagrajże mi, zagraj,
da, zagraj mi oberka,
da, moje nóżki do podłożki[1],
do oberka kasperka.

529

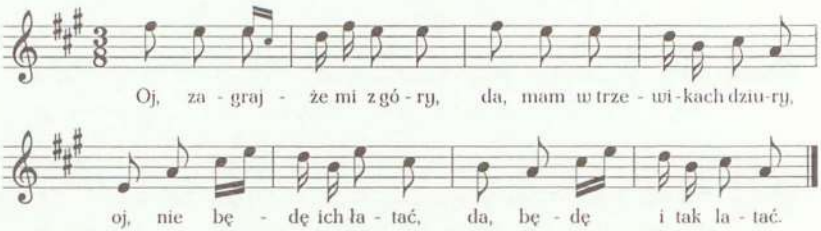

Oj, zagrajże mi z góry,
da, mam w trzewikach dziury,
oj, nie będę ich łatać,
da, będę i tak latać.

530

[Kozienice]

Zagrajże mi moja,
czegoż będę stała,
nóżki mi się rozbiegały,
ja się nie zagrzała.

---

528. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1156; w rkp. między w. 3 i 4 przekreślony przez Kolberga fragment wariantu: „da, kasperek mnie zmówił".]

[1] [Wcześniej w rkp. ten wiersz w brzmieniu: „da, kasperek mnie zmówił".]

529. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 196, nr 101; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym dla t. 6 Kolberg zanotował za systemem drugą wersję: szesnastki *d² h¹ fis² e² cis² h¹*. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1212, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 1209, k. 17, nr 1155, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale zanotowana o sekundę wielką niżej.]

530. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1577.]

531

od Janowca

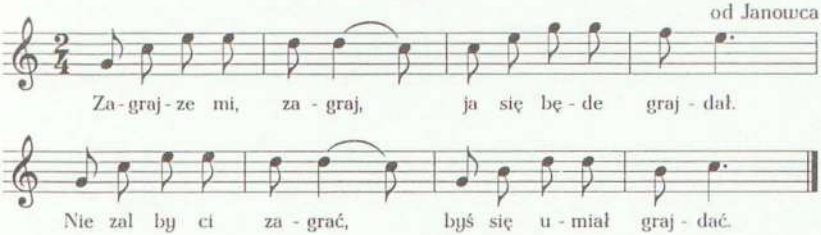

Zagrajze mi, zagraj,
ja sie będe grajdał[1].
Nie zal by ci zagrać,
byś się umiał grajdać.

532

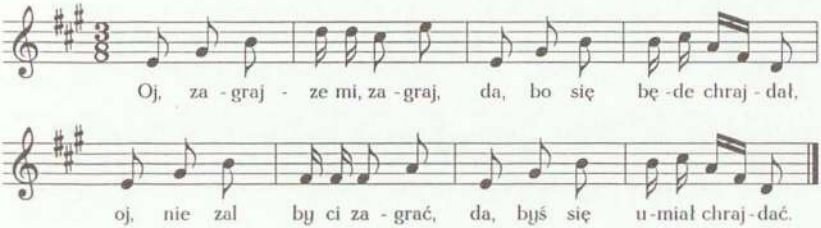

Oj, zagrajze mi, zagraj,
da, bo się będe chrajdał[2],
oj, nie zal by ci zagrać,
da, byś się umiał chrajdać.

---

531. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 112; ten zapis naniesiony na pierwotny. Melodia także w rkp. teka 33, sygn. 1305, k. 38, nr 366, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2493, z lokalizacją jak w tece 33; tam w t. 3 dla pierwszej miary druga wersja: ósemki e^2 g^2, w rkp. tekstu z teki 13 w. 2 brzmi: „będę ja się grajdał".]

[1] [W obu rkp. wyjaśnienie Kolberga: „tańczył".]

532. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 7, nr 117; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 75, nr 1231, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1230, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale zanotowana o sekundę wielką niżej, w rkp. tekstu z k. 17 w w. 4 wyjaśnienie słowa „chrajdać": „latać, szastać".]

[2] [W pierwotnym i wtórnym zapisie tekstu naniesiony wariant: „szastał".]

533

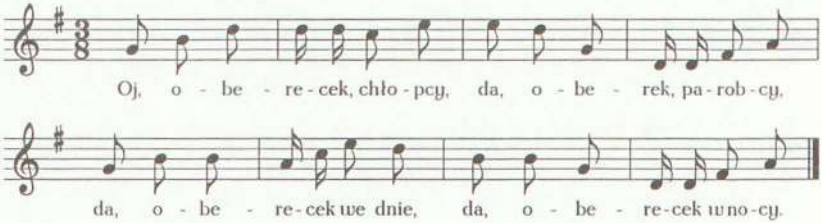

Oj, obercek, chłopcy,
da, oberek, parobcy,
da, oberecek we dnie,
da, oberecek w nocy.

534

[Baszowice]

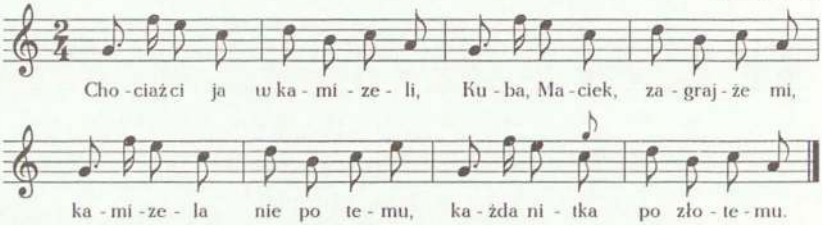

Chociaż ci ja w kamizeli,
Kuba, Maciek, zagrajże mi,
kamizela nie po temu,
każda nitka po złotemu.

533. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218.]

534. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 37, nr 339 (melodia) i teka 13, sygn. 1193, k. 29, nr 2433 (tekst).]

535

od Szydłowca

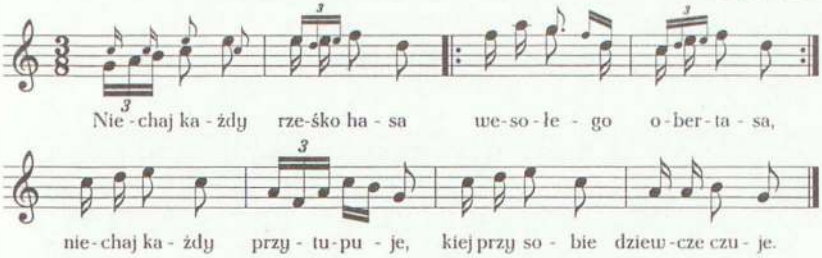

Niechaj każdy rześko hasa
wesołego obertasa,
wesołego obertasa,
niechaj każdy przytupuje,
kiej przy sobie dziewcze czuje.

536

W tańcu

od Przysuchy (Rdzuchów)

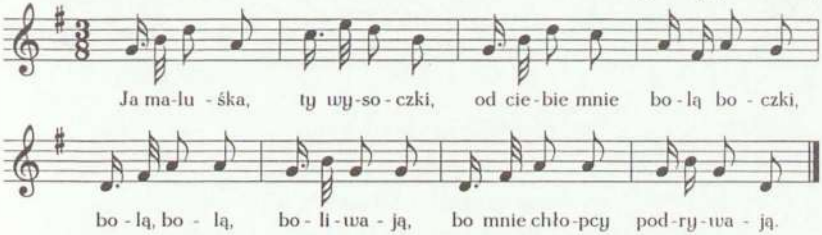

---

535. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 43; ten zapis zanotowany poniżej pierwotnego (z dwoma pierwszymi wierszami tekstu), w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 jest tylko dolna, a dla t. 2–4 tylko górna wersja, w t. 8: triola szesnastkowa h^1 a^1 h^1 i ósemki c^2 a^1, po t. 8 jeszcze sześć taktów:

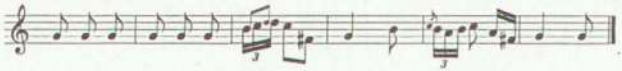

Melodia z pierwszym wierszem tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 63, nr 669, zgodna z wersją pierwotną z teki 16, jednakże drobne zmiany dotyczą dodatkowych taktów po t. 8, które są bez t. 2, w t. 3 są szesnastki h^1 d^2, ósemka c^2 i szesnastki a^1 fis^2, w t. 5 zamiast fis^1 jest f^1.]

536. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 40, nr 33; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, bez rytmu punktowanego, w t. 2 zamiast h^1 jest a^1, w t. 4 zamiast

Ja maluśka, ty wysoczki,
od ciebie mnie bolą boczki,
bolą, bolą, boliwają,
bo mnie chłopcy podrywają.

537

od Opatowa, Staszowa

Hej, za-wra-caj od ko-mi-na, a u-wa-żaj któ-rej ni ma,

jest tu Ka-ska i Ma-ry-ska, tyl-ko mo-jej Zo-ski ni ma.

Hej, zawracaj od komina,
a uważaj której ni ma,
jest tu Kaśka i Maryśka,
tylko mojej Zośki ni ma.

---

pierwszego a^1 jest *fis*^{1}, w t. 8 triola szesnastkowa g^1 h^1 g^1 i ósemki e^1 d^2. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 57, nr 409; tam melodia identyczna z zapisem pierwotnym z teki 16. Tekst także w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 7, nr 361, z lokalizacją ogólną: „Rdzuchów, Przysucha". Między tekstem i melodią brak odsyłaczy.]

537. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 121; ten zapis naniesiony na pierwotny; w którym w t. 1 zamiast g^1 jest h^1, w t. 3 zamiast g^1 jest e^2, w t. 4 inny zapis szesnastek: d^2 c^2 a^1 *fis*^{1}, w t. 6 są: ósemka z kropką d^2 i trzydziestodwójka *cis*^{2} oraz szesnastki e^2 d^2 c^2 a^1, w t. 7 są: ósemki a^1 d^1–a^1 h^1 g^1–h^1, w t. 8 dla g^1 alternatywne ósemki g^1, pierwotna wersja t. 12:

por. cz. II *Kieleckiego* (DWOK T. 19) nr 23. Melodia z pierwszym wierszem tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 43, nr 567, z lokalizacją: „od Opatowa", zgodna

538

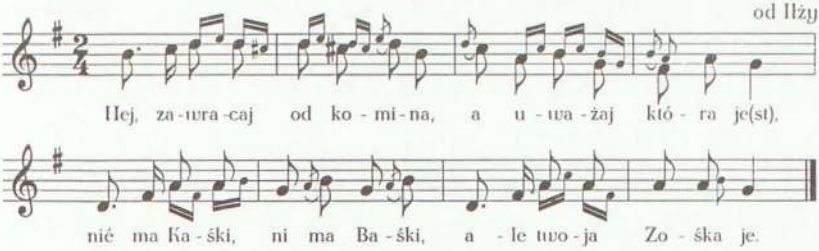

Hej, zawracaj od komina,
a uważaj która je(st),
nié ma Kaśki, ni ma Baśki,
ale twoja Zośka je.

539

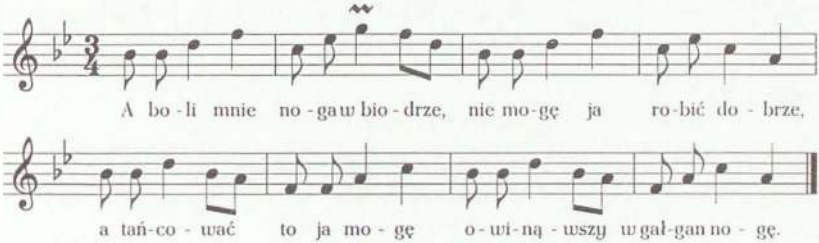

A boli mnie noga w biodrze,
nie mogę ja robić dobrze,
a tańcować to ja mogę
owinąwszy w gałgan nogę.

---

z zapisem pierwotnym t. 1–8 z teki 8, ale w t. 2 dla drugiej miary są alternatywne szesnastki e^2 d^2 c^2 a^1, w t. 8 dla drugiej miary tylko ósemki, w t. 5 i 7 z dwudźwięków tylko a^1 i h^1, w t. 6 są dwie ósemki c^2 i dwie ósemki h^1, poniżej t. 5–8 zanotowane cztery takty, być może będące zarysem melodii instrumentalnej towarzyszącej pieśni:

Tekst por. nr 206 w cz. II *Radomskiego*.]

538. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 108. Tekst por. nr 206 w cz. II *Radomskiego*.]

539. [Rkp. Koberga, teka 16, sygn. 1211, k. 8, nr 105. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1217, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1181, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zanotowana o tercję małą niżej.]

540

[Głowaczów]

Moje dziewczę, cofnij sobą,
bo mi źle tańcować z tobą,
co się fertas koło boku,
jako torba od obroku.

541

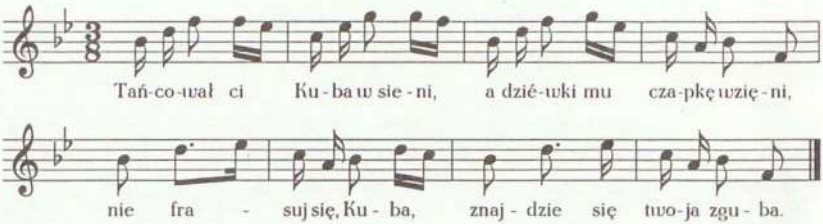

Tańcował ci Kuba w sieni,
a dziéwki mu czapkę wzięni,
nie frasuj się, Kuba,
znajdzie się twoja zguba.

---

540. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 24, bez nr.]

541. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 206, nr 19; ten zapis naniesiony na pierwotny, w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 zamiast szesnastek c^2 es^2 jest triola szesnastkowa c^2 d^2 es^2, w t. 5 ćwierćnuta d^2 i ósemka es^2, po t. 8 jeszcze cztery takty:

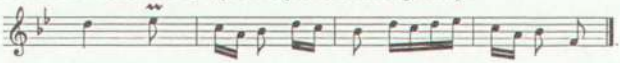

Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 19, nr 2253, z lokalizacją ogólną: „Radom", zgodna z zapisem pierwotnym z teki 8, ale zanotowana o sekundę wielką wyżej i składa się tylko z t. 1-8, w których w t. 7 jest ósemka b^1 i szesnastki d^2 c^2 d^2 es^2 i dla nich alternatywna ósemka z kropką d^2 i szesnastka es^2. Melodia bez tekstu także w rkp. terenowym Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 2a, bez lokalizacji, zgodna z zapisem z teki 33, tylko w t. 2 zamiast trioli jest szesnastka c^2 i trzydziestodwójki d^2 es^2.]

542

[Baszowice]

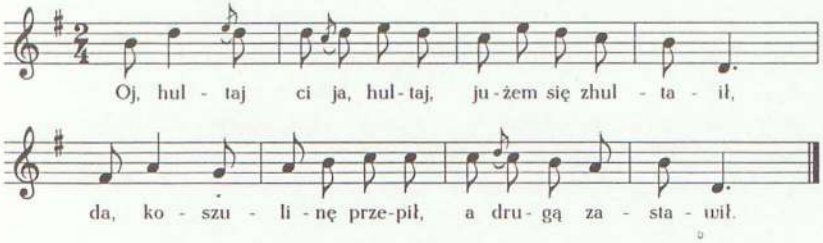

Oj, hultaj ci ja, hultaj,
jużem się zhultaił,
da, koszulinę przepił,
a drugą zastawił.

543

[Kozienice]

Da, miała ci ja, miała,
da, śliczne cztery woły,
oj, wyszły one, wyszły,
da, ogółem z obory.

Oj, wyszedł ci mi jeden,
da, na gorzałkę z miodem,
da, wyszedł ci mi drugi,
da, za szynkarskie długi.

Da, wyszedł ci mi trzeci,
da, na żonkę, na dzieci,
da, wyszedł ci mi czwarty,
da, na miski, na garnki.

---

542. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 37, nr 331 (melodia) i teka 13, sygn. 1193, k. 29, nr 2421 (tekst). Melodia z innym tekstem, zob. nr 670 w suplemencie.]

543. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1221. Por. nr 128 w cz. II *Radomskiego*.]

544

[Kozienice]

Oj, piłabym ja, piła,
da, piła gorzałeczkę,
da, kupże mi, Jasiuniu,
da, aby kwatereczkę.

Oj, piłabym ja, piła,
da, gorzałeczkę piła,
da, żeby po trzy grosze,
da, kwatereczka była.

Oj, ale po dwanaście,
da, to jej pić nie będę,
da, mały majątek mam,
da, i tego pozbędę.

545

[Kozienice]

Gorzałeczko ale,
zarzucę cię wcale,
bo mi głókę psujesz,
kieszonkę ślamujesz.

Ciebie, tabaczyno,
zarzucę, zarzucę,
bo mi nos tabaczysz,
trojaki mi tracisz.

546

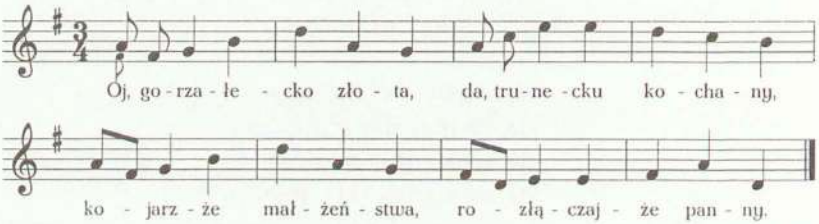

544. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1212.]

545. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1213.]

546. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 21, nr 94; dla t. 3 i 7 druga wersja: zamiast ćwierćnut jest ćwierćnuta z kropką e^2 i ósemka c^2 (t. 3) oraz ćwierćnuta z kropką e^1 i ósemka d^1 (t. 7). Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1305, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1373, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zanotowana o kwartę czystą wyżej, t. 3 i 7 jak druga wersja w zapisie melodii z teki 16, w rkp. tekstu z k. 19 w zwr. 1 przed w. 3 i 4 oraz w zwr. 2 przed w. 2-3 interiekcje, taki sam zapis początkowo na k. 21, w rkp. z k. 19 w zwr. 1 w. 3 brzmi: „da, kochanie zawiązuj", wcześniej wpisane warianty: „miłości" i „małżeństwa" zamiast „kochanie". Tekst por. nr 332 w cz. II *Radomskiego*.]

Oj, gorzałecko złota,
da, trunecku kochany,
kojarzże małżeństwa,
rozłączajże panny.

Oj, napić by się, napić,
da, byle co dobrego,
łatwiej by pokochać,
żeby co godnego.

547

[Baszowice]

Oj, nie pij, Jasiu, nie pij,
da, będziesz się miał lepiéj.

Oj, nie pij gorzałeczki,
da, będziesz miał ciołeczki.

Oj, nie pij miodu, wina,
da, będzie i dziewczyna.

548

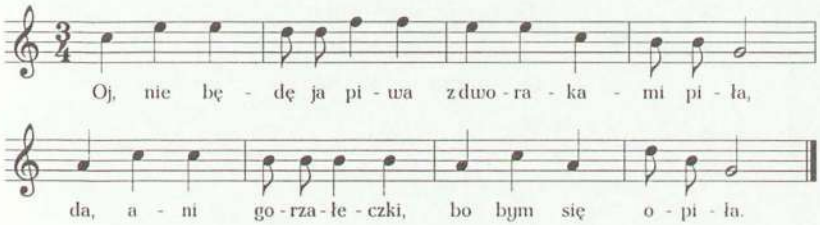

Oj, nie będę ja piwa
z dworakami piła,
da, ani gorzałeczki,
bo bym się opiła.

---

547. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1431.]

548. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 29, nr 143. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 20, nr 2304, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 23, nr 1672, z lokalizacją jak w tece 33; tam w t. 2 dla drugiego d^2 alternatywne e^2, a w. t 8 dla d^2 druga wersja: h^1. Tekst z inną melodią, zob. nr 305 w cz. II *Radąmskiego*.]

549

[Kozienice]

Oj, nie będę ja piła,
da, i gorzałeczki siła,
oj, bo bym ja umarła,
da, i szkoda by mnie była.

550

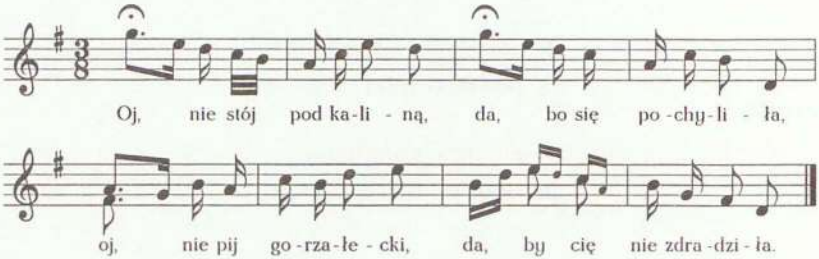

Oj, nie stój pod kaliną,
da, bo się pochyliła,
oj, nie pij gorzałecki,
da, by cię nie zdradziła.

---

549. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 18, nr 1235.]

550. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 196, nr 109; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 3 są szesnastki g^2 e^1, ósemka d^2 i szesnastki c^2 h^1, t. 5 bez ósemki z kropką *fis*^{1} oraz dla tego taktu za końcową kreską taktową zanotowany wariant: szesnastki a^1 g^1 i ósemki h^1 a^1, w t. 7 tylko górna wersja. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1221, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1201, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia identyczna z zapisem pierwotnym z teki 8. Odesłanie Kolberga do melodii nr 1221 także od innego tekstu, zob. nr 236 w suplemencie.]

551

[Kozienice]

Nie będę ja barszczu jadła,
bo się boję, bym nie zbladła,
a będę ja piwko piła,
to się będę rumieniła.

552

[Kozienice]

Zapłać piwko, zapłać,
nie będę cię szarpać,
zapłać ty piweczko,
moja kochaneczko.

553

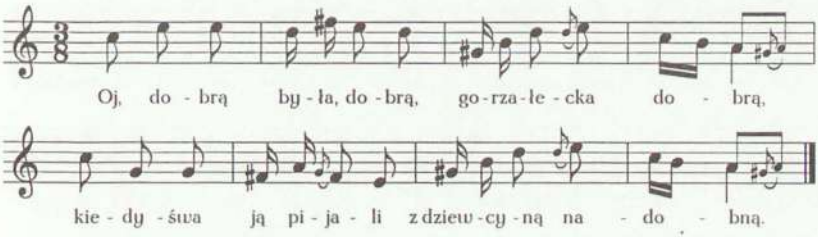

Oj, dobrą była, dobrą,
gorzałecka dobrą,
kiedyśwa ją pijali
z dziewcyną nadobną.

Oj, dobrą była, dobrą,
gorzałecka z miodem,
kiedyśwa ją pijali
z Kasią pod ogrodem.

---

551. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 18, nr 1234.]

552. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1153.]

553. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 203; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 dla *fis*^{2} nad systemem zanotowany jest kasownik, w t. 4 i 8 dla ćwierćnuty górna wersja to szesnastki a^1 *gis*^{1} i ósemka a^1. Tekst pierwszej zwrotki bez melodii w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 99, z lokalizacją ogólną: „Orońsk".]

554

[Orońsk]

Oj, dobra była, dobra,
da, gorzałecka z miodem,
da, kiedyśwa ją pijali,
da, z Jasiem pod ogrodem.

555

[Kozienice]

Pijałaś piweczko,
moja kochaneczko,
straciłaś urodę,
da, pijże teraz wodę.

556

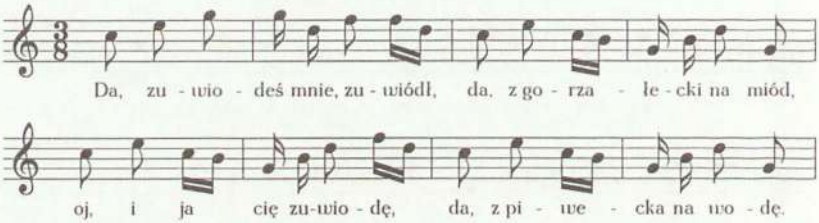

554. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 99. Tekst także w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1433, z lokalizacją ogólną: „Kozienice"; tam w. 3 brzmi: „oj, kiedym ją pijała".]

555. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1216. Por. nr 316 w cz. II *Radomskiego*.]

556. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 33; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 3 są ósemki c^2 e^2 g^2, a w t. 4 szesnastki g^2 fis^2 i ósemki d^2 g^1, w t. 13 zamiast szesnastek e^2 d^2 jest triola f^2 e^2 d^2. Melodia także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 96, z lokalizacją ogólną: „Orońsk" i tekst tamże, k. 99, z lokalizacją jak na k. 96; melodia dla t. 1–8 identyczna z zapisem pierwotnym z teki 16, dla t. 9–18 zgodna także z tym zapisem, ale w t. 9 i 17 dla ósemki h^1 jest alternatywne d^2, w t. 13 dla szesnastek e^2 d^2 alternatywna triola f^2 e^2 d^2, nadto t. 9–18 zanotowane przed, a nie za melodią z tekstem; tekst zapisany bezpośrednio po pieśni „Ojze, leci mi, leci", zob. nr 560 w suplemencie.

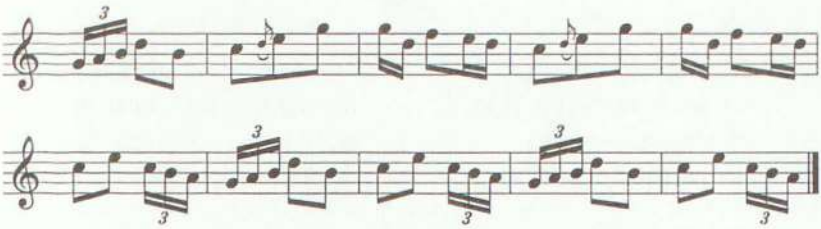

Da, zuwiodeś mnie, zuwiódł[1],
da, z gorzałecki na miód,
oj, i ja cię zuwiodę,
da, z piwecka na wodę.

Da, Maryś, kochanecko,
da, pijałaś piwecko,
da, pijze teraz wodę,
da, straciłaś urodę.

557

[Baszowice]

Oj, nie będę, nie będę,
da, na Lipowcu siedział,
zuwiedę dziewczynę,
nie będzie nikt wiedział.

Oj, zuwiodłeś mnie, zuwiódł,
z gorzałeczki na miód,
da, i ja cię zuwiodę,
z piweczka na wodę.

558

Oj, zapłacę ja nie raz,
nie dwa,
oj, na mój głupi rozum,
da, co ja się zuwiedła.

* * *

Zuwiodeś mnie uwiod,
da, z gorzałecki na miód,
da, i cię zuwiodę,
z piwecka na wodę.

---

[1] [W rkp. podpisane także: „zwiódł".]

557. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1664.]

558. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218.]

559

[Baszowice]

Oj, moja gorzałeczko,
da, jak bym cię nie pijał,
oj, ale sobie myślę,
da, na cóż będę zbijał[1].

Oj, nie trza mi na żonę,
da, nie trza mi na dzieci,
oj, tylko na gorzałę,
da, co bez gardło leci.

560

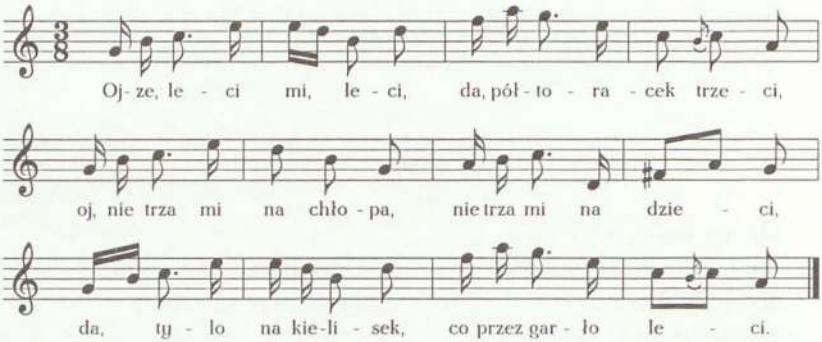

Ojze, leci mi, leci,
da, półtoracek trzeci,
oj, nie trza mi na chłopa,
nie trza mi na dzieci,
da, tylo na kielisek,
co przez garło leci.

Oj, gorzałecko z wyką,
da, ja cię cienko łykom,
oj, cienko, cieniusieńko,
da, jaz zobacę denko.

---

559. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1362.]

[1] [W rkp. wyjaśnienie Koplberga: „zbierał grosz do grosza".]

560. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 202; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym t. 1–4 są następujące:

t. 5 i 7 bez rytmu punktowanego, w t. 6 zamiast d^2 są szesnastki e^2 d^2, wiersze 1–2 i 5–6 podpisane pod t. 1–4. Melodia także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 96, z lokalizacją ogólną: „Orońsk" i tekst tamże, k. 99, z lokalizacją jak na k. 96; melodia z teki 43 identyczna z zapisem pierwotnym z teki 8, zwr. 2 tekstu zapisana w tym rkp. bezpośrednio pod zwr. 1 pieśni „Oj, dobrą była, dobrą", zob. nr 556 w suplemencie.]

561

[Baszowice]

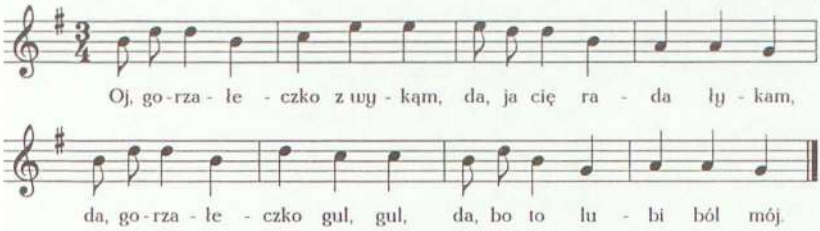

Oj, gorzałeczko z wykąm,
da, ja cię rada łykam,
da, gorzałeczko gul, gul,
da, bo to lubi ból mój.

562

[Baszowice]

Oj, choć ja się napiję,
da, co to komu wadzi,
oj, mam ci ja takiego,
da, co mnie zaprowadzi.

Oj, mam ci ja takiego,
da, Jasiunia ładnego,
oj, co mnie zaprowadzi,
da, do domu mojego.

563

[Baszowice]

Oj, kukułeczka kuka,
da, dudek trawkę sadzi,
oj, a mój mocny Boże,
da, któż mię odprowadzi.

Oj, odprowadziłby ja,
da, ale wilcy wyją,
oj, moja karczmareczko,
da, przenocujże mi ją.

Oj, kukułczka kuka,
da, Kasia Jasia szuka,
oj, znalazła go w roli,
da, bo go główka boli.

---

561. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1300 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1360 (tekst); w rkp. tekstu w w. 3 jeszcze jedno: „gul". Zob. także przypis źródłowy dotyczący melodii nr 168 w suplemencie do Sandomierskiego (DWOK T. 71).]

562. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1349.]

563. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1437.]

564

[Baszowice]

Oj, gorzałeczka trunek,
da, dobry na frasunek,
oj, odmieni mi mowę,
da, jak ja leję w głowę.

565

[Baszowice]

Oj, kochany braciszku,
da, cóż tam masz w kieliszku?
Oj, wódka przepalana,
da, siostrzyczko kochana.

566

[Baszowice]

Oj, kumy mam, kumy mam,
a cóż ja wam, kumy, dam,
oj, dam wam gorzałeczki,
da, pijta[1] mi kumeczki.

---

564. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1389.]
565. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1434.]
566. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1382.]
[1] [W rkp. nadpisane: „napijta".]

567

[Kozienice]

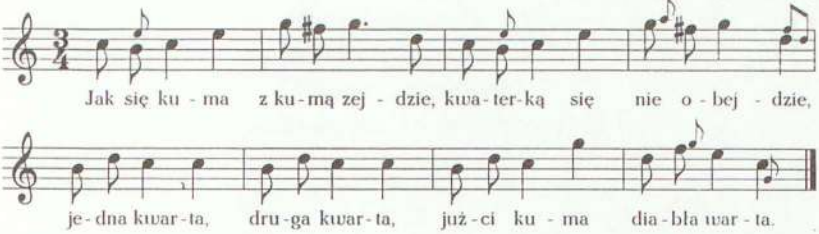

Jak się kuma z kumą zejdzie,
kwaterką się nie obejdzie,
jedna kwarta, druga kwarta,
jużci kuma diabła warta.

568

[Kozienice]

Jak się kuma z kumą zejdzie,
kwaterką się nie obejdzie,
i ta kwartę, i ta kwartę,
już obydwie diabła warte.

---

567. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn 1305, k. 81, nr 1499 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1570 (tekst); nad melodią także nota: „Gniew[oszów]". Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 186, nr 199, z lokalizacją: „od Gniewoszowa", tam w t. 4 ósemki a^2 *fis*^{2} (dla nich alternatywna triola a^2 g^2 *fis*^{2}), ćwierćnuta z kropką g^2 i ósemka d^2, t. 8 bez małych nut, po t. 8 zanotowanych jeszcze osiem taktów:

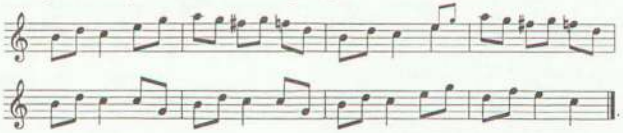

Melodia jak dodatkowe takty zanotowane w rkp. z teki 8 po t. 8 także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1506, z lokalizacją ogólną: „Kozienice", tam w takcie ostatnim dla d^2 alternatywne f^2. Od tekstu 1570 z teki 16 odesłanie do obu powyższych melodii z teki 33.]

568. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1151.]

569

[Kozienice]

Oj, obieśwa Marysie,
da, obie od Kozienic,
da, obieśwa pijaczki,
da, obie nie mawa nic.

570

[Baszowice]

Oj, nie kazali mi się,
da, pani matka bawić,
oj, gorzałeczkę wypić,
da, kieliszek postawić.

571

[Baszowice]

Oj, gorzałeczko złota,
da, nie ciskaj mnie w błota,
oj, proszę cię łaskawie,
da, połóż mnie na ławie.

572

od Kozienic (Stanisławice)

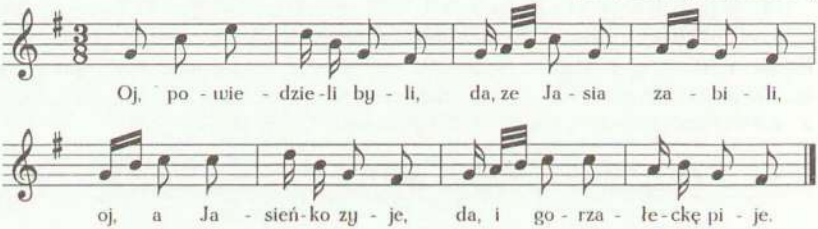

569. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1211.]

570. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1388.]

571. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1361.]

572. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 184, nr 230; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 dla g^1 są alternatywne szesnastki g^1 h^1, w t. 3 dla ostatniego g^1 alternatywne c^2, w t. 7 dla ósemek druga wersja: ćwierćnuta c^2.]

Oj, powiedzieli byli,
da, ze Jasia zabili,
oj, a Jasieńko zyje,
da, i gorzałeckę pije.

Oj, niescęśliwy rocek,
da, i na mój wyrobecek,
oj, co ja zarobiła,
da, i przepił kochanecek.

573

od Gniewoszowa, Granicy

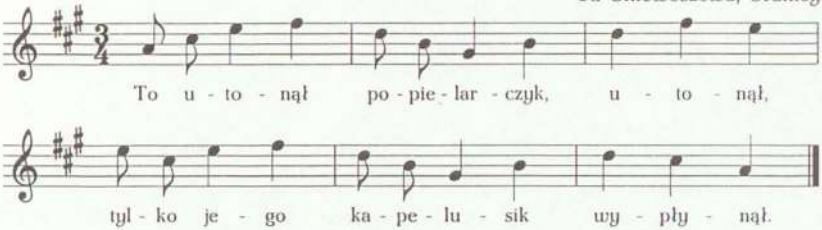

To utonął popielarczyk[1], utonął,
tylko jego kapelusik wypłynął.

A nie płaczcie popielęta, nie płaczcie,
tylko jego półkwaterki zapłaćcie.

573. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 5, nr 195. Melodia także w rkp. Kolberga z teki 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1496, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" oraz notą: „Gniewoszów" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1567, z lokalizacją ogólną jak w tece 33; tam melodia zanotowana o sekundę wielką niżej.]

[1] [W rkp. z k. 5 nadpisany wariant: „kominiarczyk".]

574

Sieciechów, Bąkowiec

Oj, bida mi, bida,
oj, musę bidować,
oj, przyjdę z karcmy do dom,
da, ni mam, co gotować.

* * *

Oj, kielisecku sklany,
da, mam w tobie nadzieję,
oj, wypiję ośmnaście,
da, to się rozweselę.

* * *

Oj, piję ja se, piję,
da, gorzałeckę cyją,
da, swojej nie kazę dać,
da, bo mi na nią nie stać.

* * *

Oj, kumo, kumocko,
da, pokumaliśwa się,
da, jak przyszło...
pogniewaliśwa się...

Oj, i...

574. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 220.]

575

od Zwolenia

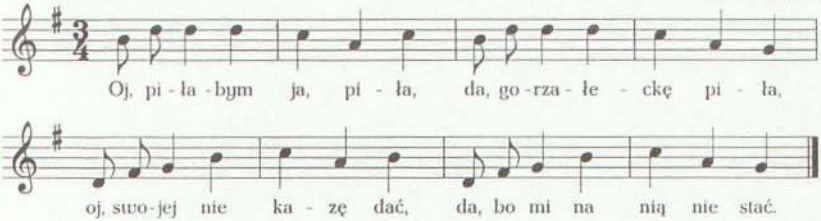

Oj, piłabym ja, piła,
da, gorzałeckę piła,
oj, swojej nie kazę dać,
da, bo mi na nią nie stać.

576

[Baszowice]

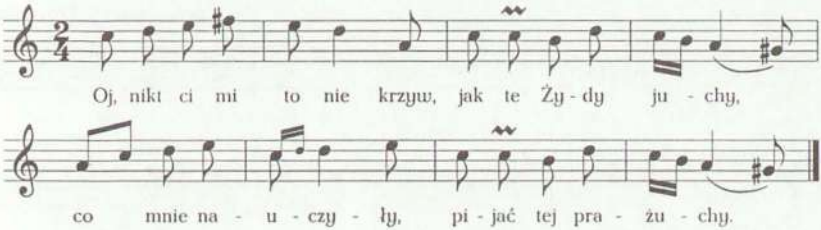

Oj, nikt ci mi to nie krzyw,
jak te Żydy juchy,
co mnie nauczyły,
pijać tej prażuchy[1].

---

575. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 186, nr 208. Melodia z innym tekstem, zob. nr 266 w suplemencie.]

576. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 37, nr 334 (melodia) i teka 13, sygn. 1193, k. 29, nr 2425 (tekst).]

[1] [W rkp. wyjaśnienie: „zła wódka".]

577

[Augustów]

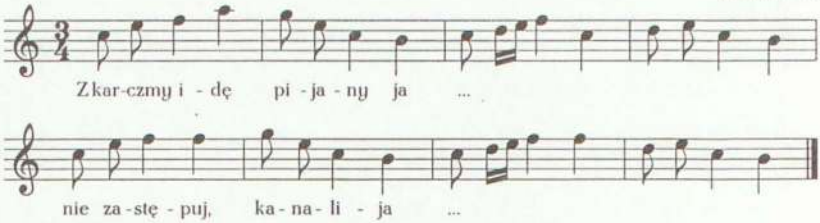

Z karczmy idę pijany ja...
nie zastępuj, kanalija...

Stany. Rody

578

od Opatowa, Ostrowca

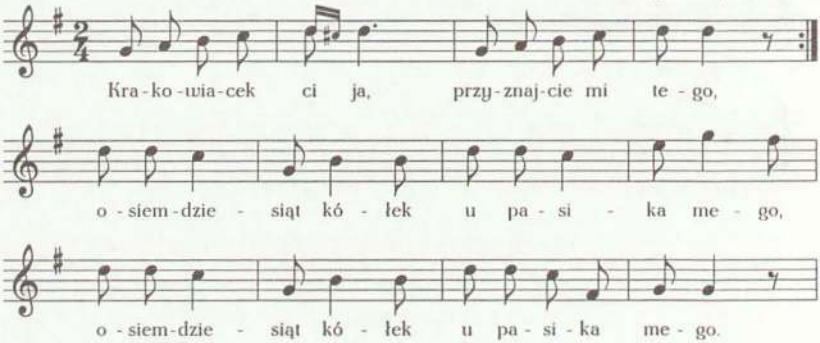

577. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100. Tekst por. nr 238 w cz. II *Radomskiego*.]

578. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 199. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218, bez lokalizacji; tam melodia:

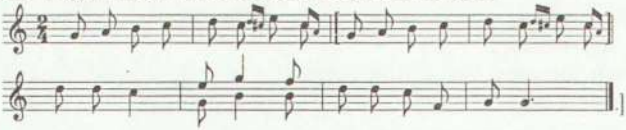]

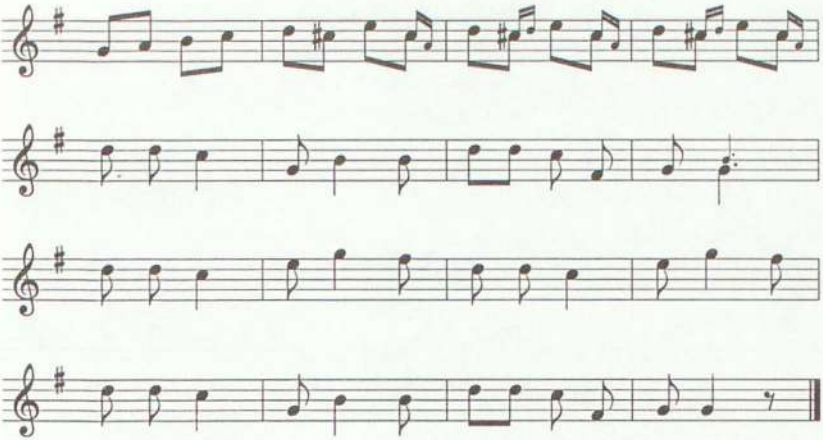

Krakowiacek ci ja,
przyznajcie mi tego,
krakowiacek ci ja,
przyznajcie mi tego,
osiemdziesiąt kółek
u pasika mego,
osiemdziesiąt kółek
u pasika mego.

Osiemdziesiąt kółek
u pasika brzęcy,
porachuj dziewcyno,
jeżeli nie więcy.

Osiemdziesiąt kółek
na jedwabnym pasie,
a jak jeden kocha,
to drugiemu zasie.

579

[Augustów]

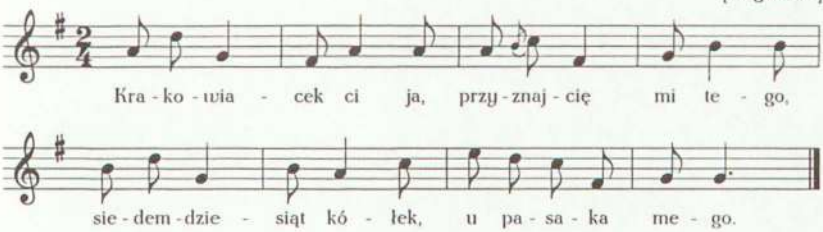

579. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100.]

Krakowiacek ci ja,
przyznajcię mi tego,
siedemdziesiąt kółek
u pasaka mego.

580

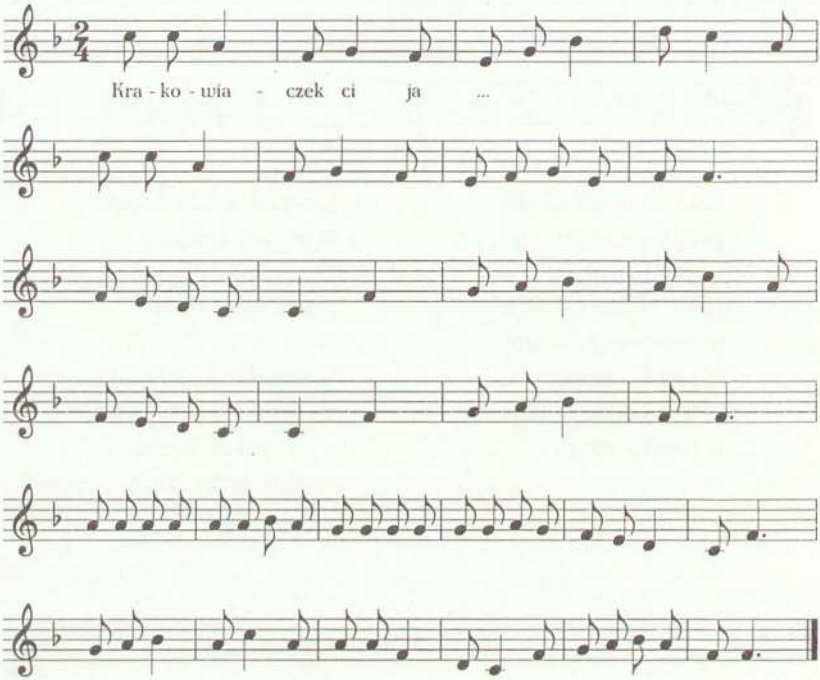

Krakowiaczek ci ja...

580. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1a.]

581

Szydłowiec

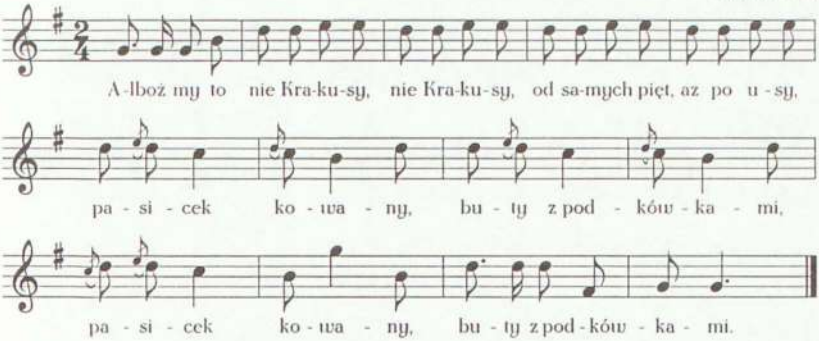

Alboż my to nie Krakusy, nie Krakusy,
od samych pięt, az po usy,
pasicek kowany, buty z podkówkami,
pasicek kowany, buty z podkówkami.

582

A bośmy to jacy, jacy, jacy, jacy,
chłopcy Krakowiacy,
chłopcy Krakowiacy,
kochają nas nasi,
szanują[1] nas obcy.

---

581. [Rkp. Kolberga, teka 36, sygn. 1319, k. 5. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 97, z lokalizacją ogólną: „Orońsk"; tam w t. 1 i 12 bez rytmu punktowanego, w rkp. tekstu w w. 1: „Krakusi" zamiast „Krakusy", w w. 2 tylko: „od pi... po usy".]

582. [Rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1.]

[1] [Wcześniej w rkp: „kochają".]

583

[Radom]

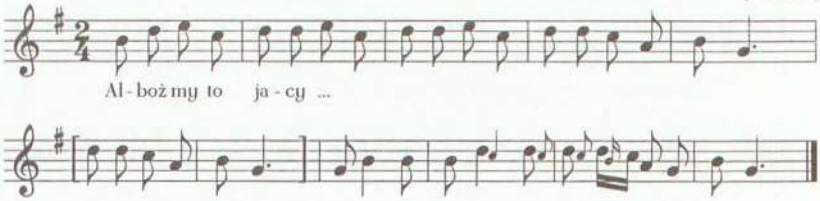

Alboż my to jacy...

584

[Radom]

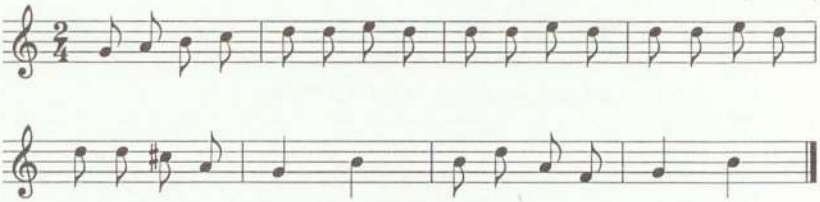

585

[Kozienice]

Oj, mój koniczek turek,
ja, chłopiec Mazurek,
oj, czapeczka węgierka,
dziewka Holenderka.

---

583. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 38, nr 384. Melodia z incipitem: „Alboż my jacy tacy" także w rkp. terenowym Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1a, bez lokalizacji; tam zapis bez znaku przykluczowego.]

584. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 38, bez nru, zanotowana pod melodią nr 384, z notą: „Skaryszew". W rkp. terenowym Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1, z lokalizacją ogólną: „Skaryszew", melodia z fragmentem tekstu: „jacy tacy" zapisanym pod t. 2; dla t. 6–7 nad systemem zapisane: „bis".]

585. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1588 oraz rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 4. W rkp. terenowym przed w. 3 brak „oj".]

586

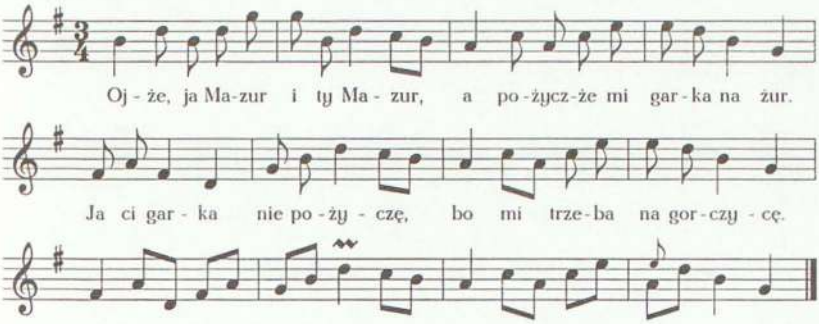

Ojże, ja Mazur i ty Mazur,
a pożyczże mi garka na żur.
Ja ci garka nie pożyczę,
bo mi trzeba na gorczycę.

587

Rdzuchów, Przysucha

I ty Mazur, i ja Mazur,
pożyczże mi worka na żur,
ja ci worka nie pożyczę,
bo mi trzeba na pszenicę.

---

586. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 198, nr 191; dla t. 3 za systemem zanotowana druga wersja: ćwierćnuty a^1 c^2 a^1. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1503, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" oraz notą: „Czarn[olas]" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1573, z lokalizacją ogólną jak w tece 33; tam melodia wraz z drugą wersją dla t. 3, przy czym w głównym zapisie tego taktu dla ósemki a^1 jest alternatywne c^2, a w drugiej wersji tego taktu dla ostatniego a^1 alternatywne e^2, t. 9 zanotowany został poniżej t. 5, natomiast t. 10–12 brak, ale ponieważ są one powtórzeniem t. 6–8 być może dlatego Kolberg ich nie rozpisał, w zapisie tekstu z teki 16 przed w. 2 brak „a".]

587. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 7, nr 360.]

588

od Jedlińska, Przytyka[1]

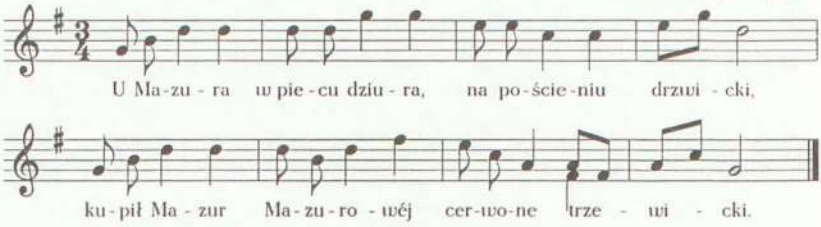

U Mazura w piecu dziura,
na pościeniu drzwicki,
kupił Mazur Mazurowéj
cerwone trzewicki.

589

[Kozienice]

Mazureczek, zły woreczek,
kasza wylata, wylata,
trzeba woreczek załatać,
nie będzie kasza wylatać.

590

Szydłowiec

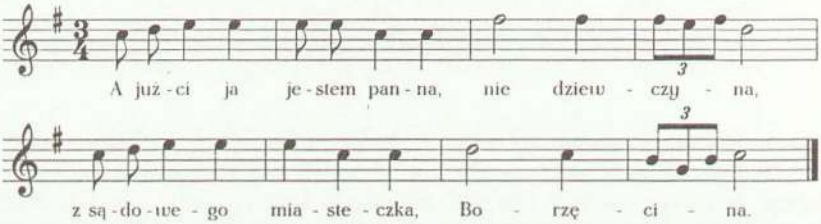

588. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 182, nr 68; t. 4 i 8 mają wcześniejsze zapisy, w których zamiast półnut były ćwierćnuty: e^2 d^2 (t. 4) oraz h^1 g^1 (t. 8). Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn.1305, k. 75, nr 1238, z lokalizacją: „Radom", tam t. 4 i 8 identyczne z wcześniejszymi zapisami tych taktów z teki 8.]

[1] [Druga nazwa lokalizacjna naniesiona ołówkiem później.]

589. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1581.]

590. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 72, nr 1132.]

A jużci ja jestem panna,
nie dziewczyna,
z sądowego miasteczka,
Borzęcina.

591

Denków

Oj, w sieni dół,
oj, w sieni dół,
oj, w sieni ślisko,
denkoskie parobki,
gdyby stare psiska.

592

[Kozienice]

Oj, czy ja nie parobek,
da, czy ja nie uroda,
oj, ostrzyżone włosy,
da, ogolona broda.

593

od Sieciechowa (Bąkowiec)

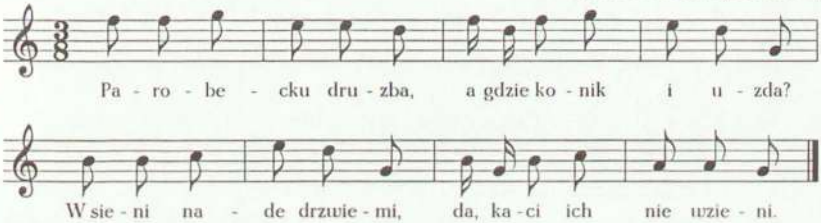

591. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218; w rkp. tekst zapisany bezpośrednio pod pieśnią „Oj, pójdźmy do domu", zob. nr 446 w suplemencie.]

592. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1524.]

593. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 2; w zapisie tekstu na początku w. 1: „Oj". W rkp. z teki 8, sygn. 1163, k. 188, nr 184, identyczny zapis jak powyższy, naniesiony na pierwotny, który został zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, i w którym t. 1 identyczny jest z t. 3, a t. 5 z t. 7. W rkp. z teki 8 w w. 2: „a uzda" zamiast „i uzda" i w w. 4: „jéj nie wzięni" zamiast „ich nie wzieni". Tekst por. nr 284 w cz. II *Radomskiego*.]

Parobecku druzba,
a gdzie konik i uzda?
W sieni nade drzwiemi,
da, kaci ich nie wzieni.

594

[Radom]

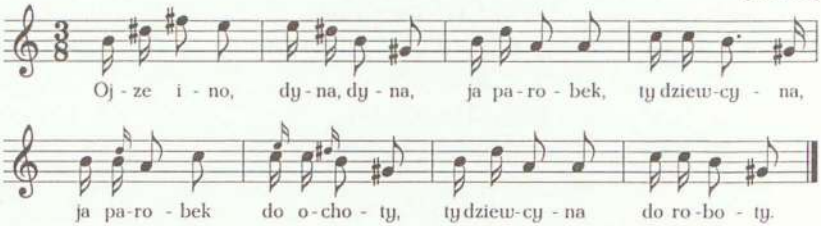

Ojze ino, dyna, dyna,
ja parobek, ty dziewcyna,
ja parobek do ochoty,
ty dziewcyna do roboty.

595

od Ćmielowa

Parobeczek kominiarski,
chociaż mały, ale dziarski,
i konika wypucuje,
i dziewuchę wytańcuje.

---

594. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 24, nr 23, z odesłaniem do wariantu melodii opublikowanej w *Sandomierskim* (DWOK T. 2) pod nr. 243. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218, bez lokalizacji; tam w t. 6 szesnastki c^2 są alternatywą dla szesnastek e^2 dis^2, w t. 2, 6 i 8 zamiast ósemek jest punktowany rytm ósemka z kropką i szesnastka, w rkp. tekstu w. 3 i 4 brzmi: „ja parobek do roboty, ty dziewcyna do ochoty", taki sam zapis początkowo w rkp. z teki 16.]

595. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1608 oraz rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1. W rkp. z teki 29 przed w. 3 brak „i", w w. 4: „dziewczyne" zamiast „dziewuchę".]

596

Końskie

We-so-ły ja pa-ro-be-cek, za-li-cam się do dzie-we-cek,

do dzie-we-cek się za-li-cam, ka-zdy ta-niec przy-o-bie-cam.

O la la, o la la, ka-zdej ta-niec przy-o-bie-cam.

O la la, o la la, o la la, la la.

Wesoły ja parobecek,
zalicam się do dziewecek,
do dziewecek się zalicam,
kazdy taniec przyobiecam.

O la la, o la la,
kazdej taniec przyobiecam,
o la la, o la la,
o la la, la, la la.

597

We-so-ły ja pa-ro-be-cek, za-li-cam się do dzié-we-cek,

do dzie-we-cek się za-li-cam, ka-zdej ta-niec przy-o-bie-cam.

596. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1136, k. 29.]
597. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1136, k. 23.]

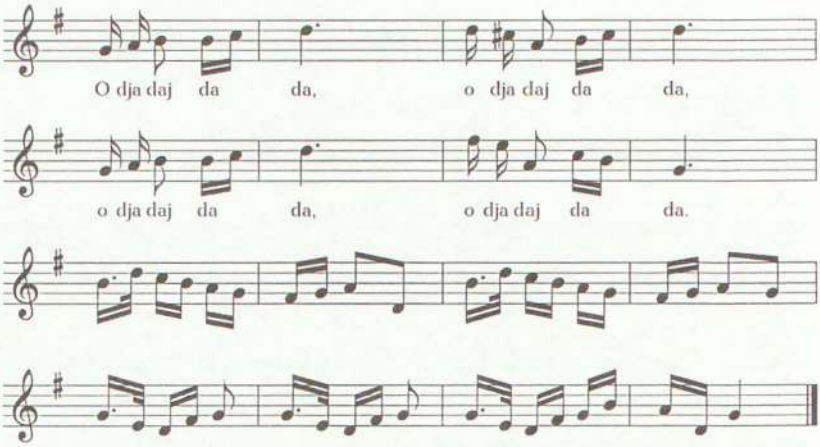

Wesoły ja parobecek,
zalicam się do dziéwecek,
do dziewecek się zalicam,
kazdej taniec przyobiecam.
O dja daj da da, o dja daj da da,
o dja daj da da, o dja daj da da.

598

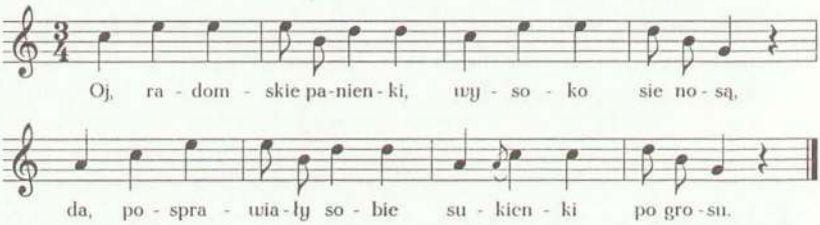

Oj, radomskie panienki,
wysoko sie nosą,
da, posprawiały sobie
sukienki po grosu.

Oj, wysły se na rosę,
da, popodnosiły,
oj, bo się o nie boją,
by sie nie zrosiły.

598. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 50.]

599

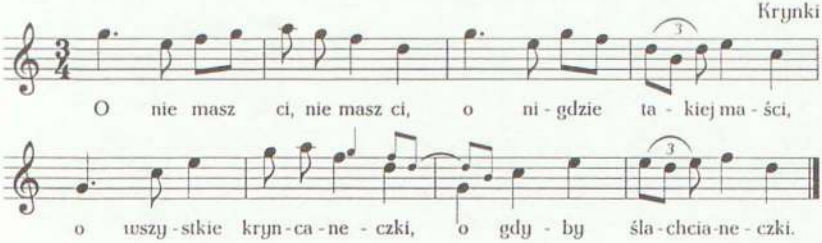

O nie masz ci, nie masz ci,
o nigdzie takiej maści,
o wszystkie kryncaneczki,
o gdyby ślachcianeczki.

* * *

O, młynarze, młynarze
to połowa ślachcica,
o, nie chodzą po ziemi,
o, tylko po tarcicach.

O, nie chodźze do boru,
o, nie scinaj jaworu,
o, bo ci nie pożycą
na wesele stołu.

O, dyna moja, dyna,
o, brudna kosulina,
o, któż mi ją upierze,
o, nadobna dziewcyna.

O, to krynickie pole,
ni w górze, ni w dole,
oj, nie... pozej...
o, siwe ocy moje.

599. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 223. Melodia z pierwszą zwrotką tekstu w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 32, nr 18, z lokalizacją: „od Ostrowca (Krynki)", zanotowana o tercję małą niżej, w której w t. 5 są trzy ćwierćnuty, w t. 7 dla e^2 alternatywne ósemki d^2 e^2, t. 5-8 objęte są znakami repetycji i dla nich istnieje także wcześniejszy, rozpisany zapis, w którym dla pierwszego wykonania obowiązywała wersja dolna t. 6-7, a dla powtórzenia wersja górna (małe nuty).]

600

od Gniewoszowa, Regów

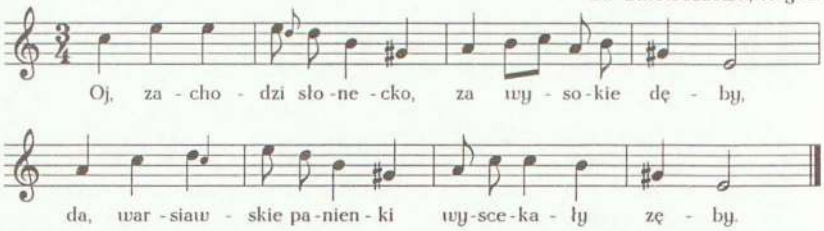

Oj, zachodzi słonecko,
za wysokie dęby,
da, warsiawskie panienki
wyscekały zęby.

Oj, wyscekały zęby,
tylo pniacki mają,
da, przyjdzie niedziołecka,
reśtę wyscekają.

601

od Sieciechowa (Bąkowiec)

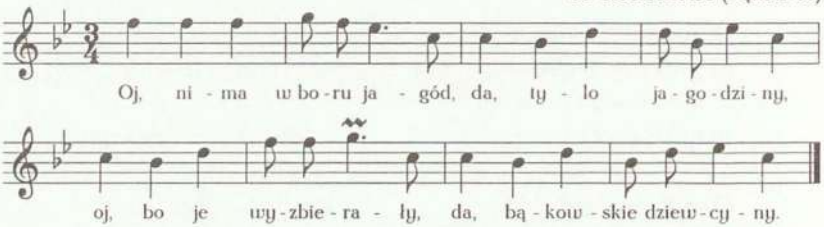

Oj, nima w boru jagód,
da, tylo jagodziny,
oj, bo je wyzbierały,
da, bąkowskie dziewcyny.

Oj, bąkowskie dziewcyny,
da, siejcie rozmaryją,
oj, dam[1] wam staję roli,
da, w boru pod choiną.

Oj, nie w boru, nie w boru,
da, rozmaryją sieją,
oj, tylo w ogródecku,
da, przy pachnącym zielu.

---

600. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 187, nr 188.]
601. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 187, nr 178.]
[1] [W rkp. nad: „a" nadpisane „o".]

602

[od Iłży, S... w Kozienicach]

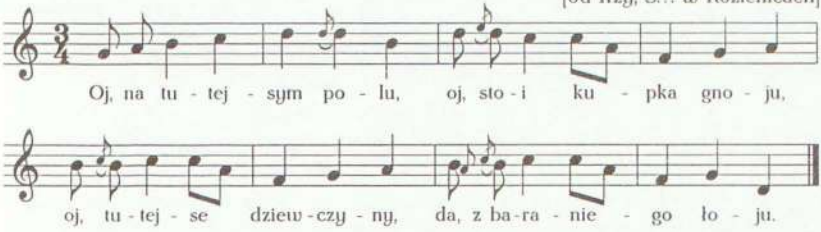

Oj, na tutejsym polu,
oj, stoi kupka gnoju,
oj, tutejse dziewczyny,
da, z baraniego łoju.

Oj, na tu[tejsym] polu,
oj, zakwitały banie,
oj, [tutejse dziewczyny],
oj, gdyby ruskie sanie.

[Oj, na tutejsym polu,
oj], zakwi[tały] tarki,
oj, [tutejse dziewczyny],
da, wyskrobują garki.

603

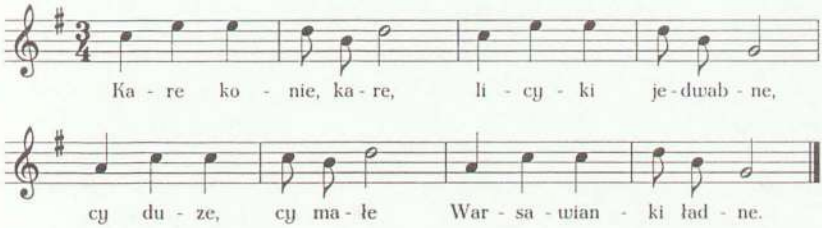

Kare konie, kare,
licyki jedwabne,
cy duze, cy małe
Warsawianki ładne.

---

602. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 222; melodia mało czytelna z powodu nanoszenia kilku redakcji przez Kolberga na jeden takt, dotyczy to t. 1, 3, 5 i 7.]

603. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 2, nr 143. Zachowały się także dwie melodie bez tekstu, z lokalizacją ogólną: „Kozienice": w rkp. Kolberga teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1519 oraz w rkp. terenowym Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 5; ten ostatni zapis bez znaku przykluczowego i w t. 6 dla ósemek druga wersja: ósemki a^1 c^2.]

604

[Baszowice]

Niedaleko Buszkowic, Jaśkowa
zginęła ta konikowi podkowa,
żeby mi ją Buszkowianki znalazły,
kupiłbym im pierścioneczek żelazny.

605

[Radom]

Oj, żeby na powiślu,
da, woda nie topiła,
da, to by powiślanka,
da, we złocie chodziła.

606

[Baszowice]

Oj, stoi dąb nad wodą,
da, gałązki się chwieją,
oj, bogaci jej nie chcą,
da, ubodzy nie śmieją[1].

607

[Kozienice]

Oj, dworaku, dworaku,
kaci mi po tobie,
da, pańska luberyja
świeci się na tobie.

Do karczmy nie pójdziesz,
bo służby pozbędziesz,
oj, luberyją zedrą,
ty gałganem będziesz.

---

604. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1451.]

605. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1609 oraz rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1.]

606. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1347.]

[1] [W rkp. podpisany wariant w. 3 i 4: „da, już się moje oczy do Kasieni śmieją", w tym wariancie wcześniej: „Jasienia" zamiast „Kasieni".]

607. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1536.]

608

[Kozienice]

U dworaka gęsta mina,
a w kieszeni grosza nié ma,
oj, na szyji cztery chustki,
a w kieszeni same pustki.

609

[Baszowice]

Oj, nie kochaj dworaka,
niech cię myśl nie wiedzie,
da, dzisiaj cię pokocha,
jutro cię odejdzie.

Oj, nie kochaj dworaka,
bo cię zbałamuci,
da, dzisiaj cię pokocha,
jutro cię porzuci.

610

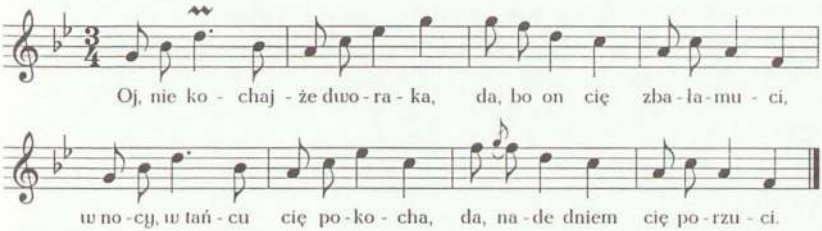

Oj, nie kochajże dworaka,
da, bo on cię zbałamuci,
w nocy, w tańcu cię pokocha,
da, nade dniem cię porzuci.

---

608. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1166.]

609. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 23, nr 1674.]

610. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 8, nr 108 (melodia i wiersze 1-2) i teka 8, sygn. 1163, k. 196 (wiersze 3-4; karty 8 i 196 stanowiły dawniej całość). Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1218, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1183, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zanotowana o tercję małą niżej, w t. 1 dla ósemki g^1 alternatywne f^1, w zapisie tekstu nr 1183 w w. 1: „kochaj" zamiast: „kochajże", w w. 2 brak „on", w. 3 brzmi: „da, pokocha cię w nocy", w w. 4 brak „cię".]

611

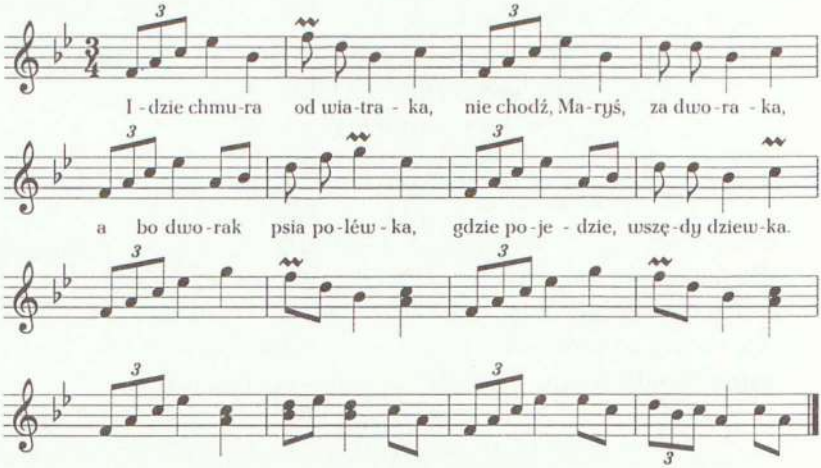

Idzie chmura od wiatraka,
nie chodź, Maryś, za dworaka,
a bo dworak psia poléwka,
gdzie pojedzie, wszędy dziewka.

612

[Kozienice]

Oj, nie wierz dworakowi,
bo ci prawdy nie powié,
da, sam cię wypróbuje,
da, i drugiemu powié.

---

611. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 54, nr 52. Takty 1–8, z incipitem: „Idzie chmura", w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 77, nr 1342, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" oraz takty 9–16 w tymże rkp., nr 1341, także z lokalizacją ogólną: „Baszowice"; tam obie melodie zanotowane o sekundę wielką wyżej, w t. 1 zamiast b^1 jest c^2 i dla niego alternatywne g^2, w t. 2 dla c^2 druga wersja: ósemki c^2 b^1, w t. 4 dla drugiego d^2 alternatywne b^1, w t. 13 zamiast ćwierćnuty a^1–c^2 są dwie ósemki: es^2 i trójdźwięk a^1–c^2–es^2, w t. 14 zamiast drugiego dwudźwięku jest ćwierćnuta d^2, w t. 15 dla ósemki es^2 alternatywne c^2. Tekst z inną melodią zob. nr 319 w cz. II *Radomskiego*.]

612. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1184.]

613

[Kozienice]

Oj, proś Boga, dziewczyno,
oj da, by ja był panem,
oj da, byśwa jeździła,
da, wózkiem malowanym.

614

[Baszowice]

Oj, u naszego pana,
konie kieby piana,
da, bo im parobeczek,
nie żałuje siana.

Oj, u naszego pana,
konie kieby piece,
oj, bo im parobeczek,
koniczynę siecze.

615

[Baszowice]

Oj, u naszego pana,
da, okna na widoku,
oj, powydaje pani,
da, dziéwki tego roku.

Oj, dziewki powydaje,
da, parobków pożeni,
oj, bo to nasza pani,
da, dobra gospodyni.

616

[Baszowice]

Oj, u naszego pana
biały kómin widać,
da, jest tam pokojówka,
nie może się wydać.

Oj, u naszego pana
biały komineczek,
da, jest tam pokojówka
kieby bębeneczek.

---

613. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1550.]
614. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1663.]
615. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1354.]
616. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1662.]

617

od Kozienic

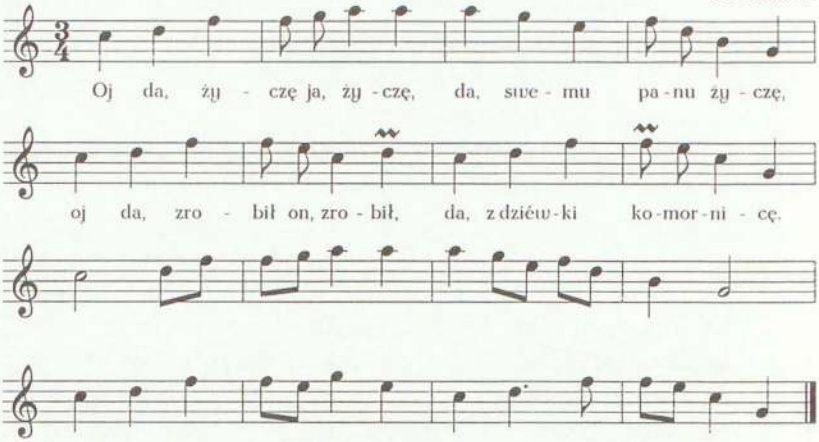

Oj da, życzę ja, życzę,
da, swemu panu życzę,
oj da, zrobił on, zrobił,
da, z dziéwki komornicę.

618

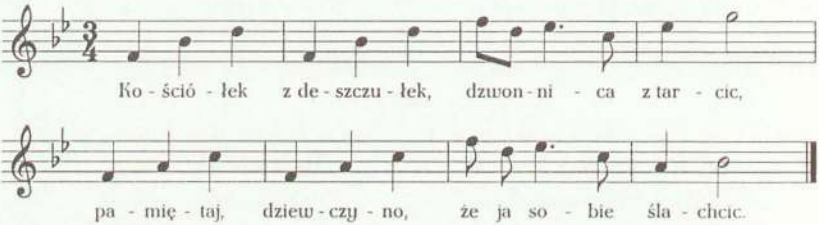

---

617. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 2, nr 135; t. 1–8 bez tekstu zanotowane także na tej samej karcie jako dogrywka pieśni „Oj, puść konia", zob. nr 282 w cz. II *Radomskiego*. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1477, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1541, z lokalizacją jak w tece 33; tam t. 9–16 zanotowane w systemie dla lewej ręki, t. 15 bez rytmu punktowanego, w zapisie tekstu z k. 21 w w. 1 brak „da".]

618. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 22, nr 83. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1292, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1335, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zanotowana o tercję małą niżej, w zapisie tekstu przed w. 2: „a" i w w. 4: „jestem" zamiast „sobie".]

Kościółek z deszczułek,
dzwonnica z tarcic,
pamiętaj, dziewczyno,
że ja sobie ślachcic.

619

[Baszowice]

Oj, anim nie myślała,
da, anim nie dufała,
aby ja w Baszowicach,
da, sołtyską została.

620

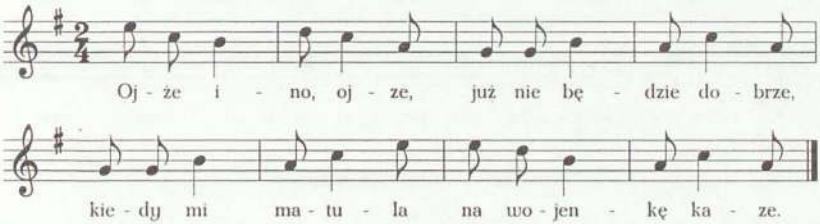

Ojże ino, ojze,
już nie będzie dobrze,
kiedy mi matula
na wojenkę kaze.

Będzie wojna, będzie
w lesie pod kijami,
któż na nią pojedzie?
Wójt nas z oprawcami.

---

619. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1384.]

620. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 119. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 37, nr 338, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 29, nr 2432, z lokalizacją jak w tece 33; tam także wcześniejsza wersja ostatniego wiersza drugiej zwrotki: „Brokuzan z synami".]

621

[Baszowice]

Oj, zaszło słońce, zaszło,
da, za góreczką dyszy,
da, puśćże nas do domu,
da, ekonomie łysy.

Da, jak ci nas nie puścisz,
da, to sami pójdziemy,
da, ciebie tu łysuniu,
da, w polu uwiążemy.

Oj, w polu uwiążemy,
da, i damy ci siana,
da, ostańże łysuniu,
da, do jutra do rana.

622

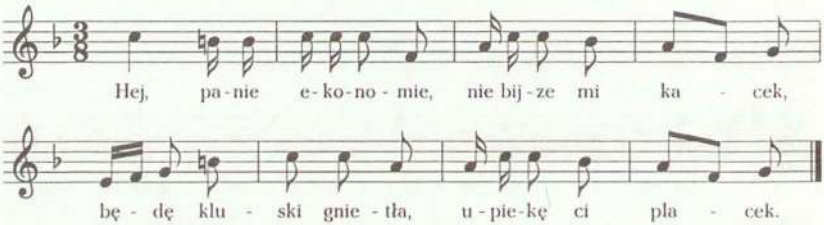

Hej, panie ekonomie,
nie bijze mi kacek,
będę kluski gnietła,
upiekę ci placek.

---

621. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1446.]

622. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 21, nr 96; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym t. 1-2 są następujące:

Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 76, nr 1307, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1392, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zanotowana o sekundę wielką wyżej, w metrum $\frac{3}{4}$, zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale dla t. 4 główny zapis to: szesnastki a^1 f^1 i ósemki f^1 g^1, a wersją alternatywną jest powyższy zapis tego taktu, w rkp. tekstu nr 1392 przed w. 2-4 interiekcje, początkowo taki sam zapis na k. 21.]

623

[Kozienice]

Szewcy się zwiedzieli,
p... zakupili,
siedm par trzewików
z p... narobili.

Siedm par trzewików,
na ósmą nie stało,
jak wzięni zębami ciągnąć,
jeszcze im ostało.

Niewiele ostało,
tylkoć to ochłapy,
to se zakupili
chłopiska na kapy.

Kapów narobili,
siedem lat młócili,
jak się kapy zdarli,
resztę w Wiśle utopili.

624

[Kozienice]

Oj, muzykancie łysy,
da, mam do ciebie mowę,
da, odrzéj świni zadek,
da, wścibię ci na głowę.

625

[Baszowice]

Oj da, kucharz z lokajem
toć to honor niski,
oj, kucharz zliże rondle,
da, lokaj półmiski.

Kucharzowi nic nie szkodzi,
bo panom gotuje,
lokaj się tem kontentuje,
co mu pan wypluje.

Oj, kucharzu, kucharzu,
źleś panom nawarzył,
da, co najlepsza pieczeń,
za cholewęś wraził.

---

623. [Rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2485.]
624. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1523.]
625. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1629.]

626

od Wolanowa (Orońsk)

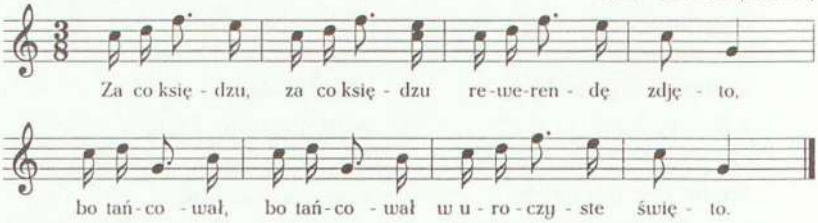

Za co księdzu, za co księdzu
rewerendę zdjęto,
bo tańcował, bo tańcował
w uroczyste święto.

Trzeba księdzu, trzeba księdzu
rewerendę wrócić,
a zająć go, a zająć go,
do stodoły młócić.

Wyrzucić mu choć z półtory kopy,
powybierać co najlepse snopy.
Postać nad nim z półtory godziny,
niech wymłóci co do odrobiny.

627

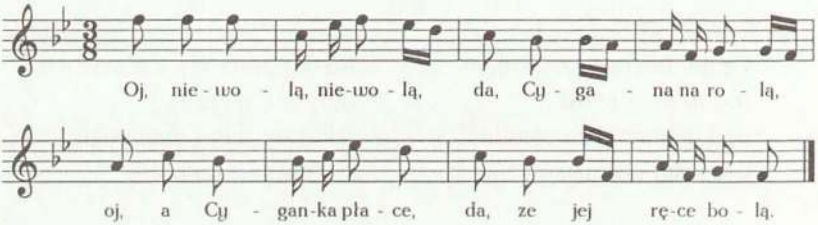

---

626. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 47; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym t. 1, 2, i 7 są bez rytmu punktowanego oraz w t. 2 zamiast współbrzmienia jest szesnastka e^2. W rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98 (melodia z incipitem: „Za co księdzu"), bez lokalizacji i k. 99 (tekst), z lokalizacją ogólną: „Orońsk"; tam melodia zanotowana w metrum $\frac{3}{4}$, t. 1 i 3 bez rytmu punktowanego, w t. 5 i 6 dla c^2 jest alternatywne h^1, t. 5-8 objęte są znakami repetycji.]

627. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 13, nr 87; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 zamiast szesnastek es^2 d^2 jest ósemka d^2, w t. 3 dla szesnastki a^1 alternatywne f^1, w t. 6 dla d^2 są alternatywne szesnastki es^2 d^2, w t. 7 zamiast f^1 jest a^1, w t. 8 dla ósemki f^1 druga wersja: szesnastki g^1 f^1, po t. 8 zanotowanych jeszcze kilka nieczytelnych taktów.]

Oj, niewolą, niewolą,
da, Cygana na rolą,
oj, a Cyganka płace,
da, ze jej ręce bolą.

628

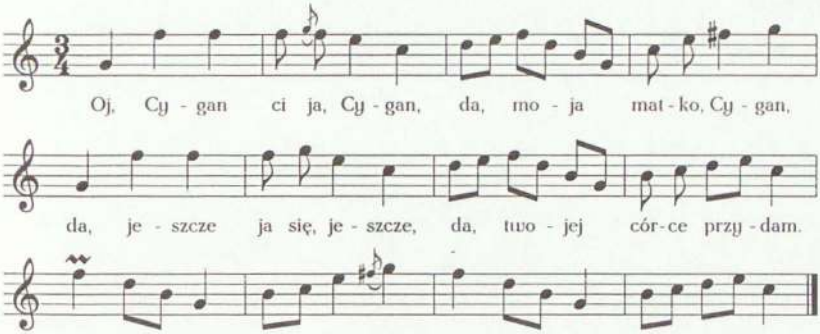

Oj, Cygan ci ja, Cygan,
da, moja matko, Cygan,
da, jeszcze ja się, jeszcze,
da, twojej córce przydam.

Oj, Cyganeczka przyszła,
da, Cygana nie widać,
ach, mój ty mocny Boże,
da, z kimże będzie igrać.

629

[Kozienice]

Oj, Cyganeczka idzie,
da, Cygana nie widać,
da, mój mocny Boże,
z kim ja będę drygać.

Oj, Cygan ci ja, Cygan,
da, moja matko, Cygan,
da, jeszcze ja się,
da, twojej córce przydam.

---

628. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 54, nr 50. Melodia z incipitem: „Oj, Cygan ci ja" także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 77, nr 1339, z lokalizacją ogólną: „Baszowice". Tekst także w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20 nr 1453 - zwr. 1 i 1454 - zwr. 2, z lokalizacją jak w tece 33; w tym rkp. w zwr. 2 w. 3: brak „ty" i w. 4: „kim" zamiast „kimże". Melodia i tekst nie zostały połączone wzajemnymi odsyłaczami. Tekst por. nr 254 w cz. II *Radomskiego*.]

629. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1592 oraz rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 4. Tekst por. nr 254 w cz. II *Radomskiego*.]

630

od Gniewoszowa

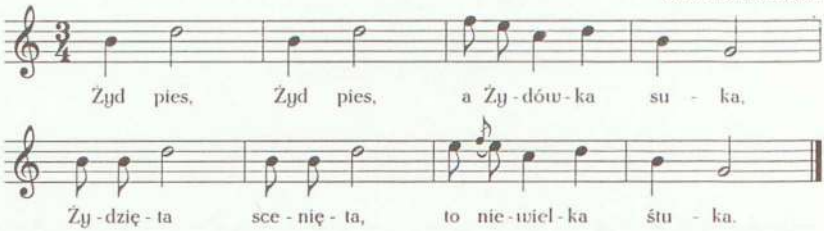

Żyd pies, Żyd pies,
a Żydówka suka,
Żydzięta scenięta,
to niewielka śtuka.

631

[Kozienice]

Oj da, i moi ludzie,
da, czyście wysłychali,
oj, żydowskiego Boga,
da, w kapuście złapali.

Oj, zrobił ci on szkody,
da, nie na dwa talary,
da, wyjadł on kapusty,
da, kawałek niemały.

---

630. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 186, nr 197. Melodia także rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1498, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" oraz notą: „Gniewoszów" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1569, z lokalizacją ogólną jak w tece 33. Melodia zob. nr 910 (t. 1-8) w suplemencie.]

631. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1562.]

632

od Radoszyc

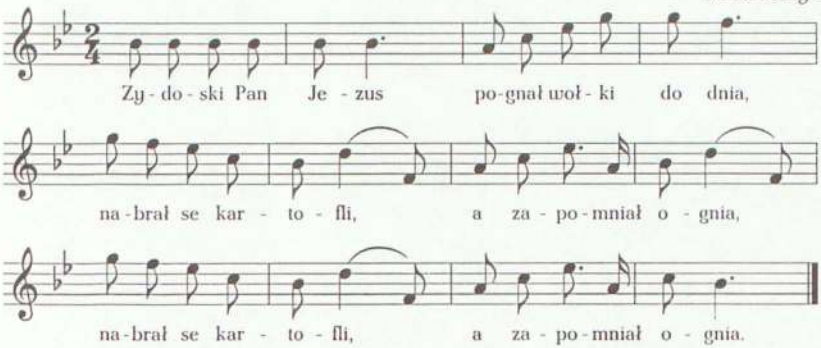

Zydoski Pan Jezus
pognał wołki do dnia,
nabrał se kartofli,
a zapomniał ognia,
nabrał se kartofli,
a zapomniał ognia.

Kartofle porzucił,
po ogień się wrócił,
świnia mu przypadła,
kartofle mu zjadła.

Zydoski Pan Jezus,
ni mały, ni duzy,
siedzi na kamyku,
fajeckę se kurzy.

Siedzi na kamyku,
na kamyku kucy,
cosi mu wylazło,
pies na niego mrucy.

633

[Baszowice]

Oj, żydowski Pan Jezus
pognał wołki do dnia,
oj, wziął sobie ziemniaków,
da, zabaczył ognia.

Oj, żydowski Pan Jezus,
ni mały, ni duży,
oj, wyszedł na góreczkę
fajeczkę se kurzy.

---

632. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 115. Tekst w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 99, z lokalizacją ogólną: „Orońsk"; tam w zwr. 4 wiersz pierwszy zaznaczony jako powtórzenie wiersza: „Zydoski Pan Jezus".]

633. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1628. Nad tekstem odesłanie do melodii 2286 z teki 33, połączonej przez Kolberga w rkp. także z innym tekstem, zob. nr 68 w suplemencie.]

634

Kozienice

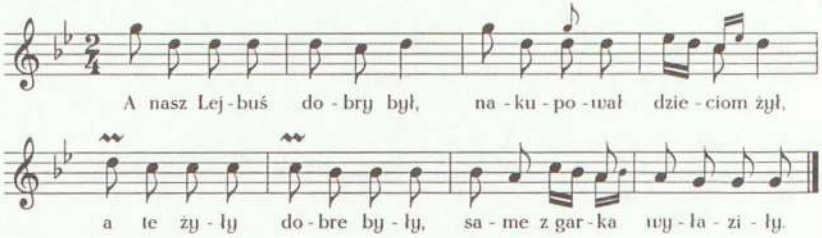

A nasz Lejbuś dobry był,
nakupował dzieciom żył,
a te żyły dobre były,
same z garka wyłaziły.

A nasz Lejbuś nie taki,
kupił dzieciom tabaki,
a dzieci się pokichały,
poszły za piec, pozdychały.

A nasz Lejbuś, nasz tate,
woła tate na mate,
Sura, Sura placki robi,
Lejbuś, Lejbuś nie ma wody.

Poszedł Lejbuś do miasta,
przyniósł wody do ciasta,
Sura, Sura placki piecze,
krewka ludzka po nich ciecze.

635

[Kozienice]

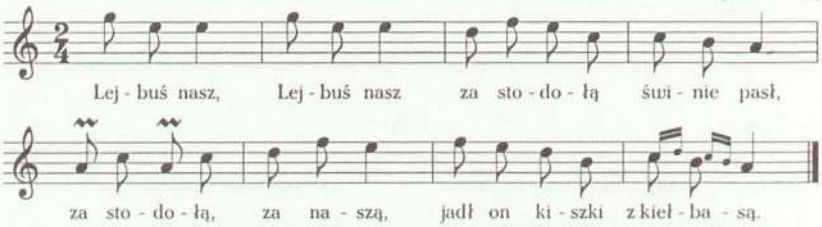

---

634. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 38, nr 369 (melodia) z notą: „Lublin" i teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2494 (tekst).]

635. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 38, nr 370 (melodia), z notą: „Czarnol[as]" i teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2495 (tekst). Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 112, z lokalizacją: „od Zwolenia (Czarnolas)"; tam po t. 8 jeszcze cztery takty:

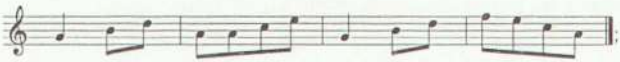

w tym rkp. dwa zapisy melodii: pierwotny i wtórny, zapis pierwotny jest identyczny

Lejbuś nasz, Lejbuś nasz
za stodołą świnie pasł,
za stodołą, za naszą,
jadł on kiszki[1] z kiełbasą.

Rzemiosło

636

[Kozienice]

Szewczyku kulawy,
trzewiczek dziurawy,
szewczyku nie lataj,
trzewiczek załataj.

637

[Bilcza]

A my chłopcy Krakowiacy,
płyniem z galarami,
dziś możemy potańcować
z Sandomierzankami.

Krzycz retmanie, nie pomoże,
do wiosła, do liny,
już Krakowiak nie opuści
swej ładnej dziewczyny.

---

z taktami 1-8 z teki 33, natomiast w stosunku do czterech taktów z teki 8 t. 2 zanotowany jest jako t. 4, a t. 4 jako t. 2; w zapisie wtórnym t. 1-8 w stosunku do melodii z teki 33 w t. 4 dla ósemki h^1 jest druga wersja: szesnastki c^2 h^1, a w t. 8 dla c^2 nie ma alternatywnych szesnastek.]

[1] [Wcześniej w rkp: „kartofle" zamiast „on kiszki".]

636. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1513.]

637. [Rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2506. Nad tekstem odesłanie do melodii nr 407 z teki 33, zob. nr 1141 w suplemencie.]

Pasterstwo. Rola. Praca

638

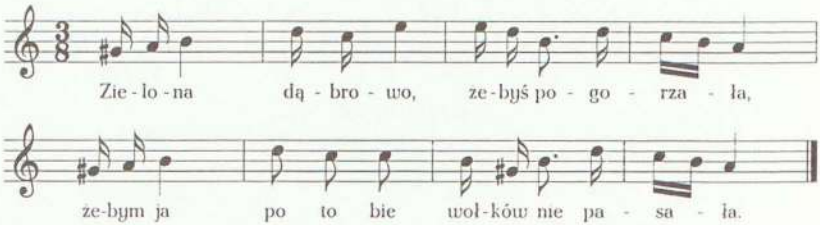

Zielona dąbrowo,
żebyś pogorzała,
żebym ja po tobie
wołków nie pasała.

Chociaż ja zgorzeję,
to znowu podrosnę,
popędzisz, dziewczyno,
wołaszki na wiosnę.

639

[Kozienice]

Hej, ryczały, buczały,
da, moje sade woły,
jak ich wyganiała
dziewczyna z obory.

---

638. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 2, nr 141; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 dla ćwierćnuty jest fermata, w t. 3 zamiast rytmu punktowanego są ósemki h^1 a^1. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1512, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1582, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale w t. 3 zamiast d^2 jest dis^2 i nad systemem zanotowany dla niego kasownik, w t. 7 są dwie szesnastki c^2 i ósemki h^1 d^2, natomiast zapis powyższy dla tego taktu jest wersją alternatywną, w rkp tekstu z k. 22 w zwr. 2 w. 1 i 2 brzmi: „Choć jedna zgorzeje, to druga podrośnie", wcześniej w tym rkp. wersja jak na k. 2, nadto w. 3: „popędzisz, popędzisz" z nadpisanym wariantowo „dziewczyno", w. 4: „wołaszki" jako wariant pod „wołki". Tekst także w rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1; w tym zapisie w zwr. 1 przed w. 1 i 2 odpowiednio: „oj" i „o", w zwr. 2 w. 1 i 2 zanotowane jak w rkp. z k. 22, w w. 3: „wyganiaj" zamiast „popędzisz".]

639. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1586 oraz tamże, nr 1644, z lokalizacją ogólną: „Baszowice". W zapisie tekstu nr 1644 przed w. 2 brak „da" i w w. 3: „je" zamiast „ich".]

640

[Baszowice]

Oj, pasła ja bydło,
da, pasła i cielęta,
oj, nigdy ja nie miała,
da u matuli święta.

641

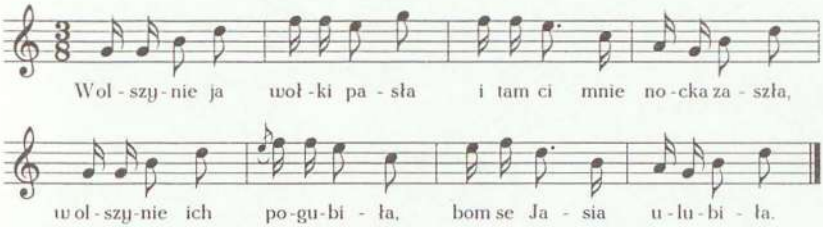

W olszynie ja wołki pasła
i tam ci mnie nocka zaszła,
w olszynie ich pogubiła,
bom se Jasia ulubiła.

Pójdź mi, Jasiu, trawkę zadaj,
tylo do mnie nic nie gadaj,
jeszcze trawka nie zadana,
już dziewczyna zagadana.

---

640. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1375.]

641. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 54, nr 44; pieśń zanotowana w tym samym rkp. co następna, zob. przyp. do nr. 642. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 77, nr 1334, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1444, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia w metrum $\frac{3}{4}$, w rkp. tekstu z k. 20 w zwr. 1 w. 3: „je" zamiast „ich", nadto w zwr. 2 w. 3 i 4 brzmią: „Serceż by mi zakamiało, żeby do cię nie gadało". Por. nr 154 w cz. II *Radomskiego*.]

642

od Kunowa

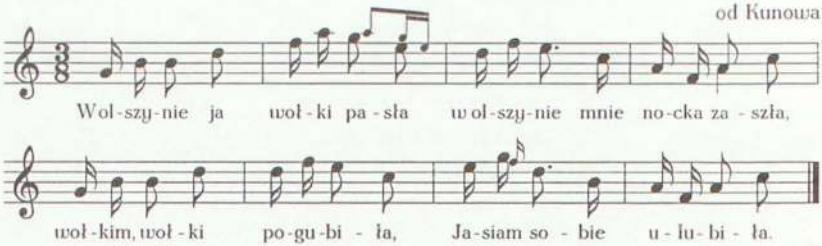

W olszynie ja wołki pasła,
w olszynie mnie nocka zaszła,
wołkim, wołki pogubiła,
Jasiam sobie ulubiła.

643

[Baszowice]

Oj, ubierzże się, ubierz,
da, w matuline stroja,
da, pojdziesz mi poganiać,
da, na baszowskie pola.
Oj, ona się ubrała,
da, poganiać nie chciała.

644

[Kozienice]

Hej, śpiewali ptaszkowie,
da, w kalinowym dole,
oj, wyganiaj, dziewczyno,
da, wołaszki na pole.

---

642. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 20, nr 45 (pieśń zanotowana w tym samym rkp. co poprzednia, gdyż k. 20 i 54 tworzyły dawniej całość); ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$. Melodia w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 77, bez nru, zapisana pod melodią nr 1334, z lokalizacją ogólną: „Baszowice".]

643. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1650.]

644. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1585.]

645

[Baszowice]

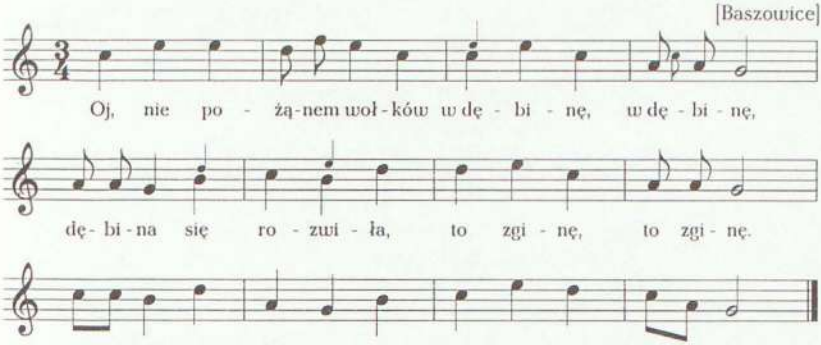

Oj, nie pożąnem wołków
w dębinę, w dębinę,
dębina się rozwiła,
to zginę, to zginę.

646

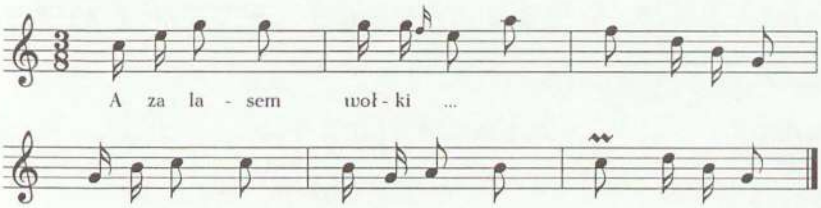

A za lasem wołki...

---

645. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 20, nr 2282 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1621 (tekst); w t. 2 dla ósemki f^2 dwie inne wersje: ósemka c^2 oraz ósemka d^2, dla t. 6 alternatywna wersja: ósemki e^2 d^2 i ćwierćnuty e^2 c^2. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 31 nr 119, bez lokalizacji, t. 4–6 bez małych nut, w t. 10 dla a^1 alternatywne ósemki a^1; na nią naniesiony zapis wtórny, zanotowany w metrum $\frac{3}{8}$, bez dogrywki, w którym w t. 3 pierwszą miarą jest ćwierćnuta d^2, t. 4–6 bez małych nut.]

646. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 15, nr 92; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 3 dla f^2 są alternatywne ósemki a^2 f^2, a po t. 6 zanotowanych jest jeszcze kilka taktów:

]

647

[Baszowice]

Ojże ino, ojże,
da, nie przeganiajże,
da, siwych cielęteczek,
da, przez mój połaneczek.

648

[Baszowice]

Oj, idą wołki, idą,
da, piórkowską granicą,
oj, wszystkie się najadły,
da, tylko moje ryczą.

Oj, wyszła gospodyni,
da, spojrzała na nie,
a zjesz kata wyrostek,
da, czy ci dam śniadanie.

649

[Kozienice]

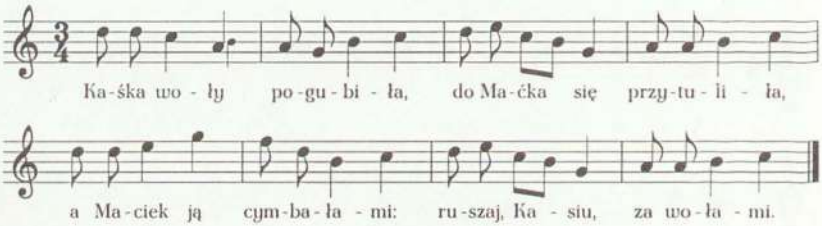

Kaśka woły pogubiła,
do Maćka się przytuliła,
a Maciek ją cymbałami:
ruszaj, Kasiu, za wołami.

---

647. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1419.]

648. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1457.]

649. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1466 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1514 (tekst); dla t. 1 druga wersja: ósemki d^2 d^2 c^2 h^1 i ćwierćnuta g^1. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 183, nr 70, z lokalizacją: „od Ryczywoła"; w tym zapisie w t. 1 dla drugiej i trzeciej miary tylko alternatywne ćwierćnuty e^2, w t. 2 dla ósemek druga wersja: ósemki f^2 d^2; na niego naniesiona wersja wtórna, zanotowana w metrum $\frac{3}{8}$, w której t. 1 i 2 jest bez alternatywnych wersji.]

650

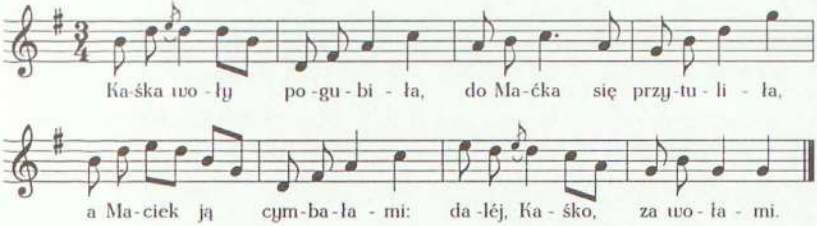

Kaśka woły pogubiła,
do Maćka się przytuliła,
a Maciek ją cymbałami:
daléj, Kaśko, za wołami.

651

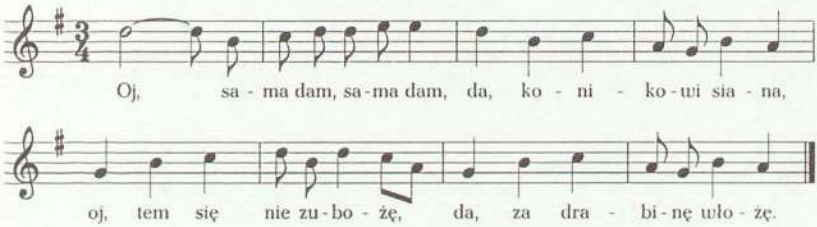

Oj, sama dam, sama dam,
da, konikowi siana,
oj, tem się nie zubożę,
da, za drabinę włożę.

---

650. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 198, nr 184. Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1482, z lokalizacja ogólną: „Kozienice" oraz notą: „Czarnolas"; tam w t. 4 dla g^2 alternatywne d^2.]

651. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 23, nr 71. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 77, nr 1329 i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1426. W obu zapisach dla t. 1-2 druga wersja:

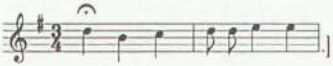

]

652

[Baszowice]

Oj, nie moje koniki,
da, ino brata mego,
oj, uwiązali mi ich,
da, u żłobu gołego.

Oj, u żłobu gołego,
da, u drabiny gołej,
oj, widzisz ty, dziewczyno,
da, jaki ja wesoły.

653

[Baszowice]

Oj, konie moje, konie,
da, któż mi pójdzie po nie,
da, samemu...

654

[Kozienice]

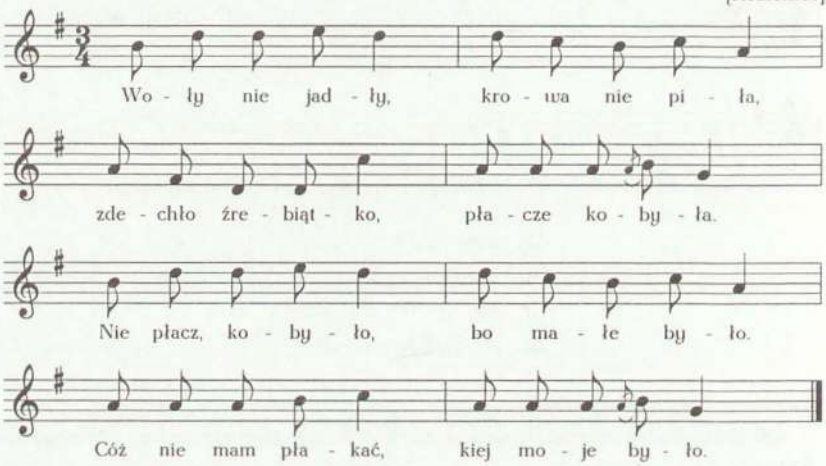

652. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1427.]

653. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1406.]

654. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1452 (melodia), z notą: „Czarnolas" i rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1499 (tekst). Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 198, nr 181, z lokalizacją: „od Zwolenia" i adnotacją: „Polski"; tam t. 3 jak t. 7, a t. 7 jak t. 3.]

Woły nie jadły, krowa nie piła,
zdechło źrebiątko, płacze kobyła.
Nie płacz, kobyło, bo małe było.
Cóż nie mam płakać, kiej moje było.

655

[Kozienice]

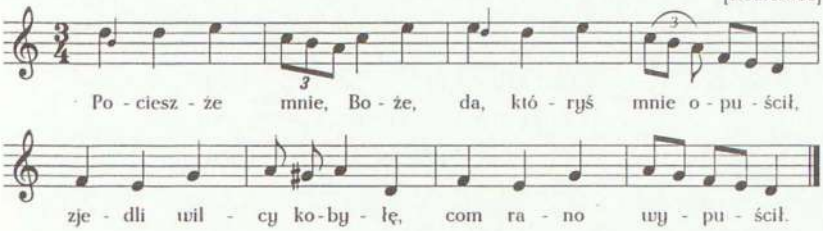

Pocieszże mnie, Boże,
da, któryś mnie opuścił,
zjedli wilcy kobyłę,
com rano wypuścił.

Oj, źrebiątka nie zjedli,
da, poza płotem stało,
oj, patrzyło chudziątko,
co się matce działo.

656

Bronowice, od Puław

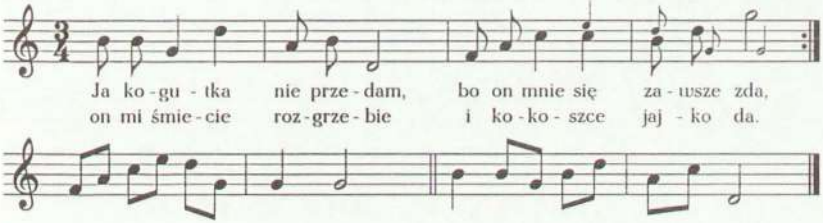

Ja kogutka nie przedam,
bo on mnie się zawsze zda,
on mi śmiecie rozgrzebie
i kokoszce jajko da.

---

655. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1460 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1509 (tekst). Melodia zob. nr 402 w suplemencie.]

656. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100.]

657

[Bronowice, od Puław]

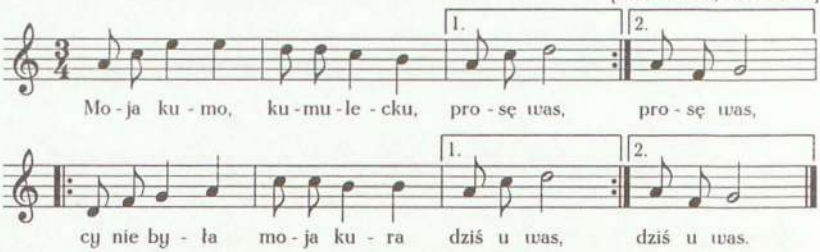

Moja kumo, kumulecku, prosę was,
moja kumo, kumulecku, prosę was,
cy nie była moja kura dziś u was,
cy nie była moja kura dziś u was.

Moja kura, złote pióra, cubecek,
ma u nogi uwiązany śnurecek.

658

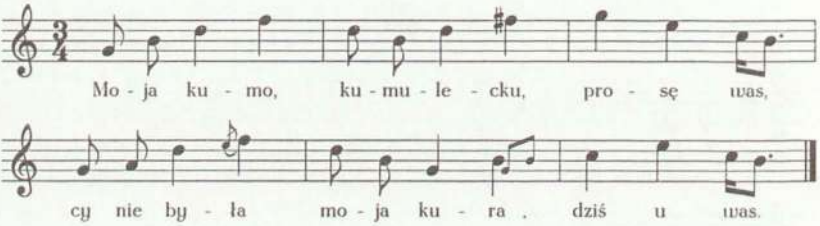

Moja kumo, kumulecku, prosę was,
cy nie była moja kura dziś u was.

Moja kura, złote pióra, cubecek,
ma u nogi uwiązany śnurecek.

---

657. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100.]
658. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 13, nr 94.]

659

[Radom]

W sieni, matulu, obarek,
w sieni obarek, obarek,
żaden mi się nie spodobał,
ino owczarek, owczarek.

660

od Radomia (Siczki, Rajec)

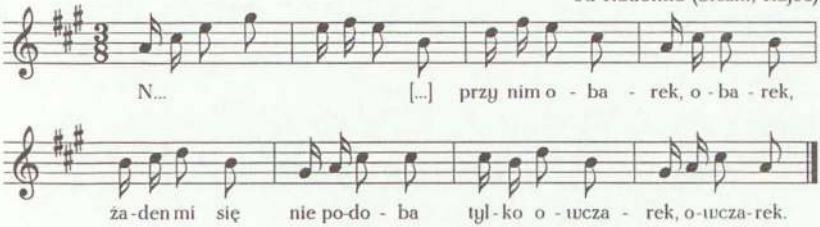

N...
przy nim obarek, obarek,
żaden mi się nie podoba
tylko owczarek, owczarek.

---

659. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 1209, k. 22, nr 1605 oraz rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1, bez lokalizacji.]

660. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 14, nr 9; ten zapis naniesiony na pierwotny, w metrum $\frac{3}{4}$, w którym dla t. 5 za końcową kreską taktową zanotowano jeszcze dwie inne wersje: szesnastki g^1 h^1 i ósemki d^2 h^1 oraz: triola szesnastkowa h^1 a^1 c^2 i ósemki d^2 h^1. Melodia w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 19, nr 2238, z lokalizacją ogólną: „Radom" oraz w rkp. terenowym Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1a, bez lokalizacji, obie z fragmentami tekstu: „Przy nim obarek..." i „Nie wyganiaj owczareczku..."; melodie zgodne z zapisem pierwotnym z teki 16, ale zanotowane są one o tercję małą wyżej, dla t. 1: szesnastki a^1 cis^2 i dwie ósemki e^2 (jest to także druga wersja w rkp. z teki 33 i główny zapis tego taktu w rkp. z teki 29) oraz dwie szesnastki cis^2 i dwie ósemki e^2 (alternatywna wersja tego taktu w tece 29), dla t. 5: szesnastki gis^1 h^1 i ósemki d^2 h^1 (jest to także druga wersja w tece 33) oraz szesnastki gis^1 h^1 i ósemki d^2 h^1 (główny zapis w tece 29) a także szesnastki h^1 cis^2 i ósemki d^2 h^1 (alternatywna wersja w tece 29). Tekst por. nr 161 w cz. II *Radomskiego*.]

661

[Augustów]

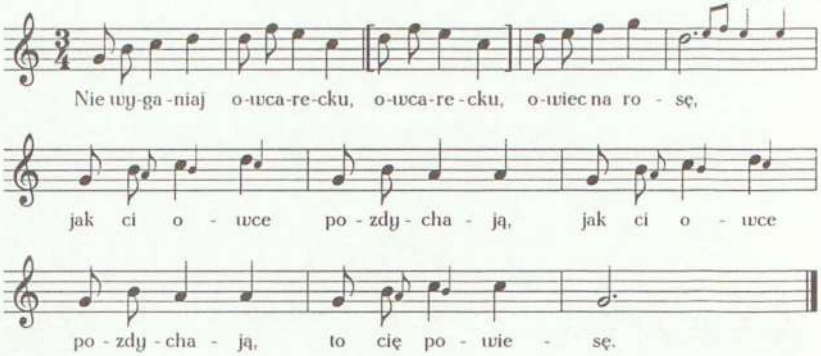

Nie wyganiaj, owcarecku, [owcarecku],
owiec na rosę,
jak ci owce pozdychają, jak ci owce pozdychają,
to cię powiesę.

662

[Bąkowiec]

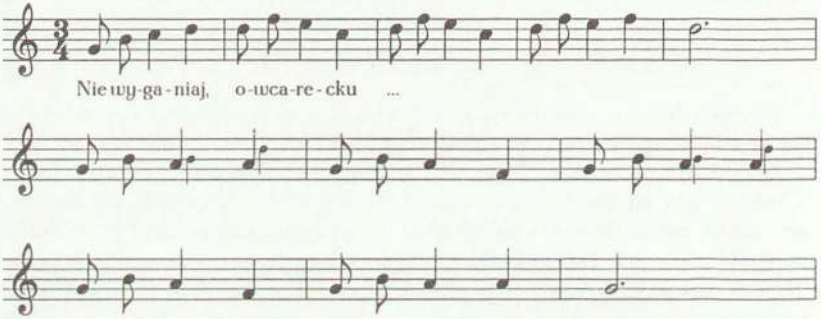

661. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100. Por. nr 159 w cz. II *Radomskiego*.]

662. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100; dla t. 4 nieczytelna druga wersja. Por. nr 159 w cz. II *Radomskiego*]

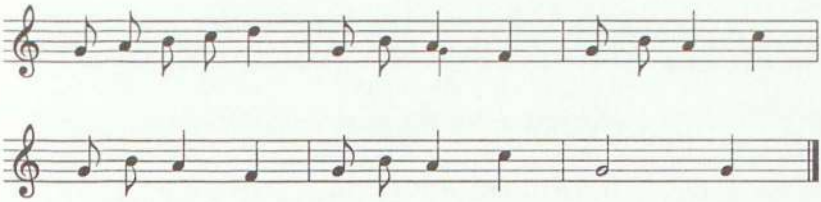

Nie wyganiaj, owcarecku...

663

Wolarek — od Wolanowa

Nie wy-ga-niaj, o-wca-rzy-ku, o-wca-rzy-ku, o-wiec na ro-sę, na ro-sę,

o, bo jak mi jed-na zgi-nie, to cię po-wie-szę, po-wie-szę.

663. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 91 (melodia z incipitem: „Nie wyganiaj, owcarzyku") i k. 89 (tekst). Por. nr 160 w cz. II *Radomskiego*.]

Nie wyganiaj, owcarzyku, owcarzyku,
owiec na rosę, na rosę,
o, bo jak mi jedna zginie,
to cię powieszę, powieszę.

Pasłem wołki ponad rzesią
z dziewczyną lubą, o lubą,
a żebym ja mógł wynaleźć
tej pannie zgubę, da [zgubę].

Przyleciałą zasapana, zadychana,
ratuj mnie, Stachu,
wilk mi woły porozganiał,
umrę ze strachu.

664

[Baszowice]

Zasiałem pszeniczkę,
już mi się zieleni,
chwała Panu Bogu,
będzie grosz w kieszeni.

665

od Ciepielowa, Janowca

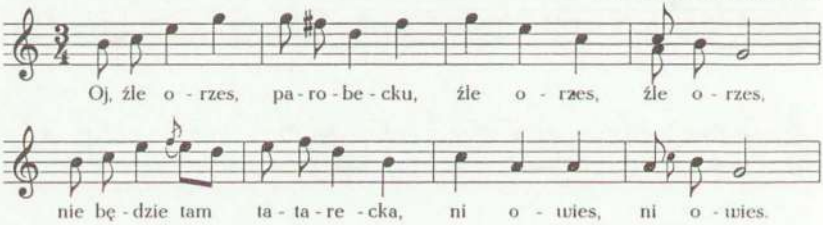

664. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1332. Nad tekstem odesłanie do melodii nr 1290 z teki 33 opublikowanej przez Kolberga pod nr. 315 w *Radomskiem* cz. II.]

665. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 51, nr 36; w t. 10 później dopisana druga wersja dla ćwierćnuty h^1: ósemki f^2 e^2 i przy nich nota: „lepsze". Tekst z inną melodią por. nr 324 w cz. II *Radomskiego*.]

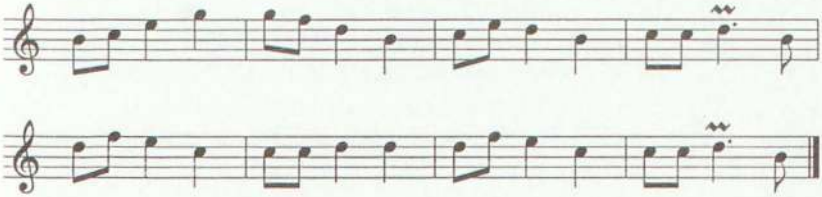

Oj, źle orzes, parobecku,
źle orzes, źle orzes,
nie będzie tam tatarecka,
ni owies, ni owies.

A groch będzie, gospodarzu[1],
groch będzie, groch będzie,
nieduza nas celadecka
to będzie, to będzie.

666

[Baszowice]

A źle orzesz, parobeczku,
źle orzesz,
nie rodzi się tatareczka,
ni owies.

A groch będzie, kochaneczko,
groch będzie,
pełna rączka mego strączka
jeść będzie.

667

[Kozienice]

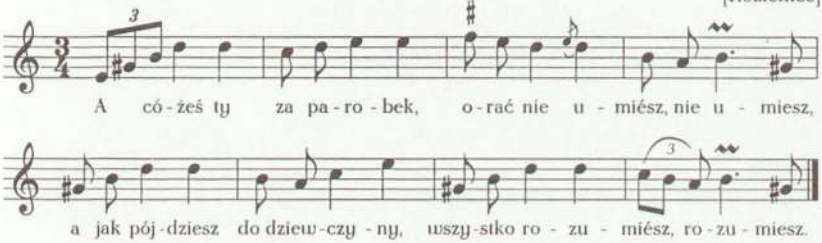

[1] [W rkp. nad „a" nadpisane „o".]

666. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1450. Tekst por. nr 324 w cz. II *Radomskiego*.]

667. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 74, nr 1226 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1210 (tekst). Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 9, nr 113, bez lokalizacji; tam w t. 3 krzyżyk przy nucie.]

A cóżeś ty za parobek,
orać nie umiész, nie umiesz,
a jak pójdziesz do dziewczyny,
wszystko rozumiész, rozumiesz.

668

Parobeczku, gruba sieczka,
gospodarska szła dzieweczka.

669

od Sieciechowa

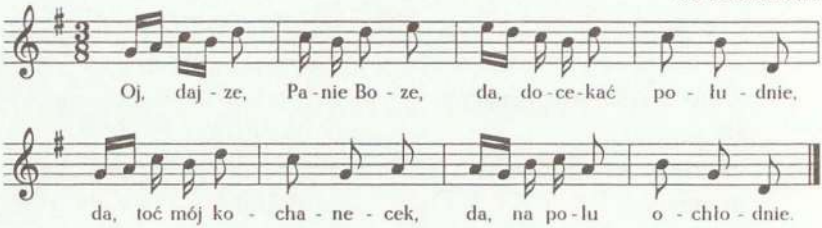

Oj, dajze panie Boze,
da, docekać południe,
da, toć mój kochanecek,
da, na polu ochłodnie.

---

668. [Rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1.]

669. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 184, nr 231; ten zapis naniesiony na pierwotny, z lokalizacją: „od Sieciechowa (Bąkowiec)", w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 2 zamiast szesnastek jest ósemka c^2. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bąkowiec"; tam melodia zanotowana o kwartę czystą wyżej, t. 2 jak w zapisie pierwotnym, w t. 4 dla h^1 alternatywne a^1, w t. 7 dla szesnastek h^1 c^2 druga wersja: ósemka h^1, takty 5-8 objęte znakami repetycji, w zapisie tekstu w w. 2 brak „docekać" oraz „południa" zamiast „południe".]

670

od Słupi Nowej

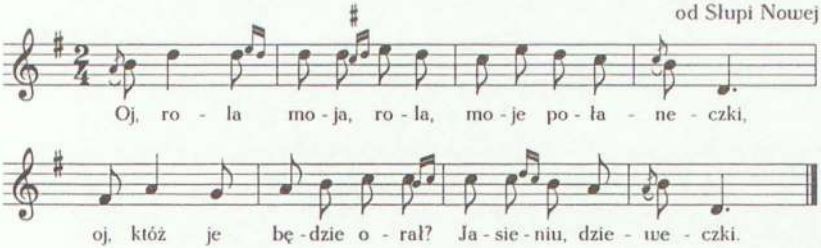

Oj, rola moja, rola,
moje połaneczki,
oj, któż je będzie orał?
Jasieniu, dzieweczki.

671

Opatów

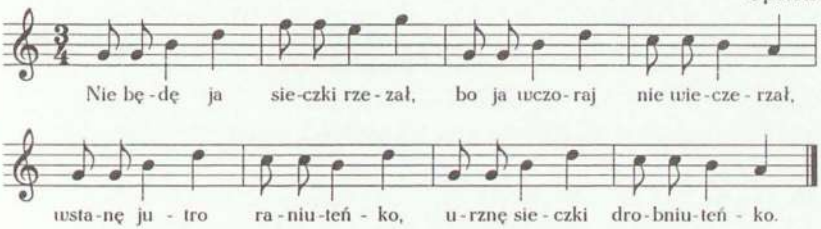

Nie będę ja sieczki rzezał,
bo ja wczoraj nie wieczerzał,
wstanę jutro raniuteńko,
urznę sieczki drobniuteńko.

---

670. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 109; ten zapis naniesiony na pierwotny. Tekst w rkp. z teki 13, sygn. 1193, k. 29, nr 2422, z lokalizacją ogólną: „Baszowice", z odesłaniem do melodii nr 332 z teki 33, zob. nr 400 w suplemencie. Melodia z innym tekstem, zob. nr 542 w suplemencie.]

671. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 22, nr 2392 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 23, nr 1700 (tekst), z lokalizacją ogólną: „Bilcza".]

672

Gospodyni ja se,
gospodyni pewnie,
nie wyśpię się w nocy,
to się wyśpię we dnie.

673

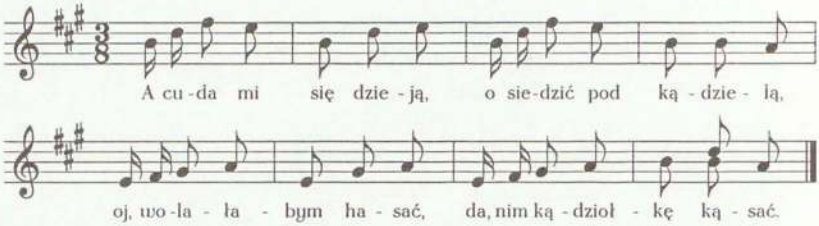

A cuda mi się dzieją,
o siedzić pod kądzielą,
oj, wolałabym hasać[1],
da, nim kądziołkę kąsać.

---

672. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1154.]

673. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 184; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 4 dla drugiego h^1 jest alternatywne cis^2, t. 5–7 są następujące:

Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Bronowice, od Puław"; tam melodia zanotowana o tercję małą wyżej, w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 5 są szesnastki e^1 gis^1 (dla e^1 jeszcze alternatywne h^1) i dwie ósemki a^1, t. 6 jak w zapisie pierwotnym z teki 8, w t. 7 są szesnastki e^1 gis^1, ósemka a^1 i szesnastki a^1 cis^2, t. 8 bez d^2, w zapisie tekstu w w. 3: „hosać" i nad „o" nadpisane „a".]

[1] [W rkp. z teki 8 nad pierwszym „a" nadpisane „o".]

674

[Kozienice]

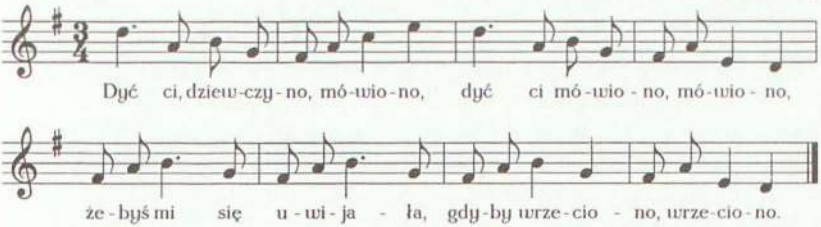

Dyć ci, dziewczyno, mówiono,
dyć ci mówiono, mówiono,
żebyś mi się uwijała,
gdyby wrzeciono, wrzeciono.

675

Polski

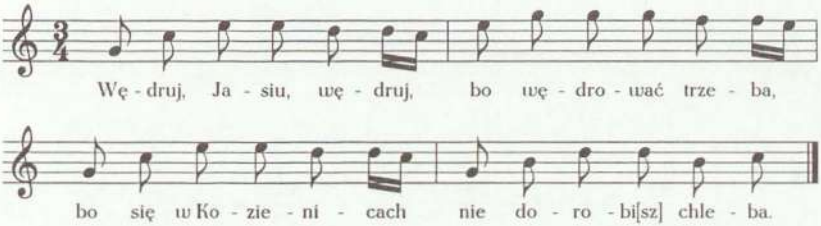

Wędruj, Jasiu, wędruj,
bo wędrować trzeba,
bo się w Kozienicach
nie dorobi[sz] chleba.

Wędruje, wędruje
gwiazdeczka po niebie
i ja powędruję,
Kasieńko, od ciebie.

---

674. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1476 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1537 (tekst); dla t. 5-8 drugi zapis:

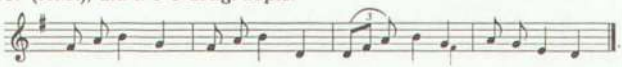

Melodia z innym tekstem, zob. nr 229 w suplemencie.]

675. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 3, nr 138. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 81, nr 1492 (melodia), z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1564, z lokalizacją jak w tece 33; tam w zwr. 2 w. 4: „Jasieńku" zamiast „Kasińko", początkowo tekst zanotowany tak samo na k. 3.]

676

[Baszowice]

Oj, śpiewałaby ja se,
śpiéwała, śpiéwała,
oj, żeby mi matula,
robić nie kazała.

Oj, robić nie kazała
i dobrze jeść dała,
oj, śpiewałaby ja se,
śpiéwała, śpiéwała.

677

[Baszowice]

Oj, śpiewałaby ja se,
śpiewała, śpiewała,
da, żeby mi matula,
robić nie kazała.

Maryś, moja, Maryś moja[1],
nic to nie pomoże,
ja śpiewać nie bronię,
ale robić każę.

678

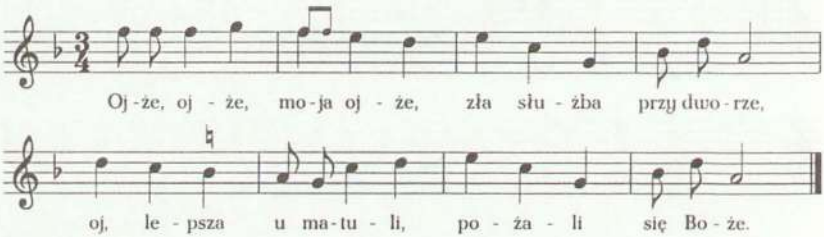

Ojże, ojże, moja ojże,
zła służba przy dworze,
oj, lepsza u matuli,
pożali się Boże.

---

676. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1618.]

677. [Rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 29, nr 2426.]

[1] [W rkp. pod tym wierszem podpisane: „Oj, a moja matulu", prawdopodobnie fragment wariantu tej zwrotki.]

678. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 52, nr 61. Melodia także w rkp. z teki 33, k. 77, nr 1320, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1415, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zanotowana o kwartę czystą niżej, w t. 1 dla ósemek alternatywne ósemki c^2 e^2, t. 2 bez małych nut, t. 5 bez kasownika.]

679

od Kozienic

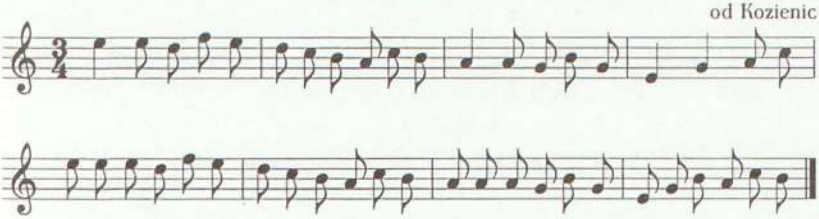

Wszędy śpią, wszędy śpią,
u Siergieja świecą,
oj, dobrze tam, dobrze,
oj, dobrze tam, dobrze
do roboty ćwiczą.

Oj, ja tam nie pójdę,
oj, ja tam nie pójdę,
jużem wyćwiczona,
a która tam pójdzie,
a która tam pójdzie,
będzie umartwiona.

680

[Kozienice]

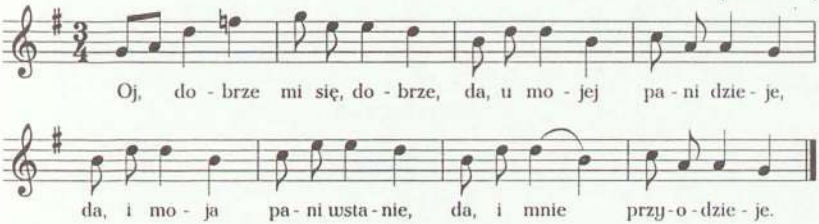

Oj, dobrze mi się, dobrze,
da, u mojej pani dzieje,
da, i moja pani wstanie[1],
da, i mnie przyodzieje.

---

679. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 7, nr 125, melodia niezgodna z tekstem. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1465, z lokalizacją ogólną: „Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1512, z lokalizacją jak w tece 33, zanotowana w postaci skrótowej; tam w t. 2 dla a^1 alternatywne c^2. Takty 5–8 i tekst por. nr 274 w cz. II *Radomskiego*.]

680. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1470 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1519 (tekst). Melodia z innym tekstem, zob. nr 522 w suplemencie.]

[1] [W rkp. nadpisany wariant: „się odziewa".]

681

[Baszowice]

Oj, dziewczyny plebańskie,
da, wychodźta na pańskie,
oj, wychodźta do zamku,
da, kopać majeranku.

682

[Baszowice]

Oj, kto chce świata użyć,
idź do dworu[1] służyć,
da, nachodzisz się brudno,
o plagi nietrudno.

Myśliwska

683

od Przysuchy

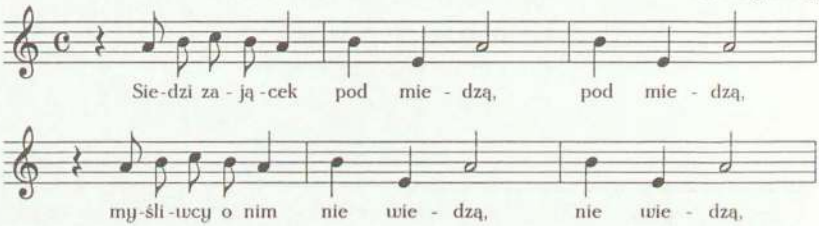

681. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1399.]

682. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1634.]

[1] [W rkp. nadpisany wariant: „kuchni".]

683. [Rkp. Kolberga, teka 12 a, sygn. 1185, k. 16; w zapisie metrycznym wahania pomiędzy ujęciem melodii w metrum $\frac{3}{4}$ i $\frac{4}{4}$. W rkp. pod tekstem odsyłanie: J. Konopka *Pieśni ludu krakowskiego*. Kraków 1840 s. 140.]

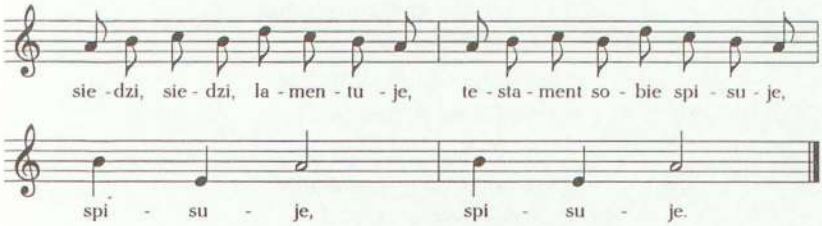

Siedzi zajęcek pod miedzą, pod miedzą,
myśliwcy o nim nie wiedzą, nie wiedzą,
siedzi, siedzi, lamentuje,
testament sobie spisuje, spisuje, spisuje.

A ciu, ciu, hosa, hosa,
już zajączek w końcu lasa,
już nasz, już nasz.

Mięso zjedzą psi, panowie,
kiszki wyrzucą wronie,
a skórkę sprzedadzą
kuśnierzom, kuśnierzom,
a ogonek darują
żołnierzom, żołnierzom.

Różne

684

od Radoszyc

Oj, leciał zając przez śmętarz,
obalił dzwonnicę,
kazali mu grzywnę płacić,
marmurową świécę.

684. [Rkp. Kolberga, teka TNW 465, k. 128.]

Oj, leciała żmija przez las,
ułowiła śledzia,
wpadło szydło w morze,
ubodło niedźwiedzia.

Oj, koza nogę wywinęła,
piesek nóżkę złámał,
kot się najadł suchej cołki,
o kęs, że nie skonał.

Oj, siekierka się ocieliła,
za piecem na grzędzie,
porodziła łyse cielę,
pono księdzem będzie.

Oj, przysięgam Panu Bogu,
że widziałem jego[1] w brogu,
jak odprawiał nabożeństwo,
aż się siano w brogu trzęsło.

685

Zagrajze mi jaką wieś[2],
upiekę ci w piecu myś,
jakze byś ją upiekła,
kiedy by ci uciekła.

Na powrózku uwiązę,
do kamyka przywiązę,
kura jajko zgubiła,
matula mnie wybiła,
dołkiem, dołkiem, dołeckiem,
tiuc, tiu, tiu, tiu z jajeckiem.

---

[1] [Wcześniej w rkp: „księdza".]

685. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218.]

[2] [Tak w rkp.]

686

[Kozienice]

Spadł z pieca gołabek,
wybił sobie żołądek,
otóż tobie gołąbeczku,
cztery dziury w żołądeczku.

687

Jak się mas, Lasko(w)ski?
Tak się mam, Lasku,
maluską zonkę mam,
bawi się w piasku.

Jak się mas, Laskoski?
Tak się mam, panie,
jechałem bez piasek,
urwałem sanie.

688

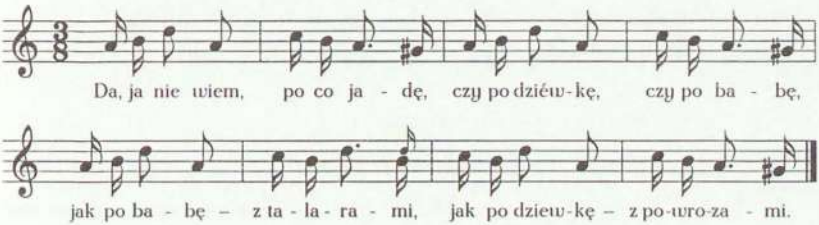

686. [Teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2496. Od tekstu odesłanie do melodii nr 371 z teki 33, zob. nr 1130 w suplemencie.]

687. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 218; w rkp. tekst podpisany bezpośrednio pod pieśnią „Od szuski do szóski", zob. nr 518 w suplemencie.]

688. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 29, nr 142; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym dla t. 6 za systemem zapisana druga wersja, w której 2 i 3 miarą jest ósemka z kropką d^2 i szesnastka e^2. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 20, nr 2300, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 23, nr 1667, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale dla 2 i 3 miary w t. 6 dwie alternatywne wersje: ósemka z kropką d^2 i szesnastka e^2 oraz ósemka z kropką d^2 i szesnastka a^1. Tekst por. nr 302 w cz. II *Radomskiego*.]

Da, ja nie wiem, po co jadę,
czy po dziéwkę, czy po babę,
jak po babę – z talarami,
jak po dziewkę – z powrozami.

Ja na babie nic nie stracę,
przedam babę, kupię klaczę,
a z tej klaczy skórę złupię,
potém sobie dziéwkę kupię.

689

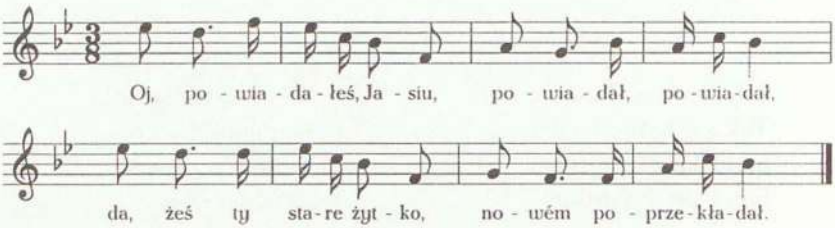

Oj, powiadałeś, Jasiu,
powiadał, powiadał,
da, żeś ty stare żytko,
nowém poprzekładał.

Oj, powiadałeś, Jasiu,
że masz oficyny,
da, ty masz chałupinę
z samej osiczyny.

---

689. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 27, nr 133; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$:

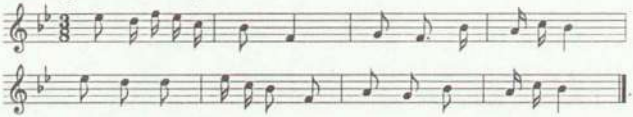

Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 20, nr 2293, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1642, z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale zanotowana o tercję małą niżej, w zapisie tekstu w zwr. 1 przed w. 4: „da". Tekst także w rkp. z teki 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1445, z lokalizacją jak na k. 22; tam przed wszystkimi wierszami interiekcje, w zwr. 1 w. 3: „jare" zamiast „stare" oraz jeszcze jedna zwrotka:

Oj, powiadałeś, Jasiu
da, że ty masz pałace,
oj, a ty – chałupinę,
oj, same podpieracze.]

690

[Kozienice]

Oj, przyprowadź mi, Boże,
da, takiego człowieka,
oj, żeby mi powiedział,
da, jaki mnie los czeka.

691

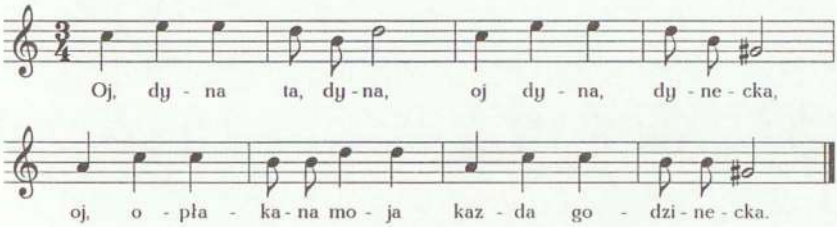

Oj, dyna ta, dyna,
oj dyna, dynecka,
oj, opłakana moja
kazda godzinecka.

692

[Kozienice]

Oj, bodaj ja była,
da, maleńką umarła,
oj, niżeli ja teraz,
da, na taki los padła.

690. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1178.]
691. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 43.]
692. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 18, nr 1242.]

693

[Baszowice]

Oj, nieszczęśliwam była,
da, kiedym się rodziła,
oj, z piątku na sobotę,
da, na wielką robotę.

694

od Wąchocka, Wierzbnika

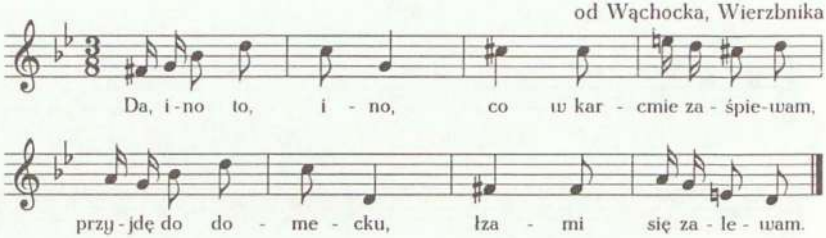

Da, ino to, ino,
co w karcmie zaśpiewam,
przyjdę do domecku,
łzami się zalewam.

695

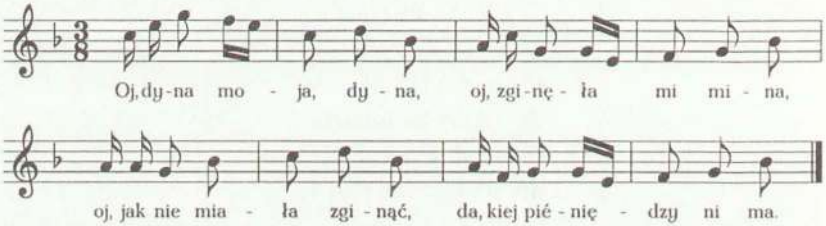

---

693. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1413.]

694. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 190, nr 6; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 3 zamiast ósemki *cis*^{2} jest *d*^{2}, w t. 4 zamiast *e*^{2} jest *es*^{2} i dla ósemki *d*^{2} alternatywne *a*^{1}, w t. 7 zamiast ósemki *fis*^{2} jest *a*^{1}, t. 8 bez kasownika.]

695. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 187, nr 186; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 dla szesnastek *f*^{2} *e*^{2} jest druga wersja: ósemka *f*^{2}, w t. 3 dla szesnastek *g*^{1} *e*^{1} drugi zapis: ósemka *e*^{1}, w t. 7 dla *f*^{1} alternatywne *c*^{2}.]

Oj, dyna moja, dyna,
oj, zginęła mi mina,
oj, jak nie miała zginąć,
da, kiej piéniędzy ni ma.

Oj, jak piéniądze były,
da, to się minowało,
oj, a teraz ich ni ma,
da, to się zaprzestało.

696

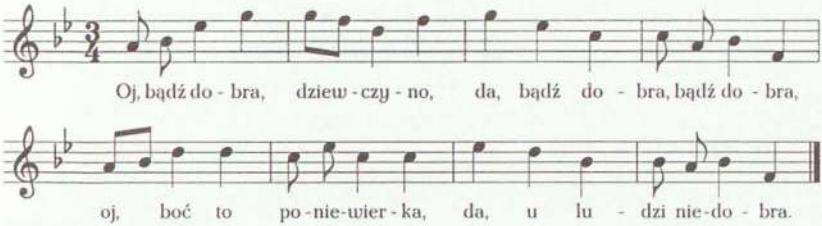

Oj, bądź dobra, dziewczyno,
da, bądź dobra, bądź dobra,
oj, boć to poniewierka,
da, u ludzi niedobra.

Oj, bądź dobry, Jasieńku,
bądź dobry, bądź dobry,
oj, boć to wyrobecek,
da, u ludzi niedobry.

697

[Kozienice]

Oj, lata moje, lata,
da, co ja je zmarnował,
da, ni ja się ożenił,
da, ni ja powędrował.

Oj, chciałem się ożenić,
da, matka mi nie dała,
da, chciałem powędrować,
da, dziewczyna płakała.

---

696. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 53, nr 39. Tekst por. nr 258 w cz. II *Radomskiego*.]

697. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1229.]

698

[Baszowice]

Oj, leci ptaszek, leci,
przez[1] pole do dzieci,
da, i ja bym leciała,
żebym dzieci miała.

699

[Kozienice]

Oj, nie raz ci ja, nie raz,
przez tę wsinę przelazł,
da, nie raz, nie dwa razy,
da, mało tysiąc razy.

700

od Wąchocka, Wierzbnika

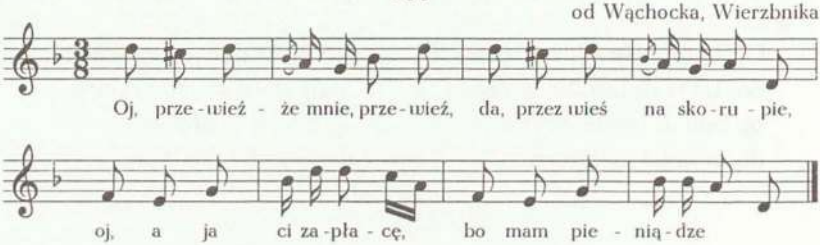

---

698. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 23, nr 1675.]

[1] [W rkp. nadpisane: „bez".]

699. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1517.]

700. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 25, nr 1, ostatni wiersz niezgodny z melodią, gdyż miał on prawdopodobnie brzmieć: „bo mam pieniądze w dupie"; ten zapis naniesiony na pierwotny, w metrum $\frac{3}{4}$, w którym przy kluczu znajdują się dwa bemole, w t. 2 dla d^2 jest alternatywne cis^2, w t. 8 dla drugiego b^1 alternatywne g^1, po t. 8 jeszcze cztery takty:

i dla ostatniego z nich zanotowana druga wersja: szesnastki h^1 g^1 i ósemki a^1 d^1. Nad melodią nota ołówkiem: „Majewski", jej związku z pieśnią nie udało się ustalić. Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 63, nr 674, z lokalizacją: „Opatów i Św[ięty] Krzyż" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 11, nr 632, z lokalizacją ogólną: „Klimontów"; tam melodia z podpisanym akompaniamentem, nie została włączona do *Pieśni i melodii ludowych...* (DWOK T. 67 cz. I i II), zgodna z zapisem pierwotnym, ale t. 2 i 12 jest bez drugich wersji, a w t. 8 zamiast alternatywnego g^1 jest a^1, w rkp. tekstu nr 632 w. 4 brzmi: „da, bo mam pieniądze w dupie". Tekst por. nr 306 (zwr. 1) w cz. II *Radomskiego*.]

Oj, przewieźże mnie, przewieź,
da, przez wieś na skorupie,
oj, a ja ci zapłacę,
bo mam pieniądze w chałupie.

701

[Baszowice]

A w Krakowie, w podgórzu,
murowane stanie,
oj, już się ten nie wróci,
kto się tam dostanie.

702

od Słupi Nowej (Baszowice)

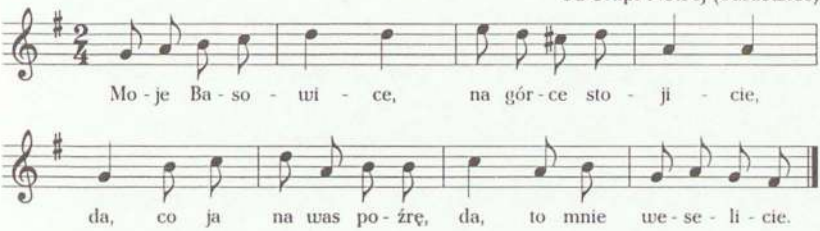

Moje Basowice,
na górce stojicie,
da, co ja na was poźrę,
da, to mnie weselicie.

Moje Basowice,
barz mi się świecicie,
oj, pono mi, pono,
da, zalu narobicie.

---

701. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1624.]

702. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 109; ten zapis zanotowany obok pierwotnego, w którym w t. 2 i 4 zamiast drugiej ćwierćnuty są dwie ósemki d^2 (t. 2) oraz g^1 fis^1 (t. 4), w t. 5 rytm: ósemka, ćwierćnuta i ósemka, w pierwotnym zapisie tekstu interiekcje także przed w. 1 i 2 obu zwrotek, w zwr. 1 w. 2: „górze" zamiast „górce". Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 37, nr 335, z lokalizacją ogólną: „Baszowice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 29, nr 2428 (zwr. 1) i nr 2427 (zwr. 2), z lokalizacją jak w tece 33; tam melodia identyczna z zapisem pierwotnym z teki 8, przy czym w t. 5 dla h^1 zaznaczony akcent, w zapisie tekstu w zwr. 2 w. 2: „co mi" zamiast „zbyt mi" oraz przed wszystkimi wierszami interiekcje. Tekst z inną melodią, por. nr 220 w cz. II *Radomskiego*.]

703

[Kozienice]

Z kamienia na kamiéń,
przeskakuje leleń,
da, co ludzie gadają,
da, to ja o tém nie wiem.

Z kamienia na kamień,
da, przeskakuje pliszka,
da, niech oni szczekają,
da, kiej im nie żal pyska.

704

od Skrzynna

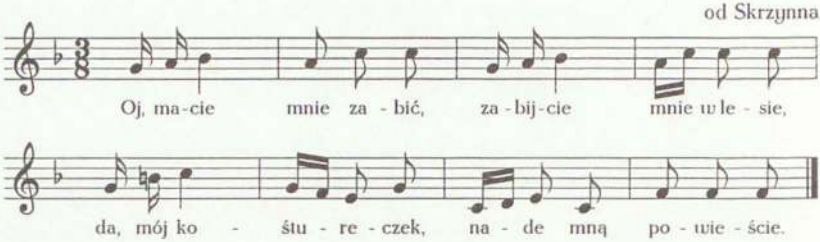

Oj, macie mnie zabić,
zabijcie mnie w lesie,
da, mój kośtureczek,
nade mną powieście.

705

od Kozienic

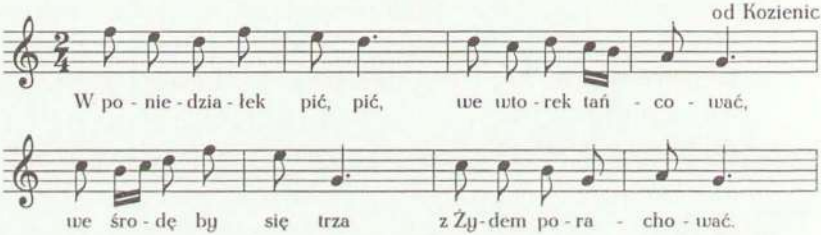

---

703. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1180.]

704. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 42, nr 29; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 7 jest ósemka c^1 i szesnastki c^1 d^1 e^1 c^1. Melodia z incipitem: „Da macie" także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 55, nr 325, z lokalizacją: „od Opoczna" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 7, nr 362, z lokalizacją ogólną: „Rdzuchów, Przysucha"; tam melodia zgodna z zapisem pierwotnym z teki 16, ale t. 4 identyczny jest z t. 2.]

705. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 110; takty 1-8 naniesione na zapis pierwotny. Takty 1-8 także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 38, nr 361, z lokalizacją ogólną:

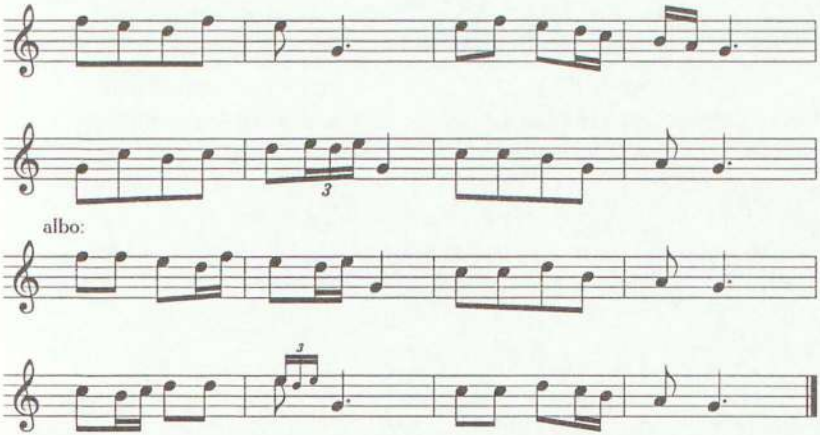

W poniedziałek pić, pić,
we wtorek tańcować,
we środę by się trza
z Żydem porachować.

We czwartek sie przespać,
a w piątek pochodzić,
w sobotę pomyśleć,
żeby co zarobić.

706

od Bodzentyn[a]

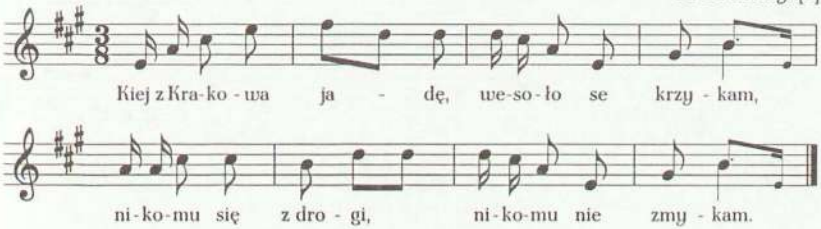

„Kozienice" i tekst w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2486, z lokalizacją jak w tece 33; tam w t. 6 dla g^1 alternatywne e^1, w rkp. tekstu w zwr. 1 przed w. 1: „A", przed w. 2: „da". Melodia jak t. 9-24, zob. nr 299 wraz z przypisem źródłowym w suplemencie.]

706. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 190, nr 16; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 zamiast szesnastki e^1 jest a^1, w t. 2 i 6 zamiast ósemek d^2 jest ósemka z kropką i szesnastka, w t. 4 i 8 tylko górna wersja, w t. 7 zamiast ósemek a^1 e^1 jest ósemka z kropką a^1 i szesnastka e^1, w pierwotnym zapisie tekstu interiekcje na początku wierszy, nadto w zwr. 2 tylko dwa wiersze w brzmieniu: „Oj, wtenczas tylko żyje, kiej się w karczmie wybiję". Melodia także w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 16, nr 2156, z lokalizacją: „Św[ięty] Krzyż" i tekst w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209,

Kiej z Krakowa jadę,
wesoło se krzykam,
nikomu się z drogi,
nikomu nie zmykam.

Wtenczas tylko żyję,
kiej sobie podpiję,
kiej z chłopami raźno
w karczmie sie wybiję.

I Żyda masynę
za brodę wywodzę
i co dzień do innej,
do dziewuchy chodzę.

707

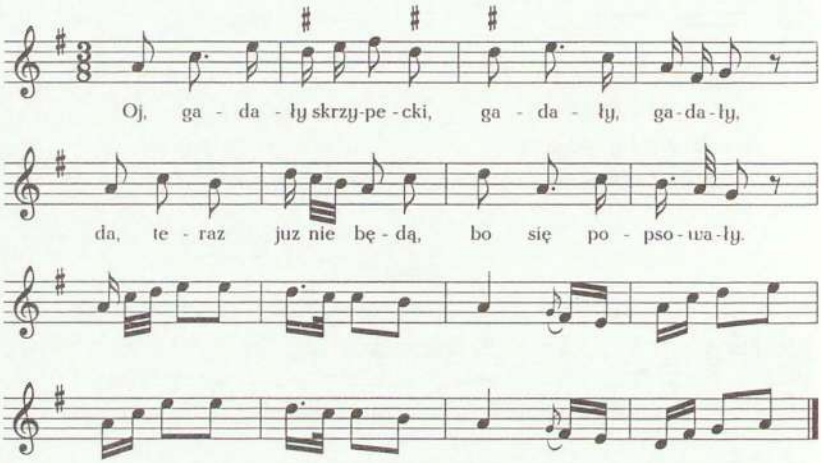

Oj, gadały skrzypecki,
gadały, gadały,
da, teraz juz nie będą,
bo się popsowały.

---

k. 10, nr 630, z lokalizacją ogólną: „Klimontów"; tam melodia i tekst identyczne z zapisem pierwotnym z teki 8, ale melodia jest zanotowana o tercję wielką niżej.]

707. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 46. Dla t. 1-8 zapis pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 1 są trzy ósemki, w t. 2 zamiast ósemki d^2 jest e^2, w poprzedniku dla d krzyżyk zanotowany przy nucie, w zapisie tekstu pierwotnie przed w. 2: „da"; na ten zapis zostały naniesione t. 1-8 jak wyżej i dopisane t. 9-16. Melodia bez tekstu w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98; tam zanotowane w metrum $\frac{3}{4}$, w t. 7 są ósemki d^2 a^1 i szesnastki c^2 h^1, w t. 8 ósemki a^1 g^1 i pauza ósemkowa.]

708

[Baszowice]

Oj, chłopu grać, chłopu grać,
da, nie babie, nie babie,
oj, niech se baba sięgdzie,
da, za piecem na ławie.

709

[Baszowice]

Oj, graszże mi, szwagierku[1],
da, moja krzywa rączko[2],
a bodaj ci upadła,
da, po samo ramiączko.

710

[Kozienice]

A mam ci ja piosneczek
półgarcowy worek,
nie wyśpiewam w poniedziałek,
wyśpiewam we wtorek.

711

[Kozienice]

Siedzi ptaszek na rokicie,
śpiewa sobie rozmaicie,
śpiewa lecie, śpiewa zimie,
moja piosnka nie zaginie.

---

708. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 23, nr 1677.]
709. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 19, nr 1353.]
[1] [W rkp. nadpisany wariant: „skrzypeczku".]
[2] [W rkp. w nawiasie dopisane: „niechętna".]
710. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1580.]
711. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1214.]

712

Oj, w zielonym gaiku
żółty ptaszek śpiewa.

713

[Baszowice]

A ja sobie dudeleczka najęna,
a dałam mu garsztenieczkę jęczmienia,
a dudajże, dudeleczku, przed sienią,
wyniesie ci pani matka pieczenią.

714

[Kozienice]

Oj, kumy moje, kumy,
da, coście takie smutne,
oj, co ja na was spoźrzę,
da, żal mi was okrutnie.

Oj, wlazła gąska w ogród,
da, wyjadła mi banie,
oj, moja ty, kumosiu,
da, zapłaćże mi za nie.

Oj, kumo moja, kumo,
oj, pokumaływa się,
oj, wlazła gąska w ogród,
da, pogniewaływa się.

---

712. [Rkp. nieznanego autora, teka 29, sygn. 1296, k. 1.]

713. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1449.]

714. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1597 i rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 4; w rkp. terenowym zwr. 2 i 3 w odwrotnej kolejności.]

715

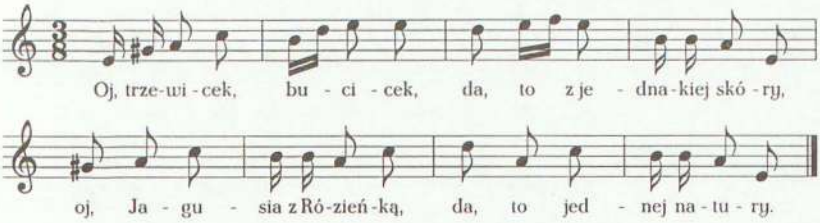

Oj, trzewicek, bucicek,
da, to z jednakiej skóry,
oj, Jagusia z Rózieńką,
da, to jednej natury.

Oj, to jednej natury,
da, toć ony się lubią,
oj, z wielgiego kochania,
da, w ocki sobie dłubią.

716

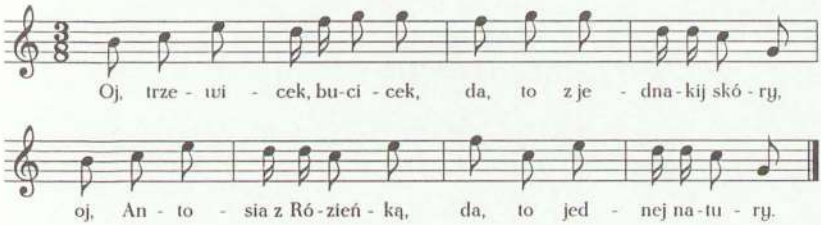

Oj, trzewicek, bucicek,
da, to z jednakij skóry,
oj, Antosia z Rózieńką,
da, to jednej natury.

Oj, to jednej natury,
da, toć ony się lubią,
oj, z wielkiego kochania,
da, ocki sobie dłubią.

---

715. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 46; zapis ten zanotowany jest jako ciąg dalszy pieśni „A za cóż ja scęścia ni mam", zob. nr 330 w cz. II *Radomskiego* i przypis źródłowy do niego.]

716. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 46; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 3 dla pierwszej ósemki g^2 jest alternatywne c^2, a dla drugiej e^2, w t. 4 dla pierwszego d^2 jest alternatywne e^2. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 96, z lokalizacją ogólną: „Orońsk"; tam melodia identyczna z zapisem pierwotnym z teki 16, w rkp. tekstu interiekcje na początku wierszy tylko w zwr. 2.]

717

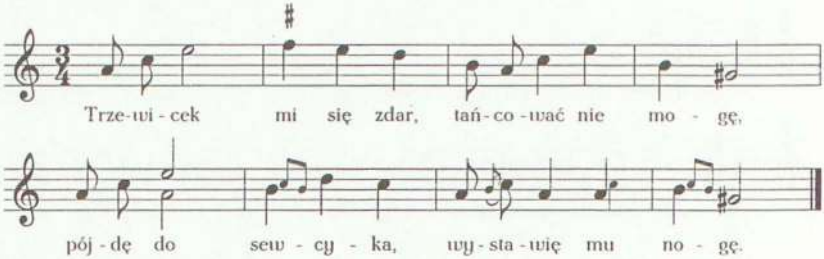

Trzewicek mi się zdar,
tańcować nie mogę,
pójdę do sewcyka,
wystawię mu nogę.

Sewcyku, sewcyku,
dobry rzemieśniku,
zróbze mi trzewicki
z wołowego ryku.

Ja i trzewicki zrobię
z wołowego ryku,
uprządź mi dratewek
z drobnego descyku.

718

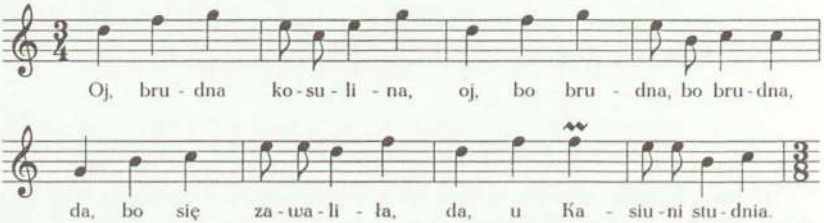

717. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98 (melodia z incipitem: „Trzewicek") i tamże, k. 99 (tekst), z lokalizacją ogólną: „Orońsk". Tekst por. nr 166 w cz. II *Radomskiego*.]

718. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 188, nr 182; t. 9-16 dopisane później.]

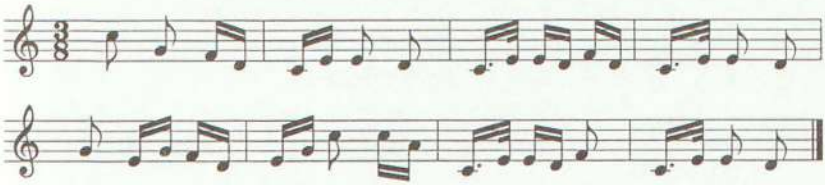

Oj, brudna kosulina,
oj, bo brudna, bo brudna,
da, bo się zawaliła,
da, u Kasiuni[1] studnia.

719

[Kozienice]

A cóż ci ja jestem,
kawalerski synek,
wyjadę, da, wyjadę
z pszeniczką na rynek.

720

[Augustów]

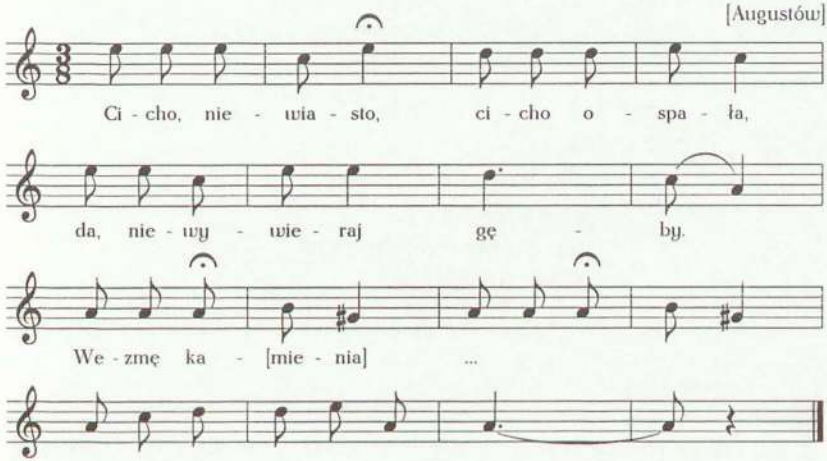

[1] [W rkp. początkowo: „podleśnej" zamiast „Kasiuni".]

719. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1152.]

720. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100; dla t. 13 i 14 zanotowana także druga wersja: ósemki a^1 h^1 c^2 (t. 13) oraz ósemka i ćwierćnuta d^2. Tekst por. *Góry i Podgórze* cz. I (DWOK T. 44) nr 920 zwr. 5.]

Cicho, niewiasto, cicho ospała,
da, nie wywieraj gęby.
Wezmę ka[mienia]...

721

[Kozienice]

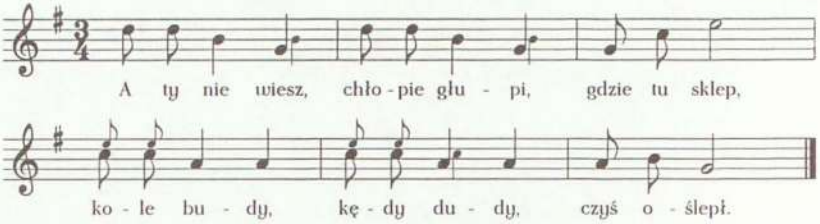

A ty nie wiesz, chłopie głupi,
gdzie tu sklep,
kole budy, kędy dudy,
czyś oślepł.

722

Da, napij się, Michale,
oj, da da, da da,
da, zimnej wody w kale,
oj, da da, da da.

---

721. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1457 (melodia), z notą: „Czarn[olas]" i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1505 (tekst). W rkp. z teki 8 taka melodia stanowi przygrywkę innej pieśni, zob. nr 272 wraz z przypisem źródłowym w suplemencie.]

722. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 33 oraz rkp. terenowy Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 100, z lokalizacją ogólną: „Orońsk". W obu rkp. tekst pierwotnie z zapisem nutowym (w rkp. terenowym melodia na k. 96); melodię i naniesiony później inny tekst opublikował Kolberg pod nr. 291 w cz. II *Radomskiego*.]

723

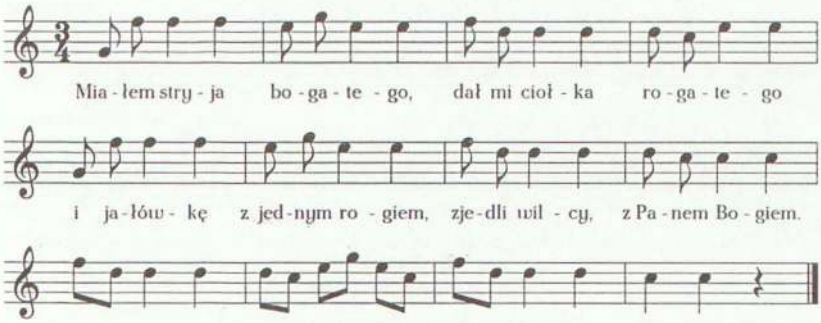

Miałem stryja bogatego,
dał mi ciołka rogatego
i jałówkę z jednym rogiem,
zjedli wilcy, z Panem Bogiem.

724

[Baszowice]

Kto wyrwał to wyrwał
piórka pawikowi,
ja nie ja, ty nie ty,
uciekł ku dworowi.

Kto wyrwał to wyrwał,
pawikowi piórka,
ja nie ja, ty nie ty,
Błażejowa córka.

725

[Kozienice]

Oj, zabił tatuś kurę,
da, rzucił ją na górę,
da, matula ją głaszcze,
da, cóż to tej kokoszce?

---

723. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 13, nr 96.]

724. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 20, nr 1448.]

725. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 17, nr 1224. Tekst także w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2498 oraz w rkp. terenowym Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 4; w rkp. z tek 13 i 29 interiekcje na końcu wierszy 1-3.]

726

[Baszowice]

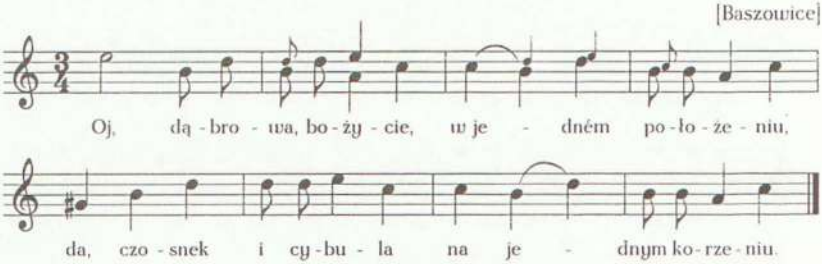

Oj, dąbrowa, bożycie[1]
w jedném położeniu,
da, czosnek i cybula
na jednym korzeniu.

727

[Baszowice]

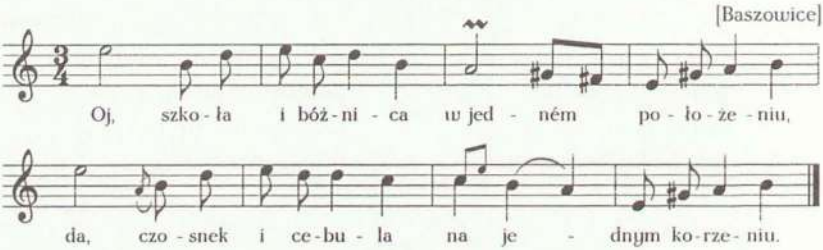

---

726. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 20, nr 2303 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 23, nr 1669 (tekst). Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 30, nr 140; tam t. 2 bez alternatywnego d^2, w t. 3 i 4 tylko dolna wersja. Tekst por. nr 301 w cz. II *Radomskiego*.]

[1] [Tak w rkp., nadto nadpisane: „boznia".]

727. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 30, nr 139; za końcową kreską taktową dla t. 3 zanotowana druga wersja: ćwierćnuty a^1 gis^1 fis^1. Melodia w rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 20, nr 2301, z odesłaniem do tekstu nr 1669 z teki 16, zob. poprzednia pieśń; tam w t. 2 i 4 zamiast ćwierćnut jest ćwierćnuta z kropką i ósemka, w t. 3 i 7 są ćwierćnuty a^1 gis^1 fis^1 oraz dla t. 7 druga wersja jak zapis powyższy tego taktu. Do melodii 2301 odesłanie od tekstu nr 1668 z teki 16, zob. nr 108 w cz. I *Radomskiego*. Tekst por. nr 301 w cz. II *Radomskiego*.]

Oj, szkoła i bóżnica[1]
w jedném położeniu,
da, czosnek i cebula
na jednym korzeniu.

728

od Ryczywoła

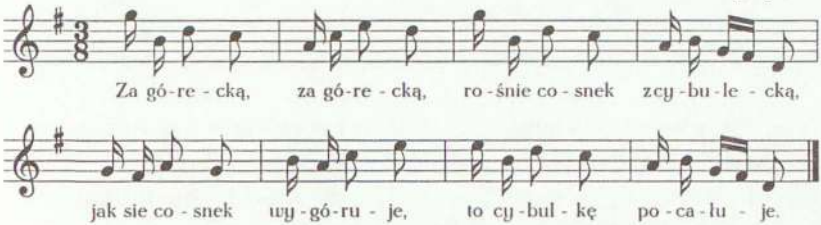

Za górecką, za górecką
rośnie cosnek z cybulecką,
jak sie cosnek wygóruje,
to cybulkę pocałuje.

729

Baszowice

Świętokrzyska Góra
na Witosław górę
patrzy się, a patrzy,
jak macierz na córę.

---

[1] [Obok nota „albo: szachry i bożnica".]

728. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 183, nr 72; ten zapis naniesiony na pierwotny, zanotowany w metrum $\frac{3}{4}$, w którym w t. 4 dla szesnastek g^1 fis^1 jest alternatywna ósemka fis^2, w t. 7 dla ósemki c^2 alternatywne szesnastki c^2 h^1. Melodia z innym tekstem, zob. nr 130 w suplemencie.]

729. [Rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2502.]

730

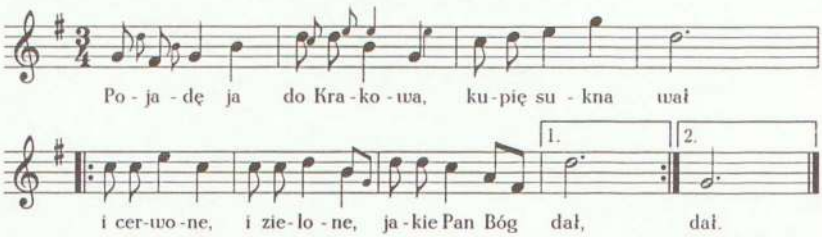

Pojadę ja do Krakowa,
kupię sukna wał
i cerwone, i zielone,
jakie Pan Bóg dał,
i cerwone, i zielone,
jakie Pan Bóg dał.

Kazę zrobić zupon, zupon,
zrobić se zupon,
i nie krótsy, i nie dłuzsy,
bo równo z d...,
i nie krótsy, i nie dłuzsy,
bo równo z d...

731

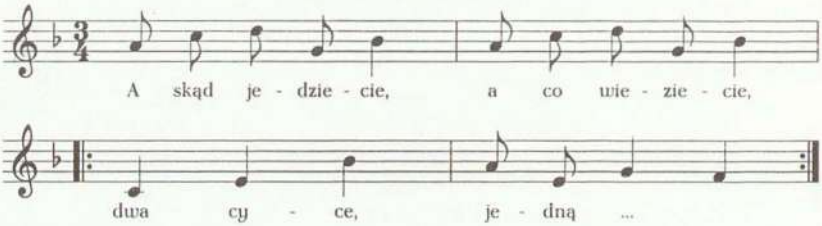

A skąd jedziecie, a co wieziecie,
dwa cyce, jedną...,
dwa cyce, jedną...

730. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1211, k. 47. Melodia i tekst także w rkp. terenowym Kolberga, teka 43, sygn. 1352, k. 98; tam zapis melodii nieczytelny.]

731. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 29, sygn. 1296, k. 1a. Melodia i tekst zob. nr 507 w cz. VI *Mazowsza* (DWOK T. 41).]

732

[Kozienice]

A ja swoim szwagrom,
na psiej dupie zagram,
a szwagrowie się raczą,
po psiej dupie skaczą.

733

Nie maz ci to, nie ma,
jak tej drobnej ślachcie,
kosiule ma, portek nie ma,
j... nosi w płachcie.

[Nie maz ci to nie ma,
ja]ko dworakowi,
trzy dni pije, dzień wszy bije,
żerdzią ku płotowi.

[Nie maz ci to nie ma,
jako] nasza Kasia,
ułowiła d... lina,
a p... karasia.

Moje dziewczyny,
schodźcie się do kupy,
to wam poprzyprawiam
ogonki do d... .

734

[Kozienice]

Oj, drygaj jeno, drygaj,
da, i ja będę drygać,
tobie z portek kacper wylazł,
da, mnie sadochę widać.

735

[Baszowice]

Oj da, tyla to tyla,
szalonej fortuny,
da, co mu się ruszają
na głowie kołtuny.

---

732. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1529.]
733. [Rkp. terenowy Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 222.]
734. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1554.]
735. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 22, nr 1652.]

736

[Kozienice]

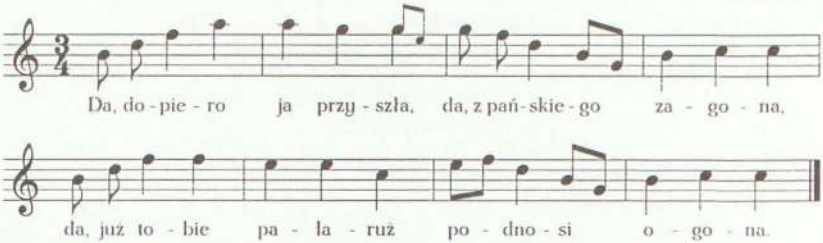

Da, dopiero ja przyszła,
da, z pańskiego zagona,
da, już tobie palaruż
podnosi ogona.

737

[Kozienice]

Zagrajże mi na pitaku,
dam ci zagon pasternaku,
zagon duży, zagon mały,
masz ty pitak podufały.

738

[Kozienice]

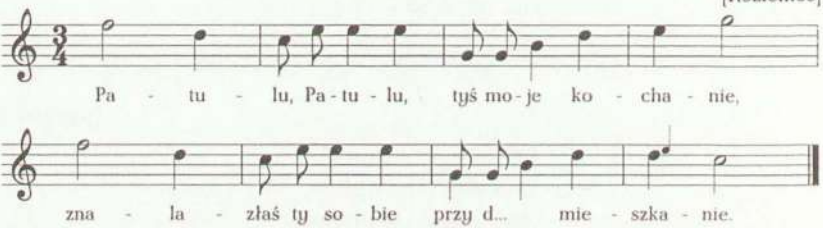

736. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1455 (melodia) z notą: „Czarnolas" i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1503 (tekst). Melodia z innym tekstem, zob. nr 482 w suplemencie.]

737. [Rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2483.]

738. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 80, nr 1461 (melodia) i teka 16, sygn. 1209, k. 21, nr 1510 (tekst). Melodia bez tekstu w rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 183, nr 69, z lokalizacją: „od Jedlińska, Białobrzeg[ów]"; tam t. 7 i 8 bez alternatywnych wersji.]

Patulu, Patulu,
tyś moje kochanie,
znalazłaś ty sobie
przy d... mieszkanie.

Żeby to przy ręce,
albo to przy nodze,
aie to tam kicuś
przy największym smrodzie.

739

[Głowaczów]

Cóż to za dziewczyna,
co przez pole zmyka,
połoweczkę se zatkała,
a połową sika.

Co to za dziewczyna
w tej czerwonej krajce,
oj, kręci się, wierci się,
pono jej się srać chce.

* * *

Poszła na poleczko,
wyglądała cieląt,
kwiateczek mi pokazała,
ażem się go przeląkł.

740

[Głowaczów]

Poszła srać, nie widać,
papierek jej zginął,
palcem d... ucierała,
aż jej się wywinął.

---

739. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 24, nr 1821.]
740. [Rkp. Kolberga, teka 16, sygn. 1209, k. 24, nr 1820.]

741

[Kozienice]

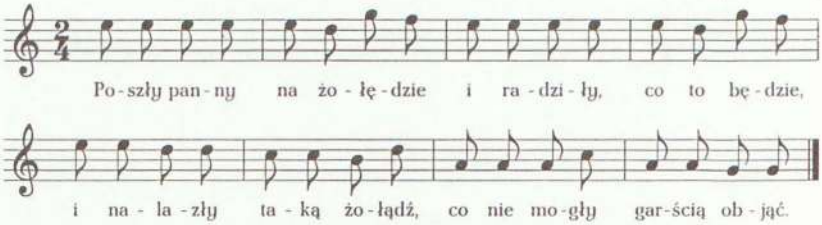

Poszły panny na żołędzie
i radziły, co to będzie,
i nalazły taką żołądź,
co nie mogły garścią objąć.

I zaczęły sobie radzić,
gdzie tę żołądź mają wsadzić,
naraił im chłop ubogi,
wsadźcie żołądź między nogi.

Pieśń dziadowska

742

Od Opatowa

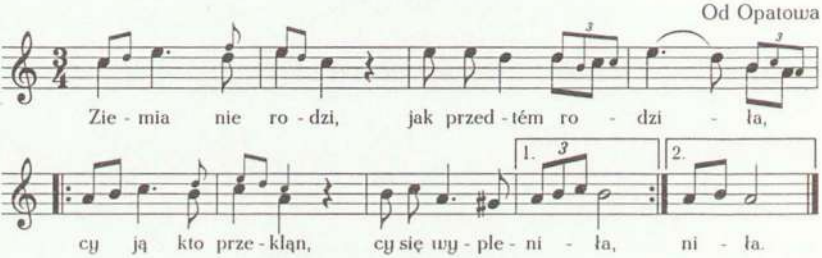

Ziemia nie rodzi, jak przedtém rodziła,
cy ją kto przekląn, cy się wypleniła,
cy ją kto przekląn, cy się wypleniła.

---

741. [Rkp. Kolberga, teka 33, sygn. 1305, k. 38, nr 363 (melodia) i teka 13, sygn. 1193, k. 30, nr 2487 (tekst).]

742. [Rkp. Kolberga, teka 41, sygn. 1347, k. 68; ten zapis poprzedzony redakcją melodii zanotowanej o kwartę czystą niżej. W rkp. tekst szesnastozwrotkowy, zwr. 1-3 i 10-16

Ni mnie kto przekląn, ni'm się wypleniła,
jak mi Bóg przykazał, tak będe cyniła.

Tylko stary lud brzydził się grzechami,
a teraz dziatki licą tysiącami.

Chodzi ulicami, tysiącami licy,
ojciec, matka słysy, rózgą nie wyćwicy.

Zebyś była, matko, rózgą dziatki siekła,
wybawiłabyś dusę swoją z piekła.

Matka u córki domu nie zagrzeje,
bo się w jéj domu złe przekleństwo dzieje.

Oj, córko, córko, gdzieś tego nawykła,
bodajeś była w mym żywocie znikła.

Wykarmiłam cię swojemi piersiami,
co na ciebie sporżę[1], zaleję się łzami.

Siostra u siostry, domu nie nawidzi[2],
bo się bogata uboziuchną brzydzi[3].

---

opublikował Kolberg bez zapisu nutowego pod nr. 192 w cz. II *Radomskiego*, powyżej powtórzono zwr. 1-3 i przytoczono pominięte przez Kolbrerga. Na karcie 68 trzeci zapis melodii z pierwszą zwrotką tekstu:

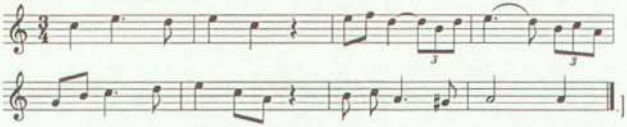

[1] [Tak w rkp.]

[2] [Prawdopodobnie winno być: „nawiedzi".]

[3] [W rkp. nadpisany wariant: „za uboziuchną wstydzi".]

Historyczna. Patriotyczna. Religijna

743

Od Końskich

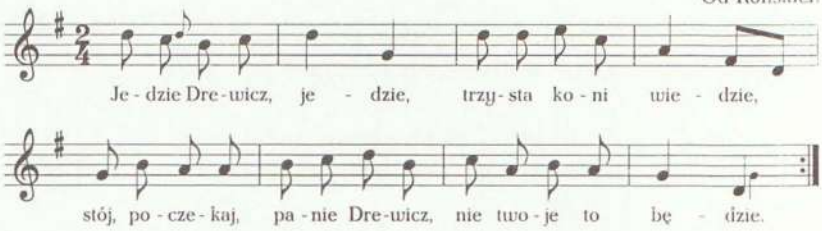

Jedzie Drewicz, jedzie,
trzysta koni wiedzie,
stój, poczekaj, panie Drewicz,
nie twoje to będzie.

744

od Słupi Nowej (Baszowice)

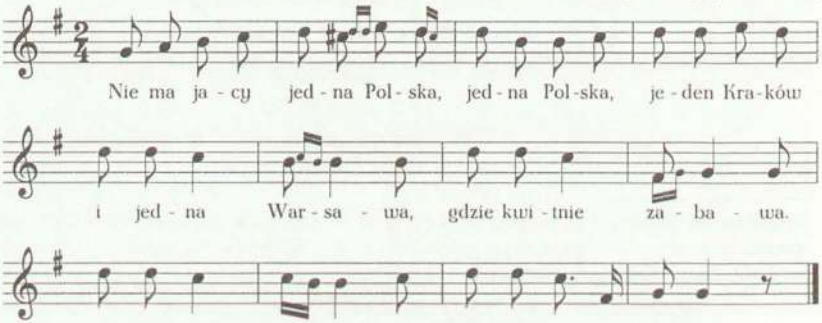

---

743. [Rkp. Kolberga, teka 5, sygn. 1136, k. 86. Na górze karty nota: „Dumy", obok tekstu odesłanie Kolberga do wariantu w cz. II *Mazowsza* (DWOK T. 25) nr 287.]

744. [Rkp. Kolberga, teka 8, sygn. 1163, k. 116. Tekst w rkp. Kolberga, teka 13, sygn. 1193, k. 29, nr 2442, z lokalizacją ogólną: „Baszowice"; tam w zwr. 1 brak powtórzenia: „jedna Polska". W obu rkp. odesłanie do wariantu w cz. II *Krakowskiego* (DWOK T. 6) nr 589.]

Nie ma jacy jedna Polska,
jedna Polska, jeden Kraków
i jedna Warsawa,
gdzie kwitnie zabawa.

Tam są chłopcy malowani
i cacani, i ubrani,
i tak pięknie umuskani,
aże miło duszy,
aż się serce kruszy.

Jak zawali kontusz, żupan
i pas lity, wyśmienity,
tak Polak przybrany,
mój Niemcze kochany.

A gdy włoży karazyją granatową,
z kołnierzyckiem czerwieniuśkim,
z pętliczkami, guziczkami,
ugłaskaną, umuskaną,
karabelą brzęknie,
aż się Niemiec zlęknie.

Powiedz, Niemcze, czy we fraku,
czy w kubraku,
powiedz teraz nieboraku,
a znasz ty tu Kraków
i zuchów Polaków?

A pamiętasz pod Warszawą,
Sandomierzem i Raszynem,
jak ci Polak kurtę skroił
i skórę wyłoił,
coś zapomniał swojej torby
i bagażu, i furażu
od jednego razu.

Dalej, chłopcy, bijcie Niemca,
łakomca i cudzoziemca,
podkówkami ognia krzeszcie,
aż zabrzęczy kółek dwieście
i tańcujmy w koło, skoczno i wesoło.

745

od Magnuszewa

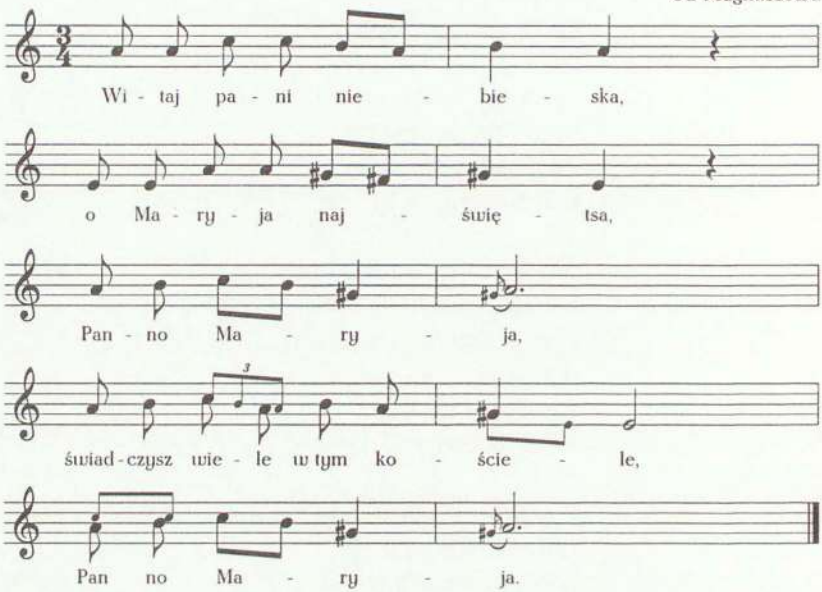

Witaj pani niebieska,
o Maryja najświętsa,
Panno Maryja,
świadczysz wiele w tym kościele,
Panno Maryja.

---

745. [Rkp. Kolberga, teka 41, sygn. 1347, k. 107. W rkp. odesłanie do publikacji Sz. Kellera *Zbiór pieśni nabożnych*. Pelplin 1871 s. 619, tam obszerniejszy tekst bez melodii. Zob. wstęp s. XXX przyp. 1.]

Pieśni z Opoczyńskiego spod Brudzewic[1]

746

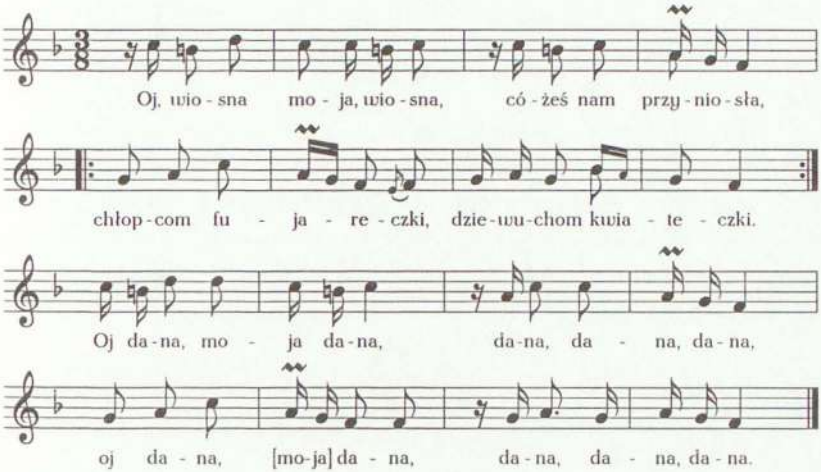

Oj, wiosna moja, wiosna,
cóżeś nam przyniosła,
chłopcom fujareczki,
dziewuchom kwiateczki,
chłopcom fujareczki,
dziewuchom kwiateczki.
Oj dana, moja dana,
dana, dana, dana,
oj dana, [moja] dana,
dana, dana, dana.

---

[1] [Rkp. nieznanego autora, teka 8, sygn. 1163, k. 224-227, zob. wstęp s. XXV.]

746. [W rkp. nieznanego autora, na k. 224 tekst bez interiekcji, repetycji i refrenu, na k. 227 tegoż rkp. Kolberg zanotował melodię do tej pieśni, podpisując incipit tekstu: „Oj, wiosna" i refren, zob. wstęp s. XXV.]

747

Szczęśliwyś skowroneczku,
niewiele ci trzeba,
pola z kwiateczkami
i czystego nieba.

748

Szumi gaj, szumi gaj,
szumi gałązeczka,
nie widać, nie słychać
mego kochaneczka.

749

Stoi szubienica
między granicami,
za niestałość chłopców
powieście ich na niej.

750

Najmocniejszy Boże,
miłościwy Panie,
niech mi się mój Jasiek
za męża dostanie.

---

747. [Rkp. nieznanego autora, k. 224.]
748. [Rkp. tamże.]
749. [Rkp. tamże.]
750. [Rkp. tamże.]

751

Oczy moje, oczy,
gdzież wy spoglądacie,
zawsze w tamtą stronę,
gdzie kochanie macie.

752

W lesie przy strumieniu,
jeleń wodę pije,
pamiętaj, dziewczyno,
że dla ciebie żyję.

753

Przeszedłem przez bagno,
przeszedłem przez błoto,
milszać mi dziewczyna
niż srebro, niż złoto.

754

Powiedz mi, dziewczyno,
czy ty będziesz moją,
niechże te koniki
przed gankiem nie stoją.

---

751. [Rkp. nieznanego autora, k. 224.]
752. [Rkp. tamże.]
753. [Rkp. tamże.]
754. [Rkp. tamże.]

755

Skowroneczek z góry
na ziemię upadnie,
którego ja kocham,
tego nikt nie zgadnie.

756

Spokojną ja byłam,
nigdym nie płakała,
bom ciebie, Jasienku,
jeszcze nie kochała.

757

Co mi po tej wodzie,
co na koło idzie,
co mi po dziewczynie,
kiej moją nie będzie.

Co mi po tej wodzie,
co na koło macha,
co mi po dziewczynie,
kiedy mnie nie kocha.

758

Tam się ptaszek ciśnie,
gdzie są słodkie wiśnie,
i ja też tam dążę,
gdzie mnie miłość wiąże.

---

755. [Rkp. nieznanego autora, k. 224.]
756. [Rkp. tamże.]
757. [Rkp. tamże.]
758. [Rkp. tamże.]

759

Dudni woda, dudni,
w cembrowanej studni,
łatwo się pokochać,
ale przestać trudniej.

760

Prosiłam ja Boga
i świetej Barbary,
żeby mój Jasieczko
nie stawał do miary.

Prosiłam, prosiłam,
nie mogłam uprosić,
musi mój Jasienko
karabinek nosić.

761

Leć, głosie, po rosie
prosto ku sadowi,
zanieś pozdrowienia
mojemu Jasiowi.

Leć, głosie, po rosie
ku radomskim łąkom,
powiedz tam Jasiowi,
że ja tu się błąkam.

762

Lata ptaszek, lata,
siedliska szukając,
nie byłbym ja tutaj,
ciebie nie kochając.

Lata ptaszek, lata,
siądzie sobie w życie,
dla ciebie, dziewczyno,
oddałbym i życie.

* * *

Lata ptaszek, lata,
zgubił swe siedlisko,
najszczęśliwszym wtedy,
kiedym ciebie blisko.

---

759. [Rkp. nieznanego autora, k. 224.]
760. [Rkp. tamże.]
761. [Rkp. tamże.]
762. [Rkp. nieznanego autora, k. 225.]

763

Gdybym ja to miała
sokołowe oczy,
to bym ja wiedziała,
skąd się bieda toczy.

764

Czemuście mnie, matko,
wojskowemu dali,
poszedł na wojenkę,
my sami zostali.

Trza było, matulu,
po rozum do głowy,
kiedyście wiedzieli,
że on papierowy.

765

Cebuleczki, niecki,
pietruszeczki, przetak,
ja cię, dziewczę, kocham,
ale ty mnie nie tak.

766

Matko moja, matko,
nie daj mnie za wodę,
bo ja nie rybeczka,
przepłynąć nie mogę.

* * *

Matko moja, matko,

763. [Rkp. nieznanego autora, k. 225.]
764. [Rkp. tamże.]
765. [Rkp. tamże.]
766. [Rkp. tamże.]

nie dajcież mnie za las,
bo ja nie przepiórka,
nie przelecę zaraz.

767

Na tutejszym polu,
syroko i długo,
nie będą tu chodzić
moje nogi długo.

Ani nogi chodzić,
ani ręce robić,
nie będą ci państwo
nade mną przewodzić.

768

Czerwone jagody
padają do wody,
cóżem temu winna,
że nie mam urody.

Choć urody nie mam,
jestem sobie żywa,
choć majątku nie mam,
tom sobie szczęśliwa.

769

O, mój mocny Boże,
jakaż ja nieboga,
gdzież mi zarosła
do kochania droga.

Ani mi zarosła
chwastem, pokrzywami,
ale mi zarosła
ludzkimi słowami.

770

Świeci miesiąc, świeci,
po zachodzie słońca,
mojemu kochaniu,
nie będzie już końca.

---

767. [Rkp. nieznanego autora, k. 225.]
768. [Rkp. tamże.]
769. [Rkp. tamże.]
770. [Rkp. tamże.]

771

Nic nie mam, nic nie mam,
woda mi zabrała,
lecz nie będę płakać,
Maryś mi została.

772

Nie masz ci to, nie masz,
jak w krakowskim polu,
dwie garści pszenicy,
a dziesięć kąkolu.

773

Zapłaczę ja nieraz,
zapłaczę ja tysiąc,
wolałbym się, wolał,
kochania odprzysiąc.

774

Dziewczyno, nie chcesz mnie,
pamiętaj, wspomnisz mnie,
ja ciebie raz w tydzień,
a ty mnie w każdy dzień.

---

771. [Rkp. nieznanego autora, k. 225.]
772. [Rkp. tamże.]
773. [Rkp. tamże.]
774. [Rkp. tamże.]

775

Biedna ja sieroteczka,
nie mam ja poduszek,
matka komornica,
nie chowają gąsek.

Biedna ja sieroteczka,
nie mam ja korali,
matula komornica,
nie siewają roli.

776

Cztery mile lasu
samego jałowca,
nie masz w naszych stronach
poczciwego chłopca.

Cztery mile lasu,
a samej leszczyny,
nie ma ci to u nas
poczciwej dziewczyny.

777

Świeci miesiąc, świeci,
gwiazdy pomagają,
chociaż ja nieładna
chłopcy mnie kochają.

* * *

Świeci miesiąc, świeci,
w koło niego gwiazdy,
cóżem temu winna,
że mnie kocha każdy.

775. [Rkp. nieznanego autora, k. 225.]
776. [Rkp. nieznanego autora, k. 226.]
777. [Rkp. tamże.]

778

Świeci miesiąc, świeci,
wkoło niego koło,
gdzie ja się obrócę,
wszędzie mi wesoło.

Wesoło mi w niebie,
wesoło na ziemi,
a najweselej mi
pomiędzy swojemi.

779

Widzisz ty, dziewczyno,
ten kamień nad wodą,
jak kamień popłynie,
ożenię się z tobą.

Kiedy żeś to widział,
żeby kamień pływał,
kto cię o to prosi,
żebyś u mnie bywał.

780

A walić się, wali,
chałupeczka nasza,
cóż się nie ma walić,
kiedy blisko lasa.

781

Leć, głosie, po rosie
do dziewczyny mojej,
która we dnie, w nocy,
na oczach mi stoi.

Niedaleko do niej,
tylko przez zagony,
przez pszenicę jarą,
przez owies zielony.

---

778. [Rkp. nieznanego autora, k. 226.]
779. [Rkp. tamże.]
780. [Rkp. tamże.]
781. [Rkp. tamże.]

782

Dana moja, dana,
cóż ci za przygana,
oczki jak laseczki,
buzia jak śmietana.

783

O, Boże mój, Boże,
skróć życia mojego,
albo mi to powróć,
co mi jest miłego.

784

Bieży konik, bieży,
grzywa mu się jeży,
niech żadna dziewczyna
chłopakom nie wierzy.

785

Bodaj cię, [cesarzu][1],
Bóg nie błogosławił,
zabrałeś nam chłopców,
któż nas będzie bawił.

Nie płaczcie, dziewczęta,
powrócą chłopięta,
po skończonej wojnie
każdy swoją pojmie.

---

782. [Rkp. nieznanego autora, k. 226.]
783. [Rkp. tamże.]
784. [Rkp. tamże.]
785. [Rkp. tamże.]

[1] [W rkp. zamiast „cesarzu" miejsce wykropkowane, zapewne z powodu cenzury, podobnie w zwr. 3; uzupełniono na podstawie wariantu pieśni z rkp. Kolberga, zob. nr 505 w suplemencie.]

Wojna się skończyła,
wszyscy wyginęli,
bodaj cię, [cesarzu],
wszyscy diabli wzięli.

786

Dana moja, dana,
nie pójdę za pana,
tylko za takiego
jako ja i sama.

787

Nie płacz, Kasiu, nie płacz,
dosyć tego płaczu,
dojdziesz do Jasienka,
gdyby do pałacu.

Stodoła, obora,
gdyby kamienica,
dojdziesz do Jasienka,
gdyby do szlachcica.

788

Chociaż woda mała,
jednak młynek mele,
czasem przy majątku
jest szczęścia niewiele.

---

786. [Rkp. nieznanego autora, k. 226.]
787. [Rkp. tamże.]
788. [Rkp. nieznanego autora, k. 227.]

789

Siwy konik, siwy,
konopiastej grzywy,
kto wesół to wesół,
a ja nieszczęśliwy.

* * *

Siwy konik, siwy,
zielone popręgi,
kochaj mnie, dziewczyno,
bo ja chłopak tęgi.

* * *

Siwy konik, siwy,
kulawy na nogę,
kochałbym ciebie,
widzi Bóg, nie mogę.

790

O, Boże mój, Boże,
skarz mnie takim losem,
daj chłopca ładnego
i chłopaka z trzosem.

791

O, Boże mój, Boże,
skarałeś mnie marnie,
kogo ja nie lubię,
ten się do mnie garnie.

---

789. [Rkp. nieznanego autora, k. 227.]
790. [Rkp. tamże.]
791. [Rkp. tamże.]

A kogo ja kocham,
ten ode mnie stroni,
ni ja z niego męża,
ni on ze mnie żony.

792

Płynie strużka, płynie,
po kamykach k[l]uczy[1],
kto płakać nie umie,
kochania nauczy.

* * *

Płynie strużka, płynie,
blisko mego domu,
którego ja kocham,
nie powiem nikomu.

793

Nie dbam o pałace,
niech mam domek z gliny,
niczego nie żądam,
tylko mej dziewczyny.

Nie chcę ja być królem,
ani świata panem,
tylko ciebie kocham,
sam też będę kochanym.

---

792. [Rkp. nieznanego autora, k. 227.]
[1] [W rkp. tekst słabo czytelny.]
793. [Rkp. tamże.]

794

W lesie, przy strumieniu,
trawka się zieleni,
moje serce dla cię
nigdy się nie zmieni.

* * *

Tylem razy westchnął,
dziewczyno, do ciebie,
gdybym tak do Boga,
byłbym dawno w niebie.

* * *

Porachuj, dziewczyno,
gwiazdeczki na niebie,
tylem ja wydeptał
ścieżeczek do ciebie.

* * *

Jużem był, jużem był
po kolana w niebie,
jakem cię zobaczył,
skoczyłem do ciebie.

* * *

Pamiętaj, dziewczyno,
żem poczciwy człowiek,
że cię nie zapomnę
do zawarcia powiek.

795

O, Boże mój, Boże,
czyjże ja też teraz,
jak ja sobie wspomnę,
zapłaczę ja nieraz.

---

794. [Rkp. nieznanego autora, k. 227.]
795. [Rkp. tamże.]

SPIS RYCIN

1. Rysunek nieznanego autora (teka 47, sygn. 1354, k. 79) przedstawiający strój kobiecy z Opoczyńskiego, w górnym rogu nota Kolberga: „Opoczyńskie, koło Radoszyc, Bodzętyna", zob. wstęp s. XXVII w suplemencie.
2. Rysunek nieznanego autora (teka 16, sygn. 1213, k. 13) przedstawiający wieniec żniwny z Opatowskiego, z notą Kolberga: „jak krakowski, obacz ser. VI s. 97, tylko tu kabłąki krzyżujące się ma cokolwiek niższe". W cz. I *Radomskiego* na s. 126 opis wieńca, a zamiast rysunku odesłanie do ilustracji w cz. II *Krakowskiego* (T. 6) s. 97. Zob. wstęp. s. XVIII w suplemencie.
3. Rękopis Kolberga (teka 16, sygn. 1208, k. 10), fragment opisu wesela nr XIII opublikowanego w cz. I *Radomskiego*; pominięte pieśni zob. nr 9-12 w suplemencie.
4. Rękopis Kolberga (teka 16, sygn. 1211, k. 24) i rękopis terenowy Kolberga (teka 8, sygn. 1163, k. 218), przedstawiające różne etapy pracy redakcyjnej autora, zob. nr 214 w suplemencie.

SPIS TREŚCI

Radomskie Oskara Kolberga V

Suplement do *Radomskiego*

Zwyczaje doroczne 3
Kolęda 3
Ostatki. Ścięcie Śmierci w Jedlińsku w kusy wtorek 4
Sobótka 14
Obrzędy, pieśni i melodie obrzędowe 15
Wesele XV. Opis wesela w mieście Jedlińsku 15
Uzupełnienia do wesela VIII. Pieśni weselne z okolic Radomia 23
Pieśni i melodie weselne z innych miejscowości 26
Pieśni powszechne 49
Miłość 49
Pieśni zalotne 49
Wierność. Życzliwość. Wymówka 91
Chęć i niechęć ożenku 115
Igraszka. Swawola 143
Smutek. Strata wianka. Rozstanie. Żale 176
Małżeństwo. Rodzina. Sierota. Kołysanka 215
Ballady 251
Wojsko 257
Zabawa. Pijatyka 268
Stany. Rody 296

Rzemiosło 323
Pasterstwo. Rola. Praca 324
Myśliwska 344
Różne 345
Pieśń dziadowska 370
Historyczna. Patriotyczna. Religijna 372
Pieśni z Opoczyńskiego spod Brudzewic 375
Spis rycin 390

BIBLIOTEKA NARODOWA BN

Okładka i obwoluta
Andrzej Darowski

Redakcja techniczna
Jan M. Pałka

Skład systemem TEX
Piotr Budzik

Grafika nutowa
Aleksandra Sawicka

PRINTED IN POLAND

Instytut im. Oskara Kolberga, Poznań 2005
ul. Kantaka 4, 61-812 Poznań, tel. (061) 852 45 10
Druk i oprawa:
Wydawnictwo Drukarnia „Bonami"
ul. 27 Grudnia 19, 61-737 Poznań

OSKAR KOLBERG

Dzieła wszystkie

Tomy 37–85 i indeksy

EDYCJA SPUŚCIZNY RĘKOPIŚMIENNEJ

Pomorze
Mazury Pruskie
Mazowsze cz. VI–VII
Śląsk
Góry i Podgórze cz. I–II
Kaliskie i Sieradzkie
Podole
Tarnowskie-Rzeszowskie
Sanockie-Krośnieńskie cz. I–III
Białoruś-Polesie
Litwa
Ruś Karpacka cz. I–II
Ruś Czerwona cz. I–II
Materiały do etnografii Słowian:
cz. I — Łużyce
cz. II — Czechy. Słowacja
cz. III — Słowiańszczyzna południowa
Przysłowia
Pisma muzyczne cz. I–II
Studia, rozprawy i artykuły
Korespondencja cz. I–III
Pieśni i melodie ludowe w opracowaniu fortepianowym cz. I–II
Kompozycje wokalno-instrumentalne
Kompozycje fortepianowe
Suplementy do tomów 1–36
Miscellanea cz. I–II
Biografia
Indeksy

24.04.07

619070640

BIBLIOTEKA NARODOWA
720950
T.77/1
Biblioteka Narodowa
Warszawa
30001004279115